AR
312

MADRAS UNIVERSITY KANNADA SERIES NO. 6

K
392

ABHIDHĀNARATNAMĀLĀ

OF HALĀYUDHA

WITH THE

KANNADA TĪKE OF NĀGAVARMA

EDITED BY

A. VENKATA RAO, B. A., L. T.

Late Senior Lecturer in Kannada

AND

H. SESHA AYYANGAR,

Junior Lecturer in Kannada.

K.392

UNIVERSITY OF MADRAS

1940

PRICE RS. 2/-

No. 392

GOVERNMENT ORIENTAL MSS. LIBRARY
20 OCT 1943
TRIPLICANE P.O. MADRAS

ಮದ್ರಾಸ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಸಂಖ್ಯೆ 6

ನಾಗವರ್ಮ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ

ಅಭಿಧಾನ ರತ್ನಮಾಲಾ ಕರ್ಣಾಟಕ ಟೀಕೆ

K.392

–ಸಂಪಾದಕರು–

ಎ. ವೆಂಕಟರಾವ್

ಹೆಚ್. ಶೇಷಯ್ಯಂಗಾರ್,

Printed at the M. T. A. Sharada Press, Car Street, Mangalore, S, K.

K. 392

PREFACE

The Abhidhānaratnamālā of Bhatta Halāyudha, a Sanskrit Lexicon of importance, was commented upon in Kannada most probably by Nāgavarman long ago. The Kannada commentary remained a sealed book though a copy of it was available to Dr. Kittel when he prepared his Kannada Dictionary. It is not known what became of the copy used by Dr. Kittel and consequently scholars knew very little of the book till a copy of it was discovered in the Jaina Siddhanta Bhavana Library, Arrah, North India. The importance of this commentary is great. In spite of the fact that a second copy of this work could not be procured, the work was undertaken for publication in the Kannada Series of the University of Madras. That a second copy was not available was certainly a handicap, but the editors feel that they have presented as reliable a text as is possible under the circumstances. The chief consideration that prompted this undertaking was that quite a large number of HALAGANNADA equivalents of Sanskrit terms are found in the commentary.

The present edition contains the Sanskrit text of the Abhidhānaratnamālā, in addition to the Kannada commentary. The text of the Abhidhānaratnamālā given here contains certain readings which are different from those given by Aufrecht; the reason for such a change is obvious; the readings of the text adopted by the Kannada commentator had to be kept in view, and hence the differences. Corrections are indicated within ordinary brackets and suggestions when there were gaps are shown within * square brackets. In the foot-notes are indicated the corruptions and defects found in the manuscript relating to both the text and the commentary with remarks wherever necessary. The commentary on Stanzas 38-51 (both inclusive) in the second kāṇḍa and the last 56 stanzas in the Nānārtha Kāṇḍa are found missing in the manuscript. The last fifty-six verses have been printed without the commentary and the verses themselves were printed, on the basis of the reading found in one of the manuscripts of the work, deposited in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras. Two indexes have been furnished--one of DEŚYA and SAMASAṀSKṚTA words found in the commentary, and another of SAṀSKṚTA

*The meanings of certain words, from the Nighantu of Mangaraja (16th Century) have been inserted in a few places after page 112 by Sri. H. Chennakesava Aiyangar who was for some time head of the Kannada Department.

words. A short history of lexicographical literature in Sanskrit from the earliest period down to the times of Halayudha and a critical account of the present work have been furnished in the detailed Kannada Introduction.

It is deeply to be regretted that one of the Editors, Sri. A. Venkata Rao, was snatched away prematurely by the cruel hand of death, even before the work could be printed and published.

To Sri. K. Bhujabali Sastri, Librarian of the Central Jaina Siddhanta Bhavana Library, Arrah, North India, I tender my heartfelt thanks for placing the manuscript of the Bhavana in my hands for a long time. Sri Mahamahopadhyaya S. Kuppuswami Sastriyar, former Curator of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, was kind enough to lend me the manuscripts that I wanted and I owe him a deep debt of gratitude.

Madras,
31--3--1940.

H. Sesha Ayyangar,
Junior Lecturer in Kannada.

ಮುನ್ನುಡಿ

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧನಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ "ಅಭಿಧಾನ ರತ್ನಮಾಲಾ" ಎಂಬ ನಿಘಂಟುವಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಟೀಕೆಯು. ಇದು ಉತ್ತರ ಇಂಡಿಯದ "ಆರಾ" ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಜೈನಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಒಂದು ತಾಳಪತ್ರಪ್ರತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು. ಒಂದೇ ಒಂದು

ಮುದ್ರಣ ವಿಚಾರ

ಹಸ್ತಲಿಖಿತಪ್ರತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಯೂ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಮುದ್ರಿತವಾಗಲಾರದೆಂಬುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ, ಪಂಡಿತರಿಗೂ, ವಾಚಕರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಹಲವು ಹಳಗನ್ನಡದ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ "ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭಸಂತುಷ್ಟಃ" ಎಂಬ ನ್ಯಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಯೋಜನಲಾಭದಿಂದಲಾದರೂ ಕನ್ನಡಿಗರು ಸಂತುಷ್ಟಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಮುದ್ರಣದ ಶ್ರಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನು.

ಈಗ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಅದರ ಟೀಕೆ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗಗಳುಂಟು. ಮೂಲಗ್ರಂಥವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ಕೋಶವು. ಇದು [1]ಛಂದೋರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು. ಟೀಕೆಯು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಿಗೆ ಪದವಿಭಾಗ ಪ್ರದರ್ಶನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಅರ್ಥವು. ಇದು ಗದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮೂಲಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಈ ಶಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದರೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಗ್ರಂಥದ ಸಮಗ್ರತೆಗಾಗಿ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವ ಪರಂಪರಾಸಂಬಂಧದಿಂದ[2] ಇಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮೂಲದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥೂಲಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಿ ರೇಖೆಯ ಕೆಳಗಡೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದೆ; ಇದರ ಅಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ [3]ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಮೂಲಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳದೆ ಟೀಕಾಕಾರನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ಪಾಠವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುದ್ರಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಅಸಾಧು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ

(1) ಈ ಮೂಲಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಶ್ಲೋಕವೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆರ್ಯೆ, ಉಪಜಾತಿ, ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತ ಮೊದಲಾದ ಮಾತ್ರಾಜಾತಿಗಳೂ, ಸಮವೃತ್ತಗಳೂ ಇರುವವು.

(2) ಈ ಸಂಸ್ಕೃತನಿಘಂಟುವು ಆಪರ್ಟ್ ಎಂಬವರಿಂದ ದೇವನಾಗರಿಯಕ್ಷರದಲ್ಲಿ 1928ರಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಪುಸ್ತಕವು ದೊರಕಲು ದುರ್ಲಭವಾಗಿರುವುದು.

(3) ಮದರಾಸು ರಾಜಕೀಯ ಪುಸ್ತಕಭಾಂಡಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹಸ್ತಲಿಖಿತಪ್ರತಿಗಳಿರುವವು. ಇನ್ನೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೈಬ್ರೆರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರಕುವುವು.

ಶುದ್ಧಮಾಡಿ[1] ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಪರ್ಟ (Dr. Aufrecht) ಸಾಹೇಬರು ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಪುಸ್ತಕಪಾಠವನ್ನು ಆವಶ್ಯಕವಾದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ; ಒಂದೆರಡು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮಾರ್ಪಾಡನ್ನು ದುಂಡುಕಂಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಧಿಕ ಪಾಠಗಳು, ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರಿಬಂದ ಭಾಗಗಳು ಇವನ್ನು ಚೌಕಕಂಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೂರಹನ್ನೆರಡು ಪುಟಗಳು ಮುದ್ರಿತವಾದ ಬಳಿಕ ಎರಡುನೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಂಗರಾಜ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಟೀಕಾಪದಗಳು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಸೀನಿಯರ್ ಲೆಕ್ಚರರ ಸಲಹೆಯಿಂದ ಚೌಕಕಂಸಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುವು. ಮೂಲಪಾಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಟೀಕೆಯ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತೋರಿಬಂದ ನ್ಯೂನಾತಿರೇಕಗಳನ್ನು ರೇಖೆಯ ಕೆಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಕಾಂಡದ ೩ನೆಯ ಪದ್ಯದ ಮೊದಲು ೧೩ ಪದ್ಯಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಟೀಕೆಯೂ ಗಳಿತವಾಗಿರುವುವು. ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕಾರ್ಥ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊನೆಯ ೫೬ ಪದ್ಯಗಳು ಗಳಿತವಾಗಿರುವುವು. ಇವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಪಾತವಿರುವಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಟೀಕಾಗ್ರಂಥದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅಶುದ್ಧ ಪಾಠಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವನ್ನು ರೇಖೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಸಾಧು ಪಾಠಗಳೂ ಸಾಧು ಪಾಠಗಳ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಒತ್ತಾಸೆಮಾಡುವುದು ಪಂಡಿತರಿಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಮುದ್ರಿತವಾದ (ಆಪರ್ಟ್ ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ದೇವನಾಗರೀ[2]ಲಿಪಿಯ) ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಶುದ್ಧ ಪಾಠಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈ ಟೀಕಾಗ್ರಂಥದ ಮೂಲಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಪಾಠಗಳು ದೊರಕುವುವು. ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ–

ತ್ವಚಿಸಾರಶ್ಚ ಯೋ ವಂಶೋ ವೇಣುತ್ವಕ್ಸಾರಮುಸ್ಕರಾಃ ॥
ಸ್ವನನ್ತಿ ಯೇಽನಿಲೋದ್ಧೂತಾಃ ವೇಣವಸ್ತೇ ತು ಕೀಚಕಾಃ ॥ ೫೧ ॥[3] (ಭೂಮಿಕಾಂಡ ೨)

ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ತ್ವಚಿಸಾರ ಮೊದಲಾದ ಬಿದಿರಿನ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿರುವ "ಕೀಚಕ" ಎಂಬ ಬಿದಿರಿನ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಚಕ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ("ಯೇತು:–ಯಾವ ಬಿದಿರುಗಳಾದರೋ ಅನಿಲೋದ್ಧತಾ:–ಗಾಳಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿ, ಸ್ವನಂತಿ:–ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿರುವುವೋ, ತೇ:–ಅವು, ಕೀಚಕಾ:–ಕೀಚಕಗಳೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುವು") ಎಂದು ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕ ಯತ್ತಚ್ಛಬ್ದಗಳನ್ನುಳ್ಳ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಿವರಿಸಿರುವನು. ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಕೇವಲ ಬಿದಿರಿನ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಯತ್ತಚ್ಛಬ್ದಗಳ

---

(1) ಅಮರಕೋಶ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಅಭಿಧಾನ ವಸ್ತುಕೋಶ, ಮುದ್ರಿತವಾಗದಿರುವ ಮಂಗರಾಜ ನಿಘಂಟು, ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಪುಂಗವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಶಬ್ದಸಾರ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ನಿಘಂಟುಗಳು–ಇವುಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

(2) ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು A. B. C. D. E. F. R. ಎಂಬ (ಇದು 1363ರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದು) ಏಳು ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

(3) ಆಪರ್ಟ್ ಮುದ್ರಣದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೯ ಇದೆ.

ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದಕರು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯದ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದಲೋ, ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ "ತ್ವಚಿಸಾರಶ್ಚ ಯೋ ವಂಶಃ . . . ." ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಅಕ್ಷರವೊಂದನ್ನು ಯಚ್ಛಬ್ದವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸಿರುವರು, ಇದು ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಒದಗಿದ ಪ್ರಾಮಾದಿಕ ದೋಷವಿರಬಹುದು (ಎಂದರೆ—ಚಕಾರದ ಮುಂದೆ ಯೋಕಾರದ ವರೆಗೆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಿನ್ನಪದಗಳಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿರುವುದೂ, ಪೋ ಎಂಬಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ತತ್ಸಜಾತೀಯಾಕ್ಷರವಾದ (ಯೋ) ಭ್ರಾಂತಿಯೂ ಪ್ರಾಮಾದಿಕವು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ—ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರಬೇಕು. ಅದೂ ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾದರೆ ಈ ಪದವು ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಸೇರಿರಬೇಕು. ಇವೆರಡೂ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಮುದ್ರಿತ ಪಾಠವು ಸಂಪಾದಕರ ಸ್ವಾಭಿಮತವಾದ ಪಾಠವೆಂದೇ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಯೋ ವಂಶ:–ಯಾವ ಬಿದಿರು, ತ್ವಚಿಸಾರ:–ತ್ವಚಿಸಾರವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ (ಸ:–ಅದು) ವೇಣುತ್ವಕ್ಸಾರ ಮುಸ್ಕರಾಃ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಎಂದು ಪರ್ಯಾಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗಲೂ ಗಡುಭೂತವೂ, ಅಸಮಂಜಸವೂ ಆದ ಯತ್ತಚ್ಛಬ್ದಗಳಿಂದ ಅನ್ವಯಿಸುವ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಸಾಧುಪಾಠದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಪರ್ಯಾಯಪದವೊಂದರ ಲಾಭವೂ ಇಲ್ಲದೇಹೋಗುವುದು. ನಾವು ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಟೀಕೆಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವ "ತ್ವಚಿಸಾರಶ್ಚಪೋ ವಂಶಃ ವೇಣುತ್ವಕ್ಸಾರಮುಸ್ಕರಾಃ" ಎಂಬ ಪಾಠದಿಂದ ಈ ದೋಷವು ದೂರವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ "ಚಪಃ" ಎಂಬ ಬಿದಿರಿನ ಪರ್ಯಾಯಶಬ್ದವೊಂದೂ ದೊರಕಿದಂತಾಗುವುದು. ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ "ಚಾಪ" ಶಬ್ದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ "ಚಪಸ್ಯ ವಿಕಾರಃ, ಚಾಪಃ, ಚಪೋ ವೇಣುವಿಶೇಷಃ" ಎಂದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ವಿವರಣಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಚಪ ಶಬ್ದವು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಿದಿರಿನ ಹೆಸರೆಂದೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕಾರಣ ಚಪಃ ಎಂಬ ಪಾಠವೇ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಉಚಿತಪಾಠವೆಂದು ದೃಢಪಡುವುದು. ಇಂತಹ ಕೆಲಕೆಲವು ಪ್ರಾಮಾದಿಕದೋಷಗಳು ಈ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದೆ ಸಾಧುಪಾಠಗಳು ಈ ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಮುದ್ರಣದಿಂದ ದೊರಕಬಹುದಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿರುವುದು.

ಈಗ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥದ ಹಸ್ತಲಿಖಿತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವಶದಿಂದ ಆದಿಭಾಗವು ದೊರಕಿದ್ದರೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವು ಅಂದರೆ 56 ಪದ್ಯಗಳೂ ಅದರ ಟೀಕೆಯೂ ದೊರಕದಿರುವುದು ಕನ್ನಡಿಗರ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ದೊರಕದಿರುವ ಮೂಲಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಂಥಪೂರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರಕಾರದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾಗಾರದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ (ನಂ–04) ಕಾಗದದ ಪ್ರತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಬರೆದು ಸೇರಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ. ಈ ಮೂಲಪ್ರತಿಯಲ್ಲೂ, ಟೀಕೆಯಲ್ಲೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಗ್ರಂಥಪಾತವೂ, ಲೇಖಕರ ಹಸ್ತಸ್ಖಲನಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಮಾದಿಕದೋಷಜನಿತಗಳಾದ ಅಸಾಧುಪಾಠಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾಮತಿ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ, ಯಥಾಲಬ್ಧಿ ಸರಿಪಡಿಸಿದೆ. ಅಧ್ಯೇತೃಗಳ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವ ದೇಶ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳ ಅಕಾರಾದ್ಯನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನೂ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ಅಕಾರಾದ್ಯನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿ ಎರಡು ಪರಿಶಿಷ್ಟ

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943

ಗಳಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವಿಮರ್ಶೆಯೊಡನೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಕೋಶಗಳ ಮತ್ತು ಕೋಶಕಾರರ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ "ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಚರಿತ"ವೊಂದನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸೇರಿಸಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲು ಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಈ ಶಾಖೆಯ ಪ್ರಧಾನೋಪನ್ಯಾಸಕರಾದ (ಸೀನಿಯರ್ ಲೆಕ್ಚರರ್) ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ. ವೆಂಕಟರಾಯರವರು ಮುದ್ರಣದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒದಗಿದ ಮರಣದಿಂದ ಇಹಲೋಕಸುಖವಿಮುಖರಾದುದರಿಂದ ಮುದ್ರಣದ ಭಾರವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಪಡುವ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ. ವೆಂಕಟರಾಯರಿಗೊದಗಿದ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯುವು ದೂರಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಷಾದವು ದೈವವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿರುವುದು.

ಅನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನರಾಗಿ ಭಾಷಾಸೇವೆಯೇ ಮುಖ್ಯಧ್ಯೇಯವೆಂದೂ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸೇವೆಯೇ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ ಎಣಿಸಿ ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತವಾದ ಉತ್ತರವಾದಿತ್ವದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ನಿದಾನಭೂತರಾಗಿರುವ ಉತ್ತರದೇಶದ ಆರಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಜೈನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಭವನ ಪುಸ್ತಕಭಾಂಡಾಗಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಭುಜಬಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರ ಉಪಕಾರವು ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವು; ಮತ್ತು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದ ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಕಾರಮಾಡಿರುವ ಮದ್ರಾಸ್ ಲೈಬ್ರೆರಿಯ ಕ್ಯೂರೇಟರಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಅಣ್ಣಾಮಲೆ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರೊಫೆಸರರಾಗಿರುವ ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್, ಎಸ್. ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಯಮ್. ಎ., ಅವರಿಗೂ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಭುಜಬಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಗೂ, ಅಂದವಾಗಿರುವ ಅಚ್ಚು ಮೊಳೆಗಳಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಶಾರದಾಪ್ರೆಸ್ ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರವರಿಗೂ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಉಪಸಂಹರಿಸುವೆನು.

ಗ್ರಂಥ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಿನ ವಿಚಾರ

ಈ "ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾ" ಎಂಬ ಕೋಶದ ಮತ್ತು ಅದರ ಕರ್ತೃವಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅದುವರೆಗೆ ವಿರಚಿತವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶಗಳ ಮತ್ತು ಕೋಶಕರ್ತೃಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ವೈದಿಕ ಲೌಕಿಕ ಭಾಷೆಗಳೆಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿದೆ. ದ್ವಿಜರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅಧ್ಯೇಯಾರ್ಹಗಳಾದ ಋಗಾದಿ ವೇದಗಳು, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಇವುಗಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವೈದಿಕಭಾಷೆಯೆಂದೂ, ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳು, ಸಾರ್ವಜನೀನವಾದ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಾದಿಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಲೌಕಿಕ ಭಾಷೆಯೆಂದೂ,

[1] ವೈದಿಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು, ವೇದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಿರುವ ಜೈನ ಬೌದ್ಧ[2] ಪಂಡಿತರುಗಳು ಲೌಕಿಕ ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು. ಇವೆರಡು ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲೂ, ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲೂ ತುಂಬಾ ಅಂತರವುಂಟು. ಇದರಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣಕರ್ತೃವಾದ ಪಾಣಿಯು ಸ್ವೋಪಜ್ಞವಾದ "ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿ" ಎಂಬ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕಪ್ರಯೋಗ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವನು[3] ಇದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಕೌಮುದೀ ಎಂಬ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಭಟ್ಟೋಜಿ ದೀಕ್ಷಿತರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ವೈದಿಕ ಶಬ್ದಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಬರೆದು "ಸ್ವರವೈದಿಕ ಪ್ರಕರಣ"ವೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವರು. ಈ ವೈದಿಕ ಭಾಷೆಯು ಅಪೌರುಷೇಯವೂ, ನಿತ್ಯವೂ ಎಂದು ವೈದಿಕರು ಉಪಪಾದಿಸಿರುವರು ಮತ್ತು ನಂಬಿರುವರು. ಈ ವೇದಗಳಿಗೆ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷೆ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಛಂದಸ್ಸು, ನಿರುಕ್ತ, ಜ್ಯೋತಿಷ, ಕಲ್ಪ ಎಂಬ ಆರುಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿರುಕ್ತವೆಂಬುದೇ ನಿಘಂಟುವೆಂದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದು; ವೇದಗಳಂತೆ ವೇದಾಂಗಗಳಾದ ಇದೂ ಕೂಡ ಅಪೌರುಷೇಯವೂ ನಿತ್ಯವೂ ಆಗಿರುವುವು. ಇದರಿಂದಲೇ ವೈದಿಕಭಾಷೆಗೂ, ವೇದಾಂಗಳಾದ ವ್ಯಾಕರಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ (ವೈದಿಕ ಛಂದಸ್ಸು, ವೈದಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ, ವೈದಿಕನಿರುಕ್ತ) ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಲೌಕಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾದರೋ ಭಾಷೆಯು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿ ಬಳಿಕ ವ್ಯಾಕರಣಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿರುವರು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ "ಪ್ರಯೋಗಶರಣಾ ವೈಯಾಕರಣಾಃ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯವು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕನಿರುಕ್ತವು ಅಪೌರುಷೇಯವೂ ನಿತ್ಯವೂ ಆಗಿರುವುದಾದರೆ ಲೌಕಿಕ ಭಾಷೆಯ ನಿಘಂಟುಗಳು ಪೌರುಷೇಯಗಳೂ, ಒಂದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿರದೆ (ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ರಚಿತವಾದುವು) ಕಾಲದೇಶಪುರುಷಾದಿ ಭೇದಗಳಿಂದ ಆಗಾಗ ಮಾರ್ಪಡತಕ್ಕುವೂ ಆಗಿರುವುವು.

K·392

ಈಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವ ಮತ್ತು ದೊರಕಿರುವ ವೈದಿಕ ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ "ನಿಘಂಟು" (ವೈದಿಕ ನಿಘಂಟು)[4]ವೆಂಬುದೇ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯದು ವೇದಗಳಂತೆಯೇ ವೇದಾಂಗವಾಗಿರುವ ಈ ನಿಘಂಟುವಿಗೂ ಕರ್ತೃವೊಬ್ಬನುಂಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

ವೈದಿಕ ನಿಘಂಟು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅನಾದಿಯಾಗಿ ವೇದಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಈ ನಿಘಂಟುವನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವರು. ಈ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಐದುಂಟು; ಲೌಕಿಕ ಭಾಷಾಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಹಲವು ನಾಮಪದಗಳೂ, ತದ್ಧಿತಾಂತಕೃದಂತಪದಗಳೂ

---

(1) ಅಥ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನಂ ಕೇಷಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಂ ವೈದಿಕಾನಾಂ ಲೌಕಿಕಾನಾಂ ಚ. (ವ್ಯಾಕರಣಭಾಷ್ಯ).

(2) ಜೈನರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೊಡನೆ ಅರ್ಧಮಾಗಧೀ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ (ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷಾಭೇದ) ಬೌದ್ಧರು ಪಾಲೀಭಾಷೆಯನ್ನೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮತಗ್ರಂಥಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವರು.

(3) ಗಿಕಾ ಡಃ ಛಂದಸಿ, (ವೇದದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಶಬ್ದವು ಉಪಪದವಾಗಿರುವಾಗ ಶೀಙ್-(ಸ್ವಪ್ನೇ) ಎಂಬ ಧಾತುವಿಗೆ "ಡ" ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬಂದು ಗಿರಿಶಃ ಎಂಬ ರೂಪವಾಗುವುದು; ಎಂದು ಈ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವು. ಇತ್ಯಾದಿ.

(4) ನಿಘಂಟುವು ಕೇವಲ ನಾಮಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಲ್ಲದೆ (ನಿಘಂಟುರ್ನಾಮ ಸಂಗ್ರಹಃ) ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು ಸೇರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅರ್ವಾಚೀನರು ಲೌಕಿಕಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾನಿಘಂಟುವೆಂಬ ಕ್ರಿಯಾಮೂಲರೂಪಗಳಾದ ಧಾತುಗಳ ನಿಘಂಟುವನ್ನೂ ವಿರಚಿಸಿ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದಿರುವರು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಕಲಿತಗಳಾಗಿವೆ.[1] ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಾಮವಾಚಕ ಶಬ್ದಸಂಗ್ರಹ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವುದಲ್ಲದೆ ಕರ್ತೃ ಕ್ರಿಯಾಪದಘಟಿತವಾದ ಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯವೊಂದಾದರೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯ ಮೂರು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಪಂಗಡ ಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ನಾಮಪದಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥನಿರ್ವಚನದೊಡನೆ ನಿಯತಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ; ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಂದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಆಯಾ ಪ್ರಕರಣಗಳೊಡನೆ ನಿರೂಪಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಐದನೆಯದರಲ್ಲಿ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಹಲವು ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ನಿಘಂಟುವಿಗೆ ಹಲವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾರೂಪವಾದ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಈಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವ ಈ ನಿಘಂಟುಭಾಷ್ಯ (ನಿರುಕ್ತ)ಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಸ್ಕಕೃತವಾದ

ಯಾಸ್ಕನ ನಿರುಕ್ತ ಅಥವಾ ನಿಘಂಟು ಭಾಷ್ಯ

ಯಾಸ್ಕನಿರುಕ್ತವೆಂಬುದೇ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯದು. ಯಾಸ್ಕನು ತನ್ನೀ ನಿರುಕ್ತ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪದಗಳಿಗೆ ವೇದಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವನು. ಆದರೆ ಇದು ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಗಳೊಡನೆ ವಿವರಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿರುವ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳೂ ಸೇರಿರುವುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳುಳ್ಳ ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಹೆಸರುಗಳು ಅವರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಆಯಾ ಶಬ್ದಗಳ ರೂಪನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಇವುಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುವು.[2] ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲೂ ಮೂರರಿಂದ ಏಳರ ವರೆಗಣ ಪಾದಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವ ಹನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳೂ, ಎರಡು ಪರಿಶಿಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಗಳೂ ಇರುವುವು. ಈ ಹನ್ನೆರಡಧ್ಯಾಯಗಳೂ ಕೂಡ ಆರಾರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಎರಡು ಷಟ್ಕಗಳಾಗಿಯೂ, ಮೂರು ಕಾಂಡಗಳಾಗಿಯೂ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಷಟ್ಕದ (ಪೂರ್ವಷಟ್ಕ) ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಉಪೋದ್ಘಾತಗಳಾಗಿವೆ. ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು [3]ನೈಘಂಟುಕ

(1) (ನಿರುಕ್ತ ಪು. 1-1-1) 'ಸಮಾಮ್ನಾಯಃ, ಸಮಾಮ್ನಾತಃ, ಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವ್ಯಃ, ತಮಿಮಂ ಸಮಾಮ್ನಾಯಂ ನಿಘಂಟವ ಇತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ. ಎಂದು ನಿರುಕ್ತದಲ್ಲೂ—ಯಸ್ಮಾದರ್ಥಾನ್ನಿಘಂಟಯತಿ ತಸ್ಮಾನ್ನಿಘಂಟುಃ' ಎಂದು ವ್ಯಾಡಿಯ ಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. (1-6-5) ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಧರ್ಮಾಣೋಋಷಯೋಬಭೂವುಃ, ತೇಽಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃಧರ್ಮಭ್ಯಃ ಉಪದೇಶೇನ ಮಂತ್ರಾನ್ ಸಂಪ್ರಾಹುರುಪದೇಶಾಯ ಗ್ಲಾಯಂತೋಽವರೇ ಬಿಲ್ಮಗ್ರಹಣಾಯೇಮಂ ಗ್ರಂಥಂ ಸಮಾಮ್ನಾಯಿಷುಃ ವೇದಂ ವೇದಾಂಗಾನಿ ಚ, (ಬಿಲ್ಮಂ, ಭಿಲ್ಮಂ, ಭಾಷಣಮಿತಿ ನೈರುಕ್ತಾಃ)—

(2) ತತ್ಕೋವೃತ್ರಃ, ಮೇಘ ಇತಿ ನೈರುಕ್ತಾ: (ಇದರಿಂದ ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಮಂದಿ ನಿರುಕ್ತಕಾರರಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು) ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೋಽಸುರ ಇತ್ಯೈತಿಹಾಸಿಕಾಃ, (ನಿ. II. 62) ತತ್ಕಾವಶ್ವಿನೌ? ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯಾವಿತ್ಯೇಕೇ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸಾವಿತ್ಯೇಕೇ ರಾಜಾನೌ ಪುಣ್ಯಕೃತಾವಿತ್ಯೈತಿಹಾಸಿಕಾಃ (XII-1) ಇತ್ಯಾದಿ—

(3) ಈ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ— "ಗೌಃ, ಗ್ಮಾ, ಕ್ಷ್ಮಾ, ಕ್ಷಾ...... ಗಾತುಃ, ಗೋತ್ರೇತ್ಯೇಕವಿಂಶತಿಃ ಪೃಥಿವೀ ನಾಮಾನಿ' ಎಂದು ಭೂವಾಚಕಪರ್ಯಾಯಪದಗಳನ್ನು ಸೂತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ; ಹೀಗೆಯೇ ಚಿನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ದ್ರವ್ಯವಾಚಕಶಬ್ದಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಗಳೊಡನೆ ವಿವರಿಸಿ ನಡುವೆ (ಕ್ರಿಯಾಪದ ರೂಪದಲ್ಲಿ) ಉಪಮಾನಾರ್ಥಕ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ (ಸೂಚಿಸುವ) ಕೆಲವು ನಿಪಾತಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ "ಸ್ವಧೇ ಪುರಂಧ್ರೀ...... ಅಪಾರೇ ಅಪಾರೇ ಇತಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಃ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರ್ನಾಮಾನಿ" ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಉಪಸಂಹೃತವಾಗಿದೆ.

ಕಾಂಡವೆಂದೂ, ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಆರರ ವರೆಗಣ ಮೂರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು [1]ನೈಗಮಕಾಂಡವೆಂದೂ, ಉತ್ತರಷಟ್ಕವು ದೈವತಕಾಂಡವೆಂದೂ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಈ ಕಾಂಡವು[2] ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರು, ಅಧಿದೇವತಾತ್ವ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ. (ಇದು ವೈದಿಕನಿಘಂಟುವಿನ ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ವಿವರಣವು), ಬಳಿಕ ಮುಂದಣ ಹದಿಮೂರು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಂಕೀರ್ಣವಿಷಯವನ್ನೊಳಕೊಂಡಿರುವ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳ ವಿವರಣವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಈ ನಿರುಕ್ತ ಭಾಷ್ಯಕಾರನಾದ ಯಾಸ್ಕನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿ. ಪೂ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದು (ಕೆಲವರು ಆರನೆಯ ಶತಮಾನವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸುವರು) "ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿ" ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಪಾಣಿನಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಪಾಣಿನಿಯ ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿಯಲ್ಲಿ "ಯಸ್ಕಾದಿಭ್ಯೋ ಗೋತ್ರೇ-(ಅಷ್ಟಾ-೨-೪-೬೩) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಯಾಸ್ಕನ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಯಾಸ್ಕನು ಕ್ರಿ. ಪೂ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣವನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲದೆ, ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಕಾಲ ಹಿಂದಿದ್ದವನೆಂಡು ಹೇಳಲು ಮಾತ್ರ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕ್ರಿ. ಪೂ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಿಘಂಟುವಿನ (ನಿರುಕ್ತಗಳ) ರಚನೆಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

ನಿರುಕ್ತ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಸ್ಕ ಭಾಷ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಹಲವು ಭಾಷ್ಯಗಳೂ ಇದ್ದುವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಯಾಸ್ಕಭಾಷ್ಯವು ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನತಮವೆಂದು ಮಾತ್ರ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅದು ವೈದಿಕ ನಿಘಂಟುವಿನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೇ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಈ ವೈದಿಕನಿಘಂಟುವಿಗೆ ನಿರುಕ್ತಸಂಜ್ಞಿಕವಾದ

ದೇವರಾಜ ನಿರುಕ್ತ ಭಾಷ್ಯ

ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ [3]ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನ ಮಗನಾದ "ದೇವರಾಜ ಯಜ್ವ" ಎಂಬವನು ಬರೆದಿರುವ ಭಾಷ್ಯವೂ ಪ್ರಾಚೀನತಮವಾದುದೇ. ಇದರ ಹೆಸರು ನೈಘಂಟುಕಕಾಂಡನಿರ್ವಚನವೆಂದು ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವೇ ಹೇಳಿರುವನು[4] ಈತನು ತನ್ನನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದ ರಂಗೇಶಪುರಿಯ ಪರ್ಯಂತಗ್ರಾಮವಾಸಿಯೆಂದೂ [5]ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನ ಪೌತ್ರನೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಈತನು ತನ್ನ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ [6]ಭೋಜರಾಜನನ್ನೂ (1018–1060) ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃನಾದ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ[7]

(1) ಈ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಜಹಾ, ನಿಧಾ ಮೊದಲಾದ ಅರುವತ್ತೆರಡು ಶಬ್ದಗಳು, ಸನ್ನಿಮ್ ಮೊದಲಾದ ಎಂಭತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಶಬ್ದಗಳು, ಆಶುಶುಕ್ಷಣಿ ಮೊದಲಾದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಶಬ್ದಗಳು; ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ.

(2) ಈ ಕಾಂಡದ ಕೊನೆಯ ಸೂತ್ರವು "ದೇವಪತ್ನೋ ದೇವಪತ್ನ್ಯಃ" (ಈ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕರಣಾಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದು.)

(3) ಈತನು "ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರೀಯ"ವೆಂಬ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ವಿರಚಿಸಿದವನಾಗಿರಬೇಕು.

(4) ಯಜ್ವಾ ರಂಗೇಶಪುರೀಪರ್ಯಂತ ಗ್ರಾಮವಾಸ್ತವ್ಯಃ । ವಿರಚಯತಿ ದೇವರಾಜೋ ನೈಘಂಟುಕಕಾಂಡ ನಿರ್ವಚನಮ್ ॥

(5) ತಾತಂ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರಾಖ್ಯಂ

(6) ಭೋಜರಾಜೀಯಂ ವ್ಯಾಕರಣಂ (ಉ. ಪು. 3-1-19)

(7) ಕುಲ್ಯಾಲ್ಪಾ ಕೃತ್ರಿಮಾ ಸರಿತ್ (ಅಮ 1-9- 4) ಇತ್ಯತ್ರಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿನೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ (ಉ.ಪು.116-2-17)

12ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿದ್ದವನು) ಉದಾಹರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಹದಿ ಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನಗಳ ನಡುವೆಯಿದ್ದವನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈತನು ಹಲವು ಮಂದಿ ನಿರುಕ್ತ ಟೀಕಾ[1]ಕಾರರು, ವೇದಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಣೇತೃಗಳು ಇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು, ವೇದಭಾಷ್ಯಕಾರರಾದ ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು, ನಿರುಕ್ತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನಾದ ದುರ್ಗಾಚಾರ್ಯರು. ಇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲ.

ದುರ್ಗಾಚಾರ್ಯ ಭಾಷ್ಯ

ದುರ್ಗಾಚಾರ್ಯನೆಂಬವನೂ ಒಂದು ನಿರುಕ್ತಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು. ತನ್ನೀಭಾಷ್ಯದ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಅಂತ್ಯಭಾಗದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ, "ಇತಿ ಶ್ರೀ ಜಂಬೂಮಾರ್ಗಾಶ್ರಮ ವಾಸಿನಃ ಆಚಾರ್ಯಭಗವದ್ದುರ್ಗಸ್ಯ ಕೃತೌ (ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ)" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಜಂಬೂಮಾರ್ಗಾಶ್ರಮವಾಸಿಯೂ, ಭಗವಚ್ಛಬ್ದವಾಚ್ಯನೂ, ತುಂಬಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಆಚಾರ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಈತನು ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿರುಕ್ತ ಭಾಷ್ಯಕಾರನಾದ ದೇವರಾಜಯಜ್ವನಿಗೂ, ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿದ್ದ ವೇದ ಭಾಷ್ಯಕರ್ತೃವಾದ ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ನಡುವಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದವನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಗ್ನಿಪುರಾಣ ಕೋಶ

ವೇದೋಪಬೃಂಹಣಕ್ಕಾಗಿ ವೇದಗಳ ತರುವಾಯ ಹುಟ್ಟಿದ ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹರ್ಷಿವಿರಚಿತವಾದ ರಾಮಾಯಣವೂ, ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಮಹಾಭಾರತವೂ ಇತಿಹಾಸಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಪುರಾಣಗಳು ಹದಿನೆಂಟು. (ಇವಲ್ಲದೆ ಉಪ ಪುರಾಣಗಳೂ ಹದಿನೆಂಟಿರುವುವು) ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ವಿರಚಿಸಿದವರು. ಈ ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಯಾವುದೊಂದು ನಿಘಂಟುವೂ ವಿರಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಅಗ್ನಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ೩೬೦ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ೩೬೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ವರೆಗೆ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಕೋಶವು[2] ಮಾತ್ರ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅಮರ ಕೋಶದಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳೇ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಗೃಹೀತವಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಪದಗಳು ಇದರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಅಮರಕೋಶದ ಸಂಗ್ರಹವೆಂದು ಹೇಳಲು

(1) ನಿರ್ವಚನಂ ಚ ನಿರುಕ್ತಂ, ಸ್ಕನ್ದಸ್ವಾಮಿಕೃತಾಂ ನಿರುಕ್ತಟೀಕಾಂ, ಸ್ಕನ್ದಸ್ವಾಮಿ-ಭವಸ್ವಾಮಿ-ರಾಹ ದೇವ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ-ಮಾಧವದೇವ-ಉವ್ವಟಭಟ್ಟ-ಭಾಸ್ಕರಮಿಶ್ರ-ಭರತಸ್ವಾಮ್ಯಾದಿ ವಿರಚಿತಾನಿ ವೇದಭಾಷ್ಯಾಣಿ, ಪಾಣಿನೀಯಂ ವ್ಯಾಕರಣಂ ವಿಶೇಷತಃ, ಉಣಾದಿತದ್ವೃತ್ತಿ, ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮ್ಯನಂತಾಚಾರ್ಯಾದಿಕೃತಾಂ ನಿಘಂಟುವ್ಯಾಖ್ಯಾಂ, ಭೋಜರಾಜೀಯಂ ವ್ಯಾಕರಣಂ, ಕಮಲನಯನೀಯನಿಖಿಲಪದಸಂಸ್ಕಾರಾಶ್ಚ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಕ್ರಿಯತೇ-(ಪು. 3-1, 14-20)

(2) ಈ ಅಗ್ನಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತೇತಿಹಾಸಗಳೂ, ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರ, ಛಂದಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ, ವ್ರತಗಳು, ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿಕಲೆಗಳು, ವಿಷಹರಣಾದಿಮಂತ್ರೌಷಧಿಗಳು, ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವತುರಗಾಯುರ್ವೇದಾದಿಗಳು ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯವ್ಯತಿಕರದಲ್ಲಿ ಈ ಕೋಶವೂ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿರುವುದು.

ಅವಕಾಶವುಂಟು[2]. ಆದರೆ ಕಾಂಡವರ್ಗಾದಿವಿಭಾಗಕ್ರಮವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೋಶವು ಅಮರ ಕೋಶಕ್ಕಿಂತ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಂಡವಿಭಾಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಎಂಟಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯವೂ ಒಂದೊಂದು ವರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಈ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಸ್ವರ್ಗ ಪಾತಾಳಾದಿ ವರ್ಗವು ಇದರಲ್ಲಿ ೬೫ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಮರ ಕೋಶದ ಒಂದನೆಯ ಕಾಂಡದ ವಿಷಯವು ಅತಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪುರಾಣಕೋಶದ ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಸ್ವರ್ಗಾದಿನಾಮಲಿಂಗೋ ಯೋ ಹರಿಸ್ತಂ ಪ್ರವದಾಮಿ ತೇ ॥
ಸ್ವಃ ಸ್ವರ್ಗನಾಕತ್ರಿದಿವಾಃ ದ್ಯೋದಿವೌ ದ್ವೇ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ॥ ೧ ॥
ದೇವಾ ಬೃಂದಾರಕಾ ಲೇಖಾ ರುದ್ರಾದ್ಯಾ ಗಣದೇವತಾಃ ॥
ವಿದ್ಯಾಧರೋಽಪ್ಸರೋಯಕ್ಷರಕ್ಷೋಗಂಧರ್ವಕಿನ್ನರಾಃ ॥ ೨ ॥
ಪಿಶಾಚೋಗುಹ್ಯಕಸ್ಸಿದ್ಧೋ ಭೂತೋಽಮೀ ದೇವಯೋನಯಃ ॥
ದೇವದ್ವಿಷೋಽಸುರಾ ದೈತ್ಯಾಃ ಸುಗತಸ್ಸ್ಯಾತ್ತಥಾಗತಃ ॥ ೩ ॥
ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮ ಭೂಸ್ಸುರಜ್ಯೇಷ್ಠೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನಾರಾಯಣೋ ಹರಿಃ ॥
ರೇವತೀಶೋ ಹಲೀ ರಾಮಃ ಕಾಮಃ ಪಂಚಶರಸ್ಸ್ಮರಃ ॥ ೪ ॥
* * * * * * * *
ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಲಿಂಗೋ, ಹಿ ಹರಿರುಕ್ತೋಽನ್ಯಬುದ್ಧಯೇ ॥ ೨೮ ॥

ಮೇಲಿನ ಅಗ್ನಿಪುರಾಣದ ಕೋಶಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಅಮರ ಕೋಶದಲ್ಲಿರುವ ಮಂಗಳ ಪದ್ಯಗಳೂ, ಸಂಜ್ಞಾ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪೀಠಿಕಾ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 'ಹರಿಯೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ನಾಮಲಿಂಗವು ಯಾವುದುಂಟೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು' ಎಂದು ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ಗ್ರಂಥಾರಂಭ ಪೀಠಿಕೆಯಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಮರಕೋಶದ 'ನಾಮಲಿಂಗಾನು ಶಾಸನಂ' ಎಂಬ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ನಾಮಲಿಂಗ ಎಂಬ ಈ ಶಬ್ದದಿಂದ ಈ ಆದಿಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ, ಅಥವಾ ಅಮರಸಿಂಹನೇ ಈ ಪುರಾಣದ ಆಧಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಕೋಶಕ್ಕೆ 'ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಂ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪೀಠಿಕಾಪ್ರಕರಣವಾದ ಮೇಲೆ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವ– "ಸ್ವರವ್ಯಯಂ....ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ" ಎಂಬ ಪದ್ಯದ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳೊಳಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಆದ್ಯಂತಗಳ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿ

(2) ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು (369) ಮುನ್ನೂರರುವತ್ತೊಂಬತ್ತು ಪದ್ಯಗಳಿರುವುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧದೇವನ ಹೆಸರಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪುರಾಣವು ಬುದ್ಧ ಮತಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಗೌತಮಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಿಂದೀಚೆಗೆ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿ ಈಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿರುವ ಬುದ್ಧನಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಮಂದಿ ಬುದ್ಧರಿದ್ದರೆಂತಲೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನು ಅರ್ವಾಚೀನನಾದ ಒಬ್ಬನೆಂದೂ, ಬುದ್ಧ ಮತವು ಅನಾದಿಯೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವರು. ಈ ಬುದ್ಧನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹತ್ತು ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅವತಾರವೆಂದೂ ವೈದಿಕ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

"ಮತ್ಸ್ಯಃ ಕೂರ್ಮೋವರಾಹಶ್ಚ ನಾರಸಿಂಹಶ್ಚ ವಾಮನಃ ॥
ರಾಮೋ ರಾಮಶ್ಚ ಕೃಷ್ಣಶ್ಚ ಬುದ್ಧಃ ಕಲ್ಕಿಸ್ತಥೈವ ಚ" ॥

ಇಲ್ಲಿ "ರಾಮೋರಾಮಶ್ಚ ರಾಮಶ್ಚ ಕೃಷ್ಣಃ ಕಲ್ಕಿಸ್ತಥೈವಚ ॥" ಎಂಬ ಪಾಠವೂ ಉಂಟು.

ಉಳಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರ್ಧ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಡಗುವಷ್ಟು ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಶ್ಲೋಕ ಮಾತ್ರವಿದೆ. ಮುಂದೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದೆ ದೇವಯೋನಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ "ವಿದ್ಯಾದಾರೋಪ್ಸರೋ" ಎಂಬ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವಿದೆ. ಇದು ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮಾರ್ಪಡದಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಹೆಸರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಬಳಿಕ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವ ಒಂದು ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಪದ್ಯ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣರ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೂರು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಒಂದು ಅರ್ಧ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಆನುಪೂರ್ವಿಯು ಮಾತ್ರ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಇರುವುದು. ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಈ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು ಏಳು (೭) ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು, ಬಲರಾಮನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಮನ್ಮಥನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಒಂದು ಪದ್ಯಾರ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ ಈ ಪುರಾಣಕೋಶವು ಅಮರಕೋಶದ ಸಂಗ್ರಹವೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರುವುದು.

ಈ ಪುರಾಣ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದು ಅವ್ಯಯವರ್ಗವು. ಇದರಲ್ಲಿ (೩೮) ಮೂವತ್ತೆಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳಿರುವುವು. ಅಮರಕೋಶದ ಮೂರನೆಯ ಕಾಂಡದ ಅವ್ಯಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶಬ್ದಗಳೇ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಶಬ್ದಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲ. ತಕ್ಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತರವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಮೂರನೆಯದು ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗವು. ಇದರಲ್ಲಿ ೪೧ ಪದ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರವಿರುವುವು. ಆರಂಭವು, 'ಆಕಾಶೇ ತ್ರಿದಿವೇ ನಾಕಃ' ಎಂದು ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಇದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಭೂಮಿವನೌಷಧ್ಯಾದಿವರ್ಗವು. ಇದು ಅಮರಕೋಶದ ಎರಡನೆಯ ಕಾಂಡದ ಮೊದಲಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕುವರ್ಗಗಳ ವಿಷಯವನ್ನೊಳಕೊಂಡಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ (೭೮) ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಐದನೆಯದು ನೃವರ್ಗವು. ಆದರೆ ಮುದ್ರಿತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನೃ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರವಿಟ್ ಶೂದ್ರವರ್ಗವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಅಮರಕೋಶದ ಎರಡನೆಯ ಕಾಂಡ ಮನುಷ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನೊಳಕೊಂಡಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು ಮಾತ್ರವೇ. ಆರನೆಯದು ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಗವು. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳು ೧೧. ಏಳನೆಯದು ಕ್ಷತ್ರವಿಟ್ಶೂದ್ರ ವರ್ಗವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಗಳು ನಾಲ್ವತ್ತೊಂಬತ್ತು (೪೯) ಇವೆರಡೂ ಅಮರಕೋಶದ ಎರಡನೆಯ ಕಾಂಡದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಕ್ಷತ್ರಾದಿ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ "ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಲಿಂಗೋ ಹಿ ಹರಿಹಿರುಕ್ತೋನ್ಯಬುದ್ಧಯೇ" ಎಂದು ಉಪಸಂಹೃತವಾಗಿದೆ. ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಲಿಂಗಾದಿ ಸಂಗ್ರಹ ವರ್ಗದ ವಿಷಯವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಪರಾಮರ್ಶದಿಂದ ಈ ಪುರಾಣಕೋಶಕ್ಕೂ ಅಮರಕೋಶಕ್ಕೂ ವರ್ಗವಿಭಾಗಕ್ರಮದ ಆನುಪೂರ್ವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಭೇದವು ಕಂಡುಬಂದರೂ, ವರ್ಗ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮ, ಶಬ್ದಗಳ ಅನುಪೂರ್ವಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಕೆಲವರು ವಿಮರ್ಶಕರು ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಪದಗಳು ಮಾತ್ರ ಈ ಕೋಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ "ಅಮರಕೋಶದ ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾದ ಈ ಕೋಶವು ಅಗ್ನಿ

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕರಿಂದ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದರಿಂದಲೇ ಅಗ್ನಿಪುರಾಣವೂ ಕೂಡ ಆಧುನಿಕವು" ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ನಾವು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ–ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವ್ಯಾಕರಣಾದಿ ಮತ್ತಿನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕಗಳಾದ ತತ್ತಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯವೂ, ಅನುಪೂರ್ವಿಯೂ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಪುರಾಣವೂ ಕೂಡ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಕೃತವೇ ಎಂದು ವೈದಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಐಕಕಂಠ್ಯದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಕೋಶವು ಅಮರಕೋಶದ ಸಂಗ್ರಹವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಮರಕೋಶವು ಇದರ ವಿಸ್ತರರೂಪದ ಕೋಶವೆಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಉಚಿತವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಪೂ. ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಣದಾಗಿರುವುದು. ಎಂದರೆ ಕಲಿಯುಗದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ. ಅನಾದಿಯಾದ ವೈದಿಕ ನಿಘಂಟುವಿಗೂ (ನಿರುಕ್ತಗಳಿಗೂ) ಲೌಕಿಕ ನಿಘಂಟುಗಳಿಗೂನಡುವೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೋಶವೆಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇರಲಾರದು.

ಇನ್ನು ಲೌಕಿಕನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯದೆಂದು ನಿರ್ಧರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾದ ಯಾವ ಸಾಧನಗಳೂ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಮರಕೋಶ (ಆರನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣದು) ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಸರ್ವಾನಂದನು ಅಮರಕೋಶದ "ಸಮಾಹೃತ್ಯಾನ್ಯತಂತ್ರಾಣಿ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವಸರದಲ್ಲಿ "([1]ಅನ್ಯತಂತ್ರಾಣಿ) ವ್ಯಾಡಿ ವರರುಚಿ ಮೊದಲಾದವರ ಕೋಶಗಳನ್ನು (ಸಮಾಹೃತ್ಯ) ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ (ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಂ) ನಾಮ ಮತ್ತು ನಾಮಗಳಲಿಂಗ ಇವೆರಡನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವ ನಾಮಲಿಂಗಾಶಾಸನಂ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕೋಶವು ಉಚ್ಯತೇ–ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೋಶವು. ಉಳಿದುವುಗಳು ಅಸಮಗ್ರಗಳು; ಏಕೆಂದರೆ ತ್ರಿಕಾಂಡ ಉತ್ಪಲಿನೀ ಮೊದಲಾದ ಕೋಶಗಳು ಕೇವಲವಾಗಿ ನಾಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುಶಾಸನಮಾಡುತ್ತವೆ. ವ್ಯಾಡಿವರರುಚ್ಯಾದಿ ಪ್ರಣೀತಗ್ರಂಥಗಳಾದರೋ ಶಬ್ದಗಳ ಕೇವಲಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅನುಶಾಸನಮಾಡುತ್ತವೆ. ನನ್ನೀ ಕೋಶವು ನಾಮಲಿಂಗಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅನುಶಾಸನಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅಮರಸಿಂಹನ ಭಾವವು" ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ಅಮರಕೋಶಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ [2]ಒಂದೆರಡು ಕೋಶಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕೋಶಕಾರರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವನು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಡವಿಭಾಗಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ರತ್ನಕೋಶಾದಿಗಳಂತೆ ಲಿಂಗವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕಾಂಡವಿಭಾಗಕ್ರಮವನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಮಾಡಿರುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃವಾದ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ [3]ಭಾಗುರಿಯನ್ನು–ಅಮರಸಿಂಹನು ಭಾಗುರಿಯ

(1) ಅನ್ಯತಂತ್ರಾಣಿ-ವ್ಯಾಡಿವರರುಚಿ ಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ತಂತ್ರಾಣಿ ಸಮಾಹೃತ್ಯ-ಏಕೀಕೃತ್ಯ ಅಏವ ಸಂಪೂರ್ಣಮಿದಂ ತಂತ್ರಂ ತ್ರಿಕಾಂಡೋತ್ಪಲಿನ್ಯಾದೀನಿ ನಾಮಮಾತ್ರತಂತ್ರಾಣಿ, ವ್ಯಾಡಿ ವರರುಚಿಪ್ರಣೀತಾನಿ ತು ಲಿಂಗಮಾತ್ರ ತಂತ್ರಾಣಿ (ಸರ್ವಾನಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ 2-1-15)

(2) ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯತಂತ್ರಾಣಿ, ಅಭಿಧಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ, ಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಾನಿ ವಾ ಎಂದು ಹಿಂದಣ ಕೋಶಕಾರರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಗ್ರಂಥದ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 16 ಮಂದಿ ಕೋಶಕಾರರನ್ನೂ, ಆರು ಮಂದಿ ಅಮರ ಟೀಕಾಕಾರರನ್ನೂ ಚರಕಸುಶ್ರುತಾದಿಗಳ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು.

(3) 'ಬೃಹತೀ ತು ನಿದಿಗ್ಧಿಕಾ' ಇತಿ ಭಾಗುರಿವಾಕ್ಯಾತ್ ಗ್ರಂಥಕೃತ್ (ಅಮರಸಿಂಹ ಇತಿ ಭಾವಃ) ಭ್ರಾಂತಃ, ಯತೋಽನಯೋರ್ಮಹಾನ್ ಭೇದಃ—ಆಹ ಚ—'ಕಂಟಕಾರೀತು ದುಸ್ಸ್ಪರ್ಶಾ ಕ್ಷುದ್ರಾ ವ್ಯಾಘ್ರೀ ನಿದಿಗ್ಧಿಕಾ॥ ಕಂಟಾಲಿಕಾ ಕಂಟಕಾರೀ ಧಾವನೀ ದುಷ್ಪ್ರಧರ್ಷಿಣೀ॥' ಇತಿ, ಯಥಾ—'ಬೃಹತೀಸಿಂಹ್ಯನಾಕ್ರಾಂತಾ ವಾರ್ತಾಕೀ ರಾಷ್ಟ್ರಿಕಾಕುಲೀ ॥ ವಿಶದಾ ಸ್ಥೂಲಭಾಂಡೀರೀ ಮಹತೀ ತು ಮಹೋಟಿಕಾ॥—ಭಾಗುರಿರ್ಹಿ ದ್ವಯೋಃ 'ಬೃತತೀತ್ವಂ' ಮನ್ಯತೇ ಯಚ್ಛಾಶ್ವತಃ, 'ಕ್ಷುದ್ರಾಯಾಂ ಕ್ಷುದ್ರವಾರ್ತಾಯಾಂ ಬೃಹತೀ ಛಂದಸಿ ಕ್ವಚಿತ್' ದ್ವ್ಯರ್ಥೇ ಪ್ರಚೋದನೀ-ಕಂಟಕಾರಿಕಾ ದುರಾಲಭಾ ಚ॥ (ಕ್ಷೀರ-ಪು.೧೦, ೪೯೪)

ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ ಗ್ರಹಣಮಾಡಿ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿರುವನು ಎಂದೂ, ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ವ್ಯಾಡಿಯ ಕೋಶವನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಈತನು [1]ಕಾತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನೈದು ಮಂದಿ ನಿಘಂಟುಕಾರರನ್ನೂ, [2]ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಮೊದಲಾದ ಆರು ಮಂದಿ ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರನ್ನೂ, [3]ಚರಕಸುಶ್ರುತ ಮೊದಲಾದ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಧನ್ವಂತರಿ ನಿಘಂಟು ಮೊದಲಾದ ವೈದ್ಯ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸಿರುವುದರಿಂದ–ಈ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ (ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನ) ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಲೌಕಿಕ ನಿಘಂಟುಗಳೂ ಇದ್ದುವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ಕಲ್ಪದ್ರು ಕೋಶಕಾರನಾದ ಕೇಶವನೂ ಕೂಡ–ತನಗಿಂತ ಹಿಂದಣ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೋಶಕಾರರನ್ನು–"ಕಾತ್ಯ ವಾಚಸ್ಪತಿ ವ್ಯಾಡಿ ಭಾಗುರ್ಯಮರ ಮಂಕಲಾಃ ॥ ಸಾಹಸಾಂಕ ಮಹೇಶಾದ್ಯಾ ವಿಜಯಂತೇ ಜಿನಾಂತಿಮಾಃ ॥" ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ,[4] ವ್ಯಾಡಿ, ಭಾಗುರಿ, ಕಾತ್ಯ (ವರರುಚಿ) ಮಾಲಾಕಾರ, ಕಾಟ್ಯ, ಧನ್ವಂತರಿನಿಘಂಟುಕಾರ ಇವರು ಅಮರಸಿಂಹನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಣವರೆಂದೂ, ಶಾಶ್ವತಕಾರನು ಈಚೆಯವನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುವುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಲೌಕಿಕ ನಿಘಂಟುಕಾರರೊಳಗೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಡಿಯೇ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗನೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಇವನನ್ನು ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು ಕೋಶಕಾರರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವಾಗ ಮುನಿಯೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಿರುವನು. ಇವನ ಸಂಪೂರ್ಣ

ವ್ಯಾಡಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಕೋಶ

ಕೋಶವು ಇದುವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳು ತಿಳಿದುಬರುವುವು. ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ತನ್ನ ಹಾರಾವಲಿ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ — ಶಬ್ದಾರ್ಣವ, ಉತ್ಪಲಿನಿ, ಸಂಸಾರಾವರ್ತ ಎಂಬ ಕೋಶಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಾಚಸ್ಪತಿ, ವ್ಯಾಡಿ, ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಇವರು ರಚಿಸಿದವರೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಾಡಿಯ ಕೋಶವು [5]ಉತ್ಪಲಿನಿ ಎಂದು

---

(1) 1. ಕಾತ್ಯ, 2. ಮುನಿ (ವ್ಯಾಡಿ), 3. ಭಾಗುರಿ, 4. ಮಾಲಾಕಾರ (ಮಾಲಾನಿಘಂಟು), 5. ನಿಘಂಟು (ವೈದಿಕ ನಿಘಂಟು), 6. ಶಾಶ್ವತ, 7. ಅಮರಮಾಲಾ, 8. ನಾಮಮಾಲಾ (ಇವೆರಡೂ ಕೋಶಗಳು), 9. ಅಭಿಧಾನಕಾರ, 10. ಅಭಿಧಾನಶೇಷ, 11. ಅನೇಕಾರ್ಥ, 12. ಶ್ರೀಹರ್ಷ, 13. ದುರ್ಗ, 14. ಭೋಜ, 15. ರುದ್ರ.

(2) ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಗೌಡ, ಭೋಜ, ಆಚಾರ್ಯ, ನಾರಾಯಣ, ಟೀಕಾಕಾರ.

(3) ಚರಕ, (ವೈದ್ಯ) ಸುಶ್ರುತ, ಧನ್ವಂತರಿ ನಿಘಂಟು, ಬಾಹಟ (ವಾಗ್ಭಟ) ಚಂದ್ರ, ಇಂದು, ಚಂದ್ರನಂದನ, ಧಾತುವಿದರು, ಹರಮೇಖಲಂ.

(4) ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು 'ದ್ರಪ್ಸಂ ದಧಿಘನೇತರತ್॥ ೫೧॥' ಎಂಬೀ ಅಮರದ ಪದವನ್ನು ಒಕ್ಕಣಿಸುವಾಗ ದ್ರಪ್ಸಂ, ಘನಾದನ್ಯದಘನಂ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, (ಘನೇತರತ್ = ಘನಾತ್+ಇತರತ್) — ಯನ್ಮಾಲಾ 'ದ್ರಪ್ಸಂ ದಧ್ಯಘನಂ ತಥಾ' ಏತಚ್ಚ ದ್ರಪ್ಸಂ ಶರಮಿತಿ ಭಾಗುರಿಪಾಠೇ ಸರಮಿತಿ ಬುದ್ಧ್ವಾಮಾಲಾಕಾರೋಭ್ರಾಂತಃ, ಕೇಚಿತ್ ನಷ್ಟೈಸ್ತು ನಾಶಿತಾಃ ಇತಿ ಆಯಮಪಿ ಮಾಲಾಪಾಠೇನ ವಿಪ್ರಲಬ್ಧಃ. ಯದಾಹ ದುರ್ಗಃ — ಬಾಣದ್ರಪ್ಸೌ ಶರಾವಿತಿ, ಇತ್ಥಂತು ಸಮರ್ಥ್ಯಂ, ತರತ್ — ಉಪರಿ ಪ್ಲವಮಾನಂ, ಘನಂ ದಧಿ ದ್ರಪ್ಸಂ (ದಧಿ ಘನಂ ತರತ್ — ಇತಿ ಸಾಧುಃ ಪಾಠಃ, (ಕ್ಷೀರ — ಪು. ೧೪೮, ಪ. ೫೧) ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀ ಬಾಲತನಯಾ — ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವಸರದಲ್ಲಿ :ಬಾಲಪತ್ರೋಯವಾಸಃ ಖದಿರಶ್ಚ, ಇತಿ ದ್ವ್ಯರ್ಥೇ ಧನ್ವಂತರಿಪಾಠಮದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಾಲಪುತ್ರ ಭ್ರಾಂತ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಕೃತ್ ಬಾಲತನಯಾ ಇತ್ಯಾಹ (ಕ್ಷೀರ — ಪು. ೬೨, ಪ. ೫೧).

(5) ಶಬ್ದಾರ್ಣವ ಉತ್ಪಲಿನೀ ಸಂಸಾರಾವರ್ತ ಇತ್ಯಪಿ ॥ ಕೋಶಾ ವಾಚಸ್ಪತಿ ವ್ಯಾಡಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಾಃ ॥

ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಈತನು ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ಈ ಕವಿಗಳ ಕಾಲಕ್ರಮವೂ ಇರುವುದಾದರೆ ವ್ಯಾಡಿಗಿಂತಲೂ ವಾಚಸ್ಪತಿಯೇ ಮೊದಲನೆಯವನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ವಾಚಸ್ಪತಿಯ ಕೋಶವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ರಾಯಮುಕುಟನು ತನ್ನ ಅಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ (ಕಾಂ. ೧. ವ. ೧. ಪ. 99)–ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರುವ "ಶೌರಿ ಶ್ರೀವತ್ಸದೈತ್ಯಾರಿ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಜನಾರ್ದನಾಃ ॥" ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಧವು ವಾಚಸ್ಪತಿಕೋಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ರಮಾನಾಥನು ತನ್ನ "ತ್ರಿಕಾಂಡವಿವೇಕ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಅಮರಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾಪರಿಮಳದಲ್ಲಿ ಎರಡಾವರ್ತಿ ಉತ್ಪಲಿನೀ ಕೋಶವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು. ಆದರೆ ಸರ್ವಾನಂದನೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ರಾಯಮುಕುಟನೂ ವ್ಯಾಡಿಯ ಕೋಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ಪಲಿನಿಯು ಬೇರೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವರು.[1] (ಉತ್ಪಲಿನಿಯು ಕೇವಲ ನಾಮಮಾತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವ ಕೋಶವೆಂದೂ, ವ್ಯಾಡಿಯ ಕೋಶವು ಕೇವಲ ಲಿಂಗ ಮಾತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವ ಕೋಶವೆಂದೂ ಸರ್ವಾನಂದನ ಹೇಳಿಕೆಯು)- ಇವೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ ವ್ಯಾಡಿಯು ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕ ಉತ್ಪಲಿನೀ ಎಂಬ ಕೋಶವೊಂದನ್ನೂ, ಲಿಂಗಮಾತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಶವನ್ನೂ ಒಟ್ಟು ಎರಡು ಕೋಶಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾದಕವಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಈತನು ಹೇಳುವ ಚಂದ್ರ, ಕುದುರೆ, ಗಣಗಳು ಮೊದಲಾದ ಪರ್ಯಾಪದಗಳು, ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಮತದ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾನುವಾದವು ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಬುದ್ಧಮತದವನಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಹಲವು ಬಾಹ್ಯ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಈತನು ಸ್ವತಃ ಬುದ್ಧಮತೀಯನಲ್ಲವೆಂದೂ, ಬುದ್ಧಮತೀಯರೊಡನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದವನೆಂದೂ ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ಇವನ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷವುಂಟು. ಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ [2]ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನಲ್ಲದೆ ಪದಾರ್ಥ ನಿರೂಪಣದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳ[3] ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮತವನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವನು. ಇವನು ಒಂದು ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 6ನೆಯ ಶತಮಾನ (ಪಾಣಿನಿಯ ಕಾಲ)ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ವರರುಚಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿಾ ಸೂತ್ರಪಾಠ"ಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಪಾಣಿನಿಯ (ನು 6 ಶತಮಾನ) ಸಮಕಾಲದವನು. ಈತನು ಪಾಣಿನಿ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ನ್ಯೂನಾತಿರೇಕಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ

ವರರುಚಿ ಕಾತ್ಯ, ಕಾತ್ಯಾಯನ

ಸಮಾನವಾಗಿರುವ ವಾರ್ತಿಕಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಡಿತನು. ಈ ವಾರ್ತಿಕ ಸೂತ್ರಪಾಠವು ಪಾಣಿನಿಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅನುಬಂಧಗಳಂತಿರುವುವು. ಇವನಿಗೆ ಕಾತ್ಯಾಯನನೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಕಾತ್ಯನೆಂಬ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ವರರುಚಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಕೋಶವೊಂದನ್ನು ಬರೆಯದೆ ಕೇವಲ

---

(1) ಯತಸ್ತ್ರಿಕಾಂಡೋತ್ಪಲಿನ್ಯಾದೀನಿ ನಾಮಮಾತ್ರತಂತ್ರಾಣಿ, ವ್ಯಾಡಿವರರುಚ್ಯಾದಿಪ್ರಣೀತಾನಿ ತು ಲಿಂಗ ಮಾತ್ರ ತಂತ್ರಾಣಿ — (ಸರ್ವಾ — 4-2-1-15).

(2) ಅರ್ಥಾನ್ನಿಘಂಟಯತ್ಯಸ್ಮಾತ್ ನಿಘಂಟುಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ।

(3) ಚಂಡಮಾಲಂ ವೃಷಾ ಯುಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಶ್ಶಬ್ದವಿದಾಂ ಮತಃ ।

GOVERNMENT ORIENTAL ... 20 OCT 1943 TRIPLICANE P.O. MADRAS

“ಲಿಂಗವಿಶೇಷವಿಧಿ” ಎಂಬ ನಾಮುಗಳ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಸರ್ವಾನಂದನನು ಹೇಳಿರುವನು. ಈಗ ನಮಗೆ ದೂರೆತಿ [1] ರುವ ವರರುಚಿಯ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಲಿಂಗಮಾತ್ರವೇ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಕಾತ್ಯನ ಕೋಶ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಲಿಂಗಾನುಶಾಸನವಾಗಿರದೆ [2] ನಾಮುಗಳ ಅನುಶಾಸನವೆಂದೇ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಈ ಕಾತ್ಯನ ನಿಘಂಟುವಿಗೆ ನಾಮಮಾಲೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತೆಂದು [3]ವಾಮನ ಸೂತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕಾತ್ಯನೆಂದೇ ಇರುವುದಲ್ಲದೆ ವರರುಚಿ ಎಂದಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ವರರುಚಿಯೂ ಕಾತ್ಯನೂ ಭಿನ್ನರೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಕಾರಣಗಳಿದ್ದರೂ ವರರುಚಿಯೇ ವ್ಯಾಡಿಯಂತೆ ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಾದರೆ ಈ ಭಿನ್ನತ್ವವು ಹೋಗಿ ಐಕ್ಯವು ಏರ್ಪಡುವುದು—ಆದರೆ ಅಮರಕೋಶಕಾರನು ತನ್ನ ಪೂರ್ಣಕೋಶದಲ್ಲಿ [4]ಲಿಂಗಾದಿ ಸಂಗ್ರಹವರ್ಗವೊಂದನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವಂತೆ, ವರರುಚಿಯೂ ತನ್ನ ಸಮಗ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ ಈ ಲಿಂಗವಿಶೇಷವಿಧಿಯು ಲೇಖಕರ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಾಹಕರ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು ಎಂದೂ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು “ಲಿಂಗಾನುಶಾಸನ”ವೆಂಬ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ತಂತಮ್ಮ ಬರೆದ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವಂತೆ ಈ ವರರುಚಿಯೂ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಲಿಂಗವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು ಎಂದೂ ಊಹಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾಗದೆಂದು ತೋರುವುದು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವರರುಚಿ ಅಥವಾ ಕಾತ್ಯನು ನಾಮಮಾತ್ರ ತಂತ್ರವೊಂದು, ಲಿಂಗಮಾತ್ರ ತಂತ್ರವೊಂದು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವನು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮಮಾತ್ರ ತಂತ್ರವು ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೊರಕದೆ ಲಿಂಗಮಾತ್ರ ತಂತ್ರವು ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೊರಕಿರುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬರುವುದು.

---

(1) ಈ ಗ್ರಂಥದ ಹಸ್ತಲಿಖಿತಪ್ರತಿಯು ಮದ್ರಾಸ್ ಓರಿಯೆಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಒಂದುಂಟು. ಮೂಲಗ್ರಂಥವು ಶಾಕಟಾಯನ ಮತ್ತು ಹರ್ಷವರ್ಧನರ ಲಿಂಗಾನುಶಾಸನೊಡನೆ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ 1890ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ Dr. R. Otto-Franke-ಎಂಬವರಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ– ವರರುಚಿಯ ಲಿಂಗವಿಶೇಷವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಾ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಶ್ಲೋಕಗಳು ೮೦ ಇವೆ.

ಯಾವಾನ್ ಕಶ್ಚಿತ್ತ್ರಾಂತಃ ಶಬ್ದೋಽತ್ರ ನಪುಂಸಕೇ ಹಿ ಬೋದ್ಧವ್ಯಃ ‖
ವರ್ಜಂ ಹಿ ಪುತ್ರಮಂತ್ರಾನ್ಶ್ವಿತ್ರಾನೇವಂ ಗರಿತ್ರಂ ಚ ‖ ೧ ‖
ವಾಗ್ವಿಷಯಸ್ಸ ಚ ಮಹತಃ ಸಂಕ್ಷೇಪಾದೇಷ ವಿಧಿರುಕ್ತಃ ‖
ಯನ್ನೋಕ್ತಮತ್ರ ಸದ್ಭಿಃ ತಲ್ಲೋಕತ ಏವ ಬೋದ್ಧವ್ಯಂ ‖ ೮೦ ‖

ಶಾಕಟಾಯನನು 8ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವನು. ಹರ್ಷವರ್ಧನನು ಪ್ರಾಯಶಃ 6ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ರತ್ನಾವಳಿ ಮೊದಲಾದ ನಾಟಕತ್ರಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಭರತಖಂಡದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನ ಲಿಂಗಾನುಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯಶ್ಲೋಕದಿಂದ-‘ವ್ಯಾಡೇಃ ಶಂಕರ ಚಂದ್ರಯೋಃ ವರರುಚೇಃ ವಿದ್ಯಾನಿಧೇಃ ಪಾಣಿನೇಃ ಲಿಂಗಾನಾಮನುಶಾಸನಂ...ವಿಚಾರ್ಯ ಸುಗಮಂ ಶ್ರೀವರ್ಧನಸ್ಯಾತ್ಮಜಃ‖ ...ಹರ್ಷವರ್ಧನ ಇದಂ... ಸೂಕ್ತಾನ್ ಲಿಂಗವಿಧೀನ್ ರಚಿತವಾನ್...... ‖ ೯೬ ‖

(2) ಯತ್ಕಾತ್ಯಃ–ಧನುರ್ವದ್ಯಂತ್ಯಾಜಗವಂ ಪಿನಾಕಿರವಗೋಚರಂ ‖

(3) ಯತ್ಕಾತ್ಯಃ-ನೀವಿ ರಾಗ್ರಂಥನಂನಾರ್ಯಾ ಜಘನಸ್ಥಸ್ಯ ವಾಸಸಃ ‖ ಎಂದು ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು (ಪು. 219 213) ಹೇಳಿರುವ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ವಾಮನನು ‘ನೀವಿರಾಗ್ರಂಥನಂ ನಾರ್ಯಾಜಘನಸ್ಥಸ್ಯ ವಾಸಸಃ’ ಇತಿ ನಾಮಮಾಲಾ ಪ್ರತೀಕಮುಪಶ್ಯನ್’ ಎಂದು ನಾಮಮಾಲಾ ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು.

(4) ವಷ್ಟಿ ವಾಗುರಿರಲ್ಲೋಪಮವಾಪ್ಯೋರುಪಸರ್ಗಯೋಃ ‖
ಆಬಂಚೈವ ಹಲನ್ತಾನಾಂ ಯಥಾ ವಾಚಾ ನಿಶಾ ದಿಶಾ ‖

ಭಾಗುರಿಯು ಕೂಡ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಒಬ್ಬ ಕೋಶಕರ್ತೃವೇ. ಇವನು ಅಮರಸಿಂಹನಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನನು. ಇವನ ಕೋಶಕ್ಕೆ‘ತ್ರಿಕಾಂಡ ಕೋಶ’ವೆಂದು ಹೆಸರುಂಟೆಂದು ಆಪರ್ಟ್, ಅವರು ತಮ್ಮ ಕ್ಯಾಟಲಾಗಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾವುದೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇದು

ಭಾಗುರಿ ಅವನ ತ್ರಿಕಾಂಡ-ಕೋಶ

ತ್ರಿಕಾಂಡವುಳ್ಳ (ಮೂರು ಕಾಂಡಗಳುಳ್ಳ) ಅಮರಕೋಶಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರಾದ ಸರ್ವಾನಂದ, ರಾಯಮುಕುಟ ಮೊದಲಾದವರು ತ್ರಿಕಾಂಡಕೋಶದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿ ಇದರ ಒಂದೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹೇಳಿರುವರು[1]. ಇವುಗಳಿಗೂ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಾದವರು ಹೇಳಿರುವ ಭಾಗುರಿ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಾನಂದನು ಹೇಳುವಂತೆ (ತ್ರಿಕಾಂಡ, ಉತ್ಪಲಿನಿ ಮೊದಲಾದುವು, ಲಿಂಗಮಾತ್ರ ತಂತ್ರಗಳು, ತಂತ್ರ=ಪ್ರಧಾನ) ಈ ತ್ರಿಕಾಂಡಕೋಶವು ನಾಮಮಾತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಭಾಗುರಿಯ ಕೋಶವಾಕ್ಯಗಳೂ ನಾಮಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಹೇಳುವುವು. ಮತ್ತು ಇವೆರಡೂ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಈ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಬಾಧಕವೂ ಇಲ್ಲ. ಪುರುಷೋತ್ತಮಕೃತವಾದ ಭಾಷಾವೃತ್ತಿಯೆಂಬ ಪಾಣಿನೀಯಾಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶಿವತಾತಿಃ ಶಂತಾತಿಃ, ಅರಿಷ್ಟತಾತಿಃ ಅಮೀ ಶಬ್ದಾಛಾಂದಸಾ ಅಪಿ ಕ್ವಚಿತ್ ಭಾಷಾಯಾಂ ಪ್ರಯುಜ್ಯಂತೇ ಇತಿ ತ್ರಿಕಾಂಡೇ ಭಾಗುರಿನಿಬಂಧನಾದ್ವಾ” ಎಂಬೀ ವಾಕ್ಯವೂ, ಸೃಷ್ಟಿಧರನು ತನ್ನ ಅರ್ಥ ವಿವೃತಿಯಲ್ಲಿ “ತ್ರಿಕಾಂಡೇ ಕೋಶವಿಶೇಷೇ ಭಾಗುರೇರೇವಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಯದೇಷಾ ನಿಬಂಧನಾ ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಎಂಬೀ ವಾಕ್ಯವೂ ತ್ರಿಕಾಂಡಕೋಶವು ಭಾಗುರಿಕೃತವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುವು. ಈ ಭಾಗುರಿಯು”ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುವುದು.

ರತ್ನಕೋಶ

ಸರ್ವಾನಂದನು ಹೇಳುವಂತೆ ರತ್ನಕೋಶವು ಲಿಂಗಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೋಶವೆಂದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭಿನ್ನಲಿಂಗಗಳು ಲಿಂಗಸೂಚಕವಾದ್ ಬೇರೊಂದು ವಿಶೇಷ ಶಬ್ದದಿಂದಾಗಲಿ, ಸ್ವರೂಪದಿಂದಾಗಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

ಮಾಲಾಕೋಶ ಮತ್ತು ಮಾಲಾಕಾರ

ಮಾಲಾ ಕೋಶವನ್ನೂ, ಈ ಕೋಶಕಾರನನ್ನೂ, ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತನಾದ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಹೇಮಚಂದ್ರನೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು. ಈ ಮಾಲಾಕೋಶವೇ ಅಮರಮಾಲಾ ಎಂಬ ಕೋಶವೆಂದು ಹೇಳಲು ಆಧಾರಗಳಿರುವುವು — ಸರ್ವಾನಂದನೂ, ರಾಯಮುಕಟನೂ ಅಮರಮಾಲೆಯೆಂದೇ ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು; ಈ ಹೆಸರನ್ನೇ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯೂ ಹೇಮಚಂದ್ರನೂ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರು. ರಾಯಮುಕುಟ[2]ನು ತನ್ನ ವಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ (ಕಾಂ. II5-15) ಅಮರಮಾಲೆಯದೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ವಾಕ್ಯವನ್ನು [3] ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಲಾವಾಕ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು. ಮತ್ತು ತ್ರಿಕಾಂಡ [4]ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ

---

(1) ಹ್ರೀರ್ಲಜ್ಜಾ ಪತ್ರಪಾ ವ್ರೀಡಾ ಮಂದಾಕ್ಷಂ ಹಂಡಕೇತ್ರಪಾ ‖ (ತ್ರಿ. ಚಿಂ-51–197)
ವೀರ್ಯಂ ವೀರ್ಯರ್ತಿ ಶಕ್ತಿತಾ (ಪು. 52-204)

(2) ಶ್ಯೇನೌ ಪತ್ರಿ ಶಶಾದನೌ–ಇತ್ಯಮರ ಮಾಲಾ. (II.5-15)

(3) ಮಾಲಾ–ಶ್ಯೇನಃ ಪತ್ರಿಶಶಾದನೌ, (86-1-31)

(4) ವಾನಾ ದ್ವೀಪಂ ಚ ಪುಲಿನಂ. ಇತ್ಯಮರ ಮಾಲಾ, (p.p. 59-23)

ಅಮರಮಾಲೆಯದೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ವಾಕ್ಯವನ್ನೂ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿ[1]ಯು ಮಾಲಾ ವಾಕ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಿರುವನು. ಇದರಿಂದ ಇವೆರಡು ಕೋಶಗಳೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಮರಮಾಲಾ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಲಾ ಎಂದೂ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತಂದಿರಬಹುದು. ಇದರ ಕರ್ತೃವು ಪ್ರಾಯಶಃ ಅಮರದತ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಅಮರದತ್ತಕೃತ ವಾದುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ[2] ಅಮರಮಾಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವುದು; ಇವನು ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನ (ಅಮರಕೋಶ)ವೆಂಬ ಕೋಶ ಕರ್ತೃವಾದ ಅಮರಸಿಂಹನಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನು. ಹಲಾಯುಧನು ತನ್ನ ಕೋಶಕ್ಕೆ ಆಧಾರಭೂತರೆಂದು ಹೇಳುವ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ಈ ಅಮರದತ್ತನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿರುವನು[3]. ಮಾಲಾಕೋಶ ಮತ್ತು ಅಮರಮಾಲಾಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳು ಲಿಂಗವನ್ನನುಸರಿಸಿ ವಿಭಾಗಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಹಲಾಯುಧನು ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಲಾ—ಅಥವಾ ಅಮರಮಾಲೆಯ(ಮಾಲಾ ನಿಘಂಟುವಿನ) ಪಾಠವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದ[4] ಆತನು ಹೇಳುವ ಅಮರದತ್ತನು ಈ ಮಾಲಾಕೋಶಕಾರನೇ ಎಂಬ ಅಂಶವು ಬಲಪಡುವುದು; ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯಾದರೋ ಈ ಮಾಲಾಕಾರನು ಹಳೆಯ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿರುವನು ಎಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವನು. ಅಮರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃವಾದ ಸುಧಾಕಾರನು, ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನೂ ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನುವದಿಸುತ್ತಾ ಅವನು ಹೇಳಿರುವ "ಮಾಲಾಕೃತ್" ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಮಾಲಾಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾಮಮಾಲಾ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಭಿಧಾನ ಚಿಂತಾಮಣಿಯೆಂಬ ಕೋಶವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಹೇಮಚಂದ್ರನು ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಾಚಸ್ಪತಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲದೆ

---

(1) ಮಾಲಾ-ವಾನಾ ದ್ವೀಪಂ ಚ ಪುಲಿನಂ-(41-1-16)
ಕಿಣ್ವಂ ಪುಂಸಿ ತು ನಗ್ನಹೂಃ । ನಗ್ನಹುರ್ಮಾಲಾಯಾಂ. (ಕ್ಷೀರ-2-1-34)
ಕ್ಲೀಬೇ ಕಿಣ್ವಂ ಚ ನಗ್ನಹೂಃ ಇತ್ಯಮರಮಾಲಾ ಚ (ಸರ್ವಾ)

(2) ಮಾಲಾಕಾರೋ ಹಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಾದೀನ್ ಪ್ರಕರಣೈರ್ನಿರದಿಕ್ಷತ್-(ಕ್ಷೀರ-2-1-34) ಮತ್ತು ಇತಿ ಪುಂಸ್ಕಾಂಡೇ ಅಮರಮಾಲಾ, (ರಾಯ II: 5) ಕಂಕತೀ ಚ ಪ್ರಸಾಧನೀ–ಇತಿ ಸ್ತ್ರೀಕಾಂಡೇ ಅಮರಮಾಲಾ

(3) ಇಯಮಮರದತ್ತ ವರರುಚಿ ಭಾಗುರಿ ವೋಪಾಲಿತಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯಃ (ಅಭಿ. ಕಾಂ. I ಪ. ೧)

(4) ಪ್ರಷ್ಠೌಹೀ ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀ–(ಅಮರಕೋಶ)—ಪ್ರಷ್ಠೌಹೀ ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀತಿ ಸರ್ವೇ, ಅಸಿಕ್ನೀ ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀ ಇತಿ ಭಾಗುರಿಃ, ಪಲಿಕ್ನೀ ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀ- ಇತಿ ಮಾಲಾ, (ಕ್ಷೀರ–ಪು–೧೫೧–ಕಾಂ–೨–ವೈಶ್ಯ–೨೦೦ ಹಲಾಯುಧನು—"ಪಲಿಕ್ನೀ ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀ" ಎಂದು ಮಾಲಾ ಪಾಠವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವನು— ಮತ್ತು ಅಮರಸಿಂಹನು-ದ್ರಪ್ಸಂ ದಧ್ಯಘನಂ (ಅಘನಂ-ಘನಾದನ್ಯತ್) (ಯನ್ಮಾಲಾ ದ್ರಪ್ಸಂ ದಧ್ಯಘನಂ ತಥಾ) ಎಂಬ ಮಾಲಾ ಪಾಠವನ್ನು ನೋಡಿ (ಕೇಚಿನ್ನಷ್ಟೈಸ್ತು ನಾಶಿತಾಃ) ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಂತೆ. (ದ್ರಪ್ಸ) ಶರಮಿತಿ ಭಾಗುರಿ ಪಾಠೇ ಸರಮಿತಿ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಮಾಲಾಕಾರೋ ಭ್ರಾಂತಃ,—ಅಯಮಪಿ ಮಾಲಾಪಾಠೇನ ಭ್ರಾಂತಃ) ಭಾಗುರಿ ಪಾಠವನ್ನು ನೋಡಿ ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡ ಮಾಲಾಪಾಠವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಮರಸಿಂಹನೂ ಭ್ರಾಂತನಾದನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವನು. (ಕ್ಷೀರ–೧೪೮-III. ೫೧) ಹಲಾಯುಧನು-ದ್ರಪ್ಸಂ ದಧ್ಯಘನಂ ಎಂದು ಮಾಲಾ ಪಾಠವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. (ಇಲ್ಲಿ ಅಮರ ಪಾಠಕ್ಕೆ—ದಧಿಘನೇ-ಮೊಸರಿನ ಘನವಾದ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ, ತರತ್. ಮೇಲೆ ತೇಲುತ್ತಿರುವ ಭಾಗವು ದ್ರಪ್ಸಂ-ದ್ರಪ್ಸವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವು—ಇತ್ಥಂ ಸಮರ್ಥ್ಯಂ-(ಉಪರಿ ಪ್ಲವಮಾನಂ ಘನಂ ದಧಿ ದ್ರಪ್ಸಂ)

ಇವನ ಕೋಶದಿಂದ ಶಬ್ದಪ್ರಪಂಚಜ್ಞಾನವಾಗುವುದು[1] ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಗುಣವನ್ನೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವನು. ಈ ಕೋಶವು ಗ್ರಂಥದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಇತರ ಕೋಶವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರೂ, ಗ್ರಂಥ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರಕುವುವು.

ವಾಚಸ್ಪತಿ-ಅವನ ಶಬ್ದಾರ್ಣವನಿಘಂಟು

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೀಗೆ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಇದು ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕೋಶವು, ಇದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಾರ್ಣವವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ[2] ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು(ಪದಗಳನ್ನು) ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾರ್ಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿರುವನು, ಮತ್ತು ಶಬ್ದಗಳ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನೋಚ್ಚಾರಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು.

ಧನ್ವಂತರಿ ನಿಘಂಟುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ಅಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಈ ಕೋಶವು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಅಮರಕೋಶಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಧನ್ವಂತ್ರಿಯೆಂಬುದು ಕೋಶದ

ಧನ್ವಂತರಿ ನಿಘಂಟು

ಹೆಸರೋ? ಕೋಶಕಾರನ ಹೆಸರೋ? ಯಾವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲೂ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಧನ್ವಂತ್ರಿಯೆಂಬವನು ಮೊತ್ತಮೊದಲಿನ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕನು ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು, ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಆತನ ಹೆಸರಿನ ಈ ಶಬ್ದವು ವನೌಷಧಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉದ್ಧೃತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕೋಶವು ಒಂದು ವೈದ್ಯ ನಿಘಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಚರಕ, ಸುಶ್ರುತ ಮೊದಲಾದ ವೈದಿಕಮತಾನುಸಾರಿಗಳಾದ ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ವಾಗ್ಭಟ, ಚಂದ್ರ, [3]ನಿಮಿ ಮೊದಲಾದ ಜೈನ ಮತೀಯರಾದ ಭಿಷಗ್ವರರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವಂತೆ ಇದೂ ಧನ್ವಂತರಿಕೃತವಾದ ಒಂದು ವೈದ್ಯ ಗ್ರಂಥವೇ ಏಕೆ ಆಗಿರಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದರೂ—ಉದಾಹೃತವಾದ

K.392

(1) ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ವಾಸುಕೇರ್ವ್ಯಾಡೇರ್ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಃ ಧನಪಾಲತಃ ॥
ಪ್ರಪಂಚಶ್ಚ ವಾಚಸ್ಪತಿಪ್ರಭೃತೇರಿಹ ಲಕ್ಷ್ಯತಾಂ॥ (ಅ. ೫. ವ್ಯಾ-ಪು. ೧ ಪ. ೩)

(2) ಅಮರಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಕೋಶದ ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಕಾಂತ, ಗಾಂತಗಳಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವನು. ಮಲ್ಲಿಕಾ ಶೀತಭೀರುಶ್ಚ ಗವಾಕ್ಷೀ ಭದ್ರಮಲ್ಲಿಕಾ । ಶೀತಭೀರುರ್ಮದಯಂತೀ ಭೂಪದೀ ತೃಣಶೂನ್ಯಕಂ ॥(ರಘುನಾಥ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ- ತ್ರಿಕಾಂಡ ಚಿಂತಾಮಣಿಪು. 150-70)
ಅಪಿ ಗಾಂಧರ್ವಗಂಧರ್ವ ದಿವ್ಯ ಗಾಯನಗಾತವಃ, (ಸರ್ವಾ-ಪು.40-1-6)
ಕೃಷ್ಣಪಾಕಫಲಃ ಕೃಷ್ಣಫಲಪಾಕೋ ವನಾಲಕಃ ॥ ಕೃಷ್ಣಪಾಕಃ ಪಾಕಕೃಷ್ಣಃ ಫಲಕೃಷ್ಣೋ ವನಾಲಯಃ॥
ಪಾಕಕೃಷ್ಣಫಲಃ ಪಾಕಫಲ ಕೃಷ್ಣಕರಾಮ್ಲಕಃ॥ ಫಲಪಾಕಃ ಪಾಕಫಲೋ ಬೋಲಃ ಕೃಷ್ಣಫಲೋರಸಃ॥
(ತ್ರಿಕಾಂ. — ಪು.99-67)
ದಶಪೂರಂ ದಶಪುರಂ ಪ್ಲವನಂ ಜೀವಿತಾಹ್ವಯಂ (ತ್ರಿಕಾಂ—ಪು. 113-130)
ಕೋಷೋ ದಿವ್ಯಧನೇಽ ಪಿಸ್ಯಾತ್ ಕುಟ್ಮಲಾಸಿಪಿಧಾನಯೋಃ॥
ಪನಸಾದಿಫಲಸ್ಯಾಂತಃ ಕೋಷಃ ಶಬ್ದಸ್ಯಸಂಗ್ರಹಃ॥ ಇತಿ ಮೂರ್ಧನ್ಯಾಂತೇ ಶಬ್ದಾರ್ಣವಃ(ತ್ರಿಕಾಂ–64-39)
ಬಾಲಪತ್ರೋಽಯವಾಸಃ ಖದಿರಶ್ಚೇತಿ ದ್ವ್ಯರ್ಥೇಷು ಧನ್ವಂತರಿಪಾಠಂ ತತ್ವತೋಽದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಾಲಪುತ್ರ ಭ್ರಾಂತ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಕೃತ್ (ಬಾಲಪುತ್ರಾಂ ಬಾಲತನಯಾಮಾಹ (ಅಮರ-ವನೌಷಧಿ-ಪು. 62-1-17)

(3) ನಿಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ತಿಮಿ ಎಂದಿರಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. 'ತಿಮಿರಸ್ತಕಾಲೇ ಎಂದು ಯಶಸ್ತಿಲಕ ಚಂಪುವಿನಲ್ಲಿ ತಿಮಿಯೆಂಬುವನೊಬ್ಬ ವೈದ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಿಯೆಂಬುದು ತಿಮಿಯೆಂದು ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ವಾಕ್ಯಸ್ವರೂಪವು ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರದೆ ನಿಘಂಟುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ವೈದ್ಯ ನಿಘಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನುಪಪತ್ತಿಯೂ ಇರಲಾರದು.

ಅಮರಸಿಂಹನ ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನ ಅಥವಾ ಅಮರಕೋಶ

ಕೋಶಗಳೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಅಮರಸಿಂಹಕೃತವಾದ ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನವೆಂಬ ಕೋಶವೇ ಆಸೇತು ಹಿಮಾಚಲವಾದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾತಿ ಮತದೇಶ ಮೊದಲಾದ ಭಿನ್ನಭಾವನೆಗಳನ್ನಳಿದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸಿಯಿಂದಲೂ ಪರಿಗೃಹೀತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೋಶವಾಗಿರುವುದು, ಇದರ ಅಸದೃಶವಾಗಿರುವ ಗುಣಗಳೇ ಇದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾಗಿರುವುವು. ಈ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಾದಿ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೂರು ವೀಸೆಯ [1]ಪದಗಳೆಲ್ಲಾ ದೊರಕುವುವು. ಈ ಕೋಶಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯಿದ್ದ ತ್ರಿಕಾಂಡ, ಉತ್ಪಲಿನೀ ಮೊದಲಾದ ಕೋಶಗಳು ಕೇವಲ ನಾಮಗಳನ್ನುಮಾತ್ರ ಒಳಕೊಂಡಿರುವುವು. ವ್ಯಾಡಿವರರುಚಿ ಮೊದಲಾದವರ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕೋಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಮಗಳ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುವುವು. ಈ ಕೋಶವಾದರೋ ನಾಮಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಇವೆರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಕಾಂಡ ಮತ್ತು ವರ್ಗ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಾ ಸೌಕರ್ಯವುಳ್ಳದಾಗಿ ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನವೆಂಬ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಅನ್ವರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಗುಣ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೇ ಈ ಕೋಶವು ಮತ್ತಿನ ಕೋಶಗಳ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಿಕ್ಕಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಮತ ವೈಷಮ್ಯವನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಿಸಿರುವುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಗುಣವಿಶೇಷವು. ಬುದ್ಧ ಮತದವನಾದ ಅಮರಸಿಂಹನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಕೋಶಕ್ಕೆ ವೈದಿಕ ಮತೀಯರಾದ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿ, ಮಲ್ಲಿನಾಥ (ಇವರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗೆ ಅಮರಪದಪಾರಿಜಾತ ಎಂದು ಹೆಸರು) ಮೊದಲಾದವರೂ, ಬುದ್ಧ ಮತದವನಾದ ಸುಭೂತಿಚಂದ್ರ, ಜೈನಮತದ ನಾಚಿರಾಜ, ಅಶಾಧರ ಇವರೂ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಈ ಕೋಶಕ್ಕೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಟೀಕೆಯು ದೊರಕುವುದು. ಇದರ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಗೆ "ಲಿಂಗಾಂಭಟ್ಟೀಯ"ವೆಂದು ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದು—ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಚೀನ ಭಾಷೆ, ಟಿಬೆಟಿಯರ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿವರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂದು ಈಗ ತಾನೇ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವುದು.

ಈ ಕೋಶದ ಮುಖ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಕಾಂಡಗಳೆಂದು ಸಂಜ್ಞೆಯು, ಇಂತಹ ಕಾಂಡಗಳು ಮೂರಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ. ಒಂದನೆಯ ಕಾಂಡ, ಎರಡನೆಯ ಕಾಂಡ, ಮೂರನೆಯ ಕಾಂಡ ಎಂದು ಸಂಖ್ಯಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಜ್ಞೆಯು

---

(1) ಕಿರಾತ_ರತ್ನಾವಳೀನಾಟಕೆ ಪಂಪಾದಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಕುಳ್ಳರ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೇಳುವ ಕಿರಾತವೆಂಬ ಪದವು ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಾಘ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಪ್ರಯುಕ್ತರಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಪದಗಳೂ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಹಲವು ಪದಗಳು ಹಲಾಯುಧ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದು — ಉದಾ- (1) ಕಲ್ಯಾಣ ಭೂಧರ ಮಾದರಾರ್ (ಚಂಪೂರಾಮಾ ೪) ರಾಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ ನಿಷ್ಕಮಷ್ಟಾಪದಂ ಚ॥ ಅಭಿ- ಕಾಂ.- ಪ.೧೯) ಪ್ರಶ್ನಿರಲ್ಪತನುಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕಿರಾತಸ್ಸ ಚ (ಅಭಿ) ,,,ರೇಣೂತ್ತಮಾಂಗಂ ತವಂಗಂ (ಅರ್ಧನೇಮಿ_೭-೬೩) ಇಂದ್ರಕೋಶ ಸ್ತವಂಗಸ್ಸ್ಯಾತ್ (ಭೂ_೧೩೭)

ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವುದು. ಕಾಂಡಗಳ ಅವಾಂತರ ಭೇದಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಮೊದಲನೆಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ ವರ್ಗವೆಂಬುದು ಆದಿಯಾಗಿ ವಾರಿ ವರ್ಗದ ವರೆಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಗಗಳುಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ [1]ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಪಾತಾಳ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಚೇತನಾಚೇತನ ಪ್ರಾಣಿವಾಚಕಗಳಾದ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ದಿಕ್ಕು, ಕಾಲ, ಬುದ್ಧಿ ವಾಕ್ಕು, ಶಬ್ದ, ನಾಟ್ಯ (ಆಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಮುಖ್ಯ ಶಿಲ್ಪ) ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವೆಂದೂ, ನರಕ, ಹಾವು, ನೀರು ಇವುಗಳು ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳೆಂದೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹೀತವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಭೂವರ್ಗ ಮೊದಲಾಗಿ ಶೂದ್ರವರ್ಗದ ವರೆಗೆ [2] ಹತ್ತು ವರ್ಗಗಳಿರುವುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ (ಎಂದರೆ ನಗರ, ಬೆಟ್ಟ, ಅರಣ್ಯ, ಮೃಗ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು) ಚೇತನಾಚೇತನ ವಸ್ತು ವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಮೂರನೆಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ[3] (ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಂಡ) ವಿಶೇಷ್ಯ ನಿಘ್ನ ಮೊದಲಾದ ಐದು ವರ್ಗಗಳಿರುವುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ್ಯ ಪದಗಳು, ಮಿಶ್ರಗಳು (ಕೃದಂತ ತದ್ಧಿತಾಂತ ಮೊದಲಾದುವು) ನಾನಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಪದಗಳು, ಅವ್ಯಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳ ಲಿಂಗವನ್ನು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ವಿಧಾನವುಳ್ಳ ಲಿಂಗಾದಿ ಸಂಗ್ರಹವರ್ಗವೂ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಕೋಶವನ್ನು ಬರೆದವನು ಅಮರಸಿಂಹನು; ಈತನು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಆಸ್ಥಾನದ ನವಮಣಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ [4]ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಗುರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು. ಇವನು ಬುದ್ಧಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿರುವರು. ಇದು ಇವನ ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕದಿಂದಲೂ, ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಬುದ್ಧನ ಹೆಸರನ್ನು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ ವೈದಿಕ ಮತದ ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಸೂಚಿತವಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ದೇವರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ "ದಿವ್ಯೋಪಪಾದುಕಾ ದೇವಾಃ" ಎಂದು ಜಿನಮತದ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿರುವನು. ಜಿನಮತದಲ್ಲಿ ಈ ಲೋಕದೊಳಗೆ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು–ಕಲ್ಪಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಹದಿನಾರು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಭವನದ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿರುವ ಉಪಪಾತ (ದೇವನಾಗತಕ್ಕವನು ಹೋಗಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಹಾಸುಗೆ) ತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ

---

(1) ಉಕ್ತಂ—ಸ್ವರ್ವ್ಯೋಮದಿಕ್ಕಾಲ ಧೀವಾಕ್ ಶಬ್ದಾದಿನಾಟ್ಯಕಂ॥
ಪಾತಾಳಭೋಗಿನರಕವಾರಿ ಚೈ ಷಾಂ ಚ ಸಂಗತಂ॥

(2) ವರ್ಗಾಃ ಪೃಥ್ವೀ ಪುರಕ್ಷ್ಮಾಭೃದ್ವನೌಷಧಿಮೃಗಾದಿಭಿಃ ॥
ನೃಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರವಿಟ್ ಶೂದ್ರೈಃ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗೈರಿಹೋದಿತಾಃ॥

(3) ವಿಶೇಷ್ಯನಿಘ್ನೈಸ್ಸಂಕೀರ್ಣೈರ್ನಾನಾರ್ಥೈರವ್ಯಯೈರಪಿ ॥
ಲಿಂಗಾದಿಸಂಗ್ರಹೈರ್ವರ್ಗಾ ಸಾಮಾನ್ಯೇ ವರ್ಗಸಂಶ್ರಯಾಃ ॥

1 2 3 4 5 6 7
(4) ಧನ್ವಂತರಿ ಕ್ಷಪಣಕಾಮರಸಿಂಹ ಶಂಕು ವೇತಾಳಭಟ್ಟ ಘಟಕರ್ಪರ ಕಾಳಿದಾಸಾಃ ॥
8 9
ಖ್ಯಾತೋ ವರಾಹಮಿಹಿರೋ ನೃಪತೇಸ್ಸಭಯಾಂ ರತ್ನಾನಿ ವೈ ವರರುಚಿರ್ನವ ವಿಕ್ರಮಸ್ಯ ॥
(ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿದಾಭರಣಂ — ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯ)

ದೇಹವನ್ನುತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು-ಎಂದು ದೇವರಿಗೆ ಉಪಪಾತ ತಲ್ಪವೇ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ "ದಿವ್ಯೋಪಪಾತು(ದು)ಕಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಹರಡಿದ್ದ ವೇದಬಾಹ್ಯಗಳಾದ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಮತವೆಂದೂ, ಜೈನಮತವೆಂದೂ ಎರಡು ಮತಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದುವು. ಈ ಮತಗಳ ಉದ್ಧಾರಕರಾದ (ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ) ಅರ್ಹಂತನೂ, ಬುದ್ಧದೇವನೂ ಭಿನ್ನರು ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲಿಕರು. ಇವೆರಡುಮತಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ಅಂತರವುಂಟು. ವೈದಿಕ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳು ವೇದಬಾಹ್ಯಗಳಾದುದರಿಂದ ಇವೆರಡು ಮತಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಮರಸಿಂಹನು ಜೈನಮತೀಯನೇ? ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಮತೀಯನೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಜೈನಮತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ದೈವವು ಅರ್ಹಂತನು. ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಜಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆಜಿನನೆಂಬ ಹೆಸರೂ ರೂಢಿಯಾಗಿಯಿರುವುದು. ಈತನು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ತ್ರಿಲೋಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನು, ಬುದ್ಧನು, ಎಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಹೀಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಮತೀಯರ ಮುಖ್ಯ ದೈವವು ಬುದ್ಧನು. (ಶಾಕ್ಯದೇವ-ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧನು) ಅವನೂ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಜಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಜಿನನೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಎಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಹೆಸರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಭಯಮತೀಯರಿಗೂ ಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾಗಾನಂದ ನಾಟಕದ ನಾಂದೀ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ—"ಬುದ್ಧೋಜಿನಃ ಪಾತುವಃ" ಎಂದು ಬುದ್ಧನೂ ಜಿನನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಯಾವನು ಜ್ಞಾನ ದಯೆಗಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರಪ್ರಾಯನೋ ಎಂದು ತನ್ನಿಂದು ಪಾಸ್ಯವಾದ ದೈವವು ಜ್ಞಾನರೂಪವೂ ದಯಾಮಯವೂ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮಂಗಳಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಬದ್ಧವಾಗಿರುವ ವಿಷಯವು ಕೂಡ ಬುದ್ಧಜಿನಮತಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಜೀವನಿಗೆ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾದ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಇವುಗಳಿಂದ ದೊರಕುವ ಸ್ವರ್ಗನರಕಗಳನ್ನೂ ಬುದ್ಧನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಜೈನರು ಅರ್ಧ ಆಸ್ತಿಕರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಇವೆರಡು ಮತಗಳಿಗೂ ತುಂಬಾ ಅಂತರವುಂಟು. ಅಮರಸಿಂಹನು-ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಸುಗತೋ ಬುದ್ಧೋ ಧರ್ಮರಾಜ........ ಲೋಕಜಿಜ್ಜಿನಃ ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ ಜಿನಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಮಗಳನ್ನೂ ಸುಗತ, ಶಾಕ್ಯಸಿಂಹ ಎಂಬ ಬುದ್ಧನ ವಿಶೇಷ ನಾಮಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಅರ್ಹಂತನ ವಿಶೇಷ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳದಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಬುದ್ಧಮತದವನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಅನುಚಿತವಲ್ಲ. ಈತನು ಬುದ್ಧಮತದವನಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಮತಕ್ಕಾಗಲಿ ಜೈನಮತಕ್ಕಾಗಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನೂ[1] ಹೇಳದೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೈದಿಕಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಿರುವನು.

ಈ ಅಮರಸಿಂಹನು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯದ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದವನೆಂದು ಊಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಾರೆಂಬುದು ಇನ್ನೂ ನಿರ್ಧರವಾಗಿಲ್ಲ. ಶಕಸ್ಥಾಪಕನಾದ

(1) 11ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೇಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಅಭಿಧಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇವಾಧಿದೇವಕಾಂಡವೆಂದು ಅರ್ಹನ್ಮತಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಾದ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಶಾಲಾಕಾಪುರುಷರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಜೈನಮತ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವನು,

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 56ರಲ್ಲಿದ್ದವನು. ಮತ್ತು ಭೋಜನ(ಕ್ರಿ.ಶ.1060)ದೊಡ್ಡಪ್ಪನು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು 11ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಮರಸಿಂಹನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ರಾಜರಲ್ಲ-ಚರಿತ್ರಕಾರರು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನೆಂಬುದು ಒಂದು ಬಿರುದಲ್ಲದೆ ರಾಜನ ಹೆಸರಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯರಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು 6ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದುದರಿಂದಲೂ 6ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಚೀನಾ ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಅಮರಸಿಂಹನು 6ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣವನೆಂದು ಹೇಳಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಅಲ್ಲದೆ 8ನೆಯ ಶತಮಾನದಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜಿನೇಂದ್ರಬುದ್ಧಿಯ ಕಾಶಿಕಾವಿವರಣಪಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ-ಅಮರಕೋಶದ (ಕಾಂ. 3-3-186)"ತಂತ್ರಂ ಪ್ರಧಾನೇ ಸಿದ್ಧಾಂತೇ" ಎಂಬ ಪದ್ಯವು ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ 789ರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಮೋಘವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಮರಕೋಶದ ವಾಕ್ಯವು ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆಅಮರಕೋಶವು ತುಂಬಾಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದು ಸರ್ವಜನದಿಂದಲೂ ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಆದಕಾರಣ ಈ ಕೋಶಕಾರನು ಕ್ರಿ. ಶ. 6ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣವನೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ—ಅಮರಸಿಂಹನು ಬುದ್ಧಮತೀಯನಾದರೂ ಆತ್ಮನ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕಪಿಲನ ಸಾಂಖ್ಯಮತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಈ ಕಪಿಲನ ಸಾಂಖ್ಯನು ಬುದ್ಧಮಿತ್ರನ ಮತ್ತು ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಸುಬಂಧುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. 480) ಈಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬವನಿಂದ ನಿರಾಕೃತವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಈ ಕೃಷ್ಣನು ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿಯೆಂದೂ ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟರು ತಮ್ಮ ಶ್ಲೋಕವಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ—

ಅಂತರಾಭವದೇಹಸ್ತು ನೇಷ್ಯತೇ ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿನಾ ॥
ತದಸ್ತಿತ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಂ ಹಿ ನ ಕಿಂಚಿದುಪಪದ್ಯತೇ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿರವರು. ಅಮರಸಿಂಹನು ಈ ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರನ ಸಾಂಖ್ಯಮತನಿರಾಕರಣವನ್ನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ "ಅಂತರಾಭವ ಸತ್ವೇಽಶ್ವೇ ಗಂಧರ್ವೋ ದಿವ್ಯಗಾಯನೇ" ಎಂದು ನಾನಾರ್ಥವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯಮತದ "ಅಂತರಾಭವಸತ್ವ"ವೊಂದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಈಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣನ ಮತವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಅಮರಸಿಂಹನು 5ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ 4ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದವನೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾದವರ ಕೆಲವರನ್ನೂ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದು.

ಈಗ ನಮಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಅಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಮರ ಕೋಶೋದ್ಘಾಟನವೇ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯದು. ಈತನು ಹನ್ನೊಂದ

(2) ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯು—(ಗ್ರಂಥಾರಂಭೇ) ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ (ಅಭೀಪ್ಸಿತ ಸಿದ್ಧಿಹೇತಂ) ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿರುವ (ಜಿನಮನುಸ್ಮೃತ್ಯ) ಜಿನನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ—ಎಂದು ಅಮರದ ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಜಿನಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಬರೆದಿರುವನು—ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃವಾದ ಸರ್ವಾನಂದನ (ಅತ್ರ ಅನುಕ್ತೋಽಪಿ) ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡದಿದ್ದರೂ (ಶಾಕ್ಯಲಕ್ಷಣೋಽರ್ಥೋ) ಬುದ್ಧನ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಅರ್ಥವು (ಜ್ಞಾನದಯಾದಿಭಿಃ) ಜ್ಞಾನದಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ (ಸ್ಪಷ್ಟಂಪ್ರತೀಯತೇ) ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಬರುವುದು. ಎಂದು ಬುದ್ಧಪರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿರುವನು. ರಾಯಮುಕುಟನು ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಪರವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿರುವನು.

ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿದ್ದವನು. ಈತನು ರಾಜಶೇಖರ (880-920) ಮತ್ತು ಭೋಜರಾಜ (1018-1060) ಇವರನ್ನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು. 1140ರಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಧಮಾನನು ಈತನನ್ನು ತನ್ನ ಗಣರತ್ನಮಹೋದಧಿಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈತನ ಕಾಲವು 11ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವೆಂದು ಹೇಳಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಈತನು ಹೇಳುವ ತನಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಅಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರಲ್ಲಿ ಮೂವರ--ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಗೌಡ. ಶ್ರೀ ಭೋಜ--ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಈತನು ಕಾತ್ಯನೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಮಂದಿ ಕೋಶಕಾರರ ಕೋಶಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು.

ಇದರ ತರುವಾಯ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು 'ಟೀಕಾಸರ್ವಸ್ವವೆಂಬುದು. ಇದನ್ನು ಬರೆದವನು ವಂದಿಘಟ್ಟೀಯ ಸರ್ವಾನಂದನು. ಆರ್ತಿಹರನ ಮಗನು. ಈತನು ವಂಗದೇಶೀಯನು. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. 1159.[2] ಗ್ರಂಥಕಾಲವನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವೇ ಕಾಲವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಈಗಣ ಶಕವರ್ಷವು ೧೦೮೧ (ಕ್ರಿ. ಶ. 1159) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವನು. ಈತನು ತನ್ನ ಹಿಂದಣ ಹತ್ತುಮಂದಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು. ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿರುವುದು. ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ ಈಚೆಯ ವಂಗೀಯರಾದ ಅಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸುಭೂತಿ ಅಥವಾ ಸುಭೂತಿಚಂದ್ರನೆಂಬವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಚೀನನಾದ ಅಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನು. ಇವನು ಬುದ್ಧಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗೆ ಕಾಮಧೇನುವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಸರ್ವದೇವನು ದುರ್ಘಟವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ (1173) ಹೇಳಿರುವನು.

ನಾಚಿ ರಾಜೀಯವೆಂಬುದು ನಾಚಿರಾಜ ಎಂಬ ಜೈನಮತದವನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು, ಈತನು ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವನು. ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿನ ರಾಯಮುಕುಟಮಣಿ (ರಾಯಮುಕುಟ) ಯೆಂಬಪಂಡಿತನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ "ಪದಪಂಚಿಕಾ" ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಮತ್ತೊಂದು. ಇದು 1431ರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದು. (ಇದು ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಬರುವುದು[3]) ಇವನು ಬಂಗಾಳ ದೇಶದ ರಾಜಾ ಎಂಬ ನಗರವಾಸಿಯು, ಇವನಿಂದ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳು ಸುಮಾರು 270ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ.

"ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸುಧಾ ರಾಮಾಶ್ರಮಿ" ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು, ಇದು ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದು. ಇದನ್ನು ಬರೆದವನು ಭಟ್ಟೋಜೀದೀಕ್ಷಿತನ ಮಗನಾದ ಭಾನುಜಿ ದೀಕ್ಷಿತನು. ಈತನು ವಘೆಲಾ ವಂಶದ ಕೀರ್ತಿಸಿಂಹನ[4] ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

---

(1) ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಾ ಉಪೋದ್ಘಾತ (ಸಿ. ಡಿ. ಡಲಾಲ್)

(2) ಈತನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲವರ್ಗದಲ್ಲಿ. ಇದಾನೀಂ ಚೈಕಾಶೀತಿವರ್ಷಾಧಿಕ ಸಹಸ್ರೈಕಪರ್ಯಂತೇನ ಶಕಾಬ್ದಕಾಲೇನ ೧೦೮೧ (ಶಕ) ಷಷ್ಟಿವರ್ಷಾಧಿಕ ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶಚ್ಛತಾನಿ ಕಲಿಸಂಧ್ಯಾಯಾ ಭೂತಾನಿ (೪೨೬೦-ಕಲಿವರ್ಷ) (1-4-21)

(3) ಇದಾನೀಂ ಚ ಶಕಾಬ್ದಾಃ ೧೩೫೩ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದಬ್ದಾಧಿಕಪಂಚಶತವರ್ಷೋತ್ತರಚತುಃಸಹಸ್ರವರ್ಷಾಣಿ ಕಲಿಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಭೂತಾನಿ (4532) (ರಾಯ-ಅಮರ-1-3-22)

(4) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಂಡದ ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದು.

"ಅಮರಕೋಶಪಂಚಿಕಾ" ಅಥವಾ "ಪದಾರ್ಥ ಕೌಮುದಿ"ಯೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು 1619ರಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಶರ್ಮ ಎಂಬವನಿಂದ ವಿರಚಿತವಾಯಿತು. ಮತ್ತು 1633ರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕಾಂಡ ವಿವೇಕವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೂ ರಾಮನಾಥ ವಿದ್ಯಾ ವಾಚಸ್ಪತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರುವುದು. ಈತನು ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು.

ಭರತಮಲ್ಲಿಕ ಅಥವಾ ಭರತಸೇನನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ "ಅಮರ ಟೀಕೆ" ಯೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದುದು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತೃತವಾದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥಗಳು ತುಂಬಾ ವಿಶದವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪಾಠಭೇದಗಳು ಹಲವು ಮಂದಿ ಪ್ರಯೋಗಕಾರರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಇವನು ವ್ಯಾಕರಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೋಪದೇವನ (ಮುಗ್ಧಬೋಧ) ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನನುಸರಿಸಿರುವನು. ಇದು ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿರುವುದು ವಿಚಾರಾಸ್ಪದವು ಏಕೆಂದರೆ 1639ರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವೋಪದೇವನ "ಕವಿಕಲ್ಪದ್ರುಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ"ಯಲ್ಲಿ[1] ದುರ್ಗಾದಾಸನು ಈ ಭರತನ ಅಮರ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು.

ಈ ಅಮರಸಿಂಹನ ತರುವಾಯ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂಬವನು (1) ತ್ರಿಕಾಂಡಶೇಷ (2) ಹಾರಾವಲಿ, (3) ವರ್ಣದೇಶನಾ ಎಂಬ ಮೂರು ಕೋಶಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು. ಏಕಾಕ್ಷರ ಕೋಶ ಮತ್ತು ದ್ವಿರೂಪ ಕೋಶಗಳನ್ನೂ ಈತನೇ ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಹಾರಾವಳೀ ಕೋಶ

ಈತನು ಭಾಷಾವೃತ್ತಿಯೆಂಬ ಪಾಣಿನಿಯ ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿಯ ವೃತ್ತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವನು. ಇವನ ಕಾಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಂದಿಲ್ಲ. 1159ರಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವಾನಂದನು ಇವನ ನಾಲ್ಕು ಕೋಶಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವನು ಮತ್ತು ಅದೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾದ ಸೋಮಚಂದ್ರನು ಕೂಡ ಇವನ ಭಾಷಾವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಸಾರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಈತನು 1170ರಿಂದ 1200ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸೇನನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕಭಾಷಾ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿಯ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿ ಬರೆಯುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1170ರಿಂಚ ಈಚೆಗೆ ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದವನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದರೂ 1159ರಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವಾನಂದನು ಇವನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1159ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಇದ್ದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಈತನು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು (ತ್ರಿಕಾಂಡ ಶೇಷಾದಿ ಕೋಶತ್ರಯಗಳು) ಬರೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸೇನನು ರಾಜನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು; ಈತನು ಶಬ್ದಾರ್ಣವ, ಉತ್ಪಲಿನೀ, ಸಂಸಾರವರ್ತ, ಈ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನೂ, ವಾಚಸ್ಪತಿ, ವ್ಯಾಡಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಇವರ ಕೋಶಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು. ಈತನೂ ಅಮರಸಿಂಹನಂತೆಯೇ ಬುದ್ಧಮತದವನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುವುದು. ಇವನ ತ್ರಿಕಾಂಡಶೇಷದಲ್ಲಿ ಕಾಂಡಗಳು ವರ್ಗಗಳು, ಮತ್ತು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿರುವ ಕ್ರಮಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಮರಕೋಶದಂತೆಯೇ ಇರುವುದಲ್ಲದೆ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕ ಶಬ್ದಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಉದಾಹರಣಕ್ಕಾಗಿ-ಅಮರದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಹದಿನೇಳುಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೇಳು ಹೆಸರುಗಳಿ

---

(1) ಕ್ಷಿಶ ವಾಸಗತ್ಯೋರಾಧಾರೇ ಕ್ತಿಃ, ಇತ್ಯ ಮರಟೀಕಾಯಾಂ ಭರತಃ (ಕವಿಕಲ್ಪದ್ರುಮ, ಜೀವಾನಂದ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ ಮುದ್ರಿತ) (ಪು. 33-1-5)

ರುವುವು. ಬುದ್ಧಮತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ರಾಹುಲ, ದೇವದತ್ತ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದೆ. ಹಲಾಯುಧನ ಅಭಿಧಾನ ರತ್ನಮಾಲೆಯಂತೆ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಶ್ಲೋಕಗಳೊಡನೆ ಹಲವು ವೃತ್ತಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುವು. ಇವನ "ಹಾರಾವಲಿ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು 270 ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಂಥವು. ಇದನ್ನು ರಚಿಸಲು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಾದುವೆಂದು ಆತನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವನು "ವರ್ಣದೇಶನಾ" ಎಂಬುದು ಶಬ್ದಗಳ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನೋಚ್ಚಾರಣೆಗಳಿರುವ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಧಾತುಪಾಠ ಮೊದಲಾದ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನಿರ್ಧರಮಾಡಿರುವ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರುವುದು.

ಶಾಶ್ವತನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ "ಅನೇಕಾರ್ಥ ಸಮುಚ್ಚಯ"ವೆಂಬ ಕೋಶವು ಕೇವಲ ನಾನಾರ್ಥಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವುದೆಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಆರು ವರ್ಗಗಳಿರುವುವು. ಇವನ ಕಾಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಾಶ್ವತನ ಅನೇಕಾರ್ಥ ಸಮುಚ್ಚಯ

ಆದರೆ ಆತನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸನೆಂಬರಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತನೂ, ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಆದ ಖಡುಲ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ತನ್ನೀಗ್ರಂಥವು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಮಹಾಬಲ ಮತ್ತು ವರಾಹ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಲಹೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವರಾಹನು ಕ್ರಿ. ಶ. 6ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವರಾಹಮಿಹಿರನೆಂಬ ಪಂಡಿತವರ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಾದರೆ ಈತನ ಕಾಲವೂ 6ನೆಯ ಶತಮಾನವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಮರಕೋಶದ ಅನುಪೂರ್ವಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅಮರಕೋಶವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಿ ಕೆಲವು ಭಾಗದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಕರಣಮಾಡಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಈತನ ಕಾಲವು 6ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಈಚಿನದೆಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಅನುಪಪತ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಹಲಾಯುಧ ಭಟ್ಟನ "ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲೆಯು" ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಡುವೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದು. ಇದರ ಟೀಕೆಯೇ ಈಗ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು.

ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಹಲಾಯುಧಭಟ್ಟ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ನಾಮವಾಚಕಗಳ ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾದ 'ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲೆ'ಯೆಂಬ ಮೂಲಕೋಶವನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ಭಟ್ಟ ಹಲಾಯುಧನೆಂಬುವನು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಿಂಗಳ ಸೂತ್ರವೆಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಹಲಾಯುಧನೂ, ಕವಿರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಹಲಾಯುಧನೂ ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನರೆಂದು ಕೆಲವು ಆಧಾರಗಳಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಛಂದೋವೃತ್ತಿಕಾರನೂ, ಈತನೂ ಅಭಿನ್ನರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ಈತನ ಕಾಲವು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗವೆಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ವಿಮರ್ಶಕರು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿರುವ "ಆಪರ್ಟ್" ಎಂಬವರು ತಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ "ಅಭಿಧಾನ"ಚಿಂತಾಮಣಿ ಕರ್ತೃವಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಹೇಮ

ಚಂದ್ರನಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಣವನೆಂದು ಕೆಲವು[1] ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವನೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು. ಈತನು ತನಗಿಂತ ಹಿಂದಣವರಾದ ಅಮರದತ್ತ (ಈತನು ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನ ಕರ್ತೃವಾದ ಅಮರಸಿಂಹನಲ್ಲ) ವರರುಚಿ, ಭಾಗುರಿ, ವೋಪಾಲಿತ ಇವರುಗಳ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನೀ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಈತನೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕ್ರಿ. ಶ. ಒಂದೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೋ, ಪರದಲ್ಲಿಯೋ ಇದ್ದವರು, ಈ ಆಧಾರದಿಂದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಿನ ಕಾಲವು ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಈಚೆಯದೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದುಬರುವುದಲ್ಲದೆ ಇವನ ಕಾಲವು ಇದೇ ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನುಸ್ತುತಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈತನು ಕೇವಲ [2]ಸರಸ್ವತೀ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿರುವನು. ಈ ಆಧಾರವೊಂದರಿಂದಲೇ ಇವನು ಯಾವ ಮತದವನೆಂದು ಹೇಳಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಈತನು ಅಮರಸಿಂಹನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಜೈನಮತದ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ, ಶ್ರವಣರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವನಾದರೂ, ಹೇಮಚಂದ್ರಾದಿಗಳಂತೆ ಜಿನಮತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ–ಮುಖ್ಯವಾಗಿ–ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಇವನು ಜೈನಬೌದ್ಧಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವನಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಜೈನಮತವು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದವನು–ಎಂದರೆ 8–9ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ಇವನ ಕೋಶವನ್ನು ರಘುವಂಶವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತರಾದ ಮಲ್ಲಿನಾಥರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು. ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃವಾದ ರಂಗನಾಥ, ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃ ಭಾನೋಜೀದೀಕ್ಷಿತ, ಶಾಕುಂತಲ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃ ಕಾಟ್ಯವೇಮ, ಭಟ್ಟಿಕಾವ್ಯ ಜಯಮಂಗಳವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರ, ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃವಾದ ನಾರಾಯಣ; ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದಿರುವ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೋವಿಂದರಾಜರು. ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸ ಕಾವ್ಯನಾಟಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳು ಈ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹದಿಮೂರು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಅಮರಕೋಶವೇ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕದೆ ಕಾವ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಹಲವು ಪದಗಳು ಈ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ".[4]

---

(1) ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶೃಂಗಾರಚೇಷ್ಟೆಗಳಾದ ಹಾವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಮರಸಿಂಹನು ಹೇಳಿರುವನು. ಹಲಾಯುಧನು ಒಂಬತ್ತನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು; ಹೇಮಚಂದ್ರನು ಹತ್ತನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಜಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಾಯುಧನು ಮೂರನ್ನು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಹೇಮಚಂದ್ರನು ನಾಲ್ಕನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು. ಕಾಂಡವಿಭಾಗ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಹಲಾಯುಧನಿಗಿಂತ ಹೇಮಚಂದ್ರನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಮಾಡಿರುವನು.

(2) ಎಲ್ಲಾ ಮತದವರೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ವಾಗಧಿದೇವತೆಯೆಂದು ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು ಜೈನರು ಮಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಸಾಕಾರೆಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿಲ್ಲ. "ಪರಮ ಜಿನೇಂದ್ರವಾಣಿಯೆ ಸರಸ್ವತಿ ಬೇರದು ಪೆಣ್ಣ ರೂಪಮಂ ಧರಿಯಿಸಿ ನಿಂದುದಲ್ಲ"(ಪಂಪನಆದಿಪುರಾಣ-೧೧-೫೧೦)

(3) "ಇಯಮಮರದತ್ತ.........ಧ್ರಿಯತೇ ॥"—

(4) ಕಿರಾತ ಶಬ್ದವು ರತ್ನಾವಳಿ ನಾಟಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ...(ಪರ್ಯಂತಾಶ್ರಯಿಭಿರ್ನಿಜಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ನಾಮ್ನಃ ಕಿರಾತೈಃ ಕೃತಂ) ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೂ, "ಕುಬ್ಜ ಕೈರಾತಕಾವೃತಂ (ಅಯೋಧ್ಯಾ–15 ಸರ್ಗ–ಪ.೨೦) ಆದಿಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕುಬ್ಜವಾಮನಬಧಿಕ ಮೂಕಕಿರಾತೋನ್ಮತ್ತಜಡ (ಆ.4–ಪು. ೫೪) ಕುಳ್ಳ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಈ ಶಬ್ದವು ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. (...ಕಿರಾತಪುಳಿಂದಾ ಮ್ಲೇಚ್ಛಜಾತಯಃ ಎಂದು ಬೇಡನು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.) ಗೋವಿಂದರಾಜರು ತಮ್ಮ ರಾಮಾಯಣ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಲಾಯುಧನನ್ನೇ ಕಿರಾತ ಶಬ್ದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಅಮರಕೋಶದಂತೆ ವರ್ಗವಿಭಾಗಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವರ್ಗವಿಭಾಗವನ್ನುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲನುಕೂಲವಾಗುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಶಬ್ದಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕಾಂಡವಿಭಾಗವಿದ್ದರೂ ಅಮರಕೋಶದ ಕಾಂಡವಿಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಇದು ತೀರಾಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ, ಮರ್ತ್ಯ, ಪಾತಾಳ, ಸಾಮಾನ್ಯ, ಅನೇಕಾರ್ಥ ಎಂದು ಕಾಂಡಗಳು ಐದು. ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ (೮೮೪) ಎಂಟು ನೂರೆಂಬತ್ತನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಸ್ಸಿನ ವೃತ್ತಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಾವೃತ್ತವೂ, ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತ, ಉಪೇಂದ್ರವಜ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಮವೃತ್ತಗಳೂ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವು ಪದಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದಿದ್ದರೂ, ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹಲವು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ (ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಹಾಕಾವ್ಯನಾಟಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ) ಪದಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಆದಕಾರಣ ಈ ಕೋಶವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದು; ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಇದರ ಟೀಕೆಯೂ ಕೂಡ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾವಿದರಿಗೂ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾ ಟೀಕೆ

ಈ ಟೀಕೆಯು ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧ ವಿರಚಿತವಾದ "ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲೆ"ಯೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ [1]ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾದ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳಿಂದ (ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳೂ ಉಂಟು) ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಒಂದು ನಿಘಂಟುವು. ನಿಘಂಟುವೆಂಬುದು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ, ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲೂ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ [2]ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವುದು. ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯವಿಭಾಗಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಧುಶಬ್ದಾಸಾಧು ಶಬ್ದಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಕೃದಂತ, ತದ್ಧಿತಾಂತ, ಸಮಾಸಪದಗಳು ನಾಮಾಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ, ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯ, ತದ್ಧಿತಪ್ರತ್ಯಯ, ಸ್ತ್ರೀಪ್ರತ್ಯಯ ಸಮಾಸಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಗೌಣವೃತ್ತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾರ್ಥಕಪದಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕಾರ್ಥಕಪದಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾತಿಪದಿಕದ ಅಥವಾ ಲಿಂಗದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಲಿಂಗವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಗ್ರಂಥವೇ ನಿಘಂಟುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೋಶ ಅಭಿಧಾನಮಾಲೆ, ಅಭಿಧಾನಚಿಂತಾಮಣಿ

(1) ಸಮುದಿತಸಂಖ್ಯಾವ್ಯಯ ರಹಿ। ತಮೆನಿಸಿ ವರ್ತಿಪ ನಿಘಂಟುವಿನ ನಾಮಪದೋ॥
ತ್ತಮ ವರ್ಣಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ। ಸಮಸಂಸ್ಕೃತವೆಸರನಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಂಮಾಳ್ಪರ್॥ (ಶ. ದ. ಸೂ. ೬೨)

(2) ಶಕ್ತಿಗ್ರಹಂ ವ್ಯಾಕರಣೋಪಮಾನಕೋಶಾಪ್ತವಾಕ್ಯವ್ಯವಹಾರತಶ್ಚ॥
ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಶೇಷಾದ್ವಿವೃತೇರ್ವದನ್ತಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯತಸ್ಸಿದ್ಧಪದಸ್ಯ ವೃದ್ಧಾಃ॥

ನಾಮಮಾಲೆ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳುಂಟು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಲಿಂಗ (ಪ್ರಾದಿಪದಿಕ) ಶಬ್ದಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯುಂಟೆಂದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳುಂಟು. ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಪಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳೂ ಧಾತುವಿನಿಂದಲೇ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅರ್ಥದ ಪ್ರತ್ಯಯದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಹುಟ್ಟತಕ್ಕವುಗಳಾದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಂಗವಾಗಿರುವ ಧಾತುಪಾಠಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ಪದಗಳ[1] ಅರ್ಥವೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡುವುದು. ಆದರೂ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾದ ಪದಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಪದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನಾಗಲಿ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತಡವೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿಘಂಟುವಿನಿಂದಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಿಘಂಟುವೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

ನಿಘಂಟುವಿನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ವಾಮನನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವನು- ಕವಿಯು ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯರಚನಾಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪದವನ್ನು ಭಾವಿಸಬೇಕು; ಅದನ್ನು ಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥವುಳ್ಳದನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಕೂಡದು; ಸಂಧಿಗ್ಧಾರ್ಥವುಳ್ಳದೆಂದು ಬಿಡಲೂಕೂಡದು; ಇದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಬಂಧಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವೊದಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಬಂಧಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ಪದಾರ್ಥನಿಶ್ಚಯವು ಅಭಿಧಾನ ಕೋಶದಿಂದಲೇ ದೊರಕತಕ್ಕದು. ಅಪೂರ್ವವಾದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೇ ಕೋಶದ ಉಪಯೋಗವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ (ಅಪೂರ್ವಗಳಾದ) ಪದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದೊಂದು ಕಾವ್ಯದೋಷವು. ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದುದನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಾದರೆ ಸಂದೇಹವೆಲ್ಲಿಂದ ಬರುವುದು? ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಕೋಶದ ಉಪಯೋಗವು ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸುವುದೂ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಪ್ರಯುಕ್ತಪದಗಳ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವುದು; ಹೇಗೆಂದರೆ ನೀವೀಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜಘನವಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಿಯೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥವು ತಿಳಿದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಿಯೇ? ಪುರುಷರ ವಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಿಯೇ? ಎಂದು ಸಂದೇಹವು ಬರುವುದು. ಆಗ ಕೋಶವು ಈ ಸಂದೇಹವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು. "ನೀವಿರಾಗ್ರಂಥನಂ ನಾರ್ಯಾ ಜಘನಸ್ಥಸ್ಯ ವಾಸಸಃ" ಎಂದು ನಾಮಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ವಾಮನನ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯಕರ್ತೃಗಳಿಗೂ, ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೂ ನಿಘಂಟುವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕಭಾಷೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯ ಬೆಂಬಲದಿಂದಲೇ ಬಳೆದು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ[2] ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳೇ ಪ್ರಾಚೀನಕನ್ನಡಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ತುಂಬಿರುವುವು. ಇದರ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ಅಂದರೆ ಅನ್ಯಭಾಷಾ

(1) ಪಿತೃ—(ತಂದೆ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಕವಾದ ಪಾ (ರಕ್ಷಣೇ) ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಕರ್ತ್ರರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೃ(ಋ) ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಸೇರಿ ಅಕಾರವು ಇಕಾರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ 'ಪಿತೃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯಾಕರಣಜ್ಞರು ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು. ಈ ಬಗೆಯ ಶಬ್ದನಿಷ್ಪತ್ತಿಗೆ ಉಣಾದಿಸೂತ್ರಗಳೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸೂತ್ರಗಳೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿವೆ.

(2) ವಿದಿತಮೆನಿಪ್ಪ ವ್ಯಯಮುಂ ತ್ಯದಾದಿಯುಂ... ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್॥
ಪದವಿಧಿಯಂ... ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಮಾಗವು ನಿಜದಿಂ ॥ ೬೩ ॥ ಎಂದು ಈ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಘಂಟುವಿನ ನಾಮಪದಗಳು (ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ನಾಮಪದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿದುವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು.

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943

ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿಸುವುದರ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ "ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ"ವೆಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಬರೆದ ಕೇಶಿರಾಜನು [1]ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಖ್ಯಾವ್ಯಯತ್ಯದಾದಿ ಶತ್ರಂತರಹಿತಗಳಾದ ನಾಮಪದಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಪದಡೊಡನೆ ಸೇರಿ ಸಮಾಸವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಸಂಖ್ಯಾವ್ಯಯಾದಿ ಪ್ರಾದಿಪದಿಕಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ[2] ಪ್ರಾದಿಪದಿಕಗಳೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ನಾಮವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದೆಂದು ನಾಮಪ್ರಕರಣದ ೮೭–೮೩ನೆಯ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃದಂತಗಳೆನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಧಾತುವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವನು. ಈಕಾರಣದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಘಂಟುವಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿಜ್ಞರಿಗೂ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಪುಂಗವರಿಗೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರೂ, ಕವಿಗಳೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವರು; ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. ಅಭಿಧಾನ[3]ವಸ್ತುಕೋಶವೆಂಬ ಈ ಬಗೆಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕೋಶವು ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಇದೇ ಕನ್ನಡ ಶಾಖೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಂಗರಸನೆಂಬವನು ಈ ಬಗೆಯ ನಿಘಂಟುವೊಂದನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು[4]. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನೀ[5]ನವಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಅಮರಕೋಶ, ಅಥವಾ ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನವೆಂಬ ನಿಘಂಟುವಿಗೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಚಿರಾಜೀಯವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು ಇರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಹಲವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಅಮರಕೋಶಕ್ಕೆ ಟೀಕೆ[6]ಯನ್ನು

(1) ವೈದಿಕಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಾದ ವೈಯಾಕರಣರು ನಾಮಪದಗಳ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪವನ್ನು 'ಪ್ರಾದಿಪದಿಕ' ಎಂಪೂ ಜೈನಮತೀಯರಾದ ವೈಯಾಕರಣರು 'ಲಿಂಗ' ಎಂದೂ ಸಂಕೇತಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು.

(2) ಆಂಡಯ್ಯನೆಂಬ ಕನ್ನಡಕಬ್ಬಿಗನೊಬ್ಬನು ತಾನು ಬರೆದಿರುವ 'ಕಬ್ಬಿಗರಕಾವ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದವೊಂದನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಲ್ಲವಾದರೂ ತದ್ಭವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ತದ್ಭವಗಳ ಮೂಲರೂಪಗಳು ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಗಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಂತಾಯಿತಲ್ಲದೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೂರೀಕರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶ್ಯಶಬ್ದವೊಂದರಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಾಹಮಾಡಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ.

(3) ಈ ಬಗೆಯ ಕೋಶಕ್ಕೂ ಮತ್ತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಟೀಕೆಗಳೂ ಉಂಟು. ನಮಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಅಭಿಧಾನವಸ್ತುಕೋಶದ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಪರಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವಿರುವುದು.

(4) ಇದು ಷಟ್ಪದೀ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು.

(5) ಇದರ ಕಾಂಡ ಮತ್ತು ವರ್ಗವಿಭಾಗ ಕ್ರಮವು ಸುಕರವಾಗಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಮಗಳ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಗಳ ವಿಷಯಗಳೆರಡೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಕೋಶಲಕ್ಷಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದು. ವಿವರಣವು ಸುಗಮವಾಗಿರುವುದು. ಮಂಗಳಪದ್ಯವೂ ಸರ್ವಸಮತೀಯರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ಗ್ರಥಿತವಾಗಿರುವುದು. ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದೇವತಾವಿಶೇಷವೊಂದನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ವೈದಿಕಮತದ ಕ್ಷೀರಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಾದವರೂ, ಜೈನಮತದ ನಾಚಿರಾಜ ಮೊದಲಾದವರೂ, ಬೌದ್ಧಮತದ ಸುಭೂತಿಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದವರೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಇದು ಟಿಬೆಟಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೂ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದೆ.

(6) ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟೀಯ ಅಥವಾ ಗುರುಭಾವಪ್ರಬೋಧಿಕೆಯೆಂಬ ಟೀಕೆಯು ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಟೀಕಮುರವೆಂಬ ಕನ್ನಡದ ಮತ್ತೊಂದು ಟೀಕೆಯೂ ಉಂಟು.

ರಚಿಸಿರುವರು. ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ ಜೈನರೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಮೊದಲುಮಾಡಿದವರೆಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. 1145ರಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನೇ ಈ ಹಲಾಯುಧ ನಿಘಂಟು, ಅಮರಕೋಶ, ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಅಭಿಧಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸ್ವೋಪಜ್ಞವಾದ ಕಾಂಡವರ್ಗವಿಭಾಗಗಳುಳ್ಳ ಅಭಿಧಾನವಸ್ತುಕೋಶವೆಂಬ ಕೋಶಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಲ್ಲದೆ, ಹಲಾಯುಧನ ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾ ಕೋಶಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಇತರರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿರುವನು. ಈ ಹಲಾಯುಧ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಮ. ರಾ. ಕಿಟ್ಟಲ್ ಸಾಹೇಬರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ತಾವು ರಚಿಸಿದ ನವೀನವಾದ ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಡಿಕ್ಷನರಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು. ಇದೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಟೀಕೆಯೆಂದು ತಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವರು.

ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾ ಟೀಕೆ ಮತ್ತು ನಾಗವರ್ಮ II

ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಟೀಕಾಕಾರನೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಕವಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರಕರಣಾಂತ್ಯ ಗದ್ಯಭಾಗವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಡಿಕ್ಷನರಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಕಿಟ್ಟಲ್ ಸಾಹೇಬರು ಕೂಡ ಈ ಹಲಾಯುಧ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು [1]ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿರುವರಲ್ಲದೆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಾರೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ; ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರೂ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಘಂಟುಗಳಿಗೆ ಕನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಟೀಕೆಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ ಎಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿರುವರು. ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು (ಸು. 1145) "ಅಭಿಧಾನ ವಸ್ತುಕೋಶ" ವೆಂಬ ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ನಿಘಂಟನ್ನು ಬರೆದವನೆಂದು ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತ್ರಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕವಿಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿರುವರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಅಭಿಧಾನ ವಸ್ತುಕೋಶದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯವು ಸ್ಥಿರೀಕೃತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಅಭಿಧಾನ ವಸ್ತುಕೋಶವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲೆಯ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಭಿಧಾನವೆಂಬ ನಾಮೈಕದೇಶಸಾಮ್ಯವೂ ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲೆಯ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಹಲವು ದೇಶ್ಯಶಬ್ದಗಳು ಅಭಿಧಾನವಸ್ತು ಕೋಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುವು. ಅಭಿಧಾನವಸ್ತುಕೋಶವೂ, ಈ ಹಲಾಯುಧ ಟೀಕೆಯೂ ಆರಾ ಲೈಬ್ರೆರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೇ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನೇ (ಅಭಿಧಾನವಸ್ತುಕೋಶದ ಕರ್ತೃವೇ) ಈ ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲೆಯ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವನೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಈ ಟೀಕೆಯು ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಚೀನವಾದು

(1) ಕಿಟ್ಟಲ್ ಡಿಕ್ಷನರಿಯ ಮುನ್ನುಡಿ.

ದೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಕಿಟ್ಟಲ್ ಸಾಹೇಬರ ಮಾತೂ ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶ್ಯಪದಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳೂ ಸೇರಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವೆಂದು ಊಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನ ವಿಚಾರವು ಈ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಖೆಯಿಂದಲೇ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಅಭಿಧಾನವಸ್ತುಕೋಶದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಚರ್ವಿತಚರ್ವಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯೇತೃಗಳಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗುವುದೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳದೆ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ ಈ ಕವಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು.

ಕಿಟ್ಟಲ್ ಸಾಹೇಬರು ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡಿದೆ.

ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಡಿಕ್ಷನರಿ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ	ಶಬ್ದಗಳು	ಹಲಾಯುಧ ಟೀಕೆ (ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಯಾದುದರಿಂದ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು)
10	ಅಗರ್ತೆ (ಅಗತೆ) Hla S.	ಅಗರ್ತೆ
10	ಅಗಲಿತ್ತು	ವಿಶಂಕಟ, ವಿಶಾಲ Hla
12	ಅಗಟಿದುದು	ಅಖಾತ, ದೇವಖಾತ Hla
12	ಅಗಟು	(ಖೇಯ, ಪರಿಖೆ) ಖಾತೆ Hla
18	ಅಂಕುಶಚಾರಣ	ಯಾತ (Hla)
23	ಅಚ್ಚು	ದುರೋದರ (Hla) ಇತ್ಯಾದಿ.

3--3--1940
O. R. Institute,

H. Sesha Iyengar.
Junior Lecturer in Kannada,
University of Madras.

ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಪುಟ	ಶ್ಲೋಕ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
6	–	4(ಟೀ)	ದಕಿಮೆಂಬು	ದಕಿಯೆಂಬು
9	–	9	ಉಶನಾ	ಉಶನಾಃ,
11	–	11	ದಿಷ್ಣ್ಯಃ	ಧಿಷ್ಣ್ಯಃ
11	–	17	ಉಚ್ಚೈಃಶ್ಯವಾಃ	ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವಾಃ
14	–	15	ಸೇವಧಿಃ	ಶೇವಧಿಃ
16	92	6	ಭೀಭತ್ಸಾ	ಬೀಭತ್ಸಾ
,,	96	13	ಘೋವತೀ	ಘೋಷವತೀ
,,	–	5	ಭೀಭತ್ಸಃ	ಬೀಭತ್ಸಃ
20	–	15	ಪೆಸರ್–	ಪೆಸರ್.
21	–	14	ಉಪಸನಾ	ಉಪಾಸನಾ
23	–	12	ಆಶ್ಲೀಲ	ಅಶ್ಲೀಲ
35	–	15	ಊರಿಂಗೆದೂರ	ಊರಿಂಗನತಿದೂರ?
37	–	12	ಮೆಂಬುದ	ಮೆಂಬುದು
38	–	6	ಹಸ್ತೀನೀ	ಹಸ್ತಿನೀ
39	–	11	ಕೋಟ್ಮೃಗ	ಕೋಟ್ಮೃಗ
41	–	7	ಕುಜ್	ಕುಜ಼್
42	–	11	ವರಾಳಾ	ವರಲಾ
43	–	5	ಮುಕ್ಷಿಕಾ	ಮಕ್ಷಿಕಾ
46	–	8	ಅರಿಷ್ಟಂ	ತಕ್ರಂ, ಅರಿಷ್ಟಂ
47	–	13	ನಿವೃತ್	ನೀವೃತ್
49	–	6	ಚುತು	ಚತು
59	206	–	ಕ್ಷೀಚ್ಛಾಚಿಘತ್ಸಾ	ಕ್ಷಾಪ್ಸಾಜಿಘತ್ಸಾ
63	–	6	ಈಬಾ	ಈ೨.ಬಾ
67	–	5	ಅದೇಶೀ	ಆದೇಶೀ
67	–	16	ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ	ಬ್ರಹ್ಮಣೇ
68	–	16	ಕ್ರತುಃ	ಕ್ರತುಃ
69	–	8	ಅವಭೃತ	ಅವಭೃಥ
69	–	14	ಯಾಸುತೀಳಃ	ಯಾಸುತೀವಳಃ
73	–	6	ಚೂರ್ನಂ	ಚೂರ್ಣಂ
74	–	6	॥ ೨೯೫ ॥	॥ ೨೯೪, ೨೯೫ ॥
74	–	12	ಶಿವಕಃ	ಧ್ರುವಕಃ ಶಿವಕಃ

ಪುಟ	ಶ್ಲೋಕ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
75	–	3	ಅಯೋಧ	ಆಯೋಧನಃ, ಆಹವಃ
81	–	4	ವಬ್ತಿ	ವಕ್ತಿ
87	392	–	ಕುವಕ್ಶೋ	ಕುಚವಕ್ಶೋ
89	385	–	ವೇಪಃ	ವೇಷಃ
92	407	–	ಪಾಕದ	ಪಾದಕ
95	–	5	ಸ್ತಂಭ	ಸ್ತಂಬ
98	445	5	ನಿಷ್ಟೂಃ	ನಿಷ್ಠೂಃ
99	452	5	ರ್ಶಸಂಯೋ	ರ್ಶಸಾಯೋ
101	466	5	ಸ್ನಾಸ್ಯತ	ಸ್ನಾಸ್ಯತ್
104	–	17	ಯಕೃತ್	ಕಾಲಖಂಡ, ಯಕೃತ್
105	–	13	ದೃಕ್ಸ್ನತ್ರಿಃ	ದೃಕ್ಸ್ಪ್ರತಿಃ
106	–	9	ಉರ್ಚದ	ಉರ್ಚಿದ
114	–	11	ವರಂ	ಪರಂ
115	–	13	ಸಂಚ	ಚಂಚ
118	–	6	ಷ್ಟಿತಂ	ಷ್ಟಿತಂ, ಮುಕ್ತ
122	–	56	ಕುಸು	ಕುಸೃ
123	–	13	ಪ್ರಸ್ತಾ	ಉಕ್ತಿಪ್ರಸ್ತಾ
125	–	10	ಮೋಪಂ	ಮೋಘಂ
136	–	33	ಪಿಪರ್ಜ	ಪ್ರಪರ್ಜ

॥ ಶ್ರೀ ॥

ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧವಿರಚಿತಾ

ಅಭಿಧಾನ ರತ್ನಮಾಲಾ

(ಮಂಗಲಂ)

೧—ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಯದೇಕಂ ಯಚ್ಚೈತನ್ಯಂ ಚ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮ್ ॥
ಯತ್ಪರಿಣಾಮಸ್ತ್ರಿಭುವನಮಖಿಲಮಿದಂ ಜಯತಿ ಸಾ ವಾಣೀ ॥ ೧ ॥

ನಾಗವರ್ಮ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಟೀಕು.

ಟೀಕು ॥ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ-ಶಬ್ದವೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮವು, ಯತ್—ಆವುದಾನುಂ, ಏಕಂ-ಒಂದೇ, ಯತ್—ಆವುದೊಂದು, ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ—ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ್ಗಂ, ಚೈತನ್ಯಂ—ಚೈತನ್ಯಮಾಯ್ತು, ತ್ರಿಭುವನಂ—ಮೂಱುಲೋಕಮುಂ, ಅಖಿಲಂ ಇದಂ—ಇದೆಲ್ಲಂ, ಯತ್ಪರಿಣಾಮಃ—ಆವುದೊಂದಱ ಬೆಳಸು, ಸಾ ವಾಣೀ—ಆ ಸರಸ್ವತಿ, ಜಯತಿ—ಒಪ್ಪುತಿರ್ದುದು ॥ ೧ ॥

(ಪೀಠಿಕೆ)

೨—ಇಯಮಮರದತ್ತವರರುಚಿ ಭಾಗುರಿ(1) ಗೋಪಾಲಿತಾದಿಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯಃ ॥
ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾ ಕವಿಕಂಠವಿಭೂಷಣಾರ್ಥಮುದ್ಧ್ರಿಯತೇ ॥ ೨ ॥

ಟೀಕು ॥ ಇಯಂ—ಇದು, ಅಮರದತ್ತ—ಅಮರದತ್ತನುಂ, ವರರುಚಿ-ವರರುಚಿಯುಂ, ಭಾಗುರಿ-ಭಾಗುರಿಯುಂ (ವಾಗುರಿಯುಂ), ಗೋಪಾಲಿತಾದಿ—ಗೋಪಾಲಿತನುಂ ಮೊದಲಾದವರ, ಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯಃ-ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳತ್ತಣಿಂದಂ, ಅಭಿಧಾನ ರತ್ನಮಾಲಾ—ಶಬ್ದಂಗಳೆಂಬ ರತ್ನಂಗಳ ಮಾಲೆ, ಕವಿಕಂಠ ವಿಭೂಷಣಾರ್ಥಂ—ಕವಿಗಳ ಕೊರಲಿಂಗಲಂಕಾರಮಾಗೆ, ಉದ್ಧ್ರಿಯತೇ—ಕೋಯಲ್ಪಟ್ಟಿಹುದು ॥ ೨ ॥

---

(1) ವೋಪಾಲಿತ

೧. ಸ್ವರ್ಗಕಾಂಡಂ

೩—ಸ್ವಃ ಸ್ವರ್ಗಃ ಸುರಸದ್ಮ ತ್ರಿದಶಾವಾಸ ಸ್ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ತ್ರಿದಿವಂ ॥
ದ್ಯೌರ್ಗೌರಮರ್ತ್ಯಭುವನಂ ನಾಕಸ್ಸ್ಯಾದೂರ್ಧ್ವಲೋಕಶ್ಚ ॥ ೩ ॥

೪—ಆದಿತ್ಯಾಸ್ತ್ರಿದಶಾಸ್ಸುರಾಸ್ಸುಮನಸಸ್ಸ್ವರ್ಗೌಕಸೋ ದೇವತಾ ।
ಗೀರ್ವಾಣಾ ಋಭವೋಽಮರಾಶ್ಚ ಮರುತೋ ವೃಂದಾರಕಾ ನಿರ್ಜರಾಃ ॥
ಅಸ್ವಪ್ನಾ ವಿಬುಧಾಸ್ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸದೋ ಲೇಖಾಸ್ಸುಪರ್ವಾಣ ಇ ।
ತ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ ಅಮೃತಾಶನಾ ಅನಿಮಿಷಾ ದೇವಾಸ್ತಥಾ ದೈವತಮ್ ॥ ೪ ॥

೫—ಅಸುರಾ ದಾನವಾ ದೈತ್ಯಾ ದೈತೇಯಾಸ್ಸುರಶತ್ರವಃ ॥
ಪೂರ್ವದೇವಾಶ್ಶುಕ್ರಶಿಷ್ಯಾಃ ಪಾತಾಳನಿಲಯಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೫ ॥

೬—ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ರಷ್ಟಾ ಧಾತಾ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಪದ್ಮಭೂಸ್ಸುರಜ್ಯೇಷ್ಠಃ ॥
ವೇಧಾ ವಿಧಿರ್ವಿರಿಂಚೋ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಶ್ಶತಾನಂದಃ ॥ ೬ ॥

೭—ಶಂಭು ಸ್ಸ್ವಯಂಭೂರ್ದ್ರುಹಿಣಶ್ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥
ಪಿತಾಮಹೋ ಜಗತ್ಕರ್ತಾ(1) ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಕಮಲಾಸನಃ ॥ ೭ ॥

ಸ್ವರ್ಗಕಾಂಡಂ

ಟೀ ॥ ಸ್ವರ್, ಸ್ವರ್ಗಃ, ಸುರಸದ್ಮ, ತ್ರಿದಶಾವಾಸಃ, ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ, ತ್ರಿದಿವಂ, ದ್ಯೌಃ, ಗೌಃ, ಅಮರ್ತ್ಯಭುವನಂ, ನಾಕಃ(ಸ್ಯಾತ್) ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಃ(ಚ) ಈ ೧೧ **ದೇವಲೋಕದ** ಪೆಸರ್ ॥೩॥

ಟೀ ॥ ಆದಿತ್ಯಃ, ತ್ರಿದಶಃ, ಸುರಃ, ಸುಮ(ನಾಃ)ನಸ್, ಸ್ವರ್ಗೌ(ಕಾಃ)ಕಸ್, ದೇವತಾ, ಗೀರ್ವಾಣಃ, ಋಭುಃ, ಅಮರಃ (ಚ), ಮರುತ್, ವೃಂದಾರಕಃ, ನಿರ್ಜರಃ, ಅಸ್ವಪ್ನಃ, ವಿಬುಧಃ, ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸದ್, ಲೇಖಃ, ಸುಪರ್ವಾ (ಇತ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ), ಅಮೃತಾಶನಃ, ಅನಿಮಿಷಃ, ದೇವಃ(ತಥಾ) ದೈವತಮ್ ಈ ೨೧ **ದೇವರ್ಕಳ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪ ॥

ಟೀ ॥ ಅಸುರಃ, ದಾನವಃ, ದೈತ್ಯಃ, ದೈತೇಯಃ, ಸುರಶತ್ರುಃ, ಪೂರ್ವದೇವಃ, ಶುಕ್ರಶಿಷ್ಯಃ, ಪಾತಾಲನಿಲಯಃ (ಸ್ಮೃತಾಃ) ಈ ೮ **ಅಸುರರ** ಪೆಸರ್ ॥ ೫ ॥

ಟೀ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಸ್ರಷ್ಟಾ, ಧಾತಾ, ಪರಮೇಷ್ಠೀ, ಪದ್ಮಭೂಃ, ಸುರಜ್ಯೇಷ್ಠಃ, ವೇಧಾಃ, ವಿಧಿಃ, ವಿರಿಂಚಃ, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ, ಶತಾನಂದಃ, ಶಂಭುಃ, ಸ್ವಯಂಭೂಃ, ದ್ರುಹಿಣಃ, ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರಃ, ಪ್ರಜಾಪತಿಃ, ಪಿತಾಮಹಃ, ಜಗತ್ಕರ್ತಾ, ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ, ಕಮಲಾಸನಃ. ಈ ೨೦ **ಬ್ರಹ್ಮನ** ಪೆಸರ್—॥ ೬-೭ ॥

---

(1) ವಿರಂಚಿಃ

೮—ವಾಗ್ವಾಣೀ ಭಾರತೀ ಭಾಷಾ ಗೌರ್ಗೀರ್ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸರಸ್ವತೀ ॥
ಓಂಕಾರಃ ಪ್ರಣವಃ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತ್ರಯೋ ವೇದಾಸ್ತ್ರಯಿೀ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೮ ॥

೯—ವೇದ ಶ್ಶ್ರುತಿಸ್ತಥಾಮ್ನಾಯಃ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶ್ಛಂದ ಆಗಮಃ ॥
(1)ವೇದಾಂತಂ ಚ ರಹಸ್ಯಂ ಚ ಬುಧೈರುಪನಿಷನ್ಮತಾ ॥ ೯ ॥

೧೦—ಊಹಸ್ತರ್ಕೋಽನುಮಾನೋಕ್ತಿ ರ್ಮೀಮಾಂಸಾ ಸ್ಯಾದ್ವಿಚಾರಣಾ ॥
ಸ್ಮೃತಾಃ ಕೃತಾಂತ ರಾದ್ಧಾಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಮಯಾಸ್ಸಮಾಃ ॥ ೧೦ ॥

೧೧—ಈಶಾನಶ್ಶಶಿಶೇಖರಃ ಪಶುಪತಿಃ ಶೂಲೀ ಶಿವಶ್ಶಂಕರಃ ।
ಶರ್ವಶ್ಶಂಭು ರುಮಾಪತಿಶ್ಚ ಗಿರಿಶಃ ಶ್ರೀಕಂಠ ಉಗ್ರೋ ಹರಃ ॥
ಸರ್ವಜ್ಞ ಸ್ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ಸ್ತ್ರಿಣಯನೋ ರುದ್ರಃ ಕಪರ್ದೀ ಭವೋ ।
ಭೂತೇಶಃ ಪರಮೇಶ್ವರೋಽಂಧಕರಿಪುರ್ದಕ್ಷಾಧ್ವರಧ್ವಂಸಕಃ (ಕೃತ್) [॥ ೧೧ ॥

೧೨—ಸ್ಥಾಣುಸ್ಸ್ರಷ್ಟಾ ಧೂರ್ಜಟಿರ್ವಾಮದೇವಃ ।
ಕಾಮಧ್ವಂಸೀ ವ್ಯೋಮಕೇಶಃ ಕಪಾಲೀ ॥ K.392
ನೀಲಗ್ರೀವೋ ವಹ್ನಿರೇತಾಃ ಪಿನಾಕೀ ।
ಭೀಮೋ ಭರ್ಗಃ ಕೃತ್ತಿವಾಸಾ ವೃಷಾಂಕಃ ॥ ೧೨ ॥

ಟೀ ॥ ವಾಕ್ (ಗ್), ವಾಣೀ, ಭಾರತೀ, ಭಾಷಾ, ಗೌಃ, ಗೀಃ, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಸರಸ್ವತೀ ಈ ೮ **ಸರಸ್ವತಿಯ** ಪೆಸರ್.

ಓಂಕಾರಃ, ಪ್ರಣವಃ (ಪ್ರೋಕ್ತಃ) ಈ ೨ **ಓಂಕಾರಕ್ಕೆ** ಪೆಸರ್.

(ತ್ರಯೋವೇದಾಃ) **ಮೂಱು ವೇದಂಗಳುಮಂ** ತ್ರಯಿೀ ಯೆಂಬುದು ॥ ೮ ॥

ಟೀ ॥ ವೇದಃ, ಶ್ರುತಿಃ, (ತಥಾ) ಆಮ್ನಾಯಃ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಃ, ಛಂದಃ, ಆಗಮಃ ಈ ೬ **ವೇದದ** ಪೆಸರ್.

ವೇದಾಂತಂ, ರಹಸ್ಯಂ, ಉಪನಿಷತ್(ದ್) ಈ ೩ **ವೇದಾಂತ**ಮೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪೆಸರ್ ॥ ೯॥

ಟೀ ॥ ಊಹಃ, ತರ್ಕಃ, ಅನುಮಾನೋಕ್ತಿಃ ಈ ೩ **ತರ್ಕದ** ಪೆಸರ್.

(ವಿಚಾರಣಾಸ್ಯಾತ್) ಮೀಮಾಂಸಮೆಂದು **ವಿಚಾರದ** ಪೆಸರ್.

ಕೃತಾಂತಃ, ರಾದ್ಧಾಂತಃ, ಸಿದ್ಧಾಂತಃ, ಸಮಯಃ (ಸಮಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ) ಈ ೪ **ಸಿದ್ಧಾಂತದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೦ ॥

ಟೀ ॥ ಈಶಾನಃ, ಶಶಿಶೇಖರಃ, ಪಶುಪತಿಃ, ಶೂಲೀ, ಶಿವಃ, ಶಂಕರಃ, ಶರ್ವಃ, ಶಂಭುಃ, ಉಮಾಪತಿಃ, (ಚ) ಗಿರಿಶಃ, ಶ್ರೀಕಂಠಃ, ಉಗ್ರಃ, ಹರಃ, ಸರ್ವಜ್ಞಃ, ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಃ, ತ್ರಿಣಯನಃ, ರುದ್ರಃ. ಕಪರ್ದೀ, ಭವಃ, ಭೂತೇಶಃ, ಪರಮೇಶ್ವರಃ, ಅಂಧಕರಿಪುಃ, ದಕ್ಷಾಧ್ವರಧ್ವಂಸಕಃ(ಕೃತ್), ಸ್ಥಾಣುಃ, ಸ್ರಷ್ಟಾ, ಧೂರ್ಜಟಿಃ, ವಾಮದೇವಃ, ಕಾಮಧ್ವಂಸೀ, ವ್ಯೋಮಕೇಶಃ, ಕಪಾಲೀ, ನೀಲಗ್ರೀವಃ, ವಹ್ನಿರೇತಾಃ, ಪಿನಾಕೀ, ಭೀಮಃ, ಭರ್ಗಃ, ಕೃತ್ತಿವಾಸಾಃ, ವೃಷಾಂಕಃ—॥ ೧೧—೧೨ ॥

---

(1) ವೇದಾಂತಶ

೧೩—ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯೋ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ್ಶಿಪಿವಿಷ್ಟೋ ಗಣಾಧಿಪಃ ॥
ಗಂಗಾಧರೋ ಮಹಾದೇವೋ ಮೃಡಸ್ಸ್ಯಾನ್ನೀಲಲೋಹಿತಃ ॥ ೧೩ ॥

೧೪—ಪಿನಾಕಂ ಸ್ಯಾದಜಗವಂ ಪ್ರಮಥಾಸ್ತು ಗಣಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ॥
ಕಪರ್ದೋಽಸ್ಯ ಜಟಾಬಂಧಸ್ತಂಡುಸ್ಸ್ಯಾನ್ನಂದಿಕೇಶ್ವರಃ ॥ ೧೪ ॥

೧೫—ರುದ್ರಾಣೀ ಶರ್ವಾಣೀ ಕಾಳೀ ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ ಭವಾನೀ ಚ ॥
ಆರ್ಯಾಂಬಿಕಾ ಮೃಡಾನೀ ಹೈಮವತೀ ಪಾರ್ವತೀ ಗೌರೀ ॥ ೧೫ ॥

೧೬—ಉಮಾ ಭಗವತೀ ದುರ್ಗಾ ಚಂಡೀ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ಶಿವಾ ॥
ಅಪರ್ಣಾ ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾದೇವೀ ಗಿರಿಜಾ ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾ ॥ ೧೬ ॥

೧೭—(1) ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ಸಪ್ತ ದೇವತಾ ಮಾತರೋ ಬುಧೈಃ ॥
ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಚೈವ ಕೌಮಾರೀ ವೈಷ್ಣವೀ ತಥಾ ॥ ೧೭ ॥

೧೮—ವಾರಾಹೀ ಚೈವ (2) ಮಾಹೇಂದ್ರೀ ಚಾಮುಂಡಾಸ್ಸಪ್ತ ಮಾತರಃ ॥
ಚಾಮುಂಡಾ ಕರ್ಣಮೋಟೀ ಚ ಚರ್ಚಾ ಸ್ಯಾದ್ಭೈರವೀ ತಥಾ ॥ ೧೮ ॥

೧೯—ಹೇರಂಬೋ ಲಂಬೋದರ ಆಖುರಥೋ ಗಣಪತಿಶ್ಚ ಗಜವದನಃ ॥
ಪರಶುಧರ ಏಕದಂತೋ ವಿನಾಯಕೋ ವಿಘ್ನರಾಜಶ್ಚ ॥ ೧೯ ॥

ಟೀ ॥ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯಃ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷಃ, ಶಿಪಿವಿಷ್ಟಃ, ಗಣಾಧಿಪಃ, ಗಂಗಾಧರಃ, ಮಹಾದೇವಃ, ಮೃಡಃ, (ಸ್ಯಾತ್) ನೀಲಲೋಹಿತಃ,— ಈ ೪೫ **ಮಹಾದೇವರ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೩ ॥

ಟೀ ॥ ಪಿನಾಕಂ, ಅಜಗವಂ (ಸ್ಯಾತ್) ಈ ೨ **ಮಹಾದೇವರ ಬಿಲ್** (ಲ್ಲು)

(ತುಗಣಾಃಸ್ಮೃತಾಃ) ಆತನ **ಗಣಂಗಳಂ** ಪ್ರಮಥರೆಂಬುದು, (ಅಸ್ಯ ಜಟಾಬಂಧಃ) ಆತನ **ಜಡೆಯ ಕಟ್ಟು** ಕಪರ್ದವೆಂಬುದು, ತಂಡುವೆಂಬುದು (ಸ್ಯಾತ್) **ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೪ ॥

ಟೀ ॥ ರುದ್ರಾಣೀ, ಶರ್ವಾಣೀ, ಕಾಳೀ, ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ, ಭವಾನೀ, (ಚ) ಆರ್ಯಾ, ಅಂಬಿಕಾ, ಮೃಡಾನೀ, ಹೈಮವತೀ, ಪಾರ್ವತೀ, ಗೌರೀ, ಉಮಾ, ಭಗವತೀ, ದುರ್ಗಾ, ಚಂಡೀ, ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ, ಶಿವಾ, ಅಪರ್ಣಾ (ಸ್ಯಾತ್) ಮಹಾದೇವೀ, ಗಿರಿಜಾ, ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾ— ಈ ೨೧ **ಗೌರೀದೇವಿಯ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೫-೧೬ ॥

ಟೀ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಮಾಹೇಶ್ವರೀ, ಕೌಮಾರೀ, ವೈಷ್ಣವೀ, ವಾರಾಹೀ, ಮಾಹೇಂದ್ರೀ, ಚಾಮುಂಡಾ ಈ ೭ ಸಪ್ತ **ಮಾತೃಕೆಯರ** ಪೆಸರ್—(ಸಪ್ತ ಮಾತರಃ)

ಚಾಮುಂಡಾ, ಕರ್ಣಮೋಟೀ, ಚರ್ಚಾ, ಭೈರವೀ, ಈ ೪ **ಚಾಮುಂಡಿಯ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೭-೧೮ ॥

ಟೀ ॥ ಹೇರಂಬಃ, ಲಂಬೋದರಃ, ಆಖುರಥಃ, ಗಣಪತಿಃ, (ಚ) ಗಜವದನಃ, ಪರಶುಧರಃ, ಏಕದಂತಃ, ವಿನಾಯಕಃ, ವಿಘ್ನರಾಜಃ— ಈ ೯ **ಬೆನಕನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೯ ॥

---

(1) ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೇರೆ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮೀತ್ಯಾದ್ಯಾಃ-(ಅಮರ) (2) ಚೇಂದ್ರಾಣೀ (ಅಮ)

೨೦—ಗೌರೀಪುತ್ರ ಷ್ಷಣ್ಮುಖಃ ಶಕ್ತಿಪಾಣಿಃ ।
ಕ್ರೌಂಚಾರಾತಿಃ ಕಾರ್ತಿಕೇಯೋ ವಿಶಾಖಃ ॥
ಸ್ಕಂದಃ ಸ್ವಾಮೀ ತಾರಕಾರಿಃ ಕುಮಾರಃ ।
ಸೇನಾನೀಸ್ಸ್ಯಾದಗ್ನಿಭೂರ್ಬಾಹುಲೇಯಃ ॥ ೨೦ ॥

೨೧—ಗಾಂಗೇಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಚ ಗುಹೋ ಬರ್ಹಿಣವಾಹನಃ ।
ಮಹಾಸೇನೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಶರಜನ್ಮಾ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೨೧ ॥

೨೨—ವಿಷ್ಣುಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಕೇಶವೋ ಮುಂಜಿಕೇ(ಶೀ)ಶ ।
ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಃ ಶ್ರೀಪತಿಃ ಪೀತವಾಸಾಃ ॥
ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋ ವಿಶ್ವರೂಪೋ ಮುರಾರಿಃ ।
ಶೌರಿಶ್ಶಾರ್ಙ್ಗೀ ಪದ್ಮನಾಭೋ ಮುಕುಂದಃ ॥ ೨೨ ॥

೨೩—ಗೋವಿಂದೋ ಧರಣೀಧರಃ ಸುಪರ್ಣಕೇತುಃ ।
ವೈಕುಂಠೋ ಜಲಶಯನಶ್ಚತುರ್ಭುಜಶ್ಚ ॥
ದೈತ್ಯಾರಿರ್ಮಧುಮಥನೋ ರಥಾಂಗಪಾಣಿ ।
ರ್ದಾಶಾರ್ಹಃ ಕ್ರತುಪುರುಷೋ ವೃಷಾಕಪಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೨೩ ॥

೨೪—ಜನಾರ್ದನಾಧೋಕ್ಷಜವಾಸುದೇವಂ ।
ದಾಮೋದರಂ ಶ್ರೀಧರಮಚ್ಯುತಂ ಚ ॥
ಉಪೇಂದ್ರಮಿಂದ್ರಾವರಜಂ ಚ ಬಭ್ರುಂ ।
ಹರಿಂ ಹೃಷೀಕೇಶ ಮುದಾಹರಂತಿ ॥ ೨೪ ॥

೨೫—ಆತ್ಮಭೂಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ ಶ್ರೀವತ್ಸೋ ವಿಷ್ಟರಶ್ರವಾಃ ॥
ನಾರಾಯಣೋ ಜಗನ್ನಾಥೋ ವನಮಾಲೀ ಗದಾಧರಃ ॥ ೨೫ ॥

ಟೀ ॥ ಗೌರೀಪುತ್ರಃ, ಷಣ್ಮುಖಃ, ಶಕ್ತಿಪಾಣಿಃ, ಕ್ರೌಂಚಾರಾತಿಃ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯಃ, ವಿಶಾಖಃ, ಸ್ಕಂದಃ, ಸ್ವಾಮೀ, ತಾರಕಾರಿಃ, ಕುಮಾರಃ, ಸೇನಾನೀಃ (ಸ್ಯಾತ್) ಅಗ್ನಿಭೂಃ, ಬಾಹುಲೇಯಃ, ಗಾಂಗೇಯಃ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ, (ಚ) ಗುಹಃ, ಬರ್ಹಿಣವಾಹನಃ, ಮಹಾಸೇನಃ, ಮಹಾತೇಜಾಃ, ಶರಜನ್ಮಾ (ಚ ಕಥ್ಯತೇ)— ಈ ೨೦ **ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೨೦-೨೧ ॥

ಟೀ ॥ ವಿಷ್ಣುಃ, ಕೃಷ್ಣಃ, ಕೇಶವಃ, ಮುಂಜಿಕೇಶಃ, ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಃ, ಶ್ರೀಪತಿಃ, ಪೀತವಾಸಾಃ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಃ, ವಿಶ್ವರೂಪಃ, ಮುರಾರಿಃ, ಶೌರಿಃ, ಶಾರ್ಙ್ಗೀ, ಪದ್ಮನಾಭಃ, ಮುಕುಂದಃ, ಗೋವಿಂದಃ, ಧರಣೀಧರಃ, ಸುಪರ್ಣಕೇತುಃ, ವೈಕುಂಠಃ, ಜಲಶಯನಃ, ಚತುರ್ಭುಜಃ (ಚ) ದೈತ್ಯಾರಿಃ, ಮಧುಮಥನಃ, ರಥಾಂಗಪಾಣಿಃ, ದಾಶಾರ್ಹಃ, ಕ್ರತುಪುರುಷಃ, ವೃಷಾಕಪಿಃ (ಸ್ಯಾತ್) ಜನಾರ್ದನಃ, ಅಧೋಕ್ಷಜಃ, ವಾಸುದೇವಃ, ದಾಮೋದರಃ, ಶ್ರೀಧರಃ, ಅಚ್ಯುತಃ, ಉಪೇಂದ್ರಃ, ಇಂದ್ರಾವರಜಃ, ಬಭ್ರುಃ, ಹರಿಃ, ಹೃಷೀಕೇಶಃ (ಉದಾಹರಂತಿ-ಹೇಳುವರು) ಆತ್ಮಭೂಃ, ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ, ಶ್ರೀವತ್ಸಃ, ವಿಷ್ಟರಶ್ರವಾಃ, ನಾರಾಯಣಃ, ಜಗನ್ನಾಥಃ, ವನಮಾಲೀ, ಗದಾಧರಃ— ಈ ೪೫ **ನಾರಾಯಣನ** ಪೆಸರ್—೨೨—೨೩—೨೪—೨೫.

(೨೬—(1)ಸನಾತನೋಽಜಿತ(ನ)ಶ್ಶಂ ಭುರ್ವಿಧಿರ್ವೇಧಾ ಗದಾಗ್ರಜಃ ॥
ಕೈಟಭಾರಿರಜೋ(2) ವಿಷ್ಣುಃ ಕಂಸಜಿತ್ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ॥ ೨೬ ॥)
೨೭—ಚಕ್ರಂ ಸುದರ್ಶನಂ ಚಾಪಃ ಶಾರ್ಙ್ಗಂ ಕೌಮೋದಕೀ ಗದಾ ॥
(3) ಖಡ್ಗೋಽಸ್ಯ ನಂದಕಃ ಶಂಖಃ ಪಾಂಚಜನ್ಯಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೨೭ ॥
೨೮—ಕೌಸ್ತುಭೋ ವಕ್ಷಸಿ ಮಣಿಃ ಶ್ರೀವತ್ಸೋಽಸ್ಯ ಚ ಲಾಂಛನಮ್ ॥
ವಸುದೇವಸ್ತು ಕಥಿತೋ ಬುಧೈರಾನಕದುಂದುಭಿಃ ॥ ೨೮ ॥
೨೯—ಬಲದೇವೋ ಬಲಭದ್ರೋ ಮುಸಲೀ ನೀಲಾಂಬರಃ ಪ್ರಲಂಬಘ್ನಃ ॥
ಸೀರೀ ಚ ಸಾತ್ವತಸ್ಸ್ಯಾತ್ ತಾಲಧ್ವಜ ಏಕಕುಂಡಲೋಽನಂತಃ ॥ ೨೯ ॥
೩೦—ಸಂಕರ್ಷಣೋ ರೌಹಿಣೇಯಃ ಕಾಳಿಂದೀಕರ್ಷಣೋ ಬಲಃ ॥
ರೇವತೀರಮಣೋ ರಾಮಃ ಕಾಮಪಾಲೋ ಹಲಾಯುಧಃ ॥ ೩೦ ॥
೩೧—ವಿಹಂಗರಾಜೋ ಗರುಡೋ ಗುರುತ್ಮಾನ್ ।
ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಸ್ಸುಪರ್ಣೀ ತನಯಸ್ಸುಪರ್ಣಃ ॥
ಸ್ಯಾದ್ವೈನತೇಯಃ ಪವನಾಶನಾಶಃ ।
ಸುರೇಂದ್ರಜಿತ್ಕಶ್ಯಪ ನಂದನಶ್ಚ ॥ ೩೧ ॥
೩೨—ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಶ್ರೀಃ ಕಮಲಾ ಪದ್ಮಾ ಪದ್ಮವಾಸಾ ಹರಿಪ್ರಿಯಾ।
ಕ್ಷೀರೋದತನಯಾ ಮಾ ಚ ಶಬ್ದಜ್ಞೈರಿಂದಿರಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ॥ ೩೨ ॥

ಟೀ ॥ ಸನಾತನಃ, ಅಜಿತಃ, (ಜಿನಃ) ಶಂಭುಃ, ವಿಧಿಃ, ವೇಧಾಃ, ಗದಾಗ್ರಜಃ, ಕೈಟಭಾರಿಃ, ಅಜಃ, ವಿಷ್ಣುಃ, ಕಂಸಜಿತ್, ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ—ಈ ೧೧ **ನಾರಾಯಣನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೨೬ ॥

ಟೀ ॥ ನಾರಾಯಣನ **ಚಕ್ರಮಂ** ಸುದರ್ಶನಮೆಂಬುದು, ಆತನ **ಬಿಲ್ಲಂ** ಶಾರ್ಙ್ಗ ಮೆಂಬುದು, ಆತನ **ಗದೆಯಂ** ಕೌಮೋದಕಿಯೆಂಬುದು, ಆತನ **ಅಡ್ಡಾಯುಧಮಂ** ನಂದಕ ಮೆಂಬುದು,ಆತನ **ಶಂಖಮಂ** ಪಾಂಚಜನ್ಯಮೆಂಬುದು, ಆತನವಕ್ಷಸ್ಸ್ಥಳದೊಳಿರ್ಪ **ಮಣಿಯಂ** ಕೌಸ್ತುಭಮೆಂಬುದು, ಆತನ **ಕುಱುಪು** ಶ್ರೀವತ್ಸಮೆಂಬುದು, ಆತನ **ತಂದೆಯಂ** ವಸುದೇವ ನೆಂಬುದು, ಆ **ವಸುದೇವನೇ** ಆನಕದುಂದುಭಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಬನು. ॥ ೨೭—೨೮ ॥

ಟೀ ॥ ಬಲದೇವಃ, ಬಲಭದ್ರಃ, ಮುಸಲೀ, ನೀಲಾಂಬರಃ, ಪ್ರಲಂಬಘ್ನಃ, ಸೀರೀ(ಚ) ಸಾತ್ವತಃ, (ಸ್ಯಾತ್) ತಾಲಧ್ವಜಃ, ಏಕಕುಂಡಲಃ, ಅನಂತಃ, ಸಂಕರ್ಷಣಃ, ರೌಹಿಣೇಯಃ, ಕಾಳಿಂದೀಕರ್ಷಣಃ, ಬಲಃ, ರೇವತೀರಮಣಃ, ರಾಮಃ, ಕಾಮಪಾಲಃ, ಹಲಾಯುಧಃ—ಈ ೧೮ **ಬಲದೇವನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೨೯-೩೦ ॥

ಟೀ ॥ ವಿಹಂಗರಾಜಃ, ಗರುಡಃ, ಗರುತ್ಮಾನ್, ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಃ, ಸುಪರ್ಣೀತನಯಃ, ಸುಪರ್ಣಃ, ವೈನತೇಯಃ, ಪವನಾಶನಾಶಃ, ಸುರೇಂದ್ರಜಿತ್, ಕಶ್ಯಪನಂದನಃ (ಚ)—ಈ ೧೦ **ಗರುಡನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೩೧ ॥

ಟೀ ॥ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ, ಶ್ರೀಃ, ಕಮಲಾ, ಪದ್ಮಾ, ಪದ್ಮವಾಸಾಃ, ಹರಿಪ್ರಿಯಾ, ಕ್ಷೀರೋದ ತನಯಾ, ಮಾ, ಇಂದಿರಾ (ಶಬ್ದಜ್ಞೈಃ ಸ್ಮೃತಾ)-ಈ ೯ **ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ** ಪೆಸರು ॥ ೩೨ ॥

---

(1) ಒಂದು ಮೂಲಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. (2) ಜಿಷ್ಣುಃ (3) ಖಡ್ಗಃ ಸುನಂದಕಃ. (ಪಾಠಾಂ)

೩೩—ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಕರಧ್ವಜೋ ಮನಸಿಜಃ ಸಂಕಲ್ಪಜನ್ಮಾಂಗಜಃ ।
ಪಂಚೇಷುಃ ಕುಸುಮಾಯುಧಶ್ಚ ಮದನೋ ಮಾರಃ ಸ್ಮರೋ ಮನ್ಮಥಃ ॥
ಕಂದರ್ಪೋ ಝಷಕೇತನೋ ರತಿಪತಿ ಶ್ಶ್ರೀನಂದನೋ ಹೃಚ್ಛಯಃ ।
ಕಾಮಃ ಶಂಬರಸೂದನೋ ಮಧುಸಖಃ ಶೃಂಗಾರಯೋನಿಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೩೩ ॥
೩೪—ದರ್ಪಕಃ ಶೂರ್ಪಕಾರಾತಿರನಂಗೋ ವಿಷಮಾಯುಧಃ ।
ಆತ್ಮಭೂರ್ಮನಸಿಶಯಃ ಪುಷ್ಪಧನ್ವಾ ಮನೋಭವಃ ॥ ೩೪ ॥(1)
೩೫—ಆದಿತ್ಯಃ ಸವಿತಾ ಸಹಸ್ರಕಿರಣಃ ಪ್ರದ್ಯೋತನೋ ಭಾಸ್ಕರ ।
ಸ್ತಿಗ್ಮಾಂಶುಸ್ತರಣಿಸ್ತಥಾ ದಿನಮಣಿ ರ್ಭಾಸ್ವಾನ್ವಿವಸ್ವಾನ್ ಹರಿಃ ।
ಮಾರ್ತಂಡಸ್ತಪನೋ ವಿಕರ್ತನ ಇ(2)ನಃ ಪೂಷಾ ಪತಂಗೋ ಭಗಃ ।
ಸೂರ್ಯೋ ಗೋಪತಿರರ್ಯಮಾ ದಿನಕರಃ ಸೂರೋಽಂಶುಮಾಲೀ ರವಿಃ ॥ ೩೫ ॥
೩೬—ಮಿಹಿರೋ ವಿರೋಚನೋಽರ್ಕಸ್ತಿಮಿರರಿಪುರ್ದ್ಯುಮಣಿರಂಶುಮಾನಂಶುಃ ॥
ಹರಿದಶ್ವಃ ಸಪ್ತಾಶ್ವಃ ಪ್ರಭಾಕರೋ ಭಾನುಮಾನ್ಭಾನುಃ ॥ ೩೬ ॥
೩೭—ಬ್ರಧ್ನೋ ಹಂಸಃ ಖಗೋ ಮಿತ್ರಃ ಚಿತ್ರಭಾನುರಹಸ್ಪತಿಃ ।
ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷೀ ಜಗಚ್ಚಕ್ಷು ರ್ದ್ವಾದಶಾತ್ಮಾ ತ್ರಯೀತನುಃ ॥ ೩೭ ॥
೩೮—ರೋಚಿಃ ಶೋಚಿರಭೀಷುಃ ಪ್ರದ್ಯೋತಗಭಸ್ತಿರಶ್ಮಿಘೃಣಿ ಕಿರಣಾಃ ।
ರುಚಿರುಗ್ದೀಧಿತಿದೀಪ್ತಿದ್ಯುತಿ ಪ್ರಭಾ ಭಾ ವಿಭಾ ಭಾಸಃ ॥ ೩೮ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಃ, ಮಕರಧ್ವಜಃ, ಮನಸಿಜಃ, ಸಂಕಲ್ಪಜನ್ಮಾ, ಅಂಗಜಃ, ಪಂಚೇಷುಃ, ಕುಸುಮಾಯುಧಃ, ಮದನಃ, ಮಾರಃ, ಸ್ಮರಃ, ಮನ್ಮಥಃ, ಕಂದರ್ಪಃ, ಝಷಕೇತನಃ, ರತಿಪತಿಃ, ಶ್ರೀನಂದನಃ, ಹೃಚ್ಛಯಃ, ಕಾಮಃ, ಶಂಬರಸೂದನಃ, ಮಧುಸಖಃ, ಶೃಂಗಾರಯೋನಿಃ,(ಸ್ಮೃತಃ) ದರ್ಪಕಃ, ಶೂರ್ಪಕಾರಾತಿಃ, ಅನಂಗಃ, ವಿಷಮಾಯುಧಃ, ಆತ್ಮಭೂಃ, ಮನಸಿಶಯಃ, ಪುಷ್ಪ ಧನ್ವಾ, ಮನೋಭವಃ-ಈ ೨೮ **ಕಾಮ**(ದೇವ)ನ ಪೆಸರ್ ॥ ೩೩-೩೪ ॥

ಟೀ ॥ ಆದಿತ್ಯಃ, ಸವಿತಾ, ಸಹಸ್ರಕಿರಣಃ, ಪ್ರದ್ಯೋತನಃ, ಭಾಸ್ಕರಃ, ತಿಗ್ಮಾಂಶುಃ, ತರಣಿಃ, (ತಥಾ) ದಿನಮಣಿಃ, ಭಾಸ್ವಾನ್, ವಿವಸ್ವಾನ್, ಹರಿಃ, ಮಾರ್ತಂಡಃ, ತಪನಃ, ವಿಕರ್ತನಃ, ಇನಃ, ಪೂಷಾ, ಪತಂಗಃ, ಭಗಃ, ಸೂರ್ಯಃ, ಗೋಪತಿಃ, ಅರ್ಯಮಾ, ದಿನಕರಃ, ಸೂರಃ, ಅಂಶುಮಾಲೀ, ರವಿಃ, ಮಿಹಿರಃ, ವಿರೋಚನಃ, ಅರ್ಕಃ, ತಿಮಿರರಿಪುಃ, ದ್ಯುಮಣಿಃ, ಅಂಶುಮಾನ್, ಅಂಶುಃ, ಹರಿದಶ್ವಃ, ಸಪ್ತಾಶ್ವಃ, ಪ್ರಭಾಕರಃ, ಭಾನುಮಾನ್, ಭಾನುಃ, ಬ್ರಧ್ನಃ, ಹಂಸಃ, ಖಗಃ, ಮಿತ್ರಃ, ಚಿತ್ರಭಾನುಃ, ಅಹಸ್ಪತಿಃ, ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷೀ, ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುಃ, ದ್ವಾದಶಾತ್ಮಾ, ತ್ರಯೀತನುಃ,-ಈ ೪೭ **ಆದಿತ್ಯನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೩೫-೩೬-೩೭ ॥

ಟೀ ॥ ರೋಚಿಃ, ಶೋಚಿಃ, ಅಭೀಷುಃ, ಪ್ರದ್ಯೋತಃ, ಗಭಸ್ತಿಃ, ರಶ್ಮಿಃ, ಘೃಣಿಃ, ಕಿರಣಃ, ರುಚಿಃ, ರುಕ್, ದೀಧಿತಿಃ, ದೀಪ್ತಿಃ, ದ್ಯುತಿಃ, ಪ್ರಭಾ, ಭಾ, ವಿಭಾ, ಭಾಃ,—॥ ೩೮ ॥

---

(1) ಮಾಪತ್ಯಮಿರಜಶ್ಚೈವ ಕಾಮಪತ್ನೀ ರತಿಃ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ಅನಿರುದ್ಧಶ್ಚ ತತ್ಪೂನುರುಷಾರಮಣ ಇಷ್ಯತೇ ॥ (ಈ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ). (2) ವಿಕರ್ತನಯಿನಃ.

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943

೩೯—ಉಸ್ರ(1) ಧಾಮ ವಸುಕೇತುಮರೀಚಿಃ ।
ಪ್ರಗ್ರಹೋಪ(2) ಧೃತಿಘೃಷ್ಟಿಮಯೂಖಾಃ ॥
ಅಂಶುಭಾನುಕರಪಾದ ವಿರೋಕಾ
ಗಾವ ಇತ್ಯಭಿಹಿತಾಸ್ತು ಸಮಾನಾಃ ॥ ೩೯ ॥

೪೦—(3) ತೀವ್ರಂ ತಿಗ್ಮಂ ಖರಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಚಂಡಮುಷ್ಣಂ ಪಟು(4 ಸ್ಮೃತಂ ।
ಆತಪಃ ಕಥ್ಯತೇ ರೌದ್ರೋ ನಿದಾಘೋ ಘರ್ಮ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೪೦ ॥

೪೧—ಪರಿಧಿಃ ಪರಿವೇಷಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮಂಡಲಂ ಚೋಪಸೂರ್ಯಕಂ ।
ಉಚ್ಯತೇ ರಾಹುಸಂಸ್ಪರ್ಶ ಉಪರಾಗ ಉಪಪ್ಲವಃ ॥ ೪೧ ॥

೪೨—ಇಂದುಶ್ಚಂದ್ರಶ್ಚಂದ್ರಮಾ ಓಷಧೀಶಃ ।
ಸೋಮೋ ರಾಜಾ ರೋಹಿಣೀವಲ್ಲಭೋಽಬ್ಜಃ ।
ಋಕ್ಷೇಶಸ್ಸ್ಯಾದತ್ರಿನೇತ್ರ ಪ್ರಸೂ(ತ)ತಿಃ ।
ಪ್ರಾಲೇಯಾಂಶು ಶ್ಶ್ವೇತರೋಚಿಃ ಶ್ಶಶಾಂಕಃ ॥ ೪೨ ॥

೪೩—ದ್ವಿಜರಾಜೋ ರಜನಿಕರಃ ಪೀಯೂಷರುಚಿರ್ನಿಶೀಥಿನೀನಾಥಃ ।
ಜೈ(5) ವಾತೃಕೋ ಮೃಗಾಂಕೋವಿಧುಶ್ಚ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀರಮಣಃ ॥ ೪೩ ॥

೪೪—ಚಂದ್ರಿಕಾ ಕೌಮುದೀ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ತಥಾ ಚಂದ್ರಾತಪಸ್ಸ್ಮೃತಃ ।
ಮಂಡಲಂ ಬಿಂಬ ಮಾಖ್ಯಾತಂ ಹೃದಯೇ ಲಾಂಛನಂ ಮೃಗಃ ॥ ೪೪ ॥

ಟೀ ॥ ಉಸ್ರಃ, ಧಾಮ, ವಸುಃ, ಕೇತುಃ, ಮರೀಚಿಃ, ಪ್ರಗ್ರಹಃ, ಉಪಧೃತಿಃ, ಘೃಷ್ಟಿಃ, ಮಯೂಖಃ, ಅಂಶುಃ, ಭಾನುಃ, ಕರಃ, ಪಾದಃ, ವಿರೋಕಃ, ಗೌಃ—ಈ ೩೨ **ರಶ್ಮಿಗಳ** ಪೆಸರ್ ॥ ೩೯ ॥

ಟೀ ॥ ತೀವ್ರಂ, ತಿಗ್ಮಂ, ಖರಂ, ತೀಕ್ಷ್ಣಂ, ಚಂಡಂ, ಉಷ್ಣಂ, ಪಟು—ಈ ೭ **ಉಷ್ಣರಶ್ಮಿ.** ಆತಪಃ, ರೌದ್ರಃ, (ಕಥ್ಯತೇ)—ಈ ೨ **ಬಿಸಿಲ್.**

ನಿದಾಘಃ, ಘರ್ಮಃ, (ಉಚ್ಯತೇ)—ಈ ೨ **ಬೆಂಕೆಯ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೦ ॥

ಟೀ ॥ ಪರಿಧಿಃ, ಪರಿವೇಷಃ (ಸ್ಯಾತ್), ಮಂಡಲಂ, ಉಪಸೂರ್ಯಕಂ—ಈ ೪ **ಪರಿವೇಷದ** ಪೆಸರ್.

ಉಪರಾಗಃ, ಉಪಪ್ಲವಃ (ರಾಹು ಸಂಸ್ಪರ್ಶ ಉಚ್ಯತೇ)—ಈ ೨ **ಗ್ರಹಣದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೧ ॥

ಟೀ ॥ ಇಂದುಃ, ಚಂದ್ರಃ, ಚಂದ್ರಮಾಃ, ಓಷಧೀಶಃ, ಸೋಮಃ, ರಾಜಾ, ರೋಹಿಣೀವಲ್ಲಭಃ, ಅಬ್ಜಃ, ಋಕ್ಷೇಶಃ, ಅತ್ರಿನೇತ್ರಪ್ರಸೂತಿಃ, ಪ್ರಾಲೇಯಾಂಶುಃ, ಶ್ವೇತರೋಚಿಃ, ಶಶಾಂಕಃ, ದ್ವಿಜರಾಜಃ, ರಜನಿಕರಃ, ಪೀಯೂಷರುಚಿಃ, ನಿಶೀಥಿನೀನಾಥಃ, ಜೈವಾತೃಕಃ, ಮೃಗಾಂಕಃ, ವಿಧುಃ, ದಾಕ್ಷಾಯಣೀರಮಣಃ,—ಈ ೨೧ **ಚಂದ್ರನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೨—೪೩ ॥

ಟೀ ॥ ಚಂದ್ರಿಕಾ, ಕೌಮುದೀ, ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ, ಚಂದ್ರಾತಪಃ,—ಈ ೪ **ಬೆಳ್ದಿಂಗಳ** ಪೆಸರ್.

ಮಂಡಲಂ, ಬಿಂಬಂ—ಈ ಎರಡು **ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೪ ॥

---

(1) ಉಷ್ಣಧಾಮ, (2) ಧೃತಿವೃಷ್ಟಿ. (3) ತಿಗ್ಮಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಖರಂ ತೀವ್ರಂ, (4) ತಪಸ್ಸ್ಮೃತಮ್. (5) ಜೀವಾ,

೪೫—ಅಂಕಃ ಚಿಹ್ನ ಮಭಿಜ್ಞಾನಂ ಲಾಂಛನಂ ಲಕ್ಷ್ಮ ಲಕ್ಷಣಂ ।
ಕಳಂಕಶ್ಚೇತಿ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ನಾತಿನಾನಾರ್ಥವಾಚಕಾಃ ॥ ೪೫ ॥

೪೬—ವಕ್ರಮಂಗಾರಕಂ ಭೌಮಂ ಲೋಹಿತಾಂಗಂ ಧರಾತ್ಮಜಂ ।
ರೌಹಿಣೇಯಂ ಬುಧಂ ಸೌಮ್ಯ ಮಾಹುಶ್ಚಾಂದ್ರ ಮಸಾಯನಂ(1) ॥ ೪೬ ॥

೪೭—ವಾಚಸ್ಪತಿರಾಂಗಿರಸೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ಕಥ್ಯತೇ ಗುರುರ್ಜೀವಃ ।
ಧಿಷಣಸ್ತ್ರಿ ದಶಾಚಾರ್ಯಶ್ಚಿತ್ರ ಶಿಖಂಡಿ ಪ್ರಸೂ(ತ)ತಿಶ್ಚ ॥ ೪೭ ॥

೪೮—ಉಶನಾ ಶುಕ್ರಃ ಕಾವ್ಯೋ ದೈತ್ಯಗುರುರ್ಭಾರ್ಗವಃ ಕವಿರ್ಧಿಷ್ಣ್ಯಃ ।
ಅಸಿತಃ ಕ್ರೋಡಃ ಪಂಗುಶ್ಛಾಯಾತನಯಃ ಶನೈಶ್ಚರಃ ಶೌರಿಃ ॥ ೪೮ ॥

೪೯—ಸ್ವರ್ಭಾನುಃ ಸೈಂಹಿಕೇಯಶ್ಚ ತಮೋ ರಾಹುರ್ವಿಧುಂತುದಃ ।
ಕೇತವಃ ಶಿಖಿನಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಆರ್ದ್ರಾ ಲುಬ್ಧಕ ಉಚ್ಚ್ಯತೇ ॥ ೪೯ ॥

೫೦—ಸಪ್ತರ್ಷಯಸ್ತು ವಿದ್ವದ್ಭಿರ್ಮತಾಶ್ಚಿತ್ರ ಶಿಖಂಡಿನಃ ।
ಕೃತ್ತಿಕಾ ಬಹುಲಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಪಕ್ಷಸ್ತು ಬಹುಲೋಽಸಿತಃ ॥ ೫೦ ॥

ಟೀ ॥ ಮೃಗಃ, ಅಂಕಃ, ಚಿಹ್ನಂ, ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ, ಲಾಂಛನಂ, ಲಕ್ಷ್ಮ, ಲಕ್ಷಣಂ, ಕಳಂಕಃ, (ಚೇತಿ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ನಾತಿ ನಾನಾರ್ಥವಾಚಕಾಃ)—ಈ ೮ **ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ನಡುವಣ ಕಪ್ಪು** ॥ ೪೫ ॥

ಟೀ ॥ ವಕ್ರಃ, ಅಂಗಾರಕಃ, ಭೌಮಃ, ಲೋಹಿತಾಂಗಃ, ಧರಾತ್ಮಜಃ,—ಈ ೫ **ಮಂಗಳನ** ಪೆಸರ್.

ರೌಹಿಣೇಯಃ, ಬುಧಃ, ಸೌಮ್ಯಃ, ಚಾಂದ್ರಮಸಾಯನಃ—ಈ ೪ **ಬುಧನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೬ ॥

ಟೀ ॥ ವಾಚಸ್ಪತಿಃ, ಆಂಗಿರಸಃ, ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ, ಗುರುಃ, ಜೀವಃ, ಧಿಷಣಃ, ತ್ರಿದಶಾಚಾರ್ಯಃ, ಚಿತ್ರಶಿಖಂಡಿಪ್ರಸೂತಿಃ, (ಕಥ್ಯತೇ)—ಈ ೮ **ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೭ ॥

ಟೀ ॥ ಉಶನಾ, ಶುಕ್ರಃ, ಕಾವ್ಯಃ, ದೈತ್ಯಗುರುಃ, ಭಾರ್ಗವಃ, ಕವಿಃ, ದಿಷ್ಣ್ಯಃ,—ಈ ೭ **ಶುಕ್ರನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೮ ॥

ಅಸಿತಃ, ಕ್ರೋಡಃ, ಪಂಗುಃ, ಛಾಯಾತನಯಃ, ಶನೈಶ್ಚರಃ, ಶೌರಿಃ,—ಈ ೬ **ಶನಿಯ** ಪೆಸರ್.

ಟೀ ॥ ಸ್ವರ್ಭಾನುಃ, ಸೈಂಹಿಕೇಯಃ, (ಚ) ತಮಃ, ರಾಹುಃ, ವಿಧುಂತುದಃ,—ಈ ೫ **ರಾಹುವಿನ** ಪೆಸರ್.

ಕೇತುಃ, ಶಿಖೀ,—ಈ ೨ **ಕೇತುವಿನ** ಪೆಸರು.

ಆರ್ದ್ರಾ, ಲುಬ್ಧಕಃ,—ಈ ೨ **ಆದ್ರಾ** (ನಕ್ಷತ್ರದ ಪೆಸರ್) ॥ ೪೯ ॥

ಟೀ ॥ ಸಪ್ತಋಷಯಃ, ಚಿತ್ರಶಿಖಂಡಿನಃ, (ವಿದ್ವದ್ಭಿಸ್ತು ಮತಾಃ)—ಈ ೨ **ಸಪ್ತಋಷಿಯರ** ಪೆಸರ್.

ಕೃತ್ತಿಕಾಃ, ಬಹುಲಾಃ,—ಈ ೨ **ಕೃತ್ತಿಕೆ** (ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ,)

ಬಹುಲಃ, ಅಸಿತಃ,—ಈ ೨ **ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ** ॥ ೫೦ ॥

---

(1) ಚಾಂದ್ರಮಸಾಯನಿಂ

೫೧–ಭಂ ನಕ್ಷತ್ರಂ ತಾರಕಂ ತಾರಕಾ ಚ ।
ಜ್ಯೋತಿಸ್ತಾರಾ ಧಿಷ್ಣ್ಯಮೃಕ್ಷಂ(1) ತಥೋಡು ॥
ಪುಷ್ಯಸ್ತಿಷ್ಯಸ್ಸ್ಯಾದ್ಧನಿಷ್ಠಾ ಶ್ರವಿಷ್ಠಾ ।
ದಾಕ್ಷಾಯಣ್ಯಃ ಕೀರ್ತಿತಾಶ್ಚಂದ್ರದಾರಾಃ ॥ ೫೧ ॥

೫೨–ಇಂದ್ರೋದುಶ್ಚ್ಯವನೋ ಹರಿಸ್ಸುರಪತಿಃ ಸಂಕ್ರಂದನೋ ವಾಸವೋ ।
ವೃತ್ರಾರಿರ್ಬಲಸೂದನಃ ಶತಮುಖೋ ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಃ ಕೌಶಿಕಃ ॥
ಜಿಷ್ಣುರ್ವಜ್ರಧರಃ ಸಹಸ್ರನಯನೋ ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿರ್ಗೋಪತಿಃ ।
ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಮಘವಾ ವೃಷಾ ಹರಿಹಯಃ ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿಸ್ಸ್ಮೃತಃ॥೫೨॥

೫೩–ಪುರುಹೂತಃ ಪೃತನಾಷಾಟ್ ಪುರಂದರಃ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಪತಿಃ ಸ್ವಾರಾಟ್ ।
ಆಖಂಡಲಸ್ತುರಾಷಾಟ್ ಸುತ್ರಾಮಾ ಗೋತ್ರಭಿ(ಭೃ)ತ್ಸುನಾಸೀರಃ ॥ ೫೩ ॥

೫೪–ಶಕ್ರಸ್ಸ್ಯಾ ದುಗ್ರಧನ್ವಾ ಚ ಹರಿವಾನ್ ಪಾಕಶಾಸನಃ ॥
ದಿವಸ್ಪತಿರ್ಬಿಡೌಜಾಶ್ಚ ಮರುತ್ವಾನ್ ಮೇಘವಾಹನಃ ॥ ೫೪ ॥

೫೫–ಇಂದ್ರಾಣೀ ಪೌಲೋಮೀ ಶಚೀ ಜಯಂತಶ್ಚ ತತ್ಸುತೋ ಜ್ಞೇಯಃ ।
ಅಮರಾವತೀ ಚ ನಗರೀ ನಂದನಮುದ್ಯಾನ ಮಿಂದ್ರಸ್ಯ ॥ ೫೫ ॥

ಟೀ ॥ ಭಂ, ನಕ್ಷತ್ರಂ, ತಾರಕಂ, ತಾರಕಾ, ಜ್ಯೋತಿಃ, ತಾರಾಃ, ಧಿಷ್ಣ್ಯಂ, ಋಕ್ಷಂ, (ತಥಾ) ಉಡು,—ಈ ೯ **ನಕ್ಷತ್ರದ** ಪೆಸರ್. ಪುಷ್ಯಃ, ತಿಷ್ಯಃ, (ಸ್ಯಾತ್)—ಈ ೨ **ಪುಷ್ಯ**ನಕ್ಷತ್ರದ ಪೆಸರ್. ಧನಿಷ್ಠಾ—ಶ್ರವಿಷ್ಠಾ—ಈ ೨ **ದನಿಷ್ಠೆ**—ಅಶ್ವಿನೀ ಮೊದಲಾದ ನಕ್ಷತ್ರಂಗಳ್ ಚಂದ್ರಮನ ಸ್ತ್ರೀಯರಂ (ಚಂದ್ರದಾರಾಃ ಕೀರ್ತಿತಾಃ) **ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ**ಯೆಂಬುದು ॥ ೫೧ ॥

ಟೀ ॥ ಇಂದ್ರಃ, ದುಶ್ಚ್ಯವನಃ, ಹರಿಃ, ಸುರಪತಿಃ, ಸಂಕ್ರಂದನಃ, ವಾಸವಃ, ವೃತ್ರಾರಿಃ, ಬಲಸೂದನಃ, ಶತಮುಖಃ, ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಃ, ಕೌಶಿಕಃ, ಜಿಷ್ಣುಃ, ವಜ್ರಧರಃ, ಸಹಸ್ರನಯನಃ, ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿಃ, ಗೋಪತಿಃ, ಪರ್ಜನ್ಯಃ, ಮಘವಾನ್, ವೃಷಾ, ಹರಿಹಯಃ, ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿಃ (ಸ್ಮೃತಃ) ಪುರುಹೂತಃ, ಪೃತನಾಷಾಡ್, ಪುರಂದರಃ, ಪೂರ್ವದಿಕ್ಪತಿಃ, ಸ್ವಾರಾಡ್, ಆಖಂಡಲಃ, ತುರಾಷಾಡ್, ಸುತ್ರಾಮಾ, ಗೋತ್ರಭಿತ್, ಸುನಾಸೀರಃ, ಶಕ್ರಃ, ಉಗ್ರಧನ್ವಾ, ಹರಿವಾನ್, ಪಾಕಶಾಸನಃ, ದಿವಸ್ಪತಿಃ, ಬಿಡೌಜಾಃ, ಮರುತ್ವಾನ್, ಮೇಘವಾಹನಃ—ಈ ೩೯ **ದೇವೇಂದ್ರನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೫೨–೫೩–೫೪ ॥

ಟೀ ॥ ಇಂದ್ರಾಣೀ, ಪೌಲೋಮೀ, ಶಚೀ—ಈ ೩ **ಇಂದ್ರನ ಸ್ತ್ರೀಯ** ಪೆಸರ್. **ಇಂದ್ರನ ಮಗನಂ** (ತತ್ಸುತೋಜ್ಞೇಯಃ) ಜಯಂತನೆಂಬುದು.

ಇಂದ್ರನ ಪಟ್ಟಣಮಂ ಅಮರಾವತಿ (ನಗರೀ)ಯೆಂಬುದು.

ಆತನ **ಬನಮಂ** (ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಉದ್ಯಾನಂ) ನಂದನಮೆಂಬುದು ॥ ೫೫ ॥

---

(1) ಮುಷ್ಯಾಂ.

೫೬–ಪವಿರಶನಿಃ ಶತಧಾರಂ ವಜ್ರಂ ಕುಳಿಶಂ ಚ ಭವತಿ ದಂಭೋಳಿಃ ।
ಗೌರ್ಭಿದುರಂ ವ್ಯಾಧಾಮ(1) ತ್ಸರುರಿಂದ್ರ ಪ್ರಹರಣಂ ತಥಾ ಶಂಬಃ ॥ ೫೬ ॥

೫೭–ಸ್ಫೂರ್ಜಥುರ್ವಜ್ರ ನಿರ್ಘೋಷೋ ವಜ್ರಜ್ವಾಲಾ ದಿಭಿ(2) ಸ್ಸ್ಮೃತಾ ।
ಋಜು ರೋಹಿತಮಿಚ್ಛಂತಿ ಬುಧಾಃ ಶಕ್ರಶರಾಸನಂ ॥ ೫೭ ॥

೫೮–ಅಭ್ರಮಬ್ದೋ ಘನೋಮೇಘಸ್ಸ್ತನಯಿತ್ನುಃ ಪಯೋಧರಃ ।
ಧಾರಾಧರೋ ಧೂಮಯೋನಿ(3) ರ್ಜೀಮೂತಶ್ಚ ಬಲಾಹಕಃ ॥ ೫೮ ॥

೫೯–ಧಾರಾ ಸಂಪಾತ ಆಸಾರೋ ವಾತಾಸ್ತಂ ವಾರಿ ಶೀಕರಃ ।
ದುರ್ದಿನಂ ಮೇಘತಿಮಿರಂ ಕರಕಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಘನೋಪಳಃ ॥ ೫೯ ॥

೬೦–(4) ಚಲನ್ನವಾಭ್ರಮಾಲಾ ಚ ಬುಧೈಃಕಾದಂಬಿನೀ ಸ್ಮೃತಾ ।
ಶಂಪಾ ಚಪಲಾ ಕ್ಷಣಿಕಾ ಶತಹ್ರದಾ ಹ್ರಾದಿನೀ ತಟಿದ್ವಿದ್ಯುತ್ ।
ಸೌದಾಮನ್ಯಚಿರಾಂಶುಃ(5) ಕ್ಷಣರುಚಿರೈರಾವತೀಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ॥ ೬೦ ॥

೬೧–ಐರಾವತೋಽಭ್ರಮಾತಂಗಃ ಸ ಚೈರಾವಣ ಉಚ್ಯತೇ ।
ಉಚ್ಚೈಶ್ರವಾಸ್ತು ದೇವಾಶ್ವೋ ಮಾತಳಿಃ ಶಕ್ರಸಾರಥಿಃ ॥ ೬೧ ॥

ಟೀ ॥ ಪವಿಃ, ಅಶನಿಃ, ಶತಧಾರಂ, ವಜ್ರಂ, ಕುಳಿಶಂ, (ಚ ಭವತಿ) ದಂಭೋಳಿಃ, ಗೌಃ, ಭಿದುರಂ, ವ್ಯಾಧಾಮನ್(ಃ) ತ್ಸರುಃ, ಇಂದ್ರಪ್ರಹರಣಂ (ತಥಾ), ಶಂಬಃ— ಈ ೧೨ ಇಂದ್ರನ **ವಜ್ರಾಯುಧದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೫೬ ॥

ಟೀ ॥ **ಸಿಡಿಲಧ್ವನಿ** (ವಜ್ರನಿರ್ಘೋಷಃ) ಸ್ಫೂರ್ಜಥುವೆಂಬುದು—**ವಜ್ರದ ಜ್ವಾಲೆ** ದಿಭಿಯೆಂಬುದು— **ಇಂದ್ರನ ಬಿಲ್ಲು** ಋಜು(ವಾದುದು)ರೋಹಿತಮೆಂಬುದು ॥ ೫೭ ॥

ಟೀ ॥ ಅಭ್ರಂ, ಅಬ್ದಃ, ಘನಃ, ಮೇಘಃ, ಸ್ತನಯಿತ್ನುಃ, ಪಯೋಧರಃ, ಧಾರಾಧರಃ, ಧೂಮಯೋನಿಃ, ಜೀಮೂತಃ, ಬಲಾಹಕಃ— ಈ ೧೦ **ಮುಗಿಲ** ಪೆಸರ್ ॥ ೫೮ ॥

ಟೀ ॥ ಧಾರಾಸಂಪಾತಃ, ಆಸಾರಃ—ಈ ೨ **ಮುಟಿ.**

ಗಾಳಿಯಿಂ ಕೆದಱಿದ ಹನಿಯಂ (ವಾತಾಸ್ತಂ ವಾರಿ) ಶೀಕರಮೆಂಬುದು.

ಮುಟಿಗಟ್ಟಲೆಯಂ ದುರ್ದಿನಮೆಂಬುದು.

ಕರಕಃ, ಘನೋಪಳಃ—ಈ ೨ **ಆಲಿಕಲ್** ॥ ೫೯ ॥

ಟೀ ॥ **ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪೊಸತಪ್ಪ ಮುಗಿಲಮಾಲೆಯಂ** ಕಾದಂಬನಿಯೆಂಬುದು.

ಟೀ ॥ ಶಂಪಾ, ಚಪಲಾ, ಕ್ಷಣಿಕಾ, ಶತಹ್ರದಾ, ಹ್ರಾದಿನೀ, ತಟಿತ್, ವಿದ್ಯುತ್, ಸೌದಾಮನೀ, ಅಚಿರಾಂಶುಃ, ಕ್ಷಣರುಚಿಃ, ಐರಾವತೀ(ಚವಿಜ್ಞೇಯಾ)—ಈ ೧೧ **ಮಿಂಚು** ॥೬೦॥

ಟೀ ॥ ಐರಾವತಃ, ಅಭ್ರಮಾತಂಗಃ, (ಸಚ ಉಚ್ಯತೇ) ಐರಾವಣಃ—ಈ ಮೂಱು **ಇಂದ್ರನ ಆನೆ.**

ಉಚ್ಚೈಶ್ಶ್ರವಾಃ, ದೇವಾಶ್ವಃ—ಈ ೨ **ಇಂದ್ರನ ಕುದಿರೆ.**

ಮಾತಳಿಃ, ಶಕ್ರಸಾರಥಿಃ—ಈ ೨ **ಇಂದ್ರನ ಸಾರಥಿಯ** ಪೆಸರ್ ॥ ೬೧ ॥

---

(1) ಧಾಮುಸ್ಸುರರಿಂದ್ರ? (2) ತಿಭೀಃ (3) ಧೂಮಜ್ಯೋತಿ, (4) ಈ ಅರ್ಧವು ಒಂದು ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ, (5) ಪ್ರಾಜ್ಞೈರೈರಾವತೀ.

೧೨—ಸಪ್ತಾರ್ಚಿರ್ಬಹುಲಃ ಶಿಖೀ ಹುತವಹೋ ವೈಶ್ವಾನರೋಽಗ್ನಿರ್ವಸು।
ರ್ವಹ್ನಿರ್ವಾಯುಸಖಃ ಸಿತೇತರಗತಿ ಸ್ಸ್ವಾಹಾಪ್ರಿಯಃ ಪಾವಕಃ।
ಅರ್ಚಿಷ್ಮಾನ್ ಜ್ವಲನಃ ಕೃಶಾನುರನಲೋ ಧೂಮಧ್ವಜೋ ಹವ್ಯವಾಟ್।
ಬರ್ಹಿ ರ್ಜ್ಯೋತಿರುಷರ್ಬುಧಶ್ಚ ದಹನಸ್ಸ್ಯಾಚ್ಚಿತ್ರಭಾನುಃ ಶುಚಿಃ ॥ ೧೨ ॥

೧೩—ಕೃಪೀಟಯೋನಿರ್ದಮುನಾಃ ಕೃಷ್ಣವರ್ತ್ಮಾಶುಶುಕ್ಷಣಿಃ।
ವಿಭಾವಸುರಪಾಂಪಿತ್ತಂ ಜಾತವೇದಾಸ್ತನೂನಪಾತ್ ॥ ೧೩ ॥

೧೪—ವೀತಿಹೋತ್ರೋ ಬೃಹದ್ಭಾನುರಾಶ್ರಯಾಶೋ ಧನಂಜಯಃ।
ಹಿರಣ್ಯರೇತಾಸ್ತಮೋಘ್ನೋ ಲೋಹಿತಾಶ್ವೋ ಹುತಾಶನಃ ॥ ೧೪ ॥

೧೫—ಅರ್ಚಿಃ ಕೀಲಾ ಜ್ವಾಲಾ ವರ್ಚಸ್ತೇಜಸ್ತ್ವಿಷಸ್ತಥಾ ಜ್ಯೋತಿಃ।
ಹೇತಿದ್ಯುತಿದೀಪ್ತಿರುಚಃ ಶಿಖಾಪ್ರಭಾರಶ್ಮಯಃ ಸಮಾನಾರ್ಥಾಃ ॥ ೧೫ ॥

೧೬—ಸ್ಮೃತಾಃ ಪ್ರಕಾಶ ಆಲೋಕ ಉದ್ಯೋತಶ್ಚ ಸಮಾಸ್ತ್ರಯಃ[1]।
[2]ಆಗ್ನೇಯಿೀ ಕಥ್ಯತೇ ಸ್ವಾಹಾ ಧೂಮ್ಯಾ ಸ್ಯಾದ್ಧೂಮಸಂಹತಿಃ ॥ ೧೬ ॥

೧೭—ಊಷ್ಮಾ[3] ಬಾಷ್ಪಂ ಸ್ಫುಲಿಂಗಾಶ್ಚ ಕಣಾಃ ಜಿಹ್ವಾಸ್ತಥಾರ್ಚಿಷಃ।
ಅಲಾತ ಮುಲ್ಮುಕಂ ಜ್ಞೇಯ ಮುಲ್ಕಾ ಜ್ವಾಲಾಸ್ಯ ನಿರ್ಗತಾ ॥ ೧೭ ॥

ಟೀ ॥ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಃ, ಬಹುಲಃ, ಶಿಖೀ, ಹುತವಹಃ, ವೈಶ್ವಾನರಃ, ಅಗ್ನಿಃ, ವಸುಃ, ವಹ್ನಿಃ, ವಾಯುಸಖಃ, ಸಿತೇತರಗತಿಃ, ಸ್ವಾಹಾಪ್ರಿಯಃ, ಪಾವಕಃ, ಅರ್ಚಿಷ್ಮಾನ್ಃ, ಜ್ವಲನಃ, ಕೃಶಾನುಃ, ಅನಲಃ, ಧೂಮಧ್ವಜಃ, ಹವ್ಯವಾಟ್, ಬರ್ಹಿಃ, ಜ್ಯೋತಿಃ, ಉಷರ್ಬುಧಃ, ದಹನಃ, (ಸ್ಯಾತ್) ಚಿತ್ರಭಾನುಃ, ಶುಚಿಃ, ಕೃಪೀಟಯೋನಿಃ, ದಮುನಾಃ, ಕೃಷ್ಣವರ್ತ್ಮಾ, ಆಶುಶುಕ್ಷಣಿಃ, (ವಿಭಾವಸುಃ) ಅಪಾಂಪಿತ್ತಂ, ಜಾತವೇದಾಃ, ತನೂನಪಾತ್, ವೀತಿಹೋತ್ರಃ, ಬೃಹದ್ಭಾನುಃ, ಆಶ್ರಯಾಶಃ, ಧನಂಜಯಃ, ಹಿರಣ್ಯರೇತಾಃ, ತಮೋಘ್ನಃ, ಲೋಹಿತಾಶ್ವಃ, ಹುತಾಶನಃ— ಈ ೪೦ **ಕಿಚ್ಚಿನ** ಪೆಸರ್. ॥ ೧೨–೧೩–೧೪ ॥

ಟೀ ॥ ಅರ್ಚಿಃ, ಕೀಲಾ, ಜ್ವಾಲಾ— ಈ ೩ **ಉರಿಯ ನಾಲಗೆ.**

ವರ್ಚಃ, ತೇಜಃ, ತ್ವಿಟ್, ಜ್ಯೋತಿಃ, ಹೇತಿಃ, ದ್ಯುತಿಃ, ದೀಪ್ತಿಃ, ರುಕ್, ಶಿಖಾ, ಪ್ರಭಾ, ರಶ್ಮಿಃ—ಈ ೧೧ **ದೀಪ್ತಿ.** ॥ ೧೫ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಕಾಶಃ, ಆಲೋಕಃ, ಉದ್ಯೋತಃ— ಈ ೩ **ಬೆಳಗು.**

ಆಗ್ನೇಯಿೀ, ಸ್ವಾಹಾ (ಕಥ್ಯತೇ)— ಈ ೨ **ಅಗ್ನಿಯ ಸ್ತ್ರೀ.**

ಧೂಮ್ಯಾ, ಧೂಮಸಂಹತಿಃ–ಈ ೨ **ಪೊಗೆ.** ॥ ೧೬ ॥

ಟೀ ॥ ಊಷ್ಮನ್, ಬಾಷ್ಪಂ— ಈ ಎರಡು **ಸೆಖೆ.**

ಸ್ಫುಲಿಂಗಃ, ಕಣಃ– ಈ ೨ **ಕಿಡಿ.**

ಜಿಹ್ವಾ, ಅರ್ಚಿಃ— ಈ ೨ (ಕಿಚ್ಚಿನ) **ನಾಲಗೆ?**

ಅಲಾತಂ, ಉಲ್ಮುಕಂ–ಈ ೨ **ಕೊಳ್ಳಿ.** ಉಲ್ಕಾ– ಈ ೧ **ಉಳ್ಕು.** (ಉಳುಕು) ॥ ೧೭ ॥

---

(1) ಸಮಾಶ್ರಯಃ (2) ಅಗ್ನಾಯಿೀ (3) ಬಾಷ್ಪಿಃ

೧೮—ಭವತಿ ಹಿರಣ್ಯಾ ಕನಕಾ ಕೃಷ್ಣಾ ರಕ್ತಾ ಚ ಸುಪ್ರಭಾ ಚಾನ್ಯಾ।
ಅತಿರಿಕ್ತಾ ಬಹುರೂಪೇತಿ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಷೋ ಜಿಹ್ವಾಃ ॥ ೧೮ ॥

೧೯—ಏಧಸ್ತರ್ಪಣ ಮಿಂಧನ ಮೇಧಸ್ಸಮಿದಿಧ್ಮ ಇತ್ಯಭಿನ್ನಾರ್ಥಾಃ।
ಭೂತಿರ್ಭಸಿತಂ ಭಸ್ಮ ಕ್ಷಾರಂ ರಕ್ಷಾ ಚ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾ ॥ ೧೯ ॥

೨೦—ವನವಹ್ನಿರ್ದವೋ ದಾವೋ ಮೇಘವಹ್ನಿರಿರಮ್ಮದಃ।
ಔರ್ವಸ್ಸಮುದ್ರವಹ್ನಿಸ್ಸ್ಯಾದ್ಬಾಡಬೋ ಬಡಬಾಮುಖಃ ॥ ೨೦ ॥

೨೧—ಶಮನಸ್ಸಮವರ್ತೀ ಚ ಪ್ರೇತಪತಿಃ ಪಿತೃಪತಿಶ್ಚ ಕೀನಾಶಃ।
ವೈವಸ್ವತಃ ಕೃತಾಂತಃ ಕಾಳಿಂದೀಸೋದರಃ ಕಾಲಃ ॥ ೨೧ ॥

೨೨—ಅಂತಕೋ ಧರ್ಮರಾಜಶ್ಚ ಯಮೋ ದಂಡಧರೋ ಹರಿಃ।
ದಕ್ಷಿಣಾಶಾಪತಿಸ್ಸದ್ಭಿ ಶ್ಯಾ್ರದ್ಧದೇವಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೨೨ ॥

೨೩—ಯಾತೂನಿ ಯಾತುಧಾನಾಃ ಕ್ರವ್ಯಾದಾ ರಾಕ್ಷಸಾಶ್ಚ ರಕ್ಷಾಂಸಿ।
ನಕ್ತಂಚರ ನೈಋತ ಕೋಣಪಕಾ[1] ಸ್ತೇಚ ಕೈಕಸೇಯಾ ಸ್ಯುಃ ॥ ೨೩ ॥

೨೪—ವರುಣಂ ಯಾದಸಾಂನಾಥಂ ಪಾಶಪಾಣಿಂ ಪ್ರಚೇತಸಂ।
ಜಲಾಧಿದೈವತಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಪ್ರತ್ಯಗಾಶಾಪತಿಂ ಬುಧಾಃ ॥ ೨೪ ॥

ಟೀ ॥ ಹಿರಣ್ಯಾ, ಕನಕಾ, ಕೃಷ್ಣಾ, ರಕ್ತಾ, ಸುಪ್ರಭಾ, ಅತಿರಕ್ತಾ, ಬಹುರೂಪಾ, ಈ ೭ (ಸಪ್ತ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಷೋ ಜಿಹ್ವಾಃ) **ಅಗ್ನಿಯ ನಾಲಗೆಗಳ್** ॥ ೧೮ ॥

ಟೀ ॥ ಏಧಸ್, ತರ್ಪಣಂ, ಇಂಧನಂ, ಏಧಃ, (ಅಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗ)ಸಮಿತ್, ಇಧ್ಮ, ಈ ೬ **ಪುಳ್ಳಿ.**

ಭೂತಿಃ, ಭಸಿತಂ, ಭಸ್ಮ, ಕ್ಷಾರಂ, ರಕ್ಷಾ,—ಈ ೫ **ಬೂದಿ** ॥ ೧೯ ॥

ಟೀ ॥ ವನವಹ್ನಿಃ, ದವಃ, ದಾವಃ–ಈ ಮೂಱು **ಕಾಟ್ಕಿಚ್ಚು.**

ಮೇಘವಹ್ನಿಃ, ಇರಂಮದಃ–ಈ ೨ **ಮುಗಿಲ ಕಿಚ್ಚು.**

ಔರ್ವಃ, ಸಮುದ್ರವಹ್ನಿಃ, ಬಾಡಬಃ, ಬಡಬಾಮುಖಃ–ಈ೪ **ಸಮುದ್ರದ ಕಿಚ್ಚು.** ॥ ೨೦ ॥

ಟೀ ॥ ಶಮನಃ, ಸಮವರ್ತೀ, ಪ್ರೇತಪತಿಃ, ಪಿತೃಪತಿಃ ಕೀನಾಶಃ, ವೈವಸ್ವತಃ, ಕೃತಾಂತಃ, ಕಾಳಿಂದೀಸೋದರಃ, ಕಾಲಃ, ಅಂತಕಃ, ಧರ್ಮರಾಜಃ, ಯಮಃ, ದಂಡಧರಃ, ಹರಿಃ, ದಕ್ಷಿಣಾಶಾಪತಿಃ, ಶ್ರಾದ್ಧದೇವಃ,–(ಸದ್ಭಿಃ ಕಥ್ಯತೇ) ಈ ೧೬ **ಜವನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೨೧–೨೨ ॥

ಟೀ ॥ ಯಾತು, ಯಾತುಧಾನಃ, ಕ್ರವ್ಯಾತ್, ರಾಕ್ಷಸಃ, ರಕ್ಷಸ್, ನಕ್ತಂಚರಃ, ನೈಋತಃ ಕೋಣಪಕಃ, ಕೈಕಸೇಯಃ,— ಈ ೯ **ನೈಋತಿಯ** ಪೆಸರ್ ॥ ೨೩ ॥

ಟೀ ॥ ವರುಣಃ, ಯಾದಸಾಂನಾಥಃ, ಪಾಶಪಾಣಿಃ, ಪ್ರಚೇತ(ರ್ಸ್)ತಾಃ, ಜಲಾಧಿದೈವತಂ, ಪ್ರತ್ಯಗಾಶಾಪತಿಃ— ಈ ೬ (ಪ್ರಾಹುರ್ಬುಧಾ) **ವರುಣನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೨೪ ॥

---

(1) ಪಾಸ್ತಥಾ ನೈಕಷೇಯಾಸ್ಸ್ಯುಃ

೨೫—ಪವನಃ ಶ್ವಸನೋವಾಯುರ್ಮರುದನಿಲೋ ಮಾರುತೋ ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಃ ।
ಪೃಷದಶ್ವಃ ಪವಮಾನಃ ಪ್ರಭಂಜನಃ ಸ್ಪರ್ಶನೋ ವಾತಃ ॥ ೨೫ ॥
೨೬—ನಭಸ್ವಾನ್ಮಾತರಿಶ್ವಾ ಚ ಸಮೀರಶ್ಚ ಸಮೀರಣಃ ।
ಸದಾಗತಿರ್ಗಂಧವಹೋ ಹರಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಮಹಾಬಲಃ ॥ ೨೬ ॥
೨೭—(1) ಝುಂಝಾವಾತಃ ಸವೃಷ್ಟಿಸ್ಯಾದ್ವಾತ್ಯಾ ವಾತಸ್ಯ ಮಂಡಲೀ ।
ಆಮೋದಸ್ಯಾತ್ಪರಿಮಳಃ ಸೌರಭ್ಯಂ ಚ ಸುಗಂಧಿತಾ ॥ ೨೭ ॥
೨೮—ಐಳಬಿಲಃ ಪೌಲಸ್ತ್ಯೋ ವೈಶ್ರವಣಃ ಕಿನ್ನರೇಶ್ವರೋ ಧನದಃ ।
ಶ್ರೀದಃ ಶ್ರೀಕಂಠಸಖೋ ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮಾ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಃ ॥ ೨೮ ॥
೨೯—ಉತ್ತರಾಶಾಪತಿರ್ಯಕ್ಷಃ ಕುಬೇರೋ ನರವಾಹನಃ ।
ಗುಹ್ಯಕೋ ರಾಜರಾಜಶ್ಚ ಧನೀ ಪುಣ್ಯಜನೇಶ್ವರಃ ॥ ೨೯ ॥
೩೦—ದ್ಯುಮ್ನಂ ದ್ರವ್ಯಂ ದ್ರವಿಣಂ ರಾಃಸ್ವರ್ಣಂ(2) ಸ್ವಾಪತೇಯಮರ್ಥಃ ಸ್ವಂ ।
ಋಕ್ಥಂ ಪೃಕ್ಥಂ ವಿತ್ತಂ ಧನಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ಚ ವಸು ವಿಭವಃ ॥ ೩೦ ॥
೩೧ ಅಕುಪ್ಯಂ ರೂಪ್ಯಹೇಮಾಖ್ಯಂ ಕುಪ್ಯಮನ್ಯದ್ಧನಂ ಭವೇತ್ ।
ಗೋಮಹಿಷ್ಯಾದಿಕಂ ಸರ್ವಂ ಬುಧೈರ್ಜೀವಧನಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೩೧ ॥
೩೨—ನಿಕ್ಷೇಪಸ್ಸ್ಯಾ ದುಪನಿಧಿಃ ಕಥ್ಯತೇ(ಶೇ)ವಧಿರ್ನಿಧಿಃ ।
ಕಿನ್ನರಸ್ಯಾತ್ಕಿಂಪುರುಷೋ(3) ಮಯುರಶ್ವಮುಖಸ್ತಥಾ ॥ ೩೨ ॥

ಟೀ ॥ ಪವನಃ, ಶ್ವಸನಃ, ವಾಯುಃ, ಮರುತ್, ಅನಿಲಃ, ಮಾರುತಃ, ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಃ, ಪೃಷದಶ್ವಃ, ಪವಮಾನಃ, ಪ್ರಭಂಜನಃ, ಸ್ಪರ್ಶನಃ, ವಾತಃ, ನಭಸ್ವಾನ್, ಮಾತರಿಶ್ವಾ, ಸಮೀರಃ, ಸಮೀರಣಃ, ಸದಾಗತಿಃ, ಗಂಧವಹಃ, ಹರಿಃ, ಮಹಾಬಲಃ–ಈ ೨೦ **ಗಾಳಿಯ** ಪೆಸರ್॥ ೨೫-೨೬॥

ಟೀ ॥ **ಮಟೆವೆರಸಿದ ಘಾಳಿಯುಂ** ಝುಂಝಾವಾತಮೆಂಬುದು.

ಸುಟ್ಟುರೆ ಘಾಳಿಯುಂ ವಾತ್ಯಾ ಎಂಬುದು.

ಆಮೋದಃ ಪರಿಮಳಃ ಸೌರಭ್ಯಂ, ಸುಗಂಧಿತಾ–ಈ ೪ **ಕಂಪು** ॥ ೨೭ ॥

ಟೀ ॥ ಐಳಬಿಳಃ, ಪೌಲಸ್ತ್ಯಃ, ವೈಶ್ರವಣಃ, ಕಿನ್ನರೇಶ್ವರಃ, ಧನದಃ, ಶ್ರೀದಃ, ಶ್ರೀಕಂಠ ಸಖಃ, ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮಾ, ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಃ, ಉತ್ತರಾಶಾಪತಿಃ, ಯಕ್ಷಃ, ಕುಬೇರಃ, ನರವಾಹನಃ, ಗುಹ್ಯಕಃ, ರಾಜರಾಜಃ, ಧನೀ, ಪುಣ್ಯಜನೇಶ್ವರಃ—ಈ ೧೭ **ಕುಬೇರನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೨೮—೨೯ ॥

ಟೀ ॥ ದ್ಯುಮ್ನಂ, ದ್ರವ್ಯಂ, ದ್ರವಿಣಂ, ರಾಃ, ಸ್ವರ್ಣಂ, ಸ್ವಾಪತೇಯಂ, ಅರ್ಥಃ, ಸ್ವಂ, ಋಕ್ಥಂ, ಪೃಕ್ಥಂ, ವಿತ್ತಂ, ಧನಂ, ಹಿರಣ್ಯಂ, ವಸು, ವಿಭವಃ–ಈ ೧೫ **ಒಡಮೆಯ** ಪೆಸರ್ ॥೩೦॥

ಟೀ ॥ ಅಕುಪ್ಯಮೆಂಬುದು **ಹೊನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಯುಂ; ಉೞಿದೊಡವೆ**–ಕುಪ್ಯಮೆಂಬುದು, **ಹಸು—ಎಮ್ಮೆ** ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲಂ ಜೀವಧನ ಮೆಂಬುದು ॥ ೩೧ ॥

ಟೀ ॥ ನಿಕ್ಷೇಪಃ, ಉಪನಿಧಿಃ—ಈ ೨ **ಬಯ್ಕೆ.**

ಸೇವಧಿಃ, ನಿಧಿಃ ಈ ೨ **ನಿಧಾನಂ.**

ಕಿನ್ನರಃ, ಕಿಂಪುರುಷಃ, ಮಯುಃ, ಅಶ್ವಮುಖಃ—ಈ ೪ **ಕಿನ್ನರರ** ಪೆಸರ್ ॥ ೩೨ ॥

---

(1) ಕಂಕಾವಾತಃ……ವಾತ್ಯಾವಾತಸ್ತು ಮಂಡಲೀ, (2) ಸ್ವಾ(ಸಾ)ರಂ. (3) ಮಯೂರಶ್ಚ.

೩೩—ಉದ್ಯಾನಂ ಸ್ಯಾಚ್ಚೈತ್ರರಥಂ ವಿಮಾನಂ ಚಾಸ್ಯ ಪುಷ್ಪಕಂ ।
ಅಳಕಾ ನಗರೀ ಜ್ಞೇಯಾ ಪುತ್ರಶ್ಚ ನಳಕೂಬರಃ ॥ ೩೩ ॥
೩೪—ವಿಶ್ವಕೃದ್ವಿಶ್ವ ಕರ್ಮಾ ಚ ತ್ವಷ್ಟಾ ಸ್ಯಾದ್ದೇವವರ್ಧಕಿಃ ।
ನಾಸತ್ಯಾ ವಶ್ವಿನೌ ದಸ್ರೌ ಪ್ರೋಕ್ತೌ ದೇವಚಿಕಿತ್ಸಕೌ ॥ ೩೪ ॥
೩೫—ಶೌದ್ಧೋದನಿರ್ದಶಬಲೋ ಬುದ್ಧಃ(1) ಶಾಕ್ಯಸ್ತಥಾಗತಃ ಸುಗತಃ ।
ಮಾರಜಿದದ್ವಯವಾದೀ ಸಮಂತ ಭದ್ರೋ ಜಿನಶ್ಚ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ ॥ ೩೫ ॥
೩೬—ಜಿನೇಂದ್ರೋ ವೀತರಾಗೋಽರ್ಹನ್ ಕೇ(2) ವಲಜ್ಞಾನಲೋಚನಃ ।
ನಿರ್ವಾಣನಾಥಸ್ಸರ್ವಜ್ಞ ಸ್ತ್ರಿಲೋಕೇಶ ಸ್ತ್ರಿಕಾಲವಿತ್ ॥ ೩೬ ॥
೩೭—ಅಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ನಿರ್ಋತಿರ್ಜ್ಞೇಯಾ ನಿಯತಿರ್ವಿಧಿರುಚ್ಯತೇ ।
ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸ ಗಂಧರ್ವ ಸಿದ್ಧಗುಹ್ಯಕ ಕಿನ್ನರಾಃ ॥
ವಿದ್ಯಾಧರಾಪ್ಸರೋ ಭೂತ ಪೈ(ಪಿ)ಶಾಚಾ ದೇವಯೋನಯಃ ॥ ೩೭ ॥
೩೮—ಘೃತಾಚೀ ಮೇನಕಾ ರಂಭಾ ಊರ್ವಶೀ ಚ ತಿಲೋತ್ತಮಾ ।
ಸುಕೇಶೀ ಮಂಜುಘೋಷಾದ್ಯಾಃ ಕಥ್ಯಂತೇಽಪ್ಸರಸೋ ಬುಧೈಃ ॥ ೩೮ ॥
೩೯—(ಹೇಳಾ) ವಿಳಾಸ ಬಿಬ್ಬೋಕ ಲೀಲಾ ಲಲಿತ ವಿಭ್ರಮಾಃ ॥
ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಶೃಂಗಾರಚೇಷ್ಟಾಸ್ಸ್ಯುಃ(3) ಭಾವಪರ್ಯಾಯ ವಾಚಕಾಃ ॥ ೩೯ ॥

ಟೀ ॥ ಚೈತ್ರ ರಥಮೆಂಬುದು **ಕುಬೇರನ ಬನಂ.** ಪುಷ್ಪಕಮೆಂಬುದಾತನ **ವಿಮಾನಂ.** ಅಳಕಾ ಎಂಬುದಾತನ **ಬೀಡು.** ನಳಕೂಬರನೆಂಬನಾತನ **ಮಗಂ** ॥ ೩೩ ॥

ಟೀ॥ ವಿಶ್ವಕೃತ್, ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ, ತ್ವಷ್ಟಾ, ದೇವವರ್ಧಕಿಃ,–ಈ ೪ **ದೇವರ ಬಡಗಿಯ** ಪೆಸರ್.

ನಾಸತ್ಯಾ, ಅಶ್ವಿನೌ, ದಸ್ರೌ, ದೇವಚಿಕಿತ್ಸಕೌ, – ಈ ೪ **ದೇವರ ವೈದ್ಯರ್** ॥ ೩೪ ॥

ಟೀ ॥ ಶೌದ್ಧೋದನಿಃ, ದಶಬಳಃ, ಬುದ್ಧಃ, ಶಾಕ್ಯಃ, ತಥಾಗತಃ, ಸುಗತಃ, ಮಾರಜಿತ್, ಅದ್ವಯವಾದೀ, ಸಮಂತಭದ್ರಃ, ಜಿನಃ, ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ,—ಈ ೧೧ **ಬುದ್ಧನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೩೫ ॥

ಟೀ ॥ ಜಿನೇಂದ್ರಃ, ವೀತರಾಗಃ, ಅರ್ಹನ್, ಕೇವಲಜ್ಞಾನಲೋಚನಃ, ನಿರ್ವಾಣ ನಾಥಃ, ಸರ್ವಜ್ಞಃ, ತ್ರಿಲೋಕೇಶಃ, ತ್ರಿಕಾಲವಿತ್–ಈ ೮ **ಜಿನೇಶ್ವರನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೩೬ ॥

ಟೀ ॥ ಅಲಕ್ಷ್ಮೀಃ, ನಿರೃತಿಃ–ಈ ೨ **ಜ್ಯೇಷ್ಠೆ.**

ನಿಯತಿಃ, ವಿಧಿಃ–ಈ ೨ **ಬಿದಿ.**

ಯಕ್ಷಃ, ರಾಕ್ಷಸಃ, ಗಂಧರ್ವಃ, ಸಿದ್ಧಃ, ಗುಹ್ಯಕಃ, ಕಿನ್ನರಃ, ವಿದ್ಯಾಧರಃ, ಅಪ್ಸರಾಃ, ಭೂತಃ, ಪೈಶಾಚಃ, ದೇವಯೋನಿಃ—ಇಂತಿವೆಲ್ಲಂ **ದೇವಜಾತಿಯೆಂಬುದು** ॥ ೩೭ ॥

ಟೀ ॥ ಘೃತಾಚೀ, ಮೇನಕಾ, ರಂಭಾ, ಊರ್ವಶೀ, ತಿಲೋತ್ತಮಾ, ಸುಕೇಶೀ, ಮಂಜು ಘೋಷಾ–ಇವರು ಮೊದಲಾದವರ್ **ಅಚ್ಚರಸಿಯರ್** ॥ ೩೮ ॥

ಹೇಳಾ, ವಿಳಾಸಃ, ಬಿಬ್ಬೋಕಃ, ಲೀಲಾ, ಲಲಿತಂ, ವಿಭ್ರಮಃ– ಇವು ಮೊದಲಾದುವು ಸ್ತ್ರೀಯರ **ಭಾವಂಗಳ್** ॥ ೩೯ ॥

---

(1) ಬುಧಃ (2) ರಾಗೋಽರ್ಹನ್ ಕೇವಲೀ ಚ ತ್ರಿಕಾಲವಿತ್ (ಈ ಅರ್ಧ ಪದ್ಯ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿವೆ) (3) ಹಾವ.

೯೦—ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥಾಲಂಬನೋ ಯಸ್ತು ವಿಕಾರೋ ಮಾನಸೋ ಭವೇತ್ ।
ಸ ಭಾವಃ ಕಥ್ಯತೇ ಸದ್ಭಿ ಸ್ತಸ್ಯೋತ್ಕರ್ಷೋ ರಸಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೯೦ ॥
೯೧—ರತಿರ್ಹಾಸಶ್ಚ ಶೋಕಶ್ಚ ಕ್ರೋಧೋತ್ಸಾಹೌ ಭಯಂ ತಥಾ ।
ಜುಗುಪ್ಸಾ ವಿಸ್ಮಯು(1) ಶಮಾಃ ಸ್ಥಾಯಿಾ ಭಾವಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥ ೯೧ ॥
೯೨—ಶೃಂಗಾರಹಾಸ್ಯ ಕರುಣಾ ರೌದ್ರ ವೀರ ಭಯಾನಕಾಃ ।
ಭೀಭತ್ಸಾದ್ಭುತ ಶಾಂತಾಶ್ಚ ನವ ನಾಟ್ಯೇ ರಸಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೯೨ ॥
೯೩—ಗೀತಂ ಗಾನಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಾದ್ಯ ಮಾತೋದ್ಯ ಮಿಷ್ಯತೇ ।
ನೃತ್ಯಂ ತು ತಾಂಡವಂ ಲಾಸ್ಯಂ(2) ತ್ರಿತಯಂ ನಾಟ್ಯ ಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೯೩ ॥
೯೪—ತಾಳಃ ಕಾಲಕ್ರಿಯಾಮಾನಂ ಲಯಃ ಸಾಮ್ಯ ಮುದಾಹೃತಂ ।
ಅಂಗಹಾರೋಽಂಗವಿಕ್ಷೇಪಃ(3) ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥೋಽಭಿನಯಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೯೪ ॥
೯೫—ಪ್ರೇಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಗೀತವಾದ್ಯಂ ತು ಸಂಗೀತಮಭಿಧೀಯತೆ ।
ಆದಾವೇವ ತು ಯನ್ನಾಟ್ಯಂ ಪೂರ್ವರಂಗಸ್ಸ ಉಚ್ಯ್ಯತೇ ॥ ೯೫ ॥
೯೬—ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಘೋವತೀ ವೀಣಾ ವಿಪಂಚೀ ಪರಿವಾದಿನೀ ।
ವಲ್ಲಕೀ ಚೇತಿ ತದ್ಭೇದಾಸ್ತಂತ್ರೀಭೇದಸಮುದ್ಭವಾಃ ॥ ೯೬ ॥

ಟೀ ॥ **ಬಾಹ್ಯಮಪ್ಪರ್ಥಮಂ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪುಟ್ಟುವ ಮನದ ವಿಕಾರಮಂ** ಭಾವಮೆಂಬುದು, **ಆ ಭಾವದ ಉತ್ಕರ್ಷಮಂ** ರಸಮೆಂಬುದು ॥ ೯೦ ॥

ಟೀ ॥ ರತಿಃ, ಹಾಸಃ, ಶೋಕಃ, ಕ್ರೋಧಃ, ಉತ್ಸಾಹಃ, ಭಯಂ, ಜುಗುಪ್ಸಾ, ವಿಸ್ಮಯಃ, ಶಮಃ—ಈ ೯ **ಸ್ಥಾಯಿಾ ಭಾವಂಗಳ್** ॥ ೯೧ ॥

ಟೀ ॥ ಶೃಂಗಾರಃ, ಹಾಸ್ಯಃ, ಕರುಣಃ, ರೌದ್ರಃ, ವೀರಃ, ಭಯಾನಕಃ, ಭೀಭತ್ಸಃ, ಅದ್ಭುತಃ, ಶಾಂತಃ—ಈ ೯ **ರಸಂಗಳ್** ॥ ೯೨ ॥

ಟೀ ॥ ಗೀತಂ, ಗಾನಂ, (ಇತಿಪ್ರೋಕ್ತಂ)—ಈ ೨ **ಹಾಡಿನ** ಪೆಸರ್.
ವಾದ್ಯಂ, ಆತೋದ್ಯಂ—ಈ ೨ **ವಾದ್ಯಂ.**
ನೃತ್ಯಂ, ತಾಂಡವಂ, ಲಾಸ್ಯಂ—ಈ ೩ **ನಾಟ್ಯ**ಮೆಂಬುದು ॥ ೯೩ ॥

ಟೀ ॥ (ಕಾಲ) ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಮಾಣಮಂ ತಾಳಮೆಂಬುದು. **ಸಮಾನವಾಗುವುದಂ** ಲಯಮೆಂಬುದು. **ಅಂಗವಿಕ್ಷೇಪ**ಮಂ ಅಂಗಹಾರಮೆಂಬುದು. **ಅನುಕರಿಸುವುದಂ** (ಅಭಿ)ನಯಮೆಂಬುದು ॥ ೯೪ ॥

ಟೀ ॥ ನೃತ್ಯ, ಗೀತ, ವಾದ್ಯ—ಈ ೩ **ಸಂಗೀತ**ವೆಂಬುದು.
ಮೊದಲ ನಾಟ್ಯಮಂ ಪೂರ್ವರಂಗಮೆಂಬುದು ॥ ೯೫ ॥

ಟೀ ॥ ಘೋಷವತೀ, ವೀಣಾ,—ಈ ೨ **ವೀಣೆ**—ವಿಪಂಚೀ, ಪರಿವಾದಿನೀ, ವಲ್ಲಕೀ,—ಈ ಮೂಱು **ತಂತ್ರಿಯ ಭೇದದಿಂದ ಆದ ವೀಣೆಯ ಭೇದಂಗಳ್** ॥ ೯೬ ॥

---

(1) ಸಮಃ, (2) ತೃತೀಯಾ. (3) ಸೂಚ್ಯೋಽರ್ಥೋ,

೯೭—ರಂಗಸ್ಸ್ಯಾನ್ನರ್ತನಸ್ಥಾನಂ ಮೃದಂಗೋ ಮುರಜಃ ಸ್ಮೃತಃ ।
ಆನಕಃ ಪಟಹೋ ಜ್ಞೆಯೋ ಡಿಂಡಿಮಃ ಪಣವಸ್ತಥಾ ॥ ೯೭ ॥
೯೮—ಕೋಣೋ ವಾದನದಂಡಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಭೇರೀ ದುಂದುಭಿರಿಷ್ಯತೇ ।
ನಾಟ್ಯೇ ರಾಜ್ಞೀ ಸ್ಮೃತಾ ದೇವೀ ಕುಮಾರೋ ಭರ್ತೃದಾರಕಃ ॥ ೯೮ ॥
೯೯—ಭಾವ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ವಿದ್ವಾನ್ ಭಾವುಕೋ ಭಗಿನೀಪತಿಃ ।
ಆವುಕಸ್ತು ಪಿತಾ ಜ್ಞೇಯ ಆರ್ಯೋ ಮಾರಿಷ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೯೯ ॥
೧೦೦—ಆಶಾಃ ಕಕುಭಃ ಕಾಷ್ಠಾ ಹರಿತಶ್ಚ [ದಿಶಾಃ]ದಿಶಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಃ ।
ಇಂದ್ರಾನಳಯಮನೈಋತವರುಣಮರುದ್ಧನದ ರುದ್ರ ದಿಕ್ಪಾಲಾಃ ॥ ೧೦೦ ॥
೧೦೧—ಐಂದ್ರೀ ಪೂರ್ವಾ ಪ್ರಾಚೀ ಯಾಮ್ಯಾ ದಿಕ್ ದಕ್ಷಿಣಾ ತಥಾವಾಚೀ ॥
ಸ್ಯಾದ್ವಾರುಣೀ(1) ಪ್ರತೀಚೀ ಕೌಬೇರೀ ಚೋತ್ತರೋದೀಚೀ ॥ ೧೦೧ ॥
೧೦೨—(2) ಅಂತರಾಳದಿಶಶ್ಚಾನ್ಯಾ ವಿದಿಶಃ ಪ್ರದಿಶಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ।
(3) ಉಪರಿಷ್ಟಾದುಪರ್ಯೂರ್ಧ್ವಂ ತಥಾಧಸ್ತಾದವಾಗಧಃ ॥ ೧೦೨ ॥
೧೦೩— ಪ್ರಾಚೀನಂ ಪ್ರಾಕ್ಸ್ಮೃತಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೈರುದಿಚೀನಮುದಕ್ತಥಾ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಚೈವ ಪ್ರತೀಚೀನಮವಾಚೀನಮವಾ(4) ಗಿತಿ ॥ ೧೦೩ ॥

ಟೀ ॥ **ಆಡುವ ಠಾವು** ರಂಗಮೆಂಬುದು ಮೃದಂಗಃ, ಮುರಜಃ—ಈ ೨ **ಮದ್ದಳೆ.** ಆನಕಃ, ಪಟಹಃ,—ಈ ೨ **ಪಡಡಕ್ಕೆ**— ಡಿಂಡಿಮಃ, ಪಣವಃ,—ಈ ೨ **ಪಳ(ಬ)ಹಂ** ॥ ೯೭ ॥

ಟೀ ॥ ಬಾಜಿಸುವ **ಕುಡುಹು** ಕೋಣವೆಂಬುದು—ಭೇರೀ, ದುಂದುಭಿಃ,—ಈ ೨ **ಭೇರಿ. ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿಯರಸಿಯುರಂ** ದೇವಿಯೆಂಬುದು. **ಕುಮಾರನಂ** ಭರ್ತೃದಾರಕನೆಂಬುದು ॥ ೯೮ ॥

ಟೀ ॥ **ಸೂತ್ರಧಾರನಂ** ಭಾವ ಎಂಬುದು. **ಒಡಹುಟ್ಟಿದಳ ಮದವನಂ** ಭಾವುಕನೆಂಬುದು. **ತಂದೆಯುಂ** ಆವುಕನೆಂಬುದು. **ಹಿರಿಯನಂ** ಮಾರಿಷನೆಂಬುದು ॥ ೯೯ ॥

ಟೀ ॥ ಆಶಾ, ಕಕುಪ್, ಕಾಷ್ಠಾ, ಹರಿತ್, ದಿಕ್,—ಈ ೫ **ದೆಸೆಗಳ** ಪೆಸರ್—
ಇಂದ್ರಃ, ಅನಲಃ, ಯಮಃ, ನೈಋತಃ, ವರುಣಃ, ಮರುತ್, ಧನದಃ, ರುದ್ರಃ,—ಈ ೮ **ಮೂಡಲ್** ಮೊದಲಾದೆಂಟು ದೆಸೆಗಂ **ಕ್ರಮದಿಂ ದೊಡೆಯರ್** ॥ ೧೦೦ ॥

ಟೀ ॥ ಐಂದ್ರೀ, ಪೂರ್ವಾ, ಪ್ರಾಚೀ—ಈ ೩ **ಮೂಡಣದೆಸೆ.** ಯಾಮ್ಯಾ, ದಕ್ಷಿಣಾ, ಅವಾಚೀ—ಈ ೩ **ತೆಂಕಣದೆಸೆ.** ವಾರುಣೀ, ಪ್ರತೀಚೀ, (ಪ್ರತ್ಯಕ್)—ಈ ೩ **ಪಡುವಣ ದೆಸೆ.** ಕೌಬೇರೀ, ಉತ್ತರಾ, ಉದೀಚೀ,—ಈ ೩ **ಬಡಗಣದೆಸೆ** ॥ ೧೦೧ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂತರಾಳದಿಶಃ, ವಿದಿಶಃ, ಪ್ರದಿಶಃ—ಈ ೩ **ಗೊಂಟುಗಳ** ಪೆಸರ್.
ಉಪರಿಷ್ಟಾತ್, ಉಪರಿ, ಊರ್ಧ್ವಂ—ಈ ೩ **ಮೇಗಣ** ಪೆಸರ್.
ಅಧಸ್ತಾತ್, ಅವಾಕ್, ಅಧಃ—ಈ ೩ **ಕೆಳಗಣ** ಪೆಸರ್. ॥ ೧೦೨ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾಚೀನಂ, ಪ್ರಾಕ್—ಈ ೨ **ಮೂಡಲಾದುದು.** ಉದೀಚೀನಂ, ಉದಕ್—ಈ ೨ **ಬಡಗಲಾದುದು.** ಪ್ರತ್ಯಕ್, ಪ್ರತೀಚೀನಂ—ಈ ೨ **ಪಡುವಲಾದುದು.** ಅವಾಚೀನಂ, ಅವಾಕ್— ಈ ೨ **ತೆಂಕಲಾದುದ**ಱ ಪೆಸರ್ ॥ ೧೦೩ ॥

---

(1) ಪ್ರತೀಚೀ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಕೌಬೇರೀ ಚೋತ್ತ. (2) ಅಂತರಾಳಾ ದಿಶಶ್ಚಾನ್ಯಾ. (3) ಉಪರಿಷ್ಟಾದುಪ ಊರ್ಧ್ವಂ. (4) ಮಪಾಹತಿಃ(ಗ್ಗತಿಃ), ಮವಾಕ್ಚ ತತ್, ಎಂದಿರಬಹುದು.

೧೦೪—ಐರಾವತಃ ಪುಂಡರೀಕಃ ಕುಮುದಾಂಜನವಾಮನಾಃ ।
ಪುಷ್ಪದಂತಃ ಸಾರ್ವಭೌಮಃ ಸುಪ್ರತೀಕಶ್ಚ ದಿಗ್ಗಜಾಃ ॥ ೧೦೪ ॥

೧೦೫—(1) ದಿಷ್ಟಃ ಕಾಲಸ್ತಥಾನೇಹಾಸ್ತದ್ಭೇದಾಸ್ಸ್ಯುಃ ಕಳಾದಯಃ ।
ಅಹೋರಾತ್ರಂ ತು ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಕಥ್ಯತೇ ಷಷ್ಟಿನಾಡಿಕಂ ॥ ೧೦೫ ॥

೧೦೬ – ದಿವಸೋ ದಿವಾ ದಿನಂ ದ್ಯುಃ ಪ್ರೋಕ್ತ ಮಹರ್ವಾಸರಸ್ತಥಾ ಘಸ್ರಃ ।
ಪ್ರಹರೋ ಯಾಮಸ್ಸಂಧ್ಯಾ ರಜನೀದಿನಯೋಃ(2) ಪ್ರವೇಶನಃ ಕಾಲಃ ॥ ೧೦೬ ॥

೧೦೭ – ತಮಿಾ ತಮಿಸ್ರಾ ಕಥಿತಾ ತಮಸ್ವಿನೀ ।
ವಿಭಾವರೀ ನಕ್ತಮುಷಾ ಚ ಶರ್ವರೀ ।
ಕ್ಷಪಾ ತ್ರಿಯಾಮಾ ಕ್ಷಣದಾ ನಿಶೀಥಿನೀ ।
ನಿಶಾ ಚ ದೋಷಾ ರಜನೀ ಚ ಯಾಮಿನೀ ॥ ೧೦೭ ॥

೧೦೮—ವಸತಿರ್ವಾಸತೇಯಿಾ ಚ ಶ್ಯಾಮಾ ರಾತ್ರಿಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ।
ಗಣರಾ(ತ್ರಂ)ತ್ರೋ ನಿಶಾ ಬಹ್ವ್ಯಶ್ಚಿರರಾತ್ರಸ್ತತಃ ಪರಮ್ ॥ ೧೦೮ ॥

೧೦೯-ಸಾಯಂ ದಿನಾವಸಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರದೋಷೋ ರಜನೀಮುಖಂ ।
ನಿಶೀಥೋ ಮಧ್ಯಮಾ ರಾತ್ರಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಸಾ ಚ ಮಹಾನಿಶಾ ॥ ೧೦೯ ॥

೧೧೦—ಅವತಮಸ ಮಂಧತಮಸಂ ಸಂತಮಸಂ ಧ್ವಾಂತಮಂಧಕಾರಂ ಚ ।
ತಿಮಿರಂ ತಮ(3) ಸ್ತಿಮಿಸ್ರಾಮಿಸ್ರಂ ತಮಿಸ್ರಮಿಚ್ಛಂತಿ ಭೂಚ್ಛಾಯಂ ॥ ೧೧೦ ॥

ಟೀ ॥ ಐರಾವತಃ, ಪುಂಡರೀಕಃ, ಕುಮುದಃ, ಅಂಜನಃ, ವಾಮನಃ, ಪುಷ್ಪದಂತಃ, ಸಾರ್ವಭೌಮಃ, ಸುಪ್ರತೀಕಃ—ಈ ೮ **ಮೂಡಣಿಂ ಕ್ರಮದಿನಿರ್ದದೆಸೆಯಾನೆಗಳ್** ॥ ೧೦೪ ॥

ಟೀ ॥ ದಿಷ್ಟಃ, ಕಾಲಃ, ಅನೇ(ಹಾಃ)ಹಸ್—ಈ ೩ (**ಕಾಲದ** ಪೆಸರ್).

ಕಲಾಯೆಂಬುದು ಮೊದಲು **ಕಾಲದ ಭೇದಂಗಳ್.**

ಹಗಲಿರುಳಿನ ಅಱುವತ್ತು ಘಳಿಗೆ ಅಹೋರಾತ್ರವೆಂಬುದು ॥ ೧೦೫ ॥

ಟೀ ॥ ದಿವಸಃ, ದಿವಾ, ದಿನಂ, ದ್ಯುಃ, ಅಹಃ, ವಾಸರಃ, ಘಸ್ರಃ—ಈ ೭ **ಹಗಲ್.** ಪ್ರಹರಃ, ಯಾಮಃ—ಈ ೨ **ಜಾವಂ.** ಸಂಧ್ಯಾ ಎಂಬುದು **ಸಂಜೆ** ॥ ೧೦೬ ॥

ಟೀ ॥ ತಮಿಾ, ತಮಿಸ್ರಾ, (ಕಥಿತಾ) ತಮಸ್ವಿನೀ, ವಿಭಾವರೀ, ನಕ್ತಂ, ಉಷಾ, ಶರ್ವರೀ, ಕ್ಷಪಾ, ತ್ರಿಯಾಮಾ, ಕ್ಷಣದಾ, ನಿಶೀಥಿನೀ, ನಿಶಾ, ದೋಷಾ, ರಜನೀ, ಯಾಮಿನೀ, ವಸತಿಃ, ವಾಸತೇಯಿಾ, ಶ್ಯಾಮಾ, ರಾತ್ರಿಃ—ಈ ೧೯ **ಇರುಳಿನ** ಪೆಸರ್.

ಹಲವಿರುಳಾದೆಡೆ ಗಣರಾತ್ರಮೆಂಬುದು.

ಅಲ್ಲಿಂದಂ ಮೇಲೆ ಚಿರರಾತ್ರಮೆಂಬುದು ॥ ೧೦೭—೧೦೮ ॥

ಟೀ ॥ **ಬೈಗಿನ ಪೊೞ್ತಂ** ಸಾಯಮೆಂಬುದು- **ಮುನ್ನಿರುಳಂ** ಪ್ರದೋಷಮೆಂಬುದು- ನಿಶೀಥಃ, ಮಹಾನಿಶಾ—ಈ ೨ **ನಡುವಿರುಳ್** ॥ ೧೦೯ ॥

ಟೀ ॥ ಅವತಮಸಂ, ಅಂಧತಮಸಂ, ಸಂತಮಸಂ—ಈ ೩ **ಕಡುಗತ್ತಲೆ.** ಧ್ವಾಂತಂ, ಅಂಧಕಾರಂ, ತಿಮಿರಂ, ತಮಃ, ತಿಮಿಃ, ತಾಮಿಸ್ರಂ, ತಮಿಸ್ರಂ, ಭೂಚ್ಛಾಯಂ—ಈ ೭ **ಕತ್ತಲೆ** ॥ ೧೧೦ ॥

---

(1) ದಿಷ್ಟಿಃ. (2) ಪ್ರವೇಶನಿಷ್ಕಾಸೌ. (3) ತಮಸ್ತಮಿಸ್ರಾಂ ತಮಿಸ್ರ......ಚ್ಛಾಯಮ್,

೧೧೧-(1) ಕಾಲ್ಯಮುಷಃ ಪ್ರತ್ಯೂಷಂ (2) ಪ್ರಗೇ ಪ್ರಭಾತಂ ಭವೇದ್ವಿಭಾತಂ ಚ ।
ದಿವಸಮುಖಂ (3) ಗೋಸರ್ಗಃ ಪ್ರಾತರ್ವ್ಯುಷ್ಟಂ ಚ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ॥ ೧೧೧ ॥

೧೧೨-ಶಶಿನಿ ಸಿನೀವಾಲೀ ಸ್ಯಾದ್ದೃಷ್ಟೇ ನಷ್ಟೇ ಕುಹೂರಮಾ(4) ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ।
ಅನುಮತಿರೂನೇ ರಾಕಾ ಸಂಪೂರ್ಣೇ ಪೌರ್ಣಮಾಸೀ ಚ ॥ ೧೧೨ ॥

೧೧೩-ತ್ರಿಂಶದಹೋರಾತ್ರಃ ಸ್ಯಾನ್ಮಾಸಸ್ತಾಭ್ಯಾಮೃತುರ್ವಸಂತಾ(ದ್ಯಾಃ)ದ್ಯಃ ।
ಗ್ರೀಷ್ಮಪ್ರಾವೃಟ್ಛರದಾ ಹೇಮಂತಃ ಶಿಶಿರ ಇತಿ ತೇ ಷಡ್ ॥ ೧೧೩ ॥

೧೧೪-ಚೈತ್ರಾದಿಮಾ(ಸಾ)ಸೌ ಮಧುಮಾಧವೌ ದ್ವೌ ।
ತತಃ ಪರಂ ಶುಕ್ರಶುಚೀ ಕ್ರಮೇಣ ॥
ನಭೋನಭಸ್ಯೌ ಕಥಿತಾವಿಷೋರ್ಜೌ ।
ಸಹಸ್ಸಹಸ್ಯೌ ಚ ತಪಸ್ತಪಸ್ಯೌ ॥ ೧೧೪ ॥

೧೧೫-ಮಾಸೇನ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ(5) ಪೈತ್ರಮಹೋರಾತ್ರ ಮೇಕಮಿಚ್ಛಂತಿ ।
ಅಬ್ದೇನ ಚ ದೇವಾನಾಂ (6) ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ದೈವೀಯ ಯುಗಸಹಸ್ರಾ
[ಭ್ಯಾಂ ॥ ೧೧೫ ॥

ಟೀ ॥ ಕಾಲ್ಯಂ, ಉಷಃ, ಪ್ರತ್ಯೂಷಂ, ಪ್ರಗೇ, ಪ್ರಭಾತಂ, ವಿಭಾತಂ, ದಿವಸಮುಖಂ ಗೋಸರ್ಗಃ, ಪ್ರಾತಃ, ವ್ಯುಷ್ಟಂ— ಈ ೧೦ **ಸಮುಟ್ಟ(ಡೆ)ಱು** ॥ ೧೧೧ ॥

ಟೀ ॥ **ಚಂದ್ರನಂ ಕಾಣಬಹಂತಹ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ** ಸಿನೀವಾಲಿಯೆಂಬುದು. **ಚಂದ್ರನಂ ಕಾಣಲೆ ಬಾರದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ** ಕುಹೂಯೆಂಬುದು. **ಚಂದ್ರಂ ಕುಂದಿದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ** ಅನುಮತಿಯೆಂಬುದು. **ತುಂಬಿದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ** ರಾಕಾಯೆಂಬುದು ॥ ೧೧೨ ॥

ಟೀ ॥ **ಮೂವತ್ತು ದಿವಸಮಂ** ಮಾಸಮೆಂಬುದು.

ಎರಡೆರಡು ಮಾಸಂ ಕೂಡಿದೊಡೆ ವಸಂತ, ಗ್ರೀಷ್ಮ, ಪ್ರಾವೃ(ಟ್)ಡ್, ಶರ(ದ್)ತ್, ಹೇಮಂತಃ, ಶಿಶಿರಃ—ಎಂದಾಱು **ಋತುಗಳಕ್ಕುಂ** ॥ ೧೧೩ ॥

ಟೀ ॥ **ಚೈತ್ರ** ಮಾಸಮಂ ಮಧುವೆಂಬುದು. **ವೈಶಾಖ** ಮಾಸಮಂ ಮಾಧವಮೆಂಬುದು. **ಜ್ಯೇಷ್ಠ** ಮಾಸಮಂ ಶುಕ್ರವೆಂಬುದು. **ಆಷಾಢ** ಮಾಸಮಂ ಶುಚಿಯೆಂಬುದು. **ಶ್ರಾವಣ** ಮಾಸಮಂ ನಭಮೆಂಬುದು. **ಭಾದ್ರಪದ** ಮಾಸಮಂ ನಭಸ್ಯವೆಂಬುದು. **ಆಶ್ವಯುಜ** ಮಾಸಮಂ ಇಷಮೆಂಬುದು. **ಕಾರ್ತಿಕ** ಮಾಸಮಂ ಊರ್ಜ್ಜವೆಂಬುದು. **ಮಾರ್ಗಶಿರ** ಮಾಸಮಂ ಸಹಮೆಂಬುದು. **ಪುಷ್ಯ** ಮಾಸಮಂ ಸಹಸ್ಯಮೆಂಬುದು. **ಮಾಘ** ಮಾಸಮಂ ತಪಮೆಂಬುದು. **ಫಾಲ್ಗುಣ** ಮಾಸಮಂ ತಪಸ್ಯವೆಂಬುದು ॥ ೧೧೪ ॥

ಟೀ ॥ ಮನುಷ್ಯರ ಒಂದು ತಿಂಗಳ್ **ಪಿತೃಗಳ ಒಂದು ದಿವಸಂ.** ಪಿತೃಗಳ ಒಂದು ವರ್ಷಂ **ದೇವರ್ಕಳ ಒಂದು ದಿವಸಂ,** ದೇವರ್ಕಳ ಎರಡು ಸಾಸಿರ ಯುಗಂಗಳ್ **ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದು ದಿವಸಂ** ॥ ೧೧೫ ॥

---

(1) ಕಲ್ಯಮುಷಃ. (2) ಪ್ರಾಕ್. (3) ಗೋತ್ಸರ್ಗಃ. (4) ವಸ್ಯಾ॥ (5) ಪಿತ್ರ್ಯಮ.
(6) ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಂ ದೇವಯುಗ,

೧೧೬–ಹಾಯನಾಬ್ದ ಶರದ್ವರ್ಷ (1) ಸಂವತ್ಸರಸಮಾಃ ಸಮಾಃ ॥
ನಿದಾಘಃ ಕಥ್ಯತೇ ಗ್ರೀಷ್ಮೋ ವರ್ಷಾಃ ಪ್ರಾವೃಟ್(2) ತಪಾತ್ಯಯಃ ॥೧೧೬॥
೧೧೭–ಸಂವರ್ತ್ತಃ (3) ಪರಿವರ್ತ್ತಃ ಕ್ಷಯೋ ಯುಗಾಂತೋ ಜಗದ್ವಿನಾಶಶ್ಚ ॥
ಕಲ್ಪಾಂತಃ (4) ಸಂಸುಪ್ತಿಃ ಸಂಹಾರಃ ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾಪ್ರಳಯಃ ॥ ೧೧೭ ॥
೧೧೮–(5) ಸಾಂದೃಷ್ಟಿಕಂ ಫಲಂ ಸದ್ಯ ಉದರ್ಕಃ ಫಲಮುತ್ತರಂ ॥
ತತ್ಕಾಲಂ ತು ತದಾತ್ವಂ ಸ್ಯಾದುತ್ತರಃ ಕಾಲ ಆಯತಿಃ ॥ ೧೧೮ ॥
೧೧೯–ದಿತಿರದಿತಿರ್ದನು(6) ಖದ್ರೂ(7) ನಿಕಷಾ ವಿನತಾ ಚ ಮಾತರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ॥
ದೈತ್ಯಸುರದಾನವೋರಗ ಪಿಶಿತಾಶನಪಕ್ಷಿರಾಜಾನಾಂ ॥ ೧೧೯ ॥
೧೨೦– ಚಂದ್ರಾರ್ಕಾ ವೇಕವಾಕ್ಯೇನ (8)ಪುಷ್ಪದಂತೌ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತೌ ॥
ಜಾಯಾಪತೀ ಚ ವಿದ್ವದ್ಭಿರ್ಜಂಪತೀ ದಂಪತೀ ತಥಾ ॥ ೧೨೦ ॥
೧೨೧–ದ್ಯಾವಾಭೂಮೀ ಚ ರೋದಸ್ಯೌ ರೋದಸೀ ರೋಷಸೀತಿ ಚ ॥
ಕಶಿಪುರ್ಭೋಜನಾಚ್ಛಾದಾವೌಶೀರಂ ಶಯನಾಸನೇ ॥ ೧೨೧ ॥
೧೨೨–ಶ್ವಶ್ರೇಯಸಂ (ಸ್ಯಾತ್)ಕಲ್ಯಾಣಂ ಶ್ವೋವ(ಸೀ)ಶೀಯಂ ಶಿವಂ ಶುಭಂ ॥
ಭವಿಕಂ ಭಾವುಕಂ ಶ್ರೇಯೋ ಭವ್ಯಂ ಭದ್ರಂ ಚ ಮಂಗಳಂ ॥ ೧೨೨ ॥

ಟೀ ॥ ಹಾಯನಃ, ಅಬ್ದಃ, ಶರತ್, ವರ್ಷಃ, ಸಂವತ್ಸರಃ, ಸಮಃ–ಈ ೬ **ವರ್ಷಂ.** ನಿದಾಘಃ, ಗ್ರೀಷ್ಮಃ–ಈ ೨ **ಬೇಸಗೆ.**

ವರ್ಷಾಃ, ಪ್ರಾವೃಟ್, ತಪೋऽತ್ಯಯಃ–ಈ(ಮೂಱು) ೩ **ಮೞೆಗಾಲಂ** ॥ ೧೧೬ ॥

ಟೀ ॥ ಸಂವರ್ತಃ, ಪರಿವರ್ತಃ, ಕ್ಷಯಃ, ಯುಗಾಂತಃ, ಜಗದ್ವಿನಾಶಃ, ಕಲ್ಪಾಂತಃ, ಸಂಸುಪ್ತಿಃ, ಸಂಹಾರಃ, ಮಹಾಪ್ರಳಯಃ— ಈ ೯ **ಪ್ರಳಯ ಕಾಲಂ** ॥ ೧೧೭ ॥

ಟೀ ॥ ಸಾಂದೃಷ್ಟಿಕಂ, ಸದ್ಯಃಫಲಂ–ಈ ೨ (9) **ಆಗಳಂತೆಯಪ್ಪ ಫಲಂ.** ಉದರ್ಕಃ, ಉತ್ತರಂ ಫಲಂ— ಈ ೨ **ಮೇಲಪ್ಪ ಫಲಂ.** ತತ್ಕಾಲಂ, ತದಾತ್ವಂ— ಈ ೨ **ಆಗಳೆಯಪ್ಪ ಕಾಲಂ.** ಉತ್ತರಕಾಲಃ, ಆಯತಿಃ— ಈ ೨ **ಮೇಲಪ್ಪ ಕಾಲಂ** ॥ ೧೧೮ ॥

ಟೀ ॥ **ದೈತ್ಯರ ತಾಯಿ** ದಿತಿ, **ದೇವರ್ಕಳ ತಾಯಿ** ಅದಿತಿ, **ದಾನವರ ತಾಯಿ** ದನು, **ನಾಗರ್ಕಳ ತಾಯಿ** ಖದ್ರೂಃ ಎಂಬುದು, **ರಾಕ್ಷಸರ ತಾಯಿ** ನಿಕಷಾ, **ಗರುಡನ ತಾಯಿ** ವಿನತಾ ಎಂಬುದು ॥ ೧೧೯ ॥

ಟೀ ॥ **ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರ್ಕಳ ನೊಂದಾಗಿ ಪೇೞ್ವೊಡೆ** ಪುಷ್ಪದಂತರೆಂಬುದು, ಜಂಪತೀ, ದಂಪತೀ,— ಈ ೨ **ಗಂಡಹೆಂಡಿ(ತಿಯ)ರ್** ॥ ೧೨೦ ॥

ಟೀ ॥ ದ್ಯಾವಾಭೂಮೀ, ರೋದಸ್ಯೌ, ರೋದಸೀ, ರೋಷಸೀ ಈ ೪ **ನೆಲನುಂ ಆಕಾಶದ** ಪೆಸರ್–ಕಶಿಪುಃ, ಭೋಜನಾಚ್ಛಾದಃ— ಈ ೨ **ಕೂೞು ಸೀರೆ,** (ಇವೆರಡರ ಪೆಸರ್) ಔಶೀರಂ, ಶಯನಾಸನಂ–ಈ ೨ **ಹಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕೆ** (ಇವೆರಡರ ಪೆಸರ್) ॥ ೧೨೧ ॥

ಟೀ ॥ ಶ್ವಃ(ಸ್ವ)ಶ್ರೇಯಸಂ, ಕಲ್ಯಾಣಂ, ಶ್ವೋವಶೀಯಂ, ಶಿವಂ, ಶುಭಂ, ಭವಿಕಂ, ಭಾವುಕಂ, ಶ್ರೇಯಃ, ಭವ್ಯಂ, ಭದ್ರಂ, ಮಂಗಳಂ— ಈ ೧೧ **ಒಳ್ಳಿತರ್ಕೆ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೨೨ ॥

---

(1) ವತ್ಸರಸಮಯಾಸಮಾಃ (2) ತಪೋऽತ್ಯಯಃ. (3) ಪರಿವರ್ತಶ್ಚ. (4) ಸಮುಸುಪ್ತಿಃ. (5) ಸಾಂದೃಷ್ಟಿಕಂ. (6) ಕದ್ರೂಃ. (7) ಕೀಕಸಾ. (8) ಪುಷ್ಪವಂತೌ. (9) ಆಗಳೆಯಪ್ಪ ಫಲಂ.

೧೨೩–ಪ್ರಮೋದಃ ಪ್ರಮುದೋ ಹರ್ಷಃ ಪ್ರೀತಿ(1) ರುದ್ಧರ್ಷ ಉದ್ಧವಃ ॥
ಸಂಮುದೋ ಮುತ್ತಥಾನಂದಃ ಶರ್ಮ್ಮ ಜೋಷಂ ಚ ಶಂ ಸುಖಂ ॥೧೨೩॥
೧೨೪–ಕೈವಲ್ಯಂ ನಿರ್ವಾಣಂ ನಿಶ್ರೇಯಸಮಮೃತಮಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ॥
ಅಪುನರ್ಭವೋऽಪವರ್ಗೋ ಮುಕ್ತಿರ್ಮೋಕ್ಷೋ ಮಹಾನಂದಃ ॥೧೨೪॥
೧೨೫–ಸನಾತನಂ ಧ್ರುವಂ ನಿತ್ಯಂ ಶಾಶ್ವತಂ ಸ್ಯಾದನಶ್ವರಂ ॥
ಧರ್ಮಃ ಪುಣ್ಯಂ ವೃಷ ಶ್ರೇಯಃ ಸುಕೃತಂ ಚ ಸಮಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥೧೨೫॥
೧೨೬–ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಫಲಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಸ್ಮೃತಂ ದೈವಮಯಾನಯಂ ॥
ಭಾಗಧೇಯಂ ತಥಾ ಭಾಗ್ಯಂ ವಿಪಾಕೋ ಭವಿತವ್ಯತಾ ॥ ೧೨೬ ॥
೧೨೭–ಉಪಲಿಂಗಮರಿಷ್ಟಂ ಸ್ಯಾದುಪಸರ್ಗ ಉಪದ್ರವಸ್ತಥೋತ್ಪಾತಃ ॥
ಈತಿರಜನ್ಯಂ ಚ ಬುಧೈರ್ಡಮರೋ ಡಿಂಬಶ್ಚ ವಿಪ್ಲವಃ ಕಥಿತಃ ॥ ೧೨೭ ॥
೧೨೮–ಅರ್ಚಾ ಪೂಜಾ ಸಪರ್ಯಾ ಸ್ಯಾದುಪಹಾರೋ ಬಲಿಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಪ್ರಣಿಧಾನಂ ಸಮಾಧಾನಂ ಸಮಾಧಿಶ್ಚ ಸಮಾಸ್ತ್ರಯಃ ॥ ೧೨೮ ॥
೧೨೯–ವರಿವಸ್ಯಾ ಪರಿಚರ್ಯಾ ಶುಶ್ರೂಷೋಪಾಸನಾ ಪರೀಷ್ಟಿಸ್ಸ್ಯಾತ್ ॥
ಸೇವಾ ಭಕ್ತಿರುಪಾಸ್ತಿಃ ಪ್ರಸಾದನಾರಾಧನೋಪ(2) ಚಾರಾಶ್ಚ ॥ ೧೨೯ ॥
೧೩೦–ಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ ಪ್ರತಿರೂಪಂ ಪ್ರತಿಮಾನಂ ಪ್ರತಿಕೃ(ತಿ)ತಂ ಪ್ರತಿಚ್ಛಂದಂ ॥
ಪ್ರತಿಕಾಯಂ ಚ ಪ್ರತಿನಿಧಿಮಾಹುಃ ಪ್ರತಿಯಾತನಾಂ ಪ್ರತಿಚ್ಛಾಯಾಂ ॥೧೩೦॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಮೋದಃ, ಪ್ರಮದಃ, ಹರ್ಷಃ, ಪ್ರೀತಿಃ ಉದ್ಧರ್ಷಃ, ಉದ್ಧವಃ, ಸಂಮದಃ, ಮುತ್, ಆನಂದಃ, ಶರ್ಮ, ಜೋಷಂ, ಶಂ, ಸುಖಂ,– ಈ ೧೩ **ಸುಖದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೨೩ ॥

ಟೀ ॥ ಕೈವಲ್ಯಂ, ನಿರ್ವಾಣಂ, ನಿಶ್ರೇಯಸಂ, ಅಮೃತಂ, ಅಕ್ಷರಂ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಅಪುನರ್ಭವಃ, ಅಪವರ್ಗಃ, ಮುಕ್ತಿಃ, ಮೋಕ್ಷಃ, ಮಹಾನಂದಃ,– ಈ ೧೧ **ಮೋಕ್ಷದ** ಪೆಸರ್ ॥೧೨೪॥

ಟೀ ॥ ಸನಾತನಂ, ಧ್ರುವಂ, ನಿತ್ಯಂ, ಶಾಶ್ವತಂ, ಅನಶ್ವರಂ,— ಈ ೫ **ಕೇಡಿಲ್ಲದ** ವಸ್ತು. ಧರ್ಮಃ, ಪುಣ್ಯಂ, ವೃಷಃ, ಶ್ರೇಯಃ, ಸುಕೃತಂ— ಈ ೫ **ಪುಣ್ಯದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೨೫ ॥

ಟೀ ॥ **ಇಷ್ಟವ(ಂ) ಮಾಡುವ ದೈವಂ** ಅಯವೆಂಬುದು. K·392

ಅನಿಷ್ಟವ(ಂ) ಮಾಡುವ ದೈವಂ ಅನಯವೆಂಬುದು.

ಭಾಗಧೇಯಂ, ಭಾಗ್ಯಂ, ವಿಪಾಕಃ, ಭವಿತವ್ಯತಾ,— ಈ ೪ **ಭಾಗ್ಯದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೨೬ ॥

ಟೀ ॥ ಉಪಲಿಂಗಂ, ಅರಿಷ್ಟಂ, ಉಪಸರ್ಗಃ, ಉಪದ್ರವಃ, ಉತ್ಪಾತಃ, ಈತಿಃ, ಅಜನ್ಯಂ, ಡಮರಃ, ಡಿಂಬಃ, ವಿಪ್ಲವಃ,— **ಈ ೧೦ ಉಪದ್ರವಂ** ॥ ೧೨೭ ॥

ಟೀ ॥ ಅರ್ಚಾ, ಪೂಜಾ, ಸಪರ್ಯಾ, ಉಪಹಾರಃ, ಬಲಿಃ,— ಈ ೫ **ಪೂಜೆ,** ಪ್ರಣಿಧಾನಂ, ಸಮಾಧಾನಂ, ಸಮಾಧಿಃ,— ಈ ೩ **ಸಮಾಧಿಯ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೨೮ ॥

ಟೀ ॥ ವರಿವಸ್ಯಾ, ಪರಿಚರ್ಯಾ, ಶುಶ್ರೂಷಾ, ಉಪಸನಾ, ಪರೀಷ್ಟಿಃ, ಸೇವಾ, ಭಕ್ತಿಃ, ಉಪಾಸ್ತಿಃ, ಪ್ರಸಾದನಃ, ಆರಾಧನಃ, ಉಪಚಾರಃ,– ಈ ೧೧ **ಬೆಸಕೆಯ್ವುದರ್ಕೆ** ಪೆಸರ್ ॥೧೨೯॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ, ಪ್ರತಿರೂಪಂ, ಪ್ರತಿಮಾನಂ, ಪ್ರತಿಕೃತಂ, ಪ್ರತಿಚ್ಛಂದಂ, ಪ್ರತಿಕಾಯಂ, ಪ್ರತಿನಿಧಿಃ, ಪ್ರತಿಯಾತನಂ, ಪ್ರತಿಚ್ಛಾಯಂ— ಈ ೯ **ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ** ಪೆಸರ್ ॥೧೩೦॥

---

(1) ರುತ್ಕರ್ಷ ಉದ್ವಹಃ. (2) ರಶ್ಚ, (ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸಾದನಾ, ಆರಾಧನಾ, ಉಪಚಾರಃ, ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗವು).

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRA[RY]
20 OCT 1943

೧೩೧ — ಅರ್ಚಾ ತು ಪ್ರತಿಮಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಹರಿಣೀ ಸ್ಯಾದ್ಧಿರಣ್ಮಯೀ ॥
ಅನ್ಯಲೋಹಮಯೀ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಸೂರ್ಮಿಸ್ಸ್ಥೂಣಾ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೧೩೧ ॥

೧೩೨ — ಶುಚಿ ಮೇ(ಧ್ಯ)ಧ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಂ ಚ ಪುಣ್ಯಂ ಪಾವನಮುಚ್ಯತೇ ॥
ವಿಮಳಂ ವಿಶದಂ (1)ವೀಧ್ರ ಮುಜ್ವಳಂ ಸ್ಯಾದನಾವಿಳಂ ॥ ೧೩೨ ॥

೧೩೩ — ಭುವನಂ ವಿಷ್ಟಪಂ ಲೋಕೋ ಜಗದೇಕಾರ್ಥವಾಚಕಾಃ ॥
ಅಮೃತಂ ತ್ರಿದಶಾಹಾರ ಸ್ಸುಧಾ ಪೀಯೂಷ ಮಿಷ್ಯತೇ ॥ ೧೩೩ ॥

೧೩೪ — ಅಸವೋ ಜೀವಿತಂ ಪ್ರಾಣಾ ಜೀವೋ ಜೀವಾ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಪುರುಷೋಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಸಂಸಾರೀ ಚೇತನೋಮತಃ ॥ ೧೩೪ ॥

೧೩೫ — ಮಂದಾರ ಪಾರಿಜಾತಕ ಹರಿಚಂದನ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಸಂತಾನಾಃ ॥
ಪಂಚೈತೇ ಸುರತರವೋ ಮೇರುಸ್ಸುರ(2) ಪರ್ವ(ತ)ಸ್ಸುಮೇರುಶ್ಚ ॥೧೩೫॥*

೧೩೬ — ನಭೋ ಮರುದ್ವರ್ತ್ಮ ವಿಯದ್ವಿಹಾಯ ।
ಸ್ತಾರಾಪಥಃ ಪುಷ್ಕರಮಂತರಿಕ್ಷಂ ॥
ವ್ಯೋಮಾಂಬರಂ ವಿಷ್ಣುಪದಂ ಚ ಖಂ ದ್ಯೌ ।
ರ್ವಿಹಾಯ(ಸಾ)ಸಸ್ಸ್ಯಾದ್ಗಗನಂ ತಥಾ ದ್ಯುಃ ॥ ೧೩೬ ॥

ಟೀ ॥ ಅರ್ಚಾ, ಪ್ರತಿಮಾ–ಈ ೨ **ಪ್ರತಿಮೆಯ** ಪೆಸರ್. ಹರಿಣೀ, ಹಿರಣ್ಮಯೀ- ಈ ೨ **ಹೊನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆ.** ಸೂ(ಮಿ)ರ್ಮಿ, ಸ್ಥೂಣಾ,- ಈ ೨ **ಲೋಹದ** ಪ್ರತಿಮೆ ॥ ೧೩೧ ॥

ಟೀ ॥ ಶುಚಿ, ಮೇಧ್ಯಂ, ಪವಿತ್ರಂ, ಪುಣ್ಯಂ, ಪಾವನಂ,— ಈ ೫ **ಶುದ್ಧಮಪ್ಪ ವಸ್ತು.** ವಿಮಳಂ, ವಿಶದಂ, ವೀಧ್ರಂ, ಉಜ್ವಳಂ, ಅನಾವಿಲಂ,- ಈ ೫ **ನಿರ್ಮಳಮಪ್ಪ ವಸ್ತು.** ॥ ೧೩೨ ॥

ಟೀ ॥ ಭುವನಂ ವಿಷ್ಟಪಂ, ಲೋಕಃ, ಜಗತ್,— ಈ ೪ **ಜಗದ** ಪೆಸರ್.

ಅಮೃತಂ, ತ್ರಿದಶಾಹಾರಃ, ಸುಧಾ, ಪೀಯೂಷಂ, - ಈ ೪ **ಅಮರ್ದಿನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೩೩ ॥

ಟೀ ॥ ಅಸವಃ, ಜೀವಿತಂ, ಪ್ರಾಣಾಃ, ಜೀವಃ, ಜೀವಾ,— ಈ ೫ **ಪ್ರಾಣದ** ಪೆಸರ್. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ, ಪುರುಷಃ, ಆತ್ಮಾ, ಸಂಸಾರೀ, ಚೇತನಃ,–ಈ ೫ **ಆತ್ಮನ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೩೪ ॥

ಟೀ ॥ ಮಂದಾರಃ, ಪಾರಿಜಾತಕಃ, ಹರಿಚಂದನಃ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಃ, ಸಂತಾನಃ,— ಈ ೫ **ದೇವರ ಮರಂಗಳ್.**

ಮೇರುಃ, ಸುರಪರ್ವತಃ, ಸುಮೇರುಃ–ಈ ಮೂಱು **ಮೇರುಪರ್ವತಂ** ॥ ೧೩೫ ॥

ಟೀ ॥ ನಭಃ, ಮರುದ್ವ(ತ್ಮಾ)ರ್ತ್ಮ, ವಿಯತ್, ವಿಹಾಯಃ, ತಾರಾಪಥಃ, ಪುಷ್ಕರಂ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ, ವ್ಯೋಮ, ಅಂಬರಂ, ವಿಷ್ಣುಪದಂ, ಖಂ, ದ್ಯೌಃ, ವಿಹಾಯಸಃ, ಗಗನಂ, ದ್ಯುಃ, ಈ ೧೫ – **ಆಕಾಶಂ** ॥ ೧೩೬ ॥

---

(1) ದೀಪ್ತ. (2) ಪರ್ವತೋಜ್ಞೇಯಃ ॥ *ಶಕ್ರಕ್ರೀಡಾಚಲೋ ಮೇರುಸ್ಸುಮೇರುರ್ಹೇಮಪರ್ವತಃ ॥ ರತ್ನಸಾನುರಿತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಹೇಮಾದ್ರಿಸ್ತ್ರಿದಶಾಲಯಃ ॥ (ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.)

೧೩೭ — ಹ್ರಾದೋನಾದಃ ಶಬ್ದಃ ಸ್ವಾನೋ ಧ್ವಾನಃ ಸ್ವರೋ ರವೋ ಘೋಷಃ ॥
ಅಭಿಧಾನ ವ್ಯಾಹಾರೋದೀರಣ ಕಥನಾದಯಸ್ತು ತದ್ಭೇದಾಃ ॥ ೧೩೭ ॥

೧೩೮ — ಕೋಳಾಹಳಃ ಕಳಕಳಃ ತುಮುಲೋ ವ್ಯಾಕುಳೋ ರವಃ ॥
ಉಚ್ಚಾವಚಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಮನಿಬದ್ಧಂ ಚ ಯದ್ವಚಃ ॥ ೧೩೮ ॥

೧೩೯ — ತಾರ(2) ಉಚ್ಚೈಸ್ತರೋಜ್ಞೆಯೋ ಮಂದ್ರೋ ಗಂಭೀರ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಕಳಶ್ಚ ಮಧುರೋಽವ್ಯಕ್ತೋ ವಿ(ಕ್ರು)ಕೃಷ್ಟೋ ನಿಷ್ಠುರೋ ಮತಃ ॥ ೧೩೯ ॥

೧೪೦ — ಸಾಂತ್ವಂ ಸ್ಯಾನ್ಮಧುರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಂ ಸತ್ಯಂ ಚ ಸೂನೃತಂ ॥
ಖ್ಯಾತಂ(3) ಮ್ಲಿಷ್ಟಮವಿಸ್ಪಷ್ಟಮಬದ್ಧಂ (4)ವಿ(ಯು)ಹತಾರ್ಥಕಂ ॥ ೧೪೦ ॥

೧೪೧ — ತೂರ್ಣೋದಿತಂ ನಿರಸ್ತಂ ಸ್ಯಾ(ದ್ಧ್ವ)ದ್ಧ್ವಸ್ತಂ ಲುಪ್ತಪದಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಅಂಬೂಕೃತಂ ಸನಿಷ್ಠೀವಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಮಶ್ಲೀಲ ಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೧೪೧ ॥

೧೪೨ — ಭಿನ್ನಕಂಠೋ ಧ್ವನಿಃ(ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ)ರ್ಧೀರೈಃ ಕಾಕುರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ॥
ಸಮಾಸಪ್ರಾಯಮಾಖ್ಯಾತಂ ಪದಜಾತಂ ಚ ತ(ದ)ಂಡಕಂ ॥ ೧೪೨ ॥

೧೪೩ — ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ಸಮೀಚೀನಂ ಸಮ್ಯಕ್ತಥ್ಯಂ ಯಥಾತಥಂ ॥
ಅಳೀಕಂ ವಿತಥಂ ಮಿಥ್ಯಾ ಮೃಷಾ ಸ್ಯಾದನೃತಂ ತಥಾ ॥ ೧೪೩ ॥

ಟೀ ॥ ಹ್ರಾದಃ, ನಾದಃ, ಶಬ್ದಃ ಸ್ವಾನಃ, ಧ್ವಾನಃ, ಸ್ವರಃ, ರವಃ, ಘೋಷಃ–ಈ ೮ **ಧ್ವನಿ.** ಅಭಿಧಾನಂ, ವ್ಯಾಹಾರಃ, ಉದೀರಣಂ, ಕಥನಂ,- ಈ ೪ ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳುವು **ನುಡಿಯ ಭೇದಂಗಳ್** ॥ ೧೩೭ ॥

ಟೀ ॥ ಕೋಳಾಹಳಃ, ಕಳಕಳಃ, ತುಮುಲಃ,— ಈ ೩ **ವ್ಯಾಕುಳಮಪ್ಪ** ಧ್ವನಿ.

ಮನಬಂದಂತೆ ನುಡಿವನುಡಿಯಂ ಉಚ್ಚಾವಚಮೆಂಬುದು ॥ ೧೩೮ ॥

ಟೀ ॥ **ಉದ್ದ ಧ್ವನಿ** ತಾರ(ವ)ಮೆಂಬುದು. **ಗಂಭೀರಧ್ವನಿ** ಮಂದ್ರಮೆಂಬುದು. **ಇನಿದಪ್ಪ ಧ್ವನಿಯಂ** ಕಳಮೆಂಬುದು. **ಬೆಟ್ಟಿತಪ್ಪ ಧ್ವನಿಯಂ** ವಿಕೃ(ಕ್ರು)ಷ್ಟವೆಂಬುದು ॥ ೧೩೯ ॥

ಟೀ ॥ (5)**ಬುಜ್ಜಯಿಸುವ?** ನುಡಿಯಂ ಸಾಂತ್ವವೆಂಬುದು. **ಪ್ರಿಯುವಪ್ಪ** (ನಿಜದ) ನುಡಿಯಂ ಸೂನೃತವೆಂಬುದು. **ಸ್ಪಷ್ಟವಲ್ಲದ** ನುಡಿಯಂ ಮ್ಲಿಷ್ಟಮೆಂಬುದು. **ತಪ್ಪು ನುಡಿ** ಅಬದ್ಧವೆಂಬುದು ॥ ೧೪೦ ॥

ಟೀ ॥ **ಚುಂನ ನುಡಿ** ನಿರಸ್ತಮೆಂಬುದು. **ಕೆಟ್ಟ ನುಡಿ** ಧ್ವಸ್ತಮೆಂಬುದು. **ಉಗುಬ್ಸಿಡಿವ ನುಡಿ** ಅಂಬೂಕೃತಮೆಂಬುದು. **ಊರುಗರ ನುಡಿ** ಆಶ್ಲೀಲವೆಂಬುದು ॥ ೧೪೧ ॥

ಟೀ ॥ **ಕೊಂಕಿದ ನುಡಿ** ಕಾಕುವೆಂಬುದು. **ಸಮಾಸಹಿರಿದಾದ ಹಲವು ಪದಂಗಳ್** ದಂಡಕವೆಂಬುದು ॥ ೧೪೨ ॥

ಟೀ ॥ ಋತಂ, ಸತ್ಯಂ, ಸಮೀಚೀನಂ, ಸಮ್ಯಕ್, ತಥ್ಯಂ,— ಈ ೫ **ಸತ್ಯದ** ಪೆಸರ್ ಅಳೀಕಂ, ವಿತಥಂ, ಮಿಥ್ಯಾ, ಮೃಷಾ, ಅನೃತಂ,— ಈ ೫ **ಅಸತ್ಯದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೪೩ ॥

---

(1) ಉಚ್ಚೈಸ್ಸ್ವರೋ, ಉಚ್ಚೈರ್ಧ್ವನಿರ್ಜ್ಞೇಯೋ (2) ಶ್ಲಿಷ್ಟ. (3) ವಿಪ್ಲುತಾರ್ಥಕಂ. (4) ಭುಲ್ಲಯಿಸುವ, ಎಂದಿರಬಹುದು.

೧೪೪ – ಅರ್ಥವಾದಃ ಪ್ರಶಂಸಾ ಚ ಸ್ತೋತ್ರಮೀಡಾ ಸ್ತುತಿರ್ನುತಿಃ ॥
ವಿಕತ್ಥನಂ ಸ್ತವಃ ಶ್ಲಾಘಾ ವರ್ಣನಾ ಚ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥ ೧೪೪ ॥
೧೪೫ – (1)ಚಟುಚಾಟು ಪ್ರಿಯಂ ವಾಕ್ಯಂ ಹೃ(2) ದ್ಯಾರ್ಥೋ ಹೃದಯಂಗಮಃ ॥
ವಾರ್ತೋದಂತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಶ್ಚ ವೃತ್ತಾಂತಶ್ಚ ಸಮಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೧೪೫ ॥
೧೪೬—ಅನಾದಿವಾರ್ತಾ ಹ್ಯೈತಿಹ್ಯಂ ಕಿಂವದಂತೀ ಜನಶ್ರುತಿಃ ॥
ಕೌಳೀನಂ ಜನವಾದಸ್ಸ್ಯಾ ದ್ವಿಗಾನಂ ವಚನೀಯತಾ ॥ ೧೪೬ ॥
೧೪೭—ಅಪವಾದ ಉಪಕ್ರೋಶೋ ನಿರ್ವಾದಾವರ್ಣವಾದ ಪರಿವಾದಾಃ ॥
ಏಕಾರ್ಥಾಃ ಕಥ್ಯಂತೇ ಗರ್ಹಾ ನಿಂದಾ ಜುಗುಪ್ಸಾ ಚ ॥ ೧೪೭ ॥
೧೪೮—ಶಾಪ ಆಕ್ರೋಶ ಆಕ್ಷೇಪಃ ಕ್ಷಾರಣಾ ಸ್ಯಾದ್ವಿರೂಕ್ಷಣಾ(ಣಮ್) ॥
ಸ್ಮೃತಾಃ ಸೋಲ್ಲುಂಠ ಸೋತ್ಪ್ರಾಸ ಸೋಪಹಾಸಾಸ್ಸಮಾಸ್ತ್ರಯಃ ॥ ೧೪೮ ॥
೧೪೯ – ಅನುಲಾಪೋ ಮುಹುರ್ಭಾಷಾ ಪ್ರಲಾಪೋಽನರ್ಥಕಂ ವಚಃ ॥
ಕಾಕ್ವಾ(3) ವಚನ ಮುಲ್ಲಾಪಃ ಸಲ್ಲಾಪೋ ಭಾಷಣಂ ಮಿಥಃ ॥ ೧೪೯ ॥
೧೫೦—(4) ಮರ್ಮರಃ ಶುಷ್ಕಪತ್ರಾಣಾಂ ವಿಸ್ಫಾರೋ ಧನುಷಾಂ ಧ್ವನಿಃ ॥
ಬೃಂಹಿತಂ ವಾರಣಾನಾಂ ಚ ಹೇಷಾ ಹ್ರೇಷಾ ಚ ವಾಜಿನಾಂ ॥ ೧೫೦ ॥

ಟೀ ॥ ಅರ್ಥವಾದಃ, ಪ್ರಶಂಸಾ, ಸ್ತೋತ್ರಂ, ಈಡಾ, ಸ್ತುತಿಃ, ನುತಿಃ, ವಿಕತ್ಥನಂ, ಸ್ತವಃ, ಶ್ಲಾಘಾ, ವರ್ಣನಂ (ನಾ) ಈ ೧೦ **ಸ್ತುತಿಯ ನಾಮಂ** ॥ ೧೪೪ ॥

ಟೀ ॥ ಚಟು(ಃ), ಚಾಟು(ಃ) – **ಪ್ರಿಯ ವಚನಂ.**

ಹೃದಯಂಗಮಃ – **ಮನೋಹರ ವಚನಂ.**

ವಾರ್ತಾ, ಉದಂತಃ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ, ವೃತ್ತಾಂತಃ – **ವಾರ್ತೆ** ॥ ೧೪೫ ॥

ಟೀ ॥ **ಪಟಿವಾತು** – ಐತಿಹ್ಯಮೆಂಬುದು.

ಕಿಂವದಂತೀ ಜನಶ್ರುತಿಃ, ಕೌಳೀನಂ, ಲೋಕವಾದಃ— ಈ ೪ **ಜನವಾರ್ತೆ.**

ವಿಗಾನಂ, ವಚನೀಯತಾ— ಈ ೪ **ರಚ್ಚೆವಾಕ್** ॥ ೧೪೬ ॥

ಟೀ ॥ ಅಪವಾದಃ, ಉಪಕ್ರೋಶಃ, ನಿರ್ವಾದಃ, ಅವರ್ಣವಾದಃ, ಪರಿವಾದಃ, ಗರ್ಹಾ, ನಿಂದಾ, ಜುಗುಪ್ಸಾ— ಈ ೮ **ಅಪವಾದದ ನಾಮಂ** ॥ ೧೪೭ ॥

ಟೀ ॥ ಶಾಪಃ, ಆಕ್ರೋಶಃ, ಆಕ್ಷೇಪಃ, ಕ್ಷಾರಣಾ, ವಿರೂಕ್ಷಣಾ -- ಈ ೫ **ಬಯ್ಗುಳ್,**
– ಸೋಲ್ಲುಂಠಃ, ಸೋತ್ಪ್ರಾಸಃ,ಸೋಪಹಾಸಃ— ಈ ಮೂಱು **ಚುಂನಂ** ॥ ೧೪೮ ॥

ಟೀ ॥ ಅನುಲಾಪಃ, ಮುಹುರ್ಭಾಷಾ— ಈ ೨ **ಅಡಿಗಡಿಗೆ ನುಡಿವ ನುಡಿ.**

ಪ್ರಳಾಪಮೆಂಬುದು **ಬಱುವಾತು.**

ಕೊಂಕುವೆರಸಿದ ನುಡಿ ಉಲ್ಲಾಪಮೆಂಬುದು. **ಸೂಱು ನುಡಿ** ಸಲ್ಲಾಪಮೆಂಬುದು ॥ ೧೪೯ ॥

ಟೀ ॥ **ತಱಗೆಲೆಗಳ ದನಿಯುಂ** – ಮರ್ಮರಮೆಂಬುದು.

ಬಿಲ್ಲ ದನಿಯುಂ – ವಿಸ್ಫಾರಮೆಂಬುದು.

ಆನೆಗಳ ಧ್ವನಿಯುಂ – ಬೃಂಹಿತಮೆಂಬುದು.

ಹೇಷಾ, ಹ್ರೇಷಾ – ಈ ೨ **ಕುದುರೆಗಳ ಧ್ವನಿ** ॥ ೧೫೦ ॥

---

(1) ಚಟುಶ್ಚಾಟುಃ. (2) ದ್ಯಾರ್ಥಂ. (3) ವರ್ಣನ. (4) ಮುರ್ಮುರ.

೧೫೧—ಆಖ್ಯಾ ಸಂಜ್ಞಾಭಿ(1)ಧಾನಾಹ್ವಾ ನಾಮಧೇಯಂ ಚ ನಾಮ ಚ ॥
ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ ಕಥಾಖ್ಯಾನಂ (2)ಪ್ರವಲ್ಲೀಕಾ ಪ್ರಹೇಳಿಕಾ ॥ ೧೫೧ ॥
೧೫೨—ವಿದುರಾಮ್ರೇಡಿತಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ದ್ವಿಸ್ತ್ರಿರ್ವ್ಯಾಹರಣಂ ಚ ಯತ್ ॥
ಕೀರ್ತಿಃ ಶ್ಲೋಕೋ ಯಶೋಽಭಿಖ್ಯಾ ಸಮಾಖ್ಯಾಸ್ತುಲ್ಯ ಲಕ್ಷಣಾಃ ॥ ೧೫೨ ॥
೧೫೩— ಪ್ರಶ್ನಸ್ಸ್ಯಾದನುಯೋಗಃ ಪರ್ಯನುಯೋಗೋ ಭವೇದುಪಾಲಂಭಃ ॥
ಆಕಾರಣಮಾಹ್ವಾನಂ ಕಥಯಂ(3) ತ್ಯಭಿ ಮಂತ್ರಣಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ॥ ೧೫೩ ॥
೧೫೪—ತತ್ರಭವಾನ್ ಭಗವಾನಿತಿ ಶಬ್ದೋ(4) ವಿಬುಧೈಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ಪೂಜ್ಯೇ ॥
ಪಾದಾ ಇತಿ ನಾಮಾಂತೇ ದೇವೋ ಭಟ್ಟಾರಕೋ ವಾಽಪಿ ॥ ೧೫೪ ॥

ಇತಿ ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧ (4) ವಿರಚಿತಾಯಾಂ

ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾಯಾಂ

ಸ್ವರ್ಗಕಾಂಡಂ ಪ್ರಥಮಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ

ಶ್ರೀ ವೀತರಾಗಾಯ ನಮಃ

ಟೀ ॥ ಆಖ್ಯಾ, ಸಂಜ್ಞಾ, ಅಭಿಧಾನಂ, ಆಹ್ವಾ, ನಾಮಧೇಯಂ, ನಾಮ— ಈ ೬ **ನಾಮಕ್ಕೆ** ಪೆಸರ್.

ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ, ಕಥಾ, ಆಖ್ಯಾನಂ – ಈ ೩ **ಕಥೆ.**

ಪ್ರವ(ಲ್ಲೀ)ಲ್ಹೀಕಾ, ಪ್ರಹೇಳಿಕಾ— ಈ ೨ **ಒಗಂಟೆ** ॥ ೧೫೧ ॥

ಟೀ ॥ **ಎರಡು ಮೂಱು ಸೂಱ್ ನುಡಿವ ನುಡಿ** ಆಮ್ರೇಡಿತವೆಂಬುದು.

ಕೀರ್ತಿಃ ಶ್ಲೋಕಃ, ಯಶಃ, ಅಭಿಖ್ಯಾ, ಸಮಖ್ಯಾ- ಈ ೫ **ಕೀರ್ತಿಯ** ಪೆಸರ್ ॥ ೧೫೨ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಶ್ನಃ, ಅನುಯೋಗಃ— ಈ ೨ **ಬೆಸಗೊಳುಹ.**

ಪರ್ಯನುಯೋಗಃ, ಉಪಾಲಂಭಃ- ಈ ೨ **ಚುಂನವಾಡಿ ಬೆಸಗೊಳುಹ.**

(ಆ) ಕಾರಣಂ, ಆಹ್ವಾನಂ, ಅಭಿಮಂತ್ರಣಂ— ಈ ೩ **ಕರೆಹ** ॥ ೧೫೩ ॥

ಟೀ ॥ ತತ್ರಭವಾನ್, ಭಗವಾನ್-(ಇವೆರಡುಂ) ಈ ೨ **ಪೂಜಾವಚನಂ.**

ಪಾದಃ, ದೇವಃ, ಭಟ್ಟಾರಕಃ-ಈ ಮೂಱುಂ **ಪೆಸರ ಕಡೆಯೊಳ್ ಪೂಜಾವ(ಚ)ನಂ** ॥ ೧೫೪ ॥

ನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಾಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲೆಯ ಟೀಕಿನೊಳ್

ಸ್ವರ್ಗಕಾಂಡಂ ಪ್ರಥಮಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ

ಶ್ರೀ ವೀತರಾಗಾಯ ನಮಃ

---

(1) ಧಾಹ್ವಾನಂ (2) ಪ್ರಹ್ವಲೀಕಾ (3) ಅಭಿನ್ಮೈಥುನಂ ವೃದ್ಧೈಃ (4) ವೃದ್ಧೈಃ (4) ಕೃತಾಯಾಂ

॥ ಶ್ರೀ ॥

೨. ಭೂಮಿಕಾಂಡಂ

೧೫೫–ಭೂರ್ಭೂಮಿರ್ವಸುಧಾವನಿರ್ವಸುಮತೀ ಧಾತ್ರೀ ಧರಿತ್ರೀ ಧರಾ ।
ಗೌರ್ಗೋತ್ರಾ ಜಗತೀ ರಸಾ ಕ್ಷಿತಿರಿಳಾ ಕ್ಷೋಣೀ ಕ್ಷಮಾ ಕ್ಷ್ಮಾಚಳಾ ॥
ಕುಃ ಪೃಥ್ವೀ ಪೃಥಿವೀ ಸ್ಥಿರಾ ಚ ಧರಣೀ ವಿಶ್ವಂಭರಾ ಮೇದಿನೀ ।
(1)ಜ್ಯಾನಂತಾ ವಿಪುಲಾ ಸಮುದ್ರವಸನಾ ಸರ್ವಂಸಹೋರ್ವೀ ಮಹೀ ॥ ೧ ॥

೧೫೬–ಕಾಶ್ಯಪೀ ಭೂತಧಾತ್ರೀ ಚ ರತ್ನಗರ್ಭಾ ವಸುಂಧರಾ ॥
(2)ಧರಾಧಾರಾ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ತದ್ವಿಶೇಷಾನ್ನಿಬೋಧತ ॥ ೨ ॥

೧೫೭–ಉರ್ವರಾ ಸರ್ವಸಸ್ಯಾ ಭೂರ್ಭವೇ(3)ದೀರಣ ಮೂಷರಃ ॥
ಖಿಳಮಪ್ರಹತಂ ಸ್ಥಾನಂ ಮರುರ್ಧನ್ವಾ ಸ್ಥಲಂ ಸ್ಥಲೀ ॥ ೩ ॥

೧೫೮–ಮೃನ್ಮೃತ್ತಿಕಾ ಪ್ರಶಸ್ತಾ ಸಾ ಮೃತ್ಸಾ ಮೃತ್ಸ್ನೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಶಾಡ್ವಳಂ ಹರಿತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನಡ್ವಳಂ ನಳಸಂಯುತಂ ॥ ೪ ॥

೧೫೯–ಕೃಷ್ಣಭೂಮಿ(4) ಪ್ರದೋಶೋಽಸೌ ಯತ್ರ ಸ್ಯಾತ್ ಕೃಷ್ಣಮೃತ್ತಿಕಾ ॥
ಪಾಂಡುಭೂಮಿ(5) ಸ್ತಥಾ ಪ್ರೋಕ್ತ (6) ಉದಗ್ಭೂಮಿಶ್ಚ ಪಂಡಿತೈಃ ॥ ೫ ॥

ಟೀ ॥ ಭೂಃ, ಭೂಮಿಃ, ವಸುಧಾ, ಅವನಿಃ, ವಸುಮತೀ, ಧಾತ್ರೀ, ಧರಿತ್ರೀ, ಧರಾ, ಗೌಃ, ಗೋತ್ರಾ, ಜಗತೀ, ರಸಾ, ಕ್ಷಿತಿಃ, ಇಳಾ, ಕ್ಷೋಣೀ, ಕ್ಷಮಾ, ಕ್ಷ್ಮಾ, ಅಚಳಾ, ಕುಃ, ಪೃಥ್ವೀ, ಪೃಥಿವೀ, ಸ್ಥಿರಾ, ಧರಣೀ, ವಿಶ್ವಂಭರಾ, ಮೇದಿನೀ, ಜ್ಯಾ, ಅನಂತಾ, ವಿಪುಲಾ, ಸಮುದ್ರವಸನಾ, ಸರ್ವಂಸಹಾ, ಉರ್ವೀ, ಮಹೀ, ಕಾಶ್ಯಪೀ, ಭೂತಧಾತ್ರೀ, ರತ್ನಗರ್ಭಾ, ವಸುಂಧರಾ, ಧರಾ, ಆಧಾರಾ—ಈ ೩೭ **ಭೂಮಿಯ** ಪೆಸರ್. [ಇಂ ಮುಂತೆ ತದ್ವಿಶೇಷಮಂ ತಿಳಿವುದು] ೧–೨ ॥

ಟೀ ॥ ಉರ್ವರಾ, ಸರ್ವಸಸ್ಯಾ–ಈ ೨ **ಎಲ್ಲಾ ಧಾನ್ಯಂ ಬೆಳೆವ ಭೂಮಿ.**

ಈರಣಂ, ಊಷರಃ—ಈ ೨ **ಸೌಳುಮಣ್ಣು(ಳ್ಳ ಭೂಮಿ)**ಯೆಂಬುದು.

ಗೆಯ್ಯದ ಭೂಮಿ—ಖಿಳವೆಂಬುದು.

ಮರುಃ, ಧನ್ವಾ—ಈ ೨ **ನೀರಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿ.** ಸ್ಥಳಂ, ಸ್ಥಳೀ–ಈ ೨ **ಸ್ಥಳಂ** ॥ ೩ ॥

ಮೃತ್, ಮೃತ್ತಿಕಾ—ಈ ೨ **ಮಣ್.** ಮೃತ್ಸಾ, ಮೃತ್ಸ್ನಾ–ಈ ೨ **ಒಳ್ಳೆಹ ಮಣ್.** ಶಾಡ್ವಳಂ, ಹರಿತಂ—ಈ ೨ **ಹಸುರ್** ನೆಲಂ.

ನಡ್ವಳಂ, ನಳಸಂಯುತಂ— ಈ ೨ **ನಾ(ಣ)ನಲುಳ್ಳ ಭೂಮಿ** ॥ ೪ ॥

ಟೀ ॥ **ಎರೆಯ ಭೂಮಿಯುಂ** ಕೃಷ್ಣಭೂ(ಮ)ಮಿಯೆಂಬುದು.

ಪಾಂಡು ಭೂ(ಮ)ಮಿಃ, ಉದಗ್ಭೂ(ಮ)ಮಿಃ–ಈ ೨ **ಮೊಗೆಯ** ಭೂಮಿ ॥ ೫ ॥

---

(1) ಯಾನಂತಾ (2) ಧರಾಧರಾ, ಪರಾದರಾ (3) ದಿರಿಣ ಮೂಖ(ಷ)ರಂ (4) ಕೃಷ್ಣಭೂಮಃ (5) ಪಾಂಡುಭೂಮ(ಸ್ತ) (6) ಉದಗ್ಭೂಮಶ್ಚ.

೧೬೦–ನದ್ಯಂಬು(1) ಜೀವನೋ ದೇಶೋ ನದೀಮಾತೃಕ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ವೃಷ್ಟಿನಿಷ್ಪಾದ್ಯ(2) ಸಸ್ಯಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯೋ ದೇವಮಾತೃಕಃ ॥ ೬ ॥

೧೬೧–ಮುದ್ಗಾದೀನಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಮೌದ್ಗೀನಂ ಕೌದ್ರವೀಣಮಿತ್ಯಾದಿ ॥
ವ್ರೈಹೇಯಂ ಶಾಲೇಯಂ ಭವತಿ ಪುನರ್ವ್ರೀಹಿ ಶಾಲ್ಯೋರ್ಯತ್ ॥ ೭ ॥

೧೬೨–ತಿಲ್ಯಂ ತೈಲೀನಂ ಸ್ಯಾನ್ಮಾಷ್ಯಂ ಮಾಷೀಣಮುಮ್ಯ ಮೌಮೀನಂ ॥
ಭಂಗ್ಯಂ ಭಾಂಗೀನಂ (3) ಸ್ಯಾದ್ಯವ್ಯಂ ಷಾಷ್ಟಿಕ್ಯಮೇಷಾಂ ಚ ॥ ೮ ॥

೧೬೩–ಶಾಕಶಾಕಟಮಾಖ್ಯಾತಮಥವಾ ಶಾಕಶಾಕಿನಂ ॥
ಶಾಕಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮನ್ಯೇಷಾಮೇವಂ ಕ್ಷೇತ್ರೇಷು ಸಂ(ಹ)ಗತಿಃ ॥ ೯ ॥

೧೬೪–(4)ಶಾಕವಾಸ್ತುಕ ವಾರ್ತಾಕ ಪಾಲಕ್ಯಾಮೇಕ್ಷ್ವ ಮೂಲಕಾಃ ॥
ಶಾಕಾದಯಸ್ಸ್ಮೃತಾ ಯೇಭ್ಯಃ ಸ್ಯಾತಾಂ ಶಾಕಟಶಾಕಿನೌ ॥ ೧೦ ॥

೧೬೫–ಅಚಳಶಿಲೋಚ್ಚಯ ಶೈಲಕ್ಷಿತಿಧರ ಗಿರಿಗೋತ್ರ ಪರ್ವತಾಹಾರ್ಯಾಃ ॥
ನಗಶಿಖರಿಸಾನುಮಂತೋ ಧರಾದ್ರಿ ಕುಧ್ರಾಶ್ಚ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಾಃ ॥ ೧೧ ॥

೧೬೬–ನಿತಂಬಃ ಕಟಕೋಜ್ಞೇಯ ಸ್ಸಾನು ಪ್ರಸ್ಥಂ ತಟಂ ಭೃಗುಃ ॥
ಶೃಂಗಂ ಚ ಶಿಖರಂ ಕೂಟಂ ನಿರ್ಝರಃ ಪ್ರಸ್ರವೋಽಂಭಸಾಂ ॥ ೧೨ ॥

ಟೀ ॥ ತೊಱೆಯ ನೀರಿಂ ಬೆಳೆವ ಭೂಮಿ ನದೀಮಾತೃಕವೆಂಬುದು.

ಮೞೆಯ ನೀರಿಂ ಬೆಳೆವ ಭೂಮಿ ದೇವಮಾತೃಕವೆಂಬುದು ॥ ೬ ॥

ಟೀ ॥ **ಹೆಸಱ ಕೆಯ್** ಮೌದ್ಗೀನಮೆಂಬುದು. **ಹಾರಕಿನ ಕೆಯ್** ಕೌದ್ರ (ವೀಣ)ಮೆಂಬುದು. **ನೆಲ್ಲಗದ್ದೆ** ವ್ರೈಹೇಯಮೆಂಬುದು. **ಕಟವೆಯ ಗದ್ದೆ** ಶಾಲೇಯಮೆಂಬುದು ॥ ೭ ॥

ಟೀ ॥ ತಿಲ್ಯಂ, ತೈಲೀನಂ–ಈ ೨ **ಎಳ್ಳಕೆಯ್.** ಮಾಷ್ಯಂ, ಮಾಷೀಣಂ ಈ ಎರಡು **ಉದ್ದಿನ ಕೆಯ್.** ಉಮ್ಯಂ, ಔಮೀನಂ—ಈ ೨ **ಅಗಸೆಯ ಕೆಯ್.** ಭಂಗ್ಯಂ, ಭಾಂಗೀನಂ – ಈ ೨ **ಸಣಬಿನಕೆಯ್. ಜವೆಯಕೆಯ್** ಯವ್ಯಮೆಂಬುದು.

ಅಱುವತ್ತು ದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆವ ಷಷ್ಟಿಕ ಗದ್ದೆ ಷಾಷ್ಟಿಕ್ಯಮೆಂಬುದು ॥ ೮ ॥

ಟೀ ॥ ಶಾಕಶಾಕಟಂ, ಶಾಕಶಾಕಿನಂ,–ಈ ೨ **ಬಾಡು, ಕಾಯತೋಂಟಂ,** ॥ ೯ ॥

ಟೀ ॥ ವಾಸ್ತುಕಮೆಂಬುದು **ಚಕ್ಕವತ್ತ** (ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ಸೊಪ್ಪು) ವಾರ್ತಾಕಮೆಂಬುದು **ಬದಣೆ,** ಪಾಲಕ್ಯಮೆಂಬುದು **ಹಱುಹೆ,** ಇಕ್ಷ್ವವೆಂಬುದು **ಕಬ್ಬು,** ಮೂಲಕಾಯೆಂಬುದು **ಮೂಲಗೆ** (ಮೂಲಂಗಿಗೆಡ್ಡೆ) ಯಿವು ಮೊದಲಾದ ತೋಟಂಗಳಂ ಶಾಕಶಾಕಟಂ, ಶಾಕಶಾಕಿನಮೆಂಬುದು ॥ ೧೦ ॥

ಟೀ ॥ ಅಚಳಃ, ಶಿಳೋಚ್ಚಯಃ ಶೈಲಃ ಕ್ಷಿತಿಧರಃ, ಗಿರಿಃ, ಗೋತ್ರಃ, ಪರ್ವತಃ, ಅಹಾರ್ಯಃ, ನಗಃ, ಶಿಖರೀ, ಸಾನುಮಾನ್, ಧರಃ, ಅದ್ರಿಃ, ಕುಧ್ರಃ,–ಈ ೧೪ **ಬೆಟ್ಟು** ॥ ೧೧ ॥

ಟೀ ॥ ನಿತಂಬಃ, ಕಟಕಃ, ಸಾನು, ಪ್ರಸ್ಥಂ, ತಟಂ, ಭೃಗುಃ, – ಈ ೬ **ತಪ್ಪಲ್,**

ಶೃಂಗಂ, ಶಿಖರಂ, ಕೂಟಂ—ಈ ಮೂಱುಂ **ಕೋಡುಂಗಲ್.**

ನಿರ್ಝರಮೆಂಬುದು **ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ (ದ) ಪರಿವ ತೊಱೆ** ॥ ೧೨ ॥

---

(1) ಜೀವನೋದ್ದೇಶಃ (2) ಸದ್ಯಸ್ತು. (3) ವಾ ಯವ್ಯಂ ಷಷ್ಟಿಕ್ಯ (4) ಇದು ಕೆಲವು ಮೂಲಪ್ರತಿಯಲಿಲ್ಲ.

೧೬೭–ಗುಹಾ ಪಾಷಾಣಸಂಧಿ ಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕಂದರಃ[1] ಕಂದರಾ ದರೀ ॥
ನಿಕುಂಜಂ ಗಹ್ವರಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪಾದಾಃ ಪ್ರತ್ಯಂತಪರ್ವತಾಃ ॥ ೧೩ ॥

೧೬೮–ಶಿಲೋಪಲಾಶ್ಮ ಪಾಷಾಣ ಗ್ರಾವಾಣಃ ಪ್ರಸ್ತರೋ ದೃಷತ್ ॥
ಗಳಿತಾ ಸ್ಥೂಲಪಾಷಾಣಾ ಗಂಡಶೈಳಾ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೧೪ ॥

೧೬೯–ಅಯಸ್ಕಾಂತವಿಶೇಷಾ(ಸ್ಯುಃ)ಸ್ತು ಚುಂಬಕಭ್ರಾಮಕಾದಯಃ ॥
ಆಕರಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಖನಿ[2] ಗುರ್ಂಜಾ ರುಮಾ ಚ ಲವಣಾಕರಃ ॥ ೧೫ ॥

೧೭೦–ಉಚ್ಯತೇ ಗೈರಿಕಂ ಧಾತುಃ ತಾಮ್ರಂ ಶುಲ್ಬ[3] ಮುದುಂಬರಮ್ ॥
ಆರಕೂಟಸ್ಸ್ಮೃತಾ(ತೋ)ರೀತಿಃ ಕಾಂಸ್ಯಂ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಕಂ ತಥಾ ॥ ೧೬ ॥

೧೭೧–ಗಿರಿಸಾರಮಶ್ಮಸಾರಂ ಲೋಹಂ ಕಾಳಾಯಸಂ ತಥಾ ಶಸ್ತ್ರಂ॥
ತೀಕ್ಷ್ಣಮಯಃ[4] ಪಾರ(ಶ)ಸವಂ ಕವಯಃ ಕಥಯನ್ತ್ಯಭಿನ್ನಾರ್ಥಮ್॥೧೭॥

೧೭೨–ಸೀಸಕಂ ಸೀಸಪತ್ರಂ [5] ಸ್ಯಾದ್ವಂಗಂಚ ಮಧುರಂ ತ್ರಪು ॥
ರಜತಂ ಕಳಧೌತಂ ಚ ರೂಪ್ಯಂ ತಾರಂ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೧೮ ॥

ಟೀ ॥ ಗುಹಾ, ಪಾಷಾಣಸಂಧಿಃ– ಈ ೨ **ಗುಹೆ.** ಕಂದರಂ, ಕಂದರಾ, ದರೀ–ಈ ೩ **ದರಿ.** ನಿಕುಂಜಂ, ಗಹ್ವರಂ— ಈ ೨ **ಕೊಳ್ಳವು.**

ಪಾದಾಃ, ಪ್ರತ್ಯಂತ ಪರ್ವತಾಃ,—ಈ ೨ **ಕೆಲದ ಕಿಱು ಬೆಟ್ಟುಗಳ್** ॥ ೧೩ ॥

ಟೀ ॥ ಶಿಲಾ, ಉಪಲಃ, ಅಶ್ಮ(ಶ್ಮಾ), ಪಾಷಾಣಃ, ಗ್ರಾ(ವ್ಣ)ವಾ, ಪ್ರಸ್ತರಃ, ದೃಷತ್,–ಈ ೭ ಕಲ್ಲ ಪೆಸರ್. **ಬೆಟ್ಟದಿಂದುರುಳ್ದ ಕಲ್ಲಂ** ಗಂಡಶೈಲಮೆಂಬುದು ॥ ೧೪ ॥

ಟೀ ॥ ಚುಂಬಕಃ, ಭ್ರಾಮಕಃ ಮೊದಲಾದುವು **ಅಯಸ್ಕಾಂತದ ಭೇದಂಗಳ್.**

ಆಕರಃ ಖನಿಃ, ಗಂಜಾ?—ಈ ೩ **ಕಣಿ,**

ಉಪ್ಪಿನ ಕಟ್ಟಿರು ಮನೆ(ರುಮಾ)ಯೆಂಬುದು ॥ ೧೫ ॥

ಟೀ ॥ ಗೈರಿಕಂ, ಧಾತುಃ—ಈ ೨ **ಜಾದು,**

ತಾಮ್ರಂ, ಶುಲ್ಬಂ, ಉದುಂಬರಂ—ಈ ೩ **ಕಿಸು,** ಆರಕೂಟಃ, ರೀತಿಃ–ಈ ೨ **ಪಿತ್ತಳೆ.**

ಕಾಂಸ್ಯಂ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಕಂ— ಈ ೨ **ಕಂಚು** ॥ ೧೬ ॥

ಟೀ ॥ ಗಿರಿಸಾರಂ, ಅಶ್ಮಸಾರಂ, ಲೋಹಂ, ಕಾಳಾಯಸಂ—ಈ ೪ **ಕಬ್ಬುನಂ,** ಶಸ್ತ್ರಂ, ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಅಯಃ, ಪಾರಸವಂ—ಈ ೪ **ಉಕ್ಕು** ೧೭ ॥

ಟೀ ॥ ಸೀಸಕಂ, ಸೀಸಪತ್ರಂ–ಈ ೨ **ಸೀಸಂ.** ವಂಗಂ, ಮಧುರಂ, ತ್ರಪು–ಈ ೩ **ತವರಂ** ರಜತಂ, ಕಳಧೌತಂ, ರೂಪ್ಯಂ, ತಾರಂ,—ಈ ೪ **ಬೆಳ್ಳಿ** ॥ ೧೮ ॥

---

(1) ಕಂದರಸ್ತು ದರಾ (2) ಗಂಜಾ (3) ಶುಲ್ವ (4) ಪಾರಸವಣಂ ಕವಯಃ ಕಥಯನ್ತ್ಯ ಭಿನ್ನಾರ್ಥಂ ॥ (5) ದ್ರುವಂಗಂಮಧುರಂ,

೧೭೩–ಹೇಮ ಸ್ವರ್ಣಂ ಜಾತರೂಪಂ ಸುವರ್ಣಂ ।
[1] ಭರ್ಮ್ಮಂ ರುಗ್ಮಂ ಹಾಟಕಂ ಶಾಂತಕುಂಭಂ ॥
ಗಾಂಗೇಯಂ ಸ್ಯಾದ್ಗೈರಿಕಂ ಭೂರಿ ಚಂದ್ರಂ ।
ರಾಃ ಕಲ್ಯಾಣಂ ನಿಷ್ಕಮಷ್ಟಾಪದಂ ಚ ॥ ೧೯ ॥

೧೭೪–ಜಾಂಬೂನದಂ ಹಿರಣ್ಯಂ ಕನಕಮಹಾರಜತಕಾಂಚನಾನಿ ಸ್ಯುಃ ॥
ಕಾರ್ತಸ್ವರ ಚಾಮೀಕರ ಕರ್ಬುರತಪನೀಯ ನಾಮಾನಿ ॥ ೨೦ ॥

೧೭೫–ಅಶ್ಮಗರ್ಭಂ ಮರತಕಂ ಹರಿನ್ಮಣಿರಿತಿ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಶೋಣಾಶ್ಮಾ[2] ಪದ್ಮರಾಗಃ ಸ್ಯಾದ್ವೈಡೂರ್ಯಂ ವಾಳವಾಯಜಂ ॥ ೨೧ ॥

೧೭೬–ಸ್ಫಟಿಕಃ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಃ ಸ್ಯಾದರ್ಕಾಶ್ಮಾ ದಹನೋಪಳಃ ॥
ರತ್ನಂ ವಸು ಮಣಿಸ್ಸರ್ವಂ ಸರ್ವಲೋಹಂ ಚ ತೈಜಸಂ ॥ ೨೨ ॥

೧೭೭–ವೃಕ್ಷೋಽಂಘ್ರಿಪಃ ಕ್ಷಿತಿರುಹಃ ಶಿಖರೀ ಚ ಶಾಖೀ ।
ಶಾಲೋ ವನಸ್ಪತಿರಗೋ ವಿಟಪೀ ಕುಟಶ್ಚ ॥
ಅದ್ರಿಃ ಕುಜಸ್ತರುರನೋಕಹ ಇತ್ಯಭಿನ್ನಾಃ ।
ಶಬ್ದಾ ದ್ರು ವಿಷ್ಟರ ನಗ ದ್ರುಮ ಪಾದಪಾ ಸ್ಸ್ಯುಃ[3] ॥ ೨೩ ॥

೧೭೮—ಅವಕೇಶೀ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಫಲೈರ್ವಂಧ್ಯಸ್ತು ಯೋ ಭವೇತ್ ॥
ಕ್ಷುಪೋ ಹ್ರಸ್ವಶಿಖಃ[4] ಶಾಖೀ ಫಲವಾನ್ ಫಲಿನಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೪ ॥

ಟೀ ॥ ಹೇಮ, ಸ್ವರ್ಣಂ, ಜಾತರೂಪಂ, ಸುವರ್ಣಂ, ಭರ್ಮಂ, ರುಗ್ಮಂ, ಹಾಟಕಂ, ಶಾತಕುಂಭಂ, ಗಾಂಗೇಯಂ, ಗೈರಿಕಂ, ಭೂರಿ, ಚಂದ್ರಂ, ರಾಃ, ಕಲ್ಯಾಣಂ, ನಿಷ್ಕಂ, ಅಷ್ಟಾಪದಂ, ಜಾಂಬೂನದಂ, ಹಿರಣ್ಯಂ, ಕನಕಂ, ಮಹಾರಜತಂ, ಕಾಂಚನಂ, ಕಾರ್ತಸ್ವರಂ, ಚಾಮೀಕರಂ, ಕರ್ಬುರಂ, ತಪನೀಯಂ,— ಈ ೨೫ **ಹೊನ್(ಪೊನ್)** ॥ ೧೯—೨೦ ॥

ಟೀ ॥ ಅಶ್ಮಗರ್ಭಂ, ಮರ(ಕತಂ)ತಕಂ, ಹರಿನ್ಮಣಿಃ–- ಈ ೩ **ಪಚ್ಚೆ.**

ಶೋಣಾಶ್ಮಾ, ಪದ್ಮರಾಗಃ, ಈ ೨ **ಮಾಣಿಕ್ಯಂ.**

ವೈಡೂರ್ಯಂ ವಾಳವಾಯಜಂ.— ಈ ೨ **ವೈಡೂರ್ಯಂ** ॥ ೨೧ ॥

ಟೀ ॥ ಸ್ಫಟಿಕಃ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಃ, ಅರ್ಕಾಶ್ಮಾ, ದಹನೋಪಳಃ–ಈ ೪ **ಸ್ಫಟಿಕಂ.** **ಎಲ್ಲಾ ರತ್ನಮುಂ**—ವಸು, ಮಣಿ ಯೆಂಬುದು. **ಎಲ್ಲಾ ಲೋಹಮುಂ**– ತೈಜಸಮೆಂಬುದು, ॥ ೨೨ ॥

ಟೀ ॥ ವೃಕ್ಷಃ, ಅಂಘ್ರಿಪಃ, ಕ್ಷಿತಿರುಹಃ, ಶಿಖರೀ, ಶಾಖೀ, ಶಾಲಃ, ವನಸ್ಪತಿಃ, ಅಗಃ, ವಿಟಪೀ, ಕುಟಃ, ಅದ್ರಿಃ, ಕುಜಃ, ತರುಃ, ಅನೋಕಹಃ, ದ್ರುಃ, ವಿಷ್ಟರಃ, ನಗಃ, ದ್ರುಮಃ, ಪಾದಪಃ– ಈ ೧೯ **ಮರಂ** ॥ ೨೩ ॥

ಟೀ ॥ **ಬಂಜೆಯ (ಮ)ರನಂ** ಅವಕೇಶಿಯೆಂಬುದು.

ಗುಜ್ಜುಗೊಂಬಿನ ಮರನಂ ಕ್ಷುಪಮೆಂಬುದು.

ಫಲ ಹಿಡಿದ ಮರನಂ ಫಲಿನಮೆಂಬುದು. ॥ ೨೪ ॥

---

(1) ಹರ್ಮ್ಯಂ ರುಕ್ಮಂ. (2) ಶೋಣಾಸ್ಯಾತ್. (3) ಪಾಖಃ, ಪಾಶ್ಚ. (4) ಪ್ರೋಕ್ತಃ.

೧೭೯—ವಾನಸ್ಪತ್ಯಾಃ ಸ್ಮೃತಾ ವೃಕ್ಷಾ ಯೇ (1) ಪುಷ್ಪಂತಿ ಫಲಂತಿ ಚ ॥
ಫಲಂತಿ ಯೇ ವಿನಾ ಪುಷ್ಪಂ ತಾ‌ಙ್ ವದಂತಿ ವನಸ್ಪತಿಮ್ ॥ ೨೫ ॥

೧೮೦—ಫಲಪಾಕಾವಸಾನಾಸ್ತು ಬುಧೈರೋಷಧಯಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ॥
ಲತಾ ಪ್ರತಾನನೀ ವಲ್ಲೀ ವ್ರತತೀ ಪ್ರತತಿಸ್ತಥಾ ॥ ೨೬ ॥

೧೮೧—ಅವಾಗ್ಭಾಗೋ ಭವೇದ್ಬುಧ್ನಃ ಪ್ರಾಗ್ರಂ ತು ಶಿಖರಂ ಶಿರಃ ॥
ವಿಸ್ತಾರೋ ವಿಟಪಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಆರೋಹಸ್ತು ಸಮುಚ್ಛ್ರಯಃ ॥ ೨೭ ॥

೧೮೨—ಸ್ಕಂಧಾದಧಃ ಪ್ರಕಾಂಡಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಘಾಣಃ ಸ್ಕಂಧ ಮುಚ್ಯತೇ ॥
ಸ್ಕಂಧಶಾಖಾಶ್ಚ(2) ಶಾಲಾಖ್ಯಾ ನಿಷ್ಕುಟಃ ಕೋಟರಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೮ ॥

೧೮೩—ತ್ವಗ್ವಲ್ಕಂ ವಲ್ಕಲಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮಜ್ಜಾ ಸಾರ(3) ಉದಾಹೃತಃ ॥
ಕರಹಾ(ಟಂ)ಟೋ ಭವೇತ್ ಕಂದಃ ಪಾ(ದೋ)ದಂ ಮೂ(ಲಂ)ಲೋ
[ಜಟಾ ಶಿಫಾ ॥ ೨೯ ॥

೧೮೪—ಆವಾಲ ಆಲವಾಲ(ಃ)ಂ ಸ್ಯಾ(4) ದಾವಾಪಃ ಸ್ಥಾನಕಂ ತಥಾ ॥
ಲತೋದ್ಗಮೋಽವರೋಹಸ್ತು ಪ್ರವಾಳಃ ಪಲ್ಲವಾಂಕುರಃ, ॥ ೩೦ ॥

ಟೀ ॥ **ಪೂವಾಗಿ ಕಾಯುಹ ಮರನಂ** ವಾನಸ್ಪತ್ಯಮೆಂಬುದು,
ಪೂವಾಗದೆ ಕಾಯುಹ ಮರನಂ ವನಸ್ಪತಿಯೆಂಬುದು—॥ ೨೫ ॥

ಟೀ ॥ **ಫಲವಾಗಲೊಡನೆ ಕಿಡುವುವು** ಔಷಧಿಗಳೆಂಬುದು.
ಲತಾ, ಪ್ರತಾನಿನೀ, ವಲ್ಲೀ, ವ್ರತತೀ, ಪ್ರತತಿಃ,— ಈ ೫ **ಬಳ್ಳಿ** ॥ ೨೬ ॥

ಟೀ ॥ ಅವಾಗ್ಭಾಗಃ, ಬುಧ್ನಃ, ಈ ೨ **ಮರದ ಮೊದಲ್**
ಪ್ರಾಗ್ರಂ,(ತು) ಶಿಖರಂ, ಶಿರಃ— ಈ ೨ **ಮರದ ತುದಿ.** ವಿಸ್ತಾರಃ, ವಿಟಪಃ—ಈ ೨ **ಮರದ ಕೊಂಬು.** ಆರೋಹಃ, ಸಮುಚ್ಛ್ರಯಃ—ಈ ೨ **ಮರದ ಉದ್ದಂ** ॥ ೨೭ ॥

ಟೀ ॥ **ಮರದ ಹನೆ(ಪಣೆ?)ಯಿಂ ಕೆಳಗೆ** ಪ್ರಕಾಂಡ ಮೆಂಬುದು, ಪ್ರಘಾಣಃ ಸ್ಕಂಧಂ—ಈ ೨ **ಮರದ ಪಣೆ.** ಸ್ಕಂಧಶಾಖಾಃ, ಶಾಲಾಃ—ಈ ೨ **ಮರದ ಹೆಗ್ಗೊಂಬು.**
ನಿಷ್ಕುಟಃ ಕೋಟರಃ ಈ ೨ **ಮರದ ಪೋೞಲ್** ॥ ೨೮ ॥

ಟೀ ॥ ತ್ವಕ್, ವಲ್ಕಾ, ವಲ್ಕಲಂ—ಈ ೩ **ಮರದ ಹೊಱ ಸೊಪ್ಪು.** ಮಜ್ಜಾ, ಸಾರಃ, ಈ ೨ **ಮರದ ಕೆಚ್ಚು.** ಕರಹಾಟಃ ಕಂದಃ—ಈ ೨ **ಮರದ ಗಡ್ಡೆ.** ಪಾದಂ, ಮೂಲಂ ಈ ೨ **ಮರದ ಬೇರ್.** ಜಟಾ, ಶಿಫಾ—ಈ ೨ **ಮರದ ಬೀೞಲ್.** ॥ ೨೯ ॥

ಟೀ ॥ ಆವಾಲಂ, ಆಲವಾಲಂ(5) —ಈ ೨ **ಮರಕ್ಕೆ ನೀರೆಱೆವ ಹರಿಕಣಿ.**
ಲತೋದ್ಗಮಃ ಅವರೋಹಃ—ಈ ೨ **ಮರದ ಮಡಲ್.**
ಪ್ರವಾಳಃ ಪಲ್ಲವಾಂಕುರಃ—ಈ ೨ **ಮರದ ಕೊನರ್** ॥ ೩೦ ॥

---

(1) ಪುಷ್ಪ್ಯಂತಿ. (2) ಶಾಲಾಸ್ಸ್ಯಾನ್ನಿ (3) ಸಾರಮುದಾಹೃತಮ್ (4) ಸ್ಯಾದವಯಃಸ್ಥಾ
(5) ಆವಾಪಃ, ಸ್ಥಾನಕಂ—ಇವೆರಡು ಪದಗಳೂ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ.

೧೮೫—ಪಲ್ಲವ(ಃ)ಂ ಸ್ಯಾತ್ಕಿಸಲಯಂ ವಲ್ಲರೀ ಮಂಜರೀ ತಥಾ ॥
ಬರ್ಹಂ ಪರ್ಣಂ ದಳಂ ಪತ್ರಂ ಪಲಾಶಂ ಛದನಂ ಛದಃ ।
ಅಂಕೂರ ಶ್ಚಾಂಕುರಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವೃಂತಂ ಪ್ರಸವ ಬಂಧನಂ ॥ ೩೧ ॥

೧೮೬—ಪುಷ್ಪಂ ಪ್ರಸವಃ ಕುಸುಮಂ ಪ್ರಸೂನಕಂ ಸುಮನಸಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಃ ॥
ಕೋರಕ ಜಾಳಕ ಕಳಿಕಾ ಕುಟ್ಮಳ ಮುಕುಳಾನಿ ತುಲ್ಯಾನಿ ॥ ೩೨ ॥

೧೮೭—ಉನ್ಮೀಳಿತ ಮುನ್ಮಿಷಿತಂ ಸ್ಮಿತಮುನ್ನಿದ್ರಂ ವಿಜೃಂಭಿತಂ ಹಸಿತಂ ॥
ಉದ್ಬುದ್ಧಂ ವ್ಯಾಕೋಚಂ ಪುಷ್ಪೇಷು ವಿಕಾಸವಾಚಕಾಶ್ಶಬ್ದಾಃ ॥ ೩೩ ॥

೧೮೮—ಪೌಷ್ಪಂ ರಜಃ ಪರಾಗಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮಕರಂದೋ ಮಧು ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಸ್ತಬಕೋ ಗುಚ್ಛಕೋ ಗುಚ್ಛೋ ಗುಲುಚ್ಛಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೩೪ ॥

೧೮೯—ಶಲಾಟು(ಃ) ಕೋಮಳಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ(1) ವಾನ(ಃ)ಂ ಶುಷ್ಕಫ(ಲಂ)ಲೋ
[ಭವೇತ್ ॥
ಬೀಜಕೋಶೀ ಶಮೀ ಶಿಂಬಾ ಗ್ರಂಥಿಃ ಪರ್ವ ಪರುಸ್ತಥಾ ॥ ೩೫ ॥

೧೯೦—(2) ಉಲಪಸ್ತಂಬಗುಲ್ಮಾಶ್ಚ ವೀರುಧೋ ವಿಟಪಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ॥
ಶಷ್ಪಂ ಬಾಲತೃಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸರ್ವಂ ಚ ತೃಣಮರ್ಜುನಂ ॥ ೩೬ ॥

ಟೀ ॥ ಪಲ್ಲವಂ, ಕಿಸಲಯಂ— ಈ ೨ **ಮರದ ತಳಿರ್.**
ವಲ್ಲರೀ, ಮಂಜರೀ— ಈ ೨ **ಮರದ ಗೊಂಚಲ್.**
ಬರ್ಹಂ, ಪರ್ಣಂ, ದಳಂ, ಪತ್ರಂ, ಪಲಾಶಂ, ಛದನಂ, ಛದಃ— ಈ ೭ **ಮರದ ಎಲೆ.**
ಟೀ ॥ ಅಂಕೂರಃ, ಅಂಕುರಃ— ಈ ೨ **ಮೊಳೆ.**
ವೃಂತಂ, ಪ್ರಸವಬಂಧನಂ— ಈ ೨ **ಹೂವಿನ ತೊಡಂಬೆ** ॥ ೩೧ ॥
ಟೀ ॥ ಪುಷ್ಪಂ, ಪ್ರಸವಃ, ಕುಸುಮಂ ಪ್ರಸೂನಕಂ, ಸುಮನಸ್—ಈ ೫ **ಪೂವಿನ** ಪೆಸರ್.
ಕೋರಕಃ ಜಾಲಕಃ, ಕಳಿಕಾ, ಕುಟ್ಮಳಃ, ಮುಕುಳಃ- ಈ ೫ **ಪೂವಿನ ಮುಗುಳ್** ॥ ೩೨ ॥
ಟೀ ॥ ಉನ್ಮೀಳಿತಂ, ಉನ್ಮಿಷಿತಂ, ಸ್ಮಿತಂ, ಉನ್ನಿದ್ರಂ, ವಿಜೃಂಭಿತಂ, ಹಸಿತಂ, ಉದ್ಬುದ್ಧಂ, ವ್ಯಾಕೋಚಂ, ವಿಕಾಸಃ— ಈ ೯ **ಅಲರ್ವುದರ್ಕೆ** ಪೆಸರ್ ॥ ೩೩ ॥
ಟೀ ॥ ರಜಃ, ಪರಾಗಃ—ಈ ೨ **ಪೂವಿನ ರಜಂ.** ಮಕರಂದಃ ಮಧು—ಈ ೨ **ಪೂವಿನ ಬಂಡು.** ಸ್ತಬಕಃ, ಗುಚ್ಛಕಃ ಗುಚ್ಛಃ, ಗುಲುಚ್ಛಃ- ಈ ೪ **ಪೂವಿನ ಗೊಂಚಲ್.** ॥ ೩೪ ॥
ಟೀ ॥ ಶಲಾಟು(ಃ), ಕೋಮಳಂ— ಈ ೨ **ಎಳಗಾಯ್.**
ವಾನಂ, ಶುಷ್ಕಂ ಈ ೨ **ಒಣಗಿದ ಕಾಯ್.**
ಬೀಜಕೋಶೀ, ಶಮೀ, ಶಿಂಬಾ— ಈ ೩ **ಕಾಯ್.**
ಗ್ರಂಥಿಃ, ಪರ್ವ, ಪರುಸ್—ಈ ೩ **ಗಂಟು.** ॥ ೩೫ ॥
ಟೀ ॥ ಉಲಪಃ, ಸ್ತಂಬಃ, ಗುಲ್ಮಃ, ವೀರುತ್, ವಿಟಪಃ—ಈ ೫ **ಹೊದಱು.**
ಶಷ್ಪಂ, ಬಾಲತೃಣಂ— ಈ ೨ **ಎಳವುಲ್.**
ಎಲ್ಲಾವುಲ್ಲುಮಂ—ಅರ್ಜುನಮೆಂಬುದು ॥ ೩೬ ॥

---

(1) ವಾನಂ ಪುಷ್ಪಿಫಲಂ. (2) ಉಪಲಕಸ್ತಂಬ.

೧೯೧—ಘಾಸಸ್ತು ಯುವಸಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಬರ್ಹಿರ್ದರ್ಭಃ ಕುಶಃ ಕುಥಃ ॥
ಉಲಪಾ ಬಲ್ಬಜಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಇಷೀಕಾ ಕಾಶ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೩೭ ॥

*೧೯೨—ಉಲಪೋ ಬಲ್ವಜಃ ಪ್ರೋಕ್ತ ಇಷೀಕಾ ಕಾಶ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಹರಿತಾಲೀ ಭವೇದ್ದೂರ್ವಾ ಶರೋ ಮುಂಜ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೩೮ ॥

೧೯೩—ರಂಭಾ ಕದಳೀ ಮೋಚಾ ತೃಣರಾಜಃ ಕಥ್ಯತೇ ತಲಸ್ತಾಲಃ
ಕಂಕೆಲ್ಲಿರಶೋಕಃ ಸ್ಯಾದಾಮ್ರಶ್ಚೂತಶ್ಚ ಸಹಕಾರಃ ॥ ೩೯ ॥

೧೯೪—ಮೃದ್ವೀಕಾ ಗೋಸ್ತನೀ ದ್ರಾಕ್ಷಾ (1) ಹಾರಹೂರಾ ? ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಪ್ರಿಯಂಗುಃ ಫಲಿನೀ ಶ್ಯಾಮಾ ಕುಟಜೋ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾ ॥ ೪೦ ॥

೧೯೫—ಕರವೀರೋ ಹಯಮಾರೋ ಮಾಲೂರಃ ಶ್ರೀಫಲೋ ಭವೇದ್ಬಿಲ್ವಃ ॥
ಕರಣೋ ಜಂಬೀರಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಬದರೀ ಕುವಲೀ ಚ ಕರ್ಕಂಧೂಃ ॥ ೪೧ ॥

೧೯೬—ಅರ್ಜುನಂ ಕಕುಭಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಶಾಲಂ ಸರ್ಜಂ ಚ ಸೂರಯಃ ॥
ಝಾವುಕಃ ಪಿಚುಲಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ(2) ವಂಜುಲೋ ನಿಚುಲಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೨ ॥

ಟೀ ॥ ಘಾಸಃ ಯುವಸಃ—ಈ ೨ **ದವಸಂ.**
ಬರ್ಹಿಃ, ದರ್ಭಃ ಕುಥಃ, ಕುಶಃ–ಈ ೪ **ಕುಶೆ.**
ಉಲಪಃ, ಬಲ್ವಜಃ–ಈ ೨ **ಗಂಜಳದ** ಪುಲ್.
ಇಷೀಕಾ, ಕಾಶಃ–ಈ ೨ **ಕಾಗಬ್ಬು** ॥ ೩೭ ॥
ಟೀ ॥ ಹರಿತಾಲೀ, ದೂರ್ವಾ – ಇವೆರಡುಂ **ಕಱುಂಕೆ.**
ಶರಃ, ಮುಂಜಃ – ಇವೆರಡುಂ **ಮೊದೆ** ॥ ೩೮ ॥
ಟೀ ॥ ರಂಭಾ, ಕದಳೀ, ಮೋಚಾ – ಈ ೩ **ಬಾೞೆ.**
ತೃಣರಾಜಃ, ತಲಃ, ತಾಲಃ – ಈ ೩ **ತಾೞೆ.**
ಕಂಕೆಲ್ಲಿ,ಃ ಅಶೋಕಃ—ಈ ೨ **ಅಸುಗೆ.**
ಆಮ್ರಃ, ಚೂತಃ, ಸಹಕಾರಃ— ಈ ೩ **ಮಾವು** ॥ ೩೯ ॥
ಟೀ ॥ ಮೃದ್ವೀಕಾ, ಗೋಸ್ತನೀ, ದ್ರಾಕ್ಷಾ, ಹಾರಹೂರಾ–ಈ ೪ **ದ್ರಾಕ್ಷೆ.**
ಪ್ರಿಯಂಗುಃ, ಫಲಿನೀ, ಶ್ಯಾಮಾ—ಈ ೩ **ಪ್ರಿಯಂಗು.**
ಕುಟಜಃ, ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾ – **ಕೊಡಸು** (ಬೆಟ್ಟಮಲ್ಲಿಗೆ) ॥ ೪೦ ॥
ಟೀ ॥ ಕರವೀರಃ, ಹಯಮಾರಃ – ಈ ೨ **ಕಣಿಗಿಲೆ.** ಮಾಲೂರಃ, ಶ್ರಿಫಲಃ, ಬಿಲ್ವ– ಈ ೩ **ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ** ಪೆಸರ್. ಕರಣಃ, ಜಂಬೀರಃ—ಈ ೨ **ನಿಂಬೆ.**
ಬದರೀ, ಕುವಲೀ, ಕರ್ಕಂಧೂಃ – ಈ ಮೂಱುಂ **ಬೋರೆ ಗಿಡದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೧ ॥
ಟೀ ॥ ಅರ್ಜುನಃ,ಕಕುಭಃ–ಈ ೨ **ಮತ್ತಿ.** ಶಾ(ಸಾ)ಲಃ, ಸರ್ಜಃ–ಈ ೨ **ಸಾಲವೃಕ್ಷಂ.** ಝಾವುಕಃ, ಪಿಚುಲಃ—ಈ ೨ **ಪಿಚುಲಂ?**
ವಂಜುಲಃ, ನಿಚುಲಃ—ಈ ೨ **ಹಬಸೇ ಗಿಡದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೨ ॥

---

*ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ೨೦೫ರ ವರೆಗಣ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಲುಪ್ತವಾಗಿವೆ. (1) ಹರಹೂ. (2) ಇಜ್ಜಲೋ.

೧೯೭—ಅರಿಷ್ಟಃ ಪಿಚುಮಂದಃ ಸ್ಯಾತ್ ನ್ಯಗ್ರೋಧೋ ವಟ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಶ್ರೀವೃಕ್ಷಃ ಪಿಪ್ಪಲೋಽಶ್ವತ್ಥೋ ಬುಧೈರ್ಬೋಧಿಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೪೩ ॥

೧೯೮—ಬ್ರಹ್ಮವೃಕ್ಷಃ ಪಲಾಶಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕಿಂಶುಕಶ್ಚ(1) ತ್ರಿಪತ್ರಕಃ ॥
ಮಹಾವೃಕ್ಷಃ ಸ್ನುಹಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಶೇಲು ಶ್ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ(ತ)ತ್ಮಕ ಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೪ ॥

೧೯೯—ನಕ್ತಮಾಲಃ ಕರಂಜಃ ಸ್ಯಾತ್ ವೃಷಾವಾಸಾಟರೂಷ(ಕ)ಣಃ ॥
ಆರಗ್ವಧಃ ಕೃತಮಾಲಃ ಸ್ವರ್ಣಪುಷ್ಪೀ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೪೫ ॥

೨೦೦—ವೃಕ್ಷೋತ್ಪಳಃ ಕರ್ಣಿಕಾರಃ, ಪೀತಸಾ(2) ರೋಽಸನಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ದಂಡೋತ್ಪಳಃ ಸಹದೇ(ವಾ)ವಃ ಸಲ್ಲಕೀ ಸ್ಯಾದ್ಗಜಪ್ರಿಯಾ ॥ ೪೬ ॥

೨೦೧—ನಿರ್ಗುಂಡೀ ಸಿಂಧುವಾರ(3)ಶ್ಚ ಮಂದಾರಃ ಪಾರಿಭದ್ರಕಃ ॥
ತಾಂಬೂಲೀ ನಾಗವಲ್ಲೀ ಸ್ಯಾದ್ಗುವಾಕಃ ಪೂಗ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೪೭ ॥

೨೦೨—ವಾನೀರೋ ವಂಜುಳಶ್ಶೀತೋ (4)ವಿದುಳೋ ವೇತಸಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥
(ಗೋ)ಕ್ಷುರಸ್ಸ್ಥಳಶೃಂಗಾಟ ಶ್ಶ್ವದಂಷ್ಟ್ರಾ ಸ್ಯಾತ್ತ್ರಿಕಂಟಕ(ಃ)ಂ ॥ ೪೮ ॥

ಟೀ ॥ ಅರಿಷ್ಟಃ, ಪಿಚುಮಂದಃ–ಈ ೨ **ಬೇವು.** ನ್ಯಗ್ರೋಧಃ, ವಟಃ, – ಈ ೨ **ಆಲಂ.** ಶ್ರೀವೃಕ್ಷಃ, ಪಿಪ್ಪಲಃ, ಅಶ್ವತ್ಥಃ, ಬೋಧಿಃ – ಈ ೪ **ಅರಳಿ** ॥ ೪೩ ॥
ಟೀ ॥ ಬ್ರಹ್ಮ ವೃಕ್ಷಃ, ಪಲಾಶಃ, ಕಿಂಶುಕಃ, ತ್ರಿಪತ್ರಕಃ–ಈ ೪ **ಮುಟ್ತುಗದ ಪೆಸರ್.**
ಮಹಾವೃಕ್ಷಃ, ಸ್ನುಹಿಃ–ಈ ೨ **ಮುಂಡಗಳ್ಳಿ.**
*ಶೇಲುಃ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕಃ—ಈ ೨ **ಅಂಬಟೆ ಮರದ** ಪೆಸರ್ ॥ ೪೪ ॥
ಟೀ ॥ ನಕ್ತಮಾಲಃ, ಕರಂಜಃ – ಈ ೨......ವೃಷಾವಾಸಃ, ಆಟರೂಷಕಃ—ಈ ೨ **ಆಡುಸೋಗೆ.** ಆರಗ್ವಧಃ, ಕೃತಮಾಲಃ, ಸ್ವರ್ಣಪುಷ್ಪೀ – ಈ......॥ ೪೫ ॥
ಟೀ ॥ ವೃಕ್ಷೋತ್ಪಳಃ ಕರ್ಣಿಕಾರಃ,—ಈ ೨ **ಕೊಸಗು.**
ಪೀತಸಾ(ಲ)ರಃ, ಅಸನಃ—ಈ ೨ **ಹೊನ್ನೆ.**
ದಂಡೋತ್ಪಳಃ, ಸಹದೇ(ವಾ)ವಃ—ಈ ೨ **ಸಹದೇವಿ.**
ಸಲ್ಲಕೀ, ಗಜಪ್ರಿಯಾ–ಈ ೨ **ತದಕು** ॥ ೪೬ ॥
ಟೀ ॥ ನಿರ್ಗುಂಡೀ ಸಿಂಧುವಾರಃ—ಈ ೨ **ಲೊಕ್ಕಿ.**
ಮಂದಾರಃ, ಪಾರಿಭದ್ರ(ಜಾತ)ಕಃ—ಈ ೨ **ಹಾರಿವಾಳಂ.**
ತಾಂಬೂಲೀ, ನಾಗವಲ್ಲೀ—ಈ ೨ **ಎಲೆಯಬಳ್ಳಿ.**
ಗುವಾಕಃ, ಪೂಗಃ—ಈ ೨ **ಅಡಕೆಯ ಮರಂ.** ॥ ೪೭ ॥
ಟೀ ॥ ವಾನೀರಃ, ವಂಜುಳಃ, ಶೀತಃ, ವಿದುಳಃ, ವೇತಸಃ— ಈ ೫ **ಹ(ಬ್ಬೆ)ಚ್ಚೆಯ ಮರಂ.** ಗೋಕ್ಷುರಃ, ಸ್ಥಳಶೃಂಗಾಟಃ, ಶ್ವದಂಷ್ಟ್ರಾ, ತ್ರಿಕಂಟಕಃ–ಈ ೪ **ನೆಗ್ಗಿಲು.** ॥ ೪೮ ॥

---

(1) ವಿಪತ್ರಕಃ. (2) ಪೀತಶಾ(ಸಾ)ಲೋ. (3) ಸ್ಸ್ಯಾತ್. (4) ನಿಚುಲೋ.
*ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಟೀಕಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ.

೨೦೩—ಪಿಚವ್ಯೋ ಬಾದರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕಾರ್ಪಾಸಸ್ತೂಳಕಂ ಪಿಚುಃ ॥
ಕೋಶಾತಕೀ ಪಟೋಳೀ ಸ್ಯಾದ್ಗಿರಿಕರ್ಣ್ಯಪರಾಜಿತಾ ॥ ೪೯ ॥

೨೦೪—ಕಥ್ಯತೇ ಕೃಷ್ಣಲಾ ಗುಂಜಾ ತಾಪಿಚ್ಛಃ ಕಾಕತುಂಡಿಕಾ ॥
ಕಿಂಪಾಕಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾಕಾಳ ಓಷ್ಠೀ ಬಿಂಬೀ ಚ ತುಂಡಿಕಾ ॥ ೫೦ ॥

೨೦೫—ತ್ವಚಿ(1) ಸಾರಶ್ಚಪೋ ವಂಶೋ ವೇಣುಸ್ತ್ವಕ್ಸಾರಮಸ್ಕರಾಃ ॥
ಸ್ವನಂತಿ ಯೇಽನಿಲೋದ್ಧೂತಾ ವೇಣವಸ್ತೇ ತು ಕೀಚಕಾಃ ॥ ೫೧ ॥

೨೦೬—ನೀಲೀ (2) ಝುಂಟೀ ಭವೇದ್ಬಾಣಃ ಪೀತಾ ಸಹಚರೀ ಭವೇತ್ ॥
ಮಾಳತೀ ಕಥ್ಯತೇ ಜಾತಿರ್ಮಾಗಧೀ ಯೂಥಿಕಾ ತಥಾ ॥ ೫೨ ॥

೨೦೭—ಹೇಮು(3) ಪುಷ್ಪಮಿಹ ನಾಗಕೇಸರಂ।
(4)ವಂಜುಳಂ ಚ ವಕುಳಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥
ಕೋವಿದಾರಮಪಿ ಕಾಂಚನಾರಕಂ।
ಮಲ್ಲಿಕಾಂ ವಿಚಕಿಳಂ ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ ॥ ೫೩ ॥

ಟೀ ॥ ಪಿಚವ್ಯಃ, ಬಾದರಃ, ಕಾರ್ಪಾಸಃ-ಈ ೩ ಪಟ್ಟಿ (ಹತ್ತಿ).
ತೂಲಕಂ, ಪಿಚುಃ-ಈ ೨ ಅರಳೆ.
ಕೋಶಾತಕೀ, ಪಟೋಳೀ—ಈ ೨ ಹಡಲಂ.
ಗಿರಿಕರ್ಣೀ, ಅಪರಾಜಿತಾ—ಈ ೨ ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆ. ॥ ೪೯ ॥

ಟೀ ॥ ಕೃಷ್ಣಲಾ, ಗುಂಜಾ—ಈ ೨ ಗುರುಗುಂಜಿ.
ತಾಪಿಚ್ಛಃ, ಕಾಕತುಂಡಿಕಾ—ಈ ೨ ಕಾಗೆದೊಂಡೆ.
ಕಿಂಪಾಕಃ ಮಹಾಕಾಳಃ—ಈ ೨ ಕಾಂಜೀರಂ.
ಓಷ್ಠೀ, ಬಿಂಬೀ, ತುಂಡಿಕಾ,—ಈ ೩ ತೊಂಡೆ. ॥ ೫೦ ॥

ಟೀ ॥ ತ್ವಚಿಸಾರಃ, ಚಪಃ, ವಂಶಃ, ವೇಣುಃ, ತ್ವಕ್ಸಾರಃ, ಮಸ್ಕರಃ—ಈ ೬ ಬಿದಿರ್.
ಗಾಳಿಗೆ ದನಿಗುಟ್ಟುವ ಬಿದಿರ್ ಕೀಚಕವೆಂಬುದು ॥ ೫೧ ॥

ಟೀ ॥ ನೀಲಿ, ಝುಂಟೀ, ಬಾಣಃ—ಈ ೩ ಕರಿಯ ಗೋರಂಟೆ.
ಪೀತಾ, ಸಹಚರೀ-ಈ ೨ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಗೋರಂಟೆ.
ಮಾಳತೀ, ಜಾತಿಃ-ಈ ೨ ಜಾದಿ.
ಮಾಗಧೀ, ಯೂಥಿಕಾ-ಈ ೨ ಸೇವಂತಿಗೆ. ॥ ೫೨ ॥

ಟೀ ॥ ಹೇಮಪುಷ್ಪಂ, ನಾಗಕೇಸರಂ-ಈ ೨ ನಾಗಕೇಸರಂ.
ವಂಜುಳಂ, ವಕುಳಂ—ಈ ೨ ವಕುಳಂ.
ಕೋವಿದಾರಃ, ಕಾಂಚನಾರಕಃ, . . . ಮಲ್ಲಿಕಾ, ವಿಚಕಿಳಂ-ಈ ೨ಮಲ್ಲಿಗೆ. ॥ ೫೩ ॥

---

(1) ಸಾರಶ್ಚ ಯೋ ವಂಶೋ. (2) ಝುಂಟೀ. (3)ಹೇಮಪುಷ್ಪಿ. (4) ಕೇಸರಂ ಚ ವಕುಳಂ,

೨೦೮—ವರ್ಣಪುಷ್ಪಮ(ಮ)ಮಿಲಾ(ನ)ತಕಂ ತಥಾ।
ಕಿಂಕಿರಾತಮುದಿತಂ ಕುರಂಟಕಂ।
(1) ರುದ್ರಪುಷ್ಪಮಭಿಧೀಯತೇ ಜಪಾ।
ಸಪ್ತಲಾ ಚ ನವಮಾಳಿಕಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೫೪ ॥

೨೦೯—ಬಂಧೂಕಂ ಬಂಧುಜೀವ(ಂ)ಸ್ಯಾತ್ಪುನ್ನಾಗಃ ಸುರಪರ್ಣಿಕಾ ॥
ಅತಿಮುಕ್ತಕ ಮಿಚ್ಛಂತಿ ವಾಸಂತೀಂ ಮಾಧವೀಂ ಲತಾಂ ॥ ೫೫ ॥

೨೧೦—ಉರ್ವಾ(ರು) (2)ಶ್ಚಿರ್ಭಟಃ ಪ್ರೋಕ್ತೌ ವಾಳುಕೀ ಕರ್ಕಟೀ ತಥಾ ॥
ಕರ್ಕಾರುರಥ ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಸ್ತುಂಬ್ಯಲಾಬೂಶ್ಚ ದುಗ್ಧಿಕಾ ॥ ೫೬ ॥

೨೧೧—ಅರಣ್ಯಮಟವೀ ಸತ್ರಂ ಕಾಂತಾರಂ ಕಾನನಂ ವನಂ ॥
ವಿಪಿನಂ ಗಹನಂ (3) ದುರ್ಗಂ ನಾತಿನಾನಾರ್ಥವಾಚಕಾಃ ॥ ೫೭ ॥

೨೧೨—ತಟೋಪಕಂಠೇ ಯೇ ಜಾತಾ ವನರಾಜೀ ಮಹೀಭೃತಾಂ ॥
ಉಪತ್ಯಕಾಂ ತು ತಾಂ ಪ್ರಾಹುರುಪರಿಷ್ಟಾದಧಿತ್ಯಕಾಂ ॥ ೫೮ ॥

೨೧೩—ನಗರಾನ್ನಾತಿ ದೂರೇಣ ಯಸ್ಸದ್ಭಿರುಪರೋಪಿತಃ ॥
ತರುಷಂಡಃ ಸ ಆರಾಮುಸ್ತಥೋಪವನಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೫೯ ॥

ಟೀ ॥ ವರ್ಣಪುಷ್ಪಂ, ಅಮಿಲಾತಕಂ,-ಈ ೨ ಬಣ್ಣದ ಹೂ.
ಕಿಂಕಿರಾತಂ, ಕುರಂಟಕಂ-ಈ ೨ ಗೋರಂಟೆ.
ರುದ್ರಪುಷ್ಪಂ, ಜಪಾ—ಈ ೨ ದಾಸವಣಂ.
ಸಪ್ತಳಾ, ನವಮಾಲಿಕಾ—ಈ ೨ ಇರುವಂತಿ. ॥ ೫೪ ॥

ಟೀ ॥ ಬಂಧೂಕಂ, ಬಂಧುಜೀವಂ-ಈ ೨ ಬಂದುಗೆ. ಪುನ್ನಾಗಃ, ಸುರಪರ್ಣಿಕಾ—ಈ ೨ ಸುರಹೊನ್ನೆ. ಅತಿಮುಕ್ತಕಂ, ವಾಸಂತೀ, ಮಾಧವೀ—ಈ ೩ ಅದಿಮುರ್ತ್ತೆ. ॥ ೫೫ ॥

ಟೀ ॥ ಉರ್ವಾರುಃ, ಚಿರ್ಭಟಃ-ಈ ೨ ಮೆಕ್ಕೆ. ವಾಳುಕೀ, ಕರ್ಕಟೀ-ಈ ೨ ಸೌಂತೆ.
ಕರ್ಕಾರುಃ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಃ-ಈ ೨ ಕುಂಬಳಂ.
ತುಂಬೀ, ಅಲಾಬೂಃ, ದುಗ್ಧಿಕಾ—ಈ ೩ ಸೋರೆ. ॥ ೫೬ ॥

ಟೀ ॥ ಅರಣ್ಯಂ, ಅಟವೀ, ಸತ್ರಂ, ಕಾಂತಾರಂ, ಕಾನನಂ, ವನಂ, ವಿಪಿನಂ, ಗಹನಂ, ದುರ್ಗಂ—ಈ ೯ ಅಡವಿ. ॥ ೫೭ ॥

ಟೀ ॥ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲ ಬನಮುಂ ಉಪತ್ಯಕಾ ಎಂಬುದು.
ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಣ ಬನಮುಂ ಅಧಿತ್ಯಕಾ ಎಂಬುದು. ॥ ೫೮ ॥

ಟೀ ॥ ಆರಾಮಃ, ಉಪವನಂ,—ಈ ೨ ಆರವೆ.
(4) ಊರಿಂಗೆ ದೂರದೊಳಿರ್ದ ವನಮುಂ ಉಪರೋ(ಷಿ)ಪಿತವೆಂಬುದು. ॥ ೫೯ ॥

---

(1) ಓಡ್ರಪುಷ್ಪಂ. (2) ಏರ್ವಾರುಶ್ಚಿ(ೀ)ರ್ಭಟಃ. (3) ಚೇತಿ ನಾತಿಭಿನ್ನಾರ್ಥಮಿಷ್ಯತೇ. (4) ಊರಿಂಗೆ ಅನತಿದೂರದೊಳಿರ್ದ (ಎಂದಿರಬೇಕು).

೨೧೪—ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಪ್ರಮದವನಂ ನೃಪಸ್ತು ಯಸ್ಮಿನ್ ।
ಶುದ್ಧಾಂತೈಃ ಸಹ ರಮತೇ ಗೃಹೋಪಕಂಠೇ ॥
ಉದ್ಯಾನಂ ಸ್ವಯಮುಪರ್ಯೈಃ ಸಮಂ(ಚ)ತು ಲೋಕೈ ।
ರನ್ಯೇಷಾಂ(1) ವಿಭವವತಾಂ ಚ ಪುಷ್ಪವಾಟೀ ॥ ೬೦ ॥

೨೧೫—(2) ಮಾತಂಗ ದ್ವಿರದದ್ವಿಪಾಃ ಕರಿಗಜಸ್ತಂಬೇರಮಾನೇಕಪಾಃ ।
ಕುಂಭೀ ಕುಂಜರವಾರಣೇಭರದಿನಃ ಸಾ(ಶಾ)ಮೋದ್ಭವಸ್ಸಿಂಧುರಃ ॥
ತುಲ್ಯಾರ್ಥಾಃ ಕಥಿತಾ ಹರಿರ್ಮೃಗಪತಿಃ ಪಂಚಾನನಃ ಕೇಸರೀ ।
ಹರ್ಯಕ್ಷೋ ನಖರಾಯುಧೋ ಮೃಗರಿಪುಃ ಸಿಂಹಶ್ಚ ಕಂಠೀರವಃ ॥ ೬೧ ॥

೨೧೬—ಭದ್ರೋ(3) ಮಂದೋ ಮೃಗಶ್ಚೇತಿ ವಿಜ್ಞೇಯಾಸ್ತ್ರಿವಿಧಾ ಗಜಾಃ ॥
ವನಪ್ರಚಾರ ಸಾರೂಪ್ಯಸತ್ವಭೇದೋಪಲಕ್ಷಿತಾಃ ॥ ೬೨ ॥

೨೧೭—ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಪಿಂಡೌ ಸ್ಮೃತೌ ಕುಂಭೌ ಕುಂಭಯೋರಂತರಂ ಬಿ(ವಿ)ದುಃ ॥
ಕರಟಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕಟೋ ಗಂಡೋ ವಮಥುಃ ಕರಶೀಕರಃ ॥ ೬೩ ॥

೨೧೮—ದಾನಂ ಮದೋ ವಿಷಾಣೌ ಚ(4) ದಶನೌ ಸ್ಕಂಧ ಆಸನಂ ॥
ಅಪಾಂಗದೇಶೋ ನಿರ್ಯಾಣಂ ಕರ್ಣಮೂಲಂ ತು (5)ಚೂಲಿಕಾ ॥ ೬೪ ॥

ಟೀ ॥ ಅರಸರುಂ ಅರಸಿಯರುಂ ಕೂಡಿಹ ಬನಮುಂ ಪ್ರಮದವನಮೆಂಬುದು. ಅರಮನೆಯ ಸಮಿಾಪದ ಬನಮುಂ ಉದ್ಯಾನಮೆಂಬುದು.
ಹೂವಿನ ತೋಂಟಮುಂ ಪುಷ್ಪವಾಟಿಯೆಂಬುದು. ॥ ೬೦ ॥

ಟೀ ॥ ಮಾತಂಗಃ, ದ್ವಿರದಃ, ದ್ವಿಪಃ, ಕರೀ, ಗಜಃ, ಸ್ತಂಬೇರಮಃ, ಅನೇಕಪಃ ಕುಂಭೀ, ಕುಂಜರಃ, ವಾರಣಃ, ಇಭಃ, ರದೀ, ಸಾಮೋದ್ಭವಃ, ಸಿಂಧುರಃ-ಈ ೧೪ ಆನೆಯ ಪೆಸರ್. ಹರಿಃ, ಮೃಗಪತಿಃ, ಪಂಚಾನನಃ, ಕೇಸರೀ, ಹರ್ಯಕ್ಷಃ, ನಖರಾಯುಧಃ, ಮೃಗರಿಪುಃ, ಸಿಂಹಃ, ಕಂಠೀರವಃ-ಈ ೯ ಸಿಂಹದ ಪೆಸರ್. ॥ ೬೧ ॥

ಟೀ ॥ ಭದ್ರಃ, ಮಂದಃ, ಮೃಗಃ, ಎಂದಿಂತು ಆನೆಗಳ್ ಮೂಱು ತೆಱನಕ್ಕುಂ. ॥೬೨॥

ಟೀ ॥ ಮೂರ್ಧಪಿಂಡಃ, ಕುಂಭಃ-ಈ ೨ ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳಂ.
ಎರಡು ಕುಂಭಸ್ಥಳದ ನಡು ಬಿದುಮೆಂಬುದು. ಕರಟಃ, ಕಟಃ ಗಂಡಃ-ಈ ೩ ಆನೆಯ ಗಂಡಸ್ಥಳಂ. ವಮಥುಃ, ಕರಶೀಕರಃ-ಈ ೨ ಆನೆಯ ಕೆಯ್ಯ ತುಂತುರ್ವನಿ. ॥೬೩॥

ಟೀ ॥ ದಾನಂ, ಮದಃ—ಈ ೨ ಮದಂ.
ವಿಷಾಣಃ, (ದಶನಃ)ರದನಃ—ಈ ೨ ಕೊಂಬು.
ಸ್ಕಂಧಃ, ಆಸನಂ-ಈ ೨ ಆನೆಯ ಪೆಗಲ್.
ಅಪಾಂಗದೇಶಃ, ನಿರ್ಯಾಣಂ,-ಈ ೨ ಆನೆಯ ಕಡೆಗಣ್.
ಕರ್ಣಮೂಲಂ (ತು) ಚೂಳಿಕಾ—ಈ ೨ ಕಿವಿಯ ಮೊದಲ್. ॥೬೪॥

---

(1) ಧನವಿಭವತಾಂ. (2) ಮಾತಂಗೋದ್ವಿರದೋದ್ವಿಪಃ, ಮಾತಂಗಾದ್ವಿರದಾದ್ವಿಪಾ. (3) ಮಂದ್ರೋ, (4) ರದನೌ. (5) ತೂಲಿಕಾ.

೨೧೯—ಅವಗ್ರಹೋ ಲಲಾಟಂ ಸ್ಯಾದಾರಕ್ಷಃ ಕುಂಭಯೋರಧಃ ॥
(1)ದಂತಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯಂ ಪ್ರತಿಮಾನಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥ ೬೫ ॥

೨೨೦—ಕರಾಗ್ರಂ ಪುಷ್ಕರಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಂಗುಲಿಃ ಕರ್ಣಿಕಾ ಮತಾ ॥
ಪೇಚಕಃ ಪುಚ್ಛಮೂಲಂತು (2) ಪದ್ಮಂ ಸ್ಯಾ ದ್ಬಿಂದುಜಾಲಕಮ್ ॥ ೬೬ ॥

೨೨೧—ಲಗ್ನಃ ಪ್ರಭಿನ್ನೋ ಮತ್ತಸ್ಸ್ಯಾದು(3) ದ್ವಾಂತೋ ಮದವರ್ಜಿತಃ ॥
ತಿರ್ಯಗ್ದಂತಪ್ರಹಾರಸ್ತು ಗಜಃ ಪರಿಣತೋ ಮತಃ ॥ ೬೭ ॥

೨೨೨—ಸಜ್ಜಿತಃ ಕಲ್ಪಿತೋಜ್ಞೇಯೋ ಬಹೂನಾಂ ಘಟನಾ ಘಟಾ ॥
(4)ಭೂಷಾ ಕಕ್ಷ್ಯಾ ವರತ್ರಾ ಸ್ಯಾದಾಲಾನಂ ಸ್ತಂಭ(ಮು) ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೬೮ ॥

೨೨೩—ಪಾದಕರ್ಮ್ಮ ಯತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಯಾತಮಂಕುಶ(ಚಾ)ವಾರಣಮ್ ॥
ಉಭಯಂ ವೀತಮಾಖ್ಯಾತಂ(5) ಭೇದಸ್ಥೂಲೋಚ್ಚಯೋ (6)ಗತಿಃ ॥ ೬೯ ॥

೨೨೪—(7) ಕರೀರಂ ದಂತಮೂಲಂ ಸ್ಯಾದ್ವಾರೀ ಚ ಗಜಬಂಧನಮ್ ॥
ನಿಗಡಃ ಪಾದಬಂಧಶ್ಚ ಹಿಂಜೀರಃ ಶೃಂಖಲೋಽ(8) ಂದುಕಃ ॥ ೭೦ ॥

ಟೀ ॥ ಅವಗ್ರಹಃ, ಲಲಾಟಃ(ಂ) – ಈ ೨ ನೊಸಲ್.
ಕುಂಭಸ್ಥಳದ ಕೆಳಗು ಆರಕ್ಷಮೆಂಬುದು.
ಎರಡು ಕೊಂಬುಗಳ ನಡು ಪ್ರತಿಮಾನಮೆಂಬುದು. ॥ ೬೫ ॥

ಟೀ ॥ ಕರಾಗ್ರಂ, ಪುಷ್ಕರಂ,—ಈ ೨ ತುದಿಗೈ.
ಅಂಗುಲಿಃ, ಕರ್ಣಿಕಾ—ಈ ೨ ಬೆರಲ್.
ಪೇಚಕಃ, ಪುಚ್ಛಮೂಲಂ, – ಈ ೨ ಮೊದಲ ಬಾ(ವಾ)ಲಂ.
ಬಿಂದು, ಪದ್ಮಕಂ—ಈ ೨ ಚಿಬ್ಬು. ॥ ೬೬ ॥

ಟೀ ॥ ಲಗ್ನಃ, ಪ್ರಭಿನ್ನಃ, ಮತ್ತಃ-ಈ ೩ ಮದದಾನೆ.
ಮದವಿೞಿದಾನೆ ಉದ್ವಾಂತಮೆಂಬುದು. ಅಡ್ಡ ವಿಱುವಾನೆ ಪರಿಣತಮೆಂಬುದು ॥ ೬೭ ॥

ಟೀ ॥ ಸಜ್ಜಿತಃ, ಕಲ್ಪಿತಃ—ಈ ೨ ಹಣ್ಣಿದಾನೆ. ಹಲವಾನೆ ಘಟಾಯೆಂಬುದು.
ಭೂಷಾ, ಕಕ್ಷ್ಯಾ, ವರತ್ರಾ—ಈ ೩ ಉರಮಿ(ಱಿ)ಳಿ.
ಆಲಾನಮೆಂಬುದ ಕಟ್ಟುವ ಕಂಭಂ. ॥ ೬೮ ॥

ಟೀ ॥ ಓಡುವುದು ಯತವೆಂಬುದು. ಅಂಕುಶ (ವಾ) ಚಾರಣಮುಂ ಯಾತಮೆಂಬುದು. ಈ ಯೆರಡುಂ ಕೂಡಿ ವೀತವೆಂಬುದು.
ವೇಗಃ, ಸ್ಥೂಲೋಚ್ಚಯಃ—ಈ ೨ ಹರಿವುದಕ್ಕೆ ಪೆಸರ್. ॥ ೬೯ ॥

ಟೀ ॥ ಕರೀರಂ, ದಂತಮೂಲಂ—ಈ ೨ ಮೊದಲುಗೊಂಬು.
ಆನೆಯ ಹಿಡಿವ ಠಾವು ವಾರಿಯೆಂಬುದು.
ನಿಗಳಃ ಪಾದಬಂಧಃ, ಹಿಂಜೀರಃ, ಶೃಂಖಲಾ, ಅಂದುಕಃ — ಈ ೫ ಆನೆಯ ಕಾಲ್ಗಟ್ಟು. ॥ ೭೦ ॥

---

(1) ಕುಂಭಯೋರುಭಯೋ. (2) ಪದ್ಮಕಂ. (3) ದುಪಾತ್ತೋ. (4) ಭೂಷಾ ಕಕ್ಷಾ. (5) ವೇಗಃ. (6) ಯೋರ್ಗತಿಃ, ಗತೇಃ. (7) ಕರರೀ, ಕರೀರೀ. (8) ಲೋಂದಕಃ.

GOVERNMENT ORIENTAL MSS
20 OCT 1943
TRIPLICANE P.O. MAD

೨೨೫—ಕಲಭಃ ಕರಿಪೋತಸ್ಸ್ಯಾದಂಕುಶಸ್ಸೃಣಿರುಚ್ಯತೇ ॥
ಔಪವಾಹ್ಯೋ ರಾಜವಾಹ್ಯಃ ಸನ್ನಾಹ್ಯಃ ಸಮರೋಚಿತಃ ॥ ೭೧ ॥
೨೨೬—ವ್ಯಾಳೋ ದುಷ್ಟಗಜಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಹಸ್ತಿನೀ ತು ವಶಾಸ್ಮೃತಾ ।
ಆಧೋರಣಾ ಹಸ್ತಿಪಕಾ ಹಸ್ತ್ಯಾರೋಹಾ ನಿಷಾದಿನಃ ॥
ಗಜಾಜೀವಾಸ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞೈರ್ಮಹಾಮಾತ್ರಾ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೭೨ ॥
೨೨೭—ಕೋಲಃ ಕ್ರೋಡಃ ಸೂ(ಶೂ)ಕರಸ್ಸ್ಯಾದ್ವರಾಹಃ ।
ಪೋತ್ರೀ ದಂಷ್ಟ್ರೀ ಘೃಷ್ಟಿರುಕ್ತಃ ಕಿರಿಶ್ಚ ॥
ವ್ಯಾಘ್ರೋ ದ್ವೀಪೀ ಪುಣ್ಡರೀಕಸ್ತರಕ್ಷುಃ ।
ಶಾರ್ದೂಲಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಚಿತ್ರಕಾಯೋ ಮೃಗಾರಿಃ ॥ ೭೩ ॥
೨೨೮—ಮಹಿಷಸ್ಸೈರಿಭ ಉಕ್ತೋ ರಕ್ತಾ(1) ಕ್ಷಃ ಕಾಸರೋ ಲುಲಾಯಶ್ಚ ॥
(2)ವಾಧ್ರೀಣಸಶ್ಚ ಖಡ್ಗೀ ಗಂಡಕ ಇತಿ ಕಥ್ಯತೇ ಸದ್ಭಿಃ ॥ ೭೪ ॥
೨೨೯—(3)ಋಕ್ಷಾಚ್ಛಭಲ್ಲ ಭಾಲ್ಲೂಕಭಲ್ಲೂಕಾಶ್ಚ ಸಮಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥
ಅರಣ್ಯಶ್ವಾ ಬುಧೈರ್ಜ್ಞೇಯಃ ಕೋಕ ಈಹಾಮೃಗೋ ವೃಕಃ ॥ ೭೫ ॥
೨೩೦—ಗೋಮಾಯು(4) ರ್ಭೂರಿಮಾಯಃ ಸ್ಯಾಚ್ಛೃಗಾಲೋ ಜಂಬುಕಶ್ಶಿವಾ ॥
ಫೇರಂಡಃ ಫೇರವಃ ಫೇರುಃ ಕ್ರೋಷ್ಟಾ ಚ ಮೃಗಧೂರ್ತಕಃ ॥ ೭೬ ॥

ಟೀ ॥ ಕಳಭಃ ಕರಿಪೋತಃ—ಈ ೨ **ಆನೆಯ ಮರಿ.**
ಅಂಕುಶಃ, ಸೃಣಿಃ—ಈ ೨ **ಅಂಕುಶಂ.**
ಔಪವಾಹ್ಯಃ ರಾಜವಾಹ್ಯಃ—ಈ ೨ **ಅರಸರೇಱುವಾನೆ.**
ಸನ್ನಾಹ್ಯಃ, ಸಮರೋಚಿತಃ—ಈ ೨ **ಕಾದುವಾನೆ.** ॥ ೭೧ ॥
ಟೀ ॥ ವ್ಯಾಳಃ, ದುಷ್ಟಗಜಃ—ಈ ೨ ಸಿತಗ **ಆನೆ.**
ಹಸ್ತಿನೀ, ವಶಾ—ಈ ೨ **ಹಿಡಿಯಾನೆ.** ಆಧೋರಣಮೆಂಬುದು **ನಾಯಕವಪ್ಪಾನೆ.**
ಹಸ್ತಿಪಕಃ, ಹಸ್ತ್ಯಾರೋಹಃ, ನಿಷಾದೀ,—ಈ ೩ **ಮಾವಂತಂ.**
ಗಜಾಜೀವಃ, ಮಹಾಮಾತ್ರಃ—ಈ ೨ **ಆನೆಯ ವೈದ್ಯಂ.** ॥ ೭೨ ॥
ಟೀ ॥ ಕೋಳಃ, ಕ್ರೋಡಃ, ಸೂಕರಃ, ವರಾಹಃ, ಪೋತ್ರೀ, ದಂಷ್ಟ್ರೀ, ಘೃಷ್ಟಿಃ, ಕಿರಿಃ—ಈ ೮ **ಹಂದಿ.**
ವ್ಯಾಘ್ರಃ, ದ್ವೀಪೀ, ಪುಂಡರೀಕಃ, ತರಕ್ಷುಃ, ಶಾರ್ದೂಲಃ, ಚಿತ್ರಕಾಯಃ, ಮೃಗಾರಿಃ—ಈ ೭ **ಹುಲಿ.** ॥ ೭೩ ॥
ಟೀ ॥ ಮಹಿಷಃ ಸೈರಿಭಃ, ರಕ್ತಾಕ್ಷಃ, ಕಾಸರಃ, ಲುಲಾಯಃ—ಈ ೫ **ಕೋಣಂ.**
ವಾಧ್ರೀಣಸಃ, ಖಡ್ಗೀ, ಗಂಡಂಕಃ—ಈ ೩ **ಖಡ್ಗಿ ಮೃಗಂ.** ॥ ೭೪ ॥
ಟೀ ॥ ಋಕ್ಷಃ, ಅಚ್ಛಃ, ಭಲ್ಲಃ, ಭಾಲ್ಲೂಕಃ, ಭಲ್ಲೂಕಃ—ಈ ೫ (ಕರಡಿ).
ಅರಣ್ಯಶ್ವಾ, ಕೋಕಃ, ಈಹಾಮೃಗಃ, ವೃಕಃ—ಈ ೫ **ತೋಳಂ.** ॥ ೭೫ ॥
ಟೀ ॥ ಗೋಮಾಯುಃ, ಭೂರಿಮಾಯಃ—ಈ ೨ **ಬಳ್ಳು.**
ಜಂಬುಕಃ, ಶಿವಾ, ಫೇರಂಡಃ, ಫೇರವಃ, ಫೇರುಃ ಕ್ರೋಷ್ಟಾ(ಚ) ಮೃಗಧೂರ್ತಕಃ—ಈ ೮ **ನರಿ.** ॥ ೭೬ ॥

---

(1) ಕ್ಷಾಃ ಕಾಸುರೋ. (2) ವಾರ್ಧ್ರಾಣಸಃ. (3) ಋಕ್ಷೋ. (4) ಭೂರಿಮಾಯು.

೨೩೧—ಏಣಃಕುರಂಗೋ ಹರಿಣೋಮೃಗಃ ಸ್ಯಾತ್ ।
ಸಾರಂಗ(1) ಋಷ್ಯಃ ಪೃಷತೋ ರುರುಶ್ಚ ॥
ನ್ಯಂಕುಸ್ತಥಾ ರಂಕುರಿತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ।
ವಾತಪ್ರಮೀ ಶಂಬರ ಕೃಷ್ಣಸಾರಾಃ ॥ ೭೭ ॥
೨೩೨—ವಲೀಮುಖೋ ಮರ್ಕಟಕೋ ವನೌಕಾಃ ।
ಪ್ಲವಂಗಮಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ಲವಗಃ ಪ್ಲವಂಗಃ ॥
ಹರಿಃ ಕಪಿಃ ಕೀಶ ಇಮೇ ಚ ಶಬ್ದಾಃ ।
ಶಾಖಾಮೃಗೋ ವಾನರ ಇತ್ಯಭಿನ್ನಾಃ ॥ ೭೮ ॥
೨೩೩—ಗೋಲಾಂಗೂಲ ಇತಿಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕೃಷ್ಣವಕ್ತ್ರಶ್ಚ(ಸ್ತು) ಮರ್ಕಟಃ ॥
ಕಪೇಃ ಕ್ರೀಡಾದಿಕಂ ಕಿಂಚಿತ್ಕಾ(2) ಪೇಯಮಿತಿ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೭೯ ॥
೨೩೪—ಶಲಲಃ ಶಲ್ಲಕಶ್ಶ್ವಾವಿತ್ತಸ್ಸೂಚೀ ಶಲಲಂ ಶಲಮ್ ॥
ವ್ಯಾಘ್ರಾದಯೋ ವನಚರಾಃ ಪಶವ ಶ್ವಾಪದಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೮೦ ॥
೨೩೫—ಗೋಧಾ ಮುಶಲಿಕಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಗೌಧೇರಾ ತತ್ಸುತಾ ಮತಾಃ ॥
ಸರಟಃ ಕೃಕಲಾಸಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರತಿಸೂರ್ಯ ಶ್ಶಯಾನಕಃ ॥ ೮೧ ॥
೨೩೬—ಆಖುರ್ವೃಷೋ ಮೂಷಕಃ ಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಉಂದುರಃ ಖನಕಸ್ತಥಾ ॥
ಚುಚುಂದರೀ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ವಿದ್ವದ್ಭಿರ್ಗಂಧಮೂಷಿಕಾ ॥ ೮೨ ॥

ಟೀ ॥ ಏಣಃ, ಕುರಂಗಃ, ಹರಿಣಃ, ಮೃಗಃ—ಈ ೪ **ಹುಲ್ಲೆ.**
ಸಾರಂಗಃ, ರು(ಋ)ಷ್ಯಃ, ಪೃಷತಃ ರುರುಃ—ಈ ೪ **ಸಾರಂಗಂ.**
ನ್ಯಂಕುಃ, ರಂಕುಃ—ಈ ೨ **ಮರೆ.**
ವಾತಪ್ರಮೀಃ, ಶಂಬರಃ, ಕೃಷ್ಣಸಾರಃ—ಈ ೩ **ಕೃಷ್ಣಮೃಗಂ.** ॥ ೭೭ ॥
ಟೀ ॥ ಬಲೀಮುಖಃ, ಮರ್ಕಟಕಃ, ವನೌಕಾಃ, ಪ್ಲವಂಗಮಃ, (ಪ್ಲವಂಗಃ) ಪ್ಲವಗಃ, ಹರಿಃ, ಕಪಿಃ, ಕೀಶಃ, ಶಾಖಾಮೃಗಃ, ವಾನರಃ—ಈ ೧೧ **ಕೋಡಗಂ.** ॥ ೭೮ ॥
ಟೀ ॥ ಗೋಲಾಂಗೂಲಃ, ಕೃಷ್ಣವಕ್ತ್ರಃ—ಈ ೨ **ಮುಸು.**
ಕೋಡಗದ ಕೆಯ್ತಮುಂ ಕಾಪೇಯಮೆಂಬುದು. ॥ ೭೯ ॥
ಟೀ ॥ ಶಲಲಃ, ಶಲ್ಯಕಃ, ಶ್ವಾವಿತ್—ಈ ೩ **ಎಯ್.**
ಶಲಲಂ, ಶಲಂ—ಈ ೨ **ಎಯ್ಯ ಮುಳ್ಳು.**
ಪಶುಃ, ಶ್ವಾಪದಃ —ಈ ೨ **(ಬೆಳ್ಮಿಗ) ಕೋಟ್ಮೃಗಂಗಳ್.** ॥ ೮೦ ॥
ಟೀ ॥ ಗೋಧಾ, ಮುಸಲಿಕಾ—ಈ ೨ **ಉಡು.**
ಗೌಧೇರಮೆಂಬುದು **ಉಡುವಿನ ಮರಿ.** ಸರಟಃ, ಕೃಕಲಾಸಃ--ಈ ೨ **ಓತಿ.**
ಪ್ರತಿಸೂರ್ಯಃ, ಶಯಾನಕಃ—ಈ ೨ **ಗೋಸುಂಬೆ.** ॥ ೮೧ ॥
ಟೀ ॥ ಆಖುಃ, ವೃಷಃ, ಮೂಷಕಃ—ಈ ೩ **ಇಲಿ.**
ಉಂದುರಃ, ಖನಕಃ—ಈ ೨ **ಹೆಗ್ಗಣಂ.**
ಚುಚುಂದರೀ, ಗಂಧಮೂಷಿಕಾ—ಈ ೨ **ಸುಂಡಿಲಿ** ॥ ೮೨ ॥

---

(1) ಮರುಶ್ಚ. (2) ಕಾ (ಕೋ)ಪೇಯಃ.

೨೩೭—ಓತುರ್ಬಿಡಾಲೋ ಮಾರ್ಜಾರೋ ಪೃಷದಂಶಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಜಾಹಕೋ ಗಾತ್ರಸಂಕೋಚೀ ಮಂಡಲೀ ಚ ಬುಧೈಸ್ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೮೩ ॥

೨೩೮—ಪತತ್ಪತಂಗಃ ಪತಗಃ ಪತತ್ರೀ ।
ಪತ್ರೀ ಶಕುಂತಿಃ ಶಕುನಃ ಶಕುಂತಃ ॥
(1) ವಯೋ ವಿಹಾಯೋ ವಿಹಗೋವಿಹಂಗೋ ।
ವಿಹಂಗಮಃ ಪತ್ರರಥೋ ಗುರುತ್ಮಾನ್ ॥ ೮೪ ॥

೨೩೯—ಶಕುನಿಃ ಖಗೋ ನಗೌಕಾ ಪಕ್ಷೀ ವಿರ್ವಿಷ್ಕಿರಸ್ತಥಾ ವಿಕಿರಃ ॥
ಅಂಡಜನೀಡಜ ವಾಜಿದ್ವಿಜಾಶ್ಚ ಕಥಿತಾಸ್ಸಮಾನಾರ್ಥಾಃ ॥ ೮೫ ॥

೨೪೦—ತನೂರುಹಂ ಗರುತ್ಪತ್ರಂ ಪತತ್ರಂ ಛದನಂ ಛದಃ ॥
ಪಿಂಛಂ ವಾಜಸ್ತಥಾ ಪಕ್ಷಃ ಪಕ್ಷಮೂಲಂ ತು ಪಕ್ಷತಿಃ ॥ ೮೬ ॥

೨೪೧—ಪೇಶೀ ಕೋಶಃ ಸ್ಮೃತೋಽಂಡಶ್ಚ ಕುಲಾಯೋ ನೀಡಮುಚ್ಯತೇ ॥
(2) ಚಂಚುಃ ಚಂಚೂಸ್ತಥಾ ತ್ರೋಟಿರ್ಡಯನಂ ಗಗನೇ ಗತಿಃ ॥ ೮೭ ॥

೨೪೨—ಕೇಕೀ ಶಿಖೀ ಶಿಖಂಡೀ ಪ್ರಚಲಾಕೀ ಬರ್ಹಿಣಃ ಕಲಾಪೀ ಚ ॥
ಸರ್ಪಾಶನೋ ಮಯೂರಃ ಶಿಖಾವಲಶ್ಯಾಮಕಂಠಶ್ಚ ॥ ೮೮ ॥

ಟೀ ॥ ಓತುಃ, ಬಿಡಾಳಃ, ಮಾರ್ಜಾರಃ, ಪೃಷದಂಶಃ— ಈ ೪ **ಬೆಕ್ಕು.**

ಜಾಹಕಃ, ಗಾತ್ರಸಂಕೋಚೀ, ಮಂಡಲೀ—ಈ ೩ **ಇಲಿಯಂ ಹಿಡಿಯಲನುಗೆಯ್ವ ಬೆಕ್ಕು.** ॥ ೮೩ ॥

ಟೀ ॥ ಪತತ್, ಪತಂಗಃ, ಪತಗಃ, ಪತತ್ರೀ, ಪತ್ರೀ, ಶಕುಂತಿಃ, ಶಕುನಃ, ಶಕುಂತಃ, ವಯಃ, ವಿಹಾಯಃ, ವಿಹಗಃ, ವಿಹಂಗಃ, ವಿಹಂಗಮಃ, ಪತ್ರರಥಃ, ಗುರುತ್ಮಾನ್, ಶಕುನಿಃ, ಖಗಃ, ನಗೌಕಾಃ, ಪಕ್ಷೀ, ವಿಃ, ವಿಷ್ಕಿರಃ, ವಿಕಿರಃ, ಅಂಡಜಃ, ನೀಡಜಃ, ವಾಜೀ, ದ್ವಿಜಃ— ಈ ೨೬ **ಹಕ್ಕಿ** ॥ ೮೪–೮೫ ॥

ಟೀ ॥ ತನೂರುಹಂ, ಗರುತ್, ಪತ್ರಂ, ಪತತ್ರಂ, ಛಂದನಂ, ಛದಃ, ಪಿಂಛಂ, ವಾಜಃ, ಪಕ್ಷಃ— ಈ ೯ **ಎಱ(ಂ)ಕೆ.**

ಪಕ್ಷಮೂಲಂ, ಪಕ್ಷತಿಃ— ಈ ೨ **ಎಱಕೆಯ ಮೊದಲ್.** ॥ ೮೬ ॥

ಟೀ ॥ ಪೇಶೀ, ಕೋಶಃ, ಅಂಡಂ,— ಈ ೩ **ಮೊಟ್ಟೆ.**

ಕುಲಾಯಃ, ನೀಡಂ— ಈ ೨ **ಗೂಡು.**

ಚಂಚುಃ, ಚಂಚೂಃ, ತುಂಡ(ಃ) ತ್ರೋಟಿಃ— ಈ ೩ **ಹಕ್ಕಿಯ ಮುಖಂ.**

ಹಾಱುವುದು ಡಯನಮೆಂಬುದು. ॥ ೮೭ ॥

ಟೀ ॥ ಕೇಕೀ, ಶಿಖೀ, ಶಿಖಂಡೀ, ಪ್ರಚಲಾಕೀ, ಬರ್ಹಿಣಃ, ಕಳಾಪೀ, ಸರ್ಪಾಶನಃ ಮಯೂರಃ, ಶಿಖಾವಳಃ, ಶ್ಯಾಮಕಂಠ(ಃ)— ಈ ೧೦ **ನವಿಲ್.** ॥ ೮೮ ॥

---

(1) ವಿಯೋ. (2) ಚಂಚೂ ಸ್ತುಂಡಸ್ತ್ರೋಟಿಃ.

೨೪೩—ವಾಣೀ ಕೇಕಾ ಶಿಖಾ ಚೂಡಾ ಚಂದ್ರಕೋ ಮೇಚಕೋ ಮತಃ ॥
ಪ್ರಚಲಾಕಃ ಶಿಖಂಡಶ್ಚ ಕಲಾಪೋ ಬರ್ಹ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೮೯ ॥

೨೪೪—ಅನ್ಯಭೃತಃಪರಪುಷ್ಟಃ ಕಲಕಂಠಃ ಕೋಕಿಲಃ ಪಿಕಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ॥
ಕಲವಿಂಕಶ್ಚಟಕಃ ಸ್ಯಾತ್ ಗೃಹಬಲಿಬುಕ್ ನೀಲಕಂಠಶ್ಚ ॥ ೯೦ ॥

೨೪೫—ಕ್ರೌಂಚಃ (1) ಕ್ರುಂಚಃ ಖಂಜನಃ ಖಂಜರೀಟಃ ।
ಕೋಕಶ್ಚಕ್ರಶ್ಚಕ್ರವಾಕೋ ರಥಾಂಗಃ ॥
ದಾರ್ವಾಘಾಟಃ ಸಾರಸಃ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಃ ।
ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಸದ್ಭಿಸ್ಸಾರಸೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ಚ ॥ ೯೧ ॥

೨೪೬—ಅರಿಷ್ಟಃ ಕರಟಃ ಕಾಕೋ ಬಲಿಪುಷ್ಟಃ ಸಕೃತ್ಪ್ರಜಃ ॥
ಏಕದೃಗ್ಬಲಿಭುಕ್‌ಧ್ವಾಂಕ್ಷಃ ಚಿರಂಜೀವೀ ಚ ವಾಯಸಃ ॥ ೯೨ ॥

೨೪೭—ಉಲೂಕಃ ಕೌಶಿಕಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಧ್ವಾಂಕ್ಷಾರಾತಿರ್ನಿಶಾಟನಃ ॥
ಕಾಕೋಲೋ(2) ಮೌಕುಲಿರ್ದ್ರೋಣಃ ಕೃಷ್ಣಕಾಕೋ ವನಾಶ್ರಯಃ ॥ ೯೩ ॥

೨೪೮—ಕೃಕವಾಕುಸ್ತಾಮ್ರಚೂಡಃ ಕುಕ್ಕುಟಶ್ಚರಣಾಯುಧಃ ॥
(3) ಕಿಕಿದೀವಿಸ್ಸ್ಮೃತಃ ಚಾಷಃ ಶಕುಂತೋ ಭಾಸ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೯೪ ॥

ಟೀ ॥ ವಾಣೀ, ಕೇಕಾ— ಈ ೨ **ನವಿಲಧ್ವನಿ.** K.392

ಶಿಖಾ, ಚೂಡಾ – ಈ ೨ **ನವಿಲ ಕೊಟ್ಟು.**

ಚಂದ್ರಕಃ, ಮೇಚಕಃ— ಈ ೨ **ಹೀಲಿಯ ಕಣ್ಣು.**

ಪ್ರಚಳಾಕಃ, ಶಿಖಂಡಃ—ಈ ೨ **ಹೀಲಿ.** ಕಳಾಪಃ, ಬರ್ಹಃ—ಈ ೨ **ಸೋಗೆ.** ॥ ೮೯ ॥

ಟೀ ॥ ಅನ್ಯಭೃತಃ, ಪರಪುಷ್ಟಃ, ಕಳಕಂಠಃ, ಕೋಕಿಳಃ, ಪಿಕಃ— ಈ ೫ **ಕೋಗಿಲೆ.**

ಕಲವಿಂಕಃ, ಚಟಕಃ, ಗೃಹಬಳಿಭುಕ್, ನೀಲಕಂಠಃ— ಈ ೪ **ಗುಬ್ಬಿ(ಲು).** ॥ ೯೦ ॥

ಟೀ ॥ ಕ್ರೌಂಚಃ, ಕ್ರುಞ್, – ಈ ೨ **ಕೊಂಚೆ.** ಖಂಚರೀಟಃ, ಖಂಜನಃ – ಈ ೨ **ಗ(ಕ)ವಿಂಜು.** ಕೋಕಃ, ಚಕ್ರಃ, ಚಕ್ರವಾಕಃ, ರಥಾಂಗಃ—ಈ ೪ **ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿ.**

ದಾರ್ವಾಘಾಟಃ, ಸಾರಸಃ, ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಃ— ಈ ೩ **ಸಾರಸಂ.**

ಸಾರಸಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ – ಈ ೨ **ಸಾರಸಿ.** ॥ ೯೧ ॥

ಟೀ ॥ ಅರಿಷ್ಟಃ, ಕರಟಃ, ಕಾಕಃ, ಬಲಿಪುಷ್ಟಃ, ಸಕೃತ್ಪ್ರಜಃ, ಏಕದೃಕ್, ಬಳಿಭುಕ್, ಧ್ವಾಂಕ್ಷಃ, ಚಿರಜೀವೀ, ವಾಯಸಃ – ಈ ೧೦ **ಕಾಗೆ.** ॥ ೯೨ ॥

ಟೀ ॥ ಉಲೂಕಃ, ಕೌಶಿಕಃ, ಧ್ವಾಂಕ್ಷಾರಾತಿಃ, ನಿಶಾಟನಃ – ಈ ೪ **ಗೂಗೆ.**

ಕಾಕೋಲಃ, ಮೌಕುಳಿಃ, ದ್ರೋಣಃ, ಕೃಷ್ಣಕಾಕಃ, ವನಾಶ್ರಯಃ— ಈ ೫ **ಅಡವಿಯ ಕಾಗೆ.** ॥ ೯೩ ॥

ಟೀ ॥ ಕೃಕವಾಕುಃ, ತಾಮ್ರಚೂಡಃ, ಕುಕ್ಕುಟಃ, ಚರಣಾಯುಧಃ—ಈ ೪ **ಕೋೞಿ.** ಕಿರೀಟೀ(ಕಿಕೀದಿವಿಃ), ಚಾಷಃ—ಈ ೨ **ಕೊಟ್ಟು.** ಶಕುಂತಃ, ಭಾಸಃ—ಈ ೨ **ಪಿಂಗಲಿ.** ॥ ೯೪ ॥

---

(1) ಕ್ರುಙ್ಸ್ಯಾತ್. (2) ಮೌಕಲಿ. (3) ಕಿಕಿದೀಧಿತಿ, ಕಿರೀಟೀ ವಿಶ್ರುತಶ್ಚಾಷಃ.

೨೪೯—ಭೃಂಗಃ ಕಳಿಂಗೋ ಧೂಮ್ಯಾಟಃ ಸಾರಂಗಶ್ಚಾತಕೋ ಮತಃ ॥
ವ್ಯಾಘ್ರಾಟಸ್ತು ಭರದ್ವಾಜ ಶ್ಶುಕಃ ಕೀರ ಉದಾಹೃತಃ ॥ ೯೫ ॥
೨೫೦—ಆಟಿಶ್ಶರಾರಿರಾತಿಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಉತ್ಕ್ರೋಶಕುರರೌ ಸಮೌ ॥
ದಾತ್ಯೂಹೋ ಜಲರಂಕುಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕೋಯಷ್ಟಿಃ ಶಿಖರೀ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೯೬ ॥
೨೫೧—ಬಕೋ ಬಕೋಟೋ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಬಲಾಕಾ (1) ಬಿಸಕಂಠಿಕಾ ॥
(2) ಆತಾಪೀ ಶಕುನಿಶ್ಚಿಲ್ಲೋ (3)ಮದ್ಗು ಸ್ಸ್ಯಾಜ್ಜಲವಾಯಸಃ ॥ ೯೭ ॥
೨೫೨—ಹಂಸಾಶ್ಶ್ವೇತಚ್ಛದಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಶ್ಚಕ್ರಾಂಗಾ ಮಾನಸೌಕಸಃ ॥
(4) ಮರಾಳಾ ಹಂಸಕಾಂತಾ ಸ್ಯಾತ್ ವರಲಾ ವರಟಾ ತಥಾ ॥ ೯೮ ॥
೨೫೩—ಆತಾಮ್ರೈ ರಾಜಹಂಸಾಶ್ಚ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಸ್ಸಿತೇತರೈಃ ।
ಮಲಿನೈರ್ಮಲ್ಲಿ(5) ಕಾಕ್ಷಾಸ್ತು ಕಥ್ಯನ್ತೇ ಚರಣಾನನೈಃ ॥
ಪಕ್ಷೈರಾಧೂಸರೈರ್ಹಂಸಾ ಕಲಹಂಸಾ ಇತಿಸ್ಮೃತಾಃ ।
ಪ್ರೋಚ್ಯನ್ತೇ(6) ಪ್ರಜಿಕಾ ಶ್ಶ್ಯೇ(7) ನಾಷ್ಟಿಟ್ಟಿಭಾಃ ಕ್ಷುದ್ರಪಕ್ಷಿಕಾಃ ॥ ೯೯ ॥
೨೫೪—ಜೀವಂಜೀವ ಕಪಿಂಜಲ ಚಕೋರ ಹಾರೀತವಂಜುಲ ಕಪೋತಾಃ ॥
ಕಾರಂಡವ ಕಾದಂಬ ಕ್ರಕರಾದ್ಯಾಃ(8) ಪಕ್ಷಿಜಾತಯೋ ಜ್ಞೇಯಾಃ ॥ ೧೦೦ ॥

ಟೀ ॥ ಭೃಂಗಃ, ಕಳಿಂಗಃ, ಧೂಮ್ಯಾಟಃ, ಸಾರಂಗಃ, ಚಾತಕಃ— ಈ ೫ **ಚಾದಗೆ.** ವ್ಯಾಘ್ರಾಟಃ, ಭರದ್ವಾಜಃ — ಈ ೨ **ಹೆಗ್ಗಾ(ಱ)ಱ.** ಶುಕಃ, ಕೀರಃ — ಈ ೨ **ಗಿಳಿ.** ॥ ೯೫ ॥

ಟೀ ॥ ಆಟಿಃ, ಶರಾರಿಃ, ಆತಿಃ— ಈ ೩ **ಸರಕೂಟವಕ್ಕಿ.**

ಉತ್ಕ್ರೋಶಃ, ಕುರರಃ— ಈ ೨ **ಮರಕೂಟವಕ್ಕಿ.**

ದಾತ್ಯೂಹಃ, ಜಳರಂಕುಃ— ಈ ೨ **ಜಾಮುಹಂ.**

ಕೋಯಷ್ಟಿಃ, ಶಿಖರೀ— ಈ ೨ **ಕೊಟ್ಟುಕಂ** ॥ ೯೬ ॥

ಟೀ ॥ ಬಕಃ, ಬಕೋಟಃ — ಈ ೨ **ಬಕಂ.** ಬಲಾಕಾ, ಬಿಸಕಂಠಿಕಾ— ಈ ೨ **ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿ.**

ಆತಾಪೀ, ಶಕುನಿಃ, ಚಿಲ್ಲಃ— ಈ ೩ **ಗುಂಡುಮುಳುಕ(ನ ಹಕ್ಕಿ)ಂ.**

ಮದ್ಗುಃ, ಜಳವಾಯಸಃ— ಈ ೨ ನೀರಕಾಗೆ ॥ ೯೭ ॥

ಟೀ ॥ ಹಂಸಃ, ಶ್ವೇತಚ್ಛದಃ, ಚಕ್ರಾಂಗಃ, ಮಾನಸೌಕಾಃ(ಕಸಃ)— ಈ ೪ **ಹಂಸಂ.**

ಮರಾಳಾ, ವರಾಳಾ, ವರಟಾ — ಈ ೩ **ಹೆಣ್ಣಂಚೆ** ॥ ೯೮ ॥

ಟೀ ॥ **ಕೆಂಪಪ್ಪ ಕಾಲ್ಮೊಗಂಗಳಿಂ** ರಾಜಹಂಸೆಗಳೆಂಬುದು. **ಕರಿಯವಪ್ಪ ಕಾಲ್ಮೊಗಂಗಳಿಂ** ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಂಗಳೆಂಬುದು. **ಮಾಸಿದ ಕಾಲ್ಮೊಗಂಗಳಿಂ** ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷಂಗಳೆಂಬುದು. **ನಸುಮಾಸಿದೆಱಂಕೆಗಳಿಂ** ಕಲಹಂಸೆಗಳೆಂಬುದು.

ಪ್ರಾಜಿಕಾಃ, ಶ್ಯೇನಾಃ— ಈ ೨ **ಗಿಡಿಗಂ.** ಟಿಟ್ಟಿಭಾಃ, ಕ್ಷುದ್ರಪಕ್ಷಿಕಾಃ— ಈ ೨ **ಚಿಟ್ಟೆ** ॥ ೯೯ ॥

ಟೀ ॥ ಜೀವಂಜೀವಃ, ಕಪಿಂಜಳಃ, ಚಕೋರಃ, ಹಾರೀತಃ, ವಂಜುಳಃ, ಕಪೋತಃ— ಈ ೬ **ಹೊಱಸು.** ಕಾರಂಡವಃ, ಕಾದಂಬಕಃ, ಕ್ರಕರಃ— ಈ ೩ **ಕರ್ಕರಂ.** ಇವು ಮೊದಲಾದುವು ಹಕ್ಕಿಯ ಭೇದಂಗಳ್ ॥ ೧೦೦ ॥

---

(1) ವಿಸ್ರಕಂಠಿಕಾ. (2) ಆತಾಯಿೀ. (3) ಮುದ್ಗ. (4) ವಾರಲಾ. (5) ಕಾಖ್ಯಾಶ್ಚ. (6) ಪ್ರಾಚಿಕಾಃ. (7) ನಾಶ್ಚಟಿಕಾಃ. (8) ಪಕ್ಷಜಾತೋ.

೨೫೫ – ಮಧುಕರ ಮಧುಪ ಮಧುವ್ರತ ಶಿಲೀಮುಖ ಭ್ರಮರಭೃಂಗ ಪುಷ್ಪಲಿಹಃ ॥
ಇಂದಿಂದಿರಾಳಿ ಷಟ್ಚರಣ ಚಂಚರೀಕಾಲಿನೋ ದ್ವಿರೇಫಾಸ್ಸ್ಯುಃ ॥ ೧೦೧ ॥
(1) ೨೫೬ – ಝಿಲ್ಲೀಕಾ ಚೀರೀ ಸ್ಯಾತ್ ಸರಘಾ ಮಧುಮಕ್ಷಿಕಾ ಭವೇತ್ಕ್ಷುದ್ರಾ ।
ಲೂತೋರ್ಣನಾಭ ಮರ್ಕಟ ಜಾಲಿಕಕೃಮಯಶ್ಚ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಾಃ ॥
ಪತಂಗಃ ಶಲಭಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಖದ್ಯೋತೋ ಜ್ಯೋತಿರಿಂಗಣಃ ।
ಹಾಲಾಹಲಶ್ಚಾಂಜನಿ(ಕಾ)ಕೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಸ್ಯಾದ್ಗೃಹಗೋಧಿಕಾ ॥ ೧೦೨ ॥
೨೫೭ – ಗ್ರಾಮಸ್ಸಂವಸಥೋ ಜ್ಞೇಯೋ ಗ್ರಾಮದಾನಂ(2) ಚ ಖೇಟಕಮ್ ॥
ಗ್ರಾಮಿಣಾಸ್ತು ನಿಗದ್ಯನ್ತೇ ಗ್ರಾಮ್ಯಾ ಗ್ರಾಮೇಯಕಾ ಇತಿ ॥ ೧೦೩ ॥
೨೫೮ – ಗ್ರಾಮಾಂತಿಕ ಮುಪಶಲ್ಯಂ(4) ಪರ್ಯಂತಃ ಪರಿಸರಃ ಕಟಃ (3)ಪ್ರೋಕ್ತಃ ॥
ಅವಧಿರ್ಮರ್ಯಾದಾ ಸ್ಯಾದಾಘಾಟಃ ಸೀಮ ಸೀಮಾ ಚ ॥ ೧೦೪ ॥
೨೫೯ – ಅಧ್ವಾ ಪಂಥಾಃ ಪದ್ಧತಿರೇಕಪದೀ ವರ್ತ್ಮ(5) ವರ್ತ್ಮನೀ ಸರಣಿಃ ॥
ಅಯನಂ ಪದವೀ ಮಾರ್ಗಃ ಪದ್ಯಾ ಚ ನಿಗದ್ಯತೇ ನಿಗಮಃ ॥ ೧೦೫ ॥
೨೬೦ – ಗ್ರಾಮಯೋರಂತ(ರಂ) ದೀರ್ಘಂ ಪ್ರಾಂತರಂ ಪರಿಕೀರ್ತ್ಯತೇ ॥
ಘೋಷ ಆಭೀರಪಲ್ಲೀ ಸ್ಯಾತ್ ಪಕ್ಕಣಃ ಶಬರಾಲಯಃ ॥ ೧೦೬ ॥

ಟೀ ॥ ಮಧುಕರಃ, ಮಧುಪಃ, ಮಧುವ್ರತಃ, ಶಿಳೀಮುಖಃ, ಭ್ರಮರಃ, ಭೃಂಗಃ, ಪುಷ್ಪಲಿಟ್, ಇಂದಿಂದಿರಃ, ಅಳಿಃ, ಷಟ್ಚರಣಃ, ಚಂಚರೀಕಃ, ಅಳೀ, ದ್ವಿರೇಫಃ— ಈ ೧೩ **ತುಂಬಿ.** ॥ ೧೦೧ ॥

ಟೀ ॥ ಝಿಲ್ಲೀಕಾ, ಚೀರೀ— ಈ ೨ **ಜಿಮ್ಮಂಡೆ.**

ಸರಘಾ, ಮಧುಮುಕ್ಷಿಕಾ— ಈಎರಡು **ಜೇನನೊಱಂ.** ॥ ೧೦೨ ॥

ಟೀ ॥ ಗ್ರಾಮಃ, ಸಂವಸಥಃ— ಈ ೨ **ಊರು.** ಗ್ರಾಮದಾನಂ, ಖೇಟಕಂ— ಈ ೨ **ಖೇಡಂ.** ಗ್ರಾಮಿಣಃ, ಗ್ರಾಮ್ಯಃ, ಗ್ರಾಮೇಯಕಃ— ಈ ೩ **ಊರುಗಂ.** ॥ ೧೦೩ ॥

ಟೀ ॥ ಗ್ರಾಮಾಂತಿಕಂ, ಉಪಶಲ್ಯಂ, ಪರ್ಯಂತಃ, ಪರಿಸರಃ, ಕ(ಪ)ಟಃ— ಈ ೫ **ಊರಹೊ(ಱ)ರೆ.**

ಅವಧಿಃ, ಮರ್ಯಾದಾ, ಆಘಾಟಃ, ಸೀಮ, ಸೀಮಾ— ಈ ೫ **ಹೊಲಮೇರೆ.** ॥ ೧೦೪ ॥

ಟೀ ॥ ಅಧ್ವಾ, ಪಂಥಾಃ, ಪದ್ಧತಿಃ, ಏಕಪದೀ, ವರ್ತ್ಮ, ವರ್ತ್ಮನೀ, ಸರಣಿಃ, ಅಯನಂ, ಪದವೀ, ಮಾರ್ಗಃ, ಪದ್ಯಾ, ನಿಗಮಃ— ಈ ೧೨ **ಬಟ್ಟೆ.** ॥ ೧೦೫ ॥

ಟೀ ॥ **ಎರಡೂರೆಡೆಯ(ಂ) ನಿಡುಮಾಳ(ಮ)ಂ** ಪ್ರಾಂತರಮೆಂಬುದು.

ಘೋಷಃ, ಆಭೀರಪಲ್ಲೀ— ಈ ೨ **ತುಱುಕಾಱರ ಪಟ್ಟಿ.**

ಪಕ್ಕಣಃ, ಶಬರಾಲಯಃ— ಈ ೨ **ಬೇಡರ ಪಳ್ಳಿ.** ॥ ೧೦೬ ॥

---

(1) ಈ ೨ ಪದ್ಯಗಳು ಟೀಕಿರುವ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವುವು. (2) ಗ್ರಾಮಾಧಾನಂ. (3) ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ. (4) ಪರ್ಯಂಕಃ. (5) ವರ್ತನೀ.

೨೬೧ – ವ್ರಜಃ ಸ್ಯಾತ್ ಗೋಕುಲಂ ಗೋಷ್ಠಂ ಗೋವೃಂದಂ ಗೋಧನಂ ಧನಮ್॥
ಗೋಮಾರ್ಗ ಗೋಮಿಾ ಚ ಗೋಸ್ವಾಮಿಾ ಗೋವಿನ್ದೋಽಧಿಕೃತೋ
[ಗವಾಮ್ ॥ ೧೦೭ ॥

೨೬೨ – ಉಕ್ಷಾನಡ್ವಾನ್ ಬಲೀವರ್ದಃ ಕಕುದ್ಮಾನ್ ವೃಷಭೋ ವೃಷಃ ॥
ಋಷಭಸ್ಸೌರಭೇಯೋ ಗೌರ್ಬಾಡಬೇಯೋಽಥ ಶಾಕ್ವರಃ(1) ॥ ೧೦೮ ॥

೨೬೩ – ತರ್ಣಕಸ್ಸ್ಮೃರ್ಯತೇ ವತ್ಸೋ ದಮ್ಯೋ ವತ್ಸತರಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಆರ್ಷಭ್ಯಸ್ತು ಸ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಷಂಡತ್ವೇ ಯಸ್ಯ ಯೋಗ್ಯತಾ ॥ ೧೦೯ ॥

೨೬೪ – ಮಹೋಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾದುಕ್ಷತರೋ ವೃದ್ಧೋಕ್ಷಸ್ತು ಜರದ್ಗವಃ ॥
ಧುರಂ ವಹತಿ ಯೋ ಧುರ್ಯೋ ಧೌರೇಯಸ್ಸ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೧೧೦ ॥

೨೬೫ – (2) ಸ್ಥೌರೀ ಸ್ಯಾತ್ಪೃಷ್ಠವಾಹ್ಯಸ್ತು (3)ಸ್ಕಾಂಧಿಕಃ ಸ್ಕಂಧವಾಹಕಃ ॥
ಅಂಸಕೂಟಸ್ತು ಕಕುದಂ ಸಾಸ್ನಾ ಸ್ಯಾದ್ಗಲಕಂಬಲ(ಃ)ಂ ॥ ೧೧೧ ॥

೨೬೬ – ನೀಚಕೀ ಚ ಶಿರೋದೇಶಃ ಸ್ಕಂಧದೇಶೋ ವಹಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥
ನಸ್ಯೋತೋ ನಸ್ತಿತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಷೋಡಾ(4) ಷಡ್ದಶನಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಭಗ್ನಶೃಂಗಸ್ತು ಕೂಟಃ ಸ್ಯಾತ್ ವಿಷಾಣಂ ಶೃಂಗಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೧೧೨ ॥

ಟೀ ॥ ವ್ರಜಃ, ಗೋಕುಲಂ, ಗೋಷ್ಠಂ—ಈ ೩ **ತುಱುವಿನ ಮಂದೆ.**
ಗೋವೃಂದಂ, ಗೋಧನಂ, ಧನಂ—ಈ ಮೂಱು **ತುಱುವಿನ ಹಿಂಡು.**
ಗೋಮಾರ್ಗ, ಗೋಮಿಾ, ಗೋಸ್ವಾಮಿಾ—ಈ ೩ **ತುಱುಕಾಱರ್.**
ಕೀಲಾರಿಯುಂ ಗೋವಿಂದನೆಂಬುದು. ॥ ೧೦೭ ॥

ಟೀ ॥ ಉಕ್ಷಾ, ಅನಡ್ವಾನ್, ಬಲೀವರ್ದಃ, ಕಕುದ್ಮಾನ್, ವೃಷಭಃ, ವೃಷಃ, ಸೌರಭೇಯಃ, ಗೌಃ, ಬಾಡಬೇಯಃ, ಶಾಕ್ವರಃ—ಈ ೧೧ **ಯೆ(ಎ)ತ್ತು.** ॥ ೧೦೮ ॥

ಟೀ ॥ ತರ್ಣಕಃ, ವತ್ಸಃ—ಈ ೨ **ಹೋ(ಱ)ರಿ.** ದಮ್ಯಃ, ವತ್ಸತರಃ—ಈ ೨ **ತಿರ್ದಂಬೋಱ.** ಆರ್ಷಭ್ಯಃಯೆಂಬುದು **ಹಿಡಿಯಿಸಲ್ತಕ್ಕ ಹೋ(ಱ)ರಿ.** ॥ ೧೦೯ ॥

ಟೀ ॥ ಮಹೋಕ್ಷಃ, ಉಕ್ಷತರಃ—ಈ ೨ **ಬಲ್ಲೆತ್ತು.** ವೃದ್ಧೋಕ್ಷಃ, ಜರದ್ಗವಃ—ಈ ೨ **ಮುತ್ತೆತ್ತು.** ಧುರ್ಯಃ, ಧೌರೇಯಃ—ಈ ೨ **ಹೂಟೆದೆತ್ತು.** ॥ ೧೧೦ ॥

ಟೀ ॥ ಸ್ಥೌರೀ, ಪೃಷ್ಠವಾಹ್ಯಃ—ಈ ೨ **ಹೇಱುವೆತ್ತು.** ಸ್ಕಾಂಧಿಕಃ, ಸ್ಕಾಂಧವಾಹಕಃ—ಈ ೨ **ಹೂಡುವೆತ್ತು.** ಅಂಸಕೂಟಃ, ಕಕುತ್—ಈ ೨ **ಹಿಣಿಲು.**
ಸಾಸ್ನಾ(ಸ್ಯಾತ್)ಗಳ ಕಂಬಳಃ—ಈ ೨ **ಗಂಗೆದೊವಲು.** ॥ ೧೧೧ ॥

ಟೀ ॥ ನೀಚಿಕೀ, ಶಿರೋದೇಶಃ—ಈ ೨ **ಹಣೆ.** ಸ್ಕಂದದೇಶಃ, ವಹಃ—ಈ ೨ **ಹೆಗಲ್.** ನಸ್ಯೋತಃ, ನಸ್ತಿತಃ—ಈ ೨ **ಮೂಗಿಟ್ಟುದು.** ಷೋಡಾ, ಷಡ್ದಶನಃ—ಈ ೨ **ಆಱುಹಲ್ಲ ಹೋಱ.** ॥ ೧೧೨ ॥

---

(1) ಸಾತ್ಕರಃ. (2) ಸ್ಥೂರೀ. (3) ಸ್ಕಂಧಿಕಃ. (4) ಷೋಡಃ ಷೋರ್ಡ್ವ.

೨೬೭ – ಅಘ್ನ್ಯಾಗೌರ್ಮಾಹೇಯಿಾ ಸುರಭಿರ್ಬಹುಲಾ ಚ ಸೌರಭೇಯಿಾ ಚ ॥
(1) ಉಸ್ರಾರ್ಜುನೀ ಚ ರೋಹಿಣ್ಯುಕ್ತಾನಡುಹೀ ಬುಧೈರನಡ್ವಾಹೀ ॥ ೧೧೩ ॥

೨೬೮ – ವೇಹದ್ವೃಷಭೋಪಗತಾ ಪ್ರಷ್ಠೌಹೀ(2) ಗರ್ಭಿಣೀ ವಶಾ ವಂಧ್ಯಾ ॥
ಧೇನುರ್ನವಪ್ರಸೂತಾ ಬಷ್ಕಯಣೀ ಪ್ರೌಢವತ್ಸಾ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೧೧೪ ॥

೨೬೯ – ಅವತೋಕಾ ಸ್ರವದ್ಗರ್ಭಾ ಭದ್ರಾ ಗೌರ್ಗೋಮತಲ್ಲಿಕಾ ॥
(3) ಅಚಂಡೀ ಸುರತಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ವತ್ಸಕಾಮಾ ತು ವತ್ಸಲಾ ॥ ॥ ೧೧೫ ॥

೨೭೦—ಊಧಸ್ಸ್ಯಾದಾಪೀನಂ ಪೀನೋಧ್ನೀ ಪೀವರಸ್ತನೀ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ॥
ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಚ ನೈಚಿಕೀ ಸ್ಯಾದ್ದ್ರೋಣದುಘಾ ಪ್ರಚುರದುಗ್ಧಾ ಚ ॥ ೧೧೬ ॥

೨೭೧ – ಕಾಲ್ಯೋಪಸರ್ಯಾ ಪ್ರಜನೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ।
(4)ವರೇಷ್ಟುಕಾ ಚ ಪ್ರಚುರಪ್ರಸೂತಿಃ ॥
ವಿಜಾಯತೇ ಯಾ ಪ್ರತಿವತ್ಸರಂ ಗೌಃ ।
ಸಮಾಂಸಮಿಾನೇತಿ ನಿಗದ್ಯತೇಽಸೌ ॥ ೧೧೭ ॥

ಟೀ ॥ **ಮುಱಿದ ಕೊಂಬಿನೆತ್ತು** ಕೂಟಮೆಂಬುದು.
ವಿಷಾಣಂ, ಶೃಂಗಂ–ಈ ೨ **ಕೊಂಬು.** [ಅಘ್ನ್ಯಾ, ಗೌಃ–ಈ ೨ **ಹಸು.**]
ಹೆಮ್ಮೆಧೇನು ಮಾಹೇಯಿಯೆಂಬುದು.
ಸುರಭಿಃ, ಬಹುಲಾ, ಸೌರಭೇಯಿಾ – ಈ ೩ **ಸುರಭಿ.** ॥ ೧೧೩ ॥

ಟೀ ॥ ಉಸ್ರಾ, ಅರ್ಜುನೀ, ರೋಹಿಣೀ, ಅನಡುಹೀ, ಅನಡ್ವಾಹೀ—ಈ ೫ **ಹಸು.**
ವೇಹತ್, ವೃಷಭೋಪಗತಾ—ಈ ೨ **ಕಟ್ಟಿದಾವು.**
ಪ್ರಷ್ಠೌಹೀ, ಗರ್ಭಿಣೀ–ಈ ೨ **ತೆನೆಯಾವು.** ವಶಾ, ವಂಧ್ಯಾ—ಈ ೨ **ಬಂಜೆ.** ॥ ೧೧೪ ॥

ಟೀ ॥ ಧೇನುಃ, ನವಪ್ರಸೂತಾ—ಈ ೨ **ಎಳಗಂದಿ.**
ಬಷ್ಕಯಣೀ, ಪ್ರೌಢವತ್ಸಾ—ಈ ೨ **ಕಡೆಗಂದಿ.**
ಅವತೋಕಾ, ಸ್ರವದ್ಗರ್ಭಾ – ಈ ೨ **ಕಂದಿಕ್ಕಿದಾವು.**
ಒಳ್ಳಿಹ ಹಸುವಂ ಗೋಮತಲ್ಲಿಕಾಯೆಂಬುದು. ॥ ೧೧೫ ॥

ಟೀ ॥ ಅಚಂಡೀ, ಸುರತಾ—ಈ ೨ **ಬೆದೆಯಾವು.**
ವತ್ಸಕಾಮಾ,(ತು) ವತ್ಸಳಾ—ಈ೨ **ಕಡುಗಂದಿ.**
ಊಧಸ್, ಅಪೀನಂ–ಈ ೨ **ಕೆಚ್ಚಲ್.**
ಪೀನೋಧ್ನೀ, ಪೀವರಸ್ತನೀ–ಈ ೨ **ಹೆಗ್ಗೆಚ್ಚಲಾವು.**
ಶ್ರೇಷ್ಠಾ, ನೈಚಿಕೀ–ಈ ೨ **ತಲೆಯಾವು.**
ದ್ರೋಣದುಘಾ, ಪ್ರಚುರದುಗ್ಧಾ–ಈ ೨ **ಕೊಡವಾಲ್ ಕಱವಾವು.** ॥ ೧೧೬ ॥

ಟೀ ॥ ಕಾಲ್ಯಾ, ಉಪಸರ್ಯಾ–ಈ ೨ **ಕಟ್ಟಿದಾವು.**
ವರೇಷ್ಟುಕಾ, ಪ್ರಚುರಪ್ರಸೂತಿಃ–ಈ ೨ **ಹಲವು ಸೂಲಾವು.**
ಪ್ರತಿವತ್ಸರಂಗೌಃ, ಸಮಾಂಸಮಿಾನಾ–ಈ ೨ **ವರ್ಷಗಂದಿಯುಪ್ಪ ಪಸು.** ॥ ೧೧೭ ॥

---

(1) ಉಶ್ರಾ. (2) ಗರ್ಭಿಣೀ ಚ. (3) ಪ್ರಚಂಡೀ ಸೂರತಾ. (4) ಪರೇಷ್ಟುಕಾ.

೨೭೨ – ಗೃಷ್ಟಿಸ್ಸಕೃತ್ಪ್ರಸೂತಾ ಸ್ಯಾತ್ ಪಲಿಕ್ನೀ ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀ ॥
ಗವ್ಯಂ ಗೋಸಂಭವಂ ಸರ್ವಂ (1) ಕರೀಷಂ ಗೋಮಯಂ
[ಸ್ಮೃತಮ್ ॥ ೧೧೮ ॥

೨೭೩ – ಊಧಸ್ಯಂ ಕ್ಷೀರಂ ಸ್ಯಾದ್ದುಗ್ಧಂ ಸ್ತನ್ಯಂ ಪಯಶ್ಚ ಪೀಯೂಷಂ ॥
ದಧಿಸಾರಂ ನವನೀತಂ ಬ್ರುವತೇ ಹಯ್ಯಂಗವೀನಾಖ್ಯಂ(2) ॥ ೧೧೯ ॥

೨೭೪ – ತಕ್ರಮರಿಷ್ಟ ಮುದಶ್ವಿದ್ದಂಡಾಹತಕಾಳಸೇಯಮಥಿತಾನಿ ॥
ದ್ರಪ್ಸಂ ದಧ್ಯಘನಂ ಸ್ಯಾತ್ಸರ್ಪಿರ್ಘೃತ ಮಾಜ್ಯಮಾ(ಹಾ)ಘಾರಃ ॥ ೧೨೦ ॥

೨೭೫ – ಶೀನಂ ಸ್ತ್ಯಾನಂ (3)ಶೃತಂ ಪಕ್ವಂ ವಿಲೀನಂ (4)ದೃತಮುಚ್ಯತೇ ॥
ಮಂಥಾ ಮಂಥಶ್ಚ ಮಂಥಾನೋ ವೈಶಾಖಃ (5)ಖಜಕಸ್ತಥಾ ॥ ೧೨೧ ॥

೨೭೬ – ಸಂಧಾನಂ ದಾಮನೀ ದಾಮ ಪಶೂನಾಂ ಬಂಧನಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಅಜಃ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತಬೋ(6) ಬಸ್ತಃ ಛಾಗ ಶ್ಛಗಳಕಃ ಛ್ಛಗಃ ॥ ೧೨೨ ॥

೨೭೭ –(7) ಬರ್ಕರಃ ಕಥ್ಯತೇ ಸದ್ಭಿಃ ಸರ್ವೋऽಪಿ ತರುಣಃ ಪಶುಃ ॥
ತೂಬರಃ ಶೃಂಗಹೀನಸ್ತು ಪುಮಾನವ್ಯಂಜನಶ್ಚ ಯಃ ॥ ೧೨೩ ॥

ಟೀ ॥ ಗೃಷ್ಟಿಃ, ಸಕೃತ್ಪ್ರಸೂತಾ–ಈ ೨ **ಚೊಚ್ಚಲಮಣಿಕಂ.**
ಪಲ್ಕಿನೀ, (ಪಲಿಕ್ನೀ) ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀ–ಈ ೨ **ಎಳದೆನೆಯಾವು.**
ಪಶುವಿನೊಳಾದುವೆಲ್ಲಂ ಗವ್ಯವೆಂಬುದು.
ಕರೀಷಂ, ಗೋಮಯಂ–ಈ ೨ **ಸೆಗಣಿ.** ॥ ೧೧೮ ॥
ಟೀ ॥ ಊಧಸ್ಯಂ, ಕ್ಷೀರಂ, ದುಗ್ಧಂ, ಸ್ತನ್ಯಂ, ಪಯಃ, ಪೀಯೂಷಂ–ಈ ೬ **ಪಾಲ್.**
(ಹಾಲು) ದಧಿಸಾರಂ, ನವನೀತಂ— ಈ ೨ **ಬೆಣ್ಣೆ.**
ಹಯ್ಯಂಗವೀನಂ, ಆಜ್ಯಂ–ಈ ೨ **ಹೊಸ ತುಪ್ಪಂ.** ॥ ೧೧೯ ॥
ಟೀ ॥ ಅರಿಷ್ಟಂ, ಉದಸ್ವಿ(ಶ್ವಿ)ತ್, ದಂಡಾಹತಂ, ಕಾಳಸೇಯಂ, ಮಥಿತಂ–ಈ ೬ **ಅಳೆ.**
ಅಳೆಬೆರಸಿದ ಮೊಸರು ದ್ರಪ್ಸಮೆಂಬುದು.
ಸರ್ಪಿಃ, ಘೃತಂ, ಆಜ್ಯಂ, ಆಘಾರಃ–ಈ ೪ **ತುಪ್ಪ.** ॥ ೧೨೦ ॥
ಟೀ ॥ ಶೀನಂ, ಸ್ತ್ಯಾನಂ–ಈ ೨ **ಹೆತ್ತ ತುಪ್ಪ.** ಶೃತಂ, ಪಕ್ವಂ–ಈ ೨ **ಕಾಸಿದತುಪ್ಪ.**
ವಿಲೀನಂ, ದ್ರುತಂ—ಈ ೨ **ಕರಗಿಸಿದ ತುಪ್ಪ**
ಮಂಥಾಃ, ಮಂಥಃ, ಮಂಥಾನಃ, ವೈಶಾಖಃ, ಖಜಕಃ–ಈ ೫ **ಕಡೆಗೋಲ್** ॥ ೧೨೧ ॥
ಟೀ ॥ ಸಂಧಾನಂ, ದಾಮನೀ, ದಾಮ–ಈ ೩ **ಕಣ್ಣಿ.**
ಅಜಃ, ಸ್ತಬಃ, ಬಸ್ತಃ ಛಾಗಃ, ಛಗಳಕಃ, ಛಗಃ–ಈ ೬ **ಹೋತು.** ॥ ೧೨೨ ॥
ಟೀ ॥ **ಎಲ್ಲಾ ಪಶುಗಳ ಮಱಿ** ಬರ್ಕರಮೆಂಬುದು. **ಕೊಂಬಿಲ್ಲದ ಪಶುವುಮಂ; ಗಡ್ಡಮೀಸೆಯಿಲ್ಲದ ಗಂಡಗೂಸುಮಂ** ತೂಬರಮೆಂಬುದು. ॥ ೧೨೩ ॥

---

(1) ಕಾರೀಷಂ, ಪುರೀಷಂ. (2) ನವೀನಂಚ ನಾಖ್ಯಂ. (3) ಘೃತಂ. (4) ಸೃತಂ, ದ್ರುತ.
(5) ಖಡ್ಗಕಃ. (6) ಸ್ತಭೋ (7) ಕರ್ಕರಃ,

೨೭೮ – ಅವಿರೂರ್ಣಾಯುರುರಭ್ರೋ (1)ಹುಡುರುರಣೋ ವೃಷ್ಣಿಮೇಷ
[(2)ಮೇಂಡಾಸ್ತು ॥
ಅವಿಸೋಢಮವಿಮರೀಸಂ ಸ್ಯಾದವಿದೂಸಂ ಚ ದುಗ್ಧಮವೇಃ ॥ ೧೨೪ ॥

೨೭೯ – ದಾಸೇರಕಃ (3)ಕ್ರಮೇಳಕ ಉಷ್ಟ್ರೋಮಯರವಣ
[ಕರಭಶೃಂಖ(ಲ)ಳಿಕಾಃ(4) ॥
ವಾಳೇಯಶ್ಚಕ್ರೀವಾನ್ ಖರಗರ್ದ್ದಭ ರಾಸಭಾ (5)ಸ್ಸಮಾನಾರ್ಥಾಃ ॥೧೨೫॥

೨೮೦ – ಕೌಲೆಯಕಸ್ಸಾರಮೇಯಃ (6) ಶುನಕಶ್ಶ್ವಾ ಚ ಕುಕ್ಕುರಃ ॥
(7)ಭಷಕೋ ಮೃಗದಂಶಶ್ಚ, ಬುಧೈಸ್ಸಾಲಾವೃಕೋಮತಃ ॥ ೧೨೬ ॥

೨೮೧ – ಮೃಗವ್ಯೇ ಕುಶಲಃ ಶ್ವಾ ಚ ವಿಶ್ವಕದ್ರುರಿತಿ ಸ್ಮೃತಃ ॥
(8)ಅಳರ್ಕೋ ಯೋಗಿ(ತೋ)ಜೋಜ್ಝೀಯಃ ಶುನಕೀ
ಸರಮೋಚ್ಯತೇ(9) ॥ ೧೨೭ ॥

೨೮೨ – ಪಶೂನಾಂ (10)ಷಟ್ಕಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ಷಡ್ಗವಂ ಸ್ಮರ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ ॥
ದ್ವಿತ್ವೇ ಚ ಗೋಯುಗಂ ತೇಷಾಂ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಪೂರ್ವಕಂ ॥ ೧೨೮ ॥

೨೮೩ – ನೀವೃಜ್ಜನಪದೋ ದೇಶ ಉಪ(ಪಾ)ವರ್ತನಮಿಷ್ಯತೇ ॥
ಜನೋ ಲೋಕಃ ಪ್ರಜಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ವಿಷಯೋ ಗ್ರಾಮಸಂಖ್ಯಯಾ ॥೧೨೯॥

ಟೀ ॥ ಅವಿಃ, ಊರ್ಣಾಯುಃ, ಉರಭ್ರಃ, ಉ(ಹು)ಡುಃ, ಉರುಣಃ, ವೃಷ್ಣಿಃ, ಮೇಷಃ, ಮೇಂಡಃ– ಈ ೮ **ಕುಱಿ.**
ಅವಿಸೋಢಂ, ಅವಿಮರೀಸಂ, ಅವಿದೂಸಂ—ಈ ೩ **ಕುಱಿಯ ಪಾಲ್.** ॥ ೧೨೪ ॥
ಟೀ ॥ ದಾಸೇರಕಃ, ಕ್ರಮೇಳಕಃ, ಉಷ್ಟ್ರಃ, ಮಯಃ, ರವಣಃ, ಕರಭಃ, ಶೃಂಖಳಕಃ– ಈ ೭ **ಒಟ್ಟೆ.**
ವಾಳೇಯಃ, ಚಕ್ರೀವಾನ್, ಖರಃ, ಗರ್ದಭಃ, ರಾಸಭಃ–ಈ ೫ **ಕತ್ತೆ** ॥ ೧೨೫ ॥
ಟೀ ॥ ಕೌಲೇಯಕಃ, ಸಾರಮೇಯಃ, ಶುನಕಃ, ಶ್ವಾ, ಕುಕ್ಕುರಃ, ಭಷಕಃ, ಮೃಗ ದಂಶಃ, ಶಾಲಾವೃಕಃ– ಈ ೮ **ನಾಯ್(ಯಿ).** ॥ ೧೨೬ ॥
ಟೀ ॥ **ಬೇಂಟೆಯ ನಾಯಂ** ವಿಶ್ವಕದ್ರೂಯೆಂಬುದು. **ಪೆಂಕುಳಿಯ ನಾಯಂ** ಅಲರ್ಕಮೆಂಬುದು. ಶುನಕೀ, ಸರಮಾ— ಈ ೨ **ಪೆಣ್ನಾಯ್ (ಹೆಣ್ಣುನಾಯಿ).** ॥ ೧೨೭ ॥
ಟೀ ॥ **ಆಱು ಹಸುವಂ** ಷಡ್ಗವವೆಂಬುದು.
ಎರಡು ಹಸುವಂ ಗೋಯುಗವೆಂಬುದು. ॥ ೧೨೮ ॥
ಟೀ ॥ ನಿವೃತ್, ಜನಪದಃ, ದೇಶಃ, ಉಪವರ್ತನಂ–ಈ ೪ **ನಾಡು.**
ಜನಃ, ಲೋಕಃ, ಪ್ರಜಾ–ಈ ೩ **ಪ್ರಜೆ.** ವಿಷಯಮೆಂಬುದು **ಕಂಪಣಂ.** ॥ ೧೨೯ ॥

---

(1) ಹುಡು. (2) ಮೇಢ್ರಾ. (3) ಕ್ರಮೇಲಕ. (4) ತಾಃ. (5) ಶ್ಚ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಾಃ
(6) ಶುನಕೋ (7) ಭಷಕಃ, ಭಷಣಃ. (8) ಅಲರ್ಕೋ ರೋಗಿತೋ, (9) ಶುನಕೀಸರ ಉಚ್ಯತೇ.
(10) ಖಡ್ಗಸಂ.

೨೮೪ – ಪತ್ತನಂ ಸ್ಯಾದಧಿಷ್ಠಾನಂ ನಿಗಮಃ ಪುಟಭೇದನಂ ।
ನಗರಂ ನಗರೀ (1)ದುರ್ಗ್ಗಂ ಸ್ಥಾನೀಯಂ ಪೂಃ ಪುರೀ ಪುರಂ ॥ ೧೩೦ ॥

೨೮೫ – ಸ್ಕಂಧಾವಾರ ಇತಿ ಪ್ರಾಜ್ಞೈ ರಾಜಧಾನೀ ನಿಗದ್ಯತೇ ।
ಶಾಖಾನಗರಮಾಖ್ಯಾತಂ ತಥೋಪನಗರಂ ಬುಧೈಃ ॥ ೧೩೧ ॥

೨೮೬ – ವಿದೇಹಾ ಮಿಥಿಲಾ(ಃ) ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಕಾಶೀ (2)ವಾರಾಣಸೀ ಮತಾ ॥
ಅವಂತ್ಯ(3) ಜ್ಜವನೀ ಜ್ಞೇಯಾ ಕ(ಕಾ)ನ್ಯಕುಬ್ಜಾ ಮಹೋದಯಾ ॥೧೩೨॥

೨೮೭ – ಹಸ್ತಿನಖಃ ಪರಿಕೂಟಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ಗೋಪುರಂ ಪುರದ್ವಾರಂ ॥
ವಪ್ರಂ ಸಾಲ(ಃ)ಂ ಪ್ರಾಕಾರಮಾಹು (4)ರರರೀ ಕವಾ(ಪಾ)ಟಂ ಚ ॥ ೧೩೩ ॥

೨೮೮ – ಪ್ರತೋಳೀ ವಿಶಿಖಾ ರಥ್ಯಾ ಮುಖಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಮ(ಸ್ಮೃ)ತಂ ॥
ಶೃಂಗಾಟಕಃ ಪಥಾ(ಂ)ಶ್ಲೇಷಃ ಸಂಸ್ಥಾನಂ(ತು) ಚ ಚತುಷ್ಪಥಂ ॥ ೧೩೪ ॥

೨೮೯ –ಗೃಹಭೂಮಿಸ್ತು ವಾಸ್ತು(ಃ)ಸ್ಯಾದ್ವಾಟ ಆವೇಷ್ಟಕೋ ವೃತಿಃ ॥
ಗೃಹಸ್ಥಾನಂ ಮ(ಸ್ಮೃ)ತಂ ರಾಜ್ಞಾಮುಪಕಾರ್ಯೋಪಕಾರಿಕಾ ॥ ೧೩೫ ॥

ಟೀ ॥ ಪತ್ತನಂ, ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ, ನಿಗಮಃ, ಪುಟಭೇದನಂ, ನಗರಂ, ನಗರೀ, ದುರ್ಗಂ, (ದ್ರಂಗಂ) ಸ್ಥಾನೀಯಂ, ಪೂಃ, ಪುರಂ, ಪುರೀ— ಈ ೧೧ **ಪಟ್ಟಣಂ.** ॥ ೧೩೦ ॥

ಟೀ ॥ ಸ್ಕಂಧಾವಾರಃ, ರಾಜಧಾನೀ— ಈ ೨ **ರಾಜಧಾನಿ.**
ಶಾಖಾನಗರಂ, ಉಪನಗರಂ— ಈ ೨ **ರಾಜಧಾನಿಯ ಕೆಲದಬೀಡು.** ॥ ೧೩೧ ॥

ಟೀ ॥ ವಿದೇಹಾಃ, ಮಿಥಿಲಾಃ— ಈ ೨ **ಜನಕನ ಬೀಡು.**
ಕಾಶೀ, ವಾರಾಣಾಸೀ– ಈ ೨ **ವಾರಣಾಸಿ.** ಅವಂತೀ, ಉಜ್ಜವನೀ– ಈ ೨ **ಉಜ್ಜಯಿನಿ.**
ಕನ್ಯಕುಬ್ಜಾ, ಮಹೋದಯಾ— ಈ ೨ **ಕನ್ನಉಜೆ.** ॥ ೧೩೨ ॥

ಟೀ ॥ ಹಸ್ತಿನಖಃ, ಪರಿಕೂಟ(ಂ)ಃ— ಈ ೨ **ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಕಟ್ಟು.**
ಗೋಪುರಂ, ಪುರದ್ವಾರಂ— ಈ ೨ **ಬಾಗಿಲುವಾಡಂ.**
ವಪ್ರಂ, ಸಾಲ(ಂ)ಃ, ಪ್ರಾಕಾರಃ— ಈ ೩ **ಕೋಂಟೆ.**
ಅರರೀ, ಕವಾಟಂ – ಈ ೨ **ಕದವು.** ॥ ೧೩೩ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರತೋಳೀ, ವಿಶಿಖಾ, ರಥ್ಯಾ– ಈ ೩ **ಬೀದಿ.**
ಮುಖಂ, ನಿಃಸರಣಂ– ಈ ೨ **ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಮುಂತು.**
ಬಟ್ಟೆಗೂಡಿದೆಡೆ ಶೃಂಗಾಟಕವೆಂಬುದು.
ಸಂಸ್ಥಾನಂ, ಚತುಷ್ಪಥಂ – ಈ ೨ (5) **ಚೌವಟ್ಟಂ.** ॥ ೧೩೪ ॥

ಟೀ ॥ ಗೃಹಭೂಮಿಃ, ವಾಸ್ತು– ಈ ೨ **ಮನೆಯ ನೆಲೆ[ವಾಟಂ].**
ಆವೇಷ್ಟಕಃ, ವೃತಿಃ – ಈ ೨ **ಬೇಲಿ.**
ಉಪಕಾರ್ಯಾ, ಉಪಕಾರಿಕಾ— ಈ ೨ **ಅರಸುಗಳ ಬಿಡಾರಂ** ॥ ೧೩೫ ॥

---

(1) ದ್ರಂಗಃ. (2) ಶಿರ್ವಾ. (3) ತ್ಯುಜ್ಜಯಿನೀ. (4) ರರರಂ. (5) ಚೌವಟಂ.

೨೯೦ – ಆ (1)ವಾಸೋವಸಥಂ ಗೃಹಂ ಚ (2)ಭವನಂ ಸ್ಥಾನಂ ನಿಶಾಂತಂ ಕುಲಂ।
ಸಂಸ್ತ್ಯಾಯೋ ನಿಲಯೋನಿಕಾ (3)ಯ್ಯ ಉಟಜಂ ಗೇಹಂ ಕುಟಂ ಮಂದಿರಂ॥
ಧಿಷ್ಣ್ಯಂ ಧಾಮ ನಿಕೇತನಂ ಚ ಸದನಂ (4)ವಸ್ತ್ಯಂ ಚ ವಾಸ್ತು ಕ್ಷಯಃ ।
(5)ಶಾಲಾ ವೇಶ್ಮ ನಿವೇಶನೋದವಸಿತೇ (6)ಪ್ರೋಕ್ತೇ ಚ ಸದ್ಮೌಕಸೀ ॥ ೧೩೬ ॥

೨೯೧ – ಶರಣಮಗಾರಂ ನಿವಸನಮಾಲಯ ಏಕಾರ್ಥವಾಚಕಾಶ್ಯಬ್ದಾಃ ॥
ಅಪವರಕಂ ಗರ್ಭಗೃಹಂ (7)ಸಂಜವನಂ ಸ್ಯಾಚ್ಚತುಶ್ಶಾಲಂ ॥ ೧೩೭ ॥

೨೯೨ – ಗೃಹಮಿಷ್ಟಕಾದಿರಚಿತಂ ಪ್ರಾಸಾದೋ ದೇವತಾನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ॥
ಆಯತನಂ (8)ದೇವಾನಾಮನ್ಯೇಷಾಂ ಧನವತಾಂ (9)ಹರ್ಮ್ಯಂ ॥ ೧೩೮ ॥

೨೯೩ – ಸುಧಾಧವಳಿತಂ ಸೌಧಂ ಕುಟ್ಟಿಮಂ ಬದ್ಧಭೂಮಿಕಂ ॥
ಇಂದ್ರಕೋಶಸ್ತವ(ಮ)ಂಗಸ್ಸ್ಯಾ ದಟ್ಟಶ್ಚಾಟ್ಟಾಳಕೋ ಮತಃ ॥ ೧೩೯ ॥

೨೯೪ – ಪಾಕಸ್ಥಾನಂ ರಸವತೀ ಕಥ್ಯತೇ ತನ್ಮಹಾನಸಂ ॥
ಉಶಂತಿ ಶಯನಸ್ಥಾನಂ ವಾಸಾಗಾರಂ ವಿಶಾರದಾಃ ॥ ೧೪೦ ॥

ಟೀ ॥ ಆವಾಸಃ, [ಆ] ವಸಥಂ, ಗೃಹಂ, ಭವನಂ ಸ್ಥಾನಂ, ನಿಶಾಂತಂ, ಕುಲಂ, ಸಂಸ್ತ್ಯಾಯಃ, ನಿಲಯಃ, ನಿಕಾಯ್ಯಃ, ಉಟಜಂ, ಗೇಹಂ, ಕುಟಂ, ಮಂದಿರಂ, ಧಿಷ್ಣ್ಯಂ, ಧಾಮ, ನಿಕೇತನಂ, ಸದನಂ, ವಸ್ತ್ಯಂ, ವಾಸ್ತು, ಕ್ಷಯಃ, ಶಾಲಾ, ವೇಶ್ಮ, ನಿವೇಶನಂ, ಉದವಸಿತಂ, ಸದ್ಮ, ಓಕಃ, ಶರಣಂ, ಅಗಾರಂ, ನಿವಸನಂ, ಆಲಯಃ— ಈ ೩೧ **ಮನೆ.**
ಅಪವರಕಂ, ಗರ್ಭಗೃಹಂ – ಈ ೨ **ಓವರಿ.**
ಸಂಜವನಂ, ಚುತುಶ್ಶಾಲಂ – ಈ ೨ **ಚೌ(ಕಿ?)ರಗೆ.** ॥ ೧೩೬-೧೩೭ ॥

ಟೀ ॥ **ಇಟ್ಟಗೆ ಮೊದಲಾದುವಱಿಂ ಮಾಡಿದರಮನೆದೇಗುಲಂಗಳಂ**— ಪ್ರಾಸಾದವೆಂಬುದು.
ದೇಗುಲಂಗಳನೆ ಆಯತ(ನ)ವೆಂಬುದು.
ಉೞಿದ ಸಿರಿವಂತರ ಮನೆಯುಂ ಹರ್ಮ್ಯವೆಂಬುದು. ॥ ೧೩೮ ॥

ಟೀ ॥ ಸುಧಾಧವಳಿತಂ, ಸೌಧಂ— ಈ ೨ **ದವಳಾರಂ.**
ಕುಟ್ಟಿಮಂ, ಬದ್ಧಭೂಮಿಕಂ– ಈ ೨ **ನೆಲಗಟ್ಟು.**
ಇಂದ್ರಕೋಶಃ, ತವಂಗಃ— ಈ ೨ **ತವಂಗಂ.**
ಅಟ್ಟಃ, ಅಟ್ಟಾಳಕಃ – ಈ ೨ **ಅಟ್ಟಳೆ.** ॥ ೧೩೯ ॥

ಟೀ ॥ ಪಾಕಸ್ಥಾನಂ, ರಸವತೀ, ಮಹಾನಸಂ – ಈ ೩ **ಬಾಣಸಿನ ಮನೆ.**
ಶಯನಸ್ಥಾನಂ, ವಾಸಾಗಾರಂ – ಈ ೨ **ಸೆಜ್ಜೆಯ ಮನೆ.** ॥ ೧೪೦ ॥

---

(1) ವಾಸಾವ. (2) ಭುವನಂ. (3) ರ್ಯ್ಯಮುಟಜಂ. (4) ಪಸ್ತ್ಯಂ. (5) ಶಾಲೋ. (6) ಪ್ರೋಕ್ತಾ. (7) ಸಂಯಮನಂ. (8) ನಂಚ. (9) ತಾಂಚ ಹರ್ಮ್ಯಂ.

೨೯೫ – ಆವೇಶನಂ ಶಿಲ್ಪಿಶಾಲಾ ವಾಜಿಶಾಲಾ ತು ಮಂದುರಾ ॥
ಪಣ್ಯ(೦)ವಿಕ್ರಯಶಾಲಾ ಸ್ಯಾದಾಪಣೋ ವಿಪಣಿಸ್ತಥಾ ॥ ೧೪೧ ॥

೨೯೬ – ಕರ್ಮಶಾಲಾ ಚ ಕಾರೂಣಾಮನ್ವಾಸನ ಮುದಾಹೃತಂ ॥
ಪ್ರಪಾ ಪಾನೀಯಶಾಲಾ ಸ್ಯಾತ್ (ಶ)ಸತ್ರಶಾಲಾ ಪ್ರತಿಶ್ರಯಃ ॥ ೧೪೨ ॥

೨೯೭ – ಉಪಪ್ಲ ಆಶ್ರಯ(೦)ಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಮುನೀನಾಂ ಸ್ಥಾನಮಾಶ್ರಮಃ[1] ॥
ಮಠಶ್ಚ ವ್ರ(ಬ್ರ)ತಿನಾಂ ಸ್ಥಾನಂ ಮಂಡಪಸ್ಸ್ಯಾಜ್ಜನಾಶ್ರಯಃ ॥ ೧೪೩ ॥

೨೯೮ – ವೇಶ್ಮೈಕದೇಶಃ ಪ್ರಘಣಃ ಪ್ರಘಾಣಃ ಸ್ಯಾದಳಿಂದಕಃ ॥
ಅಜಿರಂ ಪ್ರಾಂಗಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವೇದಿಕಾ ಚ ವಿತರ್ದಿಕಾ ॥ ೧೪೪ ॥

೨೯೯ – ದ್ವಾರ್ದ್ವಾರಂ ವಳಜಂ [2] ಪ್ರೋಕ್ತಮರ್ಗ್ಗಳಃ ಪರಿಘಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಉತ್ತ[3] ರಾಂಗಂ ಮತಂ ತಿರ್ಯಕ್ ದ್ವಾರಸ್ಯೋಪರಿ ದಾರು ಯತ್ ॥ ೧೪೫ ॥

೩೦೦ – ಬುಧೈರ್ವಂದನಮಾಲಾ ತು ತೋರಣಂ ಪರಿಕೀರ್ತ್ಯತೇ ॥
ಆರೋಹಣಂ ಸ್ಯಾತ್ ಸೋಪಾನಂ ನಿಶ್ರೇಣಿರಧಿರೋಹಿಣೀ ॥ ೧೪೬ ॥

೩೦೧ – ಗೃಹಾವಗ್ರಹಣೀ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ದೇಹಳೀ ಚ ಮನೀಷಿಭಿಃ ॥
ಸಮ್ಮಾರ್ಜನೀ ವರ್ಧನೀ ಸ್ಯಾತ್ ಸಂಕರೋಽವಕರಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೧೪೭ ॥

ಟೀ ॥ ಆವೇಶನಂ, ಶಿಲ್ಪಿಶಾಲಾ — ಈ ೨ **ಚಿಪ್ಪಿಗರ ಮನೆ.**
ವಾಜಿಶಾಲಾ, ಮಂದುರಾ – ಈ ೨ **ಕುದಿರೆಯ ಮಂ(ದಿ)ದುರಂ.**
ಪಣ್ಯಂ, ವಿಕ್ರಯಶಾಲಾ, ಆಪಣಃ, ವಿಪಣಿಃ – ಈ ೪ **ಅಂಗಡಿ.** ॥ ೧೪೧ ॥
ಟೀ ॥ ಕರ್ಮಶಾಲಾ, ಅನ್ವಾಸನಂ – ಈ ೨ **ಪಂಚಕಾರುಕರುಂ ಕೆಲಸಂಗೆಯ್ವ ಮನೆ.**
ಪ್ರಪಾ, ಪಾನೀಯಶಾಲಾ – ಈ ೨ **ಅಱವಟ್ಟಿಗೆ.**
ಸತ್ರಶಾಲಾ, ಪ್ರತಿಶ್ರಯಃ – ಈ ೨ **ಸತ್ರದ ಮನೆ.** ॥ ೧೪೨ ॥
ಟೀ ॥ ಉಪಪ್ಲಃ, ಆಶ್ರಯಃ — ಈ ೨ **ಇರ್ಪ ಠಾವು.**
ಮುನಿಗಳಿರ್ಪ ಠಾವು ಆಶ್ರಮವೆಂಬುದು. **ಬ್ರತಿಗಳಿರ್ಪ ಮನೆ** ಮಠವೆಂಬುದು.
ಜನಾಶ್ರಯಃ, ಮಂಡಪಃ – ಈ ೨ **ಸಭಾಮಂಟಪಂ.** ॥ ೧೪೩ ॥
ಟೀ ॥ ಪ್ರಘಣಃ, ಪ್ರಘಾಣಃ, ಅಳಿಂದಕಃ – ಈ ೩ **ಮೊಗಸಾಲೆ.**
ಅಜಿರಂ, ಪ್ರಾಂಗಣಂ – ಈ ೨ **ಅಂಗಣಂ.** ವೇದಿಕಾ, ವಿತರ್ದಿಕಾ – ಈ ೨ **ಜಗಲಿ** ॥ ೧೪೪ ॥
ಟೀ ॥ ದ್ವಾಃ, ದ್ವಾರಂ, ವಳಜಂ – ಈ ೩ **ಬಾಗಿಲ್.**
ಅರ್ಗಳಃ, ಪರಿಘಃ – ಈ ೨ **ಅಗುೞಿ.** ಉತ್ತರಾಂಗವೆಂಬುದು **ಉತ್ತರಂಗಂ** ॥ ೧೪೫ ॥
ಟೀ ॥ ವಂದನಮಾಲಾ, ತೋರಣಂ – ಈ ೨ **ತೋರಣಂ.**
ಆರೋಹಣಂ, ಸೋಪಾನಂ – ಈ ೨ **ಸೋಪಾನಂ.**
ನಿಶ್ರೇಣಿಃ, ಅಧಿರೋಹಿಣೀ — ಈ ೨ **ನಿಚ್ಚಣಿಗೆ.** ॥ ೧೪೬ ॥
ಟೀ ॥ ಗೃಹಾವಗ್ರಹಣೀ, ದೇಹಳೀ – ಈ ೨ **ಪೊ(ಹೊ)ಸಂತಿಲ್.**
ಸಮ್ಮಾರ್ಜನೀ, ವರ್ಧನೀ – ಈ ೨ **ಕಸಕಿಲ್.** ಸಂಕರಃ, ಅವಕರಃ – ಈ ೨ **ಕಸವು** ॥ ೧೪೭ ॥

---

(1) ಮಾಶ್ರಮಂ. (2) ಜ್ಞೇಯಮರ್ಗಳಾ. (3) ರಂಗಂ.

೩೦೨ – ಆಚ್ಛಾದನಂ ಸ್ಯಾದ್ವಲ(ಭೀ)ಭಿರ್ಗೃಹಾಣಾಂ ।
ಗೋಪಾನಸೀ ದಾರು ಚ ವಕ್ರಸಂಸ್ಥಂ ॥
ನೀವ್ರಂ ವಳೀಕಂ ಪಟಲಾಂತಮಾಹುಃ ।
ಕಪೋತಪಾಳೀ ಚ ವಿಟಂಕಸಂಜ್ಞಾ ॥ ೧೪೮ ॥

೩೦೩ — ವಾತಾಯ(ನೋ)ನಂ ಗವಾ(ಕ್ಷಃ)ಕ್ಷಂ ಚ ಜಾಳಕಂ ಜಾಳಮುಚ್ಯತೇ ॥
ಕಕ್ಷಾಂತರಂ ಪ್ರಕೋಷ್ಠಂ ಚ ಚಂದ್ರಶಾಲಾ ಶಿರೋಗೃಹಂ ॥ ೧೪೯ ॥

೩೦೪ – ಸ್ವಸ್ತಿಕೋ ವರ್ಧಮಾನಶ್ಚ ನಂದ್ಯಾವರ್ತಾದಯಸ್ತಥಾ ॥
ವಿಚ್ಛಂದಕವಿಶೇಷಾಸ್ಸ್ಯುರಮೀ ಭೂಪತಿವೇಶ್ಮನಾಂ ॥ ೧೫೦ ॥

೩೦೫ – ಪರಿವಾರಃ ಪರಿಕರಃ ಪರಿಸ್ಪಂದಃ ಪರಿಗ್ರಹಃ ॥
ತಥೋಪಕರಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪರಿಬರ್ಹಃ ಪರಿಚ್ಛದಃ ॥ ೧೫೧ ॥

೩೦೬ – ಪರ್ಯಂಕಃ ಶಯನಂ ಶಯ್ಯಾ ತಲ್ಪಂ ಚ [1] ತಳಿಮಂ ಮ(ಸ್ಮೃ)ತಂ ॥
ಉ(ಅ)ಪಾಶ್ರಯಸ್ತು ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಕಥ್ಯತೇ ಮತ್ತವಾರಣ(ಃ)ಂ ॥ ೧೫೨ ॥

೩೦೭ – ಪ್ರವೇಣ್ಯಾಸ್ತರಣಂ ವರ್ಣಃ ಪರಿಸ್ತೋಮಃ [2] ಕುಥಃ ಕುಥಾ ॥
[3] ವಮತಂ ಚೇತಿ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಾಃ ಪ್ರಚ್ಛದಶ್ಚೋತ್ತರಚ್ಛದಃ ॥ ೧೫೩ ॥

ಟೀ ॥ ಆಚ್ಛಾದನಂ, ವಲಭಿಃ — ಈ ೨ **ಮನೆಯ ಹೊ(ದಿ)ದಕೆ.**
ಗೋಪಾನಸೀಯೆಂಬುದು **ಲೋವೆ.**
ನೀವ್ರಂ, ವಳೀಕಂ(ಪಟಲಾಂತಂ) – ಈ ೨ **ಸೂ(ಱು)ರು.**
ಕಪೋತಪಾಲೀ, ವಿಟಂಕಂ – ಈ ೨ **ಕಪೋತವಟ್ಟಿಗೆ.** ॥ ೧೪೮ ॥
ಟೀ ॥ ವಾತಾಯನಂ, ಗವಾಕ್ಷಂ, ಜಾಲಕಂ, ಜಾಲಂ – ಈ ೪ **ಬಾದವಣಂ.**
ಕಕ್ಷಾಂತರಂ, ಪ್ರಕೋಷ್ಠಂ — ಈ ೨ **ನೆಲೆ.**
ಚಂದ್ರಶಾಲಾ, ಶಿರೋಗೃಹಂ – ಈ ೨ **ಚಂದ್ರಶಾಲೆ.** ಅದನೆ ಕೆಲಂಬರ್ **ಮೊದಲ ಮನೆಯೆಂಬರ್** ॥ ೧೪೯ ॥
ಟೀ ॥ ಸ್ವಸ್ತಿಕಃ, ವರ್ಧಮಾನಃ, ನಂದ್ಯಾವರ್ತಃ – ಈ ೩ ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳುವು **ಅರಮನೆಯ ಛಂದಂಗಳ್.** ॥ ೧೫೦ ॥
ಟೀ ॥ ಪರಿವಾರಃ, ಪರಿಕರಃ. ಪರಿಸ್ಪಂದಃ, ಪರಿಗ್ರಹಃ – ಈ ೪ **ಪರಿಗ್ರಹಂ.**
ಉಪಕರಣಂ, ಪರಿಬರ್ಹಃ, ಪರಿಚ್ಛದಃ – ಈ ೩ **ಉಪಕರಣಂ.** ॥ ೧೫೧ ॥
ಟೀ ॥ ಪರ್ಯಂಕಃ, ಶಯನಂ, ಶಯ್ಯಾ – ಈ ೩ **ಮಂಚಂ.**
ತಳ್ಪಂ, ತಳಿಮಂ — ಈ ೨ **ಪಾ(ಹಾ)ಸು.**
ಉಪಾಶ್ರಯಃ, ಮತ್ತವಾರಣಂ – ಈ ೨ **ಮತ್ತವಾರಣಂ.** ॥ ೧೫೨ ॥
ಟೀ ॥ ಪ್ರವೇಣೀ, ಆಸ್ತರಣಂ – ಈ ೨ **ಹಾಸುಗೆ.**
ವರ್ಣಃ, ಪರಿಸ್ತೋಮಃ, ಕುಥಃ, ಕುಥಾ, ವಮತಂ — ಈ ೫ **ಪರಿಸ್ತೋಮಂ.**
ಪ್ರಚ್ಛದಃ, ಉತ್ತರಚ್ಛದಃ — ಈ ೨ **ಹಚ್ಚವಡಿಗೆ.** ॥ ೧೫೩ ॥

---

(1) ತಲಿನಂ. (2) ಕುಶಃ ಕುಥಃ. (3) ನವತಂ ಚೇ.

GOVERNMENT ORIENTAL MSS. LIBRARY
20 OCT 1943

೩೦೮ – ಅಪಟೀ ಕಾಂಡಪಟಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿಸೀರಾ ಯು(ಜ)ವನಿಕಾ ತಿರಸ್ಕರಿಣೀ ॥
ಉಚ್ಛೀರ್ಷಕಮುಪಧಾನಂ ಧೀರೈರುಪಬರ್ಹಮಾಖ್ಯಾತಂ ॥ ೧೫೪ ॥
೩೦೯ – ಚಂದ್ರೋದ(ಯೋ)ಯಂ ವಿತಾನಂ ಸ್ಯಾದುಲ್ಲೋಚಃ (1)ಖಜಕಸ್ತಥಾ ॥
ವ್ಯಜನಂ ತಾಲವೃಂತಂ ಚ ವಿಷ್ಟರ(ಃ)ಂ ಪೀಠಮಾಸನಂ ॥ ೧೫೫ ॥
೩೧೦ – ವೇತ್ರಾಸನಂ ತಥಾಸಂಧೀ ಕಂಕತಂ ಕೇಶಮಾರ್ಜನಂ ॥
ಪಾದುಕಾನುಪದೀನಾ ಸ್ಯಾದುಪಾನತ್ಪಾದರಕ್ಷಣಂ ॥ ೧೫೬ ॥
೩೧೧ – ದರ್ವೀ ತರ್ದೂಶ್ಚ ಖಜಿಕಾ ಕಥ್ಯತೇ ದಾರುಹಸ್ತಕಃ ॥
ಪೇಟಾಂ ವದಂತಿ ಮಂಜೂಷಾಂ ಕು(ಶೂ)ಲಂ ಧಾನ್ಯಕೋಷ್ಠಕಂ ॥ ೧೫೭ ॥
೩೧೨ – ಅಂಬರೀಷೋ ಭವೇ(2) ದ್ಭ್ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಕಂದುಃ ಸ್ವೇದನಿಕಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥
ಚುಲ್ಯಶ್ಮಂತಕಮುತ್ತಾನಂ ಸ್ಮೃತಾಧಿಶ್ರಯಿಣೀ ಬುಧೈಃ ॥ ೧೫೮ ॥
೩೧೩ – (3) ಅಂಗಾರಶಕಟೀಂ ಪ್ರಾಹುರ್ಹಸಂತೀಂ ಚ ಹಸಂತಿಕಾಂ ॥
ಉಖಾ ಸ್ಥಾಳೀ ಚರುಃ ಕುಂಭೀ ಪಿಠರಂ ಕುಂಡಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೧೫೯ ॥
೩೧೪—ಕಟಾಹಃ (4)ಕರ್ಪರೋ ಜ್ಞೇಯೋ ಭೃಂಗಾರಃ ಕನಕಾಳುಕಾ ॥
ಶಾಳಾಜಿರೋ ವರ್ಧಮಾನಃ ಶರಾವಃ ಸ್ಮರ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ ॥ ೧೬೦ ॥

ಟೀ ॥ ಅಪಟೀ, ಕಾಂಡಪಟಃ, ಪ್ರತಿಸೀರಾ, ಯವನಿಕಾ, ತಿರಸ್ಕರಿಣೀ—ಈ (೫) **ತೆರೆ.** ಉಚ್ಛೀರ್ಷಕಂ, ಉಪಧಾನಂ, ಉಪಬರ್ಹಂ – ಈ ೩ **ತಲೆಗಿಂಬು.** ॥ ೧೫೪ ॥

ಟೀ ॥ ಚಂದ್ರೋದಯಃ, ವಿತಾನಂ, ಉಲ್ಲೋಚಃ, ಖಜಕಃ – ಈ ೪ **ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು.**

ವ್ಯಜನಂ, ತಾಲವೃಂತಕಂ – ಈ ೨ **ಬೀಸಣಿಗೆ.**

ವಿಷ್ಟರಂ, ಪೀಠಂ, ಆಸನಂ – ಈ ೩ **ಮಣೆ.** ॥ ೧೫೫ ॥

ಟೀ ॥ ವೇತ್ರಾಸನಂ, ಆಸಂದೀ – ಈ ೨ **ಬೆತ್ತದ ಜಕ್ಕಳಂ.**

ಕಂಕತ(ಂ)ಃ, ಕೇಶಮಾರ್ಜನಂ ಈ ೨ **ಹಣಿಗೆ.** ಪಾದುಕಾ, ಅನುಪದೀನಾ– ಈ ೨ **ಹಾವುಗೆ.**

ಉಪಾನತ್, ಪಾದರಕ್ಷಣಂ – ಈ ೨ **ಪಾದರಕ್ಷೆ.** ॥ ೧೫೬ ॥

ಟೀ ॥ ದರ್ವೀ, ತರ್ದೂಃ, ಖಜಿಕಾ, ದಾರುಹಸ್ತಃ—ಈ ೪ **ಸಟ್ಟುಗಂ.**

ಪೇಟಾ, ಮಂಜೂಷಾ – ಈ ೨ **ಪೆಟ್ಟಯಂ.**

ಕೂಸೂಲಂ, ಧಾನ್ಯಕೋಷ್ಟಕಂ–ಈ ೨ **ಕುದಿಱು.** ॥ ೧೫೭ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂಬರೀಷಃ, ಭ್ರಾಷ್ಟ್ರಂ – ಈ ೨ **ಹುರಿಗಾವಲಿ.**

ಕಂದುಃ, ಸ್ವೇದನಿಕಾ—ಈ ೨ **ಕಾವಲಿ.**

ಚುಲ್ಲೀ, ಅಶ್ಮಂತಕಂ, ಉತ್ತಾನಂ, ಅಧಿಶ್ರಯಣೀ— ಈ ೪ **ಒಲೆ** ॥ ೧೫೮ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂಗಾರಶಕಟೀ, ಹಸಂತೀ, ಹಸಂತಿಕಾ— ಈ ೩ **ಬೆಸಳಿಗೆ.**

ಉಖಾ, ಸ್ಥಾಳೀ, ಚರುಃ, ಕುಂಭೀ, ಪಿಠರಂ, ಕುಂಡಂ— ಈ ೬ **ಮಡಕೆ.** ॥ ೧೫೯ ॥

ಟೀ ॥ ಕಟಾಹಃ, ಕರ್ಪರಃ– ಈ ೨ **ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ.**

ಭೃಂಗಾರಃ, ಕನಕಾಳುಕಾ– ಈ ೨ **ಬಿಂಗಾರಿ.**

ಶಾಳಾಜಿರಃ, ವರ್ಧಮಾನಃ, ಶರಾವಃ— ಈ ೩ **ಶ್ರಾವೆ.** ॥ ೧೬೦ ॥

---

(1) ಕ್ಷಜಕಃ, ಕದಕಃ. (2) ಧ್ಭ್ರಾಷ್ಟ್ರ(ಃ)ಂ (3) ಅಂಗಾರಃ ಶಕಟೀ. (4) ಕರ್ಪಟೋ,

೩೧೫ – (1) ಕಾಶಿಕಾ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಪಿಧಾನಂ ಸ್ಯಾದುದಂಚನಂ ॥
ಘಟಃ (2)ಕರೀರಃ ಕಳಶಃ ಕುಟಃ ಕುಂಭೋ (3)ನಿಘಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೧೬೧ ॥
೩೧೬ – ಕರ್ಕರೀ ಕರಕಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವರ್ಧನೀ ಚ ಗಳಂತಿಕಾ ॥
ಗರ್ಘರೀ ಮಂಥನೀ (4)ಚೋಕ್ತಾ ಮಣಿಕ ಸ್ಸ್ಯಾದಳಿಂಜರಃ ॥ ೧೬೨ ॥
೩೧೭ – ಧಾನ್ಯಾಮ್ಲಮಾರನಾಳಂ ಸಂಧಾನಂ ಕಾಂಜಿಕಂ ಚ ಸೌವೀರಂ ॥
ಅಭಿಷವಮವಂತಿ ಸೋಮಂ (5)ಶುಷೋದಕಂ ಶುಕ್ಲಮಿಚ್ಛಂತಿ ॥ ೧೬೩ ॥
೩೧೮ – ಅಂಧಃ ಕೂರಂ ಭಕ್ತಂ (6)ದೀದಿವಿರನ್ನಂ (7)ತಥೋದನಂ (8)ಭಿಸ್ಸಾ ॥
ಅಶನಂ ಸ್ಯಾದಾಹಾರಃ ಪೂಪಾಪೂಪೌ ಚ (9)ಪೂಫಳಿಕಾ ॥ ೧೬೪ ॥
೩೧೯ – ಯವಾಗೂ ರುಷ್ಣಿಕಾ ಶ್ರಾಣಾ ತರಳಾ ಚ ವಿಲೇಪಿಕಾ ॥
ಕ್ಷೈರೇ(ಯಿ)ಯಂ ಪಾಯಸಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪರಮಾನ್ನಂ ಚ ಸೂರಿಭಿಃ ॥ ೧೬೫ ॥
೩೨೦ – (10)ನಿಷ್ಠಾನಂ ವ್ಯಂಜನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ವೇ(ಷ)ಶವಾರ ಉಪಸ್ಕರಃ ॥
ದಧಿಮಂ(ಡೋ)ತೋ ಭವೇನ್ಮಸ್ತು ಕರಂಭೋ ದಧಿಸಕ್ತವಃ ॥ ೧೬೬ ॥

ಟೀ ॥ ಕಾಶಿಕಾ, ಮಲ್ಲಿಕಾ—ಈ ೨ **ಮಲ್ಲೆ.**

ಪಿಧಾನಂ, ಉದಂಚನಂ—ಈ ೨ **ಎಸಮುರ್ಚ್ಚೆ.**

ಘಟಃ, ಕರೀರಃ – ಈ ೨ **ಹರವಿ.**

ಕಳಶಃ, ಕುಟಃ, ಕುಂಭಃ, ನಿಘಃ— ಈ ೪ **ಕೊಡಂ.** ॥ ೧೬೧ ॥

ಟೀ ॥ ಕರ್ಕರೀ, ಕರಕಃ—ಈ ೨ **ಕರಗಂ.** ವರ್ಧನೀ, ಗಳಂತಿಕಾ– ಈ ೨ **ಗಣತಿಗೆ.** ಗರ್ಘರೀ, ಮಂಥಣೀ– ಈ ೨ **ಮಂಥಣಿ.** ಮಣಿಕಃ, ಅಳಿಂಜರಃ– ಈ ೨ **ಕೇಲು.** ॥ ೧೬೨ ॥

ಟೀ ॥ ಧಾನ್ಯಾಮ್ಲಂ, ಆರನಾಳಂ, ಸಂಧಾನಂ, ಕಾಂಜಿಕಂ, ಸೌವೀರಂ– ಈ ೫ **ಅಂಬಿಲಂ.** ಅಭಿಷವಂ, ಅವಂತಿ, ಸೋಮಂ, ಶುಷೋದಕಂ, ಶುಕ್ಲಂ– ಈ ೪ **ಅಕ್ಕಿಗರ್ಚು.** ॥ ೧೬೩ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂಧಃ, ಕೂರಂ, ಭಕ್ತಂ, ದೀದಿವಿಃ, ಅನ್ನಂ, ಓದನಂ, ಭಿಸ್ಸಾ, ಅಶನಂ, ಆಹಾರಃ– ಈ ೯ **ಕೂೞ್.**

ಪೂಪಃ, ಅಪೂಪಃ, ಪೂಫಳಿಕಾ– ಈ ೩ **ಪಕ್ವಾನ್ನಂ** ॥ ೧೬೪ ॥

ಟೀ ॥ ಯವಾಗೂಃ, ಉಷ್ಣಿಕಾ, ಶ್ರಾಣಾ, (ಶ್ರೋಣಾ) ತರಳಾ, ವಿಲೇಪಿಕಾ – ಈ ೫ **ಗಂಜಿ.**

ಕ್ಷೈರೇಯಂ, ಪಾಯಸಂ, ಪರಮಾನ್ನಂ— ಈ ೩ **ತುಯ್ಯಲ್** ॥ ೧೬೫ ॥

ಟೀ ॥ ನಿಷ್ಠಾನಂ, ವ್ಯಂಜನಂ– ಈ ೨ **ವ್ಯಂಜನಂ.**

ವೇಶವಾರಃ, ಉಪಸ್ಕರಂ– ಈ ೨ **ಊಟದ ಪರಿಕಾರಂ.**

ದಧಿಮಂ(ತ)ಥಃ, ಮಸ್ತು– ಈ ೨ **ಮಜ್ಜಿಗೆ.**

ಕರಂಭಃ, ದಧಿಸಕ್ತುಃ— ಈ ೨ (11)**ಮೊಸರೊಳ್ ಕಲಸಿದ ಸತ್ತುಗಂ.** ॥ ೧೬೬ ॥

---

(1) ಕೋಶಿಕಾ. (2) ಕರೀಭಃ. (3) ನಿಪಃ. (4) ಗರ್ಗರೀ... ಪ್ರೋಕ್ತಾ. (5) ತುಷೋದಕಂ. (6) ದಿದೀವಿರನ್ನಂ. (7) ತಥೋದನೋ. (8) ಭೀತ್ಸಾ (9) ಪೂಪಳಿಕಃ (10) ಮಿಷ್ಟಾನ್ನಂ. (11) ಮೊಸರಲಿ.

೩೨೧—ದಾಧಿಕಂ ಸಂಸ್ಕೃತಂ ದಧ್ನಾ ಸಾರ್ಪಿಷ್ಕಂ ಸರ್ಪಿಷಾ ಸ್ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಲವಣೋದಕಸಂ (1)ಸಿದ್ಧಂ ಲವಣೋದಕಿತಂ ಮತಂ ॥ ೧೬೭ ॥

೩೨೨—ಅಂಗಾರೇಷು ವಿಪಕ್ವಂ ಮಾಂಸಂ ಭೂತಿರ್ಭರೂಟಕಂ (2 ಭೃಷ್ಟಂ ॥
ಉಖ್ಯ(3) ಮುಖಾಯಾಂ ಸಿದ್ಧಂ ಶೂಲೇ ಶೂಲ್ಯಂ ಭಟಿತ್ರಂ ಚ ॥ ೧೬೮ ॥

೩೨೩— (4) ಕಿ(ೀ)ಲಾಟಃ ಕೂರ್ಚಿಕಾ ಚೇತಿ ಕ್ಷೀರಸ್ಯ ವಿಕೃತೀ ಉಭೇ ॥
ಫಾಣಿತ(ಂ) ವಿಕೃತಿರ್ಗೌಡೀ ಮತ್ಸ್ಯಂಡೀ ಖಂಡಶರ್ಕರಾ(ಃ) ॥ ೧೬೯ ॥

೩೨೪—ವಲ್ಭನ (5)ಮಭ್ಯವಹಾರಃ ಪ್ರತ್ಯವಸಾನಂ ಚ ಜೇಮನಂ ಜಗ್ಧಿಃ ॥
ಖಾದನಮಶನಂ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಹಾರೋ ಭೋಜನಂ ಸ್ವದನಂ ॥ ೧೭೦ ॥

೩೨೫—ಪರ್ಯಾಪ್ತ ಮುಪಸಂಪನ್ನಂ ತೃಪ್ತಿಃ ಸೌಹಿತ್ಯ ಮುಚ್ಯತೇ ॥
(6) ವಿಘಸೋ ಭುಕ್ತ ಶೇಷ(ಂ)ಃ ಸ್ಯಾ ದ್ಭುಕ್ತೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ತು ಫೇಳಿಕಾ ॥ ೧೭೧ ॥

೩೨೬—ಅಮತ್ರಂ ಭಾಜನಂ ಪಾತ್ರಂ (7)ಸ್ಥಾಲಂ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಮಿಷ್ಯತೇ ॥
(8) ಗರ್ಹಕಶ್ಚಾನುತರ್ಷಶ್ಚ ಚಷಕಃ ಸರಕಃ ಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೧೭೨ ॥

೩೨೭—ಆಪಾನಂ ಪಾನಗೋಷ್ಠೀಸ್ಯಾತ್ಸ (9)ಪೀತಿಃ ಸಹಪಾನಕಂ ॥
ಉಪದಂಶಾವದಂಶೌ ಚ ಭ(ಚ)ಕ್ಷಣಂ ಸಂಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥ ೧೭೩ ॥

ಟೀ ॥ **ಮೊಸರೊಳೆ ಮಾಡಿದುದು** ದಾಧಿಕಮೆಂಬುದು.
ತುಪ್ಪದೊಳೆ ಮಾಡಿದುದು ಸಾರ್ಪಿಷ್ಕಮೆಂಬುದು.
ಉಪ್ಪುನೀರೊಳೆ ಮಾಡಿದುದು ಲವಣೋದಕಿತಮೆಂಬುದು ॥ ೧೬೭ ॥
ಟೀ ॥ **ಸುಟ್ಟಡಗು** ಭೂತಿಯೆಂಬುದು. ತಾಳಿಸಿದಡಗು ಭರೂಟಕಮೆಂಬುದು.
ಅಟ್ಟಡಗು ಉಖ್ಯಮೆಂಬುದು. ಶೂಲ್ಯಂ, ಭಟಿತ್ರಂ–ಈ ೨ **ಸುಂಟಗೆ.** ॥ ೧೬೮ ॥
ಟೀ ॥ ಕೀಲಾಟಃ, ಕೂರ್ಚಿಕಾ—ಈ ೨ **ಕ್ಷಿ(ಕಿ)ೀರಸಂ.** ಫಾಣಿತಮೆಂಬುದು **ಹಣಿದಂ.**
ಮತ್ಸ್ಯಂಡೀ, ಖಂಡಶರ್ಕರಾ--ಈ ೨ **ಖಂಡಶರ್ಕರೆ.** ॥ ೧೬೯ ॥
ಟೀ ॥ ವಲ್ಭನಂ, ಅಭ್ಯವಹಾರಃ, ಪ್ರತ್ಯವಸಾನಂ, ಜೇಮನಂ, ಜಗ್ಧಿಃ, ಖಾದನಂ, ಅಶನಂ, ಭಕ್ಷಣಂ, ಆಹಾರಃ, ಭೋಜನಂ, ಸ್ವದನಂ–ಈ ೧೧ **ಊಟಂ.** ॥ ೧೭೦ ॥
ಟೀ ॥ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ, ಉಪಸಂಪನ್ನಂ, ತೃಪ್ತಿಃ, ಸೌಹಿತ್ಯಂ–ಈ ೪ **ತ(ಣಿ)ಣುವು.**
ವಿಘಸಃ, ಭುಕ್ತಶೇಷಃ – ಈ ೨ **ಉಂಡು ಮಿಕ್ಕುದು.**
ಭುಕ್ತೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ, ಫೇಳಿಕಾ–ಈ **ಮಡಗೂಟು** ॥ ೧೭೧ ॥
ಟೀ ॥ ಅಮತ್ರಂ, ಭಾಜನಂ, ಪಾತ್ರಂ, ಸ್ಥಾಲಂ—ಈ ೪ **ತಳಿಗೆ.**
ಗರ್ಹಕಃ, ಅನುತರ್ಷಃ, ಚಷಕಃ, ಸರಕಃ–ಈ ೪ **ತಿಳಿವಟ್ಟಲ್.** ॥ ೧೭೨ ॥
ಟೀ ॥ ಆಪಾನಂ, ಪಾನಗೋಷ್ಠೀ–ಈ ೨ **ಕಳ್ಗುಡಿವುದು.**
ಸಪೀತಿಃ, ಸಹಪಾನಕಂ–ಈ ೨ **ಗೊಟ್ಟಿಗಳ್ಗುಡಿವುದು.**
ಉಪದಂಶಃ, ಅವದಂಶಃ, ಭಕ್ಷಣಂ–ಈ ೩ **ಕುಡಿವುತ್ತೆ ಬಾಡಿಸುವುದು.** ॥ ೧೭೩ ॥

---

(1) ಸಿದ್ಧ ಮುದಲಾವಣಿಕಂ ಸ್ಸ್ಮೃತಂ. (2) ಭೃಷ್ಟಂ. (3) ಮುಖಾಸಂಸಿದ್ಧ. (4) ಕಿಲಾಟಃ (5) ಮವ್ಯವಹಾರ. (6) ವಿಘಸಂ. (7) ಸ್ಥಾಲಂತು. (8) ಗಲ್ವಕಶ್ಚಾನುತರ್ಷಶ್ಚ. (9) ಸಂಪ್ರೀತಿ.

೩೨೮--ಮಧ್ವಾಸವಃ ಸಿ(ಶಿ)ೀಧು ಸುರಾ ಪ್ರಸನ್ನಾ ।
ಪರಿ(ಸ್ರು)ಶ್ರುತಾ ಸ್ಯಾನ್ಮದಿರಾ ಮದಿಷ್ಠಾ ॥
ಕಾದಂಬರೀ ಸ್ವಾದುರಸಾ ಚ ಶುಂಡಾ ।
ಗಂಧೋತ್ತಮಾ ಮಾಧವಕಶ್ಚ ಹಾಳಾ ॥ ೧೭೪ ॥

೩೨೯—ಕಲ್ಯಂ ಕಶ್ಯಂ ತಥಾ ಮದ್ಯಂ ಮೈರೇಯಂ ಕಾಪಿಶಾ(1) ಯನಂ ॥
ಮಾರ್ಧ್ವೀಕಮಾಸವಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪರಿಸ್ರುದ್ವಾರುಣೀ ಮಧು ॥ ೧೭೫ ॥

೩೩೦—ಮನುಷ್ಯೋ ಮಾನುಷೋಮರ್ತ್ಯೋ ಮನುಜೋ ಮಾನವೋ ನರಃ ॥
ಪುಮಾನ್ ಪಂಚಜನೋ ನಾ ಚ ಪುರುಷಃ ಪೂರುಷಶ್ಚ ವಿಟ್ ॥ ೧೭೬ ॥

೩೩೧—ಧೀರೋ ಧೀಮಾನ್ ಲಬ್ಧವರ್ಣೋ ವಿಪಶ್ಚಿ ।
ದ್ವೃದ್ಧೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ತರೂಪೋಽಭಿರೂಪಃ ॥
ಸೂರಿಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಪಂಡಿತಸ್ಸನ್ಮನೀಷೀ ।
ಜ್ಞೋ ದೋಷಜ್ಞಃ ಕೋವಿದಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಬುದ್ಧಃ ॥ ॥ ೧೭೭ ॥

೩೩೨—ಬುಧಃ ಸುಧೀಃ ಕೃತೀ ಕೃಷ್ಟಿಃ ಕವಿರ್ವ್ಯಕ್ತೋ ವಿಶಾರದಃ ॥
ವಿಚಕ್ಷಣಶ್ಚ ಮೇಧಾವೀ ಸಂಖ್ಯಾವಾನ್ ಮತಿಮಾನ್ ಮತಃ ॥ ೧೭೮ ॥

೩೩೩—ಪ್ರೇಕ್ಷಾ ಪ್ರಜ್ಞಾ (2)ಪ್ರತಿಭಾ ಧೀರ್ಧಿಷಣಾ ಶೇಮುಷೀ ಮನೀಷಾ ಚ ॥
ಬುದ್ಧಿರ್ಮತಿಶ್ಚ ಮೇಧಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂವಿತ್ತಿ ರುಪಲಬ್ಧಿಃ ॥ ೧೭೯ ॥

೩೩೪ – ಚತುರಃ (ಸ್ಯಾತ್) ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಕೃತಹಸ್ತಃ, ಕೃತಮುಖಶ್ಚ ಕೃತಕರ್ಮಾ ॥
ದಕ್ಷಃ ಕುಶಲೋಽಭಿಜ್ಞೋ ನಿಷ್ಣಾತಃ ಶಿಕ್ಷಿತಃ ಪ್ರವೀಣಶ್ಚ ॥ ೧೮೦ ॥

ಟೀ ॥ ಮಧು, *ಆಸವಃ, ಸೀಧು, ಸುರಾ, ಪ್ರಸನ್ನಾ, ಪರಿ(ಸ್ರು)ಶ್ರುತಾ, ಮದಿರಾ, ಮದಿಷ್ಠಾ, ಕಾದಂಬರೀ, ಸ್ವಾದುರಸಾ, ಶುಂಡಾ, ಗಂಧೋತ್ತಮಾ, ಮಾಧವಕಃ, ಹಾಳಾ, ಕಲ್ಯಂ, ಕಶ್ಯಂ, ಮದ್ಯಂ, ಮೈರೇಯಂ, ಕಾಪಿಶಾಯನಂ, ಮಾರ್ಧ್ವೀಕಂ, *ಆಸವಃ, ಪರಿ(ಸು)ಶ್ರುತ್, ವಾರುಣೀ, ಮಧು–ಈ ೨೪ **ಕಳ್ಳು.** ॥ ೧೭೪-೧೭೫ ॥
ಟೀ ॥ ಮನುಷ್ಯಃ, ಮಾನುಷಃ, ಮರ್ತ್ಯಃ, ಮನುಜಃ, ಮಾನವಃ, ನರಃ, ಪುಮಾನ್, ಪಂಚಜನಃ, ನಾ, ಪುರುಷಃ, ಪೂರುಷಃ, ವಿಟ್–ಈ ೧೨ **ಮಾನಸರ್** ॥ ೧೭೬ ॥
ಟೀ ॥ ಧೀರಃ, ಧೀಮಾನ್, ಲಬ್ಧವರ್ಣಃ, ವಿಪಶ್ಚಿತ್, ವೃದ್ಧಃ, ವಿದ್ವಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ತರೂಪಃ, ಅಭಿರೂಪಃ, ಸೂರಿಃ, ಪ್ರಾಜ್ಞಃ, ಪಂಡಿತಃ, ಸನ್, ಮನೀಷೀ, ಜ್ಞಃ, ದೋಷಜ್ಞಃ, ಕೋವಿದಃ, ಪ್ರಬುದ್ಧಃ, ಬುಧಃ, ಸುಧೀಃ ಕೃತೀ, ಕೃಷ್ಟಿಃ, ಕವಿಃ, ವ್ಯಕ್ತಃ, ವಿಶಾರದಃ, ವಿಚಕ್ಷಣಃ, ಮೇಧಾವೀ, ಸಂಖ್ಯಾವಾನ್, ಮತಿಮಾನ್—ಈ ೨೮ **ವಿದ್ವಾಂಸರ್.** ॥ ೧೭೭-೧೭೮ ॥
ಟೀ ॥ ಪ್ರೇಕ್ಷಾ, ಪ್ರಜ್ಞಾ, ಪ್ರತಿಭಾ, ಧೀಃ, ಧಿಷಣಾ, ಶೇಮುಷೀ, ಮನೀಷಾ, ಬುದ್ಧಿಃ, ಮತಿಃ, ಮೇಧಾ, ಸಂಖ್ಯಾ, ಸಂವಿತ್ತಿಃ, ಉಪಲಬ್ಧಿಃ–ಈ ೧೩ **ಬುದ್ಧಿ.** ॥ ೧೭೯ ॥
ಟೀ ॥ ಚತುರಃ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ, ಕೃತಹಸ್ತಃ, ಕೃತಮುಖಃ, ಕೃತಕರ್ಮಾ, ದಕ್ಷಃ, ಕುಶಲಃ, ಅಭಿಜ್ಞಃ, ನಿಷ್ಣಾತಃ, ಶಿಕ್ಷಿತಃ, ಪ್ರವೀಣಃ – ಈ ೧೧ **ಬಲ್ಲವಂ.** ॥ ೧೮೦ ॥

---

(1) ಯಿನಂ. (2) ಪ್ರತಿಸಾ (3) ಮನೀಖಾ. *ಆಸವ ಶಬ್ದವು ೨ ಆವೃತ್ತಿ ಬಂದಿದೆ.

೩೩೫—ವೈಧೇಯೋ ಬಾಲಿಶೋ ಬಾಲೋ ಜಡೋ ಜಾಲ್ಮೋ (1) ಯಥೋದಿತಃ ॥
ಮೂಢೋ ಮಂದೋ ವಿವರ್ಣಶ್ಚ ಮೂರ್ಖಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮಾತೃಶಾಸಿತಃ ॥ ೧೮೧ ॥

೩೩೬— (2) ಅರ್ವಾಣಮಣಕಮಪ(3) ಶದ ಮಧಮಮವದ್ಯಂ ನಿಕೃಷ್ಟ
[ಮವಕೃಷ್ಟಂ ॥
(4) ಅವಮಂ ಚೇಳಂ ಕಾಡಂ ಖೇಟಂ ಪಾಪಂ ಚ ರೇಫಸಂ ಪ್ರಾಹುಃ ॥ ೧೮೨ ॥

೩೩೭—ಏ(ಐ)ಕಾಗಾರಿಕ ತಸ್ಕರ ದಸ್ಯುಪ್ರತಿ (5) ರೋಧಕಾಃ ಪರಾಸ್ಕಂದೀ ॥
ಚೋ(ಚೌ)ರೋ ಮಲಿಮ್ಲುಚಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪರಿಮೋಷೀ ಪಾರಿಪಂಥಿ
[ಕಸ್ತೇನಃ ॥ ೧೮೩ ॥

೩೩೮—ಪಶ್ಯತೋ ಯೋ ಹರತ್ಯರ್ಥಂ ಸ ಚೋರಃ ಪಶ್ಯತೋಹರಃ ॥
ದ್ರವ್ಯಂ ಹ್ಯಪಹೃತಂ (6) ಲುಪ್ತಂ ಸ್ತೇಯಂ ಚೌರ್ಯಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೧೮೪ ॥

೩೩೯—(7) ಪಾಟಚ್ಚರಃ (8) ಪಟಚ್ಚಾರೋ ಬದ್ಧೋ ನದ್ಧಶ್ಚ (9) ಸಂಯತಃ ॥
ಕ್ಷೇಮಂಕರೋಽರಿಷ್ಟತಾತಿಃ ಶಿವತಾತಿಶ್ಶಿವಂಕರಃ ॥ ೧೮೫ ॥

೩೪೦—ಪರವಾಂಸ್ತು ಪರಾಧೀನೋ ನಿಘ್ನಃ ಪರವಶಸ್ತಥಾ ॥
ಪರತಂತ್ರಃ ಪರಾಯತ್ತಃ (10) ಪರಚ್ಛಂದಶ್ಚ ಗೃಹ್ಯಕಃ ॥ ೧೮೬ ॥

ಟೀ ॥ ವೈಧೇಯಃ, ಬಾಲಿಶಃ, ಬಾಲಃ, ಜಡಃ, ಜಾಲ್ಮಃ, ಯಥೋದಿತಃ, ಮೂಢಃ, ಮಂದಃ, ವಿವರ್ಣಃ, ಮೂರ್ಖಃ, ಮಾತೃಶಾಸಿತಃ—ಈ ೧೧ **ಅಱಿಯದವಂ.** ॥ ೧೮೧ ॥

ಟೀ ॥ ಅರ್ವಾಣಂ, ಅಣಕಂ, ಅಪಶದಂ, ಅಧಮಂ, ಅವದ್ಯಂ, ನಿಕೃಷ್ಟಂ, ಅವಕೃಷ್ಟಂ, ಅಧಮಂ, ಚೇಳಂ, ಕಾಂಡಂ, ಖೇಟಂ, ಪಾಪಂ, ರೇಫಸಂ- ಈ ೧೩ **ಹೊಲ್ಲಹವಸ್ತು.** ॥ ೧೮೨ ॥

ಟೀ ॥ ಏಕಾಗಾರಿಕಃ, ತಸ್ಕರಃ, ದಸ್ಯುಃ, ಪ್ರತಿರೋಧಕಃ, ಪರಾಸ್ಕಂದೀ, ಚೋರಃ, ಮಳಿಮ್ಲುಚಃ, ಪರಿಮೋಷೀ, ಪಾರಿಪಂಥಿಕಃ, ಸ್ತೇನಃ—ಈ ೧೦ **ಕಳ್ಳಂ.** ॥ ೧೮೩ ॥

ಟೀ ॥ **ನೋಡೆನೋಡೆ ಕಳುವವನಂ** ಪಶ್ಯತೋಹರನೆಂಬುದು.

ಅಪಹೃತಂ, ಲುಪ್ತಂ- ಈ ೨ **ಕಳ್ಕೊಡಮೆ.**

ಸ್ತೇಯಂ, ಚೌರ್ಯಂ- ಈ ೨ **ಕಳವು** ॥ ೧೮೪ ॥

ಟೀ ॥ ಪಾಟಚ್ಚರಃ, ಪಟಚ್ಚಾರಃ—ಈ ೨ **ಸೀರೆಗಳ್ಳಂ.**

ಬದ್ಧಃ, ನದ್ಧಃ, ಸಂಯತಃ—ಈ ೩ **ಕಟ್ಟುಪಟ್ಟವಂ.**

ಕ್ಷೇಮಂಕರಃ, ಅರಿಷ್ಟತಾತಿಃ – ಈ ೨ **ಕ್ಷೇಮಂ ಮಾಳ್ಪವಂ.**

ಶಿವತಾತಿಃ, ಶಿವಂಕರಃ—ಈ ೨ **ಸುಖಮಂ ಮಾಳ್ಪವಂ.** ॥ ೧೮೫ ॥

ಟೀ ॥ ಪರವಾನ್, ಪರಾಧೀನಃ, ನಿಘ್ನಃ, ಪರವಶಃ, ಪರತಂತ್ರಃ, ಪರಾಯತ್ತಃ, ಪರಚ್ಛಂದಃ, ಗೃಹ್ಯಕಃ—ಈ ೮ **ಪೆಱರವಶದಾತಂ.** ॥ ೧೮೬ ॥

---

(1) ಯಥೋದ್ಗತಃ. (2) ಉರ್ವಾಣ. (3) ಸದನಮವಮದ್ಯಂ. (4) ಅಧಮಂ. (5) ರೋಷಕಃ. (6) ಲೋಪ್ತ್ರಂ. (7) ಪಟಚ್ಚರಃ, ಪರಾಚೋಡಃ. (8) ಪಟಚೌರೋ (9) ಸಂಯುತಃ (10) ಪರತಂದಃ.

೩೪೧—(1) ಖರಃ ಕಠೋರಃ ಕಠಿನಃ(2) ಕರ್ಕ(ಟ)ಡಃ ಕರ್ಕಶೋ ದೃಢಃ ॥
ಉಚ್ಯತೇ ಬಹುಳಃ ಸ್ಥೂಳಃ ಪೀನಃ ಪೀವಾ ಚ ಪೀವರಃ ॥ ೧೮೭ ॥

೩೪೨—ಅರ್ಯಃ ಪರಿವೃಢಃ ಸ್ವಾಮೀ ಪ್ರಭುರ್ನೇತಾ ಚ ನಾಯಕಃ ॥
ಅಧಿಭೂರಧಿಪಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಹ್ಯಧೀಶೋಽಧಿಪತಿಸ್ತಥಾ *॥ ೧೮೮ ॥

೩೪೩—ನಗ್ನಾಟೋ ದಿಗ್ವಾಸಾಃ ಕ್ಷಪಣಃ ಶ್ರಮಣಶ್ಚ ಜೀವಕೋ ಜೈನಃ ॥
ಆಜೀವೋ ಮಲಧಾರೀ ನಿರ್ಗ್ರಂಥಃ ಕಥ್ಯತೇ (3) ಸಾಧುಃ ॥ ೧೮೯ ॥

೩೪೪†—ಮುನಿಸ್ತಪೋಧನೋ ಹಿ ಸ್ಯಾದ್ವಿರತೋಽಕಿಂಚನೋ ವ್ರತೀ ॥
ಅನಗಾರಃ ಪ್ರವ್ರಜಿತಃ ಶ್ವೇತವಾಸಾಸ್ತು ಸಂಯತಃ ॥ ೧೯೦ ॥

೩೪೫—ದುರ್ಜನಃ ಪಿಶುನಃ ಕ್ಷುದ್ರೋ ನೀಚಃ ಕರ್ಣೇಜಪಃ ಖಳಃ ॥
ದೋಷಗ್ರಾಹೀ ಪುರೋಭಾಗೀ ದ್ವಿಜಿಹ್ವೋ ಮತ್ಸರೀ ಮತಃ ॥ ೧೯೧ ॥

೩೪೬—ಕದರ್ಯ ದಿ(ಹಿ)ನ ಕೀನಾಶ ಕಿಂಪಚಾನಮಿತಂಪಚಾಃ ॥
(4) ಕೃಪಣಃ ಕ್ಷುಲ್ಲಕಃ ಕ್ಲೀಬಃ ಕ್ಷುದ್ರ ಯೇಕಾರ್ಥವಾಚಕಾ(ಕ)ಃ ॥ ೧೯೨ ॥

೩೪೭—ಕ್ಷುದ್ರದರಿದ್ರಾಕಿಂಚನ ದುರ್ವಿಧ ದುಸ್ಥಾಶ್ಚ ದುರ್ಗತಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ॥
ಇತರಪ್ರಾಕೃತಪಾಮರ ಪೃಥಗ್ಜನಾ ಬರ್ಬರಾಶ್ಚ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಾಃ ॥ ೧೯೩ ॥

ಟೀ ॥ ಖರಃ, ಕಠೋರಃ, ಕಠಿನಃ, ಕರ್ಕಡಃ, ಕರ್ಕಶಃ, ದೃಢಃ—ಈ ೬ **ಬೆಟ್ಟಿದು.** ಬಹುಳಃ, ಸ್ಥೂಳಃ, ಪೀನಃ, ಪೀವಾ, ಪೀವರಃ—ಈ ೫ **ದೊಡ್ಡಿ(ತು).** ॥ ೧೮೭ ॥

ಟೀ ॥ ಅರ್ಯಃ, ಪರಿವೃಢಃ, ಸ್ವಾಮೀ, ಪ್ರಭುಃ, ನೇತಾ, ನಾಯಕಃ, ಅಧಿಭೂಃ, ಅಧಿಪಃ, ಅಧೀಶಃ, ಅಧಿಪತಿಃ—ಈ ೧೦ **ಒಡೆಯಂ.** ॥ ೧೮೮ ॥

ಟೀ ॥ ನಗ್ನಾಟಃ, ದಿಗ್ವಾಸಾಃ, ಕ್ಷಪಣಃ, ಶ್ರಮಣಃ, ಜೀವಕಃ, ಜೈನಃ, ಆಜೀವಃ, ಮಲಧಾರೀ, ನಿರ್ಗ್ರಂಥಃ, ಸಾಧುಃ – ಈ ೧೦ **ಸವಣರ ಪೆಸರ್.** ॥ ೧೮೯ ॥

†ಮುನಿಃ, ತಪೋಧನಃ, ವಿರತಃ, ಅಕಿಂಚನಃ, ವ್ರತೀ ಅನಗಾರಃ, ಪ್ರವ್ರಜಿತಃ, ಶ್ವೇತವಾಸಾಃ, ಸಂಯತಃ – ಈ ೯ **ಸವಣರ ಪೆಸರ್** ॥ ೧೯೦ ॥

ಟೀ ॥ ದುರ್ಜನಃ, ಪಿಶುನಃ, ಕ್ಷುದ್ರಃ, ನೀಚಃ, ಕರ್ಣೇಜಪಃ, ಖಳಃ—ಈ ೬ **ಪಿಸುಣಂ.** ದೋಷಗ್ರಾಹೀ, ಪುರೋಭಾಗೀ, ದ್ವಿಜಿಹ್ವಃ, ಮತ್ಸರೀ—ಈ ೪ **ಮಚ್ಚರಿಪಂ.** ॥ ೧೯೧ ॥

ಟೀ ॥ ಕದರ್ಯಃ, ದಿ(ಹಿ)ನಃ, ಕೀನಾಶಃ, ಕಿಂಪಚಾನಃ, ಮಿತಂಪಚಃ—ಈ ೫ **ಲೋಭಿ.** ಕೃಪಣಃ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕಃ, ಕ್ಲೀಬಃ, ಕ್ಷುದ್ರಃ—ಈ ೪ **ಕ್ಷುದ್ರಂ.** ॥ ೧೯೨ ॥

ಟೀ ॥ ಕ್ಷುದ್ರಃ, ದರಿದ್ರಃ, ಅಕಿಂಚನಃ, ದುರ್ವಿಧಃ, ದುಸ್ಥಃ, ದುರ್ಗತಃ- ಈ ೬ **ಬಡವಂ.** ಇತರಃ, ಪ್ರಾಕೃತಃ, ಪಾಮರಃ, ಪೃಥಗ್ಜನಃ, ಬರ್ಬರಃ—ಈ ೫ **ತಾನಲ್ಲದನ್ಯಂ.?** ॥ ೧೯೩ ॥

---

(1) ಕಠೋರಃ ಕಠಿನಃ ಕ್ರೂರಃ. (2) ಕಕ್ಕಟಃ

*ತಪಸ್ವೀ ಸಂಯತಶ್ಶಾಂತೋ ಮುನಿರ್ಲಿಂಗೀ ಯತಿರ್ವ್ರತೀ ॥
ರಜೋಹರಣಧಾರೀ ಚ ಶ್ವೇತವಾಸಾಃ ಸಿತಾಂಬರಃ ॥ ೧೮೯ ॥ (ಈ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ)

(3) ಸದ್ಭಿಃ. †ಈ ಪದ್ಯವು ಕೆಲವರಲ್ಲಿಲ್ಲ. (4) ಕೃಪಣ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕ್ಷುದ್ರಾಃ.

೩೪೮—ದಾಂಡಾಜನಿಕಃ ಕುಹಕಃ ಕಾಪ(ಟ)ಟಿಕೋ ಜಾಲಿಕಶ್ಚ ಕೌಸೃತಿಕಃ ॥
ಧೂರ್ತೋಽವ್ಯಂಸಕ ಉಕ್ತೋ ಮಾಯಾವೀ ಮಾಯಿಕೋಮಾಯಿನಾ ॥೧೯೪॥
೩೪೯—(1) ಆದ್ಯೂನಸ್ಸ್ಯಾದೌದರಿಕೋ ಭಕ್ಷಕೋ ಘಸ್ಮರೋಽದ್ಮರಃ ॥
ತಮಸೇಚನಕಂ ಪ್ರಾಹುಸ್ತೃಪ್ತಿರ್ಯಸ್ಯ ನ ಜಾಯತೇ ॥ ೧೯೫ ॥
೩೫೦—ಪರಾನ್ನಃ ಪರಪಿಂಡಾದಃ ಪರಜಾತಃ ಪರ್ಯೈಧಿತಃ ॥
ಸರ್ವಾನ್ನೀನಃ ಸರ್ವಭಕ್ಷ್ಯೋ (2)ಮಾಂಸಾಶೀ ಪೌಷ್ಕಳಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥೧೯೬॥
೩೫೧—*ಉಚ್ಯತೇ ಪ್ರವಣಃ ಪ್ರಹ್ವಃ ತತ್ಪರಶ್ಚ ಪರಾಯಣಃ ॥
ವ್ಯುತ್ಪನ್ನಃ ಪ್ರಹತಃ ಕ್ಷುಣ್ಣಃ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಚ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥ ॥ ೧೯೭ ॥
೩೫೨—ಲೋಲುಭಂ ಲೋಲುಪಂ ಲೋಲಂ ಲಾಲಸಂ ಲಂಪಟಂ ವಿದುಃ ॥
ಪ್ರತೂರ್ಣಸ್ತ್ವರಿತಸ್ತೂರ್ಣ ಉತ್ಸುಕಃ ಪ್ರಸೃತಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೧೯೮ ॥
೩೫೩—ಶೂರೋ ವೀರಶ್ಚ ವಿಕ್ರಾಂತೋ ಭಟಶ್ಚಾ(ರ)ರುಭಟೋ ಭವೇತ್ ॥
ದರಿತಶ್ಚಕಿತೋ ಭೀತಸ್ತ್ರಸ್ತೋ ಭೀರುಶ್ಚ ಕಾತರಃ ॥ ॥ ೧೯೯ ॥
೩೫೪—ಕ್ಷುಭಿತಶ್ಶಂಕಿತಶ್ಚೇತಿ ನಾತಿನಾನಾರ್ಥ ವಾಚಕಾಃ
ಮಹೋತ್ಸಾಹೋ ಮಹೋದ್ಯೋಗೋ ಮಹೇಚ್ಛಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾ
[ಮನಾಃ ॥ ೨೦೦ ॥

ಟೀ ॥ ದಾಂಡಾಜನಿಕಃ, ಕುಹಕಃ, ಕಾಪಟಿಕಃ, ಜಾಲಿಕಃ, ಕೌಸೃತಿಕಃ, ಧೂರ್ತಃ, ವ್ಯಂಸಕಃ, ಮಾಯಾವೀ, ಮಾಯಿಕಃ, ಮಾಯಿನಾ— ಈ ೧೧ **ಮಾಯಾವಿ.** ॥ ೧೯೪ ॥

ಟೀ ॥ ಆದ್ಯೂನಃ, ಔದರಿಕಃ— ಈ ೨ **ತನ್ನ ಬಸಿಱಹೊರೆವವಂ.**

ಭಕ್ಷಕಃ, ಘಸ್ಮರಃ, ಅದ್ಮರಃ— ಈ ೩ **ತಿನ್ಮಾಳಿ.**

ಆಸೇಚನಕವೆಂಬುದು **ತಣಿವಿಲ್ಲದವಂ** ॥ ೧೯೫ ॥

ಟೀ ॥ ಪರಾನ್ನಃ, ಪರಪಿಂಡಾದಃ— ಈ ೨ **ಹೆಱರಿಕ್ಕಿದ ಕೂೞನುಂಬವಂ.**

ಪರಜಾತಃ, ಪರ್ಯೈಧಿತಃ— ಈ ೨ **ಹೊರಕುಳಿ.**

ಸರ್ವಾನ್ನೀನಃ, ಸರ್ವಭಕ್ಷಃ— ಈ ೨ **ಪೆರ್ದಿನಿ.**

ಅಡಗುದಿಂಬವನಂ ಪೌಷ್ಕಳನೆಂಬುದು. ॥ ೧೯೬ ॥

*ಪ್ರವಣಃ, ಪ್ರಹ್ವಃ— ಈ ೨ **ವಿನೀತಂ.** ತತ್ಪರಃ, ಪರಾಯಣಃ— ಈ ೨ **ಆಸಕ್ತಂ.**

ವ್ಯುತ್ಪನ್ನಃ, ಪ್ರಹತಃ, ಕ್ಷುಣ್ಣಃ, ಸಂಸ್ಕೃತಃ— ಈ ೪ **ಪಂಡಿತಂ** ॥ ೧೯೭ ॥

ಟೀ ॥ ಲೋಲುಭಂ, ಲೋಲುಪಂ, ಲೋಲಂ, ಲಾಲಸಂ, ಲಂಪಟಂ— ಈ ೫ **ಅೞಿಪುವವಂ.**

ಪ್ರತೂರ್ಣಃ, ತ್ವರಿತಃ, ತೂರ್ಣಃ, ಉತ್ಸುಕಃ, ಪ್ರಸೃತಃ— ಈ ೫ **ಚೆಚ್ಚರಿಗಂ.** ॥ ೧೯೮ ॥

ಟೀ ॥ ವೀರಃ, ಶೂರಃ, ವಿಕ್ರಾಂತಃ, ಭಟಃ, ಚಾರುಭಟಃ— ಈ ೫ **ಕಲಿ.**

ದರಿತಃ, ಚಕಿತಃ, ಭೀತಃ, ತ್ರಸ್ತಃ, ಭೀರುಃ, ಕಾತರಃ, ಕ್ಷುಭಿತಃ, ಶಂಕಿತಃ— ಈ ೬ **ಪ(ಹ)ಂದೆ** ॥ ೧೯೯ ॥

ಟೀ ॥ ಮಹೋತ್ಸಾಹಃ, ಮಹೋದ್ಯೋಗಃ, ಮಹೇಚ್ಛಃ, ಮಹಾಮನಾಃ— ಈ ೪ **ಹೆಚ್ಚಾಳು.** ॥ ೨೦೦ ॥

---

(1) ಅಘಾನಃ. (2) ಮಾಂಸಾದೀ. (*ಇದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.)

೩೫೫—ಉದಾತ್ತಶ್ಚ ತಥೋ(1) ದೀರ್ಣೋ ಮಹಾತ್ಮೋದಾರ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಆಢ್ಯಸ್ಸಮೃದ್ಧೋ ಧನವಾನ್ ಇನ ಇಭ್ಯೋ (2)ಧನೀಶ್ವರಃ ॥ ೨೦೧ ॥
೩೫೬—ಅಭ್ಯಾಗಾರಿಕಮಿಚ್ಛಂತಿ ಕುಟುಂಬವ್ಯಾಪೃತಂ ಜನಾಃ ॥
ಪಾಂಥೋಽಧ್ವಗೋಽಧ್ವನೀನಃ ಸ್ಯಾ(ದ)ಧ್ವನ್ಯಃ ಪಥಿಕಸ್ತಥಾ ॥ ೨೦೨ ॥
೩೫೭—ಜಂಘಾಳೋ ಜವನೋ ವೇಗೀ ಪಾಥೇಯಂ ಸಂಬಳಂ(3) ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಆವೇಶಿಕಃ(4) ಪ್ರಾಹುಣಿಕಃ ಆಗಂತುರತಿಥಿಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೦೩ ॥
೩೫೮—ಆತಿಥೇಯಂ ತದಾತಿಥ್ಯಮಾತಿಥೇಯಿನಾ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಅರ್ಥೀ ಮಾರ್ಗಣಕಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಯಾಚಕಶ್ಚ ವನೀಪಕಃ ॥ ೨೦೪ ॥
೩೫೯—ಅಧ್ಯೇಷಣೈಷಣಾ ಯಾಞ್ಞಾ ಯಾಚನಾ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ (5)ರ್ಥನಾಃ ॥
(6)ಕ್ಷುತ್ತರ್ವಾ ಬುಭುಕ್ಷಿತಃ (7)ಶ್ರಾಂತೋ ಜಿಘತ್ಸುಃ ಕ್ಷುಧಿತಸ್ತಥಾ ॥ ೨೦೫ ॥
೩೬೦—ಅಶನಾಯಾ ಬುಭುಕ್ಷೇಚ್ಛಾ ಜಿಘತ್ಸಾ ಕ್ಷುತ್ ಕ್ಷುಧಾಃ ಸಮಾಃ ॥
ಕೋಪನಃ ಕ್ರೋಧನಃ ಕ್ರೋಧೀ ರೋಷಣಸ್ಸ್ಯಾದಮರ್ಷಣಃ ॥ ೨೦೬ ॥
೩೬೧—ಕೋಪಃ ಕ್ರೋಧಸ್ತಥಾಮರ್ಷೋಽರೋಷಃ ಪ್ರತಿಘ (8)ಇಷ್ಯತೇ ॥
ತೃಷಿತಸ್ತರ್ಷಿತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪಿಪಾಸುಶ್ಚ ಪಿಪಾಸಿತಃ ॥ ೨೦೭ ॥

ಟೀ ॥ ಉದಾತ್ತಃ, ಉದೀರ್ಣಃ, ಮಹಾತ್ಮಾ, ಉದಾರಃ— ಈ ೪ **ಹಿರಿಯಂ.**

ಆಢ್ಯಃ, ಸಮೃದ್ಧಃ, ಧನವಾನ್, ಇನಃ, ಇಭ್ಯಃ, (5)ಧನೀ, ಈಶ್ವರಃ— ಈ ೭ **ಧನವಂತಂ.** ॥ ೨೦೧ ॥

ಟೀ ॥ ಅಭ್ಯಾಗಾರಿಕಃ, ಕುಟುಂಬವ್ಯಾಪೃತಃ— ಈ ೨ **ಮನೆವಾರ್ತೆಯೊೞರ್ಪವಂ.**

ಪಾಂಥಃ, ಅಧ್ವಗಃ, ಅಧ್ವನೀನಃ, ಅಧ್ವನ್ಯಃ, ಪಥಿಕಃ— ಈ ೫ **ಬಟ್ಟೆನಡೆವಾತಂ** ॥ ೨೦೨ ॥

ಟೀ ॥ ಜಂಘಾಳಃ, ಜವನಃ, ವೇಗೀ— ಈ ೩ **ಹರಿಕಾಱಂ.**

ಪಾಥೇಯಂ, ಸಂಬಳಂ— ಈ ೨ **ಸಂಬಳಂ.**

ಆವೇಶಿಕಃ, ಪ್ರಾ(ಘು)ಹುಣಿಕಃ, ಆಗಂತುಃ, ಅತಿಥಿಃ— ಈ ೪ **ಬಿರ್ದಿನಂ** ॥ ೨೦೩ ॥

ಟೀ ॥ ಆತಿಥೇಯಂ, ಆತಿಥ್ಯಂ, ಆತಿಥೇಯಿನಾ— ಈ ೩ **ಅತಿಥಿಯಂ ಪೂಜೆಮಾಡುವವಂ**

ಅರ್ಥೀ, ಮಾರ್ಗಣಕಃ, ಯಾಚಕಃ, ವನೀಪಕಃ— ಈ ೪ **ಬೇಡುವವಂ** ॥ ೨೦೪ ॥

ಟೀ ॥ ಅಧ್ಯೇಷಣಾ, ಯಾಞ್ಞಾ, ಯಾಚನಾ, ಪ್ರಾರ್ಥನಾ, ಅರ್ಥನಾ— ಈ ೬ **ಬೇಡುಹ.**

ಕ್ಷುತ್ತರ್ವಾ, ಬುಭುಕ್ಷಿತಃ, ಶ್ರಾಂತಃ, ಜಿಘತ್ಸುಃ, ಕ್ಷುಧಿತಃ— ಈ ೫ **ಹಸಿದಾತಂ** ॥ ೨೦೫ ॥

ಟೀ ॥ ಅಶನಾಯಾ, ಬುಭುಕ್ಷಾ, ಇಚ್ಛಾ, ಜಿಘತ್ಸಾ, ಕ್ಷುತ್, ಕ್ಷುಧಾ— ಈ ೬ **ಹಸಿವು.**

ಕೋಪನಃ, ಕ್ರೋಧನಃ, ಕ್ರೋಧೀ, ರೋಷಣಃ, ಅಮರ್ಷಣಃ— ಈ ೫ **ಮುನಿವವಂ** ॥ ೨೦೬ ॥

ಟೀ ॥ ಕೋಪಃ, ಕ್ರೋಧಃ, ಅಮರ್ಷಃ, ರೋಷಃ, ಪ್ರತಿಘಃ— ಈ ೫ **ಮುನಿಸು.**

ತೃಷಿತಃ, ತರ್ಷಿತಃ, ಪಿಪಾ(ಸುಃ), ಪಿಪಾಸಿತಃ— ಈ ೪ **ನೀರಡಿಸಿದಾತಂ** ॥ ೨೦೭ ॥

---

(1) ದೀರ್ಣೋ. (2) ಧನೇಶ್ವರಃ (3) ಶಂಬಲಂ. (4) ಆವೇಶಕಃ ಪ್ರಾಘುಣಿಕಃ (5) ಅರ್ಥನಾ (6) ಕ್ಷುದ್ವಾನ್. (7) ಪಾತೋ. (8) ಉಚ್ಯತೇ.

೩೬೨—ಉದನ್ಯಾ ತರ್ಷತೃಟ್‌ತೃಷ್ಣಾ ಪಿಪಾಸಾಶ್ಚ ಸಮಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥
(1) ತೃಷಕೋ ಗರ್ಧನೋ ಗೃಧ್ನುಃ ಲಿಪ್ಸುರ್ಲುಬ್ಧೋಽಭಿಲಾಷುಕಃ ॥ ೨೦೮ ॥

೩೬೩—ತೃಷ್ಣಾಭಿಲಾಷಾ ಲಿಪ್ಸಾಶಾ ಧನಾಯಾ ಗರ್ಧನೋಚ್ಯತೇ ॥
ಅಧರೋ ಹೀನವಾದೀ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಸಕ್ತಃ ಪ್ರಸೃತಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೦೯ ॥

೩೬೪—ದಾಸೋ ದಾಸೇರಕಶ್ಚೇಟೋ ಭುಜಿಷ್ಯಃ ಕಿಂಕರೋ ಮತಃ ॥
ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣೋ ಮಧುರವಾಕ್ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ್ಯೋ ಬಹುವ್ಯಯೀ ॥ ೨೧೦ ॥

೩೬೫—ಪ್ರಿಯವಾಗ್ದಾನಶೀಲಶ್ಚ ವದಾನ್ಯಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥
ಭವೇದಕ್ಷಿಗತೋ ದ್ವೇಷ್ಯಃ ಪ್ರಣಾಯ್ಯೋಽಸಂಮತೋ ಮತಃ ॥ ೨೧೧ ॥

೩೬೬—ಚಕ್ಷುಷ್ಯಃ ಸುಭಗೋ ಜ್ಞೇಯೋ ವಲ್ಲಭೋ ದಯಿತಃ ಪ್ರಿಯಃ ॥
ಗೇಹೇನರ್ದೀ ಗೃ(ಗೇ)ಹೇಶೂರಃ ಪಿಂಡೀಶೂರಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೨೧೨ ॥

೩೬೭—ಸ್ಥಾನಸ್ಥೋ ಯಃ ಪರಾನ್[2] ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಗೋಷ್ಠ[3] ಶ್ವಂ ತು ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ ॥
ಅಸೌ ಪಂಚಜನೀನಸ್ಸ್ಯಾದ್ಯೋ[4] ಭಾಂಡಾದಿರತೋ ನರಃ ॥ ೨೧೩ ॥

ಟೀ ॥ ಉದನ್ಯಾ, ತರ್ಷಃ, ತೃಟ್, ತೃಷ್ಣಾ, ಪಿಪಾಸಾ—ಈ ೪ **ನೀರಟ್ಟೆ.**
ತೃಷಕಃ, ಗರ್ಧನಃ, ಗೃಧ್ನುಃ, ಲಿಪ್ಸುಃ, ಲುಬ್ಧಃ, ಅಭಿಲಾಷುಕಃ—ಈ ೬ **ಕಾಂಕ್ಷಿತಂ** ॥ ೨೦೮ ॥

ಟೀ ॥ ತೃಷ್ಣಾ, ಅಭಿಲಾಷಾ, ಲಿಪ್ಸಾ, ಆಶಾ, ಧನಾಯಾ, ಗರ್ಧನಾ—ಈ ೬ **ಕಾಂಕ್ಷೆ.**
ಅಧರಃ, ಹೀನವಾದೀ—ಈ ೨ **ಸೋಲೆ ನುಡಿವವಂ.**
ಪ್ರಸಕ್ತಃ, ಪ್ರಸೃತಃ—ಈ ೨ **ಗೆಲೆ ನುಡಿವವಂ** ॥ ೨೦೯ ॥

ಟೀ ॥ ದಾಸಃ, ದಾಸೇರಕಃ—ಈ ೨ **ತೊ(ೞ್ತು)ತ್ತಿನ ಮಗಂ.**
ಚೇಟಃ, ಭುಜಿಷ್ಯಃ, ಕಿಂಕರಃ—ಈ ೩ **ಭಂಟಂ.**
ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಃ, ಮಧುರವಾಕ್—ಈ ೨ **ಇನಿದಂ ನುಡಿವವಂ.**
ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ್ಯಃ, ಬಹುವ್ಯಯೀ—ಈ ೨ **ಹಿರಿದನೀವಂ** ॥ ೨೧೦ ॥

ಟೀ ॥ **ಪ್ರಿಯವಚನಂ ಬೆರಸಿಕೊಡುವವನಂ** ವದಾನ್ಯನೆಂಬುದು.
ಅಕ್ಷಿಗತಃ, ದ್ವೇಷ್ಯಃ, ಪ್ರಣಾಯ್ಯಃ, ಅಸಂಮತಃ—ಈ ೪ **ಅನಿಷ್ಟಂ** ॥ ೨೧೧ ॥

ಟೀ ॥ ಚಕ್ಷುಷ್ಯಃ, ಸುಭಗಃ—ಈ ೨ **ಸೊಬಗಂ.**
ವಲ್ಲಭಃ, ದಯಿತಃ, ಪ್ರಿಯಃ—ಈ ೩ **ಕೂರ್ಪವಂ.**
ಗೇಹೇನರ್ದೀ, ಗೃಹೇಶೂರಃ, ಪಿಂಡೀಶೂರಃ—ಈ ೩ **ಗೃಹಗರ್ಜನೆಗೆಯ್ವವಂ** ॥ ೨೧೨ ॥

ಟೀ ॥ **ಇರ್ದ್ದೆಡೆಯೊಳಿರ್ದು ಹೆಱರ್ಗೆ ಮುನಿವವನಂ** ಗೋಷ್ಠಶ್ವನೆಂಬುದು.
***ಆಡಿಗನಂ** ಪಂಚಜನೀನನೆಂಬುದು ॥ ೨೧೩ ॥

(1) ತೃಷ್ಣಕಃ. (2) ಪರಾನ್. (3) ಗೋಷ್ಠಶ್ವಂ ತಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ. (4) ಭಾಂಡೋದೀರತೋ.
*ಭಾಂಡಾದಿರತನಂ, ಎಂದಿರಬೇಕು.

೩೬೮—ವೈರಂಗಿಕೋ ವಿರಾಗಾರ್ಹೋ ಧನವಾನಸ್ತಿಮಾನ್ಮತಃ ॥
(1) ಪ್ರೇಷ್ಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪ್ರತಿಸ್ಕಂದಃ(2) ಕರ್ಮಶೂರಶ್ಚ ಕರ್ಮಠಃ ॥ ೨೧೪ ॥

೩೬೯—ಅಲಂಕರ್ಮೀಣ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಕರ್ಮಶೀಲಸ್ತು ಯಃ ಪುಮಾನ್ ॥
ಉತ್ತಾಲಸ್ತ್ವರಿತೋ ಜ್ಞೇಯೋ ವಿಸ್ರಬ್ಧಃ ಸ್ಥಿರ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೨೧೫ ॥

೩೭೦—ತೀಕ್ಷ್ಣೋಪಾಯೇನ ಯೋಽನ್ವಿಚ್ಛೇತ್ ಸ[3] ಆಯುಃಶೂಲಿಕೋ ಮತಃ ॥
ಅರುಂತುದಸ್ಸ್ಯಾದ್ವ್ಯಥಕೋ ವಿಯಾ[4] ತಾ ಧೃಷ್ಟ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೨೧೬ ॥

೩೭೧—ಶರಾರುರ್ಘಾ(ತ)ತುಕೋ ಹಿಂಸ್ರೋ ನೃಶಂಸಃ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಕೃತ್ ॥
ಸಾಧುಸ್ಸಜ್ಜನ ಆರ್ಯಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಗೃಹಮೇಧೀ ಗೃಹಾಧಿಪಃ ॥ ೨೧೭ ॥

೩೭೨—ಕುಶಾಗ್ರೀಯಮತಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶೀ ಚ ಯಃ ಪುಮಾನ್ ॥
ಚಿದ್ರೂಪಸ್ಸ್ಯಾತ್ಸ ಹೃದಯಃ [5]ಸಹಸ್ತಃ ಶಿಕ್ಷಿತಾಯುಧಃ ॥ ೨೧೮ ॥

೩೭೩—ಸಮುಖಃ ಸ ಖಲುಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಯೋ[6] ವಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತಃ ॥
ನೀಲೀರಾಗಸ್ಸವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸ್ಥಿರಪ್ರೇಮಾ ತು ಯಃ ಪುಮಾನ್ ॥ ೨೧೯ ॥

ಟೀ ॥ ವೈರಂಗಿಕಃ ವಿರಾಗರ್ಹಃ—ಈ ೨ **ವಿರಕ್ತಂ.**
ಧನವಾನ್, ಅಸ್ತಿಮಾನ್—ಈ ೨ **ಹೊನ್ನುಳ್ಳವಂ.**
ಪ್ರೇಷ್ಯಃ, ಪ್ರತಿಸ್ಕಂದಃ—ಈ ೨ **ಕೂಲಿಕಾಱಂ.**
ಕರ್ಮಶೂರಃ, ಕರ್ಮಠಃ—ಈ ೨ **ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಲ್ಲಿದಂ** ॥ ೨೧೪ ॥
ಟೀ ॥ ಅಲಂಕರ್ಮೀಣಃ, ಕರ್ಮಶೀಲಃ—ಈ ೨ **ವ್ಯವಸಾಯಿ.**
ಉತ್ತಾಳಃ, ತ್ವರಿತಃ—ಈ ೨ **ಚುರುಚುರಿಗಂ.**
ವಿಸ್ರಬ್ಧಃ, ಸ್ಥಿರಃ—ಈ ೨ **ಹದುಳಿ(ಗ)ದಂ** ॥ ೨೧೫ ॥
ಟೀ ॥ **ಪ್ರಾಣಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಗೆಯ್ವವನಂ** ಆಯಶ್ಶೂಳಿಕನೆಂಬುದು.
ಅರುಂತುದಃ, ವ್ಯಥಕಃ—ಈ ೨ **ನೋಯಿಸುವವಂ.**
ವಿಯಾತಾ, ಧೃಷ್ಟಃ—ಈ ೨ **ಬಗೆಯುದವಂ** ॥ ೨೧೬ ॥
ಟೀ ॥ ಶರಾರುಃ, ಘಾತುಕಃ, ಹಿಂಸ್ರಃ—ಈ ೩ **ಕೊಲ್ವವಂ.**
ನೃಶಂಸಃ, ಕ್ರೂರಕರ್ಮಕೃತ್—ಈ ೨ **ಹೊಲ್ಲೆಹ ಗೆಯ್ವವಂ.**
ಸಾಧುಃ, ಸಜ್ಜನಃ, ಆರ್ಯಃ—ಈ ೩ **ಸತ್ಪುರುಷಂ.**
ಗೃಹಮೇಧೀ, ಗೃಹಾಧಿಪಃ—ಈ ೨ **ಗೃಹಸ್ಥಂ** ॥ ೨೧೭ ॥
ಟೀ ॥ ಕುಶಾಗ್ರೀಯಮತಿಃ, ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶೀ—ಈ ೨ **ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯನುಳ್ಳವಂ.**
ಚಿದ್ರೂಪಃ, ಸಹೃದಯಃ—ಈ ೨ **ಲೇಸಪ್ಪ ಮನದವಂ.**
ಸಹಸ್ತಃ, ಶಿಕ್ಷಿತಾಯುಧಃ—ಈ ೨ **ಕೆಯ್ದುವಿಡಿವವಂ** ॥ ೨೧೮ ॥
ಟೀ ॥ **ನುಡಿಜಾಣನಂ** ಸುಮುಖನೆಂಬುದು.
ಸ್ಥಿರಮಾಗಿ ಸ್ನೇಹಮಾಳ್ಪವನಂ ನೀಲೀರಾಗನೆಂಬುದು ॥ ೨೧೯ ॥

(1) ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಃ. (2) ಪರಿಸ್ಕಂದಃ. (3) ಆಹೇಯ ಶೂಲಿಕಃ. (4) ವಿಯಾತೋದೃಷ್ಟ. (5) ಸುಹಸ್ತಃ
(6) ಭಕ್ತಿ.

೩೭೪—ಕ್ಷಣಮಾತ್ರಾನುರಾಗೀ ಚ ಹರಿದ್ರಾರಾಗ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಶಾಲೀ (1)ಶ್ರೀಯಾನದೃಷ್ಟಶ್ಚ ಪ್ರೋಕ್ತೌ ಶಾಲೀನಶಾರದೌ ॥ ೨೨೦ ॥

೩೭೫—ದೂರಾರ್ಥಾನರ್ಥಸಂದರ್ಶೀ ದೀರ್ಘದೃಷ್ಟಿಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥
ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿರ್ಜ್ಞೇಯಃ ತತ್ಕಾಲೋತ್ಪನ್ನಧೀರ್ನರಃ ॥ ೨೨೧ ॥

೩೭೬—ಯದ್ಭವಿಷ್ಯೋ ದೈವಪರೋ ಯದ್ವದಸ್ಯಾದನುತ್ತರಃ ॥
ಅಜ್ಞೋ ಮಾತೃಮುಖಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ದುರ್ಮುಖೋ ಮುಖರಃಸ್ಮೃತಃ ॥೨೨೨॥

೩೭೭—ಕದ್ವದೋ (2)ಗರ್ಹ್ಯವಾದೀಸ್ಯಾತ್ (3) ಕದ್ವರಃ ಕುತ್ಸಿತೋ ಭವೇತ್ ॥
ಪ್ರಕಾಂ(4) ಡೋದ್ಘೌ ಪ್ರಶಂಸಾಯಾಂ (5)ಆಕ್ಷಿಪ್ತೋ ಹತಕಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೨೩ ॥

೩೭೮—ಅಹಂಯುಃ ಸ್ಯಾದಹಂಕಾರೀ ಶುಭಂಯುಃ ಶುಭಸಂಯುತಃ ॥
ಯಥಾಕಾಮೀ (6) ಸ್ವರುಚೀ ಸ್ಯಾತ್ ಸ್ವಚ್ಛಂದೋ ನಿರವಗ್ರಹಃ ॥ ೨೨೪ ॥

೩೭೯—ಅನ್ವೇಷ್ಟಾನುಪದೀ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪ್ರತಿಭೂರ್ಲಗ್ನಕಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ರೋಗಾದುನ್ಮುಕ್ತ ಉಲ್ಲಾಘಃ ಕಲ್ಯೋ(7) ವಾರ್ತಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೨೨೫ ॥

ಸ್ಥಿರಮಲ್ಲದೆ ಸ್ನೇಹಂಮಾಳ್ಪವನಂ ಹರಿದ್ರಾರಾಗಮೆಂಬುದು.
ಶಾಲೀ, ಶ್ರೀಯಾನ್, ಅದೃಷ್ಟಃ, ಶಾಲೀನಃ, ಶಾರದಃ-ಈ ೫ **ಒಳ್ಳಿದಂ** ॥ ೨೨೦ ॥
ಟೀ ॥ **ಮುಂದಱಿವವನಂ** ದೀರ್ಘದೃಷ್ಟಿಯೆಂಬುದು.
ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿಃ, ತತ್ಕಾಲೋತ್ಪನ್ನಧೀಃ—ಈ ೨ **ಉತ್ಪನ್ನಮತಿ** ॥ ೨೨೧ ॥
ಟೀ ॥ ಯದ್ಭವಿಷ್ಯಃ, ದೈವಪರಃ—ಈ ೨ **ದೈವಂ ಬೊರಿಸಿರ್ಪವಂ.**
ಯದ್ವದಃ, ಅನುತ್ತರಃ – ಈ ೨ **ಏನಾನುಗೆಡೆವವಂ.**
ಅಜ್ಞಃ, ಮಾತೃಮುಖಃ—ಈ ೨ **ಯೇನುಮುಱಿಯದವಂ.**
ದುರ್ಮುಖಃ, ಮುಖರಃ—ಈ ೨ **ಗಳಹಂ** ॥ ೨೨೨ ॥
ಟೀ ॥ ಕದ್ವದಃ, ಗರ್ಹ್ಯವಾದೀ— ಈ ೨ **ಹೊಲ್ಲಾಗಿ ನುಡಿವವಂ.**
ಕಟ್ವರಃ, ಕುತ್ಸಿತಃ—ಈ ೨ **ಹೊಲ್ಲಹವಂ.**
ಪ್ರಕಾಂಡಃ, ಉದ್ಘಃ—ಈ ೨ **ಒಳ್ಳಿದಂ.** ಆಕ್ಷಿಪ್ತಃ, ಹತಕಃ-ಈ ೨ **ಕೆಟ್ಟವಂ** ॥ ೨೨೩ ॥
ಟೀ ॥ ಅಹಂಯುಃ, ಅಹಂಕಾರೀ-ಈ ೨ **ತಾನೆ ಮೇಲೆಂಬುವಂ.**
ಶುಭಂಯುಃ, ಶುಭಸಂಯುತಃ-ಈ ೨ **ಒಳ್ಳಿತಂ ಗೆಯ್ವವಂ.**
ಯಥಾಕಾಮೀ, ಸ್ವರುಚಿಃ, ಸ್ವಚ್ಛಂದಃ, ನಿರವಗ್ರಹಃ-ಈ ೪ **ತಂನಿಚ್ಚೆಕಾಱಂ** ॥ ೨೨೪ ॥
ಟೀ ॥ ಅನ್ವೇಷ್ಟಾ, ಅನುಪದೀ—ಈ ೨ **ಅಱಿಕೆಕಾರಂ.**
ಪ್ರತಿಭೂಃ, ಲಗ್ನಕಃ– ಈ ೨ **ಹೊಣೆ(ಗಾಱಂ).**
ಕುತ್ತವಾಗಿ ಮಾಣ್ದವನಂ ಉಲ್ಲಾಘನೆಂಬುದು.
ಕಲ್ಯಃ, ವಾರ್ತಃ—ಈ ೨ **ಕುತ್ತವಿಲ್ಲದವಂ** ॥ ೨೨೫ ॥

---

(1) ಶ್ರೀಷ್ಟಾನುಧೃಷ್ಟೌ ಚ. (2) ಗರ್ಹವಾದೀ (3) ಕಟ್ವರಃ. (4) ಡೋದ್ಘೌ. (5) ಆಕ್ಷೇಪೋ
(6) ಸ್ವರೂಚೀ. (7) ವಾರ್ತೋಽನಿರಾಮಯಃ

೩೮೦ – ಜೈವಾತೃಕಸ್ಯಾದುಯುಷ್ಮಾನ್ ಬಲವಾನಂಸಳೋ ಮತಃ ॥
ಜಾಬಾಳಸ್ಸ್ಯಾದಜಾಜೀವಃ ಕಮ್ರಃ ಕಾಮೀ ಚ ಕಾಮುಕಃ ॥ ೨೨೬ ॥

೩೮೧—ವೇಶ್ಯಾಪತಿರ್ಭುಜಂಗಃ ಸ್ಯಾತ್ ವಿಟಃ ಪಲ್ಲವಿಕಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ವಿಹಸ್ತೋ ವ್ಯಾಕುಳಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕುಂಠೋ ಮಂದಃ ಕ್ರಿಯಾಸು ಯಃ ॥ ೨೨೭ ॥

೩೮೨-ಕ್ರಿಯಾವಾನ್ ಕರ್ಮಸೂದ್ಯುಕ್ತೋ ದೀರ್ಘಸೂ(ತ್ರೋ)ತ್ರೀ ಜಡಕ್ರಿಯಃ॥
(1) ವಿಕೃತೋ ವಿಪ್ರಲಬ್ಧಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸಮುನ್ನದ್ಧೋಽತಿಗರ್ವಿತಃ ॥ ೨೨೮ ॥

೩೮೩— (2)ಪ್ರತೀಕ್ಷ್ಯಃ ಕಥ್ಯತೇ ಪೂಜ್ಯಃ ಪೂಜಿತೋಽಪಚಿತೋ ಭವೇತ್ ॥
ಈರ್ಷ್ಯಾಳುಃ (3)ಕುಹಕಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಜಾರೋ ಹ್ಯುಪಪತಿ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೨೯ ॥

೩೮೪—ಸರಳೋ ದಕ್ಷಿಣೋ ಜ್ಞೇಯೋ ವಿದಗ್ಧ(4) ಛೇಕ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಉತ್ಪಶ್ಯಮುನ್ಮುಖಂ ವಿದ್ಯಾನ್ನ್ಯುಬ್ಜಂ ವಿದ್ಯಾದಧೋಮುಖಂ ॥ ೨೩೦ ॥

ಟೀ ॥ ಜೈವಾತೃಕಃ, ಆಯುಷ್ಮಾನ್— ಈ ೨ **ಆಯುವಂತಂ.**
ಬಲವಾನ್, ಅಂಸಳಃ— ಈ ೨ **ಬಲ್ಲಿದಂ.**
ಜಾಬಾಳಃ, ಅಜಾಜೀವಃ—ಈ ೨ **ಆಡಿನಿಂ ಬರ್ದುಂಕುವವಂ.**
ಕಮ್ರಃ, ಕಾಮೀ, ಕಾಮುಕಃ—ಈ ೩ **ಕಾಮಿ** ॥ ೨೨೬ ॥
ಟೀ ॥ ವೇಶ್ಯಾಪತಿಃ, ಭುಜಂಗಃ, ವಿಟಃ, ಪಲ್ಲವಿಕಃ—ಈ ೪ **ಬೊಜಗಂ.**
ವಿಹಸ್ತಃ, ವ್ಯಾಕುಳಃ—ಈ **ಬಾ(ಚಾ)ವಳಿಪವಂ.**
ಕುಂಠಃ, ಮಂದಃ – ಈ ೨ **ಮೆಲ್ಲಗೆ ಗೆಯ್ವವಂ** ॥ ೨೨೭ ॥
ಟೀ ॥ ಕ್ರಿಯಾವಾನ್, ಉದ್ಯುಕ್ತಃ—ಈ ೨ **ಭರವಸಿಗಂ.**
ದೀರ್ಘಸೂತ್ರೀ, ಜಡಕ್ರಿಯಃ—ಈ ೨ **ತಡದು ಗೆಯ್ವವಂ.**
ವಿಕೃತಃ, ವಿಪ್ರಲಬ್ಧಃ – ಈ ೨ **ದೈನ್ಯಂಬಟ್ಟವಂ.**
ಸಮುನ್ನದ್ಧಃ, ಅತಿಗರ್ವಿತಃ ಈ ೨ **ಗರ್ವವನುಳ್ಳವಂ** ॥ ೨೨೮ ॥
ಟೀ ॥ ಪ್ರತೀಕ್ಷ್ಯಃ, ಪೂಜ್ಯಃ – ಈ ೨ **ಪೂಜಿಸಲ್ತಕ್ಕವಂ.**
ಪೂಜಿತಃ, ಅಪಚಿತಃ—ಈ ೨ **ಪೂಜೆ ಪಡೆದವಂ**
ಈರ್ಷ್ಯಾಳುಃ, ಕುಹಕಃ—ಈ ೨ **ಹುರುಡಿಗಂ.**
ಜಾರಃ, ಉಪಪತಿಃ—ಈ ೨ **ಹಾದರಿಗಂ** ॥ ೨೨೯ ॥
ಟೀ ॥ ಸರಳಃ, ದಕ್ಷಿಣಃ—ಈ ೨ **ಸಯ್ದಂ.**
ವಿದಗ್ಧಃ, ಛೇಕಃ—ಈ ೨ **ಪ್ರೌಢಂ.**
ಉತ್ಪಶ್ಯಃ, ಉನ್ಮುಖಃ—ಈ ೨ **ಮುಸುಡನುದ್ದವೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರ್ಪವಂ.**
ನ್ಯುಬ್ಜಃ, ಅಧೋಮುಖಃ—ಈ ೨ **ತಲೆಯಂ ಬಾಗಿರ್ಪವಂ** ॥ ೨೩೦ ॥

K.392

---

(1) ನಿಃಕೃತೋ. (2) ಪ್ರತೀಕ್ಷ್ಣ. (3) ಕಹನಃ. (4) ಸ್ಥಕ.

೩೮೫—ಆಸೀನ ಉಪವಿಷ್ಟ ಸ್ಸ್ಯಾ[1] ದೂರ್ಧ್ವಜಾನುಃ ಸಮುತ್ಥಿತಃ॥
[2] ಸ್ತೇನಜಾತೋ ಭವೇತ್ಕುಂಡೋ (ಮೃ)ತೇ ಭರ್ತರಿ ಗೋಳಕಃ ॥ ೨೩೧ ॥

೩೮೬—ಕ್ಷೀಬೋ ಮತ್ತಃ ಕ್ಷಮಃ ಶಕ್ತಃ ಪ್ರಗಲ್ಭಃ ಪ್ರೌಢ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಉತ್ಕ ಉತ್ಕಂಠಿತಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವಿಕ್ಲಬೋ ವಿಹ್ವಳಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೩೨ ॥

೩೮೭—ಅಲಸಃ [3] ಶಿಥಿಲೋ ಮಂದೋ ಜಡೋ ಜಿಹ್ಮಶ್ಚ ಮಂಥರಃ ॥
ಪೋಗಂಡೋ ವಿಕಳಾಂಗಃ ಸ್ಯಾತ್ [4] ಲೋಹಳೋಽವ್ಯಕ್ತವಾಕ್
[ಭವೇತ್ ॥ ೨೩೩ ॥

೩೮೮— [5] ಕಿತವೋ ದ್ಯೂತಕಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ ದ್ಯೂತಮಕ್ಷವತೀ ಭವೇತ್ ॥
ಅಕ್ಷೋ ದುರೋದರ(ಂ)ಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ [6] ಸಭಿಕೋ ದ್ಯೂತಕಾರಕಃ ॥ ೨೩೪ ॥

೩೮೯—ಪರೀಕ್ಷಕಃ ಕಾರುಣಿಕೋ [7] ಗೃಹ್ಯಃ [8] ಪಕ್ಷ್ಯ ಉದಾಹೃತಃ ॥
ಅಭಿಜಾತಃ ಕುಲೀನಶ್ಚ ಕುಚರಃ ಕುಟಿಳಾಶಯಃ ॥ ೨೩೫ ॥

ಟೀ ॥ ಆಸೀನಃ, ಉಪವಿಷ್ಟಃ—ಈ ೨ **ಕುಳ್ಳಿರ್ದಾತಂ.**
ಊರ್ಧ್ವಜಾನುಃ, ಸಮುತ್ಥಿತಃ—ಈ ೨ **ನಿಂದಿರ್ದವಂ.**
*ಸ್ತೇನಜಾತಃ, ಕುಂಡಃ, ಭರ್ತರಿಗೋಳಕಃ—ಈ ೩ **ಮಂದಬುದ್ಧಿ?** ॥ ೨೩೧ ॥
ಟೀ ॥ ಕ್ಷೀಬಃ, ಮತ್ತಃ—ಈ ೨ **ಸೊಕ್ಕಿದಾತಂ.** ಕ್ಷಮಃ, ಶಕ್ತಃ—ಈ ೨ **ಆರ್ಪವಂ.**
ಪ್ರಗಲ್ಭಃ, ಪ್ರೌಢಃ—ಈ ೨ **ಪ್ರೌಢಂ.** ಉತ್ಕಃ, ಉತ್ಕಂಠಿತಃ—ಈ ೨ **ಉತ್ಸುಕಂ.**
ವಿಕ್ಲಬಃ, ವಿಹ್ವಳಃ—ಈ ೨ **ವ್ಯಾಕುಳಂ** ॥ ೨೩೨ ॥
ಟೀ ॥ ಅಲಸಃ, ಶಿಥಿಲಃ, ಮಂದಃ, ಜಡಃ, ಜಿಹ್ಮಃ, ಮಂಥರಃ—ಈ ೬ **ಸೋಂಬಂ.**
ವಿಕಲಾಂಗಃ, ಪೋಗಂಡಃ—ಈ ೨ **ಅಂಗಹೀನಂ.**
ಪೋಗಳಃ, ಅವ್ಯಕ್ತವಾಕ್—ಈ ೨ **ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ನುಡಿಯಲಱಿಯದಾತಂ** ॥ ೨೩೩ ॥
ಟೀ ॥ ಕಿತವಃ, ದ್ಯೂತಗಾರಃ—ಈ ೨ **ಜೂದುಗಾಱಂ.**
ದ್ಯೂತಂ, ಅಕ್ಷವತೀ—ಈ ೨ **ಜೂಜು.**
ಅಕ್ಷಃ, ದುರೋದರಃ—ಈ ೨ **ಅಚ್ಚು.**
ಸಭಿಕಃ, ದ್ಯೂತಕಾರಕಃ—ಈ ೨ **ಹಾವುಗೆ ‡** ॥ ೨೩೪ ॥
ಟೀ ॥ ಪರೀಕ್ಷಕಃ, ಕಾರಣಿಕಃ—ಈ ೨ **ವಿಚಾರಮಂ ತಿರ್ದುವಾತಂ.**
ಗೃಹ್ಯಃ ಪಕ್ಷ್ಯಃ—ಈ ೨ **ಪಕ್ಷದಾತಂ.** ಅಭಿಜಾತಃ, ಕುಲೀನಃ—ಈ ೨ **ಕುಲಜಂ.**
ಕುಚರಃ, ಕುಟಿಳಾಶಯಃ—ಈ ೨ **ವಕ್ರಬುದ್ಧಿ** ॥ ೨೩೫ ॥

---

(1) ದೂರ್ಧ್ವಃ ಊರ್ಧ್ವದಮುಸ್ಥಿತಃ (2) ತೇನ. (ಈ ಅರ್ಧಪದ್ಯವು ಇತರ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ.) (3) ಸತಿಲೋ-ಶೀತಕೋ (4) ಪೋಗಲೋಽ (ಲೋಹಡೋ). (5) ಕಿತವಸ್ಸ್ಯಾದ್ದ್ಯೂತಕಾರೋ. (6) ಸಹಿತೋದ್ಯೂತಕಾರಕಃ (7) ಗೃಹ್ಯಂ. (8) ಪಕ್ಷ್ಯಃ. (‡ ಜೂಜುಗಾಱಂ ಎಂದಿರಬಹುದು.)

*ಸ್ತೇನಜಾತಃ, ಕುಂಡಃ—ಗಂಡನಿರುವಾಗ ಪರಪುರುಷನಿಗೆ ಪುಟ್ಟಿದಾತಂ. ಗೋಳಕಃ—ವಿಧವೆಗೆ ಪುಟ್ಟಿದಾತಂ. ಎಂದಿರಬೇಕು.

೩೯೦—ನಿಷಾದಿನೋ ಗಜಾರೋಹಾ ಅಶ್ವಾರೋಹಾಸ್ತು ಸಾದಿನಃ ॥
ರಥಿನಃ ಸ್ಯಂದನಾರೋಹಾ ನಾವಾರೋಹಾಸ್ತು ನಾವಿಕಾಃ ॥ ೨೩೬ ॥

೩೯೧— ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬಾಡವೋ ವಿಪ್ರೋ ಭೂಮಿದೇವೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ ॥
ಅಗ್ರಜನ್ಮಾ ದ್ವಿಜನ್ಮಾ ಚ ಷಟ್ಕರ್ಮಾ ಸೋಮಪಾ ದ್ವಿಜಃ ॥ ೨೩೭ ॥

೩೯೨—ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಸ್ತ್ರಯೋ ವರ್ಣಾ ದ್ವಿಜಾತಯಃ ॥
ಶೂದ್ರಸ್ತುರೀಯವರ್ಣಃ ಸ್ಯಾತ್ತದ್ಭೇದಾಸ್ತ್ವಂತ್ಯಜಾತಯಃ ॥ ೨೩೮ ॥

೩೯೩—ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಯೋ ವೇದೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾಶ್ಚತ್ವಾರ ಆಶ್ರಮಾಃ ॥
ಶೂದ್ರೋ ಗೃಹಸ್ಥ ಏವ ಸ್ಯಾತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ನ ಯತಿರ್ಭವೇತ್ ॥ ೨೩೯ ॥

೩೯೪—ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವೇದ್ವರ್ಣೀ ಗೃಹಸ್ಥಃ ಸ್ನಾತಕಸ್ತಥಾ ॥
[1] ವೈಖಾನಸೋ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಃ ಕರ್ಮ[2] ಸನ್ಯಾಸಕೋ ಯತಿಃ ॥ ೨೪೦ ॥

೩೯೫—ಅನೂಚಾನಃ ಸರ್ವವೇದಃ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಚ್ಛಾಂದಸೋ[3] ಭವೇತ್ ॥
ಪ್ರಖ್ಯಾತಾತ್ಪಿತುರುತ್ಪನ್ನ [4] ಆಮುಷ್ಯಾಯಣ ಇಷ್ಯತೇ ॥ ೨೪೧ ॥

ಟೀ ॥ ನಿಷಾದೀ, ಗಜಾರೋಹಃ—ಈ ೨ **ಆನೆಯನೇಱುವಾತಂ.**
ಅಶ್ವಾರೋಹಃ, ಸಾದೀ—ಈ ೨ **ಕುದುರೆಯನೇಱುವಾತಂ.**
ರಥೀ, ಸ್ಯಂದನಾರೋಹಃ—ಈ ೨ **ರಥವನೇಱುವಾತಂ.**
ನಾವಾರೋಹಃ, ನಾವಿಕಃ—ಈ ೨ **ಹಱುಗಲೇಱುವಾತಂ** ॥ ೨೩೬ ॥
ಟೀ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ, ಬಾಡವಃ, ವಿಪ್ರಃ, ಭೂಮಿದೇವಃ, ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ, ಅಗ್ರಜನ್ಮಾ, ದ್ವಿಜನ್ಮಾ, ಷಟ್ಕರ್ಮಾ, ಸೋಮಪಾಃ, ದ್ವಿಜಃ—ಈ ೧೦ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ.** ॥ ೨೩೭ ॥
ಟೀ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ, ಕ್ಷತ್ರಿಯಃ, ವೈಶ್ಯಃ—ಈ ಮೂಱು **ವರ್ಣಮಂ** ದ್ವಿಜರೆಂಬುದು.
ಶೂದ್ರನಂ **ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಣ**ಮೆಂಬುದು.
ಶೂದ್ರನ ಭೇದವು **ಅಂತ್ಯಜಾತಿಗಳೆಲ್ಲಂ.** ॥ ೨೩೮ ॥
ಟೀ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಮೊದಲಾದ **ನಾಲ್ಕಾಶ್ರಮಮಂ** ವೇದದಲ್ಲಿ ಪೇೞ್ಪಟ್ಟುವು.
ಶೂದ್ರನುಂ ಗೃಹಸ್ಥನೆಯಾಗಿರ್ಪಂ. **ಕ್ಷತ್ರಿಯನುಂ** ಯತಿಯಾಗಲಾಗದು. ॥ ೨೩೯ ॥
ಟೀ ॥ **ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯುಂ** ವರ್ಣಿಯೆಂಬುದು. **ಗೃಹಸ್ಥನಂ** ಸ್ನಾತಕನೆಂಬುದು.
ವಾನಪ್ರಸ್ಥನಂ ವೈಖಾನಸನೆಂಬುದು.
ಯತಿಯುಂ ಕರ್ಮಸನ್ಯಾಸಕನೆಂಬುದು. ॥ ೨೪೦ ॥
ಟೀ ॥ **ಎಲ್ಲಾ ವೇದವನೋದಿದಾತನಂ** ಅನೂಚಾನನೆಂಬುದು.
ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಂ ಛಾಂದಸನೆಂಬುದು-
ಪ್ರಸಿದ್ಧನಪ್ಪ ತಂದೆಗೆ ಪುಟ್ಟಿದಾತನಂ ಆಮುಷ್ಯಾಯಣನೆಂಬುದು ॥ ೨೪೧ ॥

---

(1) ವೈಷಾನಸಃ (2) ಸಂಜ್ಞಾಸಕೋ. (3) ಮತಃ (4) ಆಯುಷ್ಯಾಯಣ.

೩೯೬ – ಅನ್ವವಾಯೋಽನ್ವಯೋ ವಂಶೋ ಗೋತ್ರಂ ಚಾಭಿಜನ(ಃ)ಂ ಕುಳಂ ॥
ಚರಿತ್ರಂ ಚರಿತಂ ಶೀಲಂ ಚಾರಿತ್ರಂ ಚ ಸಮಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೨೪೨ ॥

೩೯೭ – ವೃತ್ತಾತ್ತಧ್ಯಯನಸಂಪತ್ತಿರಿಷ್ಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಂ ॥
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಬುಧಾಃ ಪ್ರಾಹುಃ ಸಮಸ್ತೇಂದ್ರಿಯಸಂಯಮಂ ॥ ೨೪೩ ॥

೩೯೮ – (1)ಸ ಜ್ಞೇಯ ಉಪ(ಸ)ಂಗ್ರಾಹ್ಯೋ ಯೋಽಭಿವಾದ್ಯೋ ಯಥಾವಿಧಿ ॥
ಉಪಸಂಗ್ರಹಣಂ ಚಾಪಿ ಪ್ರಾಹುಸ್ಸಂತೋಽಭಿವಾದನಂ ॥ ೨೪೪ ॥

೩೯೯ — ನಿವೃತ್ತೇಂದ್ರಿಯಲೌಲ್ಯಸ್ತು ಶಾಂತಃ (2)ಶ್ರಾಂತಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ತಪಃಕ್ಲೇಶಸಹೋ (3)ದಾಂತಃ ಅಂತರ್ವಾಣಿಶ್ಚ ಶಾಸ್ತ್ರವಿತ್ ॥ ೨೪೫ ॥

೪೦೦ — ಅಧ್ಯಾಪಕ ಉಪಾಧ್ಯಾಯೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ವಿವರಣಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಶಿಷ್ಯಾನ್ತೇವಾಸಿನೌ ಚ್ಛಾತ್ರಾಃ ಶೈಕ್ಷಾಃ(4) ಪ್ರಾಥಮಕಲ್ಪಿಕಾಃ(5) ॥ ೨೪೬ ॥

೪೦೧ — ವಿಘ್ನೋಽಂತರಾಯಃ ಪ್ರತ್ಯೂಹೋ (6)ವ್ಯಪಾಯಶ್ಚ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥
ಸಾಕಲ್ಯವಚನಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಪಾರಾಯಣ ಮುದಾಹೃತಂ ॥ ೨೪೭ ॥

ಟೀ ॥ ಅನ್ವವಾಯಃ, ಅನ್ವಯಃ, ವಂಶಃ, ಗೋತ್ರಂ, ಅಭಿಜನಂ, ಕುಳಂ— ಈ ೬ **ಕುಲಂ.**
ಚರಿತ್ರಂ, ಚರಿತಂ, ಶೀಲಂ, ಚಾರಿತ್ರಂ— ಈ ೪ **ಆಚಾರಂ.** ॥ ೨೪೨ ॥

ಟೀ ॥ **ಆಚಾರದ ಓದಿನ ನೆಱವಣಿಗೆ** ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಮೆಂಬುದು.
ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳಂ ನಿಯಮಿಸುವುದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮೆಂಬುದು. ॥ ೨೪೩ ॥

ಟೀ ॥ **ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂದೆ ಅಭಿವಾದನಮಂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾತನಂ** ಉಪಸಂಗ್ರಾಹ್ಯನೆಂಬುದು. **ಅಭಿವಾದನಮಂ** ಉಪಸಂಗ್ರಹಣಮೆಂಬುದು. ॥ ೨೪೪ ॥

ಟೀ ॥ **ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಳಿಪಿಲ್ಲ(ದಾತ)ದವನಂ** ಶಾಂತನೆಂಬುದು. ಮತ್ತಂ ಶ್ರಾಂತನೆಂಬುದು.
ತಪದ ಬಾಧೆಯಂ ಸೈರಿಸುವಾತನಂ ದಾಂತನೆಂಬುದು.
ಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಬಲ್ಲವನಂ ಅಂತರ್ವಾಣಿಯೆಂಬುದು. ॥ ೨೪೫ ॥

ಟೀ ॥ ಅಧ್ಯಾಪಕಃ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯಃ— ಈ ೨ **ಓದಿಸುವಾತಂ.**
ವ್ಯಾಖ್ಯಾ, ವಿವರಣಂ— ಈ ೨ **ವಖ್ಖಾಣಂ.**
ಶಿಷ್ಯಃ, ಅಂತೇವಾಸೀ, ಛಾತ್ರಃ, ಶೈಕ್ಷಃ, ಪ್ರಾಥಮಕಲ್ಪಿಕಃ— ಈ ೫ **ಶಿಷ್ಯಂ** ॥ ೨೪೬ ॥

ಟೀ ॥ ವಿಘ್ನಃ, ಅಂತರಾಯಃ, ಪ್ರತ್ಯೂಹಃ, ವ್ಯಪಾಯಃ- ಈ ೪ **ವಿಘ್ನಂ.**
ಸಾಕಲ್ಯವಚನಂ, ಪಾರಾಯಣಂ— ಈ ೨ **ಕಡೆಮುಟ್ಟಲೋದುವುದು** ॥ ೨೪೭ ॥

---

(1) ಸಂಜ್ಞೇಯ (2) ಶಾಂತ ಅನ್ತಶ್ಚ. (3) ದಾಂತೋಽಪ್ಯಂತ (4) ಶೈಕ್ಷ್ಯಾಃ (5) ಕಲ್ಪಿಕಃ
(6) ವ್ಯವಾಯಃ, ಹ್ಯಪಾಯಃ

೪೦೨ — ಆಮ್ನಾಯಃ ಸಂಪ್ರದಾಯಃ ಸ್ಯಾತ್ಪಾರಂಪ(1) ರ್ಯಂ ಗುರುಕ್ರಮಃ ॥
ಪ್ರಯತಸ್ಸ್ಯಾದನುಚ್ಛಿಷ್ಟಃ ಸಂ(ಶಿ)ಸಿತಶ್ಚ ಸುನಿಶ್ಚಿತಃ ॥ ೨೪೮ ॥

೪೦೩ — ಸಾಂವತ್ಸರೋ ಜ್ಯೋತಿಷಿಕೋ(2) ಜ್ಞಾನೀ ಮೌಹೂರ್ತಿಕಸ್ತಥಾ ॥
ಕಾರ್ತಾಂತಿಕಸ್ತು ದೈವಜ್ಞ ಆದೇಶೀ ಗಣಕಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೪೯ ॥

೪೦೪ — ವ್ರಾತ್ಯಃ ಸಂಸ್ಕಾರಹೀನಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಅವಕೀರ್ಣೀ ಕ್ಷತವ್ರತಃ ॥
ಶಿಶ್ವಿದಾನೋ ದುರಾಚಾರಃ ತ್ಯಕ್ತಾಗ್ನಿರ್ವೀರಹಾ ದ್ವಿಜಃ ॥ ೨೫೦ ॥

೪೦೫ — ಧರ್ಮಧ್ವ(ಜೀ)ಜೋ ಲಿಂಗವೃತ್ತಿ ರಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೋ ನಿರಾಕೃತಿಃ ॥
ಶಸ್ತ್ರಾಜೀವಃ(3) ಕಾಂಡಪೃಷ್ಠೋ ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧು (4)ದ್ವಿಜಾಧಮಃ ॥ ೨೫೧ ॥

೪೦೬ — ಜಾತಿಮಾತ್ರೋಪಜೀವೀ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಬ್ರುವಃ ॥
ಅಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮವಧ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಹಿತಂ ॥ ೨೫೨ ॥

೪೦೭ — ಉಪನೀತಂ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಂ ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರೇ ॥
ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಮನ್ಯಸ್ಮಿನ್ (5)ನಿವೀತಂ ಕಂಠಲಂಬಿತಂ ॥ ೨೫೩ ॥

ಟೀ ॥ ಆಮ್ನಾಯಃ, ಸಂಪ್ರದಾಯಃ, ಪಾರಂಪರ್ಯಂ, ಗುರುಕ್ರಮಃ— ಈ ೪ **ಎಡೆವಱಿಯದ ಗುರೂಪದೇಶಂ.**
ಪ್ರಯತಃ, ಅನುಚ್ಛಿಷ್ಟಃ— ಈ ೨ **ಶುಚಿ.** ಸಂಶಿತಃ, ಸುನಿಶ್ಚಿತಃ— ಈ ೨ **ದೃಢವ್ರತಂ** ॥ ೨೪೮ ॥

ಟೀ ॥ ಸಾಂವತ್ಸರಃ, ಜೋತಿಷಿಕಃ, ಜ್ಞಾನೀ, ಮೌಹೂರ್ತಿಕಃ, ಕಾರ್ತಾಂತಿಕಃ, ದೈವಜ್ಞಃ, ಅದೇಶೀ, ಗಣಕಃ— ಈ ೮ **ಜೋಯಿಸಿಗಂ** ॥ ೨೪೯ ॥

ಟೀ ॥ **ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಲ್ಲದವನಂ** ವ್ರಾತ್ಯನೆಂಬುದು.
ಕೆಡುಕನಂ ಅವಕೀರ್ಣಿಯೆಂಬುದು.
ದುರಾಚಾರನಂ ಶಿಶ್ವಿದಾನನೆಂಬುದು.
ಅಗ್ನಿಯಂ ಬಿಟ್ಟವನಂ ವೀರಹಾಯೆಂಬುದು. ॥ ೨೫೦ ॥

ಟೀ ॥ ಧರ್ಮಧ್ವಜಃ, ಲಿಂಗವೃತ್ತಿಃ— ಈ ೨ **ತಪೋವೇಷಗೊಂಡವಂ.**
ಅಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಃ, ನಿರಾಕೃತಿಃ— ಈ ೨ **ವೇದವಿಲ್ಲದವಂ.**
ಶಸ್ತ್ರಾಜೀವಃ, ಕಾಂಡಪೃಷ್ಠಃ— ಈ ೨ **ಕೆಯ್ದುವಿಡಿವವಂ.**
ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧುಃ, ದ್ವಿಜಾಧಮಃ— ಈ ೨ **ದ್ವಿಜಾಧಮಂ** ॥ ೨೫೧ ॥

ಟೀ ॥ **ಜಾತಿಮಾತ್ರಮನೆ ತೋಱಿ ಬಾಳ್ವ ಪಾರ್ವ(ನಂ)** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಬ್ರುವನೆಂಬುದು.
ಅಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಅವಧ್ಯಂ— ಈ ೨ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆ(ಗೆ) ಹೊಲ್ಲಕೆಯ್ವುದು.**
ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿತಂ— ಈ ೨ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಗೆ ಒಳ್ಳಿಕೆಯ್ವುದು** ॥ ೨೫೨ ॥

ಟೀ ॥ **ಜನ್ನವಿರಮಂ ಬಲಂದೊಡುವುದು** ಉಪವೀತಮೆಂಬುದು.
ಎಡದೊಡುವುದು ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಮೆಂಬುದು.
ಕೊರಲೊಳಗೆ ಇೞಿಯಲಿಕ್ಕುವುದು ನಿವೀತಮೆಂಬುದು ॥ ೨೫೩ ॥

---

(1) ರ್ಯಾ (2) ಜ್ಯೌತಿಷ್ಕೋ. (3) ಕಾಂಡಸ್ಪೃಷ್ಠೋ (4) ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ (5) ವಿನೀತಂ

೪೦೮—ಆಚಮನಮುಪಸ್ಪರ್ಶನ ಮಾಪ್ಲವನಂ ಸ್ನಾನಮಿಷ್ಯತೇ ಸವನಂ ॥
ನಿರ್ಣಿಕ್ತಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತಮಾಹುರ್ಧೌತಂ ಚ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಂ(1) ॥ ೨೫೪ ॥

೪೦೯—(2) ಪರಾಶರೀ ವ್ರತೀ ಭಿಕ್ಷುಃ ಮಸ್ಕರೀ ಪಾರಿಶಕ್ಷಕಃ(3) ॥
(4) ಪಾರಿವ್ರಾಜಸ್ತಪಸ್ವೀ ಚ ಕರ್ಮಂದೀ ತಾಪಸಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೫೫ ॥

೪೧೦—ವೈಕಕ್ಷ್ಯ(5) ಮುತ್ತರಾಸಂಗಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಬೃಹತಿಕಾ ತಥಾ ॥
ಪರ್ಯಸ್ತಿಕಃ ಪರಿಕರಃ ಪರ್ಯಂಕಶ್ಚೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೨೫೬ ॥

೪೧೧—ಕಕ್ಷ್ಯಾಪಟಸ್ಯಾತ್ಕೌಪೀನಂ ಕುಂಡಿಕಾ ಚ ಕಮಂಡುಳುಃ ॥
ಆಷಾಢೋ ವ್ರತಿನಾಂ ದಂಡೋ ವ್ರತಿನಾಮಾಸನಂ ಬೃಸೀ ॥ ೨೫೭ ॥

೪೧೨—ಋಷಿಸ್ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶೀ ಸ್ಯಾನ್ಮುನಿರ್ವಾಚಂಯಮೋ ಮತಃ ॥
ಪ್ರಾಚೇತಸಸ್ತು ವಾಲ್ಮೀ(6) ಕಿಃ ಮೈತ್ರಾವರುಣ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೨೫೮ ॥

೪೧೩—ಉಕ್ತೋಽಗಸ್ತಿರಗಸ್ತ್ಯೋ ಲೋಪಾಮುದ್ರಾಪತಿಶ್ಚ ಘಟಯೋನಿಃ ॥
ಸಾತ್ಯವತೇಯಃ ಪಾರಾಶರ್ಯೋ ದ್ವೈಪಾಯನೋ ವ್ಯಾಸಃ ॥ ೨೫೯ ॥

೪೧೪—ಯಾಗೋ ಯಜ್ಞಃ ಕ್ರತುಃ ಸ್ತೋಮಃ ಸಪ್ತತಂತುರ್ಮಖೋಽಧ್ವರಃ ॥
ವಿತಾ(7) ನಸ್ಸಂಸ್ತರೋ ಬರ್ಹಿಃ ಸವಸ್ಸತ್ರಂ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೨೬೦ ॥

ಆಚಮನಂ, ಉಪಸ್ಪರ್ಶನಂ— ಈ ೨ **ಅಂಗದಂಟು ಬಾರಿಸುವುದು.**
ಆಪ್ಲವನಂ, ಸ್ನಾನಂ, ಸವನಂ—ಈ ೩ **ಮಿಾವುದು.**
ನಿರ್ಣಿಕ್ತಂ, ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತಂ, ಧೌತಂ—ಈ ೩ **ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದು** ॥ ೨೫೪ ॥
ಟೀ ॥ ಪರಾಶರೀ, ಬ್ರತೀ, ಭಿಕ್ಷುಃ ಮಸ್ಕರೀ, ಪಾರಿರಕ್ಷಕಃ, ಪಾರಿವ್ರಾಜಕಃ, ತಪಸ್ವೀ, ಕರ್ಮಂದೀ, ತಾಪಸಃ— ಈ ೯ **ತಪಸ್ವಿ** ॥ ೨೫೫ ॥
ಟೀ ॥ ವೈಕಕ್ಷ್ಯಂ, ಉತ್ತರಾಸಂಗಃ, ಬೃಹತಿಕಾ—(ಈ ೨) **ಉತ್ತರಾಸಂಗಂ.**
ಪರ್ಯಸ್ತಿಕಃ, ಪರಿಕರಃ, ಪರ್ಯಂಕಃ—ಈ ೩ **ತಪಸ್ವಿಯ ಹಾಸಿಕೆ** ॥ ೨೫೬ ॥
ಟೀ ॥ ಕಕ್ಷ್ಯಾಪಟಃ, ಕೌಪೀನಂ— ಈ ೨ **ಕಚ್ಚುಟಂ.**
ಕುಂಡಿಕಾ, ಕಮಂಡುಳುಃ— ಈ ೨ **ಗುಂಡಿಗೆ.**
ಆಷಾಢವೆಂಬುದು **ವ್ರತಿಗಳ ಕೋಲ್.**
ವ್ರತಿಗಳ ಆಸನವು ಬ್ರಶಿ(ಬೃಸೀ)ಯೆಂಬುದು ॥ ೨೫೭ ॥
ಟೀ ॥ ಋಷಿಃ, ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶೀ, ಮುನಿಃ, ವಾಚಂಯಮಃ—ಈ ೪ **ಋಷಿಗಳ್.**
ಪ್ರಾಚೇತಸಃ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಃ, ಮೈತ್ರಾವರುಣಃ—(ಈ ೩) **ವಾಲ್ಮೀಕಿ** ॥ ೨೫೮ ॥
ಟೀ ॥ ಅಗಸ್ತಿಃ, ಅಗಸ್ತ್ಯಃ, ಲೋಪಾಮುದ್ರಾಪತಿಃ, ಘಟಯೋನಿಃ—ಈ ೪ **ಅಗಸ್ತ್ಯಂ.**
ಸಾತ್ಯವತೇಯಃ, ಪಾರಾಶರ್ಯಃ, ದ್ವೈಪಾಯನಃ, ವ್ಯಾಸಃ—ಈ ೪ **ವ್ಯಾಸಂ** ॥ ೨೫೯ ॥
ಟೀ ॥ ಯಾಗಃ, ಯಜ್ಞಃ, ಕ್ರುತುಃ, ಸ್ತೋಮಃ, ಸಪ್ತತಂತುಃ, ಮಖಃ, ಅಧ್ವರಃ, ವಿತಾನಃ, ಸಂಸ್ತರಃ, ಬರ್ಹಿಃ, ಸವಃ, ಸತ್ರಂ— ಈ ೧೨ **ಯಾಗಂ** ॥ ೨೬೦ ॥

---

(1) ಥಾಃ (2) ಪಾ (3) ರ(ಕ್ಷಿ)ಕ್ಷಕಃ (4) ಪರಿವ್ರಾಜಕಃ (5) ಕ್ಷ (6) ಕೀ (7) ನಂ

೪೧೫—ನಿರ್ಮಂಥಕಾಷ್ಠಮರಣಿಃ ಪ್ರಣೀತೋಽಗ್ನಿಶ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಃ ॥
ವೇದಿಃ ಪರಿಷ್ಕೃತಾ ಭೂಮಿಃ ಪಾತ್ರಮುಕ್ತಂ ಸ್ರು(1) ವಾದಿಕಂ ॥ ೨೬೧ ॥

೪೧೬—(2) ಹವ್ಯಂ ಪಾಕಶ್ಚರುಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸಾನ್ನಾಯ್ಯಂ ಹವಿರುಚ್ಯತೇ ॥
(3) ಶೃತೇ ಕ್ಷೀರೇ ದಧಿ ಕ್ಷಿಪ್ತ(4) ಮಮಿಾಕ್ಷಾ ಕಥ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ ॥ ೨೬೨ ॥

೪೧೭—ಉಪಾಕೃತಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಮಂತ್ರೇಣ ಪ್ರೋಕ್ಷಿತಃ ಪಶುಃ ॥
ಹುತಂ(ವ) ಷಟ್ಕೃತಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಯಜ್ಞಾಂತೋಽವಭೃಥಃ
[ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೬೩ ॥

೪೧೮—ಬೃಹಸ್ಪತಿಸವೇನೇಷ್ಟಂ ಯೇನಾಸೌ ಸ್ಥಾ(ಸ್ಥ)ಪತಿರ್ಭವೇತ್ ॥
ಸರ್ವವೇ(ದಾ)ದಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯೋ ದತ್ತಸರ್ವಸ್ವ ದಕ್ಷಿಣಃ ॥ ೨೬೪ ॥

೪೧೯—ವಿಶ್ರಾಣನಂ (5) ವಿಹಾಯನಂ ಭೃತಿರಪವರ್ಜನಮತೋ ವಿತರಣಂ ಚ ॥
(6) ನಿರ್ವಾರ್ಪಣಂ ಚ ಸ್ಪರ್ಶನ ಮುತ್ಸರ್ಗಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರದೇಶನಂ ದಾನಂ ॥ ೨೬೫ ॥

೪೨೦—ಯಷ್ಟಾ ಚ ಯಜಮಾನ ಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಆದೇಷ್ಟಾ ದೀಕ್ಷಿತೋ ವ್ರತೀ ॥
ಇಜ್ಯಾಶೀಲೋ ಯಾಯಜೂಕೋ ಯಜ್ವಾ (7) ಸ್ಯಾದ್ಯಾಸುತೀವಳಃ ॥ ೨೬೬ ॥

೪೨೧—ರಾಜಾ ರಾಜನ್ಯೋ ರಾಟ್ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ನೃಪಃ ಕ್ಷತ್ರ(ಃ)ಂ ॥
ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತ ಭೂಪತಿಪಾರ್ಥಿವ ನರದೇವ ಲೋಕಪಾ(8) ಲಾಶ್ಚ ॥ ೨೬೭ ॥

ಟೀ ॥ **ಕಿಚ್ಚಂ ಹೊಸೆವ ಕೋಲಂ** ಅರಣಿಯೆಂಬುದು.
ಆಕಿಚ್ಚು ಪ್ರಣೀತಮೆಂಬುದು. **ಆಭೂಮಿ** ವೇದಿಯೆಂಬುದು.
ಸ್ರುವೇ ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳುವು ಯಜ್ಞಪಾತ್ರಮೆಂಬುದು ॥ ೨೬೧ ॥
ಟೀ ॥ ಹವ್ಯಂ, ಪಾಕಃ, ಚರುಃ, ಸಾನ್ನಾಯ್ಯಂ, ಹವಿಃ— ಈ ೫ **ಚರು.**
ಆ(ಮಿಾ)ಮಿಕ್ಷಾಯೆಂಬುದು **ಹೆಪ್ಪು** ॥ ೨೬೨ ॥
ಟೀ ॥ **ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಪಶು** ಉಪಾಕೃತಮೆಂಬುದು.
ಹುತಂ, ವಷಟ್ಕೃತಂ— ಈ ೨ **ಬೇಳ್ದಹವಿ.**
ಯಜ್ಞದ ತೀರ್ಕಣೆ ಅವಭೃತಮೆಂಬುದು. ॥ ೨೬೩ ॥
ಟೀ ॥ **ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಾಗವಂ ಮಾಡಿದವನಂ** ಸ್ಥಾಪತಿಯೆಂಬುದು.
ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ದಕ್ಷಿಣೆಗೊಟ್ಟವನಂ ಸರ್ವವೇದನೆಂಬುದು ॥ ೨೬೪ ॥
ಟೀ ॥ ವಿಶ್ರಾಣನಂ, ವಿಹಾಯನಂ, ಭೃತಿಃ, ಅಪಸರ್ಜನಂ, ವಿತರಣಂ, ನಿರ್ವಾರ್ಪಣಂ, ಸ್ಪರ್ಶನಂ, ಉತ್ಸರ್ಗಃ, ಪ್ರದೇ(ಶ)ನಂ, ದಾನಂ—ಈ ೧೦ **ಕುಡುವುದು** ॥ ೨೬೫ ॥
ಟೀ ॥ ಯಷ್ಟಾ, ಯಜಮಾನಃ, ಆದೇಷ್ಟಾ, ದೀಕ್ಷಿತಃ, ವ್ರತೀ, ಇಜ್ಯಾಶೀಲಃ, ಯಾಯಜೂಕಃ, ಯಜ್ವಾ, ಯಾಸುತೀಳಃ—ಈ ೯ **ಯಾಗಮಾಡುವಾತಂ** ॥ ೨೬೬ ॥
ಟೀ ॥ ರಾಜಾ, ರಾಜನ್ಯಃ, ರಾಟ್, ಪ್ರಜಾಪತಿಃ, ಕ್ಷತ್ರಿಯಃ, ನೃಪಃ, ಕ್ಷತ್ರಂ, ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತಃ, ಭೂಪತಿಃ, ಪಾರ್ಥಿವಃ, ನರದೇವಃ, ಲೋಕಪಾಲಃ—ಈ ೧೨ **ಅರಸು** ॥ ೨೬೭ ॥

---

(1) ಗಾದಿಕಂ (2) ಹವ್ಯಪಾಕ (3) ಸೃತೇ (4) ಮಾಮಿಕ್ಷಾ (5) ವಿಹಾಪಿತಮಂಹತಿರಪವರ್ಜನಂ ವಿತರಣಂ ಚ (6) ನಿರ್ವಪಣಂ. (7) ಸ್ಯಾದಾಸು (8) ಲಾಸ್ಸ್ಯುಃ

೪೨೨ – ಯೇನೇಷ್ಟಂ ರಾಜಸೂಯೇನ ಸ ಸಮ್ರಾಟ್ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥
ಚಕ್ರವರ್ತೀ ಸಾರ್ವಭೌಮೋ ಮಧ್ಯಮೋ ಮಂಡಳೇಶ್ವರಃ ॥ ೨೬೮ ॥
೪೨೩ – ಆತಪತ್ರಂ ಭವೇಚ್ಛತ್ರಂ ಚಾಮರಂ ತು ಪ್ರಕೀರ್ಣಕಂ ॥
ಹೈಮಂ ಸಿಂಹಾಸನಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಸ್ಮೃತಂ ಭದ್ರಾಸನಂ ಬುಧೈಃ ॥ ೨೬೯ ॥
೪೨೪ – ದ್ವಾ(1) ಸ್ಥೋ ದೌವಾರಿಕಃ ಕ್ಷತ್ತಾ ದಂಡೀ (2)ವೇತ್ರಧರಸ್ತಥಾ ॥
ಉತ್ಸಾರಕೋ ದ್ವಾರಪಾಳಃ ಪ್ರತಿಹಾರೋ ಬುಧೈಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೭೦ ॥
೪೨೫ – ಅಪಸರ್ಪಶ್ಚರಶ್ಚಾರಃ ಪ್ರಣಿಧಿರ್ಗೂಢ ಪೂರುಷಃ ॥
ಯಥಾರ್ಥವರ್ಣೋ ಮಂತ್ರಜ್ಞಃ (3)ಸ್ಪಶೋ ಹೇರಿಕ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೨೭೧ ॥
೪೨೬ – ಮಂತ್ರೀ ಬುದ್ಧಿಸಹಾಯಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಅಮಾತ್ಯಃ ಸಚಿವಸ್ತಥಾ ॥
ಸೌವಸ್ತಿಕ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪುರೋಧಾಶ್ಚ ಪುರೋಹಿತಃ ॥ ೨೭೨ ॥
೪೨೭ – ಮಹಾಮಾ(ತ್ರ)ತ್ಯಃ ಪ್ರಧಾನ(ಂ)ಃ ಸ್ಯಾತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೋಽಧಿಕೃತಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಸೌವಿದಃ ಸೌವಿದಲ್ಲಃ ಸ್ಯಾತ್ (4)ಸ್ಥಾಪತ್ಯಂ ಕಂಚುಕೀ ಮತಃ ॥ ೨೭೩ ॥
೪೨೮ – ಮಿತ್ರಂ ಸಖಾ ವಯಸ್ಯಶ್ಚ ಸುಹೃತ್ ಸ್ನಿಗ್ಧಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಅನುಜೀವೀ ಸಹಾಯಃ ಸ್ಯಾತ್ಸೇವಕೋಽನುಚರೋಽನುಗಃ ॥ ೨೭೪ ॥

ಟೀ ॥ **ರಾಯಸೂಯಮಂ ಮಾಡಿದಾತನಂ** ಸಮ್ರಾಟ್ ಯೆಂಬುದು.
ಚಕ್ರವರ್ತೀ, ಸಾರ್ವಭೌಮಃ – ಈ ೨ **ಚಕ್ರವರ್ತಿ.**
ಮಧ್ಯಮಃ, ಮಂಡಳೇಶ್ವರಃ– ಈ ೨ **ಮಂಡಳಿಕಂ** ॥ ೨೬೮ ॥
ಟೀ ॥ ಆತಪತ್ರಂ, ಛತ್ರಂ – ಈ ೨ **ಕೊಡೆ.**
ಚಾಮರಂ, ಪ್ರಕೀರ್ಣಕಂ – ಈ ೨ **ಸೀಗುರಿ.**
ಸಿಂಹಾಸನಂ, ಭದ್ರಾಸನಂ – ಈ ೨ **ಸಿಂಹಾಸನಂ** ॥ ೨೬೯ ॥
ಟೀ ॥ ದ್ವಾಸ್ಸ್ಥಃ, ದೌವಾರಿಕಃ, ಕ್ಷತ್ತಾ, ದಂಡೀ, ವೇತ್ರಧರಃ, ಉತ್ಸಾರಕಃ, ದ್ವಾರಪಾಲಃ, ಪ್ರತೀಹಾರಃ— ಈ ೮ **ಪಡಿ(ಯ)ಹಾಱಂ** ॥ ೨೭೦ ॥
ಟೀ ॥ ಅಪಸರ್ಪಃ, ಚರಃ, ಚಾರಃ– ಈ ೩ **ಅರಸಾಳು.**
ಪ್ರಣಿಧಿಃ, ಗುಪ್ತಪೂರುಷಃ– ಈ ೨ **ಗುಪ್ತ ಹೇರಿಗಗಳ್.**
ಯಥಾರ್ಥವರ್ಣಃ, ಮಂತ್ರಜ್ಞಃ, ಸ್ಪಶಃ, ಹೇರಿಕಃ– ಈ ೪ **ಹೇರಿಗಂ** ॥ ೨೭೧ ॥
ಟೀ ॥ ಮಂತ್ರೀ, ಬುದ್ಧಿಸಹಾಯಃ, ಅಮಾತ್ಯಃ, ಸಚಿವಃ— ಈ ೪ **ಮಂತ್ರಿ.**
ಸೌವಸ್ತಿಕಃ, ಪುರೋಧಾ(ಃ), ಪುರೋಹಿತಃ– ಈ ೩ **ಪುರೋಹಿತಂ** ॥ ೨೭೨ ॥
ಟೀ ॥ ಮಹಾಮಾತ್ಯಃ, ಪ್ರಧಾನಃ– ಈ ೨ **ಪ್ರಧಾನಂ.**
ಅಧ್ಯಕ್ಷಃ, ಅಧಿಕೃತಃ – ಈ ೨ **ಅಧ್ಯಕ್ಷಂ.**
ಸೌವಿದಃ, ಸೌವಿದಲ್ಲಃ, ಸ್ಥಾಪತ್ಯಃ, ಕಂಚುಕೀ— ಈ ೪ **ಸಾವಾಸಿ** ॥ ೨೭೩ ॥
ಟೀ ॥ ಮಿತ್ರಂ, ಸಖಾ, ವಯಸ್ಯಃ, ಸುಹೃತ್, ಸ್ನಿಗ್ಧಃ– ಈ ೫ **ಕೆಳೆಯಂ.**
ಅನುಜೀವೀ, ಸಹಾಯಃ, ಸೇವಕಃ, ಅನುಚರಃ, ಅನುಗಃ– ಈ ೫ **ಓಲಗಿಕಾಱಂ** ॥ ೨೭೪ ॥

---

(1) ಸ್ಥಾ (2) ವೇತ್ರಾದರ (3) ಸ್ಪಸೋ. (4) ಸ್ಥಾಪತ್ಯಃ

೪೨೯ – (1) ಪ್ರಾಡ್ವಿವಾಕೋಽರ್ಥದೃಕ್ ಸ್ಥೇಯೋ (2)ನ್ಯಾಯಾಧ್ಯಕ್ಷಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಅಂತಃಪುರೇಷ್ವಧಿಕೃತಃ ಸ್ಮೃತೋಽಂತರ್ವಂ (3)ಶಿಕೋ ನರಃ ॥ ೨೭೫ ॥
೪೩೦ – ಕ್ಲೀಬೋ ವರ್ಷಧರಃ ಷಂಡಃ ಷಂಡಕಶ್ಚ ನಪುಂಸಕಃ ॥
ಉಭಯವ್ಯಂಜನಂ ಪೋಟಾ ತೃತೀಯಾಪ್ರಕೃತಿಃ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೨೭೬ ॥
೪೩೧ – ಆರಾಲಿಕಃ ಸೂಪಕಾರಃ ಸೂದಸ್ಯಾದ್ವಲ್ಲವಸ್ತಥಾ ॥
ಪೌರೋಗವಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸೂದಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ಮನೀಷಿಭಿಃ ॥ ೨೭೭ ॥
೪೩೨ – ವೈಹಾಸಿಕಃ (4)ಕೇಳಿಕರೋ ಬುಧೈರ್ವಾಸಂತಿಕೋ ಮತಃ ॥
ಪರಿಹಾಸೋ (5)ದ್ರವೋ ನರ್ಮ ಕೇಳೀ ಕ್ರೀಡಾ ಚ ಖೇಳನಂ(6) ॥ ೨೭೮ ॥
೪೩೩ – ರಕ್ಷಿವರ್ಗೋಽಹ್ಯನೀಕಸ್ಥಃ ಸೇನಾನೀರ್ವಾಹಿನೀಪತಿಃ ॥
ಅರ್ಥಾಗಮೋ ಭವೇದಾಯೋ ಭಾಗಧೇಯಂ(7) ಬಳಿಃ ಕರಃ ॥ ೨೭೯ ॥
೪೩೪ – ಉಪದಾ(8) ಪ್ರಾಭೃತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಉಪಗ್ರಾಹ್ಯ ಮುಪಾಯನಂ ॥
ಲಂಚೋತ್ಕೋಚಮುಪಾದಾನ ಮುಪಚಾರಸ್ತಥಾಮಿಷಂ ॥ ೨೮೦ ॥
೪೩೫ – ಪ್ರಬೋಧಕಾ ಮಾಗಧ ವಂದಿಸೂತಾಃ ।
ವೈತಾಳಿಕಾ ಮಂಗಳಪಾಠಕಾಶ್ಚ ॥
ಆಚ್ಛೋ(ಟ)ದನಂ ಸ್ಯಾನ್ಮೃಗಯಾ ಮೃಗವ್ಯಂ ।
ಪಾಪರ್ಧಿರಾಖೇಟಕ ಇತ್ಯಭಿನ್ನಂ ॥ ೨೮೧ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾಡ್ವಿವಾಕಃ, ಅರ್ಥದೃಕ್, ಸ್ಥೇಯಃ, ನ್ಯಾಯಾಧ್ಯಕ್ಷಃ– ಈ ೪ **ನ್ಯಾಯಾಧ್ಯಕ್ಷಂ.**
ಮನೆವೆಗ್ಗಡೆ ಅಂತರ್ವಂಶಿಕನೆಂಬುದು ॥ ೨೭೫ ॥
ಟೀ ॥ ಕ್ಲೀಬಃ, ವರ್ಷಧರಃ, ಷಂಡಃ, ಷಂಡಕಃ, ನಪುಂಸಕಃ – ಈ ೫ **ನಪುಂಸಕಂ.**
ಉಭಯವ್ಯಂಜನಾ, ಪೋಟಾ— ಈ ೨ **ಹೆ(ಪೆ)ೀಡಿ** ॥ ೨೭೬ ॥
ಟೀ ॥ ಆರಾಳಿಕಃ, ಸೂಪಕಾರಃ, ಸೂದಃ, ವಲ್ಲವಃ– ಈ ೪ **ಬಾಣಸಿಗಂ.**
ಪೌರೋಗವಃ, ಸೂದಾಧ್ಯಕ್ಷಃ – ಈ ೨ **ಬಾಣಸುವೆಗ್ಗಡೆ** ॥ ೨೭೭ ॥
ಟೀ ॥ ವೈಹಾಸಿಕಃ, ಕೇಳಿಕರಃ, ವಾಸಂತಿಕಃ– ಈ ೩ **ನಗಿಸುವಾತಂ.**
ಪರಿಹಾಸಃ, ದ್ರವಃ, ನರ್ಮ– ಈ ೩ **ಮೇಳದಾತಂ.**
ಕೇಳೀ, ಕ್ರೀಡಾ, ಖೇಳನಂ– ಈ ೩ **ಆಟಂ** ॥ ೨೭೮ ॥
ಟೀ ॥ ರಕ್ಷಿವರ್ಗಃ, ಅನೀಕಸ್ಥಃ, ಸೇನಾನೀಃ, ವಾಹಿನೀಪತಿಃ– ಈ ೪ **ದಂಡನಾಯಕಂ.**
ಅರ್ಥಾಗಮಃ, ಆಯಃ, ಭಾಗಧೇಯಂ, ಕರಃ, ಬಳಿಃ– ಈ ೫ **ಸಿದ್ಧಾಯಂ** ॥ ೨೭೯ ॥
ಟೀ ॥ ಉಪದಾ, ಪ್ರಾಭೃತಂ, ಉಪಗ್ರಾಹ್ಯಂ, ಉಪಾಯನಂ— ಈ ೪ **ಪಾಗುಡಂ.**
ಲಂಚಃ, ಉತ್ಕೋಚಃ, ಉಪಾದಾನಂ, ಉಪಚಾರಃ, ಆಮಿಷಂ– ಈ ೫ **ಲಂಚಂ** ॥ ೨೮೦ ॥
ಟೀ ॥ ಪ್ರಬೋಧಕಾಃ, ಮಾಗಧಾಃ, ವಂದಿನಃ, ಸೂತಾಃ, ವೈತಾಳಿಕಾಃ, ಮಂಗಳಪಾಠಕಾಃ– ಈ ೬ **ಮಂಗಳಪಾಠಕರ್.**
ಆಚ್ಛೋಟನಂ, ಮೃಗಯಾ, ಮೃಗವ್ಯಂ, ಪಾಪರ್ಧಿಃ, ಆಖೇಟಕಃ– ಈ ೬ **ಬೇಂಟೆ** ॥ ೨೮೧ ॥

---

(1) ಪ್ರಾಕ್ ವಿವಾಕೋಽಕ್ಷದೃಕ್ (2) ನ್ಯಾಯ್ಯೋಽಕ್ಷ ಇತಿ ಕಥ್ಯತೇ (3) ವಾರ್ಷಿಕೋ (4) ಕೇಲಿಶೀಲೋ
(5) ಭವೇನ್ನರ್ಮ (6) ಖೇಟನಂ (7) ಯೋ. (8) ಧಾ.

೪೩೬—ಅರ್ವಾ ಗಂಧರ್ವೋಽಶ್ವಃ ಸಪ್ತಿರ್ವಾಜೀ ತುರಂಗಮಃ ತುರಗಃ ॥
ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋ ಹರಿಸ್ತುರಂಗೋ ಯಯುರುಕ್ತೋ ಘೋಟಕೋ
[ಹಯೋ ವಾಹಃ ॥ ೨೮೨ ॥
೪೩೭—ಗುಣದೇಶ ಕೃತಾಸ್ತೇಷಾಂ ಸಂಜ್ಞಾಸ್ಸ್ಯುರನೇ(ಕ)ಧಾ ಲೋಕೇ ॥
ಕರ್ಕಶ್ಶ್ವೇತಃ ಶೋಣೋ ರಕ್ತೋ ಹೇಮಶ್ಚ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣೋಽಶ್ವಃ ॥ ೨೮೩ ॥
೪೩೮—ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷಃ ಸಿತೈರ್ನೇತ್ರೈಃ ಕೃಷ್ಣೈರಿಂದ್ರಾಯುಧೋ ಮತಃ ॥
ಶ್ರೀವೃಕ್ಷಕೀ ಸವಿಜ್ಞೇಯಃ ಶ್ರೀವೃಕ್ಷೋ ಯಸ್ಯ ಲಾಂಛನಂ ॥ ೨೮೪ ॥
೪೩೯—ಆಜಾನೇಯಾಃ ಕುಲೀನಾ ಸ್ಸ್ಯುಃ ಪಾರಸೀಕಾ ವನಾಯುಜಾಃ ॥
ಕಾಂಭೋಜಾ ಬಾಹ್ಲಿಕಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಸೈಂಧವಾಃ ಸಿಂಧು
ಪಾರಜಾಃ ॥ ೨೮೫ ॥
೪೪೦—ಶೂ(ಸೂ)ಕಳೋ ದುರ್ವಿನೀತಾಶ್ವಃ ಪೋತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕಿಶೋರಕಃ ॥
ಅರ್ವತೀ ವಡವಾ ವಾಮೀ ಪ್ರಸೂತಾ ವಾಜಿನೀ ಮತಾ ॥ ೨೮೬ ॥
೪೪೧—[1] ಲೋಮಪುಚ್ಛಂ ತು ಲಾಂಗೂಳಂ ವಾಳಹಸ್ತಶ್ಚ ವಾಳಧಿಃ ॥
ಪ್ರೋಥ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಘೋಣಾ ಮಧ್ಯಂ [2]ಕಶ್ಯಂ ಖುರಃ ಶಫಃ ॥ ೨೮೭ ॥

ಟೀ ॥ ಅರ್ವಾ, ಗಂಧರ್ವಃ, ಅಶ್ವಃ, ಸಪ್ತಿಃ, ವಾಜೀ, ತುರಂಗಮಃ, ತುರಗಃ, ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಃ, ಹರಿಃ, ತುರಂಗಃ, ಯಯುಃ, ಘೋಟಕಃ, ಹಯಃ, ವಾಹಃ— ಈ ೧೪ **ಕುದಿರೆ** ॥ ೨೮೨ ॥

ಟೀ ॥ ಕರ್ಕನೆಂಬುದು **ಬಿಳಿಯ ಕುದಿರೆ.**
ರಕ್ತವರ್ಣದ ಕುದಿರೆ ಶೋಣನೆಂಬುದು.
ಕರಿಯವರ್ಣದ ಕುದಿರೆ ಹೇಮನೆಂಬುದು ॥ ೨೮೩ ॥

ಟೀ ॥ **ಬಿಳಿಯ ಕಣ್ಣಕುದಿರೆ** ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷನೆಂಬುದು.
ಕರಿಯ ಕಣ್ಣಕುದಿರೆ ಇಂದ್ರಾಯುಧನೆಂಬುದು.
ಶ್ರೀವೃಕ್ಷಮೆಂಬ ಕುಱುಪನುಳ್ಳ ಕುದಿರೆ ಶ್ರೀವೃಕ್ಷಕೀ ಎಂಬುದು ॥ ೨೮೪ ॥

ಟೀ ॥ [3] **ಭೂಮಿಜಂಗಳಂ** ಅಜಾನೇಯಂಗಳೆಂಬುದು.
ಪಾರಸೀಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು ವನಾಯುಜಂಗಳೆಂಬುದು.
ಬಾಹ್ಲೀಕ ದೇಶದುವು ಕಾಂಭೋಜಂಗಳೆಂಬುದು.
ಸಿಂಧುದೇಶದುವು ಸೈಂಧವಂಗಳೆಂಬುದು ॥ ೨೮೫ ॥

ಟೀ ॥ ಸೂಕಳನೆಂಬುದು **ಸಿಲುಕುಗುದಿರೆ.**
ಪೋತಃ, ಕಿಶೋರಕಃ— ಈ ೨ **ಮಱಿಗುದಿರೆ.**
ಅರ್ವತೀ, ವ(ವಾ)ಡ(ಬ)ಬಾ, ವಾಮೀ, ಪ್ರಸೂತಾ, ವಾಜೀನೀ— ಈ ೫ **ಘೋಟಿಗೆ** ॥ ೨೮೬ ॥

ಟೀ ॥ ಲೋಮಪುಚ್ಛಂ, ಲಾಂಗೂಲಂ, ವಾಲಹಸ್ತಃ, ವಾಳಧಿಃ— ಈ ೪ **ಬಾಲಂ.**
ಪ್ರೋಥಃ, ಘೋಣಾ— ಈ ೨ **ಮುಸುಡು.** ಮಧ್ಯಂ, ಕಶ್ಯಂ— ಈ ೨ **ನಡು.**
ಖುರಃ, ಶಫಃ— ಈ ೨ **ಕೊ(ಣ)ಳಗು** ॥ ೨೮೭ ॥

---

(1) ಲೂನ (2) ಕಸ್ಯಂ (3) ಕುಲೀನಾಃ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಕು = ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಲೀನಾಃ = ಅಡಗಿದುವು ಎಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಭೂಮಿಜಗಳೆಂದು ಅರ್ಥ ಬರೆದಿರುವ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕುಲದುವು ಎಂದು ಅಮರಟೀಕೆ.

೪೪೨—ಪರ್ಯಾಣಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಲ್ಯಯಣಂ ಖಲೀನಂ ಕವಿಯಂ[1] ತಥಾ ॥
ಚರ್ಮದಂಡಃ ಕಶಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ವಲ್ಗಾ ರಶ್ಮಿ ಕುಶಾಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೨೮೮ ॥
೪೪೩—ರಂಹಸ್ತರ ಸ್ಸ್ಯದಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಸರೋ ವೇಗೋ ರಯೋ ಜವೋ ವಾಜಃ ॥
ಪಾಂಸುಃ [2] ಕ್ರೋಡೋ ರೇಣುಶ್ಚೂರ್ಣಂ ಧೂಳೀ ರಜಶ್ಚ
ತುಲ್ಯಾರ್ಥಾಃ ॥ ೨೮೯ ॥
೪೪೪—ಅನಃ[3] ಶತಾಂಗಃ ಶಕಟಃ ಸ್ಯಂದನ[4] ಶ್ಚಾಕ್ರಿಕೋ ರಥಃ ॥
ಗಂತ್ರೀ[5] ಕಂಬಳವಾಹ್ಯಶ್ಚ ಕೂಬರೀ ಚ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥ ೨೯೦ ॥
೪೪೫—ಯೋಗ್ಯೋ ರಥೋ[6] ವೈನ್ಯೈಕಸ್ಸ್ಯಾದ ಧ್ವನ್ಯಃ ಪಾರಿಯಾತ್ರಿಕಃ ॥
ಕರ್ಣೀರಥಃ ಪ್ರವಹಣಂ ಡಯನಂ ಚೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೨೯೧ ॥
೪೪೬—[7] ದೇವಾರ್ಥಸ್ಯಾ ದ್ದೇವರಥೋ ಯುದ್ಧಾರ್ಥಃ ಸಾಂಪರಾಯಕಃ ॥
[8] ಕ್ರೀಡಾರ್ಥಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪುಷ್ಪರಥೋ ಜೇತಾ ಜೈತ್ರರಥಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೨೯೨ ॥
೪೪೭—ಚಕ್ರಂ ರಥಾಂಗಮಾಖ್ಯಾತಂ ಕೂಬರಂ ಚ ಯುಗಂಧರಂ ॥
ಚಕ್ರಧಾರಾ [9] ಪ್ರಧಿರ್ನೇಮಿರ್ನಾಭಿಶ್ಚಕ್ರಸ್ಯ ಪಿಂಡಿಕಾ[10] ॥ ೨೯೩ ॥

ಟೀ ॥ ಪರ್ಯಾಣಂ, ಪಲ್ಯಯನಂ— ಈ ೨ **ಹಲ್ಲಣಂ.**
ಖಲೀನಂ, ಕವಿಯಂ— ಈ ೨ **ಕಡಿಯಾಣಂ.** ಚರ್ಮದಂಡಃ, ಕಶಾ— ಈ ೨ **ಚಮ್ಮಟಿಗೆ.**
ವಲ್ಗಾ, ರಶ್ಮಿಃ, ಕುಶಾ— ಈ ೩ **ವಾಗೆ** ॥ ೨೮೮ ॥

ಟೀ ॥ ರಂಹಃ, ತರಃ, ಸ್ಯದಃ, ಪ್ರಸರಃ, ವೇಗಃ, ರಯಃ, ಜವಃ, ವಾಜಃ— ಈ ೮ **ಕುದಿರೆಯ ವೇಗಂ.**
ಪಾಂಸುಃ, ಕ್ಷೋದಃ, ರೇಣುಃ, ಚೂರ್ಣಂ, ಧೂಳೀ, ರಜಃ— ಈ ೬ **ಧೂಳಿ** ॥ ೨೮೯ ॥

ಟೀ ॥ ಅನಃ, ಶತಾಂಗಃ, ಶಕಟಃ, ಸ್ಯಂದನಃ, ಚಾಕ್ರಿಕಃ, ರಥಃ, ಗಂತ್ರೀ, ಕಂಬಳವಾಹ್ಯಃ, ಕೂಬರೀ— ಈ ೯ **ರಥಂ** ॥ ೨೯೦ ॥

ಟೀ ॥ ಯೋಗ್ಯರಥಃ, ವೈನ್ಯೈಕಃ— ಈ ೨ **ಶ್ರಮದ ರಥಂ.**
ಅಧ್ವನ್ಯಃ, ಪಾರಿಯಾತ್ರಿಕಃ, ಕರ್ಣೀರಥಃ— ಈ ೩ **ಪಯಣದ ರಥಂ.**
ಪ್ರವಹಣಂ, ಡಯನಂ— ಈ ೨ **ರಥದ ಹರಿ** ॥ ೨೯೧ ॥

ಟೀ ॥ **ದೇವರ ರಥಮುಂ** ದೇವರಥಮೆಂಬುದು.
ಕಾಳೆಗದ ರಥಮುಂ ಸಾಂಪರಾಯಕಮೆಂಬುದು.
ವಿನೋದದ ರಥಮುಂ ಪುಷ್ಪರಥಮೆಂಬುದು.
ಗೆ(ಲುವ)ಲ್ವ ರಥಮುಂ ಜೈತ್ರರಥಮೆಂಬುದು. ॥ ೨೯೨ ॥

ಟೀ ॥ ಚಕ್ರಂ, ರಥಾಂಗಂ— ಈ ೨ **ಗಾಲಿ.** ಕೂಬರಂ, ಯುಗಂಧರಂ— ಈ ೨ **ಈಸು.**
ಚಕ್ರಧಾರಾ, ಪ್ರಧೀಃ, ನೇಮಿಃ— ಈ ೩ **ನೆತ್ತಿವಟ್ಟಿಗೆ.**
ನಾಭಿಃ, ಪಿಂಡಿಕಾ— ಈ ೩ **ತುಂಬು** ॥ ೨೯೩ ॥

---

(1) ಕವಿಕಂ ಸ್ಮೃತಂ (2) ಕ್ಷೋದೋ (3) ಅರಃ (4) ಕಥ್ಯತೇ ರಥಃ (5) ರಂತ್ರೀ (6) ಯೋಗ್ಯಾ ರಥೋ ವೈನಯಿಕಾಹ್ಯಧ್ವನ್ಯಃ ಪಾರಿಯಾನಿಕಃ, ವೈನಯಕೋ ಅಧ್ವನ್ಯಃ (7) ದೇವತಾರ್ಥೋ (8) ಕ್ರೀಡಾರಥ (9) ಪ್ರತೀರ್ನೇಮಿ (10) ಪಂಡಿಕಾ.

೪೪೮ – ಅ(ವಸ್ಥ)ಪಸ್ಕಾರೋ [1]ರಥಾಗ್ರಂ ಸ್ಯಾ[2] ದಣಿ ರಕ್ಷೋಽಗ್ರಕೀಲಿಕಾ ॥
ನಿಯಂತಾ ಪ್ರಾಜಿತಾ ಕ್ಷತ್ತಾ ದಕ್ಷಿಣಾಸ್ಥಶ್ಚ ಸಾರಥಿಃ ॥ ೧೯೪ ॥

೪೪೯ – [3] ಸವ್ಯಷ್ಟಃ ಕಥ್ಯತೇ ಸೂತೋ ವರೂಥೋ ರಥಗೋಪನಂ ॥
ವಾಹನಂ ಧೋರಣಂ ಯುಗ್ಯಂ ಯಾನಂ ಪತ್ರಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೧೯೫ ॥

೪೫೦ — ಶಿಬಿಕಾ ಯಾಪ್ಯಯಾನಂ ಸ್ಯಾ ದ್ವೇಶರೋಽಶ್ವತರೋ ಮತಃ ॥
ಪದಾತಿ ಪತ್ತಿ ಪಾದಾತ[4] ಪಾದಾತಕ ಪದಾಜಯಃ ॥
(ಪಾದಿಕಃ ಪದಿಕಶ್ಚೇತಿ ಕಥ್ಯಂತೇ ಪಾದಚಾರಿಣಃ) ॥ ೧೯೬ ॥

೪೫೧- ದೂಷ್ಯಂ ಸ್ಥೂಳಂ ಪಟಕುಟೀ ಗುಣಲಯನೀ ಕೇ(ಣಿ)ಳಿಕಾ ಚ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾ ॥
ಧ್ರುವಕಃ [5] ಶಿವಕಃ ಶಂಕುಃ[6] ಶಲಕಃ ಕೀಳಶ್ಚ ಕೀಳಕಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ॥ ೧೯೭ ॥

೪೫೨ — ಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಯಾಣಂ ಪ್ರಸ್ಥಾನಂ ನಿವೇಶಃ [7] ಶಿಬಿರಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಅವಸ್ಕಂದಃ ಪ್ರಪಾತಶ್ಚ [8] ಸೌಸ್ತಿಕಂ ಚ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥ ೧೯೮ ॥

ಟೀ ॥ ಅಪಸ್ಕರಃ, ರಥಾಗ್ರಂ-- ಈ ೨ **ಕುಱುಗೆಯ್.**

ಅಣಿಃ, ಅಕ್ಷಃ, ಅಗ್ರಕೀಲಿಕಾ— ಈ ೩ **ಕಡೆಗೀಲ್.**

ನಿಯಂತಾ, ಪ್ರಾಜಿತಾ, ಕ್ಷತ್ತಾ, ದಕ್ಷಿಣಾಸ್ಥಃ, ಸಾರಥಿಃ, ಸವ್ಯಷ್ಟಃ, ಸೂತಃ-- ಈ ೭ **ಸಾರಥಿ.**

ವರೂಥಃ, ರಥಗೋಪನಂ — ಈ ೨ **ರಥದ ಕಟ್ಟವಂಜರ.**

ವಾಹನಂ, ಧೋರಣಂ, ಯುಗ್ಯಂ, ಯಾನಂ, ಪತ್ರಂ— ಈ ೫ **ರಥವ ಹೂಡುವ ಕುದಿರೆ** ॥ ೧೯೫ ॥

ಟೀ ॥ ಶಿಬಿಕಾ, ಯಾಪ್ಯಯಾನಂ— ಈ ೨ **ರಾಜಾಧಿರಾಜಂ.**

ವೇಸರಃ, ಅಶ್ವತರಃ – ಈ ೨ **ವೇಸರಿ.**

ಪದಾತಿಃ, ಪತ್ತಿಃ, ಪಾದಾತಃ, ಪಾದಾತಿಕಃ, ಪದಾ(ಜಿ)ಜಯಃ, ಪಾದಿಕಃ, ಪದಿಕಃ, ಪಾದಚಾರೀ— ಈ ೮ **ಕಾಲಾಳ್** ॥ ೧೯೬ ॥

ಟೀ ॥ ದೂಷ್ಯಂ, ಸ್ಥೂಳಂ, ಪಟಕುಟೀ, ಗುಣಲಯನೀ, ಕೇಳಿಕಾ– ಈ ೫ **ಗುಡಿ.**

ಶಿವಕಃ, ಶಂಕುಃ, ಶಳಕಃ, ಕೀಳಃ, ಕೀಳಕಃ— ಈ ೬ **ಗುಡಿಯ ಗೂಂಟಂ** ॥ ೧೯೭ ॥

ಟೀ ॥ ಯಾತ್ರಾ, ಪ್ರಯಾಣಂ, ಪ್ರಸ್ಥಾನಂ— ಈ ೩ **ಪಯಣಂ.**

ನಿವೇಶಃ, ಶಿಬಿರಂ— ಈ ೨ **ಬೀಡಿಕೆ.** ಅವಸ್ಕಂದಃ, ಪ್ರಪಾತಃ – ಈ ೨ **ದಾಟಿ.**

ಸೌಸ್ತಿಕಮೆಂಬುದು **ಕವಿಯೇಱು** ॥ ೧೯೮ ॥

---

(1) ರಥಾಂಗ(ಃ)ಂ (2) ಸ್ಯಾದರ ಣಿರಕ್ಷಾಗ್ರಕೀಲಕಾ। (3) ಸವ್ಯೇಷ್ಟಃ (4) ದಾತಿಃ ಪದಾತಕ ಪದಾತಯಃ । ಪದಾತಃ ಪದಿಕಶ್ಚೇತಿ, ಪದ್ಗಶ್ಚ ಪದಗಶ್ಚೇತಿ (5) ಶಿಬಕಃ (6) ಪುಷ್ಕಲಕಃ ಕೀಲಕಃ (7) ಶಂಬರಂ (8) ಸೌಪ್ತಿಕಂ

೪೫೩ — ಸಂಗ್ರಾಮಃ ಸಮಿತಿಃ ಸಮಿಚ್ಚ ಸಮರಂ ಸಂಖ್ಯಂ ಸಮಿಾಕಂ [1] ರಣಂ ।
ಯುದ್ಧಂ ಯುತ್ಪ್ರಥನಂ [2] ಮೃಥಂ ಸಮುದಯಃ ಸಂಯತ್
[ಕಲಿಃ ಸಂಯುಗಂ ॥
ದ್ವಂದ್ವಾಯೋಧನಸಂಪ್ರಹಾರ ಕಲಹಾ(ಸ್ಕ)ಕ್ರಂದಾಹವಾಭ್ಯಾಗಮಾಃ ।
[3] ಸಂಸ್ಫೋಟ ಪ್ರವಿದಾರಣ ಪ್ರಹರಣಾನೀಕಾಜಯಸ್ಸಂಗರಃ ॥ ೧೯೯ ॥

೪೫೪ – ಸಾಂಪರಾಯಸ್ಸಮಾಘಾತಃ ಪ್ರಘಾತಶ್ಚ ಸಮಾಹ್ವಯಃ ।
ಜನ್ಯಂ ಸ್ಯಾದಭಿಸಂಪಾತಃ ಸಮ್ಮರ್ದೋ ವಿಗ್ರಹಸ್ತಥಾ ॥ ೨೦೦ ॥

೪೫೫ — ಅಭಿಯಾತಿರರಾತಿ ರಮಿತ್ರ[4] ರಿಪೂ ।
ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ ವಿಪಕ್ಷ ವಿರೋಧ್ಯರಯಃ ॥
ಅಹಿತೋಽಸಹನಶ್ಚ ಜಿಘಾಂಸುರಿತಿ ।
ಪ್ರಥಿತಾಃ ಪರಿಪಂಥಿಪರಾ [5] ಸುಹೃದಃ ॥ ೨೦೧ ॥

೪೫೬ – ಪ್ರತ್ಯರ್ಥೀ ಪ್ರತ್ಯವಸ್ಥಾ(ನ)ತಾ ದ್ವೇಷೀ ವೈರೀ ಚ ಶಾತ್ರವಃ ।
ಶತ್ರುಸ್ಸಪತ್ನೋ ಭ್ರಾತೃವ್ಯಃ ಪ್ರತ್ಯನೀಕೋ ದ್ವಿಷನ್ಮತಃ ॥ ೨೦೨ ॥

೪೫೭ — ಪೃತನಾ ಸೇನಾ ಧ್ವಜಿನೀ ಪತಾಕಿನೀ ವಾಹಿನೀ ಬಳಂ ಸೈನ್ಯಂ ॥
ಚಕ್ರಂ ಚಮೂರ್ವರೂಥಿನ್ಯನೀಕಿನೀ ಸ್ಯಾದನೀಕಂ ಚ ॥ ೨೦೩ ॥

೪೫೮ — ವೈಜಯಂತೀ ಪತಾಕಾ ಸ್ಯಾತ್ ಕೇತುಸ್ಯಾತ್ಕೇತನಂ ಧ್ವಜಃ ॥
ಅಸ್ಯೋಚ್ಚೂಡಾವ ಚೂಡಾಖ್ಯಾ ವೂರ್ಧ್ವಾಧೋಮುಖ ಕೂರ್ಚಕೌ ॥ ೨೦೪ ॥

ಟೀ ॥ ಸಂಗ್ರಾಮಃ, ಸಮಿತಿಃ, ಸಮಿತ್, ಸಮರಂ, ಸಂಖ್ಯಂ, ಸಮಿಾಕಂ, ರಣಂ, ಯುದ್ಧಂ, ಯುತ್, ಪ್ರಥನಂ, ಮೃಥಂ, ಸಮುದಯಃ, ಸಂಯತ್, ಕಲಿಃ, ಸಂಯುಗಂ, ದ್ವಂದ್ವಃ, ಅಯೋಧನಃ, ಸಂಪ್ರಹಾರಃ, ಕಲಹಃ, ಆ(ಸ್ಕ)ಕ್ರಂದಃ, ಆವಹಃ, ಅಭ್ಯಾಗಮಃ, ಸಂಸ್ಫೋಟಃ, ಪ್ರವಿದಾರಣಂ, ಪ್ರಹರಣಂ, ಅನೀಕಃ, ಆಜಿಃ, ಸಂಗರಃ, ಸಾಂಪರಾಯಃ, ಸಮಾಘಾತಃ, ಪ್ರಘಾತಃ, ಜನ್ಯಂ, ಅಭಿಸಂಪಾತಃ, ಸಮ್ಮರ್ದಃ, ವಿಗ್ರಹಃ – ಈ ೩೫ **ಕಾಳೆಗಂ** ॥ ೧೯೯-೨೦೦ ॥

ಟೀ ॥ ಅಭಿಯಾತಿಃ, ಅರಾತಿಃ, ಅಮಿತ್ರಂ, ರಿಪುಃ, ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಃ, ವಿಪಕ್ಷಃ, ವಿರೋಧೀ, ಅರಿಃ, ಅಹಿತಃ, ಅಸಹನಃ, ಜಿಘಾಂಸುಃ, ಪರಿಪಂಥೀ, ಪರಃ, ಅಸುಹೃತ್, ಪ್ರತ್ಯರ್ಥೀ, ಪ(ತ್ಯ)ರ್ಯವಸ್ಥಾತಾ, ದ್ವೇಷೀ, ವೈರೀ, ಶಾತ್ರವಃ, ಶತ್ರುಃ, ಸಪತ್ನಃ, ಭ್ರಾತೃವ್ಯಃ, ಪ್ರತ್ಯನೀಕಃ, ದ್ವಿಷತ್ – ಈ ೨೪ **ಹಗೆ** ॥ ೨೦೧-೨೦೨ ॥

ಟೀ ॥ ಪೃತನಾ, ಸೇನಾ, ಧ್ವಜಿನೀ, ಪತಾಕಿನೀ, ವಾಹಿನೀ, ಬಳಂ, ಸೈನ್ಯಂ, ಚಕ್ರಂ, ಚಮೂಃ, ವರೂಥಿನೀ, ಅನೀಕಿನೀ, ಅನೀಕಂ— ಈ ೧೦ **ಪಡೆ** ॥ ೨೦೩ ॥

ಟೀ ॥ ವೈಜಯಂತೀ, ಪತಾಕಾ, ಕೇತುಃ, ಕೇತನಂ, ಧ್ವಜಃ– ಈ ೫ **ಪಟಿ(ಹಳ)ಯಿಗೆ.**

ಉಚ್ಚೂಡಾ, ಅವಚೂಡಾ— ಈ ೨ (ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ) **ಹಳಯಿಗೆಯ ಮೇ(ಎ)ಲೆ. ಮೊಗದ ಕೆಳಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕುಂಚಂ** ॥ ೨೦೪ ॥

---

(1) ರಣಂ (2) ಮೃಧಂ (3) ಸಂಫೇಟ — — ಜವಸ್ಸಂ ಗರಃ. (4) ರಿಹ (5) ಹೃದಯಃ

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943

೪೫೯—ಸನ್ನಾಹ(ಃ)ಂ ಕವಚಂ ವರ್ಮ ತನುತ್ರಾಣಮುರಚ್ಛದಃ ॥
(1) ಚಡರಃ ಕಂಕಟೋ (2)ಮಾಠೀ ದಂಶನಂ ಜಾಳಿಕಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೩೦೫ ॥
೪೬೦—ಖೇಟಕಂ ಫಳಕಂ ಚರ್ಮ ಪ್ರೋಕ್ತಮಾ(3) ವರಣಂ ಬುಧೈಃ ॥
ವರ್ಮಿತಃ ಸ್ಯಾತ್ಕವಚಿತಃ ಸನ್ನದ್ಧೋ ದಂಶಿತಸ್ತಥಾ ॥ ೩೦೬ ॥
೪೬೧—ಸರ್ವಾಭಿಸಾರ ಮಿಚ್ಛಂತಿ ಸರ್ವಸ(ನ್ನ)ನ್ನಾಹನಂ ಬುಧಾಃ ॥
ಯತ್ಸೇನಯಾಭಿನಿರ್ಯಾಣಂ ಸ್ಮೃತಂ ತದಭಿಷೇಣನಂ ॥ ೩೦೭ ॥
೪೬೨—ಹೇತಿಶ್ಶಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಹರಣಮಾಯುಧಮಸ್ತ್ರಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ ತಚ್ಚ ॥
ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತ ಮಮುಕ್ತಂ ಕರಮುಕ್ತಂ ಯಂತ್ರಮುಕ್ತಂ ಚ ॥ ೩೦೮ ॥
೪೬೩—ಶಕ್ತ್ಯಾದಿ ಪಾಣಿಮುಕ್ತಂ ಸ್ಯಾದಮುಕ್ತಂ (4) ಕ್ಷುರಿಕಾದಿಕಂ ॥
ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತಂ ತು ಯಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಯಂತ್ರಮುಕ್ತಂ ಶರಾದಿಕಂ ॥ ೩೦೯ ॥
೪೬೪—ಅಸ್ತ್ರಂ ಧನುರಿಷ್ವಾಸಃ ಕೋದಂಡಂ ಧನ್ವ ಕಾರ್ಮುಕಂ ಚಾಪಂ ॥
ಬಾಣಾಸನಂ ದ್ರುಣಾ ಸ್ಯಾನ್ಮೌರ್ವೀ ಜ್ಯಾ ಶಿಂಜಿನೀ ಗುಣೋ ಜೀವಾ ॥ ೩೧೦ ॥
೪೬೫—ತೂಣೀರ ಮುಪಾಸಂಗಸ್ತೂಣಂ ತೂಣೀ ನಿಷಂಗ ಇಷುಧಿಶ್ಚ ॥
ಬಾಣಾಶ್ರಯಃ ಕಳಾಪಃ ಕಾರ್ಮುಕ (5)ಕೋಟೀ ಭವೇದಟನೀ ॥ ೩೧೧ ॥

ಟೀ ॥ ಸನ್ನಾಹಂ, ಕವಚಂ, ವರ್ಮ, ತನುತ್ರಾಣಂ, ಉರಚ್ಛದಃ, ಚಡರಃ, ಕಂಕಟಃ, ಮಾಠೀ, ದಂಶನಂ, ಜಾ(ಳಿ)ಳಕಾ — ಈ ೧೦ **ಕವಚಂ** ॥ ೩೦೫ ॥
ಟೀ ॥ ಖೇಟಕಂ, ಫಳಕಂ, ಚರ್ಮ, ಆವರಣಂ—ಈ ೪ **ಹರಿಗೆ.**
ವರ್ಮಿತಃ, ಕವಚಿತಃ, ಸನ್ನದ್ಧಃ, ದಂಶಿತಃ — ಈ ೪ **ಕವಚದೊಟ್ಟವಂ** ॥ ೩೦೬ ॥
ಟೀ ॥ ಸರ್ವಾಭಿಸಾರಮೆಂಬುದು **ಸರ್ವಸನ್ನಾಹಂ.**
ಪಡೆವೆರಸಿ ನಡೆವುದು ಅಭಿಷೇಣನಮೆಂಬುದು. ॥ ೩೦೭ ॥
ಟೀ ॥ ಹೇತಿಃ, ಶಸ್ತ್ರಂ, ಪ್ರಹರಣಂ, ಆಯುಧಂ, ಅಸ್ತ್ರಂ—ಈ ೫ **ಕೆಯ್ದು.**
ಆಕೆಯ್ದು, ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತಂ, ಅಮುಕ್ತಂ, ಕರಮುಕ್ತಂ, ಯಂತ್ರಮುಕ್ತಮೆಂ(ದು)ಬುದು **ನಾಲ್ಕುತೆಱನಕ್ಕುಂ.**
ಬಿಟ್ಟೇಱು ಮೊದಲಾದುದು ಕೆಯ್ಯಿಂ ಬಿಡಲ್ಪಡುವುದು ಪಾಣಿ(ಕರ)ಮುಕ್ತಮೆಂಬುದು.
ಸುರಿಗೆ ಮೊದಲಾದುದು ಕೆಯ್ಯಿಂ ಬಿಡಲ್ಬಾರದು ಅಮುಕ್ತಮೆಂಬುದು.
ಇಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದುದು ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತಮೆಂಬುದು.
ಅಂಬು ಮೊದಲಾದುದು ಯಂತ್ರಮುಕ್ತಮೆಂಬುದು ॥ ೩೦೮-೩೦೯ ॥
ಟೀ ॥ ಅಸ್ತ್ರಂ, ಧನುಃ, ಇಷ್ವಾಸಃ, ಕೋದಂಡಃ, ಧನ್ವ, ಕಾರ್ಮುಕಂ, ಚಾಪಂ, ಬಾಣಾಸನಂ, ದ್ರುಣಾ—ಈ ೯ **ಬಿಲ್ಲು.**
ಮೌರ್ವೀ, ಜ್ಯಾ, ಶಿಂಜಿನೀ, ಗುಣಃ, ಜೀವಾ—ಈ ೫ **ಬಿಲ್ಲತಿರು** ॥ ೩೧೦ ॥
ಟೀ ॥ ತೂಣೀರಂ, ಉಪಾಸಂಗಃ, ತೂಣಂ, ತೂಣೀ, ನಿಷಂಗಃ, ಇಷುಧಿಃ, ಬಾಣಾಶ್ರಯಃ, ಕಳಾಪಃ–ಈ ೮ **ಮೂಡಿಗೆ.**
ಕಾರ್ಮುಕಕೋಟಿಃ, ಅಟನಿಃ—ಈ ೨ **ಬಿಲ್ಲಕೊಪ್ಪು** ॥ ೩೧೧ ॥

---

(1) ಜಗರಃ (2) ಮಾಟೀ (3) ವರುಣಂ (4) ಕ್ಷುತಿಕಾ (5) ಕೋಟಿರ್ಭವೇದಟನಿಃ

೪೬೬—ಕಂಕಪತ್ರ ಶರಮಾರ್ಗಣ ಬಾಣಾ ।
ಶ್ಚಿತ್ರಪುಂಖ ವಿಶಿಖೇಷುಕಳಂಬಾಃ ॥
ಸಾಯಕ 1) ಪ್ರದರ ಕಾಂಡಪೃಷತ್ಕಾಃ ।
ಪತ್ರಿಣಃ ಖಗಶಿಳೀಮುಖರೋಪಾಃ ॥ ೩೧೨ ॥
೪೬೭—ಸರ್ವಾಯಸಸ್ತು ಬಾಣಃ ಪ್ರಕ್ಷ್ವೇಳನ ಏಷಣಶ್ಚ ನಾರಾಚಃ ॥
ತೀರೀ(2) ತದ್ಬಳ ದಂಡಾಸನಾದಯಃ ಕಾಂಡಭೇದಾಃ ಸ್ಯುಃ ॥ ೩೧೩ ॥
೪೬೮—ಪತ್ರಪಾಳೀ ಭವೇದ್ವಾಜಃ ಕರ್ತರೀ ಪುಂಖ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ವೇಧ್ಯಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಶರವ್ಯಂ ಚ ನಿಮಿತ್ತಂ ಚ ಸಮಂ ವಿದುಃ ॥ ೩೧೪ ॥
೪೬೯—ಅರ್ಧಚಂದ್ರ ಕ್ಷುರಪ್ರಾದಿ ಧಾರಾಗ್ರಂ ಮುಖಮುಚ್ಯತೇ ॥
ಆರಾಗ್ರಂ ತು ಮುಖಂ ತೇಷಾಂ ಪುಷ್ಪಪತ್ರಾದಿ ಭೇದತಃ ॥ ೩೧೫ ॥
೪೭೦—ಬಾಣಮುಕ್ತಿರ್ವ್ಯವಚ್ಛೇದೋ ದೀಪ್ತಿರ್ವೇಗ(ಸ್ಯ)ಶ್ಚ ತೀವ್ರತಾ ॥
ಅಭ್ಯಾಸಃ ಕಥ್ಯತೇ ಯೋಗ್ಯಾ(3) ಶ್ರಮಸ್ಥಾನಂ ಖಲೂರಿಕಾ ॥ ೩೧೬ ॥
೪೭೧—ಲಘುಹಸ್ತಃ ಶೀಘ್ರವೇಧೀ ಕೃತಪುಂಖ(4) ಸ್ಸುಶಿಕ್ಷಿತಃ ॥
ಸ ಭವೇದಪರಾದ್ಧೇಷುಃ ಯಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯಾಚ್ಚ್ಯುತಃ ಖಗಃ ॥ ೩೧೭ ॥

ಟೀ ॥ ಕಂಕಪತ್ರಃ, ಶರಃ, ಮಾರ್ಗಣಃ, ಬಾಣಃ, ಚಿತ್ರಪುಂಖಃ, ವಿಶಿಖಃ, ಇಷುಃ, ಕಳಂಬಃ, ಸಾಯಕಃ, ಪ್ರದರಃ, ಕಾಂಡಃ, ಪೃಷತ್ಕಃ, ಪತ್ರೀ, ಖಗಃ, ಶಿಳೀಮುಖಃ, ರೋಪಃ–ಈ ೧೬ **ಅಂಬು** ॥ ೩೧೨ ॥
ಟೀ ॥ ಸರ್ವಾಯಸಃ, ಪ್ರಕ್ಷ್ವೇಳನಃ, ಏಷಣಃ, ನಾರಾಚಃ—ಈ ೪ **ನಾರಾಚಂ.**
ತೀರೀ, ತದ್ಬಳಃ, ದಂಡಾಸನಃ–ಇವು ಮೊದಲಾದುವು **ಅಂಬಿನ ಭೇದಂಗಳ್** ॥ ೩೧೩ ॥
ಟೀ ॥ ಪತ್ರಪಾಳೀ, ವಾಜಃ—ಈ ೨ **ಗಱಿ.**
ಕರ್ತರೀ, ಪುಂಖಃ— ಈ ೨ **ಪಿಱುಕು.**
ವೇಧ್ಯಂ, ಲಕ್ಷ್ಯಂ, ಶರವ್ಯಂ, ನಿಮಿತ್ತಂ— ಈ ೪ **ಗುಱಿ** ೩೧೪ ॥
ಟೀ ॥ ಅರ್ಧಚಂದ್ರಮೆಂಬುದು **ಹೆಱೆಯಂಬು.**
ಕ್ಷುರಪ್ರಮೆಂಬುದು **ಬೋಱೆಯಂಬು.** ಇವು ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳುವು **ಹೂವಿನ ಎಲೆಯಾಕಾರದ ಭೇದದ ಮೊನೆಯಂಬುಗಳ್** ॥ ೩೧೫ ॥
ಟೀ ॥ **ಅಂಬಂ ಬಿಡುವುದು** ವ್ಯವಚ್ಛೇದಮೆಂಬುದು.
ದೀಪ್ತಿಃ, ವೇಗಃ, ತೀವ್ರತಾ— ಈ ೩ **ಅಂಬಿನ ವೇಗಂ.**
ಅಭ್ಯಾಸಃ, ಯೋಗ್ಯಃ–ಈ ೨ **ಶ್ರಮಂ.**
ಖಲೂರಿಕಾ ಎಂಬುದು **ಶ್ರಮಗೆಯ್ವ ಠಾವು** ॥ ೩೧೬ ॥
ಟೀ ॥ ಲಘುಹಸ್ತಃ, ಶೀಘ್ರವೇಧೀ — ಈ ೨ **ಶೀಘ್ರವಿಸುವಾತಂ.**
ಕೃತಪುಂಖಃ, ಸುಶಿಕ್ಷಿತಃ — ಈ ೨ **ಬಿಲ್ಲವಿದ್ಯೆಯುಂ ಬಲ್ಲವಂ.**
ಅಪರಾದ್ಧೇಷುವೆಂಬವನೆ**ಚ್ಚುತಪ್ಪಿದವಂ** ॥ ೩೧೭ ॥

K·392

---

(1) ಪ್ರವರ (2) ನೀರೀ (3) ಯೋಗ್ಯೋ (4) ಖಸ್ತು, ಖಸ್ಸ

೪೭೨—ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಃ ಕರವಾಲಃ ಖಡ್ಗಃ ಕೌಕ್ಷೇಯಕಃ ಕೃಪಾಣಃ ಸ್ಯಾತ್ ॥
ಋ(ರಿ)ಷ್ಟಿರಸಿ ಚಂದ್ರಹಾಸೌ ತರವಾರಿರ್ಮಂಡಲಾಗ್ರಂ ಚ ॥ ೨೧೮ ॥
೪೭೩ – ಕೋಶಃ ಪ್ರತ್ಯಾಕಾರಃ ಖಡ್ಗಪಿಧಾನಂ ತ್ಸರುರ್ಭವೇನ್ಮುಷ್ಟಿಃ ॥
ಅಸಿಪುತ್ರಿಕಾಸಿಧೇನುಃ ಕ್ಷುರಿಕಾ ಪತ್ರಂ ಚ ಶಸ್ತ್ರಿಕಾ ಜ್ಞೇಯಾ ॥ ೨೧೯ ॥
೪೭೪—ಪರಶ್ವ(ಧ)ಃ ಕುಠಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ಪರಶುಃ ಸ್ವಧಿತಿಸ್ತಥಾ ॥
ನಿಶಾತಂ ನಿಶಿತಂ ಧೌತಂ ತೇಜಿತಂ ಚ ಸಮಂ ಮತಂ(1) ॥ ೨೨೦ ॥
೪೭೫ – ಪ್ರಾಸೋ ನಿಗದಿತಃ ಕುಂತಃ ಮುದ್ಗರೋ ದ್ರುಘಣಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಕ್ರಕಚಂ ಕರಪತ್ರಂ ಸ್ಯಾತ್ಪರಿಘಃ ಪರಿಘಾ(2) ತನಃ ॥ ೨೨೧ ॥
೪೭೬—ಯಷ್ಟಿ(3) ಪಟ್ಟಿಶಕಸ್ಫೋಟ ಮುಶುಂಡೀ ಶಂಕು ಶಕ್ತಯಃ ॥
(4)ಪಿಂಡಿವಾಳ ಗದಾದಂಡ ಚಕ್ರಾದ್ಯಾಶ್ಯಸ್ತ್ರ ಜಾತಯಃ ॥ ೨೨೨ ॥
೪೭೭ – ಮಾರಣಂ ನಿಶರಣಂ ನಿಬರ್ಹಣಂ ।
ಸೂದನಂ ನಿರಸನಂ ನಿಶುಂಭನಂ ॥
ಘಾತನಂ ಪ್ರಶಮನಂ ಪ್ರಮಾಪಣಂ ।
ವರ್ಜನಂ ವಿಶಸನಂ ಪ್ರವಾಸನಂ ॥ ೨೨೩ ॥
೪೭೮–ನಿರ್ವಾಪಣನಿರ್ವಾಸನ ಕದನವ್ಯಾಪಾದನಾನಿ ತುಲ್ಯಾನಿ ।
ನಿಗ್ರಂಥನ (5)ಮಾಲಂಭಃ ಪ್ರಮಯಾ ಹಿಂಸಾ ಚ ಸಂಜ್ಞಪ(ತ)ನಂ ॥ ೨೨೪ ॥

ಟೀ ॥ ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಃ, ಕರವಾಳಃ, ಖಡ್ಗಃ, ಕೌಕ್ಷೇಯಕಃ, ಕೃಪಾಣಿಃ, ರಿ(ಋ)ಷ್ಟಿಃ, ಅಸಿಃ, ಚಂದ್ರಹಾಸಃ, ತರವಾರಿಃ, ಮಂಡಲಾಗ್ರಂ-ಈ ೧೦ **ಅಡಾಯುಧಂ** ॥ ೨೧೮ ॥

ಟೀ ॥ ಕೋಶಃ, ಪ್ರತ್ಯಾಕಾರಃ, ಖಡ್ಗಪಿಧಾನಂ—ಈ ೩ **ಒಱೆ.**

ತ್ಸರುಃ, ಮುಷ್ಟಿಃ—ಈ ೨ **ಹಿ(ಪಿ)ಡಿ.**

ಅಸಿಪುತ್ರಿಕಾ, ಅಸಿಧೇನುಃ, ಕ್ಷುರಿಕಾ, ಪತ್ರಂ, ಶಸ್ತ್ರಿಕಾ-ಈ ೫ **ಸುರಿಗೆ** ॥ ೨೧೯ ॥

ಟೀ ॥ ಪರಶ್ವಧಃ, ಕುಠಾರಃ, ಪರಶುಃ, ಸ್ವಧಿತಿಃ—ಈ ೪ **ಕೊಡಲಿ.**

ನಿಶಾತಂ, ನಿಶಿತಂ, ಧೌತಂ, ತೇಜಿತಂ—ಈ ೪ **ಮಸೆದುದು** ॥ ೨೨೦ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾಸಃ, ಕುಂತಃ – ಈ ೨ **ಕುಂತಂ.** ಮುದ್ಗರಃ, ದ್ರುಘಣಃ—ಈ ೨ **ಡಂಗೆ.**

ಕ್ರಕಚಂ, ಕರಪತ್ರಂ – ಈ ೨ **ಕರಗಸಂ.**

ಪರಿಘಃ, ಪರಿಘಾತನಃ – ಈ ೨ **ಲಾಳವಿಂಡಿಗೆ** ॥ ೨೨೧ ॥

ಟೀ ॥ ಯಷ್ಟಿಃ, ಪಟ್ಟಿಶಕಃ, ಸ್ಫೋಟಃ, ಮುಶುಂಡೀ, ಶಂಕುಃ, ಶಕ್ತಿಃ, ಪಿಂಡಿವಾಳಃ, ಗದಾದಂಡಃ, ಚಕ್ರಂ—ಇವು ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳುವು **ಕೆಯ್ದುಗಳ ಭೇದಂಗಳ್** ॥ ೨೨೨ ॥

ಟೀ ॥ ಮಾರಣಂ, ನಿಶರಣಂ, ನಿಬರ್ಹಣಂ, ಸೂದನಂ, ನಿರಸನಂ, ನಿಶುಂಭನಂ, ಘಾತನಂ, ಪ್ರಶಮನಂ, ಪ್ರಮಾಪಣಂ, ವರ್ಜನಂ, ವಿಶಸನಂ, ಪ್ರವಾಸನಂ, ನಿರ್ವಾಪಣಂ, ನಿರ್ವಾಸನಂ, ಕದನಂ, ವ್ಯಾಪಾದನಂ, ನಿಗ್ರ್ರಂಥನಂ, ಆಳಂಭಃ, ಪ್ರಮಯಾ, ಹಿಂಸಾ, ಸಂಜ್ಞಪನಂ—ಈ ೨೧ **ಕೊಲೆ** ॥ ೨೨೩-೨೨೪ ॥

---

(1) ಸ್ಮೃತಂ (2) ತನಂ (3) ಪಟ್ಟಸದುಸ್ಫೋಟ ಮುಖುಂಡೀ (4) ಭಿನ್ದಮಾಲ (5) ಮಾಳಂಬಃ

೪೭೯ – ನಷ್ಟೋ ಗೃಹೀತದಿಕ್ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕಾಂದಿಶೀಕೋ ಭಯದ್ರುತಃ ॥
(1) ಪ್ರಸ್ಕಂದಃ ಸ್ಖಳಿತೋಜ್ಞೇಯೋ ಜಿತಕಾಶೀ ಜಿತಾಹವಃ ॥ ೨೨೫ ॥
೪೮೦—ಶುದ್ಧಾಂತಮವರೋಧಶ್ಚ ರಾಜ್ಞೋಽಂತಃ ಪುರ(2) ಮುಚ್ಯತೇ ॥
ಕೃತಾಭಿಷೇಕಾ ಮಹಿಷೀ ಭಟ್ಟಿನ್ಯ ಇತರಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೨೨೬ ॥
೪೮೧ – ರಾಮಾ ವಾಮಾ ವಾಮನೇತ್ರಾ ಪುರಂಧ್ರೀ ।
ನಾರೀ ಭೀರುರ್ಭಾಮಿನೀ ಕಾಮಿನೀ ಚ ॥
ಯೋಷಾ ಯೋಷಿದ್ವಾಸಿತಾ ವರ್ಣಿನೀ ಸ್ತ್ರೀ ।
ಸ್ಯಾತ್ಸೀಮಂತಿನ್ಯಂಗನಾ ಸುಂದರೀ ಚ ॥ ೨೨೭ ॥
೪೮೨–ಅಬಳಾ ಮಹಿಳಾ ಲಲನಾ ಪ್ರಮದಾ ರಮಣೀ ನಿತಂಬಿನೀ ವನಿತಾ ।
ದಯಿತಾ ಪ್ರತೀಪದರ್ಶಿನ್ಯ(3) ಕ್ತಾ ಚ ವಧೂರ್ವಶಾ ಯುವತಿಃ ॥ ೨೨೮ ॥
೪೮೩ – ಕುಮಾರೀ ಕಥಿತಾ ಕನ್ಯಾ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರೌಢಾ ಸುವಾಸಿನೀ ॥
ವರ್ಯಾ ಪತಿಂವರಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ನಗ್ನಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಚ (4)ಕೋಟವೀ ॥ ೨೨೯ ॥
೪೮೪—ಅದೃಷ್ಟರಜಸಂ ನಾರೀಂ ನಗ್ನಿಕಾಂ ಬ್ರುವತೇ ಬುಧಾಃ ॥
ವಧೂಟೀ ಚ ಚಿರಂಟೀ ಚ ದ್ವಿತೀಯವಯಸೌ ಸ್ತ್ರಿಯೌ ॥ ೨೩೦ ॥

ಟೀ ॥ ನಷ್ಟಃ, ಗೃಹೀತದಿಕ್, ಕಾಂದಿಶೀಕಃ, ಭಯದ್ರುತಃ—ಈ ೪ **ದೆಸೆಗೆಟ್ಟವಂ.**

ಪ್ರಸ್ಕಂದಃ, ಸ್ಖಳಿತಃ—ಈ ೨ **ನಡುಗುವವಂ.**

ಜಿತಕಾಶೀ, ಜಿತಾಹವಃ – ಈ ೨ **ಗೆಲ್ದವಂ** ॥ ೨೨೫ ॥

ಟೀ ॥ ಶುದ್ಧಾಂತಂ, ಅವರೋಧಃ, ಅಂತಃಪುರಂ—ಈ ೩ **ರಾಣಿಯ ವಾಸಂ.**

ಕೃತಾಭಿಷೇಕಾ, ಮಹೀಷೀ—ಈ ೨ **ಪಟ್ಟದರಸಿಯರ್.**

ಭಟ್ಟಿನೀ **ಯೆಂಬುದುೞಿದರಸಿಯರ್** ॥ ೨೨೬ ॥

ಟೀ ॥ ರಾಮಾ, ವಾಮಾ, ವಾಮನೇತ್ರಾ, ಪುರಂಧ್ರೀ, ನಾರೀ, ಭೀರುಃ, ಭಾಮಿನೀ, ಕಾಮಿನೀ, ಯೋಷಾ, ಯೋಷಿತ್, ವಾಸಿತಾ, ವರ್ಣಿನೀ, ಸ್ತ್ರೀ, ಸೀಮಂತನೀ, ಅಂಗನಾ, ಸುಂದರೀ, ಅಬಳಾ, ಮಹಿಳಾ, ಲಲನಾ, ಪ್ರಮದಾ, ರಮಣೀ, ನಿತಂಬಿನೀ, ವನಿತಾ, ದಯಿತಾ, ಪ್ರತೀಪದರ್ಶಿನೀ, ವಧೂಃ, ವಶಾ, ಯುವತಿಃ—ಈ ೨೮ **ಸ್ತ್ರೀಯರ್** ॥ ೨೨೭-೨೨೮ ॥

ಟೀ ॥ ಕುಮಾರೀ, ಕನ್ಯಾ—ಈ ೨ **ಕೊ(ಡು)ಡಗೂಸು.**

ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರೌಢಾ, ಸುವಾಸಿನೀ—ಈ ೨ **ಸೋವಾಸಿಣಿ.**

ವರ್ಯಾ, ಪತಿಂವರಾ—ಈ ೨ **ಕುಡಲ್ನೆಱೆದ ಕೂಸು.**

ನಗ್ನಾ, ಕೋಟವೀ – ಈ ೨ **ನಗ್ನೆ** ॥ ೨೨೯ ॥

ಟೀ ॥ **ಮೆಯ್ನೆಱೆಯಲಾದವಳಂ** ನಗ್ನಿಕಾಯೆಂಬುದು.

ವಧೂಟೀ, ಚಿರಂಟೀ—ಈ ೨ **ಜವ್ವನೆ** ॥ ೨೩೦ ॥

---

(1) ಪ್ರಸ್ಕನ್ನಃ ಪತಿತೋ (2) ಪುರಮಿಷ್ಯತೇ (3) ಕ್ರಾಕಾಂತಾವಧೂ (4) ಕೌಟವೀ,

೪೮೫ — ಅರ್ಧವೃದ್ಧಾ ತು ಯಾ ನಾರೀ ಸಾ ಕಾತ್ಯಾಯನಿಕಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥
ಪುನರ್ಭೂಃ ದಿಧಿಷೂಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ವೃಷಸ್ಯಂತೀ ರತಾರ್ಥಿನೀ ॥ ೩೩೧ ॥
೪೮೬ — ಪತಿವತ್ನೀ (1)ಜೀವಪತಿರ್ಜೀವತ್ತೋಕಾ ಚ ಜೀವಸೂಃ ॥
ರಹಿತಾ ಪತಿಪುತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ನಿರ್ವೀರ್ಯೇ(2)ತ್ಯುಚ್ಯತೇಽಂಗನಾ ॥ ೩೩೨ ॥
೪೮೭ — ವಿಶ್ವಸ್ತಾ ವಿಧವಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಪುಷ್ಪಹೀನಾ ಚ ನಿಷ್ಕಳಾ ॥
ಶ್ರಮಣಾ ಭಿಕ್ಷುಕೀ ಮುಂಡಾ ವಯಸ್ಯಾಳೀ ಸಖೀ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೩೩೩ ॥
೪೮೮ — ಅವೀರುದಕ್ಯಾ ಚ ರಜಸ್ವಲಾ ಸ್ಯಾ ।
ದಾತ್ರೇಯಿಕಾ ಪುಷ್ಪವತೀ ಚ ನಾರೀ ॥
ರಾಕಾ ಭವೇಜ್ಜಾತರಜಾಸ್ತು ಕನ್ಯಾ ।
ನಶ್ಯತ್ಪ್ರಸೂ(ತಿಃ)ತಾ ಕಥಿತಾ ಚ ಬಿಂದುಃ ॥ ೩೩೪ ॥
೪೮೯ — ಮುಖ್ಯಾ ನಾರೀ ವರಾರೋಹಾ ವರಸ್ತ್ರೀ (3)ಮತ್ತಕಾ(ಶಿ)ಮಿನೀ ॥
ಸ್ತ್ರೀವಿದಗ್ಧಾ ಚ ಮತ್ತಾ ಚ ವಾಣಿನೀತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ॥ ೩೩೫ ॥
೪೯೦ — ರೂಪಾಜೀವಾ ವೇಶ್ಯಾ ಗಣಿಕಾ ಪಣ್ಯಾಂಗನಾ ತಥಾ ಕ್ಷುದ್ರಾ ॥
ರಾಜಕುಳಪ್ರತಿಬದ್ಧಾ ವಾರಸ್ತ್ರೀ ವಾರಮುಖ್ಯಾ ಚ ॥ ೩೩೬ ॥

ಟೀ ॥ ಅರ್ಧವೃದ್ಧಾ, ಕಾತ್ಯಾಯನಿಕಾ-ಈ ೨ **ಹರೆಯುದವಳ್.**
ಪುನರ್ಭೂಃ, ದಿಧಿಷೂಃ—ಈ ೨ **ಮಱುಮಾಟವಳ್.**
ವೃಷಸ್ಯಂತೀ, ರತಾರ್ಥಿನೀ—ಈ ೨ **ಸುರತದಱಿಕೆಯವಳ್** ॥ ೩೩೧ ॥
ಟೀ ॥ ಪತಿವತ್ನೀ, ಜೀವಪತಿಃ, **ಅಯಿದೆ, (ಐದೆ)**
ಜೀವತ್ತೋಕಾ, ಜೀವಸೂಃ—ಈ ೫? **ಮಕ್ಕಳ್ ಬಾೞ್ವವಳ್.**
ಗಂಡನುಂ ಮಕ್ಕಳುಮಿಲ್ಲದವಳಂ ನಿರ್ವೀರ್ಯ(ರ್ಯಾ)ವೆಂಬುದು ॥ ೩೩೨ ॥
ಟೀ ॥ ವಿಶ್ವಸ್ತಾ, ವಿಧವಾ—ಈ ೨ **ವಿಧವೆ.**
ಪುಷ್ಪಹೀನಾ, ನಿಷ್ಕಳಾ— ಈ ೨ **ಮುಟ್ಟುವೆ ಮೂಣ್ದವಳ್.**
ಶ್ರಮಣಾ, ಭಿಕ್ಷುಕೀ, ಮುಂಡಾ—ಈ ೩ **ಕಂತಿ.**
ವಯಸ್ಯಾ, ಆಳೀ, ಸಖೀ—ಈ ೩ **ಕೆಳದಿ** ॥ ೩೩೩ ॥
ಟೀ ॥ ಅವೀಃ, ಉದಕ್ಯಾ, ರಜಸ್ವಲಾ, ಆತ್ರೇಯಿಕಾ, ಪುಷ್ಪವತೀ—ಈ ೫ **ಮುಟ್ಟುವೆ ಗಂಡವಳ್. ಕನ್ಯಕಿಯಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವೆಗಂಡವಳ್** ರಾಕಾಯೆಂಬುದು
ನಶ್ಯತ್ಪ್ರಸೂತಿಃ, ಬಿಂದುಃ-ಈ ೨ **ಮಕ್ಕಳ್ ಬಾೞದವಳ್** ॥ ೩೩೪ ॥
ಟೀ ॥ ವರಾರೋಹಾ **ಮುಖ್ಯವಪ್ಪ ಸ್ತ್ರೀ.**
ವರಸ್ತ್ರೀ, ಮತ್ತಕಾಮಿನೀ—ಈ ೨ **ಒಳುವೆಂಗೂಸು?**
ವಿದಗ್ದೆಯುಂ ಮುಗ್ದೆಯು ಮಾಗಿರ್ಪವಳ್ ವಾಣಿನಿಯೆಂಬುದು ॥ ೩೩೫ ॥
ಟೀ ॥ ರೂಪಜೀವಾ, ವೇಶ್ಯಾ, ಗಣಿಕಾ, ಪಣ್ಯಾಂಗನಾ, ಕ್ಷುದ್ರಾ-ಈ ೫ **ಸೂ(ೞೆ)ಳೆ.**
ರಾಜಕುಳಪ್ರತಿಬದ್ಧಾ, ವಾರಸ್ತ್ರೀ, ವಾರಮುಖ್ಯಾ—ಈ ೩ **ವಿಳಾಸಿನಿಯರ್** ॥ ೩೩೬ ॥

---

(1) ಜೀವತ್ಪತಿಃ (2) ತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ (3) ಪರಕಾಮಿನೀ

೪೯೧ — ಗಾಣಿಕ್ಯಂ ಗಣಿಕಾನಾಂ ತು ಸಮೂಹಃ ಕಥ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ ॥
(1) ಅಸಿಕ್ನ್ಯಂತಃ ಪುರಪ್ರೇ(ಷ್ಯಾ)ಕ್ಷ್ಯಾ ದೂತೀ ಸಂಚಾರಿಕಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೩೩೭ ॥
೪೯೨ — ಕುಟ್ಟಿನೀ ಶಂ(ಭ)ಫಳೀ ಚುಂ(ದಿ)ಡೀ ಸೈರಂಧ್ರೀ ಗಂಧಕಾರಿಕಾ ॥
ಪೋಟಾ ಚೆ(ಪೋ)ಟಾ ತಥಾ ಚೇಟೀ ದಾಸೀ ಸ್ಯಾ(2) ತ್ಕುಟಹಾರಿಕಾ ॥ ೩೩೮ ॥
೪೯೩ — ಪಾಂಚಾಳಿಕಾ ಪುತ್ರಿಕಾ ಸ್ಯಾತ್ಕಾಷ್ಠದಂತಾದಿನಿರ್ಮಿತಾ ॥
(3) ಸ್ಮೃತಾ ಲೇಪ್ಯಮಯೀ ಸ್ತ್ರೀ ತು ಬುಧೈರಞ್ಜಲಿಕಾರಿಕಾ ॥ ೩೩೯ ॥
೪೯೪ — ದಾರಾಃ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕಳತ್ರಂ ಚ ಭಾರ್ಯಾ ಸಹಚರೀ ವಧೂಃ ॥
ಸಧರ್ಮಚಾರಿಣೀ ಪತ್ನೀ ಜಾಯಾ (ಚ) ಗೃಹಿಣೀ ಗೃ(ಹಾಃ)ಹಾ ॥ ೩೪೦ ॥
೪೯೫ — ಉಪಯಾಮಃ ಪರಿಣಯನಂ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಂ ವಿವಾಹ ಉದ್ವಾಹಃ ॥
ಕುಲ(ಬಾ)ಪಾಲಿಕಾ ಕುಲಸ್ತ್ರೀ ಪತಿವ್ರತಾ ಸುಚರಿತಾ ಸತೀ ಸಾಧ್ವೀ ॥ ೩೪೧ ॥
೪೯೬ — ಪಾಂಸುಳಾ ಬಂಧ(ಧು)ಕೀ ಸ್ವೈರಿಣ್ಯಸತೀ ಪುಂಶ್ಚಲೀತ್ವರೀ ॥
(4) ಧರ್ಷಿಣೀ ಕುಲಟಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ(ತ್ವ) ಅವಿನೀತಾಭಿಸಾರಿಕಾ ॥ ೩೪೨ ॥

ಟೀ ॥ **ಸೂ(ೞೆ)ಳೆಯರ ಮೊತ್ತಮಂ** ಗಾಣಿಕ್ಯಮೆಂಬುದು.
ಅಸಿಕ್ನಿ ಎಂಬುದು **ಲೆಂಕಿತಿ.** ದೂತೀ, ಸಂಚಾರಿಕಾ— ಈ ೨ **ದೂದವಿ** ॥ ೩೩೭ ॥
ಟೀ ॥ ಕುಟ್ಟಿನೀ, ಶಂಫಳೀ, ಚುಂಡೀ-ಈ ೩ **ಕೂಂಟಣಿ.**
ಸೈರಂಧ್ರೀ, ಗಂಧಕಾರಿಕಾ—ಈ ೨ **ಘಟ್ಟಿವಳ್ತಿ.**
ಪೋಟಾ, ಚೇಟಾ, ಚೇಟೀ, ದಾಸೀ, ಕುಟಹಾರಿಕಾ— ಈ ೫ **ತೊೞ್ತು** ॥ ೩೩೮ ॥
ಟೀ ॥ ಪಾಂಚಾಲಿಕಾ, ಪುತ್ರಿಕಾ – ಈ ೨ **ಪುತ್ತೞಿಗೆ.**
ಲೆಪ್ಪದ ಚಿತ್ರದ ಸ್ತ್ರೀ ಅಂಜಲಿಕಾರಿಕಾಯೆಂಬುದು ॥ ೩೩೯ ॥
ಟೀ ॥ ದಾರಾಃ, ಕ್ಷೇತ್ರಂ, ಕಳತ್ರಂ, ಭಾರ್ಯಾ, ಸಹಚರೀ, ವಧೂಃ, ಸಧರ್ಮಚಾರಿಣೀ, ಪತ್ನೀ, ಜಾಯಾ, ಗೃಹಿಣೀ, ಗೃಹಾಃ – ಈ ೧೩ **ಹೆಂಡಿತಿ** ॥ ೩೪೦ ॥
ಟೀ ॥ ಉಪಯಾಮಃ, ಪರಿಣಯನಂ, ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಂ, ವಿವಾಹಃ, ಉದ್ವಾಹಃ—ಈ ೫ **ಮದುವೆ.**
ಕುಲಪಾಲಿಕಾ, ಕುಲಸ್ತ್ರೀ, ಪತಿವ್ರತಾ, ಸುಚರಿತಾ, ಸತೀ, ಸಾಧ್ವೀ-ಈ ೬ **ಪತಿವ್ರತೆ** ॥ ೩೪೧ ॥
ಟೀ ॥ ಪಾಂಸುಳಾ, ಬಂಧಕೀ, ಸ್ವೈರಿಣೀ, ಅಸತೀ, ಪುಂಶ್ಚಳೀ, ಇತ್ವರೀ, ಧರ್ಷಿಣೀ, ಕುಲಟಾ, ಅವಿನೀತಾ, ಅಭಿಸಾರಿಕಾ—ಈ ೧೦ **ಹಾದರಿಗಿತ್ತಿ** ॥ ೩೪೨ ॥

---

(1) ಅವಶ್ಯಾಂತಃಪುರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ, ಪುರಪ್ರೇಕ್ಷಾ (2) ತ್ಕುಟ್ಟ (3) ಸ್ಮೃತೋಲೇಪಮಯಿಾ (4) ವರ್ಷಣೀ

೪೯೭—ಕಾಂತಃಸ್ಯಾತ್ಕಮಿತಾ ಪತಿರ್ವರಯಿತಾ ಭರ್ತಾ ಚ ಭೋಕ್ತಾ ಧವೋ ।
ರುಚ್ಯಾಭೀಕ ವರಾಭಿಕಾಶ್ಚ ರಮಣಃ ಪ್ರಾಣಾಧಿನಾಥೋಽನುಕಃ(1) ॥
ಸೂನುಸ್ಸಂತತಿರಾತ್ಮಜಶ್ಚ ತನುಜಃ ಪುತ್ರಃ ಪ್ರಸೂತಿಸ್ಸುತ ।
ಸ್ತುಕ್ತೋಕಂ ತನಯ(2)ಸ್ತನಂಧಯ ಇತಿ ಪ್ರಾಜ್ಞೈರಪತ್ಯಂ
[ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೩೪೩ ॥

೪೯೮—ಆಪನ್ನಸತ್ವಾ ಗುರ್ವೀ ಸ್ಯಾದಂತರ್ವತ್ನೀ ಚ ಗರ್ಭಿಣೀ ॥
ದೋ(3)ಹಳಂ ದೌಹೃದಂ ಶ್ರದ್ಧಾ ಲಾಲಸಾ ಚ ಸಮಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೩೪೪ ॥

೪೯೯—ಸೂತಿಮಾಸೋ ವೈಜನನೋ ಗರ್ಭೋ ಭ್ರೂಣ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಅರಿಷ್ಟಗೃಹಮಿಚ್ಛಂತಿ ಸೂತಿಕಾಭವನಂ ಬುಧಾಃ ॥ ೩೪೫ ॥

೫೦೦—ವಿಜಾತಾ ಚ ಪ್ರಜಾತಾ ಚ ಪ್ರಸೂತಾ ಸ್ತ್ರೀ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥
ಗರ್ಭಾ(4)ಶಯೋ ಜರಾಯುಸ್ಸ್ಯಾ(5)ದುಲ್ವಂ ಚ ಕಲಿಲಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೩೪೬ ॥

೫೦೧—ಕನ್ಯಾಪುತ್ರಸ್ತು ಕಾನೀನೋ (6)ನಾದೇಯಸ್ಸ್ಯಾನ್ನದೀಸುತಃ ॥
ಬಂಧುಳೋ(7) ಬಂಧಕೀಪುತ್ರೋ ಗೋಪ್ಯೋ ದಾಸೀಸುತಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೩೪೭ ॥

ಟೀ ॥ ಕಾಂತಃ, ಕಮಿತಾ, ಪತಿಃ, ವರಯಿತಾ, ಭರ್ತಾ, ಭೋಕ್ತಾ, ಧವಃ, ರುಚ್ಯಃ, ಅಭೀಕಃ, ವರಃ, ಅಭಿಕಃ, ರಮಣಃ, ಪ್ರಾಣಾಧಿನಾಥಃ, ಅನುಕಃ—ಈ ೧೪ **ಗಂಡಂ.**

ಸೂನುಃ, ಸಂತತಿಃ, ಆತ್ಮಜಃ, ತನುಜಃ, ಪುತ್ರಃ, ಪ್ರಸೂತಿಃ, ಸುತಃ, ತುಕ್, ತೋಕಂ, ತನಯಃ, ಸ್ತನಂಧಯಃ, ಅಪತ್ಯಂ—ಈ ೧೨ **ಮಗವು** ॥ ೩೪೩ ॥

ಟೀ ॥ ಆಪನ್ನಸತ್ವಾ, ಗುರ್ವೀ, ಅಂತರ್ವತ್ನೀ, ಗರ್ಭಿಣೀ—ಈ ೪ **ಬಸಿಱ ಹೆಂಡಿತಿ.**
ದೋಹಳಂ, ದೌಹೃದಂ, ಶ್ರದ್ಧಾ, ಲಾಲಸಾ—ಈ ೪ **ಬಯಕೆ** ॥ ೩೪೪ ॥

ಟೀ ॥ ಸೂತಿಮಾಸಃ, ವೈಜನನಃ—ಈ ೨ **ಪೊಟ್ಟು(ಹೊತ್ತು)ತೀವುವುದು.**
ಗರ್ಭಃ, ಭ್ರೂಣಃ—ಈ ೨ **ಗರ್ಭಂ.**
ಅರಿಷ್ಟಗೃಹಂ, ಸೂತಿಕಾಭವನಂ—ಈ ೨ **ಹೆತ್ತಮನೆ** ॥ ೩೪೫ ॥

ಟೀ ॥ ಗರ್ಭಾಶಯಃ, ಜರಾಯುಃ—ಈ ೨ **ಕೂಸಿರ್ಪ ಚೀ(ಲ)ರಂ.**
ಉಲ್ವಂ, ಕಲಿಲಂ—ಈ ೨ **ಗಲ್ಲೆಗಟ್ಟಿದ ನೆತ್ತಱು** ॥ ೩೪೬ ॥

ಟೀ ॥ ಕನ್ಯಾಪುತ್ರಃ, ಕಾನೀನಃ—ಈ ೨ **ಕನ್ನೆಯ ಮಗಂ** (ಕನ್ಯಕಿಯ ಮಗಂ.)
ನಾದೇಯಃ, ನದೀಸುತಃ—ಈ ೨ **ನದಿಯ ಮಗಂ.**
ಬಂಧುಳಃ, ಬಂಧಕೀಪುತ್ರಃ—ಈ ೨ **ಕಿಡಿಕಿಯ ಮಗಂ.**
ಗೋಪ್ಯಃ, ದಾಸೀಸುತಃ—ಈ ೨ **ತೊಟ್ಟಿನ ಮಗಂ** ॥ ೩೪೭ ॥

---

(1) ನುಕಃ (2) ಸ್ತುನ(ಕ)ಂದನ ಇತಿ (3) ಹದಂ (4) ಶ್ರಯೋ (5) ತ್ಸ್ಯುಲಂ ಚ ಕಲನಂ
(6) ನ್ನಾಟೀರಸ್ಸ್ಯಾನ್ನಟೀಸುತಃ (7) ಬಂಧುಕೋ ಬಂಧುಕೀ,

*[ಅನ್ಯೃತೇ ಜಾರಜಃ ಕುಂಡೋಽನ್ಯೃತೇ ಭರ್ತರಿ ಗೋಳಕಃ]

೫೦೨—ಬಾಳಃ ಪಾಕೋಽರ್ಭಕೋ ಗರ್ಭಃ ಪೋತಶ್ಚ ಪೃಥುಕಶ್ಶಿಶುಃ ॥
ಶಾಬೋ ಡಿಂಬಶ್ಚ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ವಟುರ್ಮಾಣವಕೋ ಮತಃ ॥ ೩೪೮ ॥

೫೦೩—ಪ್ರವಯಾಸ್ಸ್ಥವಿರೋ ವೃದ್ಧೋ ಯಾತಯಾಮಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಜರಾ ತು(1) ವಿಸ್ರಸಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ದಾರಕಸ್ತರುಣೋ ಯುವಾ ॥ ೩೪೯ ॥

೫೦೪—ಅಂಬಾ ಸವಿತ್ರೀ ಜನನೀ ಚ ಮಾತಾ ।
ವಪ್ತಾ ಚ ತಾತೋ ಜನಕಃ ಪಿತಾ ಚ ॥
ಸ್ನುಷಾ ಜನೀ ಪುತ್ರವಧೂರ್ವಧೂಸ್ಸ್ಯಾತ್ ।
ಪ್ರಜಾವತೀ ಭ್ರಾತೃವಧೂಃ ಸ್ಮೃತಾ ಚ ॥ ೩೫೦ ॥

೫೦೫—ದುಹಿತಾ ತನಯಾ ಪುತ್ರೀ ಜಾಮಾತಾ ದುಹಿತುಃ ಪತಿಃ ॥
ದೌಹಿತ್ರಸ್ತತ್ಸುತೋ ನಪ್ತಾ ಸ ಚ ಪೌತ್ರ(ಶ್ಚ)ಸ್ತು ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೩೫೧ ॥

೫೦೬—ಅಗ್ರಜಃ ಪೂರ್ವಜೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಃ ಕನಿಷ್ಠೋಽವರಜೋಽನುಜಃ ॥
ಭ್ರಾತೃವ್ಯೋ ಭ್ರಾತೃಪುತ್ರಃ ಸ್ಯಾತ್ ಭ್ರಾತ್ರೀಯೋ ಭ್ರಾತೃಜಸ್ತಥಾ ॥ ೩೫೨ ॥

ಟೀ ॥ ಬಾಳಃ, ಪಾಕಃ, ಅರ್ಭಕಃ, ಗರ್ಭಃ, ಪೋತಃ, ಪೃಥುಕಃ, ಶಿಶುಃ, ಶಾಬಃ, ಡಿಂಬಃ—ಈ ೯ **ಮಗವು.**
ವಟುಃ, ಮಾಣವಕಃ—ಈ ೨ **ಮಾಣಿ** ॥ ೩೪೮ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರವಯಾಃ, ಸ್ಥವಿರಃ, ವೃದ್ಧಃ, ಯಾತಯಾಮಃ—ಈ ೪ **ಹರೆಯಂಬೋದಾತಂ.**
ಜರಾ, ವಿಸ್ರಸಾ—ಈ ೨ **ಮುಪ್ಪು.**
ದಾರಕಃ, ತರುಣಃ, ಯುವಾ—ಈ ೩ **ಜವ್ವನಿಗಂ** ॥ ೩೪೯ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂಬಾ, ಸವಿತ್ರೀ, ಜನನೀ, ಮಾತಾ—ಈ ೪ **ತಾಯ್.**
ವಪ್ತಾ, ತಾತಃ, ಜನಕಃ, ಪಿತಾ—ಈ ೪ **ತಂದೆ.**
ಸ್ನುಷಾ, ಜನೀ, ಪುತ್ರವಧೂಃ, ವಧೂಃ—ಈ ೪ **ಸೊಸೆ.**
ಪ್ರಜಾವತೀ, ಭ್ರಾತೃವಧೂಃ—ಈ ೨ **ನಾ(ದಿ)ದುನಿ** ॥ ೩೫೦ ॥

ಟೀ ॥ ದುಹಿತಾ, ತನಯಾ, ಪುತ್ರೀ—ಈ ೩ **ಮಗಳ್.**
ಮಗಳ ಮದವನಂ ಜಾಮಾ(ತಾ ಎ)ತೃವೆಂಬುದು.
ದೌಹಿತ್ರಃ, ನಪ್ತಾ—ಈ ೨ **(ಮ)ಗಳ ಮಗಂ; ಪೌತ್ರನುಂ ಅಹಂ** ॥ ೩೫೧ ॥

ಟೀ ॥ ಅಗ್ರಜಃ, ಪೂರ್ವಜಃ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಃ—ಈ ೩ **ಅಂಣಂ.**
ಕನಿಷ್ಠಃ, ಅವರಜಃ, ಅನುಜಃ—ಈ ೩ **ತಂಮಂ.**
ಭ್ರಾತೃವ್ಯಃ, ಭಾತೃಪುತ್ರಃ, ಭ್ರಾತ್ರೀಯಃ, ಭ್ರಾತೃಜಃ—ಈ ೪ **ಒಡಹುಟ್ಟಿದನ ಮಗಂ** ॥ ೩೫೨ ॥

---

*ಈ ಅರ್ಧ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ. (1) ವಿಶ್ವಸಾ

೫೦೭—ಧಾತ್ರೀ ಸ್ಯಾದುಪಮಾತಾ ಭಗಿನೀ ಜಾಮಿಃ ಸ್ವಸಾ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ॥
ತತ್ಪುತ್ರಸ್ಸ್ವಸ್ರೀಯೋ ಜಾಮೇಯೋ ಭಾಗಿನೇಯ(ಶ್ಚ) ಸ್ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೩೫೩ ॥

೫೦೮—ಸಮಾನೋದರ್ಯ ಸೋದರ್ಯ ಸಗರ್ಭಾಃ ಸೋದರಾಃ ಸಮಾಃ ॥
ಭಾತೃವರ್ಗಸ್ಯ ಯಾ ಜಾಯಾ ಯಾತರಸ್ಸ್ಯುಃ ಪರಸ್ಪರಂ ॥ ೩೫೪ ॥

೫೦೯—ಆತ್ಮೀಯಃ ಸ್ವಜನೋ ಬಂಧುಃ ಆಪ್ತೋ ಜ್ಞಾತಿಶ್ಚ ಬಾಂಧವಃ ॥
ಸನಾಭಯಃ ಸಪಿಂಡಾಶ್ಚ ಸಗೋತ್ರಾಶ್ಚ ಸಮಾಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೩೫೫ ॥

೫೧೦—ತನುಸ್ತನೂಸ್ಸಂಹನನಂ ಶರೀರಂ ।
ಕಳೇವರಂ ವಿಗ್ರಹದೇಹಕಾಯಾಃ ॥
ಅಂಗಂ ವಪುರ್ವರ್ಷ್ಮ ಪುರಂ ಚ ಪಿಂಡಂ ।
ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಚ (1) ಗಾತ್ರಾಪಘನೌ ಚ ಮೂರ್ತಿಃ ॥ ೩೫೬ ॥

೫೧೧—ಅಂಘ್ರಿಃ ಪಾದ ಶ್ಚರಣಃ ಪಾಣಿಃ ಶಯ ಪಂಚಶಾಖ ಕರಹಸ್ತಾಃ ॥
ಕಾಮಾಂಕುಶಾಃ ಕರರುಹಾಃ (2) ಪುನರ್ನವಾಃ ಪಾಣಿಜಾ ನಖಾ
[ನಖರಾಃ ॥ ೩೫೭ ॥

೫೧೨—ಕಾಂಚೀಪದಂ ಕಳತ್ರಂ ಜಘನಂ ಶ್ರೋಣೀ ಕಕುದ್ಮತೀ ಜ್ಞೇಯಾ ॥
ಆರೋಹಶ್ಚ ನಿತಂಬಃ ಕಟೀ (4) ಕಟೀರಂ ತ್ರಿಕಸ್ಥಾನಂ ॥ ೩೫೮ ॥

ಟೀ ॥ ಧಾತ್ರೀ, ಉಪಮಾತಾ—ಈ ೨ **ದಾದಿ.**

ಭಗಿನೀ, ಜಾಮಿಃ, ಸ್ವಸಾ—ಈ ೩ **ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳ್.**

ಸ್ವಸ್ರೀಯಃ, ಜಾಮೇಯಃ, ಭಾಗಿನೇಯಃ—ಈ ೩ **ಒಡಹುಟ್ಟಿದಳ ಮಗಂ** ॥ ೩೫೩ ॥

ಟೀ ॥ ಸಮಾನೋದರ್ಯಃ, ಸೋದರ್ಯಃ, ಸಗರ್ಭಃ, ಸೋದರಃ—ಈ ೪ **ಒಡಹುಟ್ಟಿದಂ.** ಯಾ(ತಾ)ತೃವೆಂಬುದು **ನಗೆವೆಣ್ಣು** (ನೆಗಣ್ಣೆ ಎಂದಿರಬಹುದು) ॥ ೩೫೪ ॥

ಟೀ ॥ ಆತ್ಮೀಯಃ, ಸ್ವಜನಃ, ಬಂಧುಃ, ಆಪ್ತಃ, ಜ್ಞಾತಿಃ, ಬಾಂಧವಃ—ಈ ೬ **ನಂಟರ್.**

ಸನಾಭಿಃ, ಸಗೋತ್ರಃ, ಸಪಿಂಡಃ—ಈ ೩ **ಗೋತ್ರಜರ್** ॥ ೩೫೫ ॥

ಟೀ ॥ ತನುಃ, ತನೂಃ, ಸಂಹನನಂ, ಶರೀರಂ, ಕಳೇವರಂ, ವಿಗ್ರಹಃ, ದೇಹಃ, ಕಾಯಃ, ಅಂಗಂ, ವಪುಃ, ವರ್ಷ್ಮ, ಪುರಂ, ಪಿಂಡಂ, ಕ್ಷೇತ್ರಂ, ಗಾತ್ರಃ, ಅಪಘನಃ, ಮೂರ್ತಿಃ—ಈ ೧೭ **ಶರೀರಂ** ॥ ೩೫೬ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂಘ್ರಿಃ, ಚರಣಃ, ಪಾದಃ—ಈ ೩ **ಕಾಲ್.**

(3) ಪಾಣಿಶಯಃ, ಪಂಚಶಾಖಃ, ಕರಃ, ಹಸ್ತಃ—ಈ ೪ **ಕೆಯ್.**

ಕಾಮಾಂಕುಶಾಃ, ಕರರುಹಾಃ, (ಪುನರ್ನವಾಃ) ಪಾಣಿಜಾಃ, ನಖಾಃ, ನಖರಾಃ ಈ ೫ (೬?) **ಉಗುರ್** ॥ ೩೫೭ ॥

ಟೀ ॥ ಕಾಂಚೀಪದಂ, ಕಳತ್ರಂ, ಜಘನಂ, ಶ್ರೋಣೀ, ಕಕುದ್ಮತೀ—ಈ ೫ **ಜಘನಂ.** ಆರೋಹಃ, ನಿತಂಬಃ, ಕಟೀ—ಈ ೩ **ಕಟಿ.** ಕಟೀರಂ, ತ್ರಿಕಸ್ಥಾನಂ—ಈ ೨ **ತಿಗಂ** ॥ ೩೫೮ ॥

---

(1) ಗಾತ್ರಂ ಚ ಘನಶ್ಚ (2) ಪುನಸ್ತಥಾ (3) ಪಾಣಿಃ, ಶಯಃ (ಎಂದು ವ್ಯಸ್ತವಾಗಿರಬಹುದು) (4) ಕುಟೀರಂ ತ್ರಿಷು ಸ್ಥಾನಂ

೫೧೩—ಗುದಃ ಪಾಯುರಪಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ ಕಟಿಪ್ರೋಥೌ ಸ್ಫಿಜೌ (1) ಯುಜೌ ॥
ಕ(ಕು)ಕುಂದರೌ ಸಮಾಚಷ್ಟೇ ಜನೋ ಜಘನಕೂಪಕೌ ॥ ೩೫೯ ॥

೫೧೪—ಭಗೋ ಯೋನಿರುಪಸ್ಥಶ್ಚ ವರಾಂಗಂ ಸ್ಮರಮಂದಿರಂ ॥
ಶಿಶ್ನಃ (2) ಶೇಫೋಽಥ ಮೇಢ್ರಶ್ಚ ಲಿಂಗಂ ಮೇಹನಶೇಫಸೀ ॥ ೩೬೦ ॥

೫೧೫—ಜಾನುಃಸ್ಯಾದಷ್ಠೀವಾನ್ ಪ್ರಸೃತಾ ಜಂಘಾ ಚ (3) ಘುಂಟಿಕಾ ಗುಲ್ಫಃ ॥
ಊರುಃ ಸಕ್ಥಿ ಪಿಚಂಡಂ ಜಠರೋದರತುಂ(ದ)ಡ ಕುಕ್ಷಿಗರ್ಭಾಃ ಸ್ಯುಃ ॥ ೩೬೧ ॥

೫೧೬—ಅಂಗುಲ್ಯಃ ಕರಶಾಖಾಃ ಕರ್ಣಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಶ್ರುತಿಃ (ಶ್ರವಃ) ಶ್ರವಣಂ ॥
ಗ್ರೀವಾ (4) ಧಮನೀಮ(ರ್)ನ್ಯಾ ಶಿರೋಧರಾ ಕಂಧರಾ ಗಳಃ ಕಂಠಃ ॥ ೩೬೨ ॥

೫೧೭—ರೇಖಾತ್ರಯಾಂಕಿತ ಗ್ರೀವಾ ಕಂಬುಗ್ರೀವೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಅವಲಗ್ನಂ ವಿಲಗ್ನಂ ಚ ಮಧ್ಯಂ ಮಧ್ಯಮ ಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೩೬೩ ॥

೫೧೮—ಮುಂಡೋತ್ತಮಾಂಗ ಮಸ್ತಕ ಮೌಳಿಶಿರಃ ಶೀರ್ಷ ಮೂರ್ಧಕಾನಿ ಸ್ಯುಃ ॥
ತುಂಡಂ ವದನಂ ವಕ್ತ್ರಂ ಲಪನಂ ಮುಖಮಾಸ್ಯಮಾನನಂ ಚ
[ಸಮಂ ॥ ೩೬೪ ॥

ಟೀ ॥ ಗುದಃ, ಪಾಯುಃ, ಅಪಾನಂ— ಈ ೩ **ಗುದಂ.**

ಕಟಿಪ್ರೋ(ಥ)ತಂ, ಸ್ಫಿಕ್, ಯು(ಕ್)ಗಃ— ಈ ೩ **ಕುಂಡಿ.**

ಕುಕುಂದರಃ, ಜಘನಕೂಪಃ—ಈ ೨ **ಕುಂಡೆಯ ಕುೞಿ** ॥ ೩೫೯ ॥

ಟೀ ॥ ಭಗಃ, ಯೋನಿಃ, ಉಪಸ್ಥಃ, ವರಾಂಗಂ, ಸ್ಮರಮಂದಿರಂ—ಈ ೫ **ಉಪಸ್ಥಂ**

ಶಿಶ್ನಃ, ಶೇಫಃ, ಮೇಢ್ರಃ, ಲಿಂಗಂ, ಮೇಹನಂ, ಶೇಫಸ್—ಈ ೬ **ಶೇಫಂ** ॥ ೩೬೦ ॥

ಟೀ ॥ ಜಾನುಃ, ಅಷ್ಠೀವಾನ್ – ಈ ೨ **ಮೊಣಕಾಲ್.**

ಪ್ರಸೃತಾ, ಜಂಘಾ—ಈ ೨ **ಕಿಱುದೊಡೆ.** ಘುಟಿಕಾ, ಗುಲ್ಫಃ—ಈ ೨ **ಹರಡು.**

ಊರುಃ, (5) ಸಕ್ಥಿ, ಪಿಚಂಡಂ?—ಈ ೩ **ಹೆದ್ದೊಡೆ.**

ಜಠರಃ, ಉದರಃ, ತುಂ(ದ)ಡಃ, ಕುಕ್ಷಿಃ, ಗರ್ಭಃ--ಈ ೫ **ಹೊಟ್ಟೆ** ॥ ೩೬೧ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂಗುಲೀ, ಕರಶಾಖಾ—ಈ ೨ **ಬೆರಲ್.**

ಕರ್ಣಃ, ಶ್ರೋತ್ರಂ, ಶ್ರುತಿಃ, ಶ್ರವಃ, ಶ್ರವಣಂ—ಈ ೫ **ಕಿವಿ.**

(6) ಗ್ರೀವಾ, ಧಮನೀಃ, ಮನ್ಯಾ, ಶಿರೋಧರಾ, ಕಂಧರಃ, ಗಳಃ, ಕಂಠಃ—ಈ ೭ **ಕೊರಲ್** ॥ ೩೬೨ ॥

ಟೀ ॥ **ಮೂಱುರೇಖೆಯನುಳ್ಳ ಕೊರಲ್** ಕಂಬುಗ್ರೀವಾ ಎಂಬುದು.

ಅವಲಗ್ನಂ, (ವಿ)ಲಗ್ನಂ ಮಧ್ಯಂ, ಮಧ್ಯಮಂ—ಈ ೪ **ನಡು** ॥ ೩೬೩ ॥

ಟೀ ॥ ಮುಂಡಃ, ಉತ್ತಮಾಂಗಃ, ಮಸ್ತಕಃ, ಮೌಳಿಃ, ಶಿರಃ, ಶೀರ್ಷಃ, ಮೂರ್ಧಾ, ಕಂ—ಈ ೮ **ಮಂಡೆ.**

ತುಂಡಂ, ವದನಂ, ವಕ್ತ್ರಂ, ಲಪನಂ, ಮುಖಂ, ಆಸ್ಯಂ, ಆನನಂ—ಈ ೭ **ಮೊಗಂ** ॥ ೩೬೪ ॥

---

(1) ಪುತೌ (2) ಶಿಸ್ನಃಶೋಫೋಽಥ-- ತುಲ್ಯೇಮೇಹನಶೇಫಸೀ (3) ಘುಂಟಕೋ (4) ಧರ್ಮನೀರ್ಮನ್ಯಾ (5) ಈ ೨ ಹೆದ್ದೊಡೆ, ಪಿಚಂಡಂ, ಜಠರಃ, (ಎಂದಿರಬೇಕು). (6) ಗ್ರೀವಾ, ಧಮನೀಮನ್ಯಾಃ, ಎಂದಿರಬಹುದು.

೫೧೯ – ದೃಗ್ದೃಷ್ಟಿನೇತ್ರ ಲೋಚನ ಚಕ್ಷುರ್ನಯನಾಂಬಕೇಕ್ಷಣಾಕ್ಷೀಣಿ ॥
ಅಶ್ರೂಣಿ ಬಾಷ್ಪರೋದನ ನಯನಜಲಾಶ್ರಾ(1)ಸ್ರ ನಾಮಾನಿ ॥ ೩೬೫ ॥

೫೨೦ – ನಯನೋಪಾಂತಮಪಾಂಗಃ(2) ಕನೀನಿಕಾ ನಯನಮಧ್ಯ ತಾರಾಚ ॥
ಕೂ(ರ್ಚ)ರ್ಪಂ ಭ್ರುವೋಶ್ಚ ಮಧ್ಯಂ ಸೃಕ್ವ ಸ್ಯಾದೋಷ್ಠ ಪರ್ಯಂತಃ ॥ ೩೬೬ ॥

೫೨೧ – ಸಿ(ಸ)ಂಘಿನೀ ನಾಸಿಕಾ ನಾಸಾ ಘ್ರಾಣಾ ಘೋಣಾ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ರಸಜ್ಞಾ ರಸನಾ ಜಿಹ್ವಾ ತಾಳು ಕಾಕುದ ಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೩೬೭ ॥

೫೨೨ – ದೋಷ್ಪ್ರವೇಷ್ಟೋ ಭುಜೋ ಬಾಹುರ್ಭುಜಾ ಚ ಸ್ಮರ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ ॥
ಗಂಡೋ ಗಲ್ಲಃ ಕಪಾಳಶ್ಚ ಹನುಸ್ತುಲ್ಯಾರ್ಥವಾಚಕಾಃ ॥ ೩೬೮ ॥

೫೨೩ – ಮುಷ್ಕೋಽಂಡಂ ವೃಷಣಃ ಕೋಶಸ್ಸಂಗ್ರಾಹೋ ಮುಷ್ಕಿರಿಷ್ಯತೇ ॥
(3) ಜತ್ರು ವಕ್ಷೋಽಂಸಯೋಸ್ಸಂಧಿರೂರು ಸಂಧಿಶ್ಚ(4) ವಂಕ್ಷಣಃ ॥ ೩೬೯ ॥

೫೨೪–ರೋಮ ತನೂರುಹಮುಕ್ತಂ ನಯನಗತಂ ಪಕ್ಷ್ಮಮು(ಖ)ಗತಂ ಶ್ಮಶ್ರು ॥
ಅಧರೋ ದಂತಚ್ಛದ ಓಷ್ಠ ಉಚ್ಯತೇ ದಂತವಾ(ಸಾ)ಸಶ್ಚ ॥ ೩೭೦ ॥

ಟೀ ॥ ದೃಕ್, ದೃಷ್ಟಿಃ, ನೇತ್ರಂ, ಲೋಚನಂ, ಚಕ್ಷುಃ, ನಯನಂ, ಅಂಬಕಂ, ಈಕ್ಷಣಂ, ಅಕ್ಷಿ— ಈ ೯ **ಕಣ್.**
ಅಶ್ರು, ಬಾ(ಷ್ಪಂ)ಪ್ಪಂ, ರೋದನಂ, ನಯನಜಳಂ, ಅಸ್ರಂ:–ಈ ೫ **ಕಣ್ಣನೀರ್** ॥ ೩೬೫ ॥

ಟೀ ॥ ನಯನೋಪಾಂತಂ, ಅಪಾಂಗಃ– ಈ ೨ **ಕಡೆಗಣ್.**
ಕನೀನಿಕಾ, ನಯನಮಧ್ಯಂ, ತಾರಾ— ಈ ೩ **ಕರಿಯಾಲಿ.**
ಕೂ(ರ್ಪ)ರ್ಚವೆಂಬುದು **ಎರಡು ಪು(ಹು)ಬ್ಬಿನ ನಡು.**
ಸೃಕ್ವವೆಂಬುದು **ಕಡೆವಾಯ್** ॥ ೩೬೬ ॥

ಟೀ ॥ ಸಿಂಘಿನೀ, ನಾಸಿಕಾ, ನಾಸಾ, ಘ್ರಾಣಾ, ಘೋಣಾ— ಈ ೫ **ಮೂಗು.**
ರಸಜ್ಞಾ, ರಸನಾ, ಜಿಹ್ವಾ–ಈ ೩ **ನಾಲಗೆ.** ತಾಲು, ಕಾಕುದಂ– ಈ ೨ **ತಾಳುಗೆ** ॥೩೬೭॥

ಟೀ ॥ ದೋಃ, ಪ್ರವೇಷ್ಟಃ, ಭುಜಃ, ಬಾಹುಃ, ಭುಜಾ— ಈ ೫ **ತೋಳ್.**
ಗಂಡಃ, ಗಲ್ಲಃ, ಕಪೋಳಃ, ಹನುಃ— ಈ ೪ **ಗಲ್ಲಂ** ॥ ೩೬೮ ॥

ಟೀ ॥ ಮುಷ್ಕಂ, ಅಂಡಃ, ವೃಷಣಃ, ಕೋಶಃ, ಸಂಗ್ರಾಹಃ, ಮುಷ್ಕಿಃ–ಈ ೬ **ಅಂಡಂ.**
ಉರದ ತೋಳಸಂಧಿ ಜತ್ರುವೆಂಬುದು. **ತೊಡೆಯ ಸಂಧಿ** ವಂಕ್ಷಣವೆಂಬುದು ॥ ೩೬೯ ॥

ಟೀ ॥ ರೋಮಃ, ತನೂರುಹಂ— ಈ ೨ **ಮೆಯ್ಯ ಕೂದಲ್.**
ಪಕ್ಷ್ಮ ಎಂಬುದು ಎ(ವೆ)ಮೆ. **ಶ್ಮಶ್ರು**ವೆಂಬುದು ಮೀಸೆ.
ಅಧರಃ, ದಂತಚ್ಛದಃ, ಓಷ್ಠಃ, ದಂತವಾಸಃ— ಈ ೪ **ತುಟಿ** ॥ ೩೭೦ ॥

---

(1) ಜಲಾಶ್ರಾಸ್ರು (2) ಸ್ಯಾತ್ಕನೀನಿಕಾ (3) ಜತ್ರುಃ (4) ವಕ್ಷಣಃ

೫೨೫ – ಓಷ್ಠಸ್ಯಾಧಶ್ಚಿಬುಕಂ ಲಲಾಟಮಳಿಕಂ ಭುಜಾಗ್ರ(ಅ)ಮಂಸಂ ಚ ॥
ಕಕ್ಷಂ(1) ಚ ಬಾಹುಮೂಲಂ ಘಾಟಾ(2) ಮವಟುಂ ಕೃಕಾಟಿಕಾ
ಮಾಹುಃ ॥ ೩೭೧ ॥

೫೨೬–ಉರಸಿಜ ಕುವಕ್ಷೋರುಹ ಪಯೋಧ(ರಾಃ)ರಸ್ತನ ಸಮಾನನಾಮಾನಿ ॥
ಉಕ್ತಾ(ಃ) ಕುಚಮುಖ ಚೂಚಕ(3)ವೃಂತಾನಿ ಶಿಖಾ ಚ ತುಲ್ಯಾನಿ ॥ ೩೭೨ ॥

೫೨೭ – ಭುಜಮಧ್ಯ ಮುರೋ ವಕ್ಷೋ ಹೃದಯಸ್ಥಾನಂ ಚ ವತ್ಸಮಿಚ್ಛಂತಿ ॥
ಏಕಾರ್ಥಾಃ ಕಥ್ಯಂತೇ ದಶನದ್ವಿಜದಂತ ರದರದನಾಃ ॥ ೩೭೩ ॥

೫೨೮ — ಕ್ರೋಡಮಂಕಸ್ತಥೋತ್ಸಂಗಃ ಪ್ರಾಗ್ಭಾಗೋ ವಪುಷಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಪೃಷ್ಠಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಶ್ಚಿಮೋ ಭಾಗಃ ಕಟೌ ಚ ಕಟಿ ಶೀರ್ಷಕೌ ॥ ೩೭೪ ॥

೫೨೯ — ಜೀವಸ್ಥಾನಂ ಭವೇನ್ಮರ್ಮ ಪಾದಾಗ್ರಂ ಪ್ರಪದಂ ಮತಂ ॥
ಸೀಮಂತಃ ಕಥ್ಯತೇ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಕೇಶಮಧ್ಯೇ ತು ಪದ್ಧತಿಃ ॥ ೩೭೫ ॥

೫೩೦— ಕೇಶಾಶ್ಶಿರಸಿಜ ಮೂರ್ಧ್ವಜ ಕಚ ಚಿಕುರ ಶಿರೋರುಹಾಸ್ಸ್ಮೃತಾ ವಾಲಾಃ ॥
ತದ್ಬಂಧವಿಶೇಷಾಃ ಸ್ಯುರ್ವೇಣೀ ಧಮ್ಮಿಲ್ಲ ಕುಂತಳಕಬರ್ಯಃ ॥ ೩೭೬ ॥

೫೩೧ — ಹಸ್ತಃ ಪಕ್ಷಃ ಪಾಶಃ ಕೇಶೇಷು ಬಹುತ್ವವಾಚಕಾಶ್ಯಬ್ದಾಃ ॥
(4)ಅಳಕಾಃ ಕುಟಿಳಾಃ ಕೇಶಾ ಭ್ರಮರಕಮುಕ್ತಂ(5)ಲಲಾಟಸ್ಥಂ ॥ ೩೭೭ ॥

ಟೀ ॥ **ತುಟಿಯ ಕೆಳಗು** ಚಿಬುಕಮೆಂಬುದು. ಲಲಾಟಂ, ಅಳಿಕಂ–ಈ ೨ **ನೊಸಲ್.**
ಭುಜಾಗ್ರಃ, ಅಂಸಂ–ಈ ೨ **ಮುಯ್ಪು.** ಕಕ್ಷಂ, ಬಾಹುಮೂಲಂ–ಈ ೨ **ಕಂಕುಳ್.**
ಘಾಟಾ, ಅವಟುಃ, ಕೃಕಾಟಿಕಾ – ಈ ೩ **ಹೆಡಕು** ॥ ೩೭೧ ॥
ಟೀ ॥ ಉರಸಿಜಃ, ಕುಚಃ, ವಕ್ಷೋರುಹಃ, ಪಯೋಧರಃ, ಸ್ತನಃ – ಈ ೫ **ಮೊಲೆ.**
ಕುಚಮುಖಂ, ಚೂಚಕಂ, ವೃಂತಂ, ಶಿಖಾ–ಈ ೪ **ಮೊಲೆಯ ಕೊ(ತೊ)ಟ್ಟು** ॥ ೩೭೨ ॥
ಟೀ ॥ ಭುಜಮಧ್ಯಂ, ಉರಃ, ವಕ್ಷಃ, ಹೃದಯಂ, ವತ್ಸಃ— ಈ ೫ **ಉರಂ.**
ದಶನಃ, ದ್ವಿಜಃ, ದಂತಃ, ರದಃ, ರದನಃ— ಈ ೫ **ಪಲ್ (ಹಲ್ಲು)** ॥ ೩೭೩ ॥
ಟೀ ॥ ಕ್ರೋಡಂ, ಅಂಕಃ, ಉತ್ಸಂಗಃ— ಈ ೩ **ಮುಂದಣಮೆಯ್.**
ಪೃಷ್ಠಂ, ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗಃ–ಈ ೨ **ಬೆನ್.** ಕಟಿಃ, ಕಟಿಶೀರ್ಷಕಃ–ಈ ೨ **ತುದಿಕುಂಡೆ** ॥ ೩೭೪ ॥
ಟೀ ॥ ಜೀವಸ್ಥಾನಂ, ಮರ್ಮ–ಈ ೨ **ನೆಱಂ.** ಪಾದಾಗ್ರಂ, ಪ್ರಪದಂ–ಈ ೨ **ತುದಿಕಾಲ್.**
ಸೀಮಂತಮೆಂಬುದು **ಬಯ್ತಲೆ** ॥ ೩೭೫ ॥
ಟೀ ॥ ಕೇಶಃ, ಶಿರಸಿಜಃ, ಮೂರ್ಧಜಃ, ಕಚಃ, ಚಿಕುರಃ, ಶಿರೋರುಹಃ, ವಾಳಃ— ಈ ೭ **ತಲೆಯ ನವಿರ್.** ವೇಣೀ, ಧಮ್ಮಿಲ್ಲಃ, ಕುಂತಳಃ, ಕಬರೀ–ಈ ೪ **ಮುಡಿ** ॥ ೩೭೬ ॥
ಟೀ ॥ ಹಸ್ತಃ, ಪಕ್ಷಃ, ಪಾಶಃ – ಈ ೩ **ಹಿಂಮುಡಿ.**
ಕೊಂಕಿದ ತಲೆನವಿರ್ ಅಳಕವೆಂಬುದು.
ನೊಸಲನಲೆವ ಕುರುಳ್ ಭ್ರಮರಕವೆಂಬುದು ॥ ೩೭೭ ॥

---

(1) ಕಕ್ಷಾಂ (2) ಘಟಮದುಕ ವಾಟಿಕಾಮಾಹುಃ (3) ವೃತ್ತಾನಿ (4) ಅಲಕಂ (5) ತಲ್ಲಲಾಟಸ್ಥಂ

೫೩೨ — ಬಾಳಾನಾಂ ತು ಶಿಖಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಕಾಕಪಕ್ಷ(1) ಶ್ಶಿಖಂಡಿಕಾ ॥
ಪಳಿತಂ ಪಾಂಡುರಾಃ ಕೇಶಾಃ ವ್ರತಿನಾಂ ತು ಜಟಾ ಸಟಾ ॥ ೩೭೮ ॥

೫೩೩ — ಮಣಿಬಂಧಃ ಪಾಣಿಮೂಲಂ ಕ(ಪೋ)ಫಣಿಃ ಕೂರ್ಪರಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ತಯೋರ್ಮಧ್ಯಂ ಪ್ರಕೋಷ್ಠಂ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಕಾಂಡಃ ಕೂರ್ಪರಾಂ
[ಸಯೋಃ ॥ ೩೭೯ ॥

೫೩೪ — ಚೇತಶ್ಚಿತ್ತಂ ಮನಸ್ಸ್ವಾಂತಂ ಹೃದಯಂ ಮಾನಸಂ ಸಮಂ ॥
ಏಕಾಯನಂ ತಥೈಕಾಗ್ರ ಮೇಕತಾನಂ ಚ ತದ್ಗತಂ ॥ ೩೮೦ ॥

೫೩೫ — ಆಧಿಸ್ತು ಮಾನಸೀ ಪಿಡಾ (2)ವಾಂಛಿತಾರ್ಥೋ ಮನೋರಥಃ ॥
ಖಮಕ್ಷಮಿಂದ್ರಿಯಂ (3)ಸ್ರೋತೋ ಹೃಷೀಕಂ ಕರಣಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೩೮೧ ॥

೫೩೬ — ಮಧ್ಯಾಂಗುಳೀ ಕೂರ್ಪರಯೋರ್ಮಧ್ಯಃ (4)ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಸ್ತಥಾ ॥
ಬದ್ಧಮುಷ್ಟಿ(ಃ) ಕರೋ ರತ್ನಿರರತ್ನಿಃ ಸಕನಿಷ್ಠಿಕಃ ॥ ೩೮೨ ॥

೫೩೭ — ಸಂಪಿಂಡಿತಾಂಗುಳಿರ್ಮುಷ್ಟಿಃ ಪ್ರಸೃತಿಃ ಕುಂಚಿತಾಂಗುಲಿಃ ॥
ಪ್ರಸಾರಿತಾಂಗುಳಿಃ ಪಾಣಿಃ ಕಥ್ಯತೇ ಪ್ರತಳಸ್ತಳಃ ॥ ೩೮೩ ॥

ಟೀ ॥ ಶಿಖಾ, ಕಾಕಪಕ್ಷಃ, ಶಿಖಂಡಿಕಾ — ಈ ೩ **ಚೆಂಡಿಕೆ.**
ಪಳಿತಮೆಂಬುದು **ನರೆ.** ಜಟಾ, ಸಟಾ — ಈ ೨ **ಜಡೆ** ॥ ೩೭೮ ॥

ಟೀ ॥ ಮಣಿಬಂಧ ಎಂಬುದು **ಮಣಿಕಟ್ಟು.**
ಕಪೋಣಿಃ, ಕೂರ್ಪರಃ — ಈ ೨ **ಮೊ(ಟ)ಣಕೆಯ್.** ಪ್ರಕೋಷ್ಠಮೆಂಬುದು **ಮುಂಗೆಯ್.**
ಪ್ರಕಾಂಡಮೆಂಬುದು **ಮೊ(ಟ)ಣಕೆಯ್ಯಿಂದ ಮೇಗಣ ಭಾಗೆ** ॥ ೩೭೯ ॥

ಟೀ ॥ ಚೇತಃ, ಚಿತ್ತಂ, ಮನಃ, ಸ್ವಾಂತಂ, ಹೃದಯಂ, ಮಾನಸಂ — ಈ ೬ **ಮನಂ.**
ಏಕಾಯನಂ, ಏಕಾಗ್ರಂ, ಏಕತಾನಂ, ತದ್ಗತಂ — ಈ ೪ **ಒಂದೆ ಮನಂ** ॥ ೩೮೦ ॥

ಟೀ ॥ ಆಧಿಯೆಂಬುದು **ಮನೋದುಃಖಂ.** ಮನೋರಥಮೆಂಬುದು **ಬಯಕೆ.**
ಖಂ, ಅಕ್ಷಂ, ಇಂದ್ರಿಯಂ, ಸ್ರೋತಃ, ಹೃಷೀಕಂ, ಕರಣಂ — ಈ ೬ **ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ್** ॥ ೩೮೧ ॥

ಟೀ ॥ **ಮೊಟ(ನಂ)** ಪ್ರಮಾಣಿಕಮೆಂಬುದು.
ಹಿಡಿಕೆಯ್ಸಿದ ಮೊಟನಂ ರತ್ನಿಯೆಂಬುದು.
ಕಿಱುಕುಣಿಕೆಯಿಂದಳೆದ ಮೊಟನಂ ಅರತ್ನಿಯೆಂಬುದು ॥ ೩೮೨ ॥

ಟೀ ॥ **ಪಿ(ಹಿ)ಡಿಕೆಯ್ಸಿದ ಕೆಯ್ಯಕುಡಿತೆಯಂ** ಮುಷ್ಟಿಯೆಂಬುದು.
ಅಂಗುಳಿಮಡಿದ ಕುಡಿತೆಯಂ ಪ್ರಸೃತಿಯೆಂಬುದು.
ನೀಡಿದ ಬೆರಳತಳಂ ಪಾಣಿಯೆಂಬುದು.
ಬೆರಲುಂ ತಳಮುಂ ಬೆರಸಿದೊಡೆ ಪ್ರತಳಮೆಂಬುದು. ಅದನೆ **ತಳಮುಮೆಂಬುದು** ॥ ೩೮೩ ॥

---

(1) ಶಿಖಂಡಕಃ (2) ವಾಂಛಿತೋಽರ್ಥೋ (3) ಶ್ರೋತ್ರಃ (4) ಪ್ರಾಮಣಿಕಃ ಕರಃ, ಪ್ರಮಾಣಿಕಃ

೫೩೮ — ಪ್ರಾದೇ(1)ಶಸ್ತೂತ್ತ್ರದೇಶಿನ್ಯಾ ತಾಲೋ ಮಧ್ಯಮಯಾ ಭವೇತ್ ॥
ಗೋಕರ್ಣೋಽನಾಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಃವಿತಸ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ಕನಿಷ್ಠಯಾ ॥ ೩೮೪ ॥

೫೩೯ — ಆಕಲ್ಪೋ ಮಂಡನಂ ವೇಷಃ ಪ್ರತಿಕರ್ಮ ಪ್ರಸಾಧನಂ ॥
ಭೂಷಣಂ ಸ್ಯಾದಳಂಕಾರೋ ನೇಪಥ್ಯಾಭರಣೇ ತಥಾ ॥ ೩೮೫ ॥

೫೪೦ — ಸಮಾಲ[ಂ]ಭನಮಿಚ್ಛಂತಿ ಚರ್ಚಾಂ (2)ಮಾರ್ಷ್ಟಿಂ ಚ ಸೂರಯಃ ॥
ಸ್ಥಾಸಕಂ ಹಸ್ತಬಿಂಬಂ ಸ್ಯಾತ್ಪರಿಷ್ಕಾರಶ್ಚ ಭೂಷಣಂ ॥ ೩೮೬ ॥

೫೪೧ — ತಿಳಕಂ ತಮಾಳಪತ್ರಂ ಚಿತ್ರಕಮುಕ್ತಂ ವಿಶೇಷಕ(ಃ)ಂ ಪುಂಡ್ರಂ ॥
ರಚಿತಾ ಲಲಾಟಪಟ್ಟೇ ಲಲಾಟಿಕಾ ಕಥ್ಯತೇ ಲೇ(ರೇ)ಖಾ ॥ ೩೮೭ ॥

೫೪೨ — ಭುಜ ಶಿಖರಸ್ತನಮಂಡಳ ಕಪೋಳ ಕಂಠೇಷು ವಿರಚಿತಾ ಕುಶಲೈಃ ॥
ಅನುಲೇಪನೇನ ಲೇಖಾ ನಿಗದ್ಯತೇ ಪತ್ರವಲ್ಲೀತಿ ॥ ॥ ೩೮೮ ॥

೫೪೩ — ಕುಂಕುಮಂ ಘುಸೃಣಂ ವರ್ಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಲೋಹಿತಚಂದನಂ ॥
ಕಾಶ್ಮೀರಜಂ ಚ ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಕಾಲೇಯಂ (3)ಜಾಪಕಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೩೮೯ ॥

೫೪೪ — ಚಂದನಂ ಸ್ಯಾನ್ಮಳಯಜಂ ಶ್ರೀಖಂ(4) ಡೋ(ಡಂ)ರೋಹಿಣೀದ್ರುಮಃ ॥
ಮೃಗನಾಭಿರ್ಮೃಗಮದಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಕಸ್ತೂರಿಕಾ ಬುಧೈಃ ॥ ೩೯೦ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾದೇಶಮೆಂಬುದು (5)**ಒಚ್ಚುಟು.** ತಾಳಮೆಂಬುದು **ಗೇಣ್.**
ದರ್ಭೆಯ ಬೆರಲಗೇಣ್ ಗೋಕರ್ಣಮೆಂಬುದು.
ಕಿಱುಕುಣಿಕೆಯ ಗೇಣ್ ವಿತಸ್ತಿಯೆಂಬುದು ॥ ೩೮೪ ॥

ಟೀ ॥ ಆಕಲ್ಪಃ, ಮಂಡನಂ, ವೇಷಃ, ಪ್ರತಿಕರ್ಮ, ಪ್ರಸಾಧನಂ — ಈ ೫ **ಶೃಂಗಾರಂ ಗೆಯ್ವುದು.** ಭೂಷಣಃ, ಅಳಂಕಾರಃ, ನೇಪಥ್ಯಂ, ಆಭರಣಂ — ಈ ೪ **ತುಡುಗೆ** ॥ ೩೮೫ ॥

ಟೀ ॥ ಸಮಾಲಂಭನಂ, ಚರ್ಚಾ, ಮಾರ್ಷ್ಟಿಃ — ಈ ೩ **ಚರ್ಚೆ.**
ಸ್ಥಾಸಕಂ, ಹಸ್ತಬಿಂಬಂ — ಈ ೨ **ಚಟ್ಟಿಱಿವುದು.**
ಪರಿಷ್ಕಾರಃ, ಭೂಷಣಂ — ಈ ೨ **ಅಲಂಕಾರಂ** ॥ ೩೮೬ ॥

ಟೀ ॥ ತಿಳಕಂ, ತಮಾಳಪತ್ರಂ, ಚಿತ್ರಕಂ, ವಿಶೇಷಕಂ, ಪುಂಡ್ರಂ, ಲಾಲಾಟಿಕಾ — ಈ ೬ **ಬೊಟ್ಟು** ॥ ೩೮೭ ॥

ಟೀ ॥ **ತೋಳ್ ಮೊಲೆ(ಕೆನ್ನೆ) ಕೊರಳ್ಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಲೇಪನದಿಂದಂ ಬರೆದ ರೇಖೆ** ಪತ್ರವಲ್ಲೀ ಎಂಬುದು ॥ ೩೮೮ ॥

ಟೀ ॥ ಕುಂಕುಮಂ, ಘುಸೃಣಂ, ವರ್ಣಂ, ಲೋಹಿತಚಂದನಂ, ಕಾಶ್ಮೀರಜಂ, ಕಾಳೇಯಂ, ಜಾಪಕಂ — ಈ ೭ **ಕುಂಕುಮಂ** ॥ ೩೮೯ ॥

ಟೀ ॥ ಚಂದನಂ, ಮಳಯಜಂ, ಶ್ರೀಖಂಡ(ಃ)ಂ, ರೋಹಿಣೀದ್ರುಮಃ — ಈ ೪ **ಸಿರಿಗಂಧಂ.**
ಮೃಗನಾಭಿಃ, ಮೃಗಮದಃ, ಕಸ್ತೂರಿಕಾ — ಈ ೩ **ಕಸ್ತೂರಿ** ॥ ೩೯೦ ॥

---

(1) ಶಸ್ಸ್ಯಾತ್ (2) ಮಾರ್ಷ್ಟೀ (3) ಜಾಗುಡಂ (4) ಡಂ ರೋಹಣ ದ್ರುಮಃ (5) ಒಚ್ಪೋಟು (ಎಂದಿರಬಹುದು.)

೫೪೫— ಕರ್ಪೂರೋ ಘನಸಾರಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕಾಕತುಂಡೋಽಗುರುಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ತಾಂಬೂಲಂ ಕ್ರಮುಕಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಂಗರಾಗೋ ವಿಲೇಪನಂ ॥ ೩೯೧ ॥
೫೪೬— ಉಪಸಂವ್ಯಾನಂ ಪರಿಧಾನಮಂತರೀಯಂ ಚ ನಿವಸನಂ ತುಲ್ಯಂ ॥
ಪ್ರಾವರಣಂ ಸಂವ್ಯಾನಂ ಪ್ರಚ್ಛಾದನ ಮುತ್ತರೀಯಂ ಚ ॥ ೩೯೨ ॥
೫೪೭— ಅರ್ಧೋ(1)ರುಕಂ ವರಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ವಾಸಶ್ಚಾಂ(2)ಡಾತಕಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಪರಿಧಾನಾಂಶುಕಗ್ರಂಥಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ನೀವೀ ತಥೋಚ್ಚ್ರಯಃ ॥ ೩೯೩ ॥
೫೪೮— ಚೇಲಂ ಚೀರಂ ವಾಸಃ ಕರ್ಪಟಮಾಚ್ಛಾದನಂ(3) ಚ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಾಃ ॥
ಅಂಬರಮಂಶುಕಮುಕ್ತಂ ವಸ್ತ್ರಂ ಸಿಚಯಃ ಪಟಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ(4) ॥ ೩೯೪ ॥
೫೪೯— ಚತುರ್ವಿಧಂ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಂ ತ್ವಕ್ಸೂತ್ರ ಕ್ರಿಮಿರೋಮಜಂ ॥
(5) ಪತ್ರೌರ್ಣಂ ಧೌತಕೌಶೇಯಂ ದುಕೂಲಂ ಕ್ಷೌಮ(6)ಮಿಷ್ಯತೇ ॥ ೩೯೫ ॥
೫೫೦— ಕಾರ್ಪಾಸಂ ಬಾದರಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಸ್ತ್ರಸ್ಯಾಂತೋ ಮತೋಽಂಚಳಃ ॥
ಅಹತಂ ಸ್ಯಾನ್ನವಂ ವಾಸೋ ಜೀರ್ಣ(7) ವಾಸಃ ಪಟಚ್ಚರಃ ॥ ೩೯೬ ॥
೫೫೧ — ಧೌತಮುದ್ಗಮನೀಯಂ ಚ ವಸ್ತಿರ್ವರ್ತಿರ್ದಶಾಸ್ಸಿ(8) ಚಃ ॥
ಏಕಾರ್ಥಾ ಆವಿಕೌರಭ್ರ ರಲ್ಲ(9) ಕೌರ್ಣಾಯು ಕಂಬಳಾಃ ॥ ೩೯೭ ॥

ಟೀ ॥ ಕರ್ಪೂರಃ, ಘನಸಾರಃ— ಈ ೨ **ಕರ್ಪೂರಂ.**
ಕಾಕತುಂಡಃ, ಅಗುರುಃ— ಈ ೨ **ಅಗುರು.** ತಾಂಬೂಲಂ, ಕ್ರಮುಕಂ— ಈ ೨ **ತಂಬುಲಂ.**
ಅಂಗರಾಗಃ, ಅನುಲೇಪನಂ— ಈ ೨ **ಅನುಲೇಪನಂ** ॥ ೩೯೧ ॥

ಟೀ ॥ ಉಪಸಂವ್ಯಾನಂ, ಪರಿಧಾನಂ, ಅಂತರೀಯಂ, ನಿವಸನಂ— ಈ ೪ **ಉಟ್ಟುದು.**
ಪ್ರಾವರಣಂ, ಸಂವ್ಯಾನಂ, ಪ್ರಚ್ಛಾದನಂ, ಉತ್ತರೀಯಂ— ಈ ೪ **ಮೇಲುದು** ॥ ೩೯೨ ॥

ಟೀ ॥ ಚಂಡಾತಕಮೆಂಬುದು **ಚಲ್ಲಣಂ.** ನೀವೀ, ಉಚ್ಚ್ರಯಃ— ಈ ೨ **ಕಣಯಂ** ॥ ೩೯೩ ॥

ಟೀ ॥ ಚೇಲಂ, ಚೀರಂ, ವಾಸಃ, ಕರ್ಪಟಂ, ಆಚ್ಛಾದನಂ, ಅಂಬರಂ, ಅಂಶುಕಂ, ವಸ್ತ್ರಂ, ಸಿಚಯಃ, ಪಟಃ— ಈ ೧೦ **ಸೀರೆ** ॥ ೩೯೪ ॥

ಟೀ ॥ **ನಾರು, ನೂಲು, ಕ್ರಿಮಿಜ ರೋಮ(ಜಂ)**ಗಳೆಂಬ **ಪುಟ್ಟುವುವು ನಾಲ್ಕು ತೆಱನಕ್ಕುಂ.** ಪತ್ರಂ, ಔರ್ಣಂ, (ಧೌತ) ಕೌಶೇಯಂ— ಈ ೩ **ಪೊತ್ತಿಯಂ.**
ದುಕೂಲಂ, ಕ್ಷೌಮಂ— ಈ ೨ **ದು(ಗು)ಕೂಲಂ** ॥ ೩೯೫ ॥

ಟೀ ॥ ಕಾರ್ಪಾಸಂ, ಬಾದರಂ— ಈ ೨ **ಹತ್ತಿಯಿಂದಾದ ಸೀರೆ.**
ಅಂಚಳಮೆಂಬುದು **ಸೀರೆಯ ಸೆಱಗು.** ಅಹತಮೆಂಬುದು **ಹೊಸ ಸೀರೆ.**
ಪಟಚ್ಚರಮೆಂಬುದು **ಹಳೆಯ ಸೀರೆ** ॥ ೩೯೬ ॥

ಟೀ ॥ ಧೌತಂ, ಉದ್ಗಮನೀಯಂ— ಈ ೨ **ಧೌತಿ.**
ವರ್ತಿಃ, ವಸ್ತಿಃ, ದಶಾ, ಸಿಚಃ— ಈ ೪ **ಸೀರೆಯ ಕರಿ.**
ಆವಿಕಃ, ಔರಭ್ರಃ, ರಲ್ಲಕಃ, ಊರ್ಣಾಯುಃ, ಕಂಬಳಃ— ಈ ೫ **ಕಂಬಳಿ** ॥ ೩೯೭ ॥

---

(1) ಅದ್ಧೋದಕಂ (2) ಶ್ಚಂಡಾತಕಂ (3) ನಿವಸನಂಚ (4) ಪ್ರೋತಃ ಪೋಟಃ (5) ಪತ್ರೋರ್ಣ (6) ಮುಚ್ಯತೇ (7) ರ್ಣಮು(ಕ್ತಂ)ಕ್ತಃ (8) ಶಾಸ್ಸಿವಃ (9) ಕೋರ್ಣಾಯು

೫೫೨— ಕಂಚುಕೋ ವಾರವಾಣಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕೂರ್ಪಾಸಶ್ಚ ನಿಚೋಳಕಃ ॥
(1) ಸ್ರಜ್ಮಾಲಾ ಮಾಲ್ಯಮಾಖ್ಯಾತಂ ಕೇಶಮಧ್ಯೇ ತು ಗರ್ಭಕಃ ॥ ೩೯೮ ॥
೫೫೩— ಪ್ರಭ್ರಷ್ಟಕಂ ಶಿಖಾಳಂಬಿ ಪುರೋನ್ಯಸ್ತಂ ಲಲಾಮಕಂ ॥
ತಿರ್ಯಗ್ವಕ್ಷಸಿ ನಿ(ವಿ)ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ವೈಕಕ್ಷಕಮುದಾಹೃತಂ ॥ ೩೯೯ ॥
೫೫೪— ಗ್ರೀವಾಯಾಂ ಲಂಬಿತಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಪ್ರಾಲಂಬಕಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಂ ।
ಆಪೀಡಃ ಶೇಖರೋತ್ತಂಸಾ ವತಂಸಾಃ ಶಿರಸಿ ಸ್ರಜಃ ॥
(ಕರ್ಣಪೂರೇಽಪಿ ದೃಶ್ಯೇತೇ ತಥೋತ್ತಂಸಾವತಂಸಕೌ) ॥ ೪೦೦ ॥
೫೫೫— ಜತು ಯಾವಕಲಾಕ್ಷಾ(2) ಸ್ತಜ್ಜಮಲಕ್ತಂ ಸಿಕ್ಥಕಂ ಮಧೂಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ॥
ಕಜ್ಜಳಮಂಜನಮಭಿಹಿತ ಮಾದರ್ಶೋ ದರ್ಪ(ಣೋ)ಣಂ ಮುಕುರಃ ॥ ೪೦೧ ॥
೫೫೬— (3) ತಾಳಕಸ್ತಾಳ ಪತ್ರಂ(ಚ)ಸ್ಯಾತ್ ಕುಂಡಳಂ ಕರ್ಣವೇಷ್ಟನಂ ॥
ಕರ್ಣಾಲಂಕರಣಂ ಸರ್ವಂ ಕರ್ಣಿಕೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ॥ ೪೦೨ ॥
೫೫೭— ಕೇಯೂರಮಂಗದಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಬಾಹುಮೂಳ ವಿಭೂಷಣಂ ॥
ಆವಾಪಃ ಪಾರಿಹಾರ್ಯಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕಟಕೋ ವಳಯಂ ತಥಾ ॥ ೪೦೩ ॥

ಟೀ ॥ ಕಂಚುಕಃ, ವಾರವಾಣಃ, ಕೂರ್ಪಾಸಃ, ನಿಚೋಳಕಃ— ಈ ೪ **ಕುಪ್ಪಸಂ.**
ಸ್ರಗ್, ಮಾಲಾ, ಮಾಲ್ಯಂ— ಈ ೩ **ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ.**
ತುಱುಂಬಿದ ಹೂ ಗರ್ಭಕಮೆಂಬುದು ॥ ೩೯೮ ॥

ಟೀ ॥ **ಚಂಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದ ಹೂ** ಪ್ರಭ್ರಷ್ಟಕಮೆಂಬುದು.
ಮುಂದಲೆಯ ಹೂ ಲಲಾಮಕಮೆಂಬುದು.
ಜನ್ನವಿರದಂತಿಕ್ಕಿದ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ ವೈಕಕ್ಷಕಮೆಂಬುದು ॥ ೩೯೯ ॥

ಟೀ ॥ **ಕೊರಲೊಳಿಕ್ಕಿದ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ** ಪ್ರಾಲಂಬಕಮೆಂಬುದು.
ಆಪೀಡಃ, ಶೇಖರಃ— ಈ ೨ **ಬಾಸಿಗಂ.** (4)ಉತ್ತಂಸಃ, ಅವತಂಸಃ— ಈ ೨ **ಕರ್ಣಪೂರಂ** ॥ ೪೦೦ ॥

ಟೀ ॥ ಜತು, ಯಾವಕಃ, ಲಾಕ್ಷಾ— ಈ ೩ **ಅರಗು.** ಅಲಕ್ತಮೆಂಬುದು **ಅಲ(ತಿಗೆ)ತೆ.**
ಸಿಕ್ಥತಮೆಂಬುದು **ಮಯಣಂ.** ಕಜ್ಜಳಂ, ಅಂಜನಂ, ಅಭಿಹಿತಂ?— ಈ ೩ **ಕಾಡಿಗೆ.**
ಆದರ್ಶಃ, ದರ್ಪಣಃ, ಮುಕುರಃ— ಈ ೩ **ಕನ್ನಡಿ** ॥ ೪೦೧ ॥

ಟೀ ॥ ತಾಳಕಃ, ತಾಳಪತ್ರಂ (ಕರ್ಣಪತ್ರಂ)— ಈ ೨ **ಕಿವಿಯೋಲೆ.**
ಕುಂಡಳಂ, ಕರ್ಣವೇಷ್ಟನಂ— ಈ ೨ **ಕುಂಡಲಂ.**
ಕರ್ಣಾಭರಣಮೆಲ್ಲಮಂ ಕರ್ಣಿಕಾಯೆಂಬುದು ॥ ೪೦೨ ॥

ಟೀ ॥ ಕೇಯೂರಂ, ಅಂಗದಂ— ಈ ೨ **ತೋಳ್ಕಟ್ಟು.**
ಆವಾಪಃ, ಪಾರಿಹಾರ್ಯಃ, ಕಟಕಃ, ವಳಯಃ— ಈ ೪ **ಕಂಕಣಂ** ॥ ೪೦೩ ॥

---

(1) ಸ್ರಗ್ಮಾಲಾ (2) ಕ್ಷಾಲಕ್ತಕಾಸ್ಸಮಾಃ (3) ತಾಡಕಂ ತಾಡ, ತಾಟಂಕಂ ತಾಡ (4) ಆಪೀಡಃ, ಶೇಖರಃ, ಉತ್ತಂಸಃ, ಅವತಂಸಃ— ಈ ೪ ಬಾಸಿಗಂ. ಉತ್ತಂಸಃ, ಅವತಂಸಃ, ಕರ್ಣಪೂರಂ ಎಂದಿರಬೇಕು.

೫೫೮—ಕಂಕಣಂ ಹಸ್ತಸೂತ್ರಂ ಚ ವಿದುಃ ಪ್ರತಿಸರಂ ಬುಧಾಃ ॥
ಗ್ರೀವಾಳಂಕರಣಂ ಸರ್ವಂ [1]ಗ್ರೈವೇಯಕ ಮಿತೀಷ್ಯತೇ ॥ ೪೦೪ ॥
೫೫೯—ಅಂಗುಲ್ಯಾಭರಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಂಗುಲೀಯಕ ಮೂರ್ಮಿಕಾ ॥
ಕಥ್ಯತೇಽಂಗುಲಿಮುದ್ರಾ ಚ ಭವೇದ್ಯಾ ಲಿಖಿತಾಕ್ಷರಾ ॥ ೪೦೫ ॥
೫೬೦—ಕಳಾಪಃ ಸಪ್ತಕೀ ಕಾಂಚೀ ಮೇಖಳಾ ರ(ಶ)ಸನಾ ತಥಾ ॥
ಕಟಿಸೂತ್ರಂ ಸಾರಸನಂ ಕಿಂಕಿಣೀ ಕ್ಷುದ್ರ ಘಂಟಿಕಾ ॥ ೪೦೬ ॥
೫೬೧—ಸಿಂಜಿನೀ ಪಾಕಡಟಕಃ ತುಲಾಕೋಟಿಸ್ತು ನೂಪುರಂ ॥
ಮಂಜೀರಂ ಹಂಸಕಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಚರಣಾಭರಣಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೪೦೭ ॥
೫೬೨—ದೇವಚ್ಛಂದಃ ಶತಯಷ್ಟಿಃ ಅ(ರ್ಧಂ)ರ್ಧೋ ಮಾಣವಕಃ ಸ್ಮೃತಂ(ಃ) ॥
ಹಾರೋ ಗುಚ್ಛಾರ್ಧಗುಚ್ಛೌ ಚ ಗೋಪುಚ್ಛಶ್ಚ ಭವೇತ್ಕ್ರಮಾತ್ ॥ ೪೦೮ ॥
೫೬೩—ಏಕಾವಲ್ಯೇಕಯಷ್ಟಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ಕಥ್ಯತೇ ಸಾಚ ಕಂಠಿಕಾ ॥
ಪ್ರೋಕ್ತಾ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಾ ಚ ಸಪ್ತವಿಂಶತಿಮೌಕ್ತಿಕಾ ॥ ೪೦೯ ॥
೫೬೪—ಹಾರಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಂ ರತ್ನಂ ನಾಯಕಂ ತರಳಂ ವಿದುಃ ॥
ಚೂಡಾಮಣಿಂ ತು ವಿದ್ವಾಂಸೋ ವದಂತಿ ಶಿರಸಿ ಸ್ಥಿತಂ ॥ ೪೧೦ ॥

ಟೀ ॥ ಕಂಕಣಂ, ಹಸ್ತಸೂತ್ರಂ, ಪ್ರತಿಸರಂ—ಈ ೩ **ನೂಲ ಕಂಕಣಂ.**
ಕೊರಳಲ್ಲಿಕ್ಕುವ ತುಡುಗೆಯೆಲ್ಲಂ ಗ್ರೈವೇಯಕಮೆಂಬುದು ॥ ೪೦೪ ॥
ಟೀ ॥ ಅಂಗುಲೀಯಕಂ, ಊರ್ಮಿಕಾ—ಈ ೨ **ಉಂಗುರಂ.**
ಮುದ್ರಾಯೆಂಬುದು **ಅಕ್ಕರಂ ಬೆರಸಿರ್ದುಂಗುರಂ** ॥ ೪೦೫ ॥
ಟೀ ॥ ಕಳಾಪಃ, ಸಪ್ತಕೀ, ಕಾಂಚೀ, ಮೇಖಳಾ, ರಶನಾ, ಕಟಿಸೂತ್ರಂ, ಸಾರಸನಂ—ಈ ೭ **ಉಡೆನೂಲ್.** ಕಿಂಕಿಣಿಯೆಂಬುದು **ಕಿಱುಘಂಟೆ** ॥ ೪೦೬ ॥
ಟೀ ॥ ಸಿಂಜಿನೀ, ಪಾದಕಟಕಃ—ಈ ೨ **ಕಾಲಕಡಗಂ.**
ತುಲಾಕೋಟಿಃ, ನೂಪುರಃ—ಈ ೨ **ಗೆಜ್ಜೆ.** ಮಂಜೀರಂ, ಹಂಸಕಂ—ಈ ೨ **ಅಂದುಗೆ** ॥ ೪೦೭ ॥
ಟೀ ॥ **ನೂಱುಸರದ ಮುತ್ತು** ದೇವಚ್ಛಂದ ಎಂಬುದು.
ಅಯ್ವತ್ತುಸರದ ಮುತ್ತು ಮಾಣವಕ ಎಂಬುದು.
ಹಾರಃ, ಗುಚ್ಛಃ, ಅರ್ಧಗುಚ್ಛಃ, ಗೋಪುಚ್ಛಃ—**ಎಂಬಿವು ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಕುಂದುತ್ತಾ ಬರಲಪ್ಪುವು** ॥ ೪೦೮ ॥
ಟೀ ॥ **ಎಕ್ಕಸರಮುಂ** ಏಕಾವಳಿಯೆಂಬುದು. **ಅದನೆ** ಕಂಠಿಕೆಯೆಂಬುದು.
ಇಪ್ಪತ್ತೇೞು ಮುತ್ತಿನ ಸರಮುಂ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆಯೆಂಬುದು ॥ ೪೦೯ ॥
ಟೀ ॥ **ಮುತ್ತಿನಸರದ ನಡುವಣ ಮಾಣಿಕಮುಂ** ತರಳಮೆಂಬುದು.
[**ಅದನೆ** ನಾಯಕಮೆಂಬುದು
ತಲೆಯೊಳಿರ್ದ ಮಾಣಿಕಮುಂ ಚೂಡಾಮಣಿಯೆಂಬುದು ॥ ೪೧೦ ॥

---

(1) ಗ್ರೈವೇಯಮಿತಿ ಕಥ್ಯತೇ.

೫೬೫—ಆಹುಃ ಕಿರೀಟಮುಷ್ಣೀಷಂ ಕೋಟೀರಂ ಮುಕುಟಂ ಸಮಂ ॥
(1) ದಾ(ಧಾ)ರಾ ಶೋಭಾ ವಿಭೂಷಾ ಸ್ಯಾದಭಿ(2) ಖ್ಯಾ ಸುಷಮಾ ಸಮಾ ॥೪೧೧॥
೫೬೬—ನಿಭಾಳನಂ ನಿಶಮನಂ ನಿ(3) ಧ್ಯಾನಮವಲೋಕನಂ ॥
ಲಕ್ಷಣಂ(4) ದರ್ಶನಂ ದೃಷ್ಟಿಃ(5) ದ್ಯೋತನಂ ಚ ಸಮಂ ಮತಂ ॥ ೪೧೨ ॥
೫೬೭—ಕಟಾಕ್ಷೋ ದೃಷ್ಟಿವಿಕ್ಷೇಪಃ ಈಷಚ್ಚ ಹಸಿತಂ ಸ್ಮಿತಂ ॥
ಹ್ರೀ ಲಜ್ಜಾಪತ್ರಪಾ ವ್ರೀಡಾ ತ್ರಪಾ ಮಂದಾಕ್ಷ ಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೪೧೩ ॥
೫೬೮ – ಆಲಿಂಗನ ಮುಪಗೂಹನಮಾಹುಃ ಪರಿರಂಭಣಂ ಪರಿಷ್ವಂಗಂ ॥
ಆಶ್ಲೇಷಮಂಕಪಾಲೀಂ ಕ್ರೋಡೀಕರಣಂ ಚ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಂ ॥ ೪೧೪ ॥
೫೬೯ – ಸಂವೇಶನಂ ನಿಧುವನಂ ಸಂಪ್ರಯೋಗೋ ರಹೋರತಿಃ ॥
ಸುರತಂ ಮೋಹನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮಣಿತಂ ರತಕೂಜಿತಂ ॥ ೪೧೫ ॥
೫೭೦—ಆರ್ಯಾ ಭೂಮಿಸ್ಪೃಶೋ ವೈಶ್ಯಾ ಊರವ್ಯಾಶ್ಚ ವಿಶ ಸ್ಸ್ಮೃತಾಃ ॥
ಜೀವನಂ ವೃತ್ತಿರಾಜೀವೋ ವಾರ್ತಾ ಚೇತಿ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥ ೪೧೬ ॥
೫೭೧ – ಪಣ್ಯಾಜೀವಾ ವಣಿಜಃ ಪ್ರಾಪಣಿಕಾ ನೈಗಮಾಶ್ಚ ವೈದೇಹಾಃ ॥
ದ್ವೈಗುಣಿಕೋ ವಾರ್ಧುಷಿಕೋ ವೃದ್ಧ್ಯಾಜೀವಃ ಕುಸೀದಕಃ
[ಪ್ರೋಕ್ತಃ ॥ ೪೧೮ ॥

ಟೀ ॥ ಕಿರೀಟಂ, ಉಷ್ಣೀಷಂ, ಕೋಟೀರಂ, ಮುಕುಟಂ—ಈ ೪ **ಮುಕುಟಂ.**
ದಾ(ಧಾ)ರಾ, ಶೋಭಾ, ವಿಭೂಷಾ, ಅಭಿ(ಕ್ಷಾ)ಖ್ಯಾ, ಸುಷಮಾ—ಈ ೫ **ಶೋಭೆ** ॥೪೧೧॥
ಟೀ ॥ ನಿಭಾಳನಂ, ನಿಶಮನಂ, ನಿಧ್ಯಾನಂ, ಅವಲೋಕನಂ, ಲಕ್ಷಣಂ, ದರ್ಶನಂ, ದೃಷ್ಟಿಃ, ದ್ಯೋತನಂ—ಈ ೮ **ನೋಟಂ** ॥ ೪೧೨ ॥
ಟೀ ॥ ಕಟಾಕ್ಷಮೆಂಬುದು **ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟಂ.** ಸ್ಮಿತಮೆಂಬುದು **ಮುಗುಳ್ನಗೆ.**
ಹ್ರೀ, ಲಜ್ಜಾ, ಅಪತ್ರಪಾ, ವ್ರೀಡಾ, ತ್ರಪಾ, ಮಂದಾಕ್ಷಂ—ಈ ೬ **ಲಜ್ಜೆ** ॥ ೪೧೩ ॥
ಟೀ ॥ ಆಲಿಂಗನಂ, ಉಪಗೂಹನಂ, ಪರಿರಂಭಣಂ, ಪರಿಷ್ವಂಗಃ, ಆಶ್ಲೇಷಃ, ಅಂಕಪಾಳೀ, ಕ್ರೋಡೀಕರಣಂ—ಈ ೭ **ಅಪ್ಪಿಕೊಳುಹ** ॥ ೪೧೪ ॥
ಟೀ ॥ ಸಂವೇಶನಂ, ನಿಧುವನಂ, ಸಂಪ್ರಯೋಗಃ, ರಹಃ, ರತಿಃ, ಸುರತಂ, ಮೋಹನಂ—ಈ ೭ **ಸುರತಂ.** ಮಣಿತವೆಂಬುದು **ಗಳಧ್ವನಿ** ॥ ೪೧೫ ॥
ಟೀ ॥ ಅರ್ಯಾಃ, ಭೂಮಿಸ್ಪೃಶಃ, ವೈಶ್ಯಾಃ, ಊರವ್ಯಾಃ, ವಿಶಃ--ಈ ೫ **ವೈಶ್ಯಂ.**
ಜೀವನಂ, ವೃತ್ತಿಃ, ಆಜೀವಃ, ವಾರ್ತಾ—ಈ ೪ **ಬಾೞ್ಕೆ** ॥ ೪೧೬ ॥
ಟೀ ॥ ಪಣ್ಯಾಜೀವಃ, ವಣಿಕ್, ಪ್ರಾಪಣಿಕಃ, ನೈಗಮಃ, ವೈದೇಹಃ—ಈ ೭ **ಹರದಂ.**
ದ್ವೈಗುಣಿಕಃ, ವಾರ್ಧುಷಿಕಃ, ವೃದ್ಧ್ಯಾಜೀವಃ, ಕುಸೀದಕಃ—ಈ ೪ **ಬಡ್ಡಿಗುಡುವವಂ** ॥ ೪೧೮ ॥

---

(1) ರಾಧಾ (2) ದಭಿಕ್ಷಾಮುಖಮಾ (3) ನಿಶಾಮನಂ ನಿಧಾನ (4) ಈಕ್ಷಣಂ (5) ಘೋ,

೫೭೨—ಅಪಮಿತ್ಯಕ ಮುದ್ಧಾರ ಋಣಂ ಸ್ಯಾತ್ಪರ್ಯುದಂಚನಂ ॥
ವೃದ್ಧಿಃ ಕಳಾಂತರಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಕುಸೀದಂ ವೃದ್ಧಿಜೀವನಂ ॥ ೪೧೮ ॥

೫೭೩—ಪರಿವೃತ್ತಿರ್ವಿನಿಮಯೋ (1)ವೈಮೇಯಂ ಚ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥
(2)ಪ್ರತ್ಯಯಃ ಕ್ಲಿಪ್ತಕಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಭಾಟಕೋಽವಕ್ರಯಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೧೯ ॥

೫೭೪ – ಕ್ಷೇತ್ರಾಜೀವಃ ಕೃಷಿಕಃ ಕೃಷೀವಲಃ (3)ಕರ್ಷಕಃ ಕುಟುಂಬೀ ಚ ॥
ಸೀತ್ಯಂ (4)ಸ್ತೃಸ್ಯಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ(5) ವಪ್ರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಚ ಕೇದಾರಂ ॥ ೪೨೦ ॥

೫೭೫ – ಹಲಂ ಸ್ಯಾಲ್ಲಾಂಗಲಂ ಸೀರಃ ಪಾ(ಫಾ)ಳಃ ಕುಶಿಕ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಯೋಕ್ತ್ರಂ ತು ರಶ್ಮಿರಾಬಂಧಃ(6) ಶಮ್ಯಾ ಚ ಯುಗಕೀಲಕಃ(7) ॥ ೪೨೧ ॥

೫೭೬–ಕಥಿತೋ ಲೋಷ್ಟಕೋ ಲೋಷ್ಟ(ಃ)ಂ (8)ಕೋ(ಟಿ)ಸಂ ಲೋಷ್ಟಭೇದನಂ ॥
ಶಂಬಾಕೃತಂ ದ್ವಿಸೀತ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ಸೀತಾ ಲಾಂಗಲಪದ್ಧತಿಃ ॥ ೪೨೨ ॥

೫೭೭ – ಗೋದಾರಣಂ ಚ ಕೂ(ಕು)ದ್ದಾಳಂ ಲವಿತ್ರಂ ದಾತ್ರಮುಚ್ಯತೇ ॥
ಪ್ರತೋದಃ ಪ್ರಾಜನಂ ತೋತ್ರಂ ಲೂನಂ (9)ದಾ(ತ)ನಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೪೨೩ ॥

ಟೀ ॥ ಅಪಮಿತ್ಯಕಂ, ಉದ್ಧಾರಃ, ಋಣಂ, ಪರ್ಯುದಂಚನಂ— ಈ ೪ **ಸಾಲಂ.**
ವೃದ್ಧಿಃ, ಕಳಾಂತರಂ— ಈ ೨ **ಬಡ್ಡಿ.**
ಕುಸೀದಂ, ವೃದ್ಧಿಜೀವನಂ— ಈ ೨ **ಬಡ್ಡಿಯಿಂದಂ ಬಾಳ್ವವಂ** ॥ ೪೧೮ ॥

ಟೀ ॥ ಪರಿವೃತ್ತಿಃ, ವಿನಿಮಯಃ, ವೈಮೇಯಃ— ಈ ೩ **ಗೂಙಾಡುಹಂ.**
ಪ್ರಕ್ರಯಃ, ಕ್ಲಿಪ್ತಕಃ— ಈ ೨ **ಬೆಲೆ.** ಭಾಟಕಃ, ಅವಕ್ರಯಃ– ಈ ೨ **ಬಾಡಗೆ** ॥ ೪೧೯ ॥

ಟೀ ॥ ಕ್ಷೇತ್ರಾಜೀವಃ, ಕೃಷಿಕಃ, ಕೃಷೀವಲಃ, ಕರ್ಷಕಃ, ಕುಟುಂಬೀ— ಈ ೫ **ಗೆಯ್ವೊಕ್ಕಲಿಗಂ.** ಸೀತ್ಯಂ, ಸ್ತೃಸ್ಯಂ— ಈ ೨ ಸಸಿ.
ವಪ್ರಂ, ಕ್ಷೇತ್ರಂ, ಕೇದಾರಂ— ಈ ೩ **ಕೆಯ್** ॥ ೪೨೦ ॥

ಟೀ ॥ ಹಲಂ, ಲಾಂಗಲಂ, ಸೀರಃ— ಈ ೩ **ನೇಗಿಲ್.**
ಪಾಳಃ, ಕುಸೀರಃ— ಈ ೨ **ಕುಬು.** ಯೋಕ್ತ್ರಂ, ರಶ್ಮಿಃ, ಆಬಂಧಃ – ಈ ೩ **ಹಗ್ಗಂ.**
ಶಮ್ಯಾ, ಯುಗಕೀಲಕಃ – ಈ ೨ **ಕಳಿಯಡಕು** ॥ ೪೨೧ ॥

ಟೀ ॥ ಲೋಷ್ಟಕಃ, ಲೋಷ್ಟಂ— ಈ ೨ **ಹೆಟ್ಟೆ.**
ಕೋಟಿ(ೀ)ಶಂ, ಲೋಷ್ಟಭೇದನಂ— ಈ ೨ **ಹಲಿಕೆ.**
ಶಂಬಾಕೃತಂ, ದ್ವಿಸೀತ್ಯಂ— ಈ ೨ **ಯಿರ್ಬ್ಬಾಳಿ?**
ಸೀತಾ, ಲಾಂಗಲಪದ್ಧತಿಃ— ಈ ೨ **ನೇಗಿಲಸಾಲ್** ॥ ೪೨೨ ॥

ಟೀ ॥ ಗೋದಾರಣಂ, ಕೂದ್ದಾಲಂ— ಈ ೨ **ಗುದ್ದಲಿ.**
ಲವಿತ್ರಂ, ದಾತ್ರಂ— ಈ ೨ **ಕುಡುಗೋಲ್.**
ಪ್ರತೋದಃ, ಪ್ರಾಜನಂ, ತೋತ್ರಂ— ಈ ೩ **ಮುಳುಹುಗೋಲ್.**
ಲೂನಂ, ದಾನಂ— ಈ ೨ **ಕುಯ್ಲು** ॥ ೪೨೩ ॥

---

(1) ವೈನೇಯಶ್ಚ (2) ಪ್ರಕ್ರಯಃ (3) ಕರ್ಷುಕಃ (4) ಸಸ್ಯಂ (5) ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಧಾನ್ಯಮುಸ್ಯಧನಂ ಬುಧೈಃ ವತ್ರಂ- - ದಾರಂ ॥ (6) ಬಂಧುಃ (7) ಕೀಲಿಕಾ. (8) ಕೋಷ್ಟೀಶಂ (9) ದಾತ್ರಮಿತಿ

೫೭೮ – (1) ಖಲೋತ್ಕಾಲೀ ಭವೇನ್ಮೇ(2)ಥೀ ಖಳದಾ(ನ್ಯ)ನಂ ಖಳಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಬುಸಃ ಕಡಂಗರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕಣಸ್ಸ್ಯಾತ್ಕ್ಷುದ್ರ ತಂಡುಲಃ ॥ ೪೨೪ ॥

೫೭೯–ಧಾನ್ಯಶೂಕಂ ಚ ಕಿಂಶಾರುಃ ಕಣಿಶಂ ಧಾನ್ಯಶೀರ್ಷಕಂ ॥
(ನಾಳಂ ಕಾಂಡಂ ಕ್ಷುಪೋ ಗುಚ್ಛೋ ವ್ರೀಹಿಸ್ತಂಬಕರಿಃ ಸ್ಮೃತಃ) ॥ ೪೨೫ ॥

೫೮೦— ರಕ್ತಶಾಳಿರ್ಮಹಾಶಾಳಿಃ ಕಳಮಾಶ್ಚೇತಿ ಶಾಳಯಃ ॥
(3) ಉನ್ಮಾಳಃ ಕಥಿತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಕೋದ್ರವಃ ಕೋರದೂಷಕಃ ॥ ೪೨೬ ॥

೫೮೧— ಮಾಂಗಲ್ಯಕೋ ಮಸೂರಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ ಸರ್ಷಪಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಆಸುರೀ ರಾಜಿಕಾ ಚೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ ರಾಜಸರ್ಷಪಃ ॥ ೪೨೭ ॥

೫೮೨—ಪ್ರಿಯಂ(4)ಗುರಿಷ್ಯತೇ ಕಂಗುರತಸೀ ಸ್ಯಾದುಮಾ ಕ್ಷುಮಾ ॥
(5) ಖಳಾಯಃ ಖಂಡಿಕೋ ಜ್ಞೇಯ (6)ಸ್ಸಾತೀನಶ್ಚ ಮನೀಷಿಭಿಃ ॥ ೪೨೮ ॥

೫೮೩ – ಜ(ರ್ತಿ)ತ್ತಿಳಃ ಕಥ್ಯತೇ ಸದ್ಭಿರರಣ್ಯ ಪ್ರಭವಸ್ತಿಳಃ ॥
ತಿಳಪಿಂಜಸ್ತಿಳಪೇಜಃ ತಥಾ ಷಂಡತಿಳಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೨೯ ॥

ಟೀ ॥ ಖಲೋತ್ಕಾಲೀ, ಮೇಥೀ— ಈ ೨ **ಮೇಟಿ.** ಖಳದಾನಂ, ಖಳಃ– ಈ ೨ **ಕಳಂ.**
ಬುಸಃ, ಕಡಂಗರಃ– ಈ ೨ **ಹೊಟ್ಟು.** ಕಣಃ, ಕ್ಷುದ್ರತಂಡುಳಃ– ಈ ೨ **ನುಚ್ಚು** ॥ ೪೨೪ ॥

ಟೀ ॥ ಧಾನ್ಯಶೂಕಂ, ಕಿಂಶಾರು– ಈ ೨...... ಕಣಿಶಂ, ಧಾನ್ಯಶೀರ್ಷಕಂ– ಈ ೨ **ತೆನೆ.**
ನಾಳಂ, ಕಾಂಡಂ— ಈ ೨ **ಕಂಡಿಕೆ.** ಕ್ಷುಪಃ, ಗುಚ್ಛಃ— ಈ ೨ **ಮಡಲ್.**
ವ್ರೀಹಿಃ, ಸ್ತಂಭಕರಿಃ – ಈ ೨ **ನೆಲ್** ॥ ೪೨೫ ॥

ಟೀ ॥ ರಕ್ತಶಾಳಿಃ, ಮಹಾಶಾಳಿಃ, ಕಳಮಃ— ಇವು ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳುವು **ಕಳಮೆಯ ಭೇದಂ.**
ಉನ್ಮಾಳಃ, ಕೋದ್ರವಃ, ಕೋರದೂಷಕಃ— ಈ ೩ **ಹಾರಕು** ॥ ೪೨೬ ॥

ಟೀ ॥ ಮಾಂಗಲ್ಯಕಃ, ಮಸೂರಃ— ಈ ೨ **ಚಣಗೆ.**
ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ, ಸರ್ಷಪಃ – ಈ ೨ **ಬಿಳಿಯ ಸಾಸುವೆ.**
ಅಸುರೀ, ರಾಜಿಕಾ, ರಾಜಸರ್ಷಪಃ – ಈ ೩ **ರಾಯಸಾಸುವೆ** ॥ ೪೨೭ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಿಯಂಗುಃ, ಕಂಗುಃ— ಈ ೨ **ನವಣೆ.**
ಅತಸೀ, ಉಮಾ, ಕ್ಷುಮಾ – ಈ ೩ **ಎಳ್ಳಗಸೆ.**
ಕಳಾಯಃ, ಖಂಡಿಕಃ, ಸಾತೀನಃ – ಈ ೩ **ಬಟ್ಟಗಡಲೆ** ॥ ೪೨೮ ॥

ಟೀ ॥ ಜತ್ತಿಳಮೆಂಬುದು **ಕಾಡೆಳ್ಳು.**
ತಿಳಪಿಂಜಃ, ತಿಳಪೇಷಃ, ಷಂಡತಿಳಃ— ಈ ೩ **ಹೊಳ್ಳೆಳ್ಳು** ॥ ೪೨೯ ॥

---

(1) ಖಲೇವಾಲೀ (2) ಥಿಃ(ಠಿಃ)ಖಳ (3) ಉದ್ದಾಲಃ (4) ಗುಃ ಕಥ್ಯತೇ (5) ಕಲಾಪ, ಕಲಾಯಃ (6) ಸತೀನಶ್ಚ.

೫೮೪—ತೃಣಧಾನ್ಯಂ ತು ನೀವಾರಃ ಶ್ಯಾಮಾಕಃ ಶ್ಯಾಮಕೋ ಭವೇತ್ ॥
ವಲಾ(1) ನಿಷ್ಪಾವಕಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಆಢಕೀ ತುವರೀ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೪೩೦ ॥

೫೮೫—ಭ್ರ(ಭೃ)ಷ್ಟಂ ಧಾನ್ಯಂ ಭವೇತ್‌ಲಾಜಾಃ ಪೃಥುಕಾಶ್ಚಿಪಿಟಾಶ್ಚ [ಕುಟ್ಟಿತಾಸ್ತೇಸ್ಯುಃ ॥
ಭ್ರ(ಭೃ)ಷ್ಟಾ ಯವಾಸ್ತು ಧಾನಾ ದರಪಕ್ವಾಃ (2)ಕಥ್ಯತೇ ಯೂಷಃ ॥ ೪೩೧ ॥

೫೮೬ – ಶೂದ್ರೋಽನ್ತ್ಯವರ್ಣೋ ವೃಷಲಃ ಪದ್ಯೋ(3) ವದ್ಯಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
(4)ಲೇಖಕಸ್ಸ್ಯಾಲ್ಲಿಪಿಕರಃ ಕಾಯಸ್ಥೋಽಕ್ಷರ ಜೀವಕಃ ॥ ೪೩೨ ॥

೫೮೭—ಆಭೀರಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾಶೂದ್ರೋ ಗೋಪಾಳೋ ವಲ್ಲವಸ್ತಥಾ ॥
ತ್ವಷ್ಟಾ ಚ ಕಾಷ್ಠತಟ್ತಕ್ಷಾ ರಥಕಾರಶ್ಚ ವರ್ಧಕಿಃ ॥ ೪೩೩ ॥

೫೮೮ – ನಾಡಿಂಧಮಃ ಕಳಾದಃ ಸುವರ್ಣಕಾರಶ್ಚ ಮುಷ್ಟಿಕೋ ಜ್ಞೇಯಃ ॥
ವೈಕಟಿಕೋ ಮಣಿಕಾರೋ (5)ವ್ಯೋಕಾರೋ ಲೋಹಕಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೪೩೪ ॥

೫೮೯—ಕ್ಷುರಮರ್ದೀ (ದಿವಾಕೀರ್ತಿ ಶ್ಚಂಡಿಳೋ) ನಾಪಿತಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಮಾಲಾಕಾರಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಮಾಳಿಕಃ (6)ಪಾರಿಹಾರಿಕಃ ॥ ೪೩೫ ॥

ಟೀ ॥ ತೃಣಧಾನ್ಯಂ, ನೀವಾರಃ—ಈ ೨ **ಹೊಡೆಹುಲ್.**
ಶ್ಯಾಮಾಕಃ, ಶ್ಯಾಮಕಃ—ಈ ೨ **ಸಾವೆ.** ವಲ್ಲಃ, ನಿಷ್ಪಾವಕಃ – ಈ ೨ **ಅವರೆ.**
ಆಢಕೀ, ತುವರೀ (ಸ್ಮೃತಃ)—ಈ ೨ **ತೊಗರಿ** ॥ ೪೩೦ ॥
ಟೀ ॥ ಲಾಜಾಃಯೆಂಬುದು **ಅರಳ್.** ಪೃಥುಕಃ, ಚಿಪಿಟಃ—ಈ ೨ **ಅವಲಕ್ಕಿ.**
ಧಾನಾಯೆಂಬುದು **ಉಂಮುಗೆ.** ಯೂಷಯೆಂಬುದು ಸೀತೆನೆ ॥ ೪೩೧ ॥
ಟೀ ॥ ಶೂದ್ರಃ, ಅಂತ್ಯವರ್ಣಃ, ವೃಷಲಃ, ಪದ್ಯಃ—ಈ ೪ **ಶೂದ್ರಂ.**
ಲೇಖಕಃ, ಲಿಪಿಕರಃ—ಈ ೨ **ಲೇಖಕಂ.**
ಕಾಯಸ್ಥಃ, ಅಕ್ಷರಜೀವಕಃ—ಈ ೨ **ಸೇನಬೋವಂ** ॥ ೪೩೨ ॥
ಟೀ ॥ ಆಭೀರಃ, ಮಹಾಶೂದ್ರಃ – ಈ ೨ **ಕುಡಿಯೊಕ್ಕಲಿಗಂ.**
ಗೋಪಾಳಃ, ವಲ್ಲವಃ—ಈ ೨ **ತುಱುಕಾಱಂ.**
ತ್ವಷ್ಟಾ, ಕಾಷ್ಠತಟ್, ತಕ್ಷಾ, ರಥಕಾರಃ, ವರ್ಧಕೀ—ಈ ೫ **ಬಡಗಿ** ॥ ೪೩೩ ॥
ಟೀ ॥ ನಾಡಿಂಧಮಃ, ಕಳಾದಃ, ಸುವರ್ಣಕಾರಃ, ಮುಷ್ಟಿಕಃ-ಈ ೪ **ಅಕ್ಕಸಾಲೆ.**
ವೈಕಟಿಕಃ, ಮಣಿಕಾರಃ—ಈ ೨ **ಮಣಿಗಾಱಂ.**
ವ್ಯೋಕಾರಃ, ಲೋಹಕಾರಃ—ಈ ೨ **ಬೋಗಾಱಂ** ॥ ೪೩೪ ॥
ಟೀ ॥ ಕ್ಷುರಮರ್ದೀ, ದಿವಾಕೀರ್ತಿಃ, ಚಂಡಿಳಃ, ನಾಪಿತಃ —ಈ ೪ **ನಾವಿದಂ.**
ಮಾಳಾಕಾರಃ, ಮಾಲಿಕಃ, ಪಾರಿಹಾರಿಕಃ—ಈ ೩ **ಮಾಲೆಗಾಱಂ** ॥ ೪೩೫ ॥

---

(1) ವಲ್ಲಾ (2) ಕಥ್ಯತೇಽಭ್ಯೂಷಃ (3) ಯದ್ಯುಪರ್ಯಶ್ಚ, ಸಜ್ಜಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ (4) ಖೇಲಂಕಃ (5) ಧ್ಯಾಕಾರೋ (6) ಪ್ರಾಶಿ.

೫೯೦—ಕುಂಭಕಾರಃ ಕುಲಾಲಸ್ಸ್ಯಾತ್ ತಂತುವಾಯಃ ಕುವಿಂದಕಃ ॥
ಸಂವಾಹಕೋಽಂಗಮರ್ದೀ ಸ್ಸ್ಯಾತ್ತುನ್ನವಾಯಶ್ಚ ಸೌಚಿಕಃ ॥ ೪೩೬ ॥

೫೯೧—ಲೇಪಕಃ ಪಳಗಂಡ ಸ್ಸ್ಯಾತ್ ರಂಗಾಜೀವಸ್ತು ಚಿತ್ರಕೃತ್ ॥
ಕರ್ಮ ಲೇಪ್ಯಾದಿಕಂ ಸರ್ವಂ ಪು(ಹ)ಸ್ತಕರ್ಮ ಸ್ಮೃತಂ ಬುಧೈಃ ॥ ೪೩೭ ॥

೫೯೨—ಶೈಲಾಲೀ ಶೈಲೂಷಃ ಕುಶೀಲವಶ್ಚಾರಣಃ ಕು(ಕೃ)ಶಾಶ್ವೀ ಚ ॥
ಜಾಯಾಜೀವೋ ಭರತೋ ನಟಸ್ತಥಾ ಸ್ಯಾನ್ನಟೀ ಕ್ಷುದ್ರಾ ॥ ೪೩೮ ॥

೫೯೩ – ಶಿಲ್ಪಿನಃ ಕಾರವಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಶ್ಚ ಮನೀಷಿಭಿಃ ॥
ನಿರ್ನೆ(ರ್ಣೆ)ಜಕಃ ಸ್ಸ್ಯಾದ್ರಜಕಃ (1)ಕಲ್ಯಪಾಲಸ್ತು ಶೌಂಡಿಕಃ ॥ ೪೩೯ ॥

೫೯೪ – (2) ಕೈವರ್ತೋ ಧೀವರೋ ದಾ(ಶೋ)ಸೋ ಮತ್ಸ್ಯಬಂಧೀ ಚ ಜಾಳಿಕಃ ॥
ಆನಾ(ನ)ಯಃ ಕಥ್ಯತೇ ಜಾಳಃ ಕುವೇಣೀ ಮತ್ಸ್ಯಬಂಧಿನೀ ॥ ೪೪೦ ॥

೫೯೫—ವೈತಂಸಿಕಃ ಸೌನಿಕಃ ಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕೌಟಿಕೋ ಮಾಂಸವಿಕ್ರಯೀ ॥
ಸೂನಾ ಸ್ಯಾದ್ಘಾತನಸ್ಥಾನಂ ಕೃಪಾಣೀ ಲೂನಕರ್ತ(ನೀ)ರೀ ॥ ೪೪೧ ॥

ಟೀ ॥ ಕುಂಭಕಾರಃ, ಕುಲಾಲಃ—ಈ ೨ **ಕುಂಬಾಱಂ.**
ತಂತುವಾಯಃ, ಕುವಿಂದಕಃ—ಈ ೨ **ಸಾಲಿಗಂ.**
ಸಂವಾಹಕಃ,ಅಂಗಮರ್ದಃ-ಈ ೨ [ಮೊ]ಯ್ಮ[ೆ]ಟಿ. [=ಮರ್ದನಿಗ-ಮಂಗರಾಜ ನಿಘಂಟು]
ತುನ್ನವಾಯಃ, ಸೌಚಿಕಃ – ಈ ೨ **ಚಿಪ್ಪಿಗಂ** ॥ ೪೩೬ ॥
ಟೀ ॥ ಲೇಪಕಃ, ಪಳಗಂಡಃ—ಈ ೨ **ಲೆಪ್ಪಗಾಱಂ.**
ರಂಗಾಜೀವಃ, ಚಿತ್ರಕೃತ್ – ಈ ೨? **ವ್ಯಾಱಿಗಾಱಂ** [ಬಣ್ಣಗಾಱಂ, ಚಿತ್ರಕಾರಂ]
ಲೆಪ್ಪ ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳ ಕೆಲಸಮುಂ (ಹ)ಪುಸ್ತಕರ್ಮ ಎಂಬುದು ॥ ೪೩೭ ॥
ಟೀ ॥ ಶೈಲಾಲೀ, ಶೈಲೂಷಃ, ಕುಶೀಲವಃ, ಚಾರಣಃ, ಕೃಶಾಶ್ವೀ, ಜಾಯಾಜೀವಃ, ಭರತಃ, ನಟಃ—ಈ ೮ **ನಟ್ಟವಿಗಂ.** ನಟೀ, ಕ್ಷುದ್ರಾ-ಈ ೨ **ನಟ್ಟವಿಗಿತ್ತಿ** ॥ ೪೩೮ ॥
ಟೀ ॥ ಶಿಲ್ಪೀ, ಕಾರುಃ, ಪ್ರಕೃತಿಃ – ಈ ೩ **ಪಂಚಕಾರುಕರ್.**
ನಿರ್ಣೇಜಕಃ, ರಜಕಃ-ಈ ೨ **ಅಗಸಂ.** ಕಲ್ಯಪಾಲಃ, ಶೌಂಡಿಕಃ-ಈ ೨ **ಕಳ್ಳವಾಳಂ** ॥ ೪೩೯ ॥
ಟೀ ॥ ಕೈವರ್ತಃ, ಧೀವರಃ, ದಾಶಃ, ಮತ್ಸ್ಯಬಂಧೀ, ಜಾಳಿಕಃ-ಈ ೫ **ಜಾಲಗಾಱಂ.**
ಆನಾಯಃ, ಜಾಳಃ, ಕುವೇಣೀ, ಮತ್ಸಬಂಧಿನೀ – ಈ ೪ **ಬಲೆ** ॥ ೪೪೦ ॥
ಟೀ ॥ ವೈತಂಸಿಕಃ, ಸೌನಿಕಃ, ಕೌಟಿಕಃ, ಮಾಂಸವಿಕ್ರಯೀ—ಈ ೪ **ಸೊನೆಗಾಱಂ.**
ಸೂನಾ, ಘಾತ(ನ)ಕಸ್ಥಾನಂ—ಈ ೨ **ಕೊಲುವೆಡೆ.**
ಕೃಪಾಣೀ, ಲೂನಕರ್ತರೀ—ಈ ೨ **ಕಡಿವ ಕತ್ತಿಗೆ** ॥ ೪೪೧ ॥

---

(1) ಕಲ್ಪಪಾಲ (2) ವೈವರ್ತೋ. (3) ಕೃಪಾಣೀಲೀ ಚ ಕರ್ತರೀ. (ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕೃಪಾಣೀ, ಈಲೀ, ಕರ್ತರೀ—ಈ ೩ ಕಡಿವ ಕತ್ತಿಗೆ ಎಂದರ್ಥವು.)

7

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943

೫೯೬ – ಚರ್ಮಕೃತ್ಪಾದುಕಾಕಾರೋ ನಧ್ರೀ ವಧ್ರೀ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಮೃಗಯುರ್ಲುಬ್ಧಕೋ ವ್ಯಾಧೋ ಬುಧೈರ್ವಾಗುರಿಕಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೪೨ ॥

೫೯೭ – ಶುಲ್ಬಾ ರಜ್ಜು[1] ರ್ವಟಾರಶ್ಚ ವಟಸ್ತಂತ್ರೀಗುಣಸ್ತಥಾ ॥
ಪಾಶಃ ಸ್ಯಾದ್ಬಂಧನಗ್ರಂಥಿಃ ವಾಗುರಾ ಮೃಗಜಾಳಿಕಾ ॥ ೪೪೩ ॥

೫೯೮ – ಅಂತಾವಸಾಯಿೞಾ ಚಂಡಾಳೋ ನಿಷಾದಶ್ಚ ಜ(ಸ)ನಂಗಮಃ ॥
ಶ್ವಪಚಃ [2] ಪುಲ್ಕಸಶ್ಚೈವ ಮಾತಂಗಃ ಪ್ಲವಕ(ಗ)ಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೪೪ ॥

೫೯೯ – ಕಿರಾತಶ್ಶಬರೋ[3] ನಿಷ್ಟ್ಯಃ ಪುಳಿಂದಾ ನಾಹಳಾ ಭಟಾಃ ॥
ಮಾಳಾ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾದಯೋ ಭಿಲ್ಲಾಃ ಕಥ್ಯಂತೇ ಹ್ಯಂತಜಾತಯಃ ॥ ೪೪೫ ॥

೬೦೦ – ರೋಗೋ ರುಕ್ ವ್ಯಾಧಿರಾ(ಕು)ಕಲ್ಯಂ ಗದೋ ಮಾಂದ್ಯಮಪಾಟವಂ ॥
ಆಮ ಆಮಯ ಆತಂಕ ಉಪತಾಪೋ ರುಜಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೪೪೬ ॥

೬೦೧ – ಕ್ಷವಥುಃ ಕಥ್ಯತೇ ಕಾ(ಶೊ)ಸೋ [4] ವೇಪಥುಃ ಕಂಪ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ದವಥುಃ ಪರಿತಾಪಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಗ್ಲಾನಿಶ್ಚ ಕ್ಲಮಥುಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೪೭ ॥

೬೦೨ – ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾ ಕ್ಷಯಃ ಶೋಫ(ಷ)ಃ [5] ಶೋಕಃ ಶ್ವಯಥುರುಚ್ಯತೇ ॥
ಕಿಲಾ(ಸ)ಶಃ ಕಥ್ಯತೇ ಸಿಧ್ಮ ಪಾಮಾ ಕಚ್ಛೂಃ ಖಸಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೪೮ ॥

ಟೀ ॥ ಚರ್ಮಕೃತ್, ಪಾದುಕಾಕಾರಃ— ಈ ೨ **ಸಂಮಗಾರಂ.**
ನಧ್ರೀ, ವಧ್ರೀ— ಈ ೨ **ಹೆಬ್ಬೆಸಗಾಱಂ.**
ಮೃಗಯುಃ, ಲುಬ್ಧಕಃ, ವ್ಯಾಧಃ, ವಾಗುರಿಕಃ— ಈ ೪ **ಮಾವುಲಿಗಂ** ॥ ೪೪೨ ॥

ಟೀ ॥ ಶುಲ್ಬಾ, ರಜ್ಜುಃ, ವಟಾರಃ, ವಟಃ, ತಂತ್ರೀಗುಣಃ— ಈ ೫ **ನೇಣ್.**
ಪಾಶಃ, ಬಂಧನಗ್ರಂಥಿಃ, ವಾಗುರಾ, ಮೃಗಜಾಳಿಕಾ— ಈ ೪ **ಬೆಳ್ಳವಾರಂ** ॥ ೪೪೩ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂತಾವಸಾಯಿೞಾ, ಚಂಡಾಳಃ, ನಿಷಾದಃ, ಜನಂಗಮಃ— ಈ ೪ **[ಪೊಲೆಯಂ]**
ಶ್ವಪಚಃ, ಪುಲ್ಕಸಃ, ಮಾತಂಗಃ, ಪ್ಲವಕಃ— ಈ ೪ **ಮಾದಿಗಂ** ॥ ೪೪೪ ॥

ಟೀ ॥ ಕಿರಾತಃ, ಶಬರಃ, ನಿಷ್ಟ್ಯಃ, ಪುಳಿಂದಃ, ನಾಹಳಃ, ಭಟಃ, ಮಾಳಾ, ಮ್ಲೇಚ್ಛಃ—
ಈ ೮ **ಬೇಡರ್ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳಂತ್ಯ ಜಾತಿಗಳ್** ॥ ೪೪೫ ॥

ಟೀ ॥ ರೋಗಃ, ರುಕ್, ವ್ಯಾಧಿಃ, ಆಕಲ್ಯಂ, ಗದಃ, ಮಾಂದ್ಯಂ, ಅಪಾಟವಂ, ಆಮಃ, ಆಮಯಃ, ಆತಂಕಃ, ಉಪತಾಪಃ, ರುಜಾ— ಈ ೧೨ **ವ್ಯಾಧಿ** ॥ ೪೪೬ ॥

ಟೀ ॥ ಕ್ಷವಥುಃ, ಕಾಸಃ— ಈ ೨ **ಕೆಂಮು.** ವೇಪಥುಃ, ಕಂಪಃ— ಈ ೨ **ನಡುಕಂ.**
ದವಥುಃ, ಪರಿತಾಪಃ— ಈ ೨ **ಬಳಲಿಕೆ.** ಗ್ಲಾನಿಃ, ಕ್ಲಮಥುಃ— ಈ ೨ **ಉಮ್ಮಳಿಕೆ** ॥ ೪೪೭ ॥

ಟೀ ॥ ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾ, ಕ್ಷಯಃ, ಶೋಫಃ— ಈ ೩ **ಕ್ಷಯವ್ಯಾಧಿ.**
ಶೋಫಃ, ಶ್ವಯಥುಃ— ಈ ೨ **ಬಾ(ವು)ಹು.** ಕಿಲಾಸಃ, ಸಿಧ್ಮ— ಈ ೨ **ಚಿಬ್ಬು.**
ಪಾಮಾ, ಕಚ್ಛೂಃ, ಖಸಃ— ಈ ೩ **ಕೆರಕು (ಕೆಱಂಕು)** ॥ ೪೪೮ ॥

---

(1) ವರಾಟಶ್ಚ ವಟಸ್ತಂತೀರ್ಗುಣಃ (2) ಪಕ್ವಸಶ್ಚೈವ. (3) ಕಿರಾತಾಶ್ಶಬರಾ ನಿಷ್ಟ್ಯಾಃ. (4) ವಪಥುಃ (5) ಶೋಷಃ

೬೦೩ — ಕಂಡೂತಿಃ ಕಂಡೂಯಾ ಕಂಡೂಃ ಕಂಡೂಯನಂ ತಥಾ ಖರ್ಜೂಃ ॥
ಜಾಗರ್ಯಾ ಜಾಗರಣಂ ಪ್ರಜಾಗರೋ ಜಾಗರಾ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ॥ ೪೪೯ ॥

೬೦೪ – ಪಿಟಕಃ ಸ್ಫೋಟಕೋ ಗಂಡಃ ಶ್ವಿತ್ರಂ ಕುಷ್ಠಂ ತು ಪಾಂಡುರಂ ॥
ಶ್ಲೀಪದಂ ಪಾದವಲ್ಮೀಕಂ ಪೃಷ್ಠಗ್ರಂಥಿರ್ಗಡುಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೫೦ ॥

೬೦೫ — ಕೇಶಘ್ನಮಿಂದ್ರಲುಪ್ತಂ ಸ್ಯಾದರ್ಶಶ್ಚ ಗುದ(ಡ)ಕೀಲಕಃ ॥
ಮಾಯುಃ [1] ಪಿತ್ತಂ ಕಫಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯಶ್ಚ ಪೀನಸಃ ॥ ೪೫೧ ॥

೬೦೬ — ವಾತಕೀ ವಾತರೋಗೀ ಸ್ಯಾತ್ಸಾತಿಸಾರೋಽತಿಸಾರಕೀ ॥
ಸಿಧ್ಮ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾರ್ಶಸಂಯೋಗಾತ್ ಸಿಧ್ಮಳಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮಳೋಽರ್ಶಸಃ ॥ ೪೫೨ ॥

೬೦೭ — ದದ್ರುಣೋ ದದ್ರುರೋಗೀ ಸ್ಯಾ[2] ನ್ನಕ್ಷುದ್ರಃ ಕ್ಷುದ್ರನಾಸಿಕಃ ॥
ಕ್ಲಿನ್ನೇ ಯಸ್ಯಾಕ್ಷಿಣೀ ಪಿಲ್ಲಶ್ಚಿಲ್ಲಶ್ಚುಲ್ಲಶ್ಚ ಸ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೫೩ ॥

೬೦೮ – ಪಿಚಂಡಿಳೋ ಬೃಹತ್ಕುಕ್ಷಿಃ ತುಂದಿಳೋದರಿಳೌ ಚ ಸಃ ॥
ಖಳತಿಃ ಶಿಪಿವಿಷ್ಟಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಐಂದ್ರ[3] ಲುಪ್ತಕ ಏವಚ ॥ ೪೫೪ ॥

K.392

ಟೀ ॥ ಕಂಡೂತಿಃ, ಕಂಡೂಯಾ, ಕಂಡೂಃ, ಕಂಡೂಯನಂ, ಖರ್ಜೂಃ— ಈ ೫ **ತಿನಸು.**
ಜಾಗರ್ಯಾ, ಜಾಗರಣಂ, ಪ್ರಜಾಗರಃ, ಜಾಗರಾ— ಈ ೪ **ಎಚ್ಚತ್ತಿರ್ಪುದು** ॥ ೪೪೯ ॥

ಟೀ ॥ ಪಿಟಕಃ, ಸ್ಫೋಟಕಃ, ಗಂಡಃ— ಈ ೩ **ಪು(ಹು)ಱ್.**
ಶ್ವಿತ್ರಮೆಂಬುದು **ಬೆಳ್ಪೊನ್ನು.** ಶ್ಲೀಪದಂ, ಪಾದವಲ್ಮೀಕಂ— ಈ ೨ **ಒಱಲೆಗಾಲ್.**
ಪೃಷ್ಠಗ್ರಂಥಿಃ, ಗಡುಃ— ಈ ೨ **ಬೆಂನಕುಱು** ॥ ೪೫೦ ॥

ಟೀ ॥ ಕೇಶಘ್ನಂ, ಇಂದ್ರಲುಪ್ತಂ— ಈ ೨ [4] **ತೇವುಳು.** **[= ತೇವುಳಿ]**
ಅರ್ಶಃ, ಗುದಕೀಲಕಃ— ಈ ೨ **ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ.** ಮಾಯುಃ, ಪಿತ್ತಂ— ಈ ೨ **ಪಿತ್ತಂ.**
ಕಫಃ, ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ, ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯಃ, ಪೀನಸಃ— ಈ ೨ **ನೆಗಡಿ** ॥ ೪೫೧ ॥

ಟೀ ॥ ವಾತಕಿಯೆಂಬವನುಂ **ವಾತರೋಗವನುಳ್ಳವಂ.**
ಅತಿಸಾರಕಿಯೆಂ(ಬವನುಂ)ಬುದು **ಬಸಿರ್ಕುತ್ತವುಳ್ಳವಂ.**
ಚಿಬ್ಬ ಉಳ್ಳವನಂ ಸಿಧ್ಮಳನೆಂಬುದು. **ಶ್ಲೇಷ್ಮಾವುಳ್ಳವನು** ಶ್ಲೇಷ್ಮಳನೆಂಬುದು.
ಅರಿಸೆಯುಳ್ಳವನಂ ಅರ್ಶಸನೆಂಬುದು ॥ ೪೫೨ ॥

ಟೀ ॥ **ತದರ್ಮುಳ್ಳವನಂ** ದದ್ರುಣನೆಂಬುದು. ನಕ್ಷುದ್ರನೆಂಬುವಂ **ಚಿಕ್ಕಮೂಗಿನವಂ.**
ಪಿಲ್ಲಃ, ಚಿಲ್ಲಃ, ಚುಲ್ಲಃ— ಈ ೩ **ಅಳಿಗಣ್ಣವಂ** ॥ ೪೫೩ ॥

ಟೀ ॥ ಪಿಚಂಡಿಳಃ, ಬೃಹತ್ಕುಕ್ಷಿಃ, ತುಂದಿಳಃ, ಉದರಿಳಃ— ಈ ೪ **ಹೊಟ್ಟೆಗಂ.**
ಖಳತಿಃ, ಶಿಪಿವಿಷ್ಟಃ, ಐಂದ್ರಲುಪ್ತಕಃ— ಈ ೩ **ತರಟಿದಲೆ(ಯಂ)** ॥ ೪೫೪ ॥

---

(1) ಪಿತ್ತಃ (2) ನ್ನಃ ಕ್ಷುದ್ರಃ (3) ಲುಪ್ತಿಕ (4) ತೆಗಳಿಗೆ ಎಂಬ ಚರ್ಮದ ಹುರುಪೆ ಬೀಳುವ ರೋಗವಿರಬಹುದು

೬೦೯ – ಅಂಧೋ ಹ್ಯನೇಡಮೂಕಃ ಸ್ಯಾದೇಡೋ ಬಧಿರ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಜಡಃ ಕಡಃಸ್ಮೃತೋ ಮೂಕಃ(1) ಕಳಮೂಕಸ್ತ್ವವಾಕ್ಛ್ರುತಿಃ ॥ ೪೫೫ ॥

೬೧೦– ಖಂಜಃ ಪಂಗುಸ್ತಥಾ ಶ್ರೋಣಿ(ಣ)ಃ ಕುಣಿರ್ವಿಕಳಪಾಣಿಕಃ ॥
ತುಂ(ಡಿ)ದಿರುನ್ನತನಾಭಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ವಿಗ್ರೋ ವಿಗತನಾಸಿಕಃ ॥ ೪೫೬ ॥

೬೧೧—ಗಡುಳಃ ಕಥ್ಯತೇ ಕುಬ್ಜಃ ಖರ್ವಶಾಖಸ್ತು ವಾಮನಃ ॥
ಪೃಶ್ನಿ(2) ರಲ್ಪಶರೀರಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕಿರಾತ ಸ್ಸ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೪೫೭ ॥

೬೧೨– ಆಯುರ್ವೇದೀ ಭಿಷಗ್ವೈದ್ಯೋ ದೋಷಜ್ಞಃ ಸ್ಯಾಚ್ಚಿಕಿತ್ಸಕಃ ॥
ಉಪಚರ್ಯಾ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸ್ಯಾನ್ನಿದಾನಂ ಹೇತುರುಚ್ಯತೇ ॥ ೪೫೮ ॥

೬೧೩ – ಜಾಂಗುಳಿಕೋ ವಿಷಭಿಷಕ್ ವ್ಯಾಳ(3) ಗ್ರಾಹ್ಯಾಹಿ ತುಂಡಿಕಃ ॥
ಭೈಷಜ್ಯಂ ಭೇಷಜಂ ಜಾಯುರಗದ ಸ್ತಂತ್ರಮೌಷಧಂ ॥ ೪೫೯ ॥

೬೧೪ – ಸಿಂಧೂತ್ಥಂ ಮಣಿ(4) ಮಂಥಂ ಚ ಸೈಂಧವಂ ಲವಣೋತ್ತಮಂ ॥
ಕೃಷ್ಣೋಪಕುಲ್ಯಾ ವೈದೇಹೀ ಮಾ(ಗ)ಧೀ ಪಿಪ್ಪಲೀ ಕಣಾ ॥ ೪೬೦ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂಧಃ, ಅನೇಡಮೂಕಃ–ಈ ೨ **ಕುರುಡಂ.** ಏಡಃ, ಬಧಿರಃ–ಈ ೨ **ಕಿವುಡಂ.** ಜಡಃ, ಕಡಃ—ಈ ೨ **ಮೂಗಂ.** ಕಳಮೂಕನೆಂಬುವಂ **ಮೂಗನುಂ ಕಿವುಡನುಂ** ॥ ೪೫೫ ॥

ಟೀ ॥ ಖಂಜಃ, ಪಂಗುಃ, ಶ್ರೋಣಿಃ—ಈ ೩ **ಪೆಟವಂ.**
ಕುಣಿಯೆಂಬವಂ **ಕೆಯ್ಯಿಲ್ಲದವಂ.** ತುಂದಿಯೆಂಬವಂ **ಬಗುಡಂ.**
ವಿಗ್ರ ಎಂಬುದು **ಮೂಗಿಲ್ಲದವಂ** ॥ ೪೫೬ ॥

ಟೀ ॥ ಗಡುಳಃ, ಕುಬ್ಜಃ – ಈ ೨ **ಗುಜ್ಜಂ.**
ಕೆಯ್ಕಾಲ್ ಕಿಱಿಯುವನಂ ವಾಮನನೆಂಬುದು.
ಕಿಱಿಯೊಡಲವನಂ ಪೃಶ್ನಿಯೆಂಬುದು, ಕಿರಾತನುಂ ಎಂಬುದು ॥ ೪೫೭ ॥

ಟೀ ॥ ಆಯುರ್ವೇದೀ, ಭಿಷಕ್, ವೈದ್ಯಃ, ದೋಷಜ್ಞಃ, ಚಿಕಿತ್ಸಕಃ—ಈ ೫ **ವೈದ್ಯಂ.**
ಉಪಚರ್ಯಾ, ಚಿಕಿತ್ಸಾ— ಈ ೨ **ವೈದ್ಯಂ ಮಾಡುಹ.**
ನಿದಾನವೆಂಬುದು **ಕುತ್ತದ ಕಾರಣಂ** ॥ ೪೫೮ ॥

ಟೀ ॥ ಜಾಂಗುಳಿಕಃ, ವಿಷಭಿಷಕ್ – ಈ ೨ **ಗಾರುಡಿಗಂ.**
ವ್ಯಾಳಗ್ರಾಹೀ, ಆಹಿತುಂಡಿಕಃ—ಈ ೨ **ಹಾವಡಿಗಂ.**
ಭೈಷಜ್ಯಂ, ಭೇಷಜಂ, ಜಾಯುಃ, ಅಗದಂ, ತಂತ್ರಂ, ಔಷಧಂ- ಈ ೬ **ಮರ್ದು** ॥ ೪೫೯ ॥

ಟೀ ॥ ಸಿಂಧೂತ್ಥಂ, ಮಾಣಿಮಂಥಂ, ಸೈಂಧವಂ, ಲವಣೋತ್ತಮಂ–ಈ ೪ **ಸೈಂಧವಂ.**
ಕೃಷ್ಣಾ, ಉಪಕುಲ್ಯಾ, ವೈದೇಹೀ, ಮಾಗಧೀ, ಪಿಪ್ಪಲೀ, ಕಣಾ- ಈ ೬ **ಹಿಪ್ಪಲಿ** ॥ ೪೬೦ ॥

---

(1) ಕಲ್ಲಮೂಕಸ್ತ್ವ ವಾಕ್ಛ್ರುತಿಃ (2) ಸ್ವಲ್ಪ (3) ಗ್ರಾಹೋಽಹಿ (4) ಮಯಿಂಚ, ಮಾಣಿಮಂಥಂ,

೬೧೫ – ಶುಂಠೀ ನಾಗರಮುಕ್ತಂ ಮಹೌಷಧಂ ವಿಶ್ವಭೇಷಜಂ ವಿಶ್ವಾ ॥
ಮಧುಕಂ ಯಷ್ಟಿ ಮಧು ಸ್ಯಾದಮೃತಾ ವತ್ಸಾದನೀ ಗುಳೂಚೀ ಚ ॥ ೪೬೧ ॥
೬೧೬ – ಆರ್ದ್ರಕಂ ಶೃಂಗಬೇರಂ ಸ್ಯಾದಜಾಜೀಜೀರಕಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
(1) ವೇಲನಂ ಮರಿಚಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮೂಷಣಂ ಚ ಮನೀಷಿಭಿಃ ॥ ೪೬೨ ॥
೬೧೭—ಸೌವರ್ಚಲಸ್ತು ರುಚಕಃ ಕುಸ್ತುಂಬುರು ಚ ಧಾನ್ಯಕಂ ॥
ತ್ರಿಕಟು ತ್ರ್ಯೂಷಣಂ(2) ವ್ಯೋಷಂ ಹಿಂಗು ರಾಮಠ(3) ಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೪೬೩ ॥
೬೧೮—ಹರೀತಕ್ಯಭಯಾ ಪಥ್ಯಾ ಧಾತ್ರೀ ಚಾಮಳಕೀ ಶಿವಾ ॥
ಕ(ರಿ)ಲಿರಕ್ಷೋ ವಿಭೀತಃ ಸ್ಯಾತ್ತ್ರಿತಯಂ ತ್ರಿಫಳಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೪೬೪ ॥
೬೧೯—ಏಡಗಜಃ (4)ಪ್ರಪುನಾಟೋ ದದ್ರುಘ್ನಶ್ಚಕ್ರಮರ್ದನಃ(5) ಪ್ರೋಕ್ತಃ ॥
ಶತಮೂಲಿಕಾತ್ವ ಭೀರುರ್ನಿದಿಗ್ಧಿಕಾ(6) ಕಂಟಕಾರಿಕಾ ವ್ಯಾಘ್ರೀ ॥ ೪೬೫ ॥
೬೨೦—ಪುರಾಖ್ಯೋ ಮಹಿಷಾಕ್ಷಶ್ಚ ಗುಗ್ಗು(ಳ)ಳುಸ್ಸ್ಯಾತ್ಫಳಂಕಷಃ ॥
ಮಹಾರಜತ(ನ)ಮಿಚ್ಛಂತಿ ಕುಸುಂಭಂ ಚ ಸುಮೇಧಸಃ ॥ ೪೬೬ ॥

ಟೀ ॥ ಶುಂಠೀ, ನಾಗರಂ, ಮಹೌಷಧಂ, ವಿಶ್ವಭೇಷಜಂ, ವಿಶ್ವಾ— ಈ ೫ **ಶುಂಠಿ.**
ಮಧುಕಂ, ಯಷ್ಟಿಮಧುಕಃ– ಈ ೨ **ಯಷ್ಟಿಮಧುಕಂ.**
ಅಮೃತಾ, ವತ್ಸಾದನೀ, ಗುಳೂಚೀ– ಈ ೩ **ಅಮರ್ದುವಳ್ಳಿ** ॥ ೪೬೧ ॥
ಟೀ ॥ ಆದ್ರಕಂ, ಶೃಂಗಬೇರಂ– ಈ ೨ **ಅಲ್ಲದ ಕೊಂಬು.**
ಅಜಾಜೀ, ಜೀರಕಃ— ಈ ೨ **ಜೀರಗೆ.**
ವೇಲನಂ, ಮರಿಚಂ, ಊಷಣಂ— ಈ (೩) ೨ **ಮೆಣ(ಲ)ಸು** ॥ ೪೬೨ ॥
ಟೀ ॥ ಸೌವರ್ಚಳಃ, ರುಚಕಃ— ಈ ೨ **ಸೌವರ್ಚಳಂ.**
ಕುಸ್ತುಂಬುರು, ಧಾನ್ಯಕಂ— ಈ ೨ **ಕೊತ್ತುಂಬರಿ.**
ತ್ರಿಕಟು, ತ್ರ್ಯೂಷಣಂ, ವ್ಯೋಷಂ – ಈ ೩ **ತ್ರಿಕಟುಕಂ.**
ಹಿಂಗುಃ, ರಾಮಠಂ– ಈ ೨ **ಹಿಂಗು** ॥ ೪೬೩ ॥
ಟೀ ॥ ಹರೀತಕೀ, ಅಭಯಾ, ಪಥ್ಯಾ – ಈ ೩ **ಅಣಿಲೆ.**
ಧಾತ್ರೀ, ಆಮಳಕೀ, ಶಿವಾ— ಈ ೩ **ನೆಲ್ಲಿ.**
ಕಲಿಃ, ಅಕ್ಷಃ ವಿಭೀತಃ– ಈ ೩ **ತಾಱಿ.**
ಈ ಮೂಱುಂ ಕೂಡಿದೊಡೆ ತ್ರಿಫಳಾಯೆಂಬುದು ॥ ೪೬೪ ॥
ಟೀ ॥ ಏಡಗಜಃ, ಪ್ರಪುನಾಟಃ, ದದ್ರುಘ್ನಃ, ಚಕ್ರಮರ್ದನಃ– ಈ ೪ **ತಗ(ಚೆ)ಟೆ.**
ಶತಮೂಳಿಕಾ, ಅಭೀರುಃ– ಈ ೨ **ಆಸಡಿ.**
ನಿದಿಗ್ಧಿಕಾ, ಕಂಟಕಾರಿಕಾ, ವ್ಯಾಘ್ರೀ— ಈ ೩ **ನೆಲಗುಳ್ಳಂ** ॥ ೪೬೫ ॥
ಟೀ ॥ ಪುರಾಖ್ಯಂ, ಮಹಿಷಾಕ್ಷಃ, ಗುಗ್ಗುಳಃ, ಫಲಂಕಷಃ— ಈ ೪ **ಗುಗ್ಗುಳಂ.**
ಮಹಾರಜತಂ, ಕುಸುಂಭಂ— ಈ ೨ **ಕುಸುಂಬೆ** ॥ ೪೬೬ ॥

---

(1) ವೇಲ್ಲಜಂ (2) ವ್ಯೋಷಾ. (3) ರಾಮಠ ಉಚ್ಯತೇ. (4) ಪ್ರಪುನ್ನಾಟೋ (5) ಮರ್ದಕಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ (6) ಕಾರಿಕಾ ತಥಾ ವ್ಯಾಘ್ರೀ

೬೨೧—ಹಿಂಗುಳಂ ಹಂಸಪಾದಂ ಚ ಕುರುವಿಂದಂ (1)ನಿಗದ್ಯತೇ ॥
ಸಾರಘಂ ಮಾಕ್ಷಿಕಂ ಕ್ಷೌದ್ರಂ ಮಧು(2) ಪುಷ್ಪರಸಸ್ತಥಾ ॥ ೪೬೭ ॥

೬೨೨—ಉಶೀರಂ ವೆ(ವಿ)ೀರಣೀಮೂಲಂ ಹ್ರೀಬೇರಂ ಬಾಳಕಂ ಜಳಂ(3) ॥
ಮುಸ್ತಕಃ ಕುರುವಿಂದ ಸ್ಸ್ಯಾತ್ (4)ಭದ್ರಾ ಚ ಜಳದಾಹ್ವಯಃ ॥ ೪೬೮ ॥

ಇತಿ

ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧ ವಿರಚಿತಾಯಾಂ

ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾಯಾಂ

ಭೂಮಿಕಾಂಡಂ ದ್ವಿತೀಯಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಟೀ ॥ ಹಿಂಗುಳಂ, ಹಂಸಪಾದಂ, ಕುರುವಿಂದಂ—ಈ ೩ **ಇಂಗುಲಿಕಂ.**
ಸಾರಘಂ, ಮಾಕ್ಷಿಕಂ, ಕ್ಷೌದ್ರಂ, ಮಧು, ಪುಷ್ಪರಸಃ—ಈ ೫ **ಜೇನತುಪ್ಪಂ** ॥ ೪೬೭ ॥

ಟೀ ॥ ಉಶೀರಂ, ವೇರಣೀಮೂಲಂ—ಈ ೨ **ಬಿಳಿಯ ಬಾಳಂ.**
ಹ್ರೀಬೇರಂ, ಬಾಳಕಂ, ಜಳಂ—ಈ ೩ **ಕರಿಯ ಬಾಳಂ.**
ಮುಸ್ತಕಃ, ಕುರುವಿಂದಃ, ಭದ್ರಾ, ಜಳದಃ—ಈ ೪ **ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ** ॥ ೪೬೮ ॥

ಇದು

ನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಹಲಾಯುಧ ಟೀಕಿನೊಳ್

ಭೂಮಿಕಾಂಡಂ ದ್ವಿತೀಯಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ

ಓಂ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ

---

(1) ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ (2) ಪುಷ್ಕರಸಂ (3) ಚಳಂ (4) ಗುಂದ್ರಾ.

॥ ಶ್ರೀ ॥

೩. ಪಾತಾಳಕಾಂಡಂ

೬೨೩—ಬಡವಾಮುಖಂ ಪಾತಾಳಂ ವೈರೋಚನ ನಿಕೇತನಂ ॥
ತಥಾಧೋಭುವನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನಾಗಲೋಕೋ ರಸಾತಳಂ ॥ ೧ ॥

೬೨೪—ನಿಮ್ನಮಗಾಧೋ ಗರ್ತಃ ಶ್ವಭ್ರಂ ಸುಷಿರಂ (1)ತಥಾ ಬಿಲಂ ವಿವರಂ ॥
ಅಂತರ(2) ಮವಟಂ ಛಿದ್ರಂ ನಿರ್ವ್ಯಥನಂ ರಂಧ್ರರೋಕ ಕುಹರದರಾಃ ॥ ೨ ॥

೬೨೫—ನಿರಯೋ ದುರ್ಗತಿಶ್ಚೈವ ನರಕ(ಃ)ಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ(ಃ) ॥
ನಾರಕಾ ಜಂತವಃ ಪ್ರೇತಾ ಯಾತ್ಯಾಶ್ಚೈವಾತಿವಾಹಿಕಾಃ ॥ ೩ ॥

೬೨೬—ಯಾತನಾ ಕಾರಣಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಕಾರಾ ಬಂಧನಮುಚ್ಯತೇ ॥
ಆಬಾಧಾ ವೇದನಾ ದುಃಖ (3)ಮಾರ್ತಿಃ ಪೀಡಾ ವ್ಯಥಾ ತಥಾ ॥ ೪ ॥

೬೨೭—ವೃಜಿನಂ ದುರಿತಂ ದುಷ್ಕೃತಮಘಮಂಹಃ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ ತಮಃ ಕಲ್ಕಂ ॥
ಏನಃ(4) ಕಲ್ಮಷಮಶುಭಂ ಪಾಪಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಾತಕಂ ಪಾಪ್ಮಾ ॥ ೫ ॥

೬೨೮—ನಿಧನಂ ನಾಶೋ ಮೃತ್ಯುಃ ಮರಣಂ ಪಂಚತ್ವಮತ್ಯಯಃ ಕಾಲಃ ॥
ಸಂಸ್ಥಾ ಸ್ಯಾ(5) ನ್ನಿಷ್ಠಾಂತೋ ನಿಮಿಾಲನಂ ದೀರ್ಘನಿದ್ರಾ ಚ ॥ ೬ ॥

ಟೀ ॥ ಬಡಬಾಮುಖಂ, ಪಾತಾಳಂ, ವೈರೋಚನನಿಕೇತನಂ, ಅಧೋಭುವನಂ, ನಾಗಲೋಕಂ, ರಸಾತಳಂ—ಈ ೬ **ಪಾತಾಳಂ** ॥ ೧ ॥

ಟೀ ॥ ನಿಮ್ನಂ, ಅಗಾಧಂ, ಗರ್ತಃ, ಶ್ವಭ್ರಂ, ಸುಷಿರಂ, ಬಿಲಂ, ವಿವರಂ, ಅಂತರಂ, ಅವಟಂ, ಛಿದ್ರಂ, ನಿರ್ವ್ಯಥನಂ, ರಂಧ್ರಃ, ರೋಕಃ, ಕುಹರಃ, ದರಃ—ಈ ೧೫ **ಕುೞಿ** ॥ ೨ ॥

ಟೀ ॥ ನಿರಯಃ, ದುರ್ಗತಿಃ—ಈ ೨ **ನರಕಂ.**
ನಾರಕಾಃ, ಪ್ರೇತಾಃ, ಯಾತ್ಯಾಃ, ಆತಿವಾಹಿಕಾಃ—ಈ ೪ **ನಾರಕರ್** ॥ ೩ ॥

ಟೀ ॥ ಯಾತನಾ, ಕಾರಣಾ—ಈ ೨ **ದಂಡಣೆ.**
ಕಾರಾಯೆಂಬುದು **ಸೆಱೆ.**
ಆಬಾಧಾ, ವೇದನಾ, ದುಃಖಂ, ಆರ್ತಿಃ, ಪೀಡಾ, ವ್ಯಥಾ—ಈ ೬ **ದುಃಖಂ** ॥ ೪ ॥

ಟೀ ॥ ವೃಜಿನಂ, ದುರಿತಂ, ದುಃಕೃ(ಷ್ಕೃ)ತಂ, ಅಘಂ, ಅಂಹಃ, ಕಿಲ್ಬಿಷಂ, ತಮಃ, ಕಲ್ಕಂ, ಏನಃ, ಕಲ್ಮಷಂ, ಅಶುಭಂ, ಪಾಪಂ, ಪಾಪ್ಮಾ, ಪಾತಕಂ—ಈ ೧೪ **ಪಾಪಂ** ॥ ೫ ॥

ಟೀ ॥ ನಿಧನಂ, ನಾಶಃ, ಮೃತ್ಯುಃ, ಮರಣಂ, ಪಂಚತ್ವಂ, ಅತ್ಯಯಃ, ಕಾಲಃ, ಸಂಸ್ಥಾ, ನಿಷ್ಠಾ, ಅಂತಃ, ನಿಮಿಾಳನಂ, ದೀರ್ಘನಿದ್ರಾ—ಈ ೧೨ **ಸಾವು** ॥ ೬ ॥

---

(1) ವಪಾ ಬಿಲಂ (2) ಮವರಂ, ವಮಟು (3) ಮರ್ತಿಃ (4) ಕಲ್ಮುಖ (5) ಸ್ಯಾದ್ವಿಷ್ಠ್ಯಾಂತೋ, ದಿಷ್ಟಾಂತೋ

೬೨೯—ಪರಾಸುರುಪಸಂಪನ್ನಃ ಪ್ರಮೀತಃ ಸಂಸ್ಥಿತೋ ಮೃತಃ ॥
ಪ್ರೇತಃ ಪರೇತಶ್ಚ ತಥಾ ಕುಣಪ(1) ಶ್ಯವ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೭ ॥
೬೩೦—ಕಬಂಧಃ ಕಥ್ಯತೇ ರುಂಡಃ ಕ್ಷತಮೀರ್ಮಮರುರ್ವ್ರಣಃ ॥
ಅಸೃಗ್ಧ(ರಾ)ರೋಽಜಿನಂ ಚರ್ಮ ಕೃತ್ತಿಸ್ತ್ವಕ್ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ ॥ ೮ ॥
೬೩೧—ಪಲಲಂ ಜಾಂಗಲಂ ಮಾಂಸಂ ಪಲಂ ಪಿಶಿತಮಾಮಿಷಂ ॥
ಕ್ರವ್ಯಂ (2) ತರಸಮೇಕಾರ್ಥಂ ವಿಸ್ರಂ ಸ್ಯಾದಾಮಗಂಧಿಕಂ ॥ ೯ ॥
೬೩೨—ಕ್ಷತಜಂ ಲೋಹಿತಮಸ್ರಂ ರುಧಿರಮಸೃಕ್ ಶೋಣಿತಂ ಚ ರಕ್ತಂ ಸ್ಯಾತ್॥
ಅಸ್ಥೀನಿ ಧಾತುಕೀಕಸಕುಲ್ಯಾನಿ ಭವಂತಿ ತುಲ್ಯಾನಿ ॥ ೧೦ ॥
೬೩೩—ಶರೀರಸ್ಯಾಸ್ಥಿ ಕಂಕಾಳಂ ತಥಾಸ್ಯಾದಸ್ಥಿಪಂಜರಂ ॥
ಶಿರಸೋಽಸ್ಥಿ ಕರೋಟಿಃ ಸ್ಯಾತ್ಕಪಾಲಂ ಶಕಲಂ ಚ ತತ್ ॥ ೧೧ ॥
೬೩೪—(3) ಶಾಖಾಸ್ಥಿ ನಳ(ಳಿ)ಕಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪೃಷ್ಠಸ್ಯಾಸ್ಥಿ ಕಶೇರುಜ(ಕ)ಂ ॥
(4) ಕಕುಂದರಂ ಸ್ಥೂಲಶಿರಾ ಮ(ನ್ಮ)ಹಾಸ್ನಾಯುಶಿ(ಸಿ)ರಾ ಮತಾ ॥ ೧೨ ॥
೬೩೫—ಮಸ್ತಿಷ್ಕಂ ಮಸ್ತಕಸ್ನೇಹೋ ವಸಾ ಮೇದೋ ವಪಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥
ಆ(ಅ)ಂತ್ರಂ(5) ಪುರೀತತ್ ಕಥಿತಂ ಕಾಲಕ(ಖ)ಂಡಂ ಯಕೃನ್ಮತಂ ॥ ೧೩ ॥

ಟೀ ॥ ಪರಾಸುಃ, ಉಪಸಂಪನ್ನಃ, ಪ್ರಮೀತಃ, ಸಂಸ್ಥಿತಃ, ಮೃತಃ—ಈ ೫ **ಸತ್ತಾತಂ.**
ಪ್ರೇತಃ, ಪರೇತಃ, ಕುಣಪಃ, ಶವಃ—ಈ ೪ **ಪೆ(ಹೆ)ಣಂ** ॥ ೭ ॥
ಟೀ ॥ ಕಬಂಧಃ, ರುಂಡಃ—ಈ ೨ **ಮುಂಡಂ.**
ಕ್ಷತಂ, ಈರ್ಮಂ—ಈ ೨ **ಏಱು.** ಅರುಃ, ವ್ರಣಃ—ಈ ೨ **ಪುಣ್ (ಹುಣ್ಣು).**
ಅಸೃಗ್ಧರಃ, ಅಜಿನಂ, ಚರ್ಮ್ಮ, ಕೃತ್ತಿಃ, ತ್ವಕ್—ಈ ೫ **ತೊವಲ್** ॥ ೮ ॥
ಟೀ ॥ ಪಲಲಂ, ಜಾಂಗಲಂ, ಮಾಂಸಂ, ಪಲಂ, ಪಿಶಿತಂ, ಆಮಿಷಂ, ಕ್ರವ್ಯಂ, ತರಸಂ, ಈ ೮ **ಮಾಂಸಂ. ನಾಱುವ ಮಾಂಸಂ** ವಿಸ್ರಂಯೆಂಬುದು ॥ ೯ ॥
ಟೀ ॥ ಕ್ಷತಜಂ, ಲೋಹಿತಂ, ಅಸ್ರಂ, ರುಧಿರಂ, ಅಸೃಕ್, ಶೋಣಿತಂ, ರಕ್ತಂ—ಈ ೭ **ನೆತ್ತರು.**
ಅಸ್ಥಿ, ಧಾತು, ಕೀಕಸಂ, ಕುಲ್ಯಂ—ಈ ೪ **ಎಲ್ವು** ॥ ೧೦ ॥
ಟೀ ॥ ಕಂಕಾಳಂ, ಅಸ್ಥಿಪಂಜರಂ—ಈ ೨ **ಒಡಲಯೆಲ್ವು.**
ತಲೆಯ ಕಪಾಲಂ ಕರೋಟಿಯೆಂಬುದು. ಕಪಾಲಮೆಂಬುದು **ತಲೆಯ ಸಿಪ್ಪು** ॥ ೧೧ ॥
ಟೀ ॥ **ಕೆಯ್ಯ ಕಾಲ ಎಲ್ವು** ನಳಕಯೆಂಬುದು. ಕಶೇರುವೆಂಬುದು **ನಟ್ಟೆಲ್ವು.**
ಕಕುಂದರಮೆಂಬುದು **ಕೊರಳ ಹೆಂನರ.**
ಸ್ಥೂಲಶಿರಾ, ಸ್ನಾಯುಶಿರಾ—ಈ ೨ **ಸೆರೆಯ ನರಂ** ॥ ೧೨ ॥
ಟೀ ॥ ಮಸ್ತಿಷ್ಕಮೆಂಬುದು **ತಲೆಯ ಮಿದುಳ್.** ವಪಾ, ಮೇದಃ, ವಸಾ—ಈ ೩ **ನೆಣಂ.**
ಆಂತ್ರಂ, ಪುರೀತತ್—ಈ ೨ **ಕರುಳ್.** ಯಕೃತ್ ಎಂಬುದು **ಕರ್ಗಡ?** ॥ ೧೩ ॥

---

(1) ಶವಮುಚ್ಯತೇ. (2) ತರಮುನೇಕಾರ್ಥಂ. (3) ಶಾಪಾಸ್ಥಿನಲಿನಂ (4) ಕಂಡರಾ ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾಸ್ನಾಯುಸ್ಸ್ನಸಾ ಸ್ನಾಯುಃಶಿರಾ ಸ್ಮೃತಾ (5) ಪುರೀಷತ್

೬೩೬—(1)ವೃಕ್ಕಾ ಸ್ಯಾದಗ್ರಮಾಂಸಂ ತು ತಿಳಕಂ ಕ್ಲೋಮ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಕೃಮಿಃ ಕೀಟಶ್ಚ ನೀಲಂಗುಃ (2)ಫುಲ್ಲಕಶ್ಚ ಸಮಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೧೪ ॥
೬೩೭—(3) ವರ್ಚ ಉತ್ಸರ್ಗ ಉಚ್ಚಾರೋ ವರ್ಚಸ್ಕೋಽವಸ್ಕರಃ ಶಕೃತ್ ॥
ಗೂಥಂ (4)ಕಿಟ್ಟಂ ಚ ವಿಡ್ವಿಷ್ಠಾ ಪುರೀಷಂ ಶಮಲಂ ಮಲಂ ॥ ೧೫ ॥
೬೩೮—ಶುಕ್ರಂ ವೀರ್ಯಂ ಬಲಂ ಬೀಜಮಿಂದ್ರಿಯಂ ರೇತ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಶ್ಮಶಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಿತೃವನಂ ಚಿತಾ ಚಿತ್ಯಾ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೧೬ ॥
೬೩೯—ಕ್ರಂದಿತಂ ರುದಿತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಿಲಾಪಃ ಪರಿದೇವನಂ ॥
ಅಪಸ್ನಾನಂ ಮೃತಸ್ನಾನಂ ನಿವಾಪಃ ಪಿತೃತರ್ಪಣಂ ॥ ೧೭ ॥
೬೪೦—*ವಿಷಧರದಂದಶೂಕ ಪವನಾಶನ ಸರ್ಪಸರೀಸೃಪೋರಗವ್ಯಾ(ಳ)ಃ ।
ಭುಜಗಭುಜಂಗ(ಮ) ಕುಂಭೀನಸ ಪನ್ನಗನಾಗ ಭೋಗಿನಃ ॥
ಅಹಿಫ(5) ಣಭೃತ್ ಪೃಥಾಕು ಕಾಕೋದರ ಕಂಚುಕಿ ಚಕ್ರಿ ಗೂಢಪಾತ್ ।
ದ್ವಿರಸನ ಕಾದ್ರವೇಯ ದರ್ವೀಕರ ದೃಕ್ಛ್ರುತಯೋ ಭುಜಂಗಮಾಃ ॥ ೧೮ ॥
೬೪೧—ಆಶೀವಿಷೊ(ಶೋ) ದೀರ್ಘಪೃಷ್ಠಃ ಕುಂಡಲೀ ಜಿಹ್ಮಗಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಫಣಃ ಫಣಾ ಫಟಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ವಿಷಂ ಸ್ಯಾದ್ಗರಳಂ ಗರಃ ॥ ೧೯ ॥

ಟೀ ॥ ವೃಕ್ಕಾ ಎಂಬುದು ಬಿಕ್ಕು. ತಿಲಕಂ, ಕ್ಲೋಮಂ—ಈ ೨ **ಕಾರೆಳ್ಳು [=ಕರುಳು? ಕೋಶ]**
ಕೃಮಿಃ, ಕೀಟಃ, ನೀಲಂಗುಃ, ಫುಲ್ಲಕಃ—ಈ ೪ **ಪು(ಹು)ೞು** ॥ ೧೪ ॥
ಟೀ ॥ ವರ್ಚಃ, ಉತ್ಸರ್ಗಃ, ಉಚ್ಚಾರಃ, ವರ್ಚಸ್ಕಃ, ಅಪಸ್ಕರಃ, ಶಕೃತ್, ಗೂಥಂ, ಕಿಟ್ಟಂ, ವಿಟ್, ವಿಷ್ಠಾ, ಪುರೀಷಂ, ಶಮಲಂ, ಮಲಂ—ಈ ೧೩ **ವಿಷ್ಠೆ** ॥ ೧೫ ॥
ಟೀ ॥ ಶುಕ್ಲಂ, ವೀರ್ಯಂ, ಬಲಂ, ಬೀಜಂ, ಇಂದ್ರಿಯಂ, ರೇತಃ—ಈ ೬ **ಇಂದ್ರಿಯಂ.**
ಶ್ಮಶಾನಂ, ಪಿತೃವನಂ—ಈ ೨ **ಮಸಣಗಾಡು.** ಚಿತಾ, ಚಿತ್ಯಾ—ಈ ೨ **ಸಿದಗೆ** ॥ ೧೬ ॥
ಟೀ ॥ ಕ್ರಂದಿತಂ, ರುದಿತಂ, ವಿಲಾಪಃ, ಪರಿದೇವನಂ—ಈ ೪ **ಅೞ್ಕೆ.**
ಅಪಸ್ನಾನಂ, ಮೃತಸ್ನಾನಂ—ಈ ೨ **ನೀರಿೞಿಹ.?**
ನಿವಾಪಃ, ಪಿತೃತರ್ಪಣಂ—ಈ ೨ **ನೀರ್ಗುಡುವುದು** ॥ ೧೭ ॥
ಟೀ ॥ ವಿಷಧರಃ, ದಂದಶೂಕಃ, ಪವನಾಶನಃ, ಸರ್ಪಃ, ಸರೀಸೃಪಃ, ಉರಗಃ, ವ್ಯಾಳಃ, ಭುಜಗಃ, ಭುಜಂಗ(ಮ)ಃ, ಕುಂಭೀನಸಃ, ಪನ್ನಗಃ, ನಾಗಃ, ಭೋಗೀ, ಅಹಿಃ, ಫಣಭೃತ್, ಪೃಥಾಕುಃ, ಕಾಕೋದರಃ, ಕಂಚುಕೀ, ಚಕ್ರೀ, ಗೂಢಪಾತ್, ದ್ವಿರಸನಃ, ಕಾದ್ರವೇಯಃ, ದರ್ವೀಕರಃ, ದೃಕ್ಛ್ರುತಿಃ, ಭುಜಂಗಮಃ—ಈ ೨೫ **ಪಾವಿನ ಪೆಸರ್** ॥ ೧೮ ॥
ಟೀ ॥ ಆಶೀವಿಷಃ, ದೀರ್ಘಪೃಷ್ಠಃ—ಈ ೨ **ನಿಮಿರ್ದ ಪಾ(ಹಾ)ವು.**
ಕುಂಡಲೀ, ಜಿಹ್ಮಗಃ—ಈ ೨ **ತೆಕ್ಕೆಗಟ್ಟಿದ ಹಾವು.**
ಫಣಃ, ಫಣಾ, ಫಟಾ—ಈ ೩ **ಹಾವಿನ ಹೆಡೆ.**
ವಿಷಂ, ಗರಳಂ, ಗರಃ—ಈ ೩ **ಹಾವಿನ ವಿಷಂ** ॥ ೧೯ ॥

---

(1) ಬು(ಕ್ಕ)ಷ್ಕಂ (2) ಫುಲಕ (3) ಉಚ್ಯತೇ ವರ್ಚ ಉಚ್ಚಾರೋ (4) ಕೀಟಂ *ಈ ವೃತ್ತವು ಮಾತ್ರಾವೃತ್ತವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಲಕ್ಷಣವು ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾದುದು. (5) ಫಣಿನೃತ್ಯ ದಕುಕೋಕೋದರಂ.

೬೪೨—ಅಹೇಃ ಶರೀರಂ ಭೋಗಃ ಸ್ಯಾದಾಶೀರ್ದಂಷ್ಟ್ರಾಭಿಧೀಯತೇ ॥
(1)ಭವೇತ್ರಿಲಿಂಗೋ ಗೋನಾಸೋ ವಾಹಸೋಽಜಗರಃ ಶಯುಃ ॥ ೨೦ ॥

೬೪೩—ಅಲಗರ್ದೋ ಜಲವ್ಯಾಳೋ ರಾಜಿಲೋ (2)ಡುಂಡುಭಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಅಹೀರಣೀ ಸ್ಯಾದ್ದ್ವಿಮುಖೋ ರಾಜಸರ್ಪಶ್ಚ ಸರ್ಪಭುಕ್ ॥ ೨೧ ॥

೬೪೪—ನಿರ್ಲಯನೀ ನಿರ್ಮೋಕಂ ಕಂಚುಕಮುಕ್ತಾ ಭುಜಂಗಮುಕ್ತಾ ತ್ವಕ್ ॥
(3)ವಮ್ರಿಕೂಟಂ ನಾಕುರ್ವಲ್ಮೀಕೋ ವಾಮಲೂರುಶ್ಚ ॥ ೨೨ ॥

೬೪೫—ಉಪಜಿಹ್ವೋಪದೀಕಾ ಚ ವಮ್ರಿಸ್ಸ್ಯಾದುಪದೇಹಿಕಾ ॥
ಅಳಂ ವೃಶ್ಚಿಕಲಾಂಗೂಲಂ ದ್ರುತ ಆಲಿಶ್ಚ ವೃಶ್ಚಿಕಃ ॥ ೨೩ ॥

೬೪೬—ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಃ ಶೌಲ್ಕಿ(ಕ್ಲಿ)ಕೇಯೋ ದಾರದಶ್ಚ ಪ್ರದೀಪನಃ ॥
ರಸಃ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ(ಷ್ಟ್ರಿ)ಕಃ ಕ್ಷ್ವೇಡಃ ತೀಕ್ಷ್ಣಶ್ಚ ವಿಷ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೨೪ ॥

೬೪೭—ಶೃಂಗಿಕೋ ವತ್ಸನಾಗ(ಭ)ಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕಾಳಕೂಟೋ ಹಳಾಹಳಃ ॥
(4)ಕಾಕೋಟೋ ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗಶ್ಚ ತದ್ಭೇದಾಸ್ಸ್ಯುರನೇಕಧಾ ॥ ೨೫ ॥

ಟೀ ॥ ಭೋಗವೆಂಬುದು **ಹಾವಿನ ಒಡಲ್.** ಆಶೀಃ, ದಂಷ್ಟ್ರಾ—ಈ ೨ **ಹಾವಿನ ದಾಡೆ.** ತ್ರಿಲಿಂಗಃ, ಗೋನಾಸಃ, ವಾಹಸಃ, ಅಜಗರಃ, ಶಯುಃ—ಈ ೫ **ಪೆರ್ವಾವು (ಹೆಬ್ಬಾವು)** ॥ ೨೦ ॥

ಟೀ ॥ ಅಲಗರ್ದಃ, ಜಳವ್ಯಾಳಃ—ಈ ೨ **ನೀರ್ವಾವು.**
ರಾಜಿಳಃ, ಡುಂಡುಭಃ—ಈ ೨ **ಒಳ್ಳೆ.**
ಅಹೀರಣಿಯೆಂಬುದು **ಇರ್ತಲೆಗುಯ್ಯ.**
ರಾಜಸರ್ಪಃ, ಸರ್ಪಭುಕ್—ಈ ೨ **ಅರವಾ(ಹಾ)ವು** ॥ ೨೧ ॥

ಟೀ ॥ ನಿರ್ಲಯನೀ, ನಿರ್ಮೋಕಂ, ಕಂಚುಕಂ—ಈ ೩ **ಹಾವಿನ ಹೆರೆ.**
ವಮ್ರಿಕೂಟಂ, ನಾಕುಃ, ವಲ್ಮೀಕಃ, ವಾಮಲೂರಃ—ಈ ೪ **ಹುತ್ತು** ॥ ೨೨ ॥

ಟೀ ॥ ಉಪಜಿಹ್ವಾ, ಉಪದೀಕಾ, ವಮ್ರಿ, ಉಪದೇಹಿಕಾ—ಈ ೪ **ಉರ್ಚಿದ ಹೆರೆ.**
ಅಳಂ, ವೃಶ್ಚಿಕಲಾಂಗೂಳಂ—ಈ ೨ **ತೇಟಿ(ಚೇಳ)ಬಾಲಂ.**
ದ್ರುತಃ, ಆಳಿಃ, ವೃಶ್ಚಿಕಃ—ಈ ೩ **ತೇಟ್ (ಚೇಳು)** ॥ ೨೩ ॥

ಟೀ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಃ, ಶೌ(ಕ್ಲಿ)ಲ್ಕಿಕೇಯಃ, ದಾರದಃ, ಪ್ರದೀಪನಃ, ರಸಃ, ಸೌರಾ(ಷ್ಟ್ರಿ)ಷ್ಟ್ರಕಃ, ಕ್ಷ್ವೇಡಃ, ತೀಕ್ಷ್ಣಃ, ವಿಷಂ—ಈ ೯ **ವಿಷಂ** ॥ ೨೪ ॥

ಟೀ ॥ ಶೃಂಗಿಕಃ, ವತ್ಸನಾಭ(ಗ)ಃ, ಕಾಳಕೂಟಃ, ಹಳಾಹಳಃ, ಕಾಕೋ(ಲ)ಟಃ, ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗಃ—ಈ ೬ **ವಿಷಭೇದಂಗಳ್** ॥ ೨೫ ॥

---

(1) ಭವೇತ್ತ್ರಿಲಿತ್ಸೋ. ಭವೇತ್ತ್ರಿಲಿಪ್ಸೋ. (2) ಡುಂಡುಭ (3) ವಲ್ಮೀ, ವಮ್ರಿಃ (4) ಕಾಕೋಲೋ

೬೪೮—ಆಪಸ್ತೋಯಂ ಘನರಸಪಯಃ ಪುಷ್ಕರಂ ಮೇಘಪುಷ್ಪಂ ।
ಕಂ ಪಾನೀಯಂ ಸಲಿಲಮುದಕಂ ವಾರಿ ವಾಃ ಶಂಬರಂ ಚ ॥
ಅರ್ಣಃ ಪಾಥಃ ಕುಶಜಲವನಂ ಕ್ಷೀರಮಂಭೋಽಂಬು ನೀರಂ ।
(1) ಪ್ರಾಜ್ಞೈರುಕ್ತಂ ಭುವನಮಮೃತಂ(2) ಜೀವನಂ ಜೀವನೀಯಂ ॥ ೨೬ ॥

೬೪೯—ಅತಳಸ್ಪರ್ಶಮಗಾಧಂ ಗಂಭೀರಂ ಸ್ಯಾದ್ಗಭೀರಮಸ್ಥಾಗ(ಘಂ) ॥
ನಾವಾ ತಾರ್ಯಂ(3) ನಾವ್ಯಂ ದ್ರಾಕ್‌ಭೃ(4) ತಕಂ ತತ್ಕ್ಷಣೋದ್ಧೃತಂ
[ತೋಯಂ ॥ ೨೭ ॥

೬೫೦—ಪ್ರಾಳೇಯಮವಶ್ಯಾಯಸ್ತುಹಿನಂ ಶಿಶಿರಂ ಹಿಮಂ ತುಷಾರಂ ಚ ॥
(5) ಮಿಹಿಕಾ ಸ್ಸ್ಯನ್ನೀಹಾರೋ ಹಿಮಸಂಘಾತೋ ಹಿಮಾನೀ ಚ ॥ ೨೮ ॥

೬೫೧—ರೋಮಾಂಚಃ ಪುಳಕಃ ಸ್ಯಾತ್ ಕಂಟಕ(6) ವಿಜೃಂಭಿತೋದ್ಗಮನ
[ಫುಲ್ಲ ಕಸನಾನಿ ॥
ರೋಮಾಂಚೋ ರೋಮವಿಕಾರೋ ರೋಮಹರ್ಷಸ್ಸಮಾನಾರ್ಥಾಃ ॥ ೨೯ ॥

೬೫೨—ರತ್ನಾಕರಸ್ಸರಸ್ವಾನುದಧಿರುದನ್ವಾನ್ ಸರಿತ್ಪತಿರಕೂಪಾರಃ ॥
ಪಾರಾವಾರಸ್ತೋಯಧಿರರ್ಣವಜಳರಾಶಿ ಸಾಗರಸಮುದ್ರಾ(ಃ)ಶ್ಚ ॥ ೩೦ ॥

ಟೀ ॥ ಆಪಃ(ಪ್), ತೋಯಂ, ಘನರಸಂ, ಪಯಃ, ಪುಷ್ಕರಂ, ಮೇಘಪುಷ್ಪಂ, ಕಂ, ಪಾನೀಯಂ, ಸಲಿಲಂ, ಉದಕಂ, ವಾರಿ, ವಾಃ, ಶಂಬರಂ, ಅರ್ಣಃ, ಪಾಥಃ, ಕುಶಂ, ಜಲಂ, ವನಂ, ಕ್ಷೀರಂ, ಅಂಭಃ, ಅಂಬು, ನೀರಂ, ಭುವನಂ, ಅಮೃತಂ, ಜೀವನಂ, ಜೀವನೀಯಂ—ಈ ೨೬ **ನೀರ್** ॥ ೨೬ ॥

ಟೀ ॥ (7)ಅತ(ಳಾ)ಳಃ, ಅಸ್ಪರ್ಶಂ, ಅಗಾಧಃ, ಗಂಭೀರಂ, ಗಭೀರಂ, ಅಸ್ಥಾಗಂ—ಈ ೫ **ಗುಂಡಿತು.**
ನಾವ್ಯಯೆಂಬುದು **ಹಱುಗಲಿಕ್ಕುವ ನೀರ್.**
ದ್ರಾಗ್ಭೃತಕಂಯೆಂಬುದು **ಅಗಟಿತ್ತಿ(8) ಯ ನೀರ್** ॥ ೨೭ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾಳೇಯಂ, ಅವಶ್ಯಾಯಃ, ತುಹಿನಂ, ಶಿಶಿರಂ, ಹಿಮಂ, ತುಷಾರಂ, ಮಿಹಿಕಾ, ನೀಹಾರಃ—ಈ ೮ **ಮಂಜು.** ಹಿಮಾನೀಯೆಂಬುದು **ಹಿಮದ ಮೊತ್ತಂ** ॥ ೨೮ ॥

ಟೀ ॥ ರೋಮಾಂ(ಕ)ಚಃ, ಪುಳಕಃ, ಕಂಟಕಂ, ವಿಜೃಂಭಿತಂ, ಉದ್ಗಮನಂ, ಫುಲ್ಲಂ, ಕಸನಂ, ರೋಮಾಂಚಃ, ರೋಮವಿಕಾರಃ, ರೋಮಹರ್ಷಃ—ಈ ೧೦ **ರೋಮಾಂಚಂ** ॥ ೨೯ ॥

ಟೀ ॥ ರತ್ನಾಕರಃ, ಸರಸ್ವಾನ್, ಉದಧಿಃ, ಉದನ್ವಾನ್, ಸರಿತ್ಪತಿಃ, ಅಕೂಪಾರಃ, ಪಾರಾವಾರಃ, ತೋಯಧಿಃ, ಅರ್ಣವಃ, ಜಳರಾಶಿಃ, ಸಾಗರಃ, ಸಮುದ್ರಃ—ಈ ೧೨ **ಸಮುದ್ರಂ** ॥ ೩೦ ॥

---

(1) ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೈ (2) ಜೀವನೀಯಂ ದಕಂ ಚ (3) ಕಾರ್ಯಂ (4) ಭೃಶಕಂ. (5) ಮಹಿಕಾ (6) ಕಮುದ್ಧುಷಣ ಮುಲ್ಲ ಕಸನಂ ಚ ರೋಮೋದ್ಗಮರೋಮವಿಕಾರ ರೋಮಹರ್ಷಾಸ್ಸಮಾನಾರ್ಥಾಃ (7) ಅತಳ ಸ್ಪರ್ಶಂ—ಎಂದು ಒಂದೇ ಪದವಿರಬಹುದು. (8) ಅಗತ್ತ್ಯೆಯ.

೬೫೩ — ವೀಚೀ ಭಂಗಸ್ತರಂಗಃ ಸ್ಯಾತ್ತನ್ಮಹತ್ವೇ(1) ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಊರ್ಮಿರುತ್ಕಲಿಕೋಲ್ಲೋಲಃ ಕಲ್ಲೋಳೋ ಲಹರೀ ತಥಾ ॥ ೩೧ ॥

೬೫೪ — ಮರ್ಯಾದಾ ಕೂಲದೇಶೋಽ(2)ಸ್ಯ ವೇಳಾ ವೃದ್ಧಿಶ್ಚ ವಾರಿಣಃ ॥
ವೇಳಾವನಂ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಮುಪಕಂಠಸ್ಯ ಯದ್ವನಂ ॥ ೩೨ ॥

೬೫೫ — ಸಾಂಯಾತ್ರಿಕಃ ಪೋತವಣಿಕ್ ಪೋತಃ ಪ್ರವಹಣಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಕೂಪಕೋ ಗುಣವೃಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾನ್ನಿರ್ಯಾಮಃ ಕರ್ಣಧಾರಕಃ ॥ ೩೩ ॥

೬೫೬ — ಅಂತರ್ಜಲಚರಂ ಸತ್ವಂ ಕ್ರೂರಂ ಯಾದೋಽಭಿಧೀಯತೇ ।
ಅವಹಾರಸ್ಸ್ಮೃತೋ ಗ್ರಾಹಃ ಕುಂಭೀರೋ ನಕ್ರ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಕಚ್ಛಪಃ ಕಮಠಃ ಕೂರ್ಮಃ ತದ್ಭಾರ್ಯಾ ಚ ಢುಳೀ ಮತಾ ॥ ೩೪ ॥

೬೫೭ — ವೈಸಾರಿಣೋ ವಿಸಾರಃ ಪೃಥುರೋಮಾ ಜಲಚರೋ ಝುಷೋ ಮತ್ಸ್ಯಃ ॥
ತಿಮಿರನಿಮಿಷಶ್ಚ ಮೀನಃ ಶಕಲೀ ಶಲ್ಕೀ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ॥ ೩೫ ॥

೬೫೮ — ಸಹಸ್ರದಂಷ್ಟ್ರಃ ಪಾಠೀನಃ ಪ್ರೋಷ್ಠೀ ಚ ಶಫರೀ ಮತಾ ॥
ನಳಮೀನಶ್ಚಿಳಚಿಮಃ ಕುಳೀರಃ ಕರ್ಕಟೋ ಮತಃ ॥ ೩೬ ॥

ಟೀ ॥ ವೀಚೀ, ಭಂಗಃ, ತರಂಗಃ — ಈ ೩ **ತೆರೆ.**
ಊರ್ಮಿಃ, ಉತ್ಕಳಿಕಾ, ಉಲ್ಲೋಲಃ, ಕಲ್ಲೋಳಃ, ಲಹರೀ— ಈ ೫ **ಪೆರ್ದೆರೆ** ॥ ೩೧ ॥

ಟೀ ॥ ಮರ್ಯಾದಾ, ಕೂಲದೇಶಃ— ಈ ೨ ತಡಿ. ವೇಳಾಯೆಂಬುದು **ನೀರೊತ್ತು.**
ವೇಳಾವನಮೆಂಬುದು **ಸಮುದ್ರದ ತಡಿಯ ಬನಂ** ॥ ೩೨ ॥

ಟೀ ॥ ಸಾಂಯಾತ್ರಿಕಃ, ಪೋತವಣಿಕ್ — ಈ ೨ **ಭೈತ್ರದ ವ್ಯವಹಾರಿ.**
ಪೋತಃ, ಪ್ರವಹಣಃ— ಈ ೨ **ಭೈತ್ರಂ.** ಕೂಪಕಃ, ಗುಣವೃಕ್ಷಕಃ— ಈ ೨ **ಕೂವಕಂಬಂ.**
ನಿರ್ಯಾಮಃ, ಕರ್ಣಧಾರಕಃ— ಈ ೨ **ಕೂವಕಂಬಿಗಂ** ॥ ೩೩ ॥

ಟೀ ॥ **ಸಮುದ್ರದೊಳಗಣ ಕ್ರೂರಸತ್ವಂಗಳುಮಂ** ಯಾದಃಯೆಂಬುದು.
ಅವಹಾರಃ, ಗ್ರಾಹಃ— ಈ ೨ **ನೆಗಳು.** ಕುಂಭೀರಃ, ನಕ್ರಃ— ಈ ೨ **ಮೊಸಳೆ.**
ಕಚ್ಛಪಃ, ಕಮಠಃ, ಕೂರ್ಮಃ— ಈ ೩ **ಆವೆ.**
ಢುಳಿಯೆಂಬುದು **ಹೆಣ್ಣಾವೆ.** ॥ ೩೪ ॥

ಟೀ ॥ ವೈಸಾರಿಣಃ, ವಿಸಾರಃ, ಪೃಥುರೋಮಾ, ಜಲಚರಃ, ಝುಷಃ, ಮತ್ಸ್ಯಃ, ತಿಮಿಃ, ಅನಿಮಿಷಃ, ಮೀನಃ, ಶಕಲೀ, ಶಲ್ಕೀ, ಸಹಸ್ರದಂಷ್ಟ್ರಃ, ಪಾಠೀನಃ — ಈ ೧೩ **ಮೀನ್.**
ಪ್ರೋಷ್ಠಾ, ಶಫರೀ— ಈ ೨ **ಪೆ(ಹೆ)ಣ್ ಮೀನ್.**
ನಳಮೀನಃ, ಚಿಳಿಚಿಮಃ — ಈ ೨ **ಕಿಱುಮೀನ್.**
ಕುಳೀರಃ, ಕರ್ಕಟಕಃ— ಈ ೨ **ಎಸಡಿ.** ॥ ೩೫–೩೬ ॥

(1) ಸ್ಯಾತ್ತನ್ಮಾಹ (2) ದೇಶಸ್ಸ್ಯಾದ್ವೇಳಾ.

೬೫೯ — ಶಾಲ (1)ಶ್ಶಲಕಃ ಕುಳಿಶೋ ರಾಜೀವೋ ಲೋಹಿತಶ್ಚ ಪಲ್ಲ(ಪ)ವಿಕಃ ॥
ಶೃಂಗೀ (2)ಮದ್ಗುರವಾಗುರ್ನಂದ್ಯಾವರ್ತಾದಯೋ ಮಹಾಮತ್ಸ್ಯಾಃ ॥ ೩೭ ॥

೬೬೦ — ಮತ್ಸ್ಯವಿಶೇಷೋ ಮಕರಃ ಕರಿಮಕರೋ ಭವತಿ ತದ್ವಿಶೇಷಸ್ತು ॥
(3)ರೀರಲ್ಲ ತಿಮಿತಿಮಿಂಗಿಳ(ತಿಮಿಂಗಿಳ)ಗಿಳಾದಯೋ ಮಹಾಮತ್ಸ್ಯಾಃ ॥ ೩೮ ॥

೬೬೧ — ಕ್ಷುದ್ರಾಂಡೋ ಮತ್ಸ್ಯಸಂಘಾತಃ ಪೋತಾಧಾನಂ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಗಂಡೂಪದಃ ಕಿಂಚುಳಕೋ ಜಳೂಕಾಸ್ಸ್ಯುಃ ಜಳೌಕಸಃ ॥ ೩೯ ॥

೬೬೨ — ಮಂಡೂಕಃ ಪ್ಲವಗೋ ಭೇಕಃ ಶಾಲೂರೋ ದರ್ದುರೋ ಹರಿಃ ॥
ಪ್ಲವಂಗಮಃ ಪ್ಲವಂಗಸ್ಸ್ಯಾದ್ವರ್ಷಾಭೂಸ್ತದ್ವಧೂಃ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೪೦ ॥

೬೬೩ — ಯಾವಂತೋ ದೃಶ್ಯಂತೇ ನರಕರಿತುರಗಾದಯಸ್ಸ್ಥಳೇ ಜೀವಾಃ ॥
ತಾವಂತಸ್ಸಲಿಲೇಷ್ವಪಿ ಜಳಪೂರ್ವಾಸ್ತೇ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಾಃ ॥ ೪೧ ॥

೬೬೪ — ಉಕ್ತಾ ಮುಕ್ತಾ ಮೌಕ್ತಿಕಂ ಶೌಕ್ತಿಕೇಯಂ ।
ಮುಕ್ತಾಸ್ಫೋಟಃ ಶುಕ್ತಿರಾಖ್ಯಾಯತೇಽಸೌ ॥
ಕಂಬುಃ ಶಂಖಃ ಕ್ಷುಲ್ಲಕಾಃ ಕ್ಷುದ್ರಶಂಖಾಃ ।
ಶಂಬೂಕಾಸ್ತೇಸ್ಯುಃ ಕಪರ್ದೋ ವರಾಟಃ ॥ ೪೨ ॥

ಟೀ ॥ ಶಾಲಃ, ಶಲಕಃ, ಕುಲಿಶಃ, ರಾಜೀವಃ, ಲೋಹಿತಃ, ಪಲ್ಲವಕಃ— ಈ ೬ **ಮತ್ಸ್ಯದ ಭೇದಂಗಳ್.**
ಶೃಂಗೀ, ಮದ್ಗುಃ, ಅವಾಗುಃ, ನಂದ್ಯಾವರ್ತಃ— ಈ ೪ ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳುವು **ಪೆರ್ಮೀನ್.** ॥ ೩೭ ॥

ಟೀ ॥ **ಮತ್ಸ್ಯಭೇದಮುಂ** ಮಕರಮೆಂಬುದು. ಕರಿಮಕರಮೆಂಬುದು **ಮಕರಭೇದಂ.**
ರೀರಲ್ಲಃ, ತಿಮಿಃ, ತಿಮಿಂಗಿಳಃ (ತಿಮಿಂಗಿಳ ಗಿಳಃ) — ಈ ೪ **ಒಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯುವಪ್ಪ ಮೀನ್** ॥ ೩೮ ॥

ಟೀ ॥ ಕ್ಷುದ್ರಾಂಡಃ, ಮತ್ಸ್ಯಸಂಘಾತಃ, ಪೋತಾಧಾನಂ - ಈ ೩ **ಕಿಱಿಯ ಮೀನ ಮೊತ್ತಂ.**
ಗಂಡೂಪದಃ, ಕಿಂಚುಳಕಃ— ಈ ೨ **ನಾಯೊಳಲೆ.**
ಜಳೂಕಾ, ಜಳೌಕಾಃ — ಈ ೨ **ಜಿಗುಳೆ** ॥ ೩೯ ॥

ಟೀ ॥ ಮಂಡೂಕಃ, ಪ್ಲವಗಃ, ಭೇಕಃ, ಶಾಲೂರಃ, ದರ್ದುರಃ, ಹರಿಃ, ಪ್ಲವಂಗಮಃ, ಪ್ಲವಂಗಃ— ಈ ೮ **ಕಪ್ಪೆ.** ವರ್ಷಾಭೂಯೆಂಬುದು **ಪೆಣ್ಗಪ್ಪೆ** ॥ ೪೦ ॥

ಟೀ ॥ ನೆಲದೊಳಗುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಂ ನೀರೊಳಗೊಳವು, ಅವನು ಜಳಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನುಡಿಯುವುದು. **ನೀರ್ಮಾನಸಂ, ನೀರಾನೆ**ಯೆಂಬುದು ॥ ೪೧ ॥

ಟೀ ॥ ಮುಕ್ತಾ, ಮೌಕ್ತಿಕಂ, ಶೌಕ್ತಿಕೇಯಂ— ಈ ೩ **ಮುತ್ತು.**
ಮುಕ್ತಾಸ್ಫೋಟಃ, ಶುಕ್ತಿಃ— ಈ ೨ **ಮುತ್ತಿನ ಸಿಪ್ಪು.**
ಕಂಬುಃ, ಶಂಖಃ— ಈ ೨ **ಶಂಖಂ.**
ಕ್ಷುಲ್ಲಕಃ, ಕ್ಷುದ್ರಶಂಖಃ, ಶಂಬೂಕಃ — ಈ ೩ **ಕಿಱಿಯ ಶಂಖಂ.**
ಕಪರ್ದಃ, ವರಾಟಃ— ಈ ೨ **ಕವಡಿಕೆ** ॥ ೪೨ ॥

(1) ಶಕುಲಃ, (2) ಮುದ್ಗರ ವಾಗುಸನಂದ್ಯಾ (3) ಚೀರಿಲ್ಲಿ

೬೬೫—ಸಿಂಧುಃ ಪ್ರವಂತೀ ತಟಿನೀ ತರಂಗಿಣೀ ।
ನದೀ ಧುನೀ ನಿರ್ಝರಿಣೀ ಚ ನಿಮ್ನಗಾ ॥
ಕೂಲಂಕಷಾ ಶೈವಳಿನೀ ಸರಸ್ವತೀ ।
ಸಮುದ್ರಕಾಂತಾ ಹ್ರದಿನೀ ತಥಾಪಗಾ ॥ ೪೩ ॥

೬೬೬—ಸ್ರೋತಃ ಸ್ರೋತಸ್ವಿನೀ ಕರ್ಷೂಃ ಕುಲ್ಯಾ ದ್ವೀಪವತೀ ಸರಿತ್ ।
(1) ರೋಧೋವಕ್ರಾ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಭಿದ್ಯ ಉದ್ಯೋ ನದಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೪೪ ॥

೬೬೭—ತೀರಂ ಕೂಲಂ ತಟಂ ಕಚ್ಛಃ (2) ಪ್ರಪಾತೋ ರೋಧ ಉಚ್ಯತೇ ॥
(3) ಅರ್ವಾಕ್ಕೂಲಮಪಾರಂ ಸ್ಯಾತ್ ಪರಂ ಪಾರಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೪೫ ॥

೬೬೮—ಪಾತ್ರಂ ತು ಕೂಲಯೋರ್ಮಧ್ಯಮಾವರ್ತಃ ಪಯಸಾಂ ಭ್ರಮಃ ॥
ಪೂರಸ್ಸ್ಯಾದಂಭಸೋವೃದ್ಧಿಃ ಫೇನೋ ಡಿಂಡೀರ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೪೬ ॥

೬೬೯—ಓಘಃ ಪ್ರವಾಹೋ ವೇಣೀ ಚ ಧಾರಾ ಸ್ರೋತೋ ರಯ ಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಸಂಭೇದಸ್ಸಂಗಮೋ ನದ್ಯೋ (4) ಸ್ಸಂಭೇದ್ಯಂ ಚ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥ ೪೭ ॥

೬೭೦—ಸೈಕತಂ ಪುಳಿನ(ಂ) ದ್ವೀಪಂ ಸಿಕತಾ ವಾಳುಕಾ ಮತಾ ॥
ಮಧ್ಯೇದ್ವೀಪಮಂತರೀಪಂ ಹ್ರದಸ್ತೋಯಾಶಯೋ ಮತಃ ॥ ೪೮ ॥

ಟೀ ॥ ಸಿಂಧುಃ, ಪ್ರವಂತೀ, ತಟಿನೀ, ತರಂಗಿಣೀ, ನದೀ, ಧುನೀ, ನಿರ್ಝರಿಣೀ, ನಿಮ್ನಗಾ, ಕೂಲಂಕಷಾ, ಶೈವಳಿನೀ, ಸರಸ್ವತೀ, ಸಮುದ್ರಕಾಂತಾ, ಹ್ರದಿನೀ, ಆಪಗಾ, ಸ್ರೋತಃ, ಸ್ರೋತಸ್ವಿನೀ, ಕರ್ಷೂಃ, ಕುಲ್ಯಾ, ದ್ವೀಪವತೀ, ಸರಿತ್, ರೋಧೋವಕ್ರಾ—ಈ ೨೧ **ತೊಱೆ.**
ಭಿದ್ಯಃ, ಉದ್ಯಃ, ನದಃ—ಈ ೩ **ಗಂಡುದೊಱೆ** ॥ ೪೩—೪೪ ॥

ಟೀ ॥ ತೀರಂ, ಕೂಲಂ, ತಟಂ, ಕಚ್ಛಃ, ಪ್ರಪಾತಃ, ರೋಧಃ—ಈ ೬ **ತೊಱೆಯ ತಡಿ.**
[ಅಪಾರವೆಂಬುದು **ಅರ್ವಾಕ್ಕೂಲಂ**] ಪಾರವೆಂಬುದು **ತಡಿ** ॥ ೪೫ ॥

ಟೀ ॥ **ಎರಡು ತಡಿಯ ನಡು** ಪಾತ್ರವೆಂಬುದು. ಆವರ್ತವೆಂಬುದು **ಸುೞಿ.**
ಪೂರಯೆಂಬುದು **ತೊಱೆಯ ಭೂ(ಬೂ)ರಂ.** ಫೇನಃ, ಡಿಂಡೀರಃ—ಈ ೨ **ನೊರೆ** ॥ ೪೬ ॥

ಟೀ ॥ ಓಘಃ, ಪ್ರವಾಹಃ, ವೇಣೀ, ಧಾರಾ, ಸ್ರೋತಃ, ರಯಃ—ಈ ೬ **ತೊಱೆಯ ಹರಿಹಂ.** ಸಂಭೇದಃ, ಸಂಗಮಃ, ಸಂಭೇದ್ಯಂ—ಈ ೩ **ಕೂಡಲ್** ॥ ೪೭ ॥

ಟೀ ॥ ಸೈಕತಃ, ಪುಳಿನಂ, ದ್ವೀಪಂ, (ಸಿಕತಾ)—ಈ ೩ **ಮಳಲದೀಣೆ (ದಿಣ್ಣೆ).**
ಸಿಕತಾ, ವಾಳುಕಾ—ಈ ೨ **ಮಣಲ್.**
ಅಂತರೀಪವೆಂಬುದು **ಸುತ್ತುಂಗಡಲ ಹರಿದ ಕುಱುವಂ.**
ಹ್ರದಃ, ತೋಯಾಶಯಃ—ಈ ೨ **ಮಡು** ॥ ೪೮ ॥

---

(1) ರೋಧೋವಪ್ರಸ್ತು (2) ಪ್ರಯಾತೋ (3) ಉರ್ವಾಕ್ಕೂ (4) ಸಂವೇದ್ಯಶ್ಚ

೬೭೧—ಚಕ್ರಾಣಿ ಪುಟಭೇದಾಸ್ಸ್ಯುಃ ಸೇತುರ್ವಾರಣ ಉಚ್ಯತೇ ॥
(1) ಆಧಾರಸ್ತು ರಯಃಪ್ರೋಕ್ತಃ ತಳ್ಪಂ ಸ್ಯಾದುಡುಪಃ ಪ್ಲವಃ ॥ ೪೯ ॥

೬೭೨—(2) ಅರಿತ್ರಂ ಕೋಟಿಪ(ಪಾ)ತ್ರಂ ಸ್ಯಾತ್ಪುಳಿಂದೋ ಮಂಗ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೫೦ ॥

೬೭೩—ಭಾಗೀರಥೀ ಸುರಸರಿದ್ವಿಷ್ಣುಪದೀ ಜಾಹ್ನವೀ ತಥಾ ಗಂಗಾ ।
(3) ಮಂದಾಕಿನೀ ತ್ರಿಪಥಗಾ ಸರಿದ್ವರಾ ತ್ರಿದಶದೀರ್ಘಿಕಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ॥ ೫೧ ॥

೬೭೪—ಗೋದಾವರೀ ಚ ಗೋದಾ ಕಾಳಿಂದೀ ದಿನಕರಾತ್ಮಜಾ ಯಮುನಾ ॥
ಶೋಣೋ ಹಿರಣ್ಯಬಾಹುರ್ಮೇಖಳಕನ್ಯಾ ಚ ನರ್ಮದಾ ರೇವಾ ॥ ೫೨ ॥

೬೭೫—ವೇಶಂತಃ ಪಲ್ವಲಂ ತಳ್ಪಂ ಕಾಸಾರಸ್ಸರಸೀ ಸರಃ ॥
ಅಖಾತೋ ದೇವಖಾತಃ ಸ್ಯಾತ್ಖಾತಾ ಪುಷ್ಕರಿಣೀ ಭವೇತ್ ॥ ೫೩ ॥

೬೭೬—ಆಧಾರಶ್ಚ ತಡಾಗಸ್ಸ್ಯಾದಾಳೀ ಪಾಳೀ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಪರಿಖಾ ದೀರ್ಘಿಕಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಖಾತಾಯಾ ಪರಿತಃ ಪುರಂ ॥ ೫೪ ॥

ಟೀ ॥ ಚಕ್ರಾದಿ, ಪುಟಭೇದಃ ಈ ೨ **ತೋಯೆಯ ಮುರಿವು.**
ಸೇತುಃ, ವಾರಣಃ—ಈ ೨ **ಕಟ್ಟೆ.** ಆಧಾರವೆಂಬುದು **ಹರಿಯುವುದು.**
ತಳ್ಪಂ, ಉಡುಪಃ, ಪ್ಲವಃ—ಈ ೩ **ತೆಪ್ಪಂ** ॥ ೪೯ ॥

ಟೀ ॥ ಅರಿತ್ರಂ, ಕೋಟಿಪತ್ರಂ—ಈ ೨ **ನಾವೆಯ ಸೋಗೆ.** K. 392
ಪುಳಿಂದಃ, ಮಂಗಃ—ಈ ೨ **ನಾವೆಯ ಬಿಸುೞು** ॥ ೫೦ ॥

ಟೀ ॥ ಭಾಗೀರಥೀ, ಸುರಸರಿತ್, ವಿಷ್ಣುಪದೀ, ಜಾಹ್ನವೀ, ಗಂಗಾ—ಈ ೫ **ಗಂಗೆ.** ॥ ೫೧ ॥

ಟೀ ॥ ಗೋದಾವರೀ, ಗೋದಾ—ಈ ೨ **ಗೋದಾವರಿ.**
ಕಾಳಿಂದೀ, ದಿನಕರಾತ್ಮಜಾ, ಯಮುನಾ—ಈ ೩ **ಯಮುನೆ**
ಶೋಣಃ, ಹಿರಣ್ಯಬಾಹುಃ—ಈ ೨ **ಶೋಣನದಿ.**
ಮೇಖಳಕನ್ಯಾ, ನರ್ಮದಾ, ರೇವಾ—ಈ ೩ **ನರ್ಮದೆ.** ॥ ೫೨ ॥

ಟೀ ॥ ವೇಶಂತಃ, ಪಲ್ವಲಂ, ತಳ್ಪಂ—ಈ ೩ **ಕೊಳಹೆ.**
ಕಾಸಾರಃ, ಸರಸೀ, ಸರಃ—ಈ ೩ **ಕೊಳನು**
ಅಖಾತಃ, ದೇವಖಾತಃ—ಈ ೨ **ಅಗೞದುದು.**
ಖಾತಾ, ಪುಷ್ಕರಣೀ—ಈ ೨ **ಹೊಕ್ಕರಣೆ.** ॥ ೫೩ ॥

ಟೀ ॥ ಆಧಾರಃ, ತಟಾಕಃ—ಈ ೨ **ಕೆಱೆ.** ಆಳೀ, ಪಾಳೀ—ಈ ೨ **ಏಱಿ.**
ಪರಿಖಾ, ದೀರ್ಘಿಕಾ—ಈ ೨ **ದೀರ್ಘಿಕೆ.** ಖಾತಾಯೆಂಬುದು **ಅಗೞ್** ॥ ೫೪ ॥

---

(1) ಆತ?(ಧಾ)ರಸ್ತ್ವರಪಣ್ಯಂ ಚ (2) ತರೀರ್ನೌರ್ಮಂಗಿನೀ ಬೇಡಾ ನೌದಂಡಃ ಕ್ಷೇಪಣೀಮತಾ ॥ (ಅಧಿಕ)
(3) ಮಂದಾಕಿನೀ ತ್ರಿಪಥಗಾ ಸರಿದ್ವರಾ ತ್ರಿದಶದೀರ್ಘಿಕಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ (ಅಧಿಕ).

೬೭೭—ಪರೀವಾಹೋ ಜಳೋಚ್ಛ್ವಾಸಾಃ ಉತ್ಸಃ ಪ್ರಸ್ರವಣಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ವಿಪ್ರುಷೋ ಬಿಂದವಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಪೃಷತಃ ಪೃಷತಾಸ್ತಥಾ ॥ ೫೫ ॥

೬೭೮—[1] ಪಿಚ್ಛಿಲಂ ಸ್ಯಾದ್ವಿಜಲಕಂ ಪಂಕಃ ಸಾದೋ ನಿಷದ್ವರಃ ॥
ಜಂಬಾಳಃ ಕರ್ದಮಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಬುಧೈ[2] ರವಕಿಲಸ್ತಥಾ ॥ ೫೬ ॥

೬೭೯—ಸಹಸ್ರಪತ್ರಂ ಶತಪತ್ರಮಂಬುಜಂ ।
ಕುಶೇಶಯಂ ತಾಮರಸಂ ಸರೋರುಹಂ ॥
ಬಿಸಪ್ರಸೂನಂ ಕಮಳಂ ಮಹೋತ್ಪಳಂ ।
ಸರೋಜಮಬ್ಜಂ ನಳಿನಂ[3] ಚ ಪುಷ್ಕರಂ ॥ ೫೭ ॥

೬೮೦—ರಾಜೀವಮರವಿಂದಂ ಚ ಪದ್ಮಂ ಪಂಕಜಮಿಷ್ಯತೇ ।
ರಕ್ತಂ ಕೋಕನದಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪುಂಡರೀಕಂ ಸಿತಾಂಬುಜಂ ॥ ೫೮ ॥

೬೮೧—ಸೌಗಂಧಿಕಂ ತು ಕಲ್ಹಾರಂ ಸ್ಯಾದಿಂದೀವರಮುತ್ಪಳಂ ॥
ನೀಳೋತ್ಪಳಂ ಕುವಳಯಂ ಕೈರವಂ ಕುಮುದಂ ವಿದುಃ ॥ ೫೯ ॥

೬೮೨—ಕರ್ಣಿಕಾ ಬೀಜಕೋಶಃ ಸ್ಯಾತ್ಕಿಂಜಲ್ಕಂ ಕೇಸರಂ ಮತಂ ॥
ಮೃಣಾಳಂ ಸ್ಯಾದ್ಬಿಸಂ ಕಂದೋ ಬಿಸಿನೀ ನಳಿನೀ ಭವೇತ್ ॥ ೬೦ ॥

ಟೀ ॥ ಪರೀವಾಹಃ, ಜಳೋಚ್ಛ್ವಾಸಃ— ಈ ೨ **ಕಡೆಗೋಡಿ.**
ಉತ್ಸಃ, ಪ್ರಸ್ರವಣಂ— ಈ ೨ **ಉಪ್ಪರ್ಸರಂ.** ವಿಪ್ರುಷಃ, ಬಿಂದುಃ— ಈ ೨ **ಹನಿ.**
ಪೃಷತ್, ಪೃಷತಃ— ಈ ೨ **ತುಂತುರ್ವನಿ** ॥ ೫೫ ॥

ಟೀ ॥ ಪಿಚ್ಛಿಲಂ, ವಿಜಲಕಂ— ಈ ೨ **ಕೆಸಱುಳ್ಳೆಡೆ.**
ಪಂಕಃ, ಸಾದಃ, ನಿಷದ್ವರಃ, ಜಂಬಾಳಃ, ಕರ್ದಮಃ, ಅವಕಿಲಃ– ಈ ೬ **ಕೆಸಱು** ॥ ೫೬ ॥

ಟೀ ॥ ಸಹಸ್ರಪತ್ರಂ, ಶತಪತ್ರಂ, ಅಂಬುಜಂ, ಕುಶೇಶಯಂ, ತಾಮರಸಂ, ಸರೋರುಹಂ, ಬಿಸಪ್ರಸೂನಂ, ಕಮಳಂ, ಮಹೋತ್ಪಳಂ, ಸರೋಜಂ, ಅಬ್ಜಂ, ನಳಿನಂ, ಪುಷ್ಕರಂ, ರಾಜೀವಂ, ಅರವಿಂದಂ, ಪದ್ಮಂ, ಪಂಕಜಂ — ಈ ೧೭ **ತಾವರೆ.**
ಕೋಕನದ ಎಂಬುದು **ಕೆಂದಾವರೆ.** ಪುಂಡರೀಕಮೆಂಬುದು **ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆ** ॥೫೭-೫೮॥

ಟೀ ॥ ಸೌಗಂಧಿಕಂ, ಕಲ್ಹಾರಂ— ಈ ೨ **ಚೆನ್ನೆಯ್ದಿಲ್.**
ಇಂದೀವರಂ, ಉತ್ಪಳಂ– ಈ ೨ **ನೆಯ್ದಿಲ್.**
ನೀಳೋತ್ಪಳಂ, ಕುವಳಯಂ – ಈ ೨ **ಕರ್ನೆಯ್ದಿಲ್.**
ಕೈರವಂ, ಕುಮುದಂ— ಈ ೨ **ಬಿಳಿಯ ನೆಯ್ದಿಲ್** ॥ ೫೯ ॥

ಟೀ ॥ ಕರ್ಣಿಕಾ, ಬೀಜಕೋಶೀ— ಈ ೨ **ಕರ್ಣಿಕೆ.**
ಕಿಂಜಲ್ಕಂ, ಕೇಸರಂ— ಈ ೨ **ಕೇಸರಂ.** ಮೃಣಾಳಃ, ಬಿಸಂ– ಈ ೨ **ನಾಳಂ.**
ಕಂದಃ, ಬಿಸಿನೀ, ನಳಿನೀ– ಈ ೩ **ಅವಱ ಗೆಡ್ಡೆ** ॥ ೬೦ ॥

---

(1) ವಿಚ್ಛಿಲಂ ಸ್ಯಾದ್ವಿಜಪಿಲಂ (2) ರಿಚಕಿಲಸ್ತಥಾ (3) ಮಲಿನಂ

೬೮೩—ಕುಮುದ್ವತೀ ಕುಮುದಿನೀ ಬುಧೈಃ ಕೈರವಣೀ ಮತಾ ॥
ಶೈವಾಳಂ ಶೈವಳಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಜಳಶೂಕಂ ಚ ನೀಳಿಕಾ ॥ ೬೧ ॥

೬೮೪—ಅಂಧುಃ ಕೂಪಃ ಪ್ರಧೀರ್ನೇಮಿಃ ಚುರೀ ಚುಂಡೀ ಚ [1] ಚೂಚುಕಃ ॥
ನಿಪಾನಮುದಪಾನಂ ಸ್ಯಾ [2] ದ್ವಾಪ್ಯಾಹಾವಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೬೨ ॥

೬೮೫—ಉದ್ಘಾಟಕಂ ಘಟೀಯಂತ್ರಂ ಪಾದಾವರ್ತೋಽರಘಟ್ಟಕಃ ॥
[3] ಯಾನಂ ತು ಸಾರಿಣೀ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಪ್ರಣಾಳೀ ಜಳಪದ್ಧತಿಃ ॥ ೬೩ ॥

ಇತಿ

ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧ ವಿರಚಿತಾಯಾಂ

ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾಯಾಂ

ಪಾತಾಳಕಾಂಡಂ ತೃತೀಯಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ

ಟೀ ॥ ಕುಮುದ್ವತೀ, ಕುಮುದಿನೀ, ಕೈರವಣೀ – ಈ ೩ **ನೆಯ್ದಿಲ್ಗೊಳಂ.**
ಶೈವಾಳಂ, ಶೈವಳಂ, ಜಳಶೂಕಂ, ನೀಳಿಕಾ— ಈ ೪ **ಪಾವಸೆ** ॥ ೬೧ ॥

ಟೀ ॥ ಅಂಧುಃ, ಕೂಪಃ— ಈ ೨ **ಬಾವಿ.** ಪ್ರಧೀಃ, ನೇಮಿಃ, (ಅದಱ ಜ್ಯಾಟ)
ಚುರೀ, ಚುಂಡೀ, ಚೂಚುಕಃ— ಈ ೩ **ಬಗರಗೆ.**
ನಿಪಾನಂ, ಉದಪಾನಂ, ವಾಪೀ, ಆಹಾವಃ – ಈ ೪ **ಬೆಂಚೆ** ॥ ೬೨ ॥

ಟೀ ॥ ಉದ್ಘಾಟಕಂ, ಘಟೀಯಂತ್ರಂ, ಪಾದಾವರ್ತಃ, ಅರಘಟ್ಟಕಃ– ಈ ೪ **ರಾಟಣಂ.**
ಯಾನಂ, ಸಾರಿಣೀ— ಈ ೨ **ಹರಿಕೇಣಿ.** ಪ್ರಣಾಳೀ, ಜಳಪದ್ಧತಿಃ– ಈ ೨ **ಹರಿನಾಳಿ** ॥ ೬೩ ॥

ಇದು

ನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಹಲಾಯುಧ ಟೀಕೆಯೊಳ್

ಪಾತಾಳಕಾಂಡಂ ತೃತೀಯಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಓಂ ಗುರುಭ್ಯೋನಮಃ

---

(1) ಚೂತಕಃ (2) ಚ ಬಾಹ್ಯಾಹಾವಶ್ಚ (3) ಪಾನಂ ತು ಸಾರಣಿಃ

॥ ಶ್ರೀ ॥

೪. ಸಾಮಾನ್ಯಕಾಂಡಂ

೬೮೬—ನಿಕರನಿಕಾಯನಿವಹವಿಸರವ್ರಜ ಪುಂಜ ಸಮೂಹಸಂಚಯಾಃ ॥
ಸಮುದಯಸಾರ್ಥ(ಕ) ಯೂಥನಿಕುರುಂಬ ಕದಂಬಕ ಪೂಗರಾಶಯಃ ॥
ಚಯಸಮವಾಯಬೃಂದ ಸಂದೋಹ ಸಮಾಜವಿತಾನ ಸಂಹತಿಃ ।
ಪ್ರಕರ(1)(ಗ)ಣೌಘ ಸಂಘಸಂಘಾತ ವ್ರಾತ ಕುಳೋತ್ಕರಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೧ ॥

೬೮೭—ಪಟಳಂ ಪೇಟಕಂ ಚಕ್ರಂ ಚಕ್ರವಾಳಂ ಚ ಮಂಡಳಂ ।
ಜಾಳಂ ಜಾತಂ ತಥಾ ವ್ಯೂಹೋ ವಾರ ಸ್ತೋಮಶ್ಚ ತೇ ಸಮಾಃ ॥ ೨ ॥

೬೮೮—ಸೂಕ್ಷ್ಮಲೇಶಲವಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಕ್ಷುದ್ರದಭ್ರಕಣಾಣವಃ ॥
ಕಿಂಚಿನ್ಮಾತ್ರ ತನುಸ್ತೋಕ ಹ್ರಸ್ವಾಲ್ಪ ತ್ರುಟಯಸ್ಸಮಾಃ ॥ ೩ ॥

೬೮೯—ಪ್ರಾಗ್ರ್ಯಂ ಪ್ರಾಗ್ರಹರಂ ಪ್ರವೇಕಮಪರಂ ವರ್ಯಂ ವರೇಣ್ಯಂ ವರಂ ।
ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪ್ರ(ಪ್ರೇ)ಷ್ಠಮನುತ್ತಮ(ರ)ಂ ಚ ಮಧುರಂ ಮಂಜು ಪ್ರಿಯಂ [ಮಂಜುಳಂ ॥
ಹೃದ್ಯಂ ಹಾರಿಮನೋಹರಂ ಚ ರುಚಿರಂ ಕಾಂತಂ ಪರಂ ಸುಂದರಂ ।
ಸೌಮ್ಯಂ(3) ಸಾಧು ಚ ವಲ್ಗು ಚಾರು ಸುಷಮಂ ವಾಮಂ ಶುಭಂ ಪೇಶಲಂ ॥ ೪ ॥

ಟೀ ॥ ನಿಕರಃ, ನಿಕಾಯಃ, ನಿವಹಃ, (ನಿಬದ್ಧಃ,) ವಿಸರಃ, ವ್ರಜಃ, ಪುಂಜಃ, ಸಮೂಹಃ, ಸಂಚಯಃ, ಸಮುದಯಃ, ಸಾರ್ಥಃ, ಯೂಥಃ, ನಿಕುರುಂಬಃ, ಕದಂಬಕಃ, ಪೂಗಃ, ರಾಶಿಃ, ಚಯಃ, ಸಮವಾಯಃ, ಬೃಂದಃ, ಸಂದೋಹಃ, ಸಮಾಜಃ, ವಿತಾನಃ, ಸಂಹತಿಃ, ಪ್ರಕರಃ, ಗಣಃ, ಓಘಃ, ಸಂಘಃ, ಸಂಘಾತಃ, ವ್ರಾತಃ, ಕುಲಃ, ಉತ್ಕರಃ, ಪಟಳಂ, ಪೇಟಕಂ, ಚಕ್ರಂ, ಚಕ್ರವಾಳಂ, ಮಂಡಳಂ, ಜಾಳಂ, ಜಾತಂ, ವ್ಯೂಹಃ, ವಾರಃ, ಸ್ತೋಮಃ– ಈ ೩೯ **ಸಮೂಹಂ** ॥ ೧–೨ ॥

ಟೀ ॥ ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ, ಲೇಶಃ, ಲವಃ, ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಃ, ಕ್ಷುದ್ರಂ, ದಭ್ರಂ, ಕಣಃ, ಅಣುಃ, ಕಿಂಚಿತ್, ಮಾತ್ರಃ, ತನುಃ, ಸ್ತೋಕಃ, ಹ್ರಸ್ವಃ, ಅಲ್ಪಃ, ತ್ರುಟಿಃ- ಈ ೧೫ **ಕಿಱಿದು** ॥ ೩ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾಗ್ರ್ಯಂ, ಪ್ರಾಗ್ರಹರಂ, ಪ್ರವೇಕಂ, ಅಪರಂ, ವರ್ಯಂ, ವರೇಣ್ಯಂ, ವರಂ, ಶ್ರೇಷ್ಠಂ, ಪ್ರಷ್ಠಂ, ಅನುತ್ತಮಂ(ರ), ಮಧುರಂ, ಮಂಜು, ಪ್ರಿಯಂ, ಮಂಜುಳಂ, ಹೃದ್ಯಂ, ಹಾರಿ, ಮನೋಹರಂ, ರುಚಿರಂ, ಕಾಂತಂ, ವರಂ, ಸುಂದರಂ, ಸೌಮ್ಯಂ, ಸಾಧು, ವಲ್ಗು, ಚಾರು ಸುಷಮಂ, ವಾಮಂ, ಶುಭಂ, ಪೇಶಲಂ – ಈ ೨೯ **ಒಳ್ಳಿತು** ॥ ೪ ॥

(1) ಘನೌಘ (2) ಸೌಖ್ಯ

೬೯೦—ಅಗ್ರ್ಯಂ ಪ್ರಧಾನಂ ಪ್ರಮುಖಂ ಪುರೋಗಂ ।
ಮುಖ್ಯಂ ಪರಾರ್ಧ್ಯಂ ಪ್ರವರಂ ಪ್ರಬರ್ಹಂ ॥
ಅಗ್ರೇಸರಂ ಸತ್ತಮಮುತ್ತಮಂ ಚ ।
ಗ್ರಾಮಣ್ಯಮಗ್ರಣ್ಯಮುದಾಹರಂತಿ ॥ ೫ ॥

೬೯೧—ಶಂಕಾವಿತರ್ಕಸ್ಸಂದೇಹಸ್ಸಂಶಯೋ (1)ವಿಭ್ರಮಸ್ತಥಾ ॥
ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾ (2)ವಿಶಂಕಾ ಚ ಭ್ರಾಂತಿರೇಕಾರ್ಥ ವಾಚಕಾಃ ॥ ೬ ॥

೬೯೨—ಸಮೀಪಂ ಸನೀಡಂ ಸಮರ್ಯಾದಮಾರಾತ್ ।
ಸದೇಶಂ ಸವೇಶಂ (3)ಸವೇದೋಪಕಂಠಂ ॥
(ತಥಾ)ಭ್ಯರ್ಣ (ಮಭ್ಯಗ್ರ) ಮಭ್ಯಾಶಮಾಹು ।
ರ್ಬುಧಾಸ್ಸನ್ನಿಧಾನಾಂತಿಕೇ ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟಂ ॥ ೭ ॥

೬೯೩—ಆಸನ್ನಂ ಸವಿಧಂ ಪಾರ್ಶ್ವಮುಪಾಂತಮಪದಾಂತರಂ ।
ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ ಪರಂ ದೂರಮಾರಾದ್ವ್ಯವಹಿತಂ ಮತಂ ॥ ೮ ॥

೬೯೪—ಸದೃಕ್ಸಮಾನಃ ಸದೃಶಃ ಸದೃಕ್ಷಃ ।
ಪ್ರಖ್ಯಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಪ್ರತಿಮಃ ಪ್ರಕಾರಃ ॥
ತುಲ್ಯಃ ಸಮಃ ಸನ್ನಿಭಮಿತ್ಯಭಿನ್ನಾಃ ।
ಶಬ್ದಾಃ ಪ್ರಯೋಗೇಷು ಗವೇಷಣೀಯಾಃ ॥ ೯ ॥

೬೯೫—ಲೋಲಂ ಚಪಳಂ ಚಟುಳಂ ಪ್ರಚಳಂ ತರಳಂ ಪರಿಪ್ಲವಮಧೀರಂ ॥
ಪಾರಿಪ್ಲವಂ ಚ ಧೀರಾ ಶ್ಚಳಾಚಳಂ ಚಂಚಳಂ ಚ ಕಥಯಂತಿ ॥ ೧೦ ॥

ಟೀ ॥ ಅಗ್ರ್ಯಂ, ಪ್ರಧಾನಂ, ಪ್ರಮುಖಂ, ಪುರೋಗಂ, ಮುಖ್ಯಂ, ಪರಾರ್ಧ್ಯಂ, ಪ್ರವರಂ, ಪ್ರಬರ್ಹಂ, ಅಗ್ರೇಸರಂ,ಸತ್ತಮಂ, ಉತ್ತಮಂ, ಗ್ರಾಮಣೀಃ, ಅಗ್ರಣೀಃ– ಈ ೧೩ **ಮುಖ್ಯಂ** ॥ ೫ ॥

ಟೀ ॥ ಶಂಕಾ, ವಿತರ್ಕಃ, ಸಂದೇಹಃ, ಸಂಶಯಃ, ವಿಭ್ರಮಃ, ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾ, ವಿಶಂಕಾ, ಭ್ರಾಂತಿಃ – ಈ ೮ **ಸಂದೇಹಂ** ॥ ೬ ॥

ಟೀ ॥ ಸಮೀಪಂ, ಸನೀಡಂ, ಸಮರ್ಯಾದಂ, ಆರಾತ್, ಸದೇಶಂ, ಸವೇಶಂ, ಸವೇದಃ, (ಸಮೀಪಃ) ಉಪಕಂಠಂ, ಅಭ್ಯರ್ಣಂ, (ಅಭ್ಯಗ್ರಂ), ಅಭ್ಯಾಶಂ, ಸನ್ನಿಧಾನಂ, ಅಂತಿಕಂ, ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟಂ ॥ ೭ ॥

ಟೀ ॥ ಆಸನ್ನಂ, ಸವಿಧಂ, ಪಾರ್ಶ್ವಂ, ಉಪಾಂತಂ, ಅಪದಾಂತರಂ– ಈ ೧೮ **ಸಮೀಪಂ.** ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ, ಪರಂ, ದೂರಂ, ಆರಾತ್, ವ್ಯವಹಿತಂ— ಈ ೫ **ದೂರಂ** ॥ ೮ ॥

ಟೀ ॥ ಸದೃಕ್, ಸಮಾನಂ, ಸದೃಶಂ, ಸದೃಕ್ಷಂ, ಪ್ರಖ್ಯಂ, ಪ್ರಕಾಶಂ, ಪ್ರತಿಮಂ, ಪ್ರಕಾರಂ, ತುಲ್ಯಂ, ಸಮಂ, ಸನ್ನಿಭಂ – ಈ ೧೧ **ಸರಿ** ॥ ೯ ॥

ಟೀ ॥ ಲೋಲಂ, ಚಪಳಂ, ಚಟುಳಂ, ಪ್ರಚಳಂ, ತರಳಂ, ಪರಿಪ್ಲವಂ, ಅಧೀರಂ, ಪಾರಿಪ್ಲವಂ, ಚಳಾಚಳಂ, ಸಂಚಳಂ– ಈ ೧೦ **ಸಂಚಳಂ** ॥ ೧೦ ॥

(1) ಹೋರಕ ವಿಭ್ರಮಾ, ಯಾರೇಕವಿಭ್ರಮಾಃ (2) ವಿಕಲ್ಪಶ್ಚ (3) ಸಸೀಮೋಪ

೧೯೬ – ವಕ್ರಂ ವೃಜಿನಂ ಭಂಗುರಮಾವಿದ್ಧಂ ವೇಲ್ಲಿತಂ ನತಂ ಜಿಹ್ಮಂ ॥
ಭುಗ್ನಮರಾಳಂ ಕುಟಿಳಂ ವ್ಯಾಕುಂಚಿತಮೂರ್ಮಿಮತ್ಕಥಿತಂ ॥ ೧೧ ॥

೧೯೭ – ದ್ರಾಕ್ ಚಪಳಂ ಲಘು(1) ಮಂಕ್ಷು ಮನಾಕ್ ತೂರ್ಣಂ ತ್ವರಿತಮಾಶು [ಶೀಘ್ರಮರಂ ॥
ಅಹ್ನಾಯ ಸತ್ವರಂ ಚ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದ್ರುತಮಂಜಸಾ ಝಟಿತಿ ॥ ೧೨ ॥

೧೯೮ — ಸತತಂ ಸಂತತಮನಿಶಂ ನಿತ್ಯಮಜಸ್ರಂ ಚ (2)ಶಶ್ವದಶ್ರಾಂತಂ ॥
ಅವಿರತಮನವರತಂ ಸ್ಯಾದೇಕಾರ್ಥಮನಾರತಮಸಕ್ತಂ ॥ ೧೩ ॥

೧೯೯–ಬೃಹದುರು ಗುರು ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಪುರು ಪೃಥು ಪೃಥುಳಂ ಮಹದ್ವಿಶಾಳಂ ಚ ॥
ವ್ಯೂಢಂ ವಿಪುಳಂ (3)ಭದ್ರಂ ವರಿಷ್ಠಮೇಕಾರ್ಥಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ॥ ೧೪ ॥

೨೦೦— ಯುಗ್ಮಂ ಯುಗಂ ಚ ಯುಗಳಂ ದ್ವಂದ್ವಂ ದ್ವಿತಯಂ ದ್ವಯಂ [ಯಮಂ ಯಮಳಂ ॥
ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಯೋಶ್ಚ ಯುಗ್ಮಂ ಮಿಥುನಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ ಕಥ್ಯತೇ ಸದ್ಭಿಃ ॥ ೧೫ ॥

೨೦೧ — ಪ್ರಾಜ್ಯಂ ಭೂರಿ ಪ್ರಭೂತಂ ಚ ಪ್ರಚುರಂ ಬಹುಳಂ ಬಹು ॥
(4) ವಿಪುಳಂ ಪುಷ್ಕಲಂ ಪುಷ್ಟ (5)ಮದಭ್ರಮಭಿಧೀಯತೇ ॥ ೧೬ ॥

೨೦೨ — ಆಚಿತಂ ನಿಚಿತಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಛನ್ನಂ ಕೀರ್ಣಂ ಚ ಸಂಕುಳಂ ॥
ಆಕುಳಂ ಭರಿತಂ ಪೂರ್ಣಂ ನಾತಿನಾನಾರ್ಥವಾಚಕಾಃ ॥ ೧೭ ॥

ಟೀ ॥ ವಕ್ರಂ, ವೃಜಿನಂ, ಭಂಗುರಂ, ಆವಿದ್ಧಂ, ವೇಲ್ಲಿತಂ, ನತಂ, ಜಿಹ್ಮಂ, ಭುಗ್ನಂ, ಅರಾಳಂ, ಕುಟಿಳಂ, ವ್ಯಾಕುಂಚಿತಂ, ಊರ್ಮಿಮತ್— ಈ ೧೨ **ಕೊಂಕಿದುದು** ॥ ೧೧ ॥

ಟೀ ॥ ದ್ರಾಕ್, ಚಪಳಂ, ಲಘು, ಮಂಕ್ಷು, ಮನಾಕ್, ತೂರ್ಣಂ, ತ್ವರಿತಂ, ಆಶು, ಶೀಘ್ರಂ, ಅರಂ, ಅಹ್ನಾಯ, ಸತ್ವರಂ, ಕ್ಷಿಪ್ರಂ, ದ್ರುತಂ, ಅಂಜಸಾ, ಝಟಿತಿ— ಈ ೧೬ **ಶೀಘ್ರಂ** ॥ ೧೨ ॥

ಟೀ ॥ ಸತತಂ, ಸಂತತಂ, ಅನಿಶಂ, ನಿತ್ಯಂ, ಅಜಸ್ರಂ, ಶಶ್ವತ್, ಅಶ್ರಾಂತಂ, ಅವಿರತಂ, ಅನವರತಂ, ಅನಾರತಂ, ಅಸಕ್ತಂ— ಈ ೧೧ **ಸಂತತಂ** ॥ ೧೩ ॥

ಟೀ ॥ ಬೃಹತ್, ಉರು, ಗುರು, ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ, ಪುರು, ಪೃಥು, ಪೃಥುಳಂ, ಮಹತ್, ವಿಶಾಲಂ, ವ್ಯೂಢಂ, ವಿಪುಳಂ, ಭದ್ರಂ, ವರಿಷ್ಠಂ- ಈ ೧೨ **ಹಿರಿದು** ॥ ೧೪ ॥

ಟೀ ॥ ಯುಗ್ಮಂ, ಯುಗಂ, ಯುಗಳಂ, ದ್ವಂದ್ವಂ, ದ್ವಿತಯಂ, ದ್ವಯಂ, ಯಮಂ, ಯಮಳಂ— ಈ ೮ **ಅವಳ್. ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿರ್ವರುಮಂ** ಮಿಥುನಮೆಂಬುದು ॥ ೧೫ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾಜ್ಯಂ, ಭೂರಿ, ಪ್ರಭೂತಂ, ಪ್ರಚುರಂ, ಬಹುಳಂ, ಬಹು, ವಿಪುಳಂ, ಪುಷ್ಕಳಂ ಪುಷ್ಟಂ, ಅದಭ್ರಂ— ಈ ೧೮ **ನೊಕ್ಕಳಂ** ॥ ೧೬ ॥

ಟೀ ॥ ಆಚಿತಂ, ನಿಚಿತಂ, ವ್ಯಾಪ್ತಂ, ಛಂನಂ, ಕೀರ್ಣಂ, ಸಂಕುಳಂ, ಆಕುಳಂ, ಭರಿತಂ ಪೂರ್ಣಂ— ಈ ೯ **ಸಂದಣಿ** ॥ ೧೭ ॥

---

(1) ಮಕ್ಷು (2) ಸ್ರಾಕ್ (3) ರುಂದ್ರಂ, ರುದ್ರಂ (4) ಪುರುಜಂ (5) ಮುದಗ್ರ

೨೦೩ – ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯಾದಿಷ್ಟಂ ನಿರಾಕೃತಂ ॥
ನಿರಸ್ತಮುಪವಿದ್ಧಂ ಚ ಪ್ರ(ಪ್ರಾ)ಜ್ಞಾಃ ಪರಿಹೃತಂ ವಿದುಃ ॥ ೧೮ ॥

೨೦೪ — ಪ್ರ(ಅ)ತ್ಯಾಕಾರಃ ಪರಿಭವೋ (1)ನಿಕಾರಶ್ಚ ಪರಾಭವಃ ॥
ಅನಾದರಶ್ಚಾಭಿಭವಃ ತಿರಸ್ಕಾರಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೧೯ ॥

೨೦೫ — ಘೋರಂ ಪ್ರತಿಭಯಂ ಭೀಮಂ ದಾರುಣಂ ಸ್ಯಾದ್ಭಯಾನಕಂ ॥
ಆಭೀಲಂ ಭೀಷಣಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಭೈರವಂ ಚ (2)ಭಯಾವಹಂ ॥ ೨೦ ॥

೨೦೬ — ಸಖ್ಯಂ ಸಾಪ್ತಪದೀನಂ(3) ಚ ಸೌಹಾರ್ದಂ ಸೌಹೃದಂ ತಥಾ ॥
ಸ್ನೇಹಃ ಪ್ರೀತಿರಜರ್ಯಂ ಚ ಸಂಗತಿಂ ಚ ಸಭಾಜನಂ ॥ ೨೧ ॥

೨೦೭ — ಆದಿರಗ್ರಂ ಪುರಾ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರಾಕ್‌ಪುರಃ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಉಪಜ್ಞೋಪಕ್ರಮಾರಂಭಾಃ ಪಶ್ಚಾಚ್ಚ ಚರಮಂ ಭವೇತ್ ॥ ೨೨ ॥

೨೦೮ — ರಹಃ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಮೇಕಾಂತಂ ನಿಶ್ಶಳಾಕಮುಪ(4) ಹ್ವರಂ ॥
ಉಪಾಂಶು ವಿಜನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ರಹಸ್ಯಂ ಗುಹ್ಯಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೨೩ ॥

೨೦೯ – ಕೈತವಂ ಕಪಟಂ ಕೂಟಂ ವ್ಯಾಜಚ್ಛ(5) ದ್ಮೋಪಧಿಚ್ಛಲಂ ॥
ಮಿಷಂ ನಿಭಂ ಚ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ವ್ಯಪದೇಶಶ್ಚ ಸೂರಿಭಿಃ ॥ ೨೪ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರ(ತ್ಯಾ)ಖ್ಯಾತಂ, ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ, ಪ್ರತ್ಯಾದಿಷ್ಟಂ, ನಿರಾಕೃತಂ, ನಿರಸ್ತಂ, ಅಪವಿದ್ಧಂ, ಪರಿಹೃತಂ – ಈ ೭ **ಪರಿಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು** ॥ ೧೮ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರ(ಅ)ತ್ಯಾಕಾರಃ, ಪರಿಭವಃ, ನಿರಾಕಾರಃ, (ನಿಕಾರಃ) ಪರಾಭವಃ, ಅನಾದರಃ, ಅಭಿಭವಃ, ತಿರಸ್ಕಾರಃ – ಈ ೭ **ಪರಿಭವಂ** ॥ ೧೯ ॥

ಟೀ ॥ ಘೋರಂ, ಪ್ರತಿಭಯಂ, ಭೀಮಂ, ದಾರುಣಂ, ಭಯಾ(ನಕಂ)ವಹಂ, ಆಭೀಳಂ, ಭೀಷಣಂ, ಭೀಷ್ಮಂ, ಭೈರವಂ, ಭಯಾ(ವಹ)ನಕಂ – ಈ ೧೦ **ಭಯಂಕರಂ** ॥ ೨೦ ॥

ಟೀ ॥ ಸಖ್ಯಂ, ಸಾಪ್ತಪದೀನಂ, ಸೌಹಾರ್ದಂ, ಸೌಹೃದಂ, ಸ್ನೇಹಃ, ಪ್ರೀತಿಃ, ಅಜರ್ಯಂ, ಸಂಗ(ತಂ)ತಿಃ, ಸಭಾಜನಂ— ಈ ೯ **ಕೆಳೆ** ॥ ೨೧ ॥

ಟೀ ॥ಆದಿಃ, ಅಗ್ರಂ, ಪು(ರಾ)ರಂ, ಪೂರ್ವಂ, ಪ್ರಥಮಂ, ಪ್ರಾಕ್, ಪುರಃ- ಈ ೭ **ಮುನ್ನಂ.**
ಉಪಜ್ಞಃ, ಉಪಕ್ರಮಃ, ಆರಂಭಃ— ಈ ೩ **ಮೊದಲ್ಗೊಳುಹ.**
ಪಶ್ಚಾತ್, ಚರಮಂ— ಈ ೨ **ಬಟಿಕಂ** ॥ ೨೨ ॥

ಟೀ ॥ ರಹಃ, ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಂ, ಏಕಾಂತಂ, ನಿಶ್ಶಳಾಕಂ, ಉಪಹ್ವರಂ, ಉಪಾಂಶು, ವಿಜನಂ, ರಹಸ್ಯಂ, ಗುಹ್ಯಂ – ಈ ೯ **ಏಕಾಂತಂ** ॥ ೨೩ ॥

ಟೀ ॥ ಕೈತವಂ, ಕಪಟಂ, ಕೂಟಂ, ವ್ಯಾಜಂ, ಛದ್ಮ, ಉಪಧಿಃ, ಛಲಂ, ಮಿಷಂ, ನಿಭಂ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ, ವ್ಯಪದೇಶಃ— ಈ ೧೦ **ನೆವಂ** ॥ ೨೪ ॥

---

(1) ನಿರಾಕಾರಃ (2) ಭಯಾನಕಂ (3) ಸೌಹಾರ್ದಂ ಸೌಹೃದಂ ತಥಾ ಸ್ನೇಹಃ ॥ ಮೈತ್ರೀ ಪ್ರೀತಿ ರಜರ್ಯಂ ಸಭಾಜನಂ ಸಂಗತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ॥ (4) ಪಕಾರಂ (5) ಛದ್ಮಂ ಪರಿಚ್ಛಲಂ.

೨೧೦ – ಇಚ್ಛಾ ಸ್ಪೃಹಾ ವಾಂಛಾ ಕಾಂಕ್ಷಾ ಕಾಮು(1) ಈಪ್ಸಾ ರುಚಿಸ್ತಥಾ ॥
ಆಶಂಸಾ ಚೇತಿ ತುಲ್ಯಾರ್ಥಾ ನಿಶ್ಚಿತಂ ನಿಯತಂ ಮ(ಸ್ಮೃ)ತಂ ॥ ೨೫ ॥

೨೧೧ – ಜೀರ್ಣಂ ಜರತ್ಪುರಾಣಂ ಪ್ರತ್ನಂ ಪ್ರತನಂ ಪುರಾತನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ॥
ನವ್ಯಂ ನವಂ ನವೀನಂ ಸ್ಯಾನ್ನೂತನಮಭಿನವಂ ನೂತ್ನಂ ॥ ೨೬ ॥

೨೧೨–ನಿವೃ(ತ)ತ್ತಂ ವೇಷ್ಟಿತಂ ಮುಕ್ತಂ(2) ಪರಿವಿಷ್ಟಂ ವಳಯಿತಂ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ॥
ಆಬರ್ಹಿತಮುನ್ಮೂಳಿತಮುತ್ಪಾಟಿತಮುದ್ಧೃತಂ ಚ ಸಮಂ ॥ ೨೭ ॥

೨೧೩–ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಸಮುಗ್ರಂ ಸಕಳಂ ಸಮುಸ್ತಂ ।
ಸರ್ವಂ ಚ ವಿಶ್ವಂ ನಿಖಿಳಾಖಿಳೇ ಚ ॥
ಖಂಡಾರ್ಧನೇಮಾ ಶ್ಯಕಲಂ ಚ ಭಿನ್ನಂ ।
ಸಾಮಿಾತ್ಯಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಾನ ಸಂಜ್ಞಾಃ ॥ ೨೮ ॥

೨೧೪ – ಅವಕೀರ್ಣಮುವಧ್ವಸ್ತಂ ತ್ಯಕ್ತಮುತ್ಸೃಷ್ಟಮುಜ್ಝಿತಂ ॥
ಅನಾದೃತಮುವಜ್ಞಾತಮುಪಹಸ್ತಿತಮಿಷ್ಯತೇ ॥ ೨೯ ॥

೨೧೫ – ಆಗೂಃ ಸಂಗರ(3) ಸಂಧಾ ಪ್ರತಿಶ್ರವಾಃ ಸಂಶ್ರವಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಚ ॥
ಹೇಳಾ ಸ್ಯಾದವಹೇಳಂ ಲೀಢಾವಜ್ಞಾವಲೀಢಾ ಚ ॥ ೩೦ ॥

ಟೀ ॥ ಇಚ್ಛಾ, ಕಾಂಕ್ಷಾ, ಸ್ಪೃಹಾ, ವಾಂಛಾ, ಕಾಮಃ, ಈಪ್ಸಾ, (ಕಾಮನಾ,) ರುಚಿಃ, ಆಶಂಸಾ-ಈ ೮ **ಇಚ್ಛೆ.**

ನಿಶ್ಚಿತಂ, ನಿಯತಂ – ಈ ೨ **ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು** ॥ ೨೫ ॥

ಟೀ ॥ ಜೀರ್ಣಂ, ಜರತ್, ಪುರಾಣಂ, ಪ್ರತ್ನಂ, ಪ್ರತನಂ, ಪುರಾತನಂ-ಈ ೬ **ಪ(ಹ)ೞದು.**

ನವ್ಯಂ, ನವಂ, ನವೀನಂ, ನೂತನಂ, ಅಭಿನವಂ, ನೂತ್ನಂ-ಈ ೬ **ಪೊ(ಹೊ)ಸತು** ॥ ೨೬ ॥

ಟೀ ॥ ನಿವೃತಂ, ವೇಷ್ಟಿತಂ, ಪರಿವಿಷ್ಟಂ, ವಳಯಿತಂ, ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ-ಈ ೫ **ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟುದು.**

ಆಬರ್ಹಿತಂ, ಉನ್ಮೂಳಿತಂ, ಉತ್ಪಾಟಿತಂ, ಉದ್ಧೃತಂ-ಈ ೪ **ಕಿೞಲ್ಪಟ್ಟುದು** ॥ ೨೭ ॥

ಟೀ ॥ ಕೃತ್ಸ್ನಂ, ಸಮುಗ್ರಂ, ಸಕಳಂ, ಸಮುಸ್ತಂ, ಸರ್ವಂ, ವಿಶ್ವಂ, ನಿಖಿಳಂ, ಅಖಿಳಂ— ಈ ೮ **ಎಲ್ಲ(ದು)ಂ.**

ಖಂಡಃ, ಅರ್ಧಃ(ರ್ಧಂ), ನೇಮಃ, ಶಕಲಂ, ಭಿಂನಂ, ಸಾಮಿ-ಈ ೬ **ಅರ್ಧಂ** ॥ ೨೮ ॥

ಟೀ ॥ ಅವಕೀರ್ಣಂ, ಅವಧ್ವಸ್ತಂ, ತ್ಯಕ್ತಂ, ಉತ್ಸೃಷ್ಟಂ, ಉಜ್ಝಿತಂ-ಈ ೫ **ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟುದು.** ಅನಾದೃತಂ, ಅವಜ್ಞಾತಂ, ಅಪಹಸ್ತಿತಂ—ಈ ೩ **ಉದಾಸೀನಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದು** ॥ ೨೯ ॥

ಟೀ ॥ ಆಗೂಃ, ಸಂಗರಃ, ಸಂಧಾ, ಪ್ರತಿಶ್ರವಃ, ಸಂಶ್ರವಃ, ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ-ಈ ೬ **ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ.**

ಹೇಳಾ, ಅವಹೇಳಾ, ಲೀಢಾ, ಅವಜ್ಞಾ, ಅವಲೀಢಾ – ಈ ೫ **ಲೀಲೆ**(4) ॥ ೩೦ ॥

---

(1) ಕಾಮನೇಪ್ಸಾ (2) ಪರಿವೃತ್ತಂ (3) ಸಂಧಾಃ ಪ್ರತಿಶ್ರವಃ (4) ಅವಜ್ಞೆ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೇಳಾ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು "ಹೇಳಾ ಲೀಲೇತ್ಯಮಿಾ ಭಾವಾಃ, ಕ್ರಿಯಾಃ, ಶೃಂಗಾರಭಾವಜಾಃ" ಎಂಬ ಅಮರಕೋಶವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಲೀಲೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಬರೆದಿರಬಹುದು.

೨೧೬ – (1) ಶೂಲೀಕರ್ಮ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸಂವನನಂ ಕಾರ್ಮಣಂ ವಶೀಕರಣಂ ॥
ವಿಪ್ರತಿಸಾರೋಽನುಶಯಃ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪೋಽನುತಾಪಃ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೩ ॥

೨೧೭ – ಕ್ಷಾಮಂ ಶಾಂತಂ ಕೃಶಂ ಕ್ಷೀಣಂ ಪೇಲವಂ ತಳಿ(ಮ)ನಂ ತನು ॥
ನಿರಂತರಂ ಘನಂ ಸಾಂದ್ರಂ ಬಹುಳಂ ವಿರಳೇತರಂ ॥ ೩೨ ॥

೨೧೮ – ನಿಬಿಡಂ (2) ನಿ(ಬಿ)ರೀ(ಸ)ಶಂ ಚ ದೃಢಂ ಗಾಢಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ।
ಕಾಮಂ ಪ್ರಕಾಮಂ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ನಿತಾಂತಂ ಭೃಶಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೩೩ ॥

೨೧೯ – ಅತ್ಯರ್ಥಮತಿಮರ್ಯಾದಮತಿವೇಳಂ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ।
ವ್ಯವಧಾನಂ ತಿರೋಧಾ(ನ)ಮಂತರ್ಧಿರಪವಾರಣಂ ॥ ೩೪ ॥

೨೨೦—ಪರಸ್ಪರಂ ಮಿಥಃ ಪ್ರೋಕ್ತಮನ್ಯೋನ್ಯಮಿತರೇತರಂ ॥
ಕೌತೂಹಳಂ ವಿನೋದಃ ಸ್ಯಾತ್ ಕೌತುಕಂ ಚ ಕುತೂಹಳಂ ॥ ೩೫ ॥

೨೨೧ – ಆಳೀ ಶ್ರೇಣ್ಯಾವಳೀ ಪಙ್ಕ್ತಿರ್ವೀಥೀ ರಾಜೀ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಕ್ಷೌರಂ ಚ ಭದ್ರಾಕರಣಂ ಮುಂಡನಂ ವಪನಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೩೬ ॥

೨೨೨—ದರ್ಪೋ ಮದೋಽವಲೇಪೋ ಮಾನೋ ಗರ್ವೋ ಭವೇದಹಂಕಾರಃ ॥
ಆವೇಶಸ್ಸಂವೇಗಸ್ಸಂರಂಭಸ್ಸಂಭ್ರಮಸ್ತಥಾಟೋಪಃ ॥ ೩೭ ॥

ಟೀ ॥ ಶೂಲೀಕರ್ಮ, ಸಂವನನಂ, ಕಾರ್ಮಣಂ, ವಶೀಕರಣಂ—ಈ ೪ **ವಶಂ ಮಾಡುವುದು.**

ವಿಪ್ರತಿಸಾರಃ, ಅನುಶಯಃ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಃ, ಅನುತಾಪಃ—ಈ ೪ **ಅನುಶಯಂ ಬಡುವುದು** ॥ ೩೧ ॥

ಟೀ ॥ ಕ್ಷಾಮಂ, ಶಾಂತಂ, ಕೃಶಂ, ಕ್ಷೀಣಂ, ಪೇಲವಂ, ತಳಿನ(ಮ)ಂ, ತನು- ಈ ೭ **ಅಸಿದು.**

ನಿರಂತರಂ, ಘನಂ, ಸಾಂದ್ರಂ, ಬಹುಳಂ, ವಿರಳೇತರಂ—ಈ ೫ **ಮಂದಂ** ॥ ೩೨ ॥

ಟೀ ॥ ನಿಬಿಡಂ, ನಿಬಿರೀಸಂ, ದೃಢಂ, ಗಾಢಂ—ಈ ೪ **ತೆಱಪಿಲ್ಲದುದು.**

ಕಾಮಂ, ಪ್ರಕಾಮಂ, ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ, ನಿತಾಂತಂ, ಭೃಶಂ, ॥ ೩೩ ॥

ಟೀ ॥ ಅತ್ಯರ್ಥಂ, ಅತಿಮರ್ಯಾದಂ, ಅತಿವೇಳಂ – ಈ ೮ **ಹಿರಿದಾಗಿರ್ದುದು.**

ವ್ಯವಧಾನಂ, ತಿರೋಧಾನಂ, ಅಂತರ್ಧಿಃ, ಅಪವಾರಣಂ-ಈ ೪ **ಅಪವಾರಣಂ** ॥ ೩೪ ॥

ಟೀ ॥ ಪರಸ್ಪರಂ, ಮಿಥಃ, ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ, ಇತರೇತರಂ-ಈ ೪ **ಬೇಱೆವೇಱೆ.**

ಕೌತೂಹಳಂ, ವಿನೋದಃ, ಕೌತುಕಂ, ಕುತೂಹಳಂ-ಈ ೪ **ವಿನೋದಂ** ॥ ೩೫ ॥

ಟೀ ॥ ಆಳೀ(ಃ), ಶ್ರೇಣೀ(ಃ), ಆವಳಿಃ, ಪಙ್ಕ್ತಿಃ, ವೀಥೀ, ರಾಜೀ(ಃ)—ಈ ೬ **ಪಂತಿ.**

ಕ್ಷೌರಂ, ಭದ್ರಾಕರಣಂ, ಮುಂಡನಂ, ವಪನಂ – ಈ ೪ **ಬೋೞಿಸುಹ** ॥ ೩೬ ॥

ಟೀ ॥ ದರ್ಪಃ, ಮದಃ, ಅವಲೇಪಃ, ಮಾನಃ, ಗರ್ವಃ, ಅಹಂಕಾರಃ-ಈ ೬ **ಗರ್ವಂ.** ಆವೇಶಃ, (ಸಂವೇಗಃ,) ಸಂರಂಭಃ, ಸಂಭ್ರಮಃ, ಆಟೋಪಃ—ಈ ೫ **ಸಂಭ್ರಮಂ** ॥ ೩೭ ॥

---

(1) ಮೂಲೀ ಕರ್ಮಕೃತಂ (2) ಸಬಡೀಶಂ.

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943

೭೨೩ — ಪ್ರಾಣಃ ಸ್ಥಾಮ ಬಲಂ ದ್ಯು(ನ್ನ)ಮ್ನಮೋ(1) ಜ ಊಷ್ಮಾ ತರಸ್ಸಹಃ ॥
ಪ್ರತಾಪಃ ಪೌರುಷಂ ತೇಜೋ ವಿಕ್ರಮಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪರಾಕ್ರಮಃ ॥ ೩೮ ॥

೭೨೪ — ಅನುಕ್ರೋಶಃ ಕೃಪಾ ಶೂಕಂ ದಯಾ ಚ ಕರುಣಾ ಘೃಣಾ ॥
ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಮಭೀಕ್ಷ್ಣಂ ಚ ಭೂಯಸ್ಸ್ಯಾದಸಕೃನ್ಮುಹುಃ ॥ ೩೯ ॥

೭೨೫ — ಆತಂಕೋ ಭಯಮಾಶಂಕಾ ದರಸ್ತ್ರಾಸಶ್ಚ ಸಾಧ್ವಸಂ ॥
ಮರ್ಷಃ ಕ್ಷಮಾ ತಿತಿಕ್ಷಾ ಚ ಕ್ಷಾಂತಿರುಕ್ತಾ ಸಹಿಷ್ಣುತಾ ॥ ೪೦ ॥

೭೨೬ — ವೈಣವೋ ಲಕು(ಗು)ಟೋ ರಂಭೋ ದಂಡೋ ಯಷ್ಟಿಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಗತಿ(2) ರ್ವಿಂ(ಖಾ)ಖೋ ವಿಹಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ಪರಿಸರ್ಪಃ ಪರಿಕ್ರಮಃ ॥ ೪೧ ॥

೭೨೭ — ಅಣಿರಶ್ರಿಃ ತಥಾ ಕೋಟಿರಶ್ರಃ ಕೋಣಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
(3)ಕಿಲ್ಬಿಷಂ ಮಲಿನಂ ಮ್ಲಾನಂ ಮಲೀಮಸಮುದಾಹೃತಂ ॥ ೪೨ ॥

೭೨೮ — ಭೃತಿರ್ಭೃತ್ಯಾ ಚ ಕರ್ಮಣ್ಯಾ ವೇತಾ ಮೂಲ್ಯಂ ಚ ವೇತನಂ ॥
ಲಿಪಿರಾಲೇಖ್ಯಲೇಖಾ ಸ್ಯಾತ್ ಲಿಪಿರ್ಲೇಖಾಕ್ಷರಸ್ಯ ಚ ॥ ೪೩ ॥

೭೨೯ — ಕಲ್ಪನಂ ವ(ಕ)ರ್ತನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವರ್ಧನಂ ಭೇದನಂ ತಥಾ ॥
ವ್ಯತ್ಯಯಃ ಸ್ಯಾದ್ವಿಪರ್ಯಾಸೋ ವೈಪರೀತ್ಯಂ ವಿಪರ್ಯಯಃ ॥ ೪೪ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾಣಃ, ಸ್ಥಾಮ, ಬಲಂ, ದ್ಯು(ನ್ನ)ಮ್ನಂ, ಓಜಃ, ಊಷ್ಮಾ, ತರಃ, ಸಹಃ— ಈ ೮ **ಬಲ್ಪು (ಬಲುಹು.)**

ಪ್ರತಾಪಃ, ಪೌರುಷಂ, ತೇಜಃ, ವಿಕ್ರಮಃ, ಪರಾಕ್ರಮಃ—ಈ ೫ **ಪರಾಕ್ರಮಂ** ॥ ೩೮ ॥

ಟೀ ॥ ಅನುಕ್ರೋಶಃ, ಕೃಪಾ, ಶೂಕಂ, ದಯಾ, ಕರುಣಾ, ಘೃಣಾ— ಈ ೬ **ಕರುಣಂ.**

ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಂ, ಅಭೀಕ್ಷ್ಣಂ, ಭೂಯಃ, ಅಸಕೃತ್, ಮುಹುಃ—ಈ ೫ **ಮಗುಳ್ಚಿ ಮಗುಳ್ಚಿ** ॥ ೩೯ ॥

ಟೀ ॥ ಆತಂಕಃ, ಭಯಂ, ಆಶಂಕಾ, ದರಃ, ತ್ರಾಸಃ, ಸಾಧ್ವಸಂ—ಈ ೬ **ಭಯಂ.**

ಮರ್ಷಃ, ಕ್ಷಮಾ, ತಿತಿಕ್ಷಾ, ಕ್ಷಾಂತಿಃ, ಸಹಿಷ್ಣುತಾ—ಈ ೫ **ಸೈರಣೆ** ॥ ೪೦ ॥

ಟೀ ॥ ವೈಣವಃ, ಲಕುಟಃ, ರಂಭಃ, ದಂಡಃ, ಯಷ್ಟಿಃ—ಈ ೫ **ಕೋಲ್.**

ಗತಿಃ, ವಿಂಖಃ, ವಿಹಾರಃ, ಪರಿಸರ್ಪಃ, ಪರಿಕ್ರಮಃ—ಈ ೫ **ನಡೆಹ** ॥ ೪೧ ॥

ಟೀ ॥ ಅಣಿಃ, ಅಶ್ರಿಃ, ಕೋಟಿಃ, ಅಶ್ರಃ, ಕೋಣಃ—ಈ ೫ **ಗೋಟು.**

ಕಿಲ್ಬಿಷಂ, ಮಲಿನಂ, ಮ್ಲಾನಂ, ಮಲೀಮಸಂ—ಈ ೪ **ಮಾಸಿದುದು** ॥ ೪೨ ॥

ಟೀ ॥ ಭೃತಿಃ, ಭೃತ್ಯಾ, ಕರ್ಮಣ್ಯಾ, ವೇತಾ, ಮೂಲ್ಯಂ, ವೇತನಂ—ಈ ೬ **ಬೆಲೆ.**

ಲಿಪಿಯೆಂಬುದು **ಚಿತ್ರದ ಬರಹಮುಂ, ಅಕ್ಷರದ ಬರಹಮುಂ.**

(ಲೇಖ್ಯಾ) ಲೇಖಾ, ಅಕ್ಷರಃ—ಈ ೩ **ಅಕ್ಷರಂ** ॥ ೪೩ ॥

ಟೀ ॥ ಕಲ್ಪನಂ, ಕರ್ತನಂ, ವರ್ಧನಂ, ಭೇದನಂ—ಈ ೪ **ಕಡಿಹ.**

ವ್ಯತ್ಯಯಃ, ವಿಪರ್ಯಾಸಃ, ವೈಪರೀತ್ಯಂ, ವಿಪರ್ಯಯಃ—ಈ ೪ **ವಿಪರೀತಂ ಮಾಡುಹ** ॥ ೪೪ ॥

---

(1) ಜಸ್ಮುಷ್ಮತರಃ (2) ಗತಿರ್ವೀಖಾ (3) ಕಶ್ಮಲಂ ಮಲಿನಂ ಮ್ಲಾನಂ

೭೩೦ — (1) ಅಪಹ್ನವೋಽಪಲಾಪಃ ಸ್ಯಾದಪಜ್ಞಾನ(2) ಮಪವ್ಯಯಃ ॥
ಶ್ರಂಥನಂ ಗ್ರಂಥನಂ ಗುಂಫಸ್ಸಂದರ್ಭೋ ರಚನಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥ ೪೫ ॥

೭೩೧ — ಉದ್ವರ್ತನ(3)ಮುನ್ಮರ್ದನಮಾಹುಸ್ಸೋತ್ಪಾದನಂ ತಥಾಚ್ಛುರಿತಂ ॥
ಉತ್ಪಿಂಜನಮಾಕುಳಿತಂ ಸ್ಯಾದನುಪದಮನ್ವಗನ್ವಕ್ಷಂ ॥ ೪೬ ॥

೭೩೨ — ಗೌರಶ್ಶ್ವೇತಸ್ಸಿತಶ್ಶುಭ್ರೋ ವಳಕ್ಷೋ ಧವಳೋಽರ್ಜುನಃ ॥
ಹರಿಣಃ ಪಾಂಡುರಃ ಪಾಂಡುರವದಾತಶ್ಚ ಪಾಂಡರಃ ॥ ೪೭ ॥

೭೩೩ — ಅರುಣಶ್ಶೋಣೋ ರಕ್ತೋ ಮಾಂಜಿಷ್ಠಃ ಪಾಟಳಸ್ತಥಾ ತಾಮ್ರಃ ॥
ಲೋಹಿತ ಇತ್ಯೇಕಾರ್ಥಾಃ ಕವಿಭಿಶ್ಶಬ್ದಾಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯಂತೇ ॥ ೪೮ ॥

೭೩೪ — ಅಸಿತಂ ಶಿತಿ ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ಕಾಳಂ ನೀಳಂ ಚ ಮೇಚಕಂ ॥
ಶ್ಯಾಮಂ ತು ಶ್ಯಾಮಳಂ ರಾಮಂ ಪಾಲಾಶಂ ಹರಿತಂ ಹರಿತ್ ॥ ೪೯ ॥

೭೩೫ — ಹರಿಃ ಕದ್ರುಃ ಕಡಾರಶ್ಚ ಪಿಂಗಳಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥
ಪೀತಂ ಹಾರಿದ್ರಮಾಖ್ಯಾತಂ ಶ್ಯಾವಂ ತು ಕಪಿಶಂ ಮತಮ್ ॥ ೫೦ ॥

೭೩೬ — ಪಿಂಗಃ ಪಿಶಂಗ ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಬಭ್ರುಃ (4) ಕಪಿಲಪಿಂಗಲಃ ॥
ಸಾರಂಗಃ ಶಬಲೋ ವರ್ಣಃ ಕಲ್ಮಾಷಃ ಕೃಷ್ಣಪಾಂಡರಃ ॥ ೫೧ ॥

ಟೀ ॥ ಅಪಹ್ನವಃ, ಅಪಲಾಪಃ, ಅಪಜ್ಞಾನಂ, ಅಪವ್ಯಯಃ—ಈ ೪ **ಮಱಸುಹ.**

ಶ್ರಂಥನಂ, ಗ್ರಂಥನಂ, ಗುಂಫಃ, ಸಂದರ್ಭಃ, ರಚನಾ—ಈ ೫ **ರಚನೆ** ॥ ೪೫ ॥

ಟೀ ॥ ಉದ್ವರ್ತನಂ, ಉನ್ಮರ್ದನಂ, ಸೋತ್ಪಾದನಂ, ಛುರಿತಂ—ಈ ೪ **ತಿಮಿರುವುದು.**

ಉತ್ಪಿಂಜನಂ, ಆಕುಳಿತಂ—ಈ ೨ **ಕಳವಳಿಸುಹ.**

ಅನುಪದಂ, ಅನ್ವಕ್, ಅನ್ವಕ್ಷಂ—ಈ ೩ **ಬಟ್ಟಿಸಲುಹ** ॥ ೪೬ ॥

ಟೀ ॥ ಗೌರಃ, ಶ್ವೇತಃ, ಸಿತಃ, ಶುಭ್ರಃ, ವಳಕ್ಷಃ, ಧವಳಃ, ಅರ್ಜುನಃ, ಹರಿಣಃ, ಪಾಂಡರಃ, ಪಾಂಡುಃ, ಅವದಾತಃ, ಪಾಂಡರಃ—ಈ ೧೧ **ಬಿಳಿದು** ॥ ೪೭ ॥

ಟೀ ॥ ಅರುಣಃ, ಶೋಣಃ, ರಕ್ತಃ, ಮಾಂಜಿಷ್ಠಃ, ಪಾಟಳಃ, (ಅ)ತಾಮ್ರಃ, ಲೋಹಿತಃ— ಈ ೭ **ಕೆಂಪು** ॥ ೪೮ ॥

ಟೀ ॥ ಅಸಿತಂ, ಶಿತಿ(ಃ), ಕೃಷ್ಣಂ, ಕಾಳಂ, ನೀಳಂ, ಮೇಚಕಂ—ಈ ೬ **ಕರಿದು.**

ಶ್ಯಾಮಂ, ಶ್ಯಾಮಳಂ, ರಾಮಂ, ಪಾಲಾಶಂ, ಹರಿತಂ, ಹರಿತ್—ಈ ೬ **ಪ(ಹ)ಸುರ್** ॥ ೪೯ ॥

ಟೀ ॥ ಹರಿಃ, (ಕ್ರಮಂ) ಕದ್ರುಃ, ಕಡಾರಃ, ಪಿಂಗಳಃ—ಈ ೪ **ನಸುಗೆಂಪು.**

ಪೀತಂ, ಹಾರಿದ್ರಂ—ಈ ೨ **ಅರಸಿನದ ಬಣ್ಣಂ.**

ನಸುಗೆಂಪಾಗಿರ್ದುದು **ಕಪಿಶಮೆಂಬುದು** ॥ ೫೦ ॥

ಟೀ ॥ ಪಿಂಗಃ, ಪಿಶಂಗಃ—ಈ ೨ **ಕಪಿಲವರ್ಣಂ.**

ಬಭ್ರುವೆಂಬುದು ಕವಿಲಗೆಂಪು. ಸಾರಂಗಃ, ಶಬಳಃ-ಈ ೨ **ಬೆರಕೆವರ್ಣಂ.**

ಕಲ್ಮಾಷಯೆಂಬುದು **ಎಡವರ್ಣಂ** ॥ ೫೧ ॥

---

(1) ಅಪರಾಹ್ನವೋ (2) ಮಪಾತ್ಯಯಃ (3) ಮುತ್ಸಾದನಮಾಹುಃ ಸ್ಸೋತ್ರಾಸಹಸಿತಮುಪಹಸಿತಂ
(4) ಕಪಿಲಃ

೭೩೭—[ಪಿಂಜರಃ ಪೀತರಕ್ತಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಧೂಸರಸ್ಸ್ತೋಕಪಾಂಡರಃ] ॥
ರಕ್ತಶ್ಯಾಮೋ ಭವೇದ್ಧೂಮ್ರೋ ಧೂಮಳಸ್ಸ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೫೨ ॥

೭೩೮—ಶ್ಯೈನೀ ಕುಮುದಪತ್ರಾಭಾ ಶುಕಾಭಾ ಹರಿಣೀ ಸ್ಮೃತಾ ॥
ಜಪಾಕುಸುಮಸಂಕಾಶಾ ಲೋಹಿನೀ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ ॥ ೫೩ ॥

೭೩೯—ಚಿತ್ರ ಕಿಮ್ಮೀರ ಕಲ್ಮಾಷ ಶಬಳೋನ್ಮಿಶ್ರ ಕರ್ಬುರಾಃ ॥
ಕರಂಬಃ ಕಬರಶ್ಶ್ಯಾರಸ್ಸಂಪೃಕ್ತಃ ಖಚಿತಸ್ಸಮಾಃ ॥ ೫೪ ॥

೭೪೦—ಪರಿಪಾಟ್ಯಾನುಪೂರ್ವೀ ಸ್ಯಾದುಪಶಾಯೋಽನುಪಾತ್ಯಯಃ ॥
ಅನುಕ್ರಮಶ್ಚ ಪರ್ಯಾಯೋ ವಿಶಾಯಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೫೫ ॥

೭೪೧—ಈರ್ಷ್ಯಾ ಸ್ಯಾತ್ಕುಹನಾ ದಂಭೋ ಮಿಥ್ಯಾ ಚರ್ಯಾ ಚ ಕು(ಕ್ಕು)ರ್ಕುಟಿಃ॥
ಕುಸೃತಿರ್ನಿಕೃತಿರ್ಮಾಯಾ ಶಾಂಬರೀ (1)ಶಠಕಲ್ಪನಾ ॥ ೫೬ ॥

೭೪೨—ಆಯ(ವೇ)ಲ್ಲಕಮುತ್ಕಂಠಾ ಸ್ಯಾದುತ್ಕಳಿಕಾ ರತಿಶ್ಚ ರಣರಣಕಂ ॥
ಔತ್ಸುಕ್ಯಂ ಹೃಲ್ಲೇಖೋ ವಿರಹವಿಯೋಗೌ ಚ ತುಲ್ಯಾರ್ಥೌ ॥ ೫೭ ॥

೭೪೩—ಪ್ರತಿಕೂಲಂ ಪ್ರತಿಲೋಮಂ ಪ್ರತೀಪಮುಕ್ತಂ ಪ್ರಸವ್ಯಮೇಕಾರ್ಥಂ ॥
ಅಪವಾರಿತಂ ಚ ಪಿಹಿತಂ ಸಂವೀತಂ ಸಂವೃತಂ (2)ಸ್ಥಗಿತಂ ॥ ೫೮ ॥

ಟೀ ॥ ಧೂಮ್ರಃ, ಧೂಮಳಃ—ಈ ೨ **ಕೆಂಪು ಹಸುರುಮಪ್ಪುದು** ॥ ೫೨ ॥

ಟೀ ॥ ಶ್ಯೈನಿಯೆಂಬುದು **ನೆಯ್ದಿಲಬಣ್ಣಂ.** ಹರಿಣಿಯೆಂಬುದು **ಗಿಳಿಯ ಎಱಂಕೆಯ ವರ್ಣಂ. ದಾಸವಣದ ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣಮಂ** ಲೋಹಿನಿಯೆಂಬುದು ॥ ೫೩ ॥

ಟೀ ॥ ಚಿತ್ರಃ, ಕಿಮ್ಮೀರಃ, ಶಬಳಃ, ಕಲ್ಮಾಷಃ, ಉನ್ಮಿಶ್ರಃ, ಕ(ರ್ಬು)ರ್ವುರಃ, ಕರಂಬಃ, (ಕರಬಃ), ಕಬರಃ, ಶ್ಯಾರಃ, ಸಂಪೃಕ್ತಃ, ಖಚಿತಃ—ಈ ೧೧ **ಬೆರಸಿದುದು** ॥ ೫೪ ॥

ಟೀ ॥ ಪರಿಪಾಟೀ, ಆನುಪೂರ್ವೀ, ಉಪಶಾಯಃ, ಅನುಪಾತ್ಯಯಃ, ಅನುಕ್ರಮಃ, ಪರ್ಯಾಯಃ, ವಿಶಾಯಃ—ಈ ೭ **ಪರಿವಿಡಿ** ॥ ೫೫ ॥

ಟೀ ॥ ಈರ್ಷ್ಯಾ, ಕುಹನಾ, ದಂಭಃ, ಮಿಥ್ಯಾಚರ್ಯಾ, ಕರ್ಕ್ಕುಟಿಃ, ಕುಸೃತಿಃ, ನಿಕೃತಿಃ, ಮಾಯಾ, ಶಾಂಬರೀ, ಶಠಕಲ್ಪನಾ—ಈ ೧೦ **ಮಾಯೆ** ॥ ೫೬ ॥

ಟೀ ॥ ಆಯಲ್ಲಕಂ, ಉತ್ಕಂಠಾ, ಉತ್ಕಳಿಕಾ, ರತಿಃ, ರಣರಣಕಂ, ಔತ್ಸುಕ್ಯಂ, ಹೃಲ್ಲೇಖಃ, ವಿರಹಃ, ವಿಯೋಗಃ—ಈ ೯ **ವಿರಹಂ** ॥ ೫೭ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರತಿಕೂಲಂ, ಪ್ರತಿಲೋಮಂ, ಪ್ರತೀಪಂ, ಪ್ರಸವ್ಯಂ—ಈ ೪ **ಪ್ರತಿಕೂಲಂ.** ಅಪವಾರಿತಂ, ಪಿಹಿತಂ, ಸಂವೀತಂ, ಸಂವೃತಂ, ಸ್ಥಗಿತಂ—ಈ ೫ **ಮುಚ್ಚಿದುದು** ॥ ೫೮ ॥

---

(1) ಶಠಕಲ್ಪನಾ (ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಾದ ಬಳಿಕ 'ಚಿತ್ರ ಕಿಮ್ಮೀರ' ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ; ಹೀಗಿರುವುದು ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣವಾಗಿಲ್ಲ) (2) ಸ್ಥಗಿತಂ

೭೪೪—ಆಹುಃ ಪ್ರತೀಕಮವಯವಮಪಘನಮಂಗಂ ತಥೈಕದೇಶಂ ಚ ॥
(1)ಉಲ್ಬಣಮುದ್ಭಟಮುದ್ಧತಮಿತಿ ನಾತಿನಾನಾರ್ಥಾಃ ॥ ೫೯ ॥

೭೪೫—ಸಮಾಜಃ ಸಂಸದಾಸ್ಥಾನೀ ಸಭಾ ಸ್ಯಾತ್ಪರಿಷತ್ಸದಃ ॥
ಚಿತ್ರಮದ್ಭುತಮಾಶ್ಚರ್ಯಂ ವಿಸ್ಮಯ ಶ್ಚೋದ್ಯಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೬೦ ॥

೭೪೬—ಪ್ರೇಂಖೋಳಿತಂ ತರಳಿತಂ ಪ್ರೇಂಖಿತಂ ಲುಳಿತಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಯುಕ್ತಂ ಸ್ಯಾದುಚಿತಂ ನ್ಯಾಯ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮೌಪಯಿಕಂ ತಥಾ ॥ ೬೧ ॥

೭೪೭—ಆಹಿತಂ ನಿಹಿತಂ ನ್ಯಸ್ತಮಾರೋಪಿತಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಬದ್ಧಂ ಪಿನದ್ಧಮಾಮುಕ್ತಮಪಿನದ್ಧಂ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೬೨ ॥

೭೪೮—ವಂಚನಂ(2) ಚಾತಿಸಂಧಾನಂ ವ್ಯಳೀಕಂ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತಾರಣಂ ॥
ವಿಪ್ರಲಂಭೋ ವಿಸಂವಾದೋ ವಿಪ್ರಳಾಪಶ್ಚ ಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೬೩ ॥

೭೪೯—ವ್ಯಳೀಕಮಪರಾಧಸ್ಸ್ಯಾದಾಗೋ ಮಂತುಶ್ಚ ವಿಪ್ರಿಯಃ ॥
(3) ಪ್ರಣೀತಿಸ್ಸ್ಯಾದನುನಯಃ ಪ್ರಣಿಪಾತಶ್ಚ ಸಾಂತ್ವನಂ ॥ ೬೪ ॥

೭೫೦— ಉದ್ಘಾ(ಟ)ತ ಉ(ಕ್ತಃ)ಕ್ತಿಪ್ರಸ್ತಾವೋ(4) ದ್ವಾರಶ್ಚಾವಸರಃ ಕ್ಷಣಃ ॥
ವದಂತ್ಯುಪನತಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಉಪಸಂನಮುಪಸ್ಥಿತಂ ॥ ೬೫ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರತೀಕಂ, ಅವಯವಂ, ಅಪಘನಂ, ಅಂಗಂ, ಏಕದೇಶಂ—ಈ ೫ **ಅವಯವಂ.** ಉಲ್ಬಣಂ, ಉದ್ಭಟಂ, (ಉತ್ಕಟಂ) ಉದ್ಧತಂ—ಈ ೪ **ಮಿಕ್ಕುದು** ॥ ೫೯ ॥

ಟೀ ॥ ಸಮಾಜಃ, ಸಂಸತ್, ಆಸ್ಥಾನೀ, ಸಭಾ, ಪರಿಷತ್, ಸದಃ—ಈ ೬ **ಸಭೆ.** ಚಿತ್ರಂ, ಅದ್ಭುತಂ, ಆಶ್ಚರ್ಯಂ, ವಿಸ್ಮಯಃ, ಚೋದ್ಯಂ—ಈ ೫ **ಚೋದ್ಯಂ** ॥ ೬೦ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರೇಂಖೋಳಿತಂ, ತರಳಿತಂ, ಪ್ರೇಂಖಿತಂ, ಲುಳಿತಂ—ಈ ೪ **ಅಲ್ಲಾಡುವುದು.** ಯುಕ್ತಂ, ಉಚಿತಂ, ನ್ಯಾಯ್ಯಂ, ಪ್ರಾಪ್ತಂ, ಔಪಯಿಕಂ—ಈ ೫ **ಉಚಿತಂ** ॥ ೬೧ ॥

ಟೀ ॥ ಆಹಿತಂ, ನಿಹಿತಂ, ನ್ಯಸ್ತಂ, ಆರೋಪಿತಂ—ಈ ೪ **ಇಱಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು.** ಬದ್ಧಂ, ಪಿನದ್ಧಂ, ಆಮುಕ್ತಂ, ಅಪಿನದ್ಧಂ—ಈ ೪ **ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟುದು** ॥ ೬೨ ॥

ಟೀ ॥ ವಂಚನಂ, ಅತಿಸಂಧಾನಂ, ವ್ಯಳೀಕಂ, ಪ್ರತಾರಣಂ—ಈ ೪ **ಆಱಿಗೊಳ್ವುದು.** ವಿಪ್ರಲಂಭಃ, ವಿಸಂವಾದಃ, ವಿಪ್ರಳಾಪಃ—ಈ ೪ **ವಂಚಿಸುಹ** ॥ ೬೩ ॥

ಟೀ ॥ ವ್ಯಳೀಕಂ, ಅಪರಾಧಃ, ಆಗಃ, ಮಂತುಃ, ವಿಪ್ರಿಯಃ—ಈ ೫ **ಅಪರಾಧಂ.** ಪ್ರಣೀತಿಃ, ಅನುನಯಃ, ಪ್ರಣಿಪಾತಃ, ಸಾಂತ್ವನಂ—ಈ ೪ **ಸಂತೈಸುಹ** ॥ ೬೪ ॥

ಟೀ ॥ ಉದ್ಘಾ(ತ)ಟಃ, ಪ್ರಸ್ತಾವಃ, ದ್ವಾರಃ, ಅವಸರಃ, ಕ್ಷಣಃ—ಈ ೫ **ಅವಸರಂ.** ಉಪನತಂ, ಉಪಸಂನಂ, ಉಪಸ್ಥಿತಂ—ಈ ೩ **ಪೊ(ಹೊ)ರ್ದಿದುದು** ॥ ೬೫ ॥

---

(1) ಉಲ್ಬಲಮುದ್ಧತ ಮುತ್ಕಟಮಿತಿ ..। (2) ಪ್ರಾಚಿಸಂಧಾನಂ (3) ಪ್ರಣತಿಃ (4) ವಾರಃ

೭೫೧ — ಪ್ರಾಂಶೂಚ್ಚಮುನ್ನತಂ ತುಂಗ ಮುದಗ್ರಂ ದೀರ್ಘಮಾಯತಂ ॥
ಅಯಂತ್ರಿತಂ ಸ್ಯಾದುದ್ದಾಮಮುಚ್ಛೃಂಖಳಮನರ್ಗಳಂ ॥ ೬೬ ॥

೭೫೨ — ವಿಶದಂ ಪ್ರಕಟಂ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ಪ್ರಕಾಶಂ ಸ್ಫುಟಮಿಷ್ಯತೇ ॥
ತತ್ಕ್ಷಣೈಕಪದೇ ತುಲ್ಯೇ ಸದ್ಯಸ್ಸಪದಿ ಚ ಸ್ಮೃತೇ ॥ ೬೭ ॥

೭೫೩ — ವಿಶಂಕಟಂ ವಿಶಾಳಂ ಸ್ಯಾತ್ಕರಾಳಂ ವಿಕಟಂ ತಥಾ ॥
ನಿಸ್ತಲಂ ವರ್ತುಳಂ ವೃತ್ತಂ ಸ್ಥಪುಟಂ ವಿಷಮೋನ್ನತಂ ॥ ೬೮ ॥

೭೫೪ — ಅವಗಾಹೋ ಜಲದ್ರೋಣೀ ನಿರ್ವೇದಃ ಖೇದ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಪ್ರಮಾದೋಽನವಧಾನಂ ಸ್ಯಾದತ್ಯಾಧಾನಮತಿಕ್ರಮಃ ॥ ೬೯ ॥

೭೫೫ — ನಿರ್ವೇಶ ಉಪಭೋಗಃ ಸ್ಯಾದಾಭೋಗಃ ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ ॥
ಅವಗೀತಂ ಮುಹು(1) ರ್ದೃಷ್ಟಮುಪಲಬ್ಧಂ ಚ ಯದ್ಭವೇತ್ ॥ ೭೦ ॥

೭೫೬ — ವಾಮಂ ಸವ್ಯಂ ವಿದುಃಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಅಪಸವ್ಯಂ ಚ ದಕ್ಷಿಣಂ ॥
ಪ್ರತಿಕೂಲಾನುಕೂಲಾರ್ಥೇ (2)ಪ್ರತಿಷ್ಕರಮಪಷ್ಕರಂ ॥ ೭೧ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾಂಶು, ಉಚ್ಚಂ, ಉನ್ನತಂ, ತುಂಗಂ, ಉದಗ್ರಂ— ಈ ೫ **ಉದ್ದಿತು.**
ದೀರ್ಘಂ, ಆಯತಂ— ಈ ೨ **ನಿಳ್ಪಿತು (ನಿಡಿದು?)**
ಅಯಂತ್ರಿತಂ, ಉದ್ದಾಮಂ, ಉಚ್ಛೃಂಖಳಂ, ಅನರ್ಗಳಂ— ಈ ೪ **ನಿರಂಕುಶಂ** ॥ ೬೬ ॥

ಟೀ ॥ ವಿಶದಂ, ಪ್ರಕಟಂ, ಸ್ಪಷ್ಟಂ, ಪ್ರಕಾಶಂ, ಸ್ಫುಟಂ— ಈ ೫ **ಅಱಿಯಲ್ಬರ್ಪು(ಹು)ದು.**
ತತ್ಕ್ಷಣಂ, ಏಕಪದಂ, ಸದ್ಯಃ, ಸಪದಿ— ಈ ೪ **ಆಗಳಂತೆ** ॥ ೬೭ ॥

ಟೀ ॥ ವಿಶಂಕಟಂ, ವಿಶಾಳಂ(ಲಂ)— ಈ ೨ **ಅಗಲಿತ್ತು.**
ಕರಾಳಂ, ವಿಕಟಂ ಈ ೨ **ಕೊಂಕಿದುದು.** ನಿಸ್ತಲಂ, ವರ್ತುಳಂ, ವೃತ್ತಂ— ಈ ೩ **ಬಟ್ಟಿತ್ತು.**
ಸ್ಥಪುಟಂ, ವಿಷಮೋನ್ನತಂ— ಈ ೨ **ಕುೞಿ ತೆವೞು** ॥ ೬೮ ॥

ಟೀ ॥ ಅವಗಾಹಃ, ಜಲದ್ರೋಣೀ— ಈ ೨ **ನೀರದೋಣಿ.**
ನಿರ್ವೇದಃ, ಖೇದಃ— ಈ ೨ **ಉಮ್ಮ(ಳಂ)ಳಿ.** ಪ್ರಮಾದಃ, ಅನವಧಾನಂ— ಈ ೨ **ಮಱಹು.**
ಅತ್ಯಾಧಾನಂ, ಅತಿಕ್ರಮಃ— ಈ ೨ **ಮೀಱುಹ** ॥ ೬೯ ॥

ಟೀ ॥ ನಿರ್ವೇಶಃ, ಉಪಭೋಗಃ— ಈ ೨ **ಉಪಭೋಗಂ.**
ಆಭೋಗಃ, ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ— ಈ ೨ **ನೆಱೆವಣಿಗೆ.**
ಅವಗೀತಂ, ಮುಹುರ್ದೃಷ್ಟಂ, ಉಪಲಬ್ಧಂ— ಈ ೩ **ಮಗುೞೆಮಗುೞೆ ಕಂಡುದು** ॥ ೭೦ ॥

ಟೀ ॥ ವಾಮಂ, ಸವ್ಯಂ— ಈ ೨ **ಎಡಂ.** ಅಪಸವ್ಯಂ, ದಕ್ಷಿಣಂ— ಈ ೨ **ಬಲಂ.**
ಪ್ರತಿಷ್ಕರಂ, ಅಪಷ್ಕರಂ— ಈ ೨ **ಅನುಕೂಲಮುಂ, ಪ್ರತಿಕೂಲಮುಂ** ॥ ೭೧ ॥

---

(1) ದಿಷ್ಟಂ (2) ಅಪಷ್ಕ ತ್ವನಪಷ್ಕ ಚ

೭೫೭ — ವಿಪರೀತಂ ಪರಾಚೀನಮಪಾಚೀ(1)ನಮವಾಙ್ಮುಖಂ ॥
ಮ(ಸ್ಮೃ)ತಂ ಕೌಸೀದ್ಯಮಾಲಸ್ಯಮುಪಧಾ ತು ಪರೀಕ್ಷಣಂ ॥ ೭೨ ॥

೭೫೮ — ವಿವಧೋ ವೀವಧೋ ಭಾರಃ ಪರ್ಯಾಹಾರಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಕಾಚಂ ಶಿಕ್ಯಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಭಾರಯಷ್ಟಿರ್ವಿಹಂಗಿಕಾ ॥ ೭೩ ॥

೭೫೯ — ಸೌಷ್ಮವಂ ಸ್ಯಾದವಷ್ಟಂಭೋ ಹಠಃ ಪ್ರಸಭಮುಚ್ಯತೇ ॥
ಪ್ರಗ್ರಹೋ ಗ್ರಾ(ಗ್ರ)ಹಕೋ ವಂದೀ ಪಣೋಽಕ್ಷೇಷು(2) (ಗ್ಲ)ಹೋ [ಮತಃ ॥ ೭೪ ॥

೭೬೦ — ಪ್ರಾಯಃ ಸ್ಯಾದ್ಭೋಜನತ್ಯಾಗಃ ಸನ್ಯಾಸೋಽನಶನಂ ಮತಂ ॥
(3) ವೃಥಾ ಮುಧಾಽಫಲಂ ಮೋಘಂ ನತಂ ನಮ್ರಂ ಚ ಬಂಧುರಂ ॥ ೭೫ ॥

೭೬೧ — ಸ್ಮೃತಂ ವಣಿಜ್ಯಂ ವಾಣಿಜ್ಯಂ (4)ವಣಿಕ್ತ್ವಂ ಚ ಸಮಾಸ್ತ್ರಯಃ ॥
ಯುದ್ಧಾರ್ಥೇ ದ್ವೇ ಪ್ರಯುಜ್ಯೇತೆ ದೋ(5) ರ್ಮಧ್ಯಂ ಚ ಕರೇತರಂ ॥ ೭೬ ॥

೭೬೨ — ಆಕೂತಂ ಸ್ಯಾದಭಿಪ್ರಾಯೋ ವ್ಯಾ(ಕೃ)ಕೃತಿರ್ಭಂಗಿರುಚ್ಯತೇ ॥
ಸ್ಥಂಡಿಲಂ ಸಂಸ್ಕೃತಾಭೂಮಿ(6) ಶ್ಶಯನಂ ಸ್ಥಾನಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೭೭ ॥

ಟೀ ॥ ವಿಪರೀತಂ, ಪರಾಚೀನಂ— ಈ ೨ **ಹಿಂದುಮುಂದಾಗುಹ.**
ಅಪಾಚೀನಂ, ಅವಾಙ್ಮುಖಂ — ಈ ೨ **ತಲೆವಾಗಿರ್ದುದು.**
ಕೌಸೀದ್ಯಂ, ಆಲಸ್ಯಂ— ಈ ೨ **ಅಲಸಿಕೆ.** ಉಪಧಾ, ಪರೀಕ್ಷಣಂ— ಈ ೨ **ಆರಯ್ಕೆ** ॥ ೭೨ ॥

ಟೀ ॥ ವಿವಧಃ, ವೀವಧಃ, ಭಾರಃ, ಪರ್ಯಾಹಾರಃ— ಈ ೪ **ತಲೆಹೊೞೆ.**
ಕಾಚಂ, ಶಿಕ್ಯಂ— ಈ ೨ **ನೆಲಹು.** ಭಾರಯಷ್ಟಿಃ, ವಿಹಂಗಿಕಾ— ಈ ೨ **ಕಾ(ಚಿ)ಸಿನ ಕಂಬಿ** ॥ ೭೩ ॥

ಟೀ ॥ ಸೌಷ್ಮವಂ, ಅ(ವ)ಪಷ್ಟಂಭಃ— ಈ ೨ **ಲೇಸಾಗಿರ್ಪುದು.**
ಹಠಃ, ಪ್ರಸಭಂ— ಈ ೨ **ಬಲುಹು. (ಬಲ್ಪು)** ಪ್ರಗ್ರಹಃ, ಗ್ರಾಹಕಃ, ವಂದೀ— ಈ ೩ **ಬಂದಿ.**
ಗ್ಲಹವೆಂಬುದು **ಜೂಜಿನ ಒಡ್ಡಿ**(7) ॥ ೭೪ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರಾಯಃ, ಭೋಜನತ್ಯಾಗಃ, ಸನ್ಯಾಸಃ, ಅನಶನಂ— ಈ ೪ **ಕಡೆಗಾಲದ ಅನಶನಂ.**
ವೃಥಾ, ಮುಧಾ, ಅಫಲಂ, ಮೋಘಂ— ಈ ೪ **ಫಲಮಿಲ್ಲದುದು.**
ನತಂ, ನಮ್ರಂ, ಬಂಧುರಂ— ಈ ೩ **ಎಱಗಿರ್ದುದು** ॥ ೭೫ ॥

ಟೀ ॥ ವಣಿಜ್ಯಂ, ವಾಣಿಜ್ಯಂ, ವಣಿಕ್ತ್ವಂ— ಈ ೩ **ಹರದು.**
ದೋರ್ಮಧ್ಯಂ, ಕರೇತರಂ— ಈ ೨ **ಜಗಳಂ** ॥ ೭೬ ॥

ಟೀ ॥ ಆಕೂತಂ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಃ— ಈ ೨ **ಬಗೆ.** ವ್ಯಾಕೂ(ಕೃ)ತಿಃ, ಭಂಗಿಃ— ಈ ೨ **ಪರಿ.**
ಲೇಸುಮಾಡಿದ ಭೂಮಿಯುಂ ಸ್ಥಂಡಿಲಮೆಂಬುದು. ಶಯನಂ, ಸ್ಥಾನಂ— ಈ ೨ **ಬಗೆ** ॥ ೭೭ ॥

---

(1) ನಂ ಪರಾಙ್ಮುಖಮ್ (2) ಗ್ಲಹಃ ಸ್ಮೃತಃ (3) ಮೋಘಂ ಮುಧಾಫಲಂ ವ(ಬ)ಂಧ್ಯಂ ನತಂ (4) ವಣಿಜ್ಯಾ ಚ ಸಮಂ ತ್ರಯಂ (5) ದೌರ್ಮಘಂ ಚ ಕರೀರಕಂ (6) ಭೂಮಿರ್ಶಯನಂ (7) ಒಡ್ಡ ಇರಬಹುದು.

೨೬೩—ಪ್ರತ್ಯಗ್ರಮುಕ್ತಂ ಸದ್ಯಸ್ಕಮುಪಾಗ್ರಮುಪಸರ್ಜನಂ ॥
ಡೋಳಾ ಪ್ರೇಂಖೋಳನಂ ಪ್ರೇಂಖಾ ಉತ್ಸವಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮ(1) ಹಃ ಕ್ಷಣಃ ॥ ೭೮ ॥

೨೬೪—ಗವಲಂ ಮಾಹಿಷಂ ಶೃಂಗಂ ಧೃತಿಶ್ಚರ್ಮಪ್ರಸೇವಕಃ ॥
ಸಮುದ್ಗಸ್ಸಂಪುಟೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಬಡಿಶಂ ಮತ್ಸ್ಯಬಂಧನಂ ॥ ೭೯ ॥

೨೬೫ – ಕೃತೇ ಪ್ರತಿಕೃತಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಪ್ರತಿನಿರ್ಯಾತನಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥
ಸಪತ್ರಾಕರಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಯತ್ಪರಸ್ಯಾತಿಪೀಡನಂ ॥ ೮೦ ॥

೨೬೬—ಸಮಾಸಸ್ಸ್ಯಾತ್ಸಮಾಹಾರಃ ಸಂಕ್ಷೇಪಸ್ಸಂಗ್ರಹಸ್ತಥಾ ॥
ವ್ಯಾಸಃ ಪ್ರಪಂಚೋ ವಿಸ್ತಾರಃ ಸಚ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವಿಸ್ತರಃ ॥ ೮೧ ॥

೨೬೭—ಉನ್ನಂ ಕ್ಲಿನ್ನಂ ಸ್ಮೃತಂ ನುನ್ನಂ ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ತುನ್ನಂ ಚ ಪೀಡಿತಂ ॥
ಪನ್ನಂ ತು ಪತಿತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸನ್ನಂ(2) ಸಾತಂ ಚ ಸೂರಿಭಿಃ ॥ ೮೨ ॥

೨೬೮ – ನ್ಯಂಚಿತಂ ಸ್ಯಾದಧಃಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಕ್ಷಿಪ್ತಮೂರ್ಧ್ವಮುದಂಚಿತಂ ॥
ಕಾಚಿತಂ ಸಂಜ್ಞಿತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ರೂಷಿತಂ (3) ಕುಂಠಿತಂ ಮತಂ ॥ ೮೩ ॥

ಟೀ ॥ ಪ್ರತ್ಯಗ್ರಂ, ಸದ್ಯಸ್ಕಂ—ಈ ೨ **ಸಜ್ಜುಕಂ.**
ಉಪಾಗ್ರಂ, ಉಪಸರ್ಜನಂ—ಈ ೨ **ಪೊ(ಹೊ)ರ್ದುಗೆ.**
ಡೋಳಾ, ಪ್ರೇಂಖೋಳನಂ, ಪ್ರೇಂಖಾ—ಈ ೩ **ಅಲ್ಲಾಟಂ.**
ಉತ್ಸವಃ, ಮಹಃ, ಕ್ಷಣಃ—ಈ ೩ **ಒಸಗೆ** ॥ ೭೮ ॥
ಟೀ ॥ ಗವಲಂ ಎಂಬುದು **ಎಮ್ಮೆಯ ಕೋಡು.** ಧೃತಿ ಎಂಬುದು ತಿದಿ.
ಸಮುದ್ಗಃ, ಸಂಪುಟಃ—ಈ ೨ **ಕರಂಡಗೆ.** ಬಡಿಶವೆಂಬುದು **ಮೀನಗಾಳಂ** ॥ ೭೯ ॥
ಟೀ ॥ ಪ್ರತಿನಿರ್ಯಾತನವೆಂಬುದು **ಮುಯ್ಯಂ ಮಗುಟ್ಚುವುದು.**
ಸಪತ್ರಾಕರಣಮೆಂಬುದು **ಹಿರಿದಾಗಿ ಪೀಡಿಸುವುದು** ॥ ೮೦ ॥
ಟೀ ॥ ಸಮಾಸಃ, ಸಮಾಹಾರಃ, ಸಂಕ್ಷೇಪಃ, ಸಂಗ್ರಹಃ—ಈ ೪ **ಕಿಱಿದುಮಾಡುಹ.**
ವ್ಯಾಸಃ, ಪ್ರಪಂಚಃ, ವಿಸ್ತಾರಃ—ಈ ೩ **ಹಿರಿದುಮಾಡುಹ.**
ಶಬ್ದಕ್ಕಾದಡೆ ವಿಸ್ತರಯೆಂಬುದು ॥ ೮೧ ॥
ಟೀ ॥ ಉನ್ನಂ, ಕ್ಲಿನ್ನಂ—ಈ ೨ **ಹು?ಸಿ** [ಹಸಿ].
ನುನ್ನಂ, ಕ್ಷಿಪ್ತಂ—ಈ ೨ **ನೂಕಲ್ಪಟ್ಟುದು.**
ತುನ್ನಂ, ಪೀಡಿತಂ—ಈ ೨ **ನೋಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು.** ಪನ್ನಂ, ಪತಿತಂ—ಈ ೨ **ಬಿಟ್ಟುದು.**
ಸನ್ನಂ, ಸಾತಂ—ಈ ೨ **ಸಂಣವಾದುದು** ॥ ೮೨ ॥
ಟೀ ॥ ನ್ಯಂಚಿತಂ, ಅಧಃಕ್ಷಿಪ್ತಂ—ಈ ೨ **ನೆಗ್ಗಿದುದು.**
ಉದಂಚಿತಮೆಂಬುದು **ಉದ್ದಂ ನೆಗೆದುದು.**
ಕಾಚಿತಂ, ಸಂಜ್ಞಿತಂ—ಈ ೨ **ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು.**
ರೂಷಿತಂ, ಕುಂಠಿತಂ—ಈ ೨ **ಮುಸುಕಿದುದು** ॥ ೮೩ ॥

(1) ನ್ಮಹಃ ಕ್ಷಣಃ (2) ತಾ(ಸಾ)ಂತಂ (3) ಗುಂಡಿತಂ

೨೬೯—(1) ವಿಷ್ಟಂಭಃ ಪ್ರತಿಬಂಧೋ ವಿಸ್ರ(ಶ್ರ)ಂಭಃ ಕಥ್ಯತೇ ಚ ವಿಶ್ವಾಸಃ ॥
(2) ಸಂಮರ್ದಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪರಿಮಳ ಉಪಮರ್ದೋ ವಿಪ್ರಕಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೮೪ ॥

೨೭೦—(3) ಉಪಾಸ್ತಿರ್ಧರ್ಮಚಿಂತಾ ಸ್ಯಾ(4) ನ್ನಿಶ್ಯಾರ್ಥ್ಯ ಮನವಸ್ಕರ(ಃ)ಂ ॥
ಕುಪ್ರಿಯಂ ತು ಜಘನ್ಯಂ ಸ್ಯಾನ್ನಿಶ್ಶ್ರೇಷಂ ನ್ಯಕ್ಷ(5) ಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೮೫ ॥

೨೭೧—ಅಪಕಾರೋ ಭವೇದ್ದ್ರೋಹೋ ದೋಷ ಆದೀನವೋ ಮತಃ ॥
ಕಷಾಯಂ ತುವರಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸುರುಂಗಾ ಸಂಧಿ ರುಚ್ಯತೇ ॥ ೮೬ ॥

೨೭೨—ಅಸೌಮ್ಯಂ ಯದ್ಭವೇಚ್ಚಕ್ಷು ರಚಕ್ಷುಸ್ತತ್ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥
ಅವಹಿತ್ಥಂ ಚ ಶಬ್ದಜ್ಞಾ ಆಕಾರಸ್ಯ ನಿಗೂಹನಂ ॥ ೮೭ ॥

೨೭೩—ಸಂಸ್ತವಃ ಸ್ಯಾತ್ಪರಿಚಯಃ ಪ್ರಸಾದಃ(6) ಪ್ರಣಯೋ ಮತಃ ॥
ಪ್ರವಾರಣಂ ಮಹಾದಾನಂ ಸಂಕಲ್ಪಃ ಕರ್ಮ ಮಾನಸಂ ॥ ೮೮ ॥

೨೭೪—ಅನಾಯಾಸಾರ್ಥಕಂ ಫಾಂಟಮಂತರ್ಗಡು ನಿರರ್ಥಕಂ ॥
(7) ಸ್ವಚ್ಛಂದಂ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಂ ಚ ಯದೃಚ್ಛೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ॥ ೮೯ ॥

೨೭೫— (8) ಆದ್ಯಮಾದಿಮಮಂತ್ಯಂ ಸ್ಯಾದಂತಿಮಂ ಚಾಗ್ರ್ಯಮಗ್ರಿಮಂ ॥
ಮಧ್ಯಮಂ ಮಧ್ಯಮೀಯಂ ಚ ಮಧ್ಯಂದಿನಮುದಾಹೃತಂ ॥ ೯೦ ॥

ಟೀ ॥ ವಿಷ್ಟಂಭಃ, ಪ್ರತಿಬಂಧಃ—ಈ ೨ **ತಗವುದು.**
ವಿಸ್ರಂಭಃ, ವಿಶ್ವಾಸಃ—ಈ ೨ **ನಂಬುಗೆ.**
ಸಮ್ಮರ್ದಃ, ಪರಿಮಳಃ—ಈ ೨ **ಮಿದಿವುದು.**
ಉಪಮರ್ದಃ, ವಿಪ್ರಕಾರಃ—ಈ ೨ **ಕಿವು(ಮು)ಟ್ಚುವುದು** ॥ ೮೪ ॥
ಟೀ ॥ ಉಪಾಸ್ತಿಃ, ಧರ್ಮಚಿಂತಾ—ಈ ೨ **ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ.**
ನಿಶ್ಯಾರ್ಥ್ಯಂ, ಅನವಸ್ಕರಂ—ಈ ೨ **ದಿರದುದು.?** ಕುಪ್ರಿಯಂ, ಜಘನ್ಯಂ—ಈ ೨ **ಕೀಳು.**
ನಿಶ್ಶ್ರೇಷಂ, ನ್ಯಕ್ಷಂ—ಈ ೨ **ಉಱಿಯುದುಡು** ॥ ೮೫ ॥
ಟೀ ॥ ಅಪಕಾರಃ, ದ್ರೋಹಃ—ಈ ೨ **ಹೊಲ್ಲವೆ.** ದೋಷಃ, ಆದೀನವಃ—ಈ ೨ **ದೋಷಂ.**
ಕಷಾಯಂ, ತುವರಂ—ಈ ೨ (9) **ತೊಱವರುಂ.** ಸುರುಂಗಾ, ಸಂಧಿಃ—ಈ ೨ **ಕನ್ನಂ** ॥ ೮೬ ॥
ಟೀ ॥ ಅಚಕ್ಷುವೆಂಬುದು **ಅಱಿಗಣ್ಣು.** ಅವಹಿತ್ಥವೆಂಬುದು **ಆಕಾರಸಂವರಣೆ** ॥ ೮೭ ॥
ಟೀ ॥ ಸಂಸ್ತವಃ, ಪರಿಚಯಃ—ಈ ೨ **ಮೊಗವಱಿತಂ.**
ಪ್ರಸಾದಃ, ಪ್ರಣಯಃ—ಈ ೨ ತಿಳಿ(ಪು)**ಹುವುದು.** ಪ್ರವಾರಣವೆಂಬುದು **ಮಹಾದಾನಂ.**
ಸಂಕಲ್ಪಮೆಂಬುದು **ಮನದ ಬಗೆ** ॥ ೮೮ ॥
ಟೀ ॥ ಫಾಂಟಂ ಎಂಬುದು **ಸುಗಮಂ.** ಅಂತರ್ಗಡುಯೆಂಬುದು **ಅಪ್ರಯೋಜನಂ.**
ಸ್ವಚ್ಛಂದಃ, ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಂ, ಯದೃಚ್ಛಾ—ಈ ೩ **ತನ್ನಿಚ್ಚೆ** ॥ ೮೯ ॥
ಟೀ ॥ ಆದ್ಯಂ, ಆದಿಮಂ—ಈ ೨ **ಮೊದಲಾದುದು.**
ಅಂತ್ಯಂ, ಅಂತಿಮಂ, ಅಗ್ರ್ಯಂ, ಅಗ್ರಿಮಂ—ಈ ೪ **ತುದಿಯಾದುದು.**
ಮಧ್ಯಮಂ, ಮಧ್ಯಮೀಯಂ, ಮಧ್ಯಂದಿನಂ—ಈ ೩ **ನಡುವಣದು** ॥ ೯೦ ॥

(1) ವಿಷ್ಕಂಭಃ (2) ಸಂದರ್ಭಃ (3) ಉಪಾಧಿರ್ಧರ್ಮ (4) ನಿಶ್ಶೋಧ್ಯ (5) ಮಿಷ್ಯತೇ (6) ಪ್ರಣಯಃ ಸ್ಮೃತಃ (7) ಸ್ವಾಚ್ಛಂದ್ಯಂ (8) ಅಘಮಾದಿ (9) ತೊವಱು ರಸಂ ಎಂದಿರಬಹುದು.

೨೭೬ – ನಮಸ್ಯಾ ವಂದನಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ತಪಸ್ಯಾ ನಿಯಮಸ್ಥಿತಿಃ ॥
ಪರಿವ್ರಜ್ಯಾ ವ್ರತಾದಾನಂ(1) ಪ್ರವ್ರಜ್ಯಾ ಚ ಗತಿರ್ಮತಾ ॥ ೯೧ ॥

೨೭೭ – ರಿಕ್ತಂ ತುಚ್ಛಮಸಾರಂ(ತು) ಚ ಫಲ್ಗು(2) ವ್ಯುಷ್ಟಫಲಂ ಮತಂ ॥
ಕಲಿಲಂ ಗಹನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಶ್ಲಥಂ ಶಿಥಿಲಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೯೨ ॥

೨೭೮ — ಸ್ವತಂತ್ರ ವೃತ್ತಿರ್ವ್ಯುತ್ಥಾನಂ ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಂ ಚ ಗೌರವಂ ॥
ಸಂಸ್ಥಾನಂ ಸನ್ನಿವೇಶ(ಂ) ಸ್ಸ್ಯಾದಾಸ್ಥಾನಂ ನೃಪತೇಸ್ಸಭಾ ॥ ೯೩ ॥

೨೭೯ — ಸಂಕಥಾನ್ಯೋಽನ್ಯ ಸಂಗೀತಿಃ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಃ ಪ್ರಗಲ್ಭತಾ ॥
ಉಚ್ಯತೇ (3) ಸಜ್ಜ ಉತ್ಸಾಹೋ (4) ಭ್ರುಕುಟಿಃ ಭ್ರೂಕುಟಿಸ್ತಥಾ ॥ ೯೪ ॥

೨೮೦ — ಉಪಜಾಪೋ ಭವೇದ್ಭೇದಃ ಸಾಮ ಸಾಂತ್ವಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಂ ॥
(5) ಪ್ರತೀತಿಪ್ರತ್ಯಯಶ್ರ್ಯದ್ಧಾ ಸಂಸ್ಕಾರೋ ವಾಸನಾ ಮ(ಸ್ಮೃ)ತಾ ॥ ೯೫ ॥

ಟೀ ॥ ನಮಸ್ಯಾ, ವಂದನಾ – ಈ ೨ **ಪೊಡವಡಿಕೆ.** ತಪಸ್ಯಾ, ನಿಯಮಸ್ಥಿತಿಃ – ಈ ೨ **ತಪಂ.**
ಪರಿವ್ರಜ್ಯಾ, ವ್ರತಾದಾನಂ, ಪ್ರವ್ಯಜ್ಯಾ, ಗತಿಃ – ಈ ೪ **ತಪಂಬಡುಹ** ॥ ೯೧ ॥

ಟೀ ॥ ರಿಕ್ತಂ, ತುಚ್ಛಂ, ಅಸಾರಂ, ಫಲ್ಗು, ವ್ಯುಷ್ಟಫಲಂ – ಈ ೫ **ತುಚ್ಛಂ.**
ಕಲಿಲಂ, ಗಹನಂ – ಈ ೨ **ಅರಿದು.** ಶ್ಲಥಂ, ಶಿಥಿಳಂ — ಈ ೨ **ಸಡಿಲ್ದುದು** ॥ ೯೨ ॥

ಟೀ ॥ ಸ್ವತಂತ್ರವೃತ್ತಿಃ, ವ್ಯುತ್ಥಾನಂ — ಈ ೨ **ಒಲಿದಂತೆ ನಡೆವವಂ.**
ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಂ, ಗೌರವಂ – ಈ ೨ **ಇದಿರೇಳ್ವುದು.**
ಸಂಸ್ಥಾನಂ, ಸಂನಿವೇಶಃ – ಈ ೨ **ನಿಲವು.** ಆಸ್ಥಾನವೆಂಬುದು **ರಾಜಸಭೆ** ॥ ೯೩ ॥

ಟೀ ॥ ಸಂಕಥಾ, ಅನ್ಯೋಽನ್ಯಸಂಗೀತಿಃ – ಈ ೨ **ಕೂಡೆಕೂಡೆ ಮಾತಾಡುವುದು.**
ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಃ, ಪ್ರಗಲ್ಭತಾ — ಈ ೨ **ಅಱಿವುದು.**
ಸಜ್ಜಃ, ಉತ್ಸಾಹಃ – ಈ ೨ **ಉದ್ಯೋಗಿಸುವುದು.**
ಭ್ರುಕುಟಿಃ, ಭ್ರೂಕುಟಿಃ – ಈ ೨ **ಹುಬ್ಬು(ಪುರ್ವು)ಗಂಟಿಕ್ಕುವುದು** ॥ ೯೪ ॥

ಟೀ ॥ ಉಪಜಾಪಃ, ಭೇದಃ — ಈ ೨ **ಒಳಗುಗುಡುವುದು.**
ಸಾಮ, ಸಾಂತ್ವಂ — ಈ ೨ **ನಂಬಿಸುವುದು.**
ಪ್ರತೀತಿಃ, ಪ್ರತ್ಯಯಃ, ಶ್ರದ್ಧಾ – ಈ ೩ **ನಂಬುಗೆ.**
ಸಂಸ್ಕಾರಃ, ವಾಸನಾ – ಈ ೨ **ಸಂಸ್ಕಾರಂ** ॥ ೯೫ ॥

---

(1) ವ್ರಜ್ಯಾಟ್ಯಾ (2) ವ್ಯುಷ್ಟಿಃ ಫಲಂ, ಯಷ್ಟಿಫಲಂ (3) ಉಚ್ಯತೇ ಊರ್ಜ (4) ಭೃಕುಟಿರ್ಭೃಕುಟಿಃ
(5) ವಿಥೇತಿ, ತಥೇತಿ

೨೮೧—ಸ್ಮೃತಮಾಸ್ಥಿತಮಾಕ್ರಾಂತಂ ಪ್ರತೀಷ್ಟಂ (1) ಪ್ರತಿನೋದ್ಧೃತಂ ॥
ಪ್ರಚ್ಛಾದಿತಂ ಚ ಸಂವೀತಂ (2) ಪ್ರಶಸ್ತಂ ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಮತಂ ॥ ೯೬ ॥

೨೮೨—ಉನ್ಮಾಥಃ ಕೂಟಯಂತ್ರಂ (3) ಸ್ಯಾನ್ನಿರ್ಯಂತ್ರಣಮುದಾಹೃತಂ ॥
ಧರ್ಮಃ ಸ್ವಭಾವ ಆತ್ಮಾ ಸ್ಯಾದವೇಕ್ಷಾ ಪ್ರತಿಜಾಗರಃ ॥ ೯೭ ॥

೨೮೩—ಸ್ಮೃತಂ ಪರುಷಮಸ್ನಿಗ್ಧಮಾ (4) ಚಾರಾಧಿಕ್ರಮಃ ಕ್ರಿಯಾ ॥
(5) ಉಚ್ಚಂಡಮಪ್ರಲಂಬಂ (6) ಸ್ಯಾನ್ನಾಳೀಪತ್ರಂ ಸಿರಾ ಮತಾ ॥ ೯೮ ॥

೨೮೪ – ಅಹಮಹಮಿಕಾ ತು ಸಾ ಸ್ಯಾ(7) ದ್ಯತ್ಕ್ರಿಯತೇ
[ಸ್ಪರ್ಧಯಾಧಿಕಂ ಕಿಂಚಿತ್ ॥
ಯತ್ರ ವೃಥಾಭಿನಿವೇಶಸ್ತಾ* ಮಾಹೋಪುರುಷಿಕಾಂ ವಿದುಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ॥ ೯೯ ॥

ಟೀ ॥ ಆಸ್ಥಿತಂ, ಆಕ್ರಾಂತಂ – ಈ ೨ **ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು.**
ಪ್ರತೀಷ್ಟಂ, ಪ್ರತಿನೋದ್ಧೃತಂ — ಈ ೨ **ಕೆಟ್ಟು ಆಗುಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದು.**
ಪ್ರಚ್ಛಾದಿತಂ, (ಪ್ರ)ಸಂವೀತಂ — ಈ ೨ **ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟುದು.**
ಪ್ರಶಸ್ತಂ, ಸಂಸ್ಕೃತಂ – ಈ ೨ **ಲೇಸುಮಾಟ್ಪುದು** ॥ ೯೬ ॥

ಟೀ ॥ ಉನ್ಮಾಥಃ, ಕೂಟಯಂತ್ರಂ, ನಿರ್ಯಂತ್ರಣಂ — ಈ ೩ **ತಗವುದು.**
[ಬಲೆ, ಬೋನು]
ಧರ್ಮಃ, ಸ್ವಭಾವಃ, ಆತ್ಮಾ — ಈ ೩ **ಸ್ವಭಾವಂ.**
ಅವೇಕ್ಷಾ, ಪ್ರತಿಜಾಗರಃ — ಈ ೨ **ಎಚ್ಚತ್ತಿರ್ಪುದು** ॥ ೯೭ ॥

ಟೀ ॥ ಪರುಷಂ, ಅಸ್ನಿಗ್ಧಂ – ಈ ೨ **ಬೆಟ್ಟಿತ್ತು.**
ಆಚಾರಾಧಿಕ್ರಮಃ, ಕ್ರಿಯಾ — ಈ ೨ **ನೆಗೞ್ತೆ.**
ಉಚ್ಚಂಡಂ, ಅಪ್ರಲಂಬಂ – ಈ ೨ **ಏಱಕಟ್ಟಿದುದು.**
ನಾಳೀಪತ್ರಂ, ಸಿರಾ — ಈ ೨ **ಸೆರೆ** ॥ ೯೮ ॥

ಟೀ ॥ ಅಹಮಹಮಿಕಾ ಎಂಬುದು **ಒರ್ವರೊರ್ವರ್ಗೆ ಮುಂಚುವುದು.**
*ಆಹೋಪುರುಷಿಕಾ ಎಂಬುದು **ನಲ್ಲಮೋಗಂಡಿಕೆ [ಒಣಜಂಬ,
ವೃಥಾದರ್ಪ]** ॥ ೯೯ ॥

---

(1) ಪತದಾಹೃತಂ (2) ಪ್ರತ್ಯಸ್ತಂ (3) ಸ್ಯಾದವಪಾತೋಽವಟಃ ಸ್ಮೃತಃ (4) (ಅ)ಚಾರಾತಿಕ್ರಮಃ (5) ಪ್ರಚಂಡಮಪ್ರಲಂಬಂ (6) ಸ್ಯಾನ್ನಾಡಿಃ ಪತ್ರಶಿರಾ ಸ್ಮೃತಾ. (7) ದ್ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ಕ್ರಿಯತೇ ಸ್ಪರ್ಧಯಾಧಿಕಂ ಕಿಂಚಿತ್ *ಆಹೋಪುರುಷಿಕಾ= ಅಹುದಹುದೆನಿಪ್ಪುದು (ಮಂಗರಾಜ ನಿಘಂಟು 464); ವೃಥಾಭಿಮಾನ, ದುರಹಂಕಾರ, ಒಣಜಂಬ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು,

೭೮೫— ಸಿಂಹನಾದೋ ಭವೇತ್‌ಕ್ಷ್ವೇಡಾ ಗಂಡೂಷೋ ಮುಖಪೂರಣಂ ॥
(1) ಪ್ರಭವಂತೀಂ ವದಂತ್ಯಾರ್ಯಾಃ ಪ್ರಭೂತಾಂ
[ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುತಾಮ್ ॥ ೧೦೦ ॥

೭೮೬ – ಪರಭಾಗೋ ಗುಣೋತ್ಕರ್ಷಃ ಸ್ಪರ್ಧಾ (2) ಸಂಘರ್ಷ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಆಯಾಮಃ ಸ್ಮೃತ ಆನಾಹಃ ಪರಿಣಾಹೋ ವಿಶಾಲತಾ ॥ ೧೦೧ ॥

ಇತಿ

ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧವಿರಚಿತಾಯಾಂ

ಅಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾಯಾಂ

ಸಾಮಾನ್ಯಕಾಂಡಂ

ಚತುರ್ಥಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ

ಟೀ ॥ ಸಿಂಹನಾದಃ, ಕ್ಷ್ವೇಡಾ – ಈ ೨ *ವಿಷಂ?
ಗಂಡೂಷಃ, ಮುಖಪೂರಣಂ— ಈ ೨ ಮುಕ್ಕುಳ್.
ಪ್ರಭವಂತೀ ಎಂಬುದು ಹಿರಿದಪ್ಪ ಹೆಮ್ಮೆ [ಪೆರ್ಮೆ] ॥ ೧೦೦ ॥

ಟೀ ॥ ಪರಭಾಗಃ, ಗುಣೋತ್ಕರ್ಷಃ – ಈ ೨ ಒಳುಹು. [ಒಳ್ಪು]
ಸ್ಪರ್ಧಾ, ಸಂಘರ್ಷಃ– ಈ ೨ ಪಱಿಪಱಿಸುಹ. ಆಯಾಮಃ, ಆನಾಹಃ– ಈ ೨ ಉದ್ದಂ.
ಪರಿಣಾಹಃ, ವಿಶಾಲತಾ – ಈ ೨ ಸುತ್ತು ॥ ೧೦೧ ॥

ಇದು

ನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಹಲಾಯುಧಟೀಕೆಯೊಳ್

ಸಾಮಾನ್ಯಕಾಂಡಂ

ಚತುರ್ಥಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ.

---

(1) ಪ್ರಭಾವತಾಂ (2) ಸಂಹರ್ಷ.
*ಕ್ಷ್ವೇಡಃ (ಪುಂ) = ವಿಷ; ಕ್ಷ್ವೇಡಾ (ಸ್ತ್ರೀ) = ಬೊಬ್ಬೆ, ಯುದ್ಧಕಾಲದ 'ಗರ್ಜನೆ',

॥ ಶ್ರೀ ॥

೫. ಅನೇಕಾರ್ಥಕಾಂಡಂ

೭೮೭— (1) ಏಕಾರ್ಥೋ ಬಹುಭಿಶ್ಶಬ್ದೈಃ ಕಥಿತಃ ಕಥ್ಯತೇಽಧುನಾ ॥
ಏಕಸ್ಯೈವ ತು ಶಬ್ದಸ್ಯ ಬಹುಷ್ವರ್ಥೇಷು ವರ್ತನಂ ॥ ೧ ॥

೭೮೮ – ರುದ್ರೇಽಪಿ ಖಂಡಪರಶುಃ ವೈಶ್ರವಣೇಽಪ್ಯೇಕಕುಂಡಲಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ॥
ದ್ವಾರೇಽಪಿ ಪ್ರತಿಹಾರಃ ಪ್ರಾಕಾರಾಗ್ರೇಽಪಿ ಕಪಿಶೀರ್ಷಂ ॥ ೨ ॥

೭೮೯ — ಪರ್ಯಾಪ್ತೇಽಪಿ ಕೃತಂ ಸ್ಯಾದಾಹವನೀಯಾದಿಷು ತ್ರಿಷು ತ್ರೇತಾ ॥
ಸಂದೇಹೇಽಪಿ ದ್ವಾಪರಮಾಹುಃ ಕಲಹೇಽಪಿ ಕಲಿಶಬ್ದಮ್ ॥ ೩ ॥

೭೯೦ – ಸೇನಾಯಾಮಪಿ ಕಟಕಂ ಪ್ರಾಣಿದ್ಯೂತಂ ವದಂತಿ ಯುದ್ಧೇಽಪಿ ॥
(2) ರಕ್ಷಸ್ಯಪಿ ಪುಣ್ಯಜನಂ ಮೃದ್ಭಾಂಡೇಽಪ್ಯುಷ್ಟ್ರಿಕಾಮಾರ್ಯಾಃ ॥ ೪ ॥

೭೯೧— ಶ್ವೇತಂ ರಜತೇಽಪ್ಯುಕ್ತಂ ರಜತಂ ಹಾರೇ ಶರೇಽಪಿ (3) ಕಿಂಶಾರುಃ ॥
ದಂಭೇಽಪಿ ಗಹ್ವರಂ ಸ್ಯಾದುಪಹ್ವರಂ ಸನ್ನಿಧಾನೇಽಪಿ ॥ ೫ ॥

ಟೀ ॥ ರುದ್ರನಲ್ಲಿಯುಂ ಖಂಡಪರಶುವೆಂಬುದು.
ವೈಶ್ರವಣನಲ್ಲಿಯುಂ ಏಕಕುಂಡಳನೆಂಬುದು ॥ ೧ ॥
ಟೀ ॥ ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರತಿಹಾರವೆಂಬುದು.
ಕೋಟೆಯ ತೆನೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಕಪಿಶೀರ್ಷಮೆಂಬುದು ॥ ೨ ॥
ಟೀ ॥ ಸಂಪೂರ್ಣದಲ್ಲಿಯುಂ ಕೃತಮೆಂಬುದು.
ಅಗ್ನಿತ್ರಯದಲ್ಲಿಯುಂ ತ್ರೇತಾ ಎಂಬುದು.
ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿಯುಂ ದ್ವಾಪರಮೆಂಬುದು.
ಕಲಹದಲ್ಲಿಯುಂ ಕಲಿಯೆಂಬುದು ॥ ೩ ॥
ಟೀ ॥ ಪಡೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಕಟಕಮೆಂಬುದು.
ಯುದ್ಧಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರಾಣಿದ್ಯೂತಮೆಂಬುದು.
ರಕ್ಕಸರಲ್ಲಿಯುಂ ಪುಣ್ಯಜನಮೆಂಬುದು.
ಮಣ್ಣಮಡಕೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಉಷ್ಟ್ರಿಕಾ ಎಂಬುದು ॥ ೪ ॥
ಟೀ ॥ ಬೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಶ್ವೇತಮೆಂಬುದು.
ಮುತ್ತಿನಹಾರದಲ್ಲಿಯುಂ ರಜತಮೆಂಬುದು.
ಶರದಲ್ಲಿಯುಂ ಕಿಂಶಾರುವೆಂಬುದು. ಠಮಾಳದಲ್ಲಿಯುಂ ಗಹ್ವರಮೆಂಬುದು.
ಪೊರ್ದುಗೆಯಲ್ಲಿಯುಮುಪಹ್ವರಮೆಂಬುದು ॥ ೫ ॥

---

(1) ಏಕೋಽರ್ಥೋ, ಏಕೋಽರ್ಥಾ (2) ರಕ್ಷಸ್ಯಪಿ (3) ಕಿಂಸಾರಃ

೭೯೨—ನಯನಚ್ಛದೇಽಪಿ ವರ್ತ್ಮ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಃ ಸೈನ್ಯಪೃಷ್ಠಭಾಗೇಽಪಿ ॥
ಶ್ಲೇಷ್ಮಣ್ಯಪಿ ಖೇಟಸ್ಸ್ಯಾಜ್ಜಾಮಿಃ ಕುಲಬಾಲಿಕಾಯಾಂ ಚ ॥ ೬ ॥

೭೯೩—ಗಂಧೋ ಲೇಶೇಽಪ್ಯುಕ್ತಃ ಕರುಣಾಪ್ರತಿಪಾದನೇ ತಪಸ್ವೀ ಚ ॥
ಮಣಿಬಂಧ ಕನಿಷ್ಠಿಕಯೋರ್ಮಧ್ಯವಿಭಾಗೇಽಪಿ ಕರಭಃ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೭ ॥

೭೯೪—ಚಿಂತಾಯಾಮಪಿ ಚರ್ಚಾ ಜಗತೀ ರಾಜಪ್ರಧಾನಲೋಕೇಽಪಿ ॥
ಋತುರಂಗನಾರಜಸ್ಯಪಿ ವಿಕಟಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೇಽಪಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ॥ ೮ ॥

೭೯೫—(1) ಕರಭೇಽಪಿ ವಾರಣಂ ಸ್ಯಾಜ್ಜೀಮೂತಂ ಪರ್ವತೇಽಪಿ ಕಥಯಂತಿ ॥
ವ್ಯೂಹಂ ರಚನಾಯಾಮಪಿ ದಾರ್ವಾಘಾಟೇಽಪಿ ಶತಪತ್ರಂ ॥ ೯ ॥

೭೯೬—ಕರಣಂ ಕಾಯೇಽಪಿ ಸ್ಯಾದುಷ್ಣೀಷೋ ಶೀರ್ಷ ವೇಷ್ಟನೇಽಪ್ಯುಕ್ತಃ ॥
ಮಾತ್ರಾ ಪರಿಚ್ಛದೇಽಪಿ (2) ಕ್ಷುದ್ರಃ ಕ್ರೂರೇ ಶ್ರುತೌ ನಿಗಮಃ ॥ ೧೦ ॥

೭೯೭—ವೃಜಿನಃ ಕ್ಲೇಶೇಽಪ್ಯುಕ್ತಃ ಸ್ಥಾಣುಃ ಕೀಲೇಽಪಿ ಕುಂಜರೇ ನಾಗಃ ॥
ಗಂಜೋ ಭಾಂಡಾಗಾರೇ ಗೋಮುಖಮುಪಲೇಪನೇಽಪಿ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೧೧ ॥

ಟೀ ॥ ಕಣ್ಣೆವೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ವರ್ತ್ಮ ಎಂಬುದು.
ಪಡೆಯ ಹಿಂದಣ ಮೆಯ್ಯಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಮೆಂಬುದು.
ಶ್ಲೇಷ್ಮದಲ್ಲಿಯುಂ ಖೇಟವೆಂಬುದು. ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿಯುಂ ಜಾಮಿಯೆಂಬುದು ॥ ೬ ॥
ಟೀ ॥ ಒಪ್ಪಚಿಯೆಂಬಲ್ಲಿಯುಂ ಗಂಧಮೆಂಬುದು.
[ಸ್ವಲ್ಪ, ಅಲ್ಪ, ಕಿಱಿದು – ಮಂಗರಾಜ]
ಕರುಣಿಸುವಲ್ಲಿಯುಂ ತಪಸ್ವಿಯೆಂಬುದು.
ಕಿಱುಗುಣಿಕೆಯ ಮಣಿಕಟ್ಟಿನ ನಡುವೆಯುಂ ಕರಭಮೆಂಬುದು. ॥ ೭ ॥
ಟೀ ॥ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಚರ್ಚಾ ಎಂಬುದು.
ಅರಸರ ಪ್ರಧಾನವರ್ಗದಲ್ಲಿಯುಂ ಜಗತೀಯೆಂಬುದು.
ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಜದಲ್ಲಿಯುಂ ಋತುವೆಂಬುದು. ಒಳ್ಳಿತಱಲ್ಲಿಯುಂ ವಿಕಟಮೆಂಬುದು ॥ ೮ ॥
ಟೀ ॥ ಕರಭದಲ್ಲಿಯುಂ ವಾರಣಮೆಂಬುದು.
ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯುಂ ಜೀಮೂತಮೆಂಬುದು. ಒಡ್ಡಿನಲ್ಲಿಯುಂ ವ್ಯೂಹಮೆಂಬುದು.
ಸಾರಸದಲ್ಲಿಯುಂ ಶತಪತ್ರಮೆಂಬುದು [ಸಾರಸ=ಸಾರಸಪಕ್ಷಿ] ॥ ೯ ॥
ಟೀ ॥ ಕರಣಮೆಂಬುದು ಕಾಯದಲ್ಲಿಯುಂ.
ತಲೆಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿಯುಮುಷ್ಣೀಷಮೆಂಬುದು. ಪರಿಚ್ಛದದಲ್ಲಿಯುಂ ಮಾತ್ರಾ ಎಂಬುದು.
ಕ್ಷುದ್ರನಲ್ಲಿಯುಂ ಕ್ರೂರಮೆಂಬುದು. ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಗಮಮೆಂಬುದು ॥ ೧೦ ॥
ಟೀ ॥ ಕ್ಲೇಶದಲ್ಲಿಯುಂ ವೃಜಿನಮೆಂಬುದು. ಕೀಲಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಸ್ಥಾಣುವೆಂಬುದು.
ಆನೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ನಾಗಮೆಂಬುದು. ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿಯುಂ ಗಂಜಮೆಂಬುದು.
ಉಪಲೇಪನದಲ್ಲಿಯುಂ ಗೋಮುಖಮೆಂಬುದು ॥ ೧೧ ॥

---

(1) ಕವಚೇಽಪಿ ವಾರವಾಣಂ (2) ಕ್ಷುದ್ರೇ ಕ್ರೂರಃ

೭೯೮—(1) ತೇಜಸ್ಯಪಿ ಧಾಮ ಸ್ಯಾದಾಧಾರೇಽಪ್ಯಾಶಯೋ ಘಟಾ ಗೋಷ್ಠ್ಯಾಂ ॥
ಕುಲ್ಯಾ ಕುಲಸ್ತ್ರಿಯಾಮಪಿ ತಾರೋ ಮುಕ್ತಾಗುಣೇಽಪ್ಯುಕ್ತಃ ॥ ೧೨ ॥

೭೯೯—ಕರ್ಮವಿಪಾಕೇಽಪಿ (2) ದಶಾ ಗತಿಃ ಸ್ಮೃತೇ ಕಾನನೇಽಪಿ ದವದಾವೌ ॥
ಚೂಡಾಶಿಖೇ ಶಿರಸ್ಯಪಿ ಹಸ್ತಿನ್ಯಾಂ ಧೇನುಕಾ ಗಣಿಕೇ ॥ ೧೩ ॥

೮೦೦—ಪ್ರತಿಪತ್ಪ್ರತಿಪತ್ತಾವಪಿ (3) ಶಾಳಃ(?) ಶಕ್ತೌ ಘೃಣಾ ಜುಗುಪ್ಸಾಯಾಂ ॥
ಉತ್ತಾಳಮುನ್ನತೇಽಪಿ ಶ್ರೇಷ್ಠೇಽಪಿ ನಿಗದ್ಯತೇ ಸುರಭಿಃ ॥ ೧೪ ॥

೮೦೧—ಸಂವರ್ತಃ ಪರಿವರ್ತಶ್ಚ(4) ಸ್ವರ್ಗೇ ಭೂವ್ಯಂಬರೇ ನಾಕಃ ॥
ಪರಿಮಾಣೇಽಪಿ ಪ್ರಸ್ಥಃ ಸರ್ವಾತ್ಮನಿ ಸರ್ವಸನ್ನಾಹಃ ॥ ೧೫ ॥

೮೦೨—ಪತ್ನ್ಯಾಮಪಿ ದ್ವಿತೀಯಾ ದರ್ಭೇಽಪಿ ಪವಿತ್ರಮವಧಿರಂತೇಽಪಿ ॥
ಪ್ರಕೃತಾವಪಿ ಪ್ರಧಾನಂ ವಿವಕ್ಷಿತಂ ಶೋಭನೇಽ ಪಿ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೧೬ ॥

ಟೀ ॥ ತೇಜದಲ್ಲಿಯುಂ ಧಾಮಮೆಂಬುದು.
ಆಧಾರದಲ್ಲಿಯುಂ ಆಶಯಮೆಂಬುದು. ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಘಟಾ ಎಂಬುದು.
ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯುಂ ಕುಲ್ಯಾ ಎಂಬುದು. ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಲ್ಲಿಯುಂ ತಾರ ಎಂಬುದು ॥ ೧೨ ॥
ಟೀ ॥ *ಕರ್ಮದ ಪರಿಪಾಕದಲ್ಲಿಯುಂ ದಶಾ ಎಂಬುದು.
ಸ್ಮರಣದಲ್ಲಿಯುಂ ಗತಿಯೆಂಬುದು. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ದವ, ದಾವ ಎಂಬುದು.
†ಚೂಡಾ, ಶಿಖಾ— ಈ ೨ ಎರಡಱಲ್ಲಿಯುಂ ಶಿರಸ್ಸೆಂಬುದು.
ಪಿಡಿಯಾನೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಧೇನುಕಾ, ಗಣಿಕಾ ಎಂಬುದು ॥ ೧೩ ॥
ಟೀ ॥ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರತಿಪತ್ತೆಂಬುದು. ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಶಾಲ ಎಂಬುದು?
ಜುಗುಪ್ಸೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಘೃಣೆಯೆಂಬುದು. ಉದ್ಧತಱಲ್ಲಿಯುಂ ಉತ್ತಾಳಮೆಂಬುದು.
ಒಳ್ಳಿತಱಲ್ಲಿಯುಂ ಸುರಭಿಯೆಂಬುದು ॥ ೧೪ ॥
ಟೀ ॥ ಸಂವರ್ತದಲ್ಲಿಯುಂ ಪರಿವರ್ತಮೆಂಬುದು.
ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯುಂ, ಭೂಮಿಯುಲ್ಲಿಯುಂ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯುಂ ನಾಕಮೆಂಬುದು.
ಬಳ್ಳದಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರಸ್ಥಮೆಂಬುದು.
ಸರ್ವಶಕ್ತನಲ್ಲಿಯುಂ ಸರ್ವಸನ್ನಾಹಮೆಂಬುದು ॥ ೧೫ ॥
ಟೀ ॥ ಹೆಂಡಿತಿ[ಯಲ್ಲಿ]ಯುಂ ದ್ವಿತೀಯಾಯೆಂಬುದು.
ದರ್ಭೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಪವಿತ್ರಮೆಂಬುದು. ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಅವಧಿಯೆಂಬುದು.
ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರಧಾನಮೆಂಬುದು. ಒಳ್ಳಿತಱಲ್ಲಿಯುಂ ವಿವಕ್ಷಿತಮೆಂಬುದು ॥ ೧೬ ॥

---

(1) ತೇಜಸ್ಸ್ಯಪಿ ಧಾಮ (2) ದಶಾಗತೀ, (3) ಶಾದಃ ಶಷ್ಪೇ (ಎಳವುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಶಾದ ಎಂಬುದು) (4) ಹಾಯನೇ ಕಥ್ಯತೇಽಂಬರೇ ನಾಕಃ.

*ಕರ್ಮದ ಪರಿಪಾಕದಲ್ಲಿಯುಂ ದಶಾ, ಗತಿಯೆಂಬುವು (ಸ್ಮೃತೇ = ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು) ಎಂದಿದ್ದರೆ ಯುಕ್ತ.

†'ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಚೂಡಾ ಶಿಖಾ ಎಂಬುವು' ಎಂದಿದ್ದರೆ ಯುಕ್ತ.

೮೦೩— ಅತಿಮಾತ್ರೇಽಪ್ಯತಿವೇಳಂ ಕಾಯೇಽಪ್ಯುತ್ಸೇಧ ಇಷ್ಯತೇಸದ್ಭಿಃ ॥
ಪೃಷ್ಠಾಸ್ಥಿನ್ಯಪಿ ವಂಶಃ ಕದಳೀ ಕರಿವೈಜಯಂತ್ಯಾಂ ಚ ॥ ೧೭ ॥
೮೦೪ – ಜಾಲಂ ಕಪಟೇಽಪ್ಯುಕ್ತಂ ಕಪಾಳಮುಕ್ತಂ ಘಟಾದಿಶಕಲೇಽಪಿ ॥
ರಿಷ್ಟಂ *ಪಾಪಾಶುಭಯೋರರಿಷ್ಟಮಶುಭೇಽಪಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ॥ ೧೮ ॥
೮೦೫ – †ತ್ಯಾಗೇಽಪಿ ವಿಗ್ರಹಃ ಸ್ಯಾನ್ಮಾನವಿಶೇಷೇಽಪಿ (1) ಪೌರುಷಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ॥
ಹೇಳಾ ಪ್ರಸ್ತಾವೇಽಪಿ ಪ್ರಗ್ರಹ ಆಬಂಧನೇಽಪ್ಯುಕ್ತಃ ॥ ೧೯ ॥
೮೦೬ – ಕುಂಜರಕರೇಽಪಿ ಶುಂಡಾ ಗ್ರಾವಾ ಶೈಲೇ ಭವಶ್ಚ ಸಂಸಾರೇ ॥
ಬಾಲೇಽಪಿ ಬಾಲಿಶಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಕಳಧೌತಂ ಶಾತಕುಂಭೇಽಪಿ ॥ ೨೦ ॥
೮೦೭— ಶಾಖಾಯಾಮಪಿ ಪರಿಧಿಃ ವಸತಿರ್ಜೈನಾಶ್ರಮೇಽಪಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾ ॥
(2) ಅನ್ವೇಷಣೇಽಪಿ ಮಾರ್ಗೋ (3) ಭದ್ರೋ ವೃಷಭೋ ಬಕೇ
[ಧ್ವಾಂಕ್ಷಃ ॥ ೨೧ ॥
೮೦೮— ಮಣಿದೋಷೇಽಪಿ ತ್ರಾಸೋ ವತ್ಸಃ ಸಂವತ್ಸರೇಽಪಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ॥
ವಾಮಃ ಪ್ರತಿಕೂಲೇಽಪಿ ಪ್ರೋಕ್ತೌ ಶುಕ್ಲೇಽಪಿ ಶುಚಿರಾಮೌ ॥ ೨೨ ॥

ಟೀ ॥ ಅತಿಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯುಂ ಅತಿವೇಳಮೆಂಬುದು.
ಕಾಯದಲ್ಲಿಯುಂ ಉತ್ಸೇಧಮೆಂಬುದು. ನಿಟ್ಟೆಲುವಿನಲ್ಲಿಯುಂ ವಂಶಮೆಂಬುದು.
ಆನೆಗಳ ಧ್ವಜದಲ್ಲಿಯುಂ ಕದಳಿಯೆಂಬುದು ॥ ೧೭ ॥
ಟೀ ॥ ಕಪಟದಲ್ಲಿಯುಂ ಜಾಳಮೆಂಬುದು. ಓಡಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಕಪಾಳಮೆಂಬುದು.
*ಪಾಪದಲ್ಲಿಯುಂ ರಿಷ್ಟಮೆಂಬುದು. ಅಶುಭದಲ್ಲಿಯುಂ ಅರಿಷ್ಟಮೆಂಬುದು ॥ ೧೮ ॥
ಟೀ ॥ †ತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿಯುಂ ವಿಗ್ರಹಮೆಂಬುದು.
ಅಳತೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಪೌರುಷಮೆಂಬುದು. ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿಯುಂ ಹೇಳಾಯೆಂಬುದು.
ಆ ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರಗ್ರಹಮೆಂಬುದು ॥ ೧೯ ॥
ಟೀ ॥ ಆನೆಯ ಕೆಯ್ಯಲ್ಲಿಯುಂ ಶುಂಡಾಯೆಂಬುದು.
ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯುಂ ಗ್ರಾವಾಯೆಂಬುದು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯುಂ ಭವಮೆಂಬುದು.
ಮಗುವಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಬಾಲಿಶವೆಂಬುದು. ಹೊನ್ನಲ್ಲಿಯುಂ ಕಳಧೌತಮೆಂಬುದು ॥ ೨೦ ॥
ಟೀ ॥ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಪರಿಧಿಯೆಂಬುದು.
ಜಿನಗೃಹದಲ್ಲಿಯುಂ ವಸತಿಯೆಂಬುದು. ಅಱಸುವಲ್ಲಿಯುಂ ಮಾರ್ಗಮೆಂಬುದು.
ಒಳ್ಳಿತಱಲ್ಲಿಯುಂ ವೃಷಭಮೆಂಬುದು. ಬಕದಲ್ಲಿಯುಂ ಧ್ವಾಂಕ್ಷಮೆಂಬುದು ॥ ೨೧ ॥
ಟೀ ॥ ರತ್ನಂಗಳ ದೋಷದಲ್ಲಿಯುಂ ತ್ರಾಸಮೆಂಬುದು.
ವರುಷದಲ್ಲಿಯುಂ ವತ್ಸಮೆಂಬುದು. ಪ್ರತಿಕೂಲದಲ್ಲಿಯುಂ ವಾಮಮೆಂಬುದು.
ಬಿಳಿದರಲ್ಲಿಯುಂ ಶುಚಿಯೆಂಬುದು, ರಾಮಮುಮೆಂಬುದು ॥ ೨೨ ॥

---

*'ಪಾಪದಲ್ಲಿಯುಂ ಅಶುಭದಲ್ಲಿಯುಂ ರಿಷ್ಟಮೆಂಬುದು'—ಎಂದಿರಬೇಕು.

(1) ಪೌರುಷವ್ಯಾಮೌ (2) ಅನ್ವೇಷಣೇ ಮಾರ್ಗಃ...ಬಕೇಽಪಿಚ (3) ರುದ್ರೋ ವೃಷಭೋ, ಭದ್ರೋ ವೃಷಭೇ.

† 'ವ್ಯಾಸ'ವೆಂಬ ಪಾಠವೇ ಸಾಧು.

೮೦೯ – ಹ್ಯಸ್ತನದಿನೇಽಪಿ ಕಲ್ಯಂ ನೇತ್ರಂ ಮೂಲೇ ರಜಸ್ಯಪಿ ಪರಾಗಃ ॥
ಭ್ರೂಣೋ ಗರ್ಭಿಣ್ಯಾಮಪಿ ಭೂತಿರ್ವಿಭವೇ ಬಲಃ ಕಾಕೇ ॥ ೨೩ ॥

೮೧೦— ಗಿರಿಸಾನುನ್ಯಪಿ ವಪ್ರಂ ತಲ್ಪಂ ದಾರೇಷು ಚಕ್ಷುಷಿ ಜ್ಯೋತಿಃ ॥
ಚೌರ್ಯಾದಾವಪಿ ಹಿಂಸಾ (1) ಪ್ರಸವಃ ಪ್ರಣಯೇಽಪಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ॥ ೨೪ ॥

೮೧೧— ಸಂಘಾತೇಽಪಿ ಗ್ರಾಮೋ ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಶಬ್ದವಿಷಯಕರಣಾನಾಂ ॥
(2) ಷಂಡಶ್ಚ ಪಾದಪಾನಾಂ (3) ಸ್ಕಂಧೋ ನರಕರಿತುರಂಗಾಣಾಂ ॥ ೨೫ ॥

೮೧೨— ನಂದ್ಯಾವರ್ತಃ ಸರಳಃ ಸಾಲಃ ಶಾಕೋ (4) ಧವೋಽರ್ಜುನಸ್ತಿಳಕಃ ॥
ಪದ್ಮಸ್ಯಂದನಮೋಕ್ಷಾ ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷೇಽ ಪಿ (5) ಕಥ್ಯಂತೇ ॥ ೨೬ ॥

೮೧೩ – ಕಟುತಿಕ್ತಕಷಾಯಾಸ್ತು ಸೌರಭ್ಯೇಽಪಿ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥
ಶೋಭಾರ್ಥೇಽಪಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯಂತೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ರೀಕಾಂತಿವಿಭ್ರಮಾಃ ॥ ೨೭ ॥

ಟೀ ॥ ನಿನ್ನೆಯೆಂಬಲ್ಲಿಯುಂ ಕಲ್ಯಮೆಂಬುದು. ಬೇರಲ್ಲಿಯುಂ ನೇತ್ರಮೆಂಬುದು.
ರಜದಲ್ಲಿಯುಂ ಪರಾಗಮೆಂಬುದು.
ಬಸಿಱ ಹೆಂಡಿತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಭ್ರೂಣವೆಂಬುದು.
ವಿಭವದಲ್ಲಿಯುಂ ಭೂತಿಯೆಂಬುದು. ಕಾಗೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಬಲನೆಂಬುದು ॥ ೨೩ ॥
ಟೀ ॥ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿಯುಂ ವಪ್ರಮೆಂಬುದು.
[ಪೆಂಡಿತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ತಳ್ಪಮೆಂಬುದು.]
ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯುಂ ಜ್ಯೋತಿಯೆಂಬುದು.
ಕಳವು ಮೊದಲಾದುವಱಲ್ಲಿಯುಂ ಹಿಂಸಾಯೆಂಬುದು.
ನಣ್ಪಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರಸವವೆಂಬುದು ॥ ೨೪ ॥
ಟೀ ॥ ಭೂತ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಶಬ್ದ, ವಿಷಯ, ಕರಣಂಗಳ ಸಂಘಾತದಲ್ಲಿಯುಂ ಗ್ರಾಮಮೆಂಬುದು.
ಮರಂಗಳ ಸಂಘಾತದಲ್ಲಿಯುಂ ಷಂಡಮೆಂಬುದು.
ಆನೆ ಕುದುರೆ ಮಾನಸರ ಸಂಘಾತದಲ್ಲಿಯುಂ ಸ್ಕಂಧ ಎಂಬುದು ॥ ೨೫ ॥
ಟೀ ॥ ನಂದ್ಯಾವರ್ತಃ, ಸರಲಃ, ಸಾಲಃ, ಶಾಕಃ, ಧವಃ, ಅರ್ಜುನಃ, ತಿಳಕಃ, ಪದ್ಮಃ, ಸ್ಯಂದನಃ, ಮೋಕ್ಷಃ—ಎಂಬಿವು ಮರಂಗಳುಮಪ್ಪುವು ॥ ೨೬ ॥
ಟೀ ॥ ಕಟುಕ, ತಿಕ್ತ, ಕಷಾಯಮೆಂಬಿವು ಸೌರಭ್ಯದಲ್ಲಿಯುಂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಶ್ರೀ, ಕಾಂತಿ ವಿಭ್ರಮಮೆಂಬಿವು ಶೋಭೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ ॥ ೨೭ ॥

---

(1) ಪಾಠಾಂತರ—'ಪ್ರಸರಃ'. (2) ಪಾಠಾಂತರ—'ಖಂಡಶ್ಚ'. (3) ಸ್ಕಂಧಃ ಕರಿನರ (4) ಕಾಕೋ ಧವೋಽಂಜನಸ್ತಿಲಕಃ (5) ದೃಶ್ಯಂತೇ

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943
TRIPLICANE

೮೧೪—ಆರ್ಯಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಸೌವಿದಲ್ಲೇಽಪಿ ವ್ರೀಹಾವಪ್ಯಣುರಿಷ್ಯತೇ ॥
ಚಾಂಡಾಳೇಽಪಿ ದಿವಾಕೀರ್ತಿರ್ವಿವಸ್ವಾನ್ ದೇವತಾಸ್ವಪಿ ॥ ೨೮ ॥

೮೧೫—ಸ್ನೇಹೇಽಪ್ಯನುನಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ದ್ವೇಷೇಽಪ್ಯನುಶಯೋ ಮತಃ ॥
ಸುರತೇಽಪಿ ವ್ಯವಾಯಸ್ಸ್ಯಾ(1) ನ್ನಿಗಮುಶ್ಚ ಶ್ರುತಾವಪಿ ॥ ೨೯ ॥

೮೧೬—ದುರ್ಗಮಾರ್ಗೇಽಪಿ ಕಾಂತಾರಂ ಗೃಹವಾಟ್ಯಾಂ ಚ ನಿಷ್ಕುಟ(ಃ)ಂ ॥
ರೂಪಂ ಮೃಗೇಽಪಿ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಬಭ್ರುಸ್ಸ್ಯಾನ್ನಕುಳೇಽಪಿ ಚ ॥ ೩೦ ॥

೮೧೭—ಅಂತರ್ದೇಹೇಽಪಿ ಕೋಷ್ಠಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಚತ್ವರಂ ಪ್ರಾಂಗಣೇಽಪಿ ಚ ॥
ದುಶ್ಚರ್ಮಣ್ಯಪಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ಶಿಪಿವಿಷ್ಟೋ ಮನೀಷಿಭಿಃ ॥ ೩೧ ॥

೮೧೮—ವ್ಯವಸ್ಥಾಯಾಂ ಚ ಸಂಸ್ಥಾ ಸ್ಯಾತ್ಸಂವಿತ್ತಾವಪಿ ವೇದನಾ ॥
ಯಾತ್ರಾ ಸ್ಯಾದನುವೃತ್ತೌ ಚ ಸಂಜ್ಞಾಯಾಂ ಚ ಸಮಾಹ್ವಯಃ ॥ ೩೨ ॥*

೮೧೯—ಸಂಸ್ತರಃ ಪ್ರಸ್ತರೇಽಪ್ಯುಕ್ತಃ(2) ಭಗ್ನೇ ಕುಬ್ಜೋ ಗಣೇ ಸ್ಪಶಃ ॥
ಗರ್ಜನ್ಮೇಘೇಽಪಿಪರ್ಜನ್ಯಃ ಸಂಧ್ಯಾ ಸ್ಯಾದವಧಾವಪಿ ॥ ೩೩ ॥

ಟೀ ॥ ಸೋವಾಸಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಆರ್ಯನೆಂಬುದು.
ನೆಲ್ಲಲ್ಲಿಯುಂ ಅಣುವೆಂಬುದು. ಹೊಲೆಯನಲ್ಲಿಯುಂ ದಿವಾಕೀರ್ತಿಯೆಂಬುದು.
ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯುಂ ವಿವಸ್ವತ್ ಎಂಬುದು ॥ ೨೮ ॥
ಟೀ ॥ ಸ್ನೇಹವಾದದಲ್ಲಿಯುಂ ಅನುನಯಮೆಂಬುದು.
ಮುನಿಸಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಅನುಶಯಮೆಂಬುದು.
ಸುರತದಲ್ಲಿಯುಂ ವ್ಯವಾಯಮೆಂಬುದು. ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಗಮುಮೆಂಬುದು ॥ ೨೯ ॥
ಟೀ ॥ ಬೆಟ್ಟಿತಹ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಕಾಂತಾರಮೆಂಬುದು.
ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಷ್ಕುಟಮೆಂಬುದು. ಮೃಗದಲ್ಲಿಯುಂ ರೂಪಮೆಂಬುದು.
ಮುಂಗುರಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಬಭ್ರುವೆಂಬುದು ॥ ೩೦ ॥
ಟೀ ॥ ಒಡಲೊಳಗೆಯುಂ ಕೋಷ್ಠಮೆಂಬುದು.
ಅಂಗಣದಲ್ಲಿಯುಂ ಚತ್ವರಮೆಂಬುದು.
ಹೊಲ್ಲೆಹ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿಯುಂ ಶಿಪಿವಿಷ್ಟಮೆಂಬುದು ॥ ೩೧ ॥
ಟೀ ॥ ನಿಯಮದಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂಸ್ಥಾಯೆಂಬುದು.
ಅಱಿತದಲ್ಲಿಯುಂ ವೇದನಾಯೆಂಬುದು. ಅನುಸರಿಸುವಲ್ಲಿಯುಂ ಯಾತ್ರಾಯೆಂಬುದು.
ಸಂಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಸಮಾಹ್ವಯಮೆಂಬುದು ॥ ೩೨ ॥
ಟೀ ॥ ಪ್ರಸ್ತರದಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂಸ್ತರಮೆಂಬುದು. ಭಗ್ನನಲ್ಲಿಯುಂ ಕುಬ್ಜ ಎಂಬುದು.
ಗಣದಲ್ಲಿಯುಂ ಸ್ಪಶ ಎಂಬುದು.
ಮೊಳಗುವ ಮುಗಿಲಲ್ಲಿಯುಂ ಪರ್ಜನ್ಯಮೆಂಬುದು.
ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂಧ್ಯಾ ಎಂಬುದು ॥ ೩೩ ॥

(1) ನೈಗಮುಶ್ಚ ಋತಾವತಿ (2) ಹನೌ ಕುಂಜೋ ರಣೇ ಸ್ಪಶಃ.
*ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲಶ್ಲೋಕಗಳುಳ್ಳ ಲಾಹೋರ್ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ೩೨-೩೩ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳು ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿವೆ.

೮೨೦—ಕ್ಲೀಬೋ ವಿಕ್ರಮಹೀನೇಽಪಿ(1) ಸಮಯೋ (?)ವಿಕಟೋ ಮತಃ ॥
‡ಕಳಂಕಂ ಲಾಂಛನೇ ದೋಷೇಽಪ್ಯದ್ರಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ರವಾವಪಿ ॥ ೩೪ ॥

೮೨೧—ಸಮಿತಿಃ ಸಂಗತಿ ಸಭಯೋಃ ಕಕುದಂ ಶೃಂಗೇ ವಿದುಃ ಪ್ರಧಾನೇಽಪಿ ॥
ಟಂಕಃ ಸ್ಯಾದಭಿಮಾನೇ ಪ್ರಸ್ತರಘಟನೋಪಕರಣೇಪಿ ॥ ೩೫ ॥

೮೨೨—ಸಂಕೇತೇ ಚೈತನ್ಯೇಚ ಸೂರಿಭಿಃ ಕಥ್ಯತೇ ತಥಾ ಸಂಜ್ಞಾ ॥
*ದಂಡೋದಮನೇ ಸೈನ್ಯೇ ಕುತಪೋ ದರ್ಭೇಽಪರಾಹ್ಣೇ ಚ ॥ ೩೬ ॥

೮೨೩—(2)ಪಾರ್ಷ್ಣಿಃ ಪ್ರತ್ಯಾಸಾರೇ ಚರಣಸ್ಯ ಚ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಗೇ ॥
ನೀವೀ ಪರಿಪಣೇಽಪ್ಯುಕ್ತಾ ಕಟಿದೇಶೇಽಪಿ ಮೇಖಳಾ ॥ ೩೭ ॥

೮೨೪—(3)ಪ್ರತ್ಯವಾಯೇಽಪಿ ವಿಶ್ಲೇಷೇ (4)ವಿಧುರಃ ಸ್ಮರ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ ॥
ನಿದಾನಮವಸನ್ನೇಽಪಿ ಸ್ವಾಮಿನ್ಯಪಿ ಭವೇದಿನಃ ॥ ೩೮ ॥

ಟೀ ॥ ಬಂಟುತನಮಿಲ್ಲದ(ನ)ಲ್ಲಿಯುಂ ಕ್ಲೀಬಮೆಂಬುದು.
ಸಮಯದಲ್ಲಿಯುಂ (?)ವಿಕಟಮೆಂಬುದು. [ಸಮಯ = ಕಟ]
‡ಕುಱುಹಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಕಳಂಕದಲ್ಲಿಯುಂ ದೋಷಮೆಂಬುದು.
ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿಯುಂ ಅದ್ರಿಯೆಂಬುದು ॥ ೩೪ ॥
ಟೀ ॥ ಸಂಗತಿಃ, ಸಭಾ— ಈ ೨ ಸಮಿತಿಯೆಂಬುದು.
ಶೃಂಗಂ, ಪ್ರಧಾನಂ— ಈ ೨ ಕಕುದಮೆಂಬುದು.
ಅಭಿಮಾನ, ಉಳಿ— ಈ ೨ ಟಂಕಮೆಂಬುದು ॥ ೩೫ ॥
ಟೀ ॥ ಸಂಕೇತ, ಚೈತನ್ಯ— ಈ ೨ ಸಂಜ್ಞೆಯೆಂಬುದು.
ಶಿಕ್ಷೆ, ಪಡೆ— ಈ ೨ ದಂಡಮೆಂಬುದು.
ದರ್ಭೆ, ಅಪರಾಹ್ಣ—(ಈ ೨) ಕುತಪಮೆಂಬುದು ॥ ೩೬ ॥
ಟೀ ॥ ಹಿಂದೆ ಸೆಳೆವನಲ್ಲಿಯುಂ, ಮಡದಲ್ಲಿಯುಂ—ಪಾರ್ಷ್ಣಿಯೆಂಬುದು.
ಒಡ್ಡದಲ್ಲಿಯುಂ—ನೀವಿಯೆಂಬುದು. ಕಟಿಯಲ್ಲಿಯುಂ—ಮೇಖಳಾ ಎಂಬುದು ॥ ೩೭ ॥
ಟೀ ॥ ಅಗಲ್ಕೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಹೊಲ್ಲಮೆಯಲ್ಲಿಯುಂ—ಪ್ರತ್ಯವಾಯಮೆಂಬುದು (4)
ಕೀರ್ತನೆ?[ತೀರ್ಕಣೆ]ಯಲ್ಲಿಯುಂ ನಿದಾನವೆಂಬುದು. ಆಳ್ದನಲ್ಲಿಯುಂ ಇನನೆಂಬುದು ॥ ೩೮ ॥

(1) ಸಮಯೇಽಪಿ ಕಟಃ ಸ್ಮೃತಃ. [ಈ ಪಾಠವೇ ಶುದ್ಧವಿರಬೇಕು.]
‡ಕಳಂಕಂ ಲಾಂಛನೇ ದೋಷೇಽಪಿ—ಕಳಂಕನೆಂಬುದು ಕುಱುಹಿನಲ್ಲಿಯುಂ, ದೋಷದಲ್ಲಿಯುಂ (ಎಂದಿರಬಹುದು.)
*ಕಾರುಣ್ಯೇಽಪ್ಯನುಷಂಗಃ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಗುಹ್ಯೇಽಪ್ಯವಸ್ಕರಃ ।
ವೇದಿಕಾಂಗುಲಿಮುದ್ರಾಯಾಂ ಲಾಕ್ಷಾಯಾಂ ಚ ಕೃಮಿಸ್ತಥಾ ॥ (ಲಾಹೋರ್ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕಪಾಠ)
(2) ಪಾರ್ಷ್ಣಿಃ ಎಂಬ ಅರ್ಧ ಶ್ಲೋಕವು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.
(3) ಪ್ರತ್ಯವಾಯೋಽಥವಿಶ್ಲೇಷೇ.
(4) ಪ್ರತ್ಯವಾಯದಲ್ಲಿಯುಂ ವಿಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿಯುಂ ವಿಧುರವೆಂಬುದು.

೮೨೫—(1) ಜರಠಃ ಕಠಿನೇಽಪ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಪರಿಣತೇಽಪಿ(2) ಚ ॥
(3) ಕಾಲೇ [ರಂಧ್ರೇ] ಚ ಸಂಧಿರ್ನಾ ಘನಾಘನಃ ಶಕ್ರವರ್ಷು
[ಕಾಂಬುದಯೋಃ ॥ ೩೯ ॥§

೮೨೬—ಅತ್ಯಯ ಶಬ್ದಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಕೃಚ್ಛ್ರೇ ಚಾತಿಕ್ರಮೇ ಚ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ॥
ಉದರೇ ಜಳೇ ಕೃಪೀಟಂ(4) ಸಂಬಾಧಃ ಸಂಕಟೇ (5) ಭಗೇಽಪ್ಯುಕ್ತಃ(6) ॥ ೪೦ ॥

೮೨೭—ಅಕಾರ್ಯೇ ಗುಹ್ಯೇ ಕೌಪೀನಂ ಕೀಲಾಲಂ ರುಧಿರೇ ಜಲೇ ॥
ಕುಕೂಲಂ ಶಂಕುಮದ್ಗರ್ತೇ (7) ತುಷಾಗ್ನೌ ಚ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥ ೪೧ ॥*

೮೨೮—ಚೈತ್ಯಂ (8) ಬುಧಾಂತಿಕೇಽಪ್ಯುಕ್ತಂ ದೇವತಾಯತನೇ ತಥಾ ॥
(9) ಛತ್ರಾಂಕೇ ವೃಕ್ಷ ಜಾತೌ ಚ ಶಿಲೀಂಧ್ರಂ ಸ್ಮರ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ ॥ ೪೨ ॥

೮೨೯—ಅರ್ಥವ್ಯಯಸಹೇ ವ್ಯಾಳಸ್ತಥಾ(10) ಹಿಂಸ್ರಪಶೌ ಸ್ಮೃತಃ ॥
(11) ಪೋತ್ರಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಹಲಸೂಕರಯೋರ್ಮುಖಂ ॥ ೪೩ ॥

೮೩೦—ಮಂದಸ್ವಚ್ಛಂದಯೋಸ್ಸ್ವೈರಂ ಕಕ್ಷಸ್ಸ್ಯಾತ್ಕಚ್ಛವೀರುಧೋಃ ॥
ಕರೇಣುರ್ಗಜಹಸ್ತಿನ್ಯೋಃ ಪೀಲುಶ್ಚ ಗಜವೃಕ್ಷಯೋಃ ॥ ೪೪ ॥

ಟೀ ॥ ಮುತ್ತ ದ[ಱ]ಲ್ಲಿಯುಂ, ಬೆಟ್ಟಿತಱಲ್ಲಿಯುಂ ಜರಠಮೆಂಬುದು.
ಕಾಲದಲ್ಲಿಯುಂ, ಮಾಡದಲ್ಲಿಯುಂ ವಿಟ?[ಸಂಧಿ]ಯೆಂಬುದು.
ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿಯುಂ, ಕಱಿವ ಮುಗಿಲಲ್ಲಿಯುಂ ಘನಾಘನಮೆಂಬುದು ॥ ೩೯ ॥
ಟೀ ॥ ಕೂಟವುಟಲ್ಲಿಯುಂ ಹಾಲುಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿಯುಂ ಪುಲಾಕವೆಂಬುದು ॥ ೪೦ ॥
ಟೀ ॥ (ಅ)ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯುಂ [ಗುಹ್ಯದಲ್ಲಿಯುಂ] ಕೌಪೀನಮೆಂಬುದು.
ನೆತ್ತರದಲ್ಲಿಯುಂ, ನೀರಲ್ಲಿಯುಂ, ಕೀಲಾಲಮೆಂಬುದು.
ದರ್ಕುಬೆರಸಿದ ಕುಟಿಯಲ್ಲಿಯುಂ,[ಉ]ಮಿವೆರಸಿದ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿಯುಂ ಕುಕೂಲಮೆಂಬುದು ॥ ೪೧ ॥

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯಿಲ್ಲ.

---

(1) ಜಠರಃ (2) ತೇಽಪಿ ಕಾಲೇ ಚ (3) ಕಾಲೇ ಕಲ್ಪೇಽಪಿ ವಿಧಿಃ; ಕಲ್ಯೇಽಪಿ ಚ ಸಂಧಿಃ. ೪೬ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಸಂಧಿಃ ಸಂಶ್ಲೇಷರಂಧ್ರಯೋಃ' ಎಂದಿದೆ; ಟೀಕೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

§ ೩೭ ಮತ್ತು ೩೯ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಧಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಛಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿರುವುವು. ೩೭ರಿಂದ ೪೨ರ ವರೆಗಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮೂಲಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿವೆ.

(4) ಸಂವಾದಃ (5) ಸಂಕರೇ ಭೃಶೇ. (6) 'ಪಾರ್ಷ್ಣಿಃ' ಎಂಬುದರ ಉತ್ತರಾರ್ಧವು ಇಲ್ಲಿದೆ. ರತಿಭುಕ್ತ್ಯೋಃ ಸಂಭೋಗಃ ಪಥಿ ದೇಯೇ ಸ್ತ್ರೀಧನೇ ಚ ಶುಲ್ಕಂ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ವಂಶಾಂಕುರೇ ಕರೀರಂ ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷೇಽಪಿ ಕಥಯಂತಿ ॥ ಅನೂಕಮನ್ವಯೇ ಶೀಲೇ ಗೋತ್ರಂ ನಾಮ್ನಿ ತಥಾನ್ವಯೇ ॥ ಪುಲಾಕಂ ಭಕ್ತಸಿಕ್ಥೇ ಚ ಕ್ಷುದ್ರಧಾನ್ಯೇ ಚ ಕಥ್ಯತೇ. ॥ ೪೦ ॥ (ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಗಳಿತವಾಗಿವೆ). (7) ತೂಪಘ್ನಾ ಚ ನಿಗತಸ್ತದಾತಃ? (8) ಬುದ್ಧಾಂತಕೇ, ಬುದ್ಧಾಂಡಕೇ. (9) ಛತ್ರಕೇ. (10) ವ್ಯಾಳಂ ಪಶೌ. (11) ಪ್ರೋಥ, ಪೋಥ, ಚಾತ್ರ.

*ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಟೀಕೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಪೂರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ (ಎಂದರೆ: 1. ಲಾಹೋರ್ ಮುದ್ರಣ; 2. ಮದರಾಸು ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯ 5–2–41ರ ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯ ಪುಸ್ತಕ; 3. ಅದೇ ಲೈಬ್ರರಿಯ $\frac{15}{13}$–1–6ರ ತೆಲುಗು ಲಿಪಿಯ ಪುಸ್ತಕ, ಈ ಮೂರರ ಸಹಾಯದಿಂದ) ತೆಗೆದು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

೮೩೧—ಶಲಾಕಾಯುಧಯೋಃ (1) ಶ್ಯಲ್ಯಂ ಬಾಧಾ ದುಃಖನಿಷೇಧಯೋಃ ॥
ಸ್ಥೂಣಾಸ್ತಬ್ಧತ್ವಯೋಸ್ಸ್ತಂಭಃ ಇಲಾ ವಾಗಘ್ನ್ಯಯೋರಪಿ ॥ ೪೫ ॥

೮೩೨—ಅರ್ಚನಾಮೂಲ್ಯಯೋರರ್ಘೋ ವಿಸರ್ಗೋ ಮುಕ್ತಿವರ್ಚಸೋಃ ॥
ಮುನಿಕುಕ್ಕುಟಯೋರ್ದಕ್ಷಃ ಸಂಧಿಸ್ಸಂಶ್ಲೇಷರಂಧ್ರಯೋಃ ॥ ೪೬ ॥

೮೩೩—ಅವಶ್ಯಭೃಶಯೋರ್ಬಾಢಂ (2) ದಾಯಾದಸ್ತುಕ್ ಸಪಿಂಡಯೋಃ ॥
ಕುಲೀನಶ್ರೇಷ್ಠಯೋರ್ಜಾತ್ಯಂ ಕೋಟಿರುತ್ಕರ್ಷಸಂಖ್ಯಯೋಃ ॥ ೪೭ ॥

೮೩೪— (3) ಬುಧ್ನಸ್ತಂಡುಗಿರಿಶಯೋಃ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಸ್ಥಾನವ್ಯವಸ್ಥಯೋಃ ॥
ವೀಕಾಶಃ ಸ್ಫುಟರಹಸೋಃ ಕಾಷ್ಠಾ ಕಾಲಪ್ರಕರ್ಷಯೋಃ ॥ ೪೮ ॥

೮೩೫— (4) ಸಮುದ್ರನದಯೋಸ್ಸಿಂಧುಃ ದೇಶಪರ್ವತಯೋರ್ಮರುಃ ॥
ಮೈಥುನಂ ಕಥ್ಯತೇ ಸದ್ಭಿಃ ಸಂಬಂಧಗ್ರಾಮ್ಯಧರ್ಮಯೋಃ ॥ ೪೯ ॥

೮೩೬—ಪ್ರಹ್ವಬಂಧನಯೋಃ ಪ್ರಾಧ್ವಂ ಮೋಹ (5) ಸ್ಸ್ಯಾನ್ಮೂಢಮೂರ್ಖಯೋಃ ॥
ವ್ಯವಸ್ಥಾ (6) ನೇಽಹಸೋರ್ವೇಳಾ ರವಿಃ ಪರ್ವತಸೂರ್ಯಯೋಃ ॥ ೫೦ ॥

೮೩೭—ಅಗ್ನ್ಯುತ್ಪಾತೌ ಧೂಮಕೇತೂ ಶ್ವಶುರ್ಯೌ ಶ್ಯಾಲದೇವರೌ ॥
ದಿವ್ಯಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹೌ ಕೋಶೌ ನರೇಂದ್ರೌ ನೃಪ (7) ವಾಚಕೌ ॥ ೫೧ ॥

೮೩೮—ಆಡಂಬರೋ ಗಜಾನಾಂ ಪಟಹರವೇ ಗರ್ಜಿತೇ ಪ್ರಪಂಚೇ ಚ ॥
ಗ್ರಹಶಬ್ದಃ ಸೂರ್ಯಾದಿಷು ಭೂತಾದಿಷ್ವಭಿನಿವೇಶೇ ಚ ॥ ೫೨ ॥

೮೩೯—ಅವ್ಯಕ್ತಃ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ಮೂರ್ಖೇ (8) ಸ್ಫುಟೇತರೇಽಪಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ॥
(9) ಕಕ್ಷ್ಯಾ ಗುಹ್ಯ(10) ಪಿಧಾನೇ ಕಾಂಚ್ಯಾಂ ಗೇಹೇ ಪ್ರಕೋಷ್ಠೇ ಚ ॥ ೫೩ ॥

೮೪೦—ಪ್ರತಿಯತ್ನಃ ಸಂಸ್ಕಾರೇ ಲಿಪ್ಸೋಪಗ್ರಹಣಯೋಶ್ಚ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ॥
ಅಭಿಹಾರಸ್ಸನ್ನಾಹೇ ಸ್ಯಾದಭಿಯೋಗೇ ಪರಸ್ವಹರಣೇ ಚ ॥ ೫೪ ॥

೮೪೧—(11) ದಾನೇ ವಿಶೇಷಲಬ್ಧೋ ದಾಯೋ (12) ಭಾಗಾರ್ಹ ಪಿತ್ರ್ಯರಿಕ್ಥೇ ಚ ॥
ಲಿಪಿಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ದ್ರವ್ಯೇ ಚ ಗ್ರಂಥಶಬ್ದಮಿಚ್ಛಂತಿ ॥ ೫೫ ॥

೮೪೨—ದ್ಯೂತಾಕ್ಷಸಾರಿಫಲಕಾಸ್ತ್ರಯೋಽಪ್ಯಾಕರ್ಷಸಂಜ್ಞಕಾಃ ॥
ಸಂಸರ್ಗಾಭಿಭವಾಕ್ರೋಶೇಷ್ವಭಿಷಂಗಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೫೬ ॥

೮೪೩—ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೇ ತಮಸಿ ಶತ್ರೌ ಚ ವೃತ್ರಶಬ್ದಸ್ತ್ರಿಷು ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಮನ್ಯುರ್ದೈನ್ಯೇ ಕ್ರತೌ ಕೋಪೇ ನಾಡೀಸ್ವರ್ಗ(13) ಕ್ಷಿತಿಷ್ವಿಡಾ ॥ ೫೭ ॥

೮೪೪—ಉಕ್ತಾನಾಮಪ್ಯನುಕ್ತಾನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಮಿಹ ಸಂಗ್ರಹಃ ॥
ಕ ಶಬ್ದಸ್ಸುಖವಾಯ್ವಂಬುಬ್ರಹ್ಮಮಸ್ತಕವಾಚಕಃ ॥ ೫೮ ॥

---

(1) ಶಿಲ್ಪಂ (2) ಗ್ರಂಥಃಸ್ಯಾತ್ ದ್ರವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಯೋಃ (3) ಬ್ರಧ್ನ (4) ನದೀಸಮುದ್ರಯೋಃ (5) ಸ್ಯಾನ್ಮೌಢ್ಯಮೂರ್ಖಯೋಃ. (6) ನೇಽಂಭಸೋ. (7) ವಾರ್ತಿಕೌ. (8) ಸ್ಪಷ್ಟೇತರೇ (9) ಕಕ್ಷಾ. (10) ಗುಹ್ಯಪ್ರಧಾನೇ. (11) ದಾನವಿಶೇಷೇ. (12) ಭಾಗೋಽರ್ಹ್ಯ ಪಿತೃರಕ್ತಾ. (13) ಗತಿ.

೮೪೫—ಪ್ರತ್ಯಯಾಶ್ಯಪಥಜ್ಞಾನಹೇತುವಿಶ್ವಾಸನಿಶ್ಚಯಾಃ ॥
ವಿಸ್ತಾರೇ [1] ಕಟಕೇ ಶೂನ್ಯೇ ವಿತಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ ಕ್ರತೌ ಕ್ಷಣೇ ॥ ೫೯ ॥

೮೪೬—ದೇಹಾವಯವಮಾಸಾರ್ಧಪತತ್ರ [2] ಗೃಹಭಿತ್ತಿಷು ॥
ಪರಿಗ್ರಹೇ ಸಮಿಾಪೇ ಚ [3] ಷಟ್ಸು ಪಕ್ಷೋಽಭಿಧೀಯತೇ ॥ ೬೦ ॥

೮೪೭—ಅಗ್ನಿಧನರಶ್ಮಿರತ್ನತ್ರಿದಶವಿಶೇಷೇಷು ಭವತಿ ವಸುಶಬ್ದಃ ॥
ಚೇಷ್ಟಾತ್ಮಜನ್ಮಸತ್ತಾಭಿಪ್ರಾಯೇಷ್ವಭಿಹಿತೋ ಭಾವಃ ॥ ೬೧ ॥

೮೪೮—ಕಾಲವಿಶೇಷೇಽವಸರೇಽ ವ್ಯಾಪಾರೇಪಾರತಂತ್ರ್ಯೇ ಚ ॥
ಮಧ್ಯೇ ತಥೋತ್ಸವೇ ಚ ಕ್ಷಣಶಬ್ದಃ ಕಥ್ಯತೇ ಕೃತಿಭಿಃ [4] ॥ ೬೨ ॥

೮೪೯—ಆಚಾರೇ ನಯನಾದೌ ದ್ಯೂತವಿಶೇಷೇ ತಥಾ ರಥಾವಯವೇ ॥
ಅಕ್ಷಂ ವಿಭೀತಕೇಽಪಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ಪಂಚಸು ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ॥ ೬೩ ॥

೮೫೦—ನಿಷ್ಠಾ ಕ್ಲೇಶ್ಲೇಽವಸಾನೇ ಚ ವ್ಯವಸ್ಥೋತ್ಕರ್ಷಯೋರ್ವ್ರತೇ ॥
ಶ್ರೇಷ್ಠೇ [5] ಸ್ಥಾಮ್ನಿ ಧನೇ ಶುಕ್ರೇ [6] ಮಜ್ಜಾ ಸಾರ ಉದಾಹೃತಃ ॥ ೬೪ ॥

೮೫೧—ದಿಗ್ದೃಷ್ಟಿದೀಧಿತಿಸ್ವರ್ಗವಜ್ರವಾಗ್ಬಾಣವಾರಿಷು ॥
ಭೂಮೌ ಪಶೌ ಚ ಗೋಶಬ್ದೋ ವಿದ್ವದ್ಭಿರ್ದಶಸು ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೬೫ ॥

೮೫೨—ಭೂಷಾಯಾಂ ಲಾಂಗೂಲೇ ಪ್ರಧಾನಶೃಂಗಪ್ರಭಾವಪುಂಡ್ರೇಷು ॥
ಧ್ವಜಲಕ್ಷ್ಮತುರಂಗೇಷು ಚ ನವಸು ಲಲಾಮಂ [7] ಪ್ರಯುಂಜತೇ
ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ॥ ೬೬ ॥

೮೫೩—ಅರ್ಕಮರ್ಕಟಮಂಡೂಕವಿಷ್ಣುವಾಸವವಾಯವಃ ॥
ತುರಂಗಸಿಂಹಶೀತಾಂಶು ಯಮಾಶ್ಚ ಹರಯೋ ದಶ ॥ ೬೭ ॥

೮೫೪—ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಷು ಭೂತೇಷು ಶರೀರೇಷು ರಸಾದಿಷು ॥
ಲೋಹೇಷು ಚ ಸ್ಮೃತೋ ಧಾತುಃ ಸ್ವಭಾವೇ ಗೈರಿಕಾದಿಷು ॥ ೬೮ ॥

೮೫೫—ದ್ವಿರದಕರಾಗ್ರೇ ಪದ್ಮೇ ಖಡ್ಗಫಲೇ ವ್ಯೋಮ್ನಿ ವಾದ್ಯಭಾಂಡಮುಖೇ ॥
ಅಗದೇ [8] ಜಲೇ ಚ ತೀರ್ಥೇ ಪುಷ್ಕರಮಷ್ಟಾಸು? ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ॥ ೬೯ ॥

೮೫೬—ಚತುರ್ವಿಧೇಷು ಜೀವೇಷು ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಷು ಪಂಚಸು ॥
ಅತೀತೇ ದೇವಯೋನೌ ಚ ಭೂತಶಬ್ದಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥ ೭೦ ॥

೮೫೭—ಶುಕ್ಲಾದೌ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದೌ ಚ ಶೋಭಾಯಾಮಕ್ಷರೇ ವ್ರತೇ ॥
ಗೀತಕ್ರಮೇ ಸ್ತುತೌ [9] ವೇಷೇ ವರ್ಣಶಬ್ದಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥ ೭೧ ॥

೮೫೮—ಶೃಂಗಾರಾದಿಷು ನವಸು ಚ ಲವಣಾದಿಷು ಷಟ್ಸು ಪಾರದೇ ರಾಗೇ ॥
ನಿರ್ಯಾಸವೀರ್ಯ ಗುಣಧಾತು [10] ವಿಷಘೃತಾದೌ ರಸಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ॥ ೭೨ ॥

(1) ಕಟಕೇ, ಕದರೇ. (2) ಗೃಹ (3) ಪಕ್ಷಃ ಷಟ್ಸು ನಿಗದ್ಯತೇ (4) ಸದ್ಭಿಃ (5) ಧಾಮ್ನಿ (6) ಮಜ್ಜಿ (7) ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ (8) ಕುಲೇ (9) ವರ್ಷೇ (10) ಧಾತುಷು ವಿಷ

೮೫೯—ಯೋನೌ ಜಲಾವತಾರೇ ಚ [1] ಮಂತ್ರಾದ್ಯಷ್ಟಾದಶಸ್ವಪಿ ॥
ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರೇ ತಥಾ ಪಾತ್ರೇ ತೀರ್ಥಂ ಸ್ಯಾದ್ದರ್ಶನೇಷು ಚ ॥ ೭೩ ॥

೮೬೦—ಅಕಾರಾದಿಷು ವರ್ಣೇಷು ಷಡ್ಜಾದಿಷು ಚ ಸಪ್ತಸು ॥
ಉದಾತ್ತಾದಿಷು ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಚ ಸ್ವನೇ ಸ್ವರಃ ॥ ೭೪ ॥

೮೬೧—ಸತ್ವಾದೀನಾಂ ಸಾಮ್ಯಾವಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವದಂತಿ ತತ್ವಜ್ಞಾಃ ॥
ಪೌರಾಮಾತ್ಯಾದೀನಿ ಚ ಕಾರಣಕಾರುಸ್ವರೂಪಾಣಿ ॥ ೭೫ ॥

೮೬೨—ಸತ್ವಾದೌ ರೂಪಾದೌ ಶೌರ್ಯಾದೌ ತಂತುಷು ಪ್ರಯೋಗಜ್ಞಾಃ ॥
ಗುಣಶಬ್ದಂ ಸಿಂಜಿನ್ಯಾಂ [2] ಪ್ರಯೋಜಯಂತ್ಯಪ್ರಧಾನೇಽಪಿ ॥ ೭೬ ॥

೮೬೩—ಉಪಕರಣೇ ಕರಣೇ ಚ ದ್ರವಿಣೇ ಲಿಂಗೇ ಚ ಯಾತನಾಯಾಂ ಚ ॥
ಸೇನಾಂಗೇ ಸಂಸಿದ್ಧೌ ಸಾಧನಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗಃ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೭೭ ॥

೮೬೪—ಅಭಿಧೇಯಾಭಿಪ್ರಾಯಪ್ರಯೋಜನದ್ರವ್ಯವಾಚಕೇಷ್ವರ್ಥಃ ॥
ಪ್ರಸ್ತಾವೇ ಸಂಘಾತೇ ಕುತ್ಸಾಯಾಮಾಯುಧೇ ಜಲೇ ಕಾಂಡಂ ॥ ೭೮ ॥

೮೬೫—ವೇದಾಧ್ಯಾತ್ಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೇಷು ಕಥ್ಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ॥
ಪ್ರಕೃತಿಗುಣೇ ಸತ್ತಾಯಾಂ ಸ್ಥಾಮನಿ ಭೂತೇ ಚ ಸತ್ವಂ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೭೯ ॥

*೮೬೬—ಇರಾಶಬ್ದೋ ಬುಧೈರ್ಜ್ಞೇಯೋ ಭುವಿ ವಾಚ್ಯಶನೇಽಂಭಸಿ ॥
ನಿಮೇಷಾದೌ ಯಮೇ ವರ್ಣೇ ಕಾಲೋ ಮೃತ್ಯೌ ಚ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ ॥
ಕಾಲಸಂಕೇತಕಾಚಾರಸಿದ್ಧಾಂತಾಃ ಸಮಯಾಃ [3] ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ ೮೦ ॥

೮೬೭—ತಂತ್ರಂ ತಂತುಷುಮಂತ್ರೇಷು ಸಿದ್ಧಾನ್ತಪರಿಚ್ಛದಪ್ರಧಾನೇಷು ॥
ಉತ್ಸಾಹನಸೂಚನಯೋಃ ಪ್ರಕಾಶನೇ ಗಂಧನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ॥ ೮೧ ॥

೮೬೮—ವಸ್ತ್ರೇ ಮಧ್ಯೇ ತಥಾಚ್ಛಿದ್ರೇ ವ್ಯವಧಾನೇಽಂತರಾತ್ಮನಿ ॥
ಅವಕಾಶೇ ಬಹಿರ್ಯೋಗೇ [4] ವಿಶೇಷೇಽವಸರೇಽಂತರಂ ॥ ೮೨ ॥

೮೬೯—ಪ್ರಾಗೇವ ನಾಮಪರ್ಯಾಯೇ ನಿಪಾತಾಃ ಕೇಽಪಿ ಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥
ಕಥ್ಯನ್ತೇ ಕೇಚಿದನ್ಯೇಽಪಿ ದಿಷ್ಟ್ಯಾಸ್ಯಾನ್ಮಂಗಲಾದಿಷು ॥ ೮೩ ॥

೮೭೦—ಚಿರಾಯ ಚಿರರಾತ್ರಾಯ ದೀರ್ಘಕಾಲೇ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ॥
ಚಿರಂ ಚಿರಾಚ್ಚಿರೇಣೇತಿ ವಾ ವಿಕಲ್ಪೋಪಮಾನಯೋಃ ॥ ೮೪ ॥

೮೭೧—ಪರಿತಃ ಸರ್ವತೋ ವಿಷ್ವಕ್ ಸಮಂತಾಚ್ಚ ಸಮಂತತಃ ॥
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸದೃಶೋಸ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಾರ್ತಾ [5] ಸಂಭಾವ್ಯಯೋಃ ಕಿಲ ॥ ೮೫ ॥

೮೭೨—ಶೋಚನೇ ಸಂಪ್ರಹರ್ಷೇ ಚ ಹನ್ತಶಬ್ದಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ॥
ಈ ದುಃಖಭಾವನೇ ಕ್ರೋಧೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇ ಸನ್ನಿಧಾವಪಿ ॥ ೮೬ ॥

(1) ಮಂತ್ರಾಕ್ಷದ್ಯಷ್ಟ (2) ಪ್ರಯೋಜಯಂತಿಪ್ರಧಾನೇ (3) ಸಮಾಃ (4) ವಿಶೇಷೇವತ್ಸರೇಽಂತರಃ (5) ಸಂಭಾಷಯೋಃ *ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅರ್ಧಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಖ್ಯೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

೮೭೩—ಪೃಥಗ್ವಿನಾನ್ತರೇಣರ್ತೇ ವ್ಯತಿರೇಕಾರ್ಥವಾಚಕಾಃ ॥
ಪ್ರತ್ಯಾರಂಭೇ ಮುಹುಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ (1)ಹುಂ ಸಂಪ್ರಶ್ನವಿತರ್ಕಯೋಃ ॥೮೭॥

೮೭೪—ಇತಿಹ ಸ್ಯಾತ್ಸಂಪ್ರದಾಯೇ ಪ್ರೇತ್ಯಾಮುತ್ರ ಭವಾನ್ತರೇ ॥
ಸಾಕಂ ಸಾರ್ಧಂ ಸಮಂ ಸತ್ರಂ ಸಹಾರ್ಥೇ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥ ೮೮ ॥

೮೭೫—ಅಧರಸ್ತಾದಧರತಃ ಸ್ಯಾದಧಸ್ತಾದಧೋಽಧರೇ(2) ॥
ಅತ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಹೇತೌ ನಿಂದಾಯಾಂ ವಿಸ್ಮಯೇ ಬತ ॥ ೮೯ ॥

೮೭೬—ಸಮಯಾನಿಕಷಾಶಬ್ದೌ ಸಾಮೀಪ್ಯೇ ಕೀರ್ತಿತೌ ಬುಧೈಃ ॥
ತರ್ಕನಿಶ್ಚಿತಯೋರ್ನೂನಂ ಕಚ್ಚಿತ್ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಶ್ನಕಾಮಯೋಃ ॥ ೯೦ ॥

೮೭೭—ಆಹೋ ಉತಾಹೋ ಸಂದೇಹೇ ನು ಸ್ವಿತ್ ಪ್ರಶ್ನವಿತರ್ಕಯೋಃ ॥
ವರ್ತಮಾನೇ ಚ ಯುಕ್ತೇ ಚ ಸಾಂಪ್ರತಂ ಸಂಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥ ೯೧ ॥

೮೭೮—ಪ್ರಕಾಶೇ ಸಂಭವೇ (3)ಪ್ರಾದುಃ ಪ್ರಧಾನಸದೃಶೋಃ ಪ್ರತಿ ॥
ಹಿ ಸ್ಯಾದ್ವಿಶೇಷಣೇ ಹೇತೌ ತು ಸ್ಯಾತ್ ಭೇದೇಽವಧಾರಣೇ ॥ ೯೨ ॥

೮೭೯—ಅಯಿ ಪ್ರಶ್ನೇ ಸಾನುನಯೇ ಸತ್ಯೇ ಶೀಘ್ರೇ ತಥಾಂಜಸಾ ॥
ಈಷತ್ಕಿಂಚಿನ್ಮನಾಕ್ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಕಿಂಚನ ಸ್ತೋಕವಾಚಕಾಃ ॥ ೯೩ ॥

೮೮೦—ತೂಷ್ಣೀಂ ಜೋಷಂ ಭವೇನ್ಮೌನೇ ಸ್ಮ ಸ್ಯಾತ್ಸಂಸ್ಮರಣಾದಿಷು ॥
ಅಂಗೇಽತ್ಯಾಮಂತ್ರಣೇ ಹಂಹೋ ಭೋಭೋ ಇತಿ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೯೪ ॥

೮೮೧—ಅನೇಕಾರ್ಥೇ ಭವೇನ್ನಾನಾ ನನು ಪ್ರಶ್ನೇಽವಧಾರಣೇ ॥
(4)ಆಕಸ್ಮಿಕಾರ್ಥೇ ಸಹಸಾ ತತ್ಕಾಲೇ ಚ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥ ೯೫ ॥

೮೮೨—ವಿಸ್ತಾರೇಽಂಗೀಕೃತಾ (5)ವೂರೀ ಕಥ್ಯತ ಉರರೀ ತಥಾ ॥
ಅಸಂಶಯೇ ಭವೇದದ್ಧಾ ಸಹಾರ್ಥಾಂತಿಕಯೋರಮಾ ॥ ೯೬ ॥

೮೮೩—ಅಥಾನಂತರಕಲ್ಯಾಣಸಂಪ್ರಶ್ನಾದಿಷು ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಅಥೋ ಇತಿ ತಥಾ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ನಾಮಾಭ್ಯುಪಗಮಾದಿಷು ॥ ೯೭ ॥

೮೮೪—ಸದಾ ಸನಾ ಚ ನಿತ್ಯತ್ವೇ ಸ್ವಸ್ತಿ ಸ್ಯಾನ್ಮಂಗಳಾದಿಷು ॥
ಇತಿಶಬ್ದಃ ಸ್ಮೃತೋ ಹೇತೌ ಪ್ರಕಾರಾದಿಸಮಾಪ್ತಿಷು ॥ ೯೮ ॥

ಇತಿ
ಶ್ರೀ ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧಕೃತಾಯಾಮಭಿಧಾನರತ್ನಮಾಲಾಯಾಂ
ಅನೇಕಾರ್ಥಕಾಂಡಂ
ಪಂಚಮಂ
ಸಮಾಪ್ತಂ.

---

(1) ಹಂ (2) ದಧೋಽಧರಃ (3) ಪ್ರಾಹುಃ (4) ಅಕಸ್ಮಿಕಾರ್ಯೇ. (5) ಧೂಳೀ

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೧.

‘ಅಭಿಧಾನ ರತ್ನಮಾಲೆ’ಯ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

(ಪು = ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ, ಶ್ಲೋ = ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.)

K.392

ಅ

	ಪು. ಶ್ಲೋ.
ಅಕಾರ್ಯ	138-40
ಅಕ್ಕರಂ ಬೆರಸಿರ್ದುಂಗುರಂ	92-405
ಅಕ್ಕಸಾಲೆ	96-434
ಅಕ್ಕಿಗರ್ಚು	53-163
ಅಕ್ಷರಂ	120-43
ಅಕ್ಷರದ ಬರೆಹಮುಂ	120-43
ಅಗಲಿತ್ತು	124-68
ಅಗಲ್ಕೆ	137-38
ಅಗಸಂ	97-439
(ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ‹ಅಸಗಂ ಎಂಬ ರೂಪ)	
ಅಗಸ್ತ್ಯಂ	68-259
ಅಗಱ್	111-54
(ಅಗಱ್ತಿ ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಉಂಟು.)	
ಅಗಱಿದುದು	111-53
ಅಗಱ್ತಿಯ ನೀರ್	107-27
ಅಗುೞಿ	50-145
ಅಗ್ನಿತ್ರಯ	131-3
ಅಗ್ನಿಯ ನಾಲಗೆಗಳ್	13—68
ಅಗ್ನಿಯಂ ಬಿಟ್ಟವನಂ	67-250
ಅಗ್ನಿಯ ಸ್ತ್ರೀ	12 – 66
ಅಂಕುಶಂ	38 – 71
ಅಂಕುಶಚಾರಣಮುಂ	37-69
ಅಂಗಡಿ	50-141
ಅಂಗಣ	136-31
ಅಂಗದಂಟು ಬಾರಿಸುವುದು	68-254
ಅಂಗವಿಕ್ಷೇಪಮಂ	16 – 94
ಅಂಗಹೀನಂ	64-233
ಅಂಗುಳಿ ಮಡಿದ ಕುಡಿತೆಯುಂ	88-383
ಅಚ್ಚರಸಿಯರ್	15—88
ಅಚ್ಚು	64-234
ಅಟ್ಟಡಗು	54-168
ಅಡಕೆಯ ಮರಂ	33—47
ಅಡವಿ	35 – 57 133-13
ಅಡವಿಯ ಕಾಗೆ	41-93
ಅಡಾಯುಧಂ	78-318
ಅಡಿಗಡಿಗೆ ನುಡಿವ ನುಡಿ	24-149
ಅಡ್ಡವಿಱಿವಾನೆ	37-67
ಅಣ್ಣಂ	83-352
ಅಣಿಲೆ	101-464
ಅತಿಥಿಯಂ ಪೂಜೆಮಾಡುವವಂ	59-204
ಅತಿಮಾತ್ರ	134-17
ಅಂತ್ಯಜಾತಿಗಳೆಲ್ಲಂ	65-238
ಅಂದುಗೆ	92-407
ಅದನೆ ತಳಪುಮೆಂಬುದು	88-383
ಅದನೆ ನಾಯಕಮೆಂಬುದು	92-410
ಅದಱ ಊಟ್ಟಂ	113-62

	ಪು. ಶ್ಲೋ.
ಅದಿಮೂರ್ತಿ	35 – 55
ಅಧ್ಯಕ್ಷಂ	70-273
ಅನಿಷ್ಟಂ	60 – 211
ಅನಿಷ್ಟವಂ ಮಾಡುವ ದೈವಂ	21-126
ಅನುಕರಿಸುವುದಂ	16 – 94
ಅನುಕೂಲಮುಂ, ಪ್ರತಿಕೂಲಮುಂ	124-71
ಅನುಲೇಪನಂ	90-391
ಅನುಶಯಂಬಡುವುದು	119-31
ಅನುಸರಿಸು	136-32
ಅಪರಾಧಂ	12೫-64
ಅಪವಾದದ ನಾಮಂ	24-147
ಅಪವಾರಣಂ	119-34
ಅಪ್ಪಿಕೊಳುಹ	93-414
ಅಪ್ರಯೋಜನಂ	127-89
ಅಭಿಮಾನ	137-35
ಅಭಿವಾದನಮಂ	66-244
ಅಮರ್ದಿನ ಪೆಸರ್	22-133
ಅಮರ್ದುವಳ್ಳಿ	101-461
ಅಮಳ್	116-15
ಅಂಬಂ ಬಿಡುವುದು	77-316
ಅಂಬಟೆ ಮರದ ಪೆಸರ್	33 – 44
ಅಂಬಿನ ಭೇದಂಗಳ್	77-313
ಅಂಬಿನ ವೇಗಂ	77-316
ಅಂಬಿಲಂ	53-163
ಅಂಬು	77-312
ಅಯಸ್ಕಾಂತದ ಭೇದಂಗಳ್	28—15
ಅಯ್ದೆ (ಐದೆ), ಅಯಿದೆ	80-332
ಅಯ್ವತ್ತು ಸರದ ಮುತ್ತು	92-408
ಅರಗು	91-401
ಅರಮನೆಯ ಛಂದಂಗಳ್?	51-150
ಅರಮನೆಯ ಸಮೀಪದ ಬನಂ	36-60
ಅರವಾವು	106-21
ಅರಸರುಮರಸಿಯರುಂ ಕೂಡಿಹ ಬನಮಂ	36 – 60

	ಪು. ಶ್ಲೋ.
ಅರಸರ ಪ್ರಧಾನವರ್ಗ	132—8
ಅರಸರೇಱುವಾನೆ	38—71
ಅರಸಾಳು	70-271
ಅರಸು	69-267
ಅರಸುಗಳ ಬಿಡಾರಂ	48-135
ಅರಳ್	96-431
ಅರಳಿ	33 – 43
ಅರಳೆ	34—49
ಅರಿದು	128-92
ಅರಿಸಿನದ ಬಣ್ಣಂ	121-50
ಅರಿಸೆಯುಳ್ಳವನಂ	99-452
ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು	126-83
ಅರ್ಥಂ	118-28
ಅಱವಟ್ಟಿಗೆ	50-142
ಅಱಕೆಕಾಱಂ	62-225
ಅಱಸು	134—21
ಅಱಿತ	186-32
ಅಱಿಯದವಂ	56-181
ಅಱಿಯಲ್ಬರ್ಪುದು	124-67
ಅಱಿವುದು	128-94
ಅಲಂಕಾರಂ	89-386
ಅಲತಿಗೆ	91-401
ಅಲರ್ವುದರ್ಕೆ ಪೆಸರ್	31-33
ಅಲಸಿಕೆ	125-72
ಅಲ್ಲದ ಕೊಂಬು	101-462
ಅಲ್ಲಾಟಂ	126-78
ಅಲ್ಲಾಡುವುದು	123-61
ಅಲ್ಲಿಂದಂ ಮೇಲೆ	18-108
ಅವಧಿ	136-33
ಅವಯವಂ	123-59
ಅವರೆ	96-430
ಅವಱ (ತಾವರೆಗಳ) ಗೆಡ್ಡೆ	112-60
ಅವಲಕ್ಕಿ	96-431
ಅವಸರಂ	123-65

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಅಶುಭ	134-18
ಅಸತ್ಯಂ	23-143
ಅಸಿದು	119-32
ಅಸುಗೆ	32-39
ಅಸುರಂ	2-5
ಅಳತೆ	134-19
ಅಳಿ (ಱಿ) ಗಣ್ಣವಂ	99-453
ಅಳಿಪುವವಂ	58-198
ಅಳೆ	46-120
ಅಳೆಬೆರಸಿದ ಮೊಸರ್	46-120
ಅಱಿಗಣ್ಣು	127-87
ಅಱ್ಕೆ	105-17

ಆ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಆಕಾರ ಸಂವರಣೆ	127-87
ಆಕಾಶಂ	22-136
,,	133-15
ಆ ಕಿಚ್ಚು	69-261
ಆ ಕೆಯ್ದು...ನಾಲ್ಕು ತೆಱನಕ್ಕಂ	76-308
ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು	129-96
ಆಗಳಂತೆ	124-67
ಆಗಳಂತೆಯಪ್ಪ ಫಲಂ	20-118
ಆಗಳೆಯಪ್ಪ ಕಾಲಂ	20-118
ಆಚಾರಂ	66-242
ಆಚಾರದ ಓದಿನ ನೆಱೆವಣಿಗೆ	66-243
ಆಟಂ	71-278
ಆಡಿಗಂ	60-213
ಆಡಿನಿಂ ಬರ್ದುಂಕುವವಂ	63-226
ಆಡುವ ಶಾವು	17-97
ಆಡುಸೋಗೆ	33-45
ಆತ್ಮಂ	22-134
ಆದಿತ್ಯಂ	137-34
,,	7-35, 36, 37

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಆಧಾರ	133-12
ಆನೆ	36-61, 132-11
ಆನೆಗಳ್ ಮೂಱು ತೆಱನಕ್ಕಂ	36-62
ಆನೆಗಳ ಧ್ವಜಂ	134-17
ಆನೆಗಳ ಧ್ವನಿ	24-150
ಆನೆಕುದುರೆ ಮಾನಸರ ಸಂಘಾತಂ	135-25
ಆನೆಯ ಕಡೆಗಣ್	36-64
ಆನೆಯ ಕಾಲ್ಗಟ್ಟು	37-70
ಆನೆಯ ಕಿವಿಯ ಮೊದಲ್	36-64
ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳಂ	36-63
ಆನೆಯ ಕೆಯ್	138-20
ಆನೆಯ ಕೆಯ್ಯ ತುಂತುರ್ವನಿ	36-63
ಆನೆಯ ಗಂಡಸ್ಥಳಂ	36-63
ಆನೆಯನೇಱುವಾತಂ	65-236
ಆನೆಯ ನೊಸಲ್	37-65
ಆನೆಯ ಪೆಗಲ್	36-64
ಆನೆಯ ಮಱಿ	38-71
ಆನೆಯ ವೈದ್ಯಂ	38-72
ಆನೆಯ ಹಿಡಿವ ಶಾವು	37-70
ಆ(ಯಾಗದ) ಭೂಮಿ	69-261
ಆಯುವಂತಂ	63-226
ಆರಯ್ಕೆ	125-72
ಆರವೆ	35-59
ಆರ್ದ್ರಾ ನಕ್ಷತ್ರಂ	9-49
ಆಪರ್ವಂ	64-232
ಆಱು ಹಲ್ಲ ಹೋಱು	44-112
ಆಱು ಹಸು	47-128
ಆಲಂ	33-43
ಆಲಿಕಲ್	11-59
ಆವೆ	108-34
ಆಶ್ವಯುಜ ಮಾಸಂ	19-114
ಆಷಾಢ ಮಾಸಂ	19-114
ಆಸಕ್ತಂ	58-197

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಆಸಡಿ	101–465
ಆ ಹಗ್ಗ	134–19
ಆಳ್ದಂ	137–38
ಆಱಿಗೊಳ್ವುದು	123–63
ಇ	
ಇಂಗುಲಿಕಂ	102–467
ಇಚ್ಛೆ	118–25
ಇಟ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲಾದುವಱಿಂ ಮಾಡಿದರಮನೆದೇಗುಲಂಗಳ್	49–138
ಇಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದುದು	76–309
ಇದಿರೇಟ್ಬುದು	128–93
ಇನಿದಂ ನುಡಿವವಂ	60–210
ಇನಿದಪ್ಪ ಧ್ವನಿ	23–139
ಇಂದ್ರ	138–39
ಇಂದ್ರನ ಆನೆ	11–61
ಇಂದ್ರನ ಕುದಿ(ದು)ರೆ	11–61
ಇಂದ್ರನ ಪಟ್ಟಣಂ	10–55
ಇಂದ್ರನ ಬನಂ	10–55
ಇಂದ್ರನ ಬಿಲ್	11–57
ಇಂದ್ರನ ಮಗಂ	10–55
ಇಂದ್ರನ ಸಾರಥಿ	11–61
ಇಂದ್ರನ ಸ್ತ್ರೀ	10–55
ಇಂದ್ರಿಯಂ	105–16
ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ್	88–381
ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಳಿಪಿಲ್ಲದಾತಂ	66–245
ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಘಾತಂ	135–25
ಇರ್ಪ್ಪತ್ತೇೞುಮುತ್ತಿನಸರಂ	92–409
ಇರುವಂತಿ	35–54
ಇರುಳ್	18–107, 108
ಇರ್ತಲೆಗುಯ್ಯಂ	106–21
ಇರ್ದೆಡೆಯೊಳಿರ್ದು ಹೆಱರ್ಗೆ ಮುನಿವಂ	60–213
ಇರ್ಪ ಠಾವು	50–143
ಇರ್ಬಾಳೆ?	94–422
ಇಲಿ	39–82
ಇಲಿಯಂ ಹಿಡಿಯಲನುಗೆಯ್ವ ಬೆಕ್ಕು	40–83
ಇವು ಮೊದಲಾದುವು ಹಕ್ಕಿಯ ಭೇದಂಗಳ್	42–100
ಇಷ್ಟವಂ ಮಾಡುವ ದೈವಂ	21–126
ಈ	
ಈ ಮೂಱು ವರ್ಣಂ	65–238
ಈ ಮೂಱುಂ	20–116
ಈ ಮೂಱುಂ ಕೂಡಿದೊಡೆ	101–464
ಈಸು	73–293
ಉ	
ಉರ್ಕ್ಕ	28–17
ಉಗುರ್	84–387
ಉಗುಱ್ ಸಿಡಿವ ನುಡಿ	23–141
ಉಂಗುರಂ	92–405
ಉಚಿತಂ	123–61
ಉಜ್ಜಯಿನಿ	48–132
ಉಟ್ಟುದು	90–392
ಉಡು	39–81
ಉಡೆನೂಲ್	92–406
ಉಂಡು ಮಿಕ್ಕುದು	54–171
ಉತ್ತರಂಗಂ	50–145
ಉತ್ತರಾಸಂಗಂ	68–256
ಉತ್ಪನ್ನಮತಿ	62–221
ಉತ್ಸುಕಂ	64–232
ಉದಾಸೀನಂಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದು	118–29
ಉದ್ಧಂ	130–101

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಉದ್ದ ಧ್ವನಿ	23–139
ಉದ್ದಂ ನೆಗೆದುದು	126–33
ಉದ್ದಿತು	133–14
,,	124–66
ಉದ್ದಿನ ಕೆಯ್	27–8
ಉದ್ಯೋಗಿಸುವುದು	128–94
ಉಪಕರಣಂ	51–151
ಉಪದ್ರವಂ	21–127
ಉಪಭೋಗ	124–70
ಉಪರೋಪಿತಂ	35–59
ಉಪಲೇಪನಂ	132–11
ಉಪಸ್ಥಂ	85–360
ಉಪ್ಪಿನ ಕಟ್ಟಿರುಮನೆ	28–15
ಉಪ್ಪುನೀರೊಳೆ ಮಾಡಿದುದು	54–167
ಉಮಿವೆರಸಿದಕಿಚ್ಚು	138–41
ಉಮ್ಮಳಿ	124–69
ಉಮ್ಮಳಿಕೆ	98–447
ಉಮ್ಮುಗೆ	96–431
ಉರಂ	87–373
ಉರದ ತೋಳಸಂದಿ	86–369
ಉರಮಿಳಿ	37–68
ಉರಿಯ ನಾಲಗೆ	12–65
ಉರ್ಚದ ಹೆರೆ	106–23
ಉರ್ಪ್ಪರಂ	112–55
ಉಷ್ಣರಶ್ಮಿ	8–40
ಉಳಿ	137–35
ಉಳ್ಕು (ಉಳುಕು)	12–67
ಉಱಿದರಸಿಯರ್	79–326
ಉಱಿದ ಸಿರಿವಂತರ ಮನೆ	49–138
ಉಱಿದೊಡಮೆ	14–81
ಉಱಿಯದುದು	127–85
ಊ	
ಊಟ್ಟಂ	54–170
ಊಟದ ಪರಿಕಾರಂ	53–166
ಊರ ಹೊರಿ	43–103
ಊರ್	43–103
ಊರುಗಂ	43–103
ಊರುಗರ ನುಡಿ	23–141
ಋ	
ಋಷಿಗಳ್	68–285
ಋತುಗಳ್	19–113
ಎ	
ಎಕ್ಕಸರಂ	92–409
ಎಚ್ಚುತಪ್ಪಿದವಂ	77–317
ಎಡಂ	124–71
ಎಡದೊಡುವುದು	67–253
ಎಡವರ್ಣಂ	121–51
ಎಡೆವಱಿಯದ ಗುರೂಪದೇಶಂ	67-248
ಎ(ತ್ತು)ೞ್ತು	44–108
ಎಮೆ (ಎವೆ)	86–370
ಎರ್ಮ್ಮೆಯ ಕೋಡು	126–79
ಎಯ್	39–80
ಎಯ್ಯ ಮುಳ್ಳು	39–80
ಎರಡು ಕುಂಭಸ್ಥಳದ ನಡು	36–63
ಎರಡು ತಡಿಯ ನಡು	110–46
ಎರಡು ಪುರ್ಬಿನ ನಡು	86–366
ಎರಡು ಮೂಱು ಸೂೞ್ ನುಡಿವ ನುಡಿ	25–152
ಎರಡು ಹಸುಂ	47–128
ಎರಡೂರೆಡೆಯ ನಿಡುಮಾಳಂ	43-106
ಎರಡೆರಡು ಮಾಸಂ ಕೂಡಿದೊಡೆ ಋತುಗಳ್	19–113
ಎರೆಯ ಭೂಮಿ	26–5
ಅಱ(ಂ)ಕೆ	40–86
ಎಱ(ಂ)ಕೆಯ ಮೊದಲ್	,,

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಎಱಗಿರ್ದುದು	125–75
ಎಲೆ (ಮರದ ಎಲೆ)	31–31
ಎಲೆಯ ಬಳ್ಳಿ	33–47
ಎಲ್ಲಂ	118–28
ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳಂ ನಿಯಮಿಸುವುದು	66–243
ಎಲ್ಲಾ ಧಾನ್ಯಂ ಬೆಳೆವ ಭೂಮಿ	26–3
ಎಲ್ಲಾ ಪಶುಗಳ ಮಱಿ	461–123
ಎಲ್ಲಾ ರತ್ನಂ	29–22
ಎಲ್ಲಾ ಲೋಹಂ	29–22
ಎಲ್ಲಾವುಲ್ಲುಂ	31–36
ಎಲ್ಲಾ ವೇದವನೋದಿದಾತಂ	65–241
ಎಲ್ವು (=ಎಲ್)	104–10
ಎಸಡಿ	108–36
ಎಸರ್ಮುಚ್ಚೆ	53–161
ಎಳಗಂದಿ	45–115
ಎಳಗಾಯ್	31–35
ಎಳದೆನೆಯಾವು	46–118
ಎಳವುಲ್	31–36
ಎಳ್ಳಕೆಯ್	27–8
ಎಳ್ಳಗಸೆ	95–428
ಎೞ್ಚತ್ತಿರ್ಪುದು	99–449
,,	129–97
ಏ	
ಏಕಾಂತಂ	117–23
ಏನಾನುಗೆಡೆವವಂ	62–222
ಏನುಮಱಿಯದವಂ	62–222
ಏಱಕಟ್ಟಿದುದು	129–98
ಏಱು	111–54
ಏಱಸಲ್ಪಟ್ಟುದು	123–62
ಏಱು	104–8
ಒ	
ಒಗಂಟೆ	25–151

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಒಚ್ಚುಟು (ಒಚ್ಚೋಟು)	89–384
ಒಟ್ಟೆ	47–125
ಒಡಮೆ	14–80
ಒಡಲ್	136–31
ಒಡಲ ಎಲ್ವು(ಲ್)	404–11
ಒಡಹುಟ್ಟಿದಂ	84–354
ಒಡಹುಟ್ಟಿದನ ಮಗಂ	83–352
ಒಡಹುಟ್ಟಿದಳ್	84–353
ಒಡಹುಟ್ಟಿದಳ ಮಗಂ	84–353
ಒಡಹುಟ್ಟಿದಳ ಮದವಂ– (ಮೈದುನಂ) ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ	17–99
ಒಡೆಯಂ	57–188
ಒಡ್ಡಂ	137–37
ಒಡ್ಡು	132–9
ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯವಪ್ಪ ವಿಮಾನ್	109–38
ಒಂದೆಮನಂ	88–380
ಒಪ್ಪಚಿ	132–7
ಒಱಲೆಗಾಲ್	99–450
ಒಱೆ	78–319
ಒರ್ವರೊರ್ವರ್ಗೆ ಮುಂಚುವುದು	129–99
ಒಲಿದಂತೆ ನಡೆವವಂ	128–93
ಒಲೆ	52–158
ಒಸಗೆ	126–78
ಒಳಗುಗುಡುವುದು	128–95
ಒಳುವೆಂಗೂ(–ವೆಣ್ಣೂ)ಸು	80–335
ಒಳುಹು (ಒಳ್ಪು)	130–101
ಒಳ್ಳಿತಂಗೆಯ್ವವಂ	62–224
ಒಳ್ಳಿತು	133–36, 134–21
,,	20–122
,,	114–4, 132–8
ಒಳ್ಳಿದಂ	62–220,223
ಒಳ್ಳೆ	106–21

ಶಬ್ದಗಳು.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಒಳ್ಳಿಹ ಮಣ್	26–4
ಒಳ್ಳಿಹ ಹಸು	45–115
ಓ	
ಓಂಕಾರಂ	3–8
ಓಡು	134–18
ಓಡುವುದು (ಆನೆ)	37–69
ಓ(ವೋ)ತಿ	39–81
ಓದಿಸುವಾತಂ	66–246
ಓಲಗಿಕಾಱಂ	70–274
ಓವರಿ	49–137
ಕ	
ಕಂಕಣಂ	91–403
ಕಚ್ಚುಟಂ	68–257
ಕಂಚು	28–16
ಕಟಿ	84–358
,,	137–37
ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟುದು	123–63
ಕಟ್ಟಿದಾವು	45–114, 117
ಕಟ್ಟುಪಟ್ಟವಂ	56–185
ಕಟ್ಟುವ ಕಂಭಂ	37–68
ಕಟ್ಟೆ	111–49
ಕಡಿಯಾಣಂ (ಕಡಿಯಣಂ)	73–288
ಕಡಿವ ಕತ್ತಿಗೆ	97–441
ಕಡಿಹ	120–44
ಕಡುಗಂದಿ	45–116
ಕಡುಗಟ್ಟಲೆ	18–110
ಕಡೆ	133–16
ಕಡೆಗಣ್	86–366
ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟಂ	93–413
ಕಡೆಗಂದಿ	45–115
ಕಡೆಗಾಲದ ಅನಶನಂ	125–75
ಕಡೆಗೀಲ್	74–294

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಡೆಗೋಡಿ	112–55
ಕಡೆಗೋಲ್	46–121
ಕಡೆಮುಟ್ಟಲೋದುವುದು	66–247
ಕಡೆವಾಯ್	86–366
ಕಣಯಂ	90–393
ಕಣಿ	28–15
ಕಣಿಗಿಲೆ	32–41
ಕಣ್	86–365, 135–24
ಕಂಠಿಕೆ	92–409
ಕಂಡಿಕೆ	95–425
ಕಣ್ಣನೀರ್	86–365
ಕಣ್ಣೆ	46–122
ಕಣ್ಣೆವೆ	132–6
ಕಥೆ (ತೆ)	25–151
ಕದವು	48–133
ಕಂತಿ	80–333
ಕಂದಿಕ್ಕಿದಾವು	45–115
ಕನ್ನಂ	127–86
ಕನ್ನಡಿ	91–401
ಕನ್ನವುಱಿ	48–132
ಕನ್ನೆಯ ಮಗಂ	82–347
ಕನ್ಯಕೆಯಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವೆಗಂಡವಳ್	80–334
ಕಪಟಂ	134–18
ಕಪಿಲವರ್ಣಂ	121–51
ಕಪೋತವಟ್ಟಿಗೆ	51–148
ಕಪ್ಪೆ	109–40
ಕಂಪಣಂ	47–129
ಕಂಪು	14–77
ಕಂಬಳಿ	90–397
ಕರಗಂ	53–162
ಕರಗಸಂ	78–321
ಕರಗಿಸಿದ ತುಪ್ಪಂ	46–121
ಕರಡಿ	38–75

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕರಣಸಂಘಾತಂ	135-25
ಕರಂಡಗೆ	126-79
ಕರಭಂ	132-9
ಕರಿದು	121-49
ಕರಿಯ ಕಣ್ಣ ಕುದುರೆ	72-284
ಕರಿಯ ಗೋರಂಟೆ	34-52
ಕರಿಯ ಬಾಳಂ	102-468
ಕರಿಯವಪ್ಪ ಕಾಲ್ಮೊಗಂಗಳಿಂ (ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಂ, ಹಂಸಂ)	42-99
ಕರಿಯವರ್ಣದ ಕುದುರೆ	72-283
ಕರಿಯಾಲಿ	86-316
ಕರುಣಂ	120-39
ಕರುಣಿಸು	132-7
ಕರುಳ್	104-13
ಕರೆಹಂ	25-153
ಕಱುಂಕೆ	32-38
ಕಱಿವ ಮುಗಿಲ್	138-39
ಕರ್ಕರಂ	42-100
ಕರ್ಗ[ಂ]ಡ (ಕರ್ಕಂಡ)	104-13
ಕರ್ಣಪೂರಂ	91-400
ಕರ್ಣಾಭರಣಮೆಲ್ಲಂ	91-402
ಕರ್ಣಿಕೆ	112-60
ಕರ್ನ್ನೆಯ್ದಿಲ್ (ಕನ್ನೆಯ್ದಿಲ್)	112-59
ಕರ್ಪೂರಂ	90-391
ಕರ್ಬುನಂ (ಕರ್ಬೊನ್)	28-17
ಕರ್ಮದ ಪರಿಪಾಕಂ	133-13
ಕರ್ವು (ಕಬ್ಬು)	27-10
ಕಲಹಂ	131-3
ಕಲಿ	58-199
ಕವಚಂ	76-305
ಕವಚದೊಟ್ಟವಂ	76-306
ಕವಡಿಕೆ	109-42
ಕವಿಂಜು	41-91
ಕವಿಯೇಱು	74-298

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕವಿಲಗೆಂಪು	121-51
ಕಸಕಿಲ್	50-147
ಕಸವು	50-147
ಕಸ್ತೂರಿ	89-390
ಕಳಂ	95-424
ಕಳಂಕಂ	137-34
ಕಳವಳಿಸುಹಂ	121-46
ಕಳವು	56-184
ಕಳವು ಮೊದಲಾದುವು	135-24
ಕಳಿಯಡಕು	94-421
ಕಳ್ಗುಡಿವುದು	54-173
ಕಳ್ಳಂ	56-183
ಕಳ್ಳವಾಳಂ	97-439
ಕಳ್ಳು	55-174, 175
ಕಳ್ಳೊಡವೆ	56-184
ಕಟಿಮೆಯ ಗದ್ದೆ	27-7
ಕಟಿಮೆಯ ಭೇದಂ	95-426
ಕಟ್ಟಲೆ	18-110
ಕಟ್ಟಿ	47-125
ಕಾಗಬ್ಬು	32-37
ಕಾಗೆ	41-92
,,	135-23
ಕಾಗೆದೊಂಡೆ	34-50
ಕಾಂಕ್ಷಿತಂ	60-208
ಕಾಂಕ್ಷೆ	60-209
ಕಾಂಜೀರಂ	34-50
ಕಾಡಿಗೆ	91-401
ಕಾಡೆಳ್ಳು	95-429
ಕಾದುವಾನೆ	38-71
ಕಾಮದೇವಂ	7-33, 34
ಕಾಮಿ	63-226
ಕಾಯ್	31-35
ಕಾಯ	132-10, 134-17
ಕಾರೆಳ್ಳು	105-14

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಾರ್ತಿಕೇಯಂ	5-20, 21
ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸಂ	19-114
ಕಾಲ್	84-357
ಕಾಲಂ	18-105
,,	137-39
ಕಾಲಕಡಗಂ	92-407
ಕಾಲಕ್ರಿಯಾಪ್ರಮಾಣಂ	16-94
ಕಾಲದ ಭೇದಂಗಳ್	18-105
ಕಾಲಾಳ್	74-296
ಕಾವಲಿ	52-158
ಕಾ(ಸಿ)ಚಿನ ಸಿಂಬಿ	125-73
ಕಾಸಿದ ತುಪ್ಪಂ	46-121
ಕಾಳೆಗಂ	75-299, 300
ಕಾಳೆಗದ ರಥಂ	73-292
ಕಾಟ್ಕಿಚ್ಚು	13-70
ಕಿಚ್ಚಂ ಹೊಸೆವ ಕೋಲ್	69-261
ಕಿಚ್ಚಿನ ನಾಲಗೆ	12-67
ಕಿಚ್ಚು	12-62, 63, 64
ಕಿಡಕಿಯ ಮಗಂ	82-347
ಕಿಡಿ	12-67
ಕಿನ್ನರರ್	14-82
ಕಿಮುಟ್ಚುವುದು	127-84
ಕಿಱಿದು	114-3
ಕಿಱಿದುಮಾಡುಹಂ	126-81
ಕಿಱಿಯ ಮಿಾನ ಮೊತ್ತಂ	109-39
ಕಿಱಿಯ ಶಂಖಂ	109-42
ಕಿಱಿಯೊಡಲವಂ	100-457
ಕಿಱುಕುಣಿಕೆಯಿಂದಳೆದ ಮೊಟಂ	88-382
ಕಿಱುಕುಣಿಕೆಯ ಗೇಣ್	89-384
ಕಿಱುಕುಣಿಕೆಯ ಮಣಿಕಟ್ಟಿನ ನಡುವೆ	132-7
ಕಿಱುಘಂಟೆ	92-406
ಕಿಱುದೊಡೆ	85-361

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಿಱುಮಿಾನ್	108-36
ಕಿವಿ	85-362
ಕಿವಿಯೋಲೆ	91-402
ಕಿವುಡಂ	100-455
ಕಿಸು	28-16
ಕೀ(ಕ್ಷೀ)ರಸಂ	54-169
ಕೀರ್ತನೆ?	137-38
ಕೀರ್ತಿಯ ಪೆಸರ್	25-152
ಕೀಲ್	132-11
ಕೀಲಾರಿ	44-107
ಕಿ[ೀ]ಟಲ್ಪಟ್ಟುದು	118-27
ಕೀಳು (ಕೀಟ್)	127-85
ಕುಂಕುಮಂ	89-389
ಕುಡಲ್ ನೆಱಿದ ಕೂಸು	79-329
ಕುಡಿಯೊಕ್ಕಲಿಗಂ	96-433
ಕುಡಿವುತ್ತೆ ಬಾಡಿಸುವುದು	54-173
ಕುಡುಗೋಲ್	94-423
ಕುಡುವುದು	69-265
ಕುಡುಹು (ಬಾಜಿಸುವುದು)	17-98
ಕುಂಡಲಂ	91-402
ಕುಂಡಿ (ಡೆ)	85-359
ಕುಂಡೆಯ ಕುಟಿ	85-359
ಕುತ್ತದ ಕಾರಣಂ	100-458
ಕುತ್ತವಾಗಿ ಮಾಣ್ದವಂ	62-225
ಕುತ್ತವಿಲ್ಲದವಂ	62-225
ಕುದಿರೆ [ಕುದುರೆ]	72-282
ಕುದಿಱು	52-157
(ಕುದುರೆಯ) ನಡು	72-287
ಕು(ದು)ದಿರೆಯನೇಱುವಾತಂ	65-236
ಕು(ದು)ದಿರೆಯ ಬಾಲಂ	72-287
ಕು(ದು)ದಿರೆಯ ಮುಂದುರಂ	50-141
ಕು(ದು)ದಿರೆಯ ಮುಸುಡು	72-287
ಕು(ದು)ದಿರೆಯ ವೇಗಂ	73-289
ಕುದುರೆಗಳ ಧ್ವನಿ	24-150

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕುದುರೆಗಳ ಸಂಘಾತಂ	135-25
ಕುಂತಂ	78-321
ಕುಪ್ಪಸಂ	91-398
ಕುಬೇರಂ	14-78, 79
ಕುಬೇರನ ಬನಂ	15-83
,, ಬೀಡು	15-83
,, ಮಗಂ	15-83
,, ವಿಮಾನಂ	15-83
ಕುಂಬಳಂ	35-56
ಕುಂಬಾಱಂ (ಕುಂಬಱಂ)	97-436
ಕುಂಭಸ್ಥಳದ ಕೆಳಗು	37-65
ಕುಯ್ಲು	94-423
ಕುರುಡಂ	100-455
ಕುಱಿ	47-124
ಕುಱಿಯ ಪಾಲ್	47-124
ಕುಱುಗೆಯ್	74-294
ಕುಱುಹು	137-34
ಕುಲಂ	66-242
ಕುಲಜಂ	64-235
ಕುಲಸ್ತ್ರೀ	132-6
,,	133-12
ಕುಶೆ	32-37
ಕುಸುಂಬೆ	101-466
ಕುಳ್ಳಿರ್ದಾತಂ	64-231
ಕುೞಿ	103-2
ಕುೞಿತೆವೞು	124-68
ಕುೞು	94-421
ಕೂಂಟಣಿ	81-337
ಕೂಡಲ್	110-47
ಕೂಡೆಕೂಡೆ ಮಾತಾಡುವುದು	128-94
ಕೂರ್ಪವಂ	60-212
ಕೂಲಿಕಾಱಂ	60-214
ಕೂವಕಂಬಂ	108-33

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕೂವಕಂಬಿಗಂ	108-33
ಕೂಸಿರ್ಪ ಚೀ(ಲಂ)ರಂ	82-346
ಕೂೞ್	53-164
ಕೂೞವುೞ್	138-39
ಕೂೞು, ಸೀರೆ ಇವೆರಡುಂ	20-121
ಕೃತ್ತಿಕೆ	9-50
ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಂ	9-50
ಕೃಷ್ಣಮೃಗಂ	39-77
ಕೆಚ್ಚಲ್	45-116
ಕೆಟ್ಟ ನುಡಿ	23-141
ಕೆಟ್ಟವಂ	62-223
ಕೆಟ್ಟು ಆಗುಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದು	129-96
ಕೆಡುಕಂ	67-250
ಕೆಂದಾವರೆ	112-58
ಕೆಂಪಪ್ಪ ಕಾಲ್ಮೊಗಂಗಳಿಂ (ರಾಜಹಂಸಂ)	49-99
ಕೆಂಪು	121-48
ಕೆಂಪು ಪಸುರುಮಪ್ಪುದು	122-52
ಕೆಮ್ಮು	98-447
ಕೆಯ್	84-357
,,	94-420
ಕೆಯ್ಕಾಲ್ ಕಿೞಿಯವಂ	100-457
ಕೆಯ್ದು	76-308
ಕೆಯ್ದುಗಳ ಭೇದಂಗಳ್	78-322
ಕೆಯ್ದುವಿಡಿವವಂ	61-218
,,	67-251
ಕೆಯ್ಯಕಾಲ ಎ(ಲ್)ಲ್ವು	104-12
ಕೆಯ್ಯಿಲ್ಲದವಂ	100-456
ಕೆರುಕು (ಕೆಱಂಕು)	98-448
ಕೆಱೆ	111-53
ಕೆಲದ ಕಿಱು ಬೆಟ್ಟುಗಳ್	28-13
ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಲ್ಲಿದಂ	61-214
ಕೆಸಱು	112-56

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕೆಸಱುಳ್ಳೆಡೆ	112-56
ಕೆಳಗು	17-102
ಕೆಳದಿ	80-333
ಕೆಳೆ	117-21
ಕೆಳೆಯಂ	70-274
ಕೇಡಿಲ್ಲದ ವಸ್ತು	21-125
ಕೇತು	9-49
ಕೇಲು	53-162
ಕೇಸರಂ	112-60
ಕೊಂಕಿದ ತಲೆನವಿರ್	87-377
ಕೊಂಕಿದ ನುಡಿ	23-142
ಕೊಂಕಿದುದು	116-11, 124-68
ಕೊಂಕುವೆರಸಿದ ನುಡಿ	24-149
ಕೊಂಚೆ	41-91
ಕೊಟ್ಟು	41-94
ಕೊಟ್ಟುಕಂ	42-96
ಕೊಡಂ	53-161
ಕೊಡ(ಡು)ಗೂಸು	79-329
ಕೊಡಲಿ	78-320
ಕೊಡವಾಲ್ ಕಱೆವಾವು	45-116
ಕೊಡಸು (ಬೆಟ್ಟಮಲ್ಲಿಗೆ)	32-40
ಕೊಡೆ	70-269
ಕೊತ್ತುಂಬರಿ	101-463
ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ	52-160
ಕೊಂಬು	36-64, 45-113
ಕೊಂಬಿಲ್ಲದ ಪಶು	46-123
ಕೊರಲೊಳಿಕ್ಕಿದ ಪೂಮಾಲೆ	91-400
ಕೊರಲ್	85-362
ಕೊರಲೊಳಗೆ ಇೞಿಯಲಿಕ್ಕುವುದು	67-253
ಕೊರಳ ಹೆನ್ನರವು	104-12
ಕೊರಳಲ್ಲಿಕ್ಕುವ ತುಡುಗೆಯೆಲ್ಲಂ	92-404

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕೊಲ್ವೆ(ಲುವೆ)ಡೆ	97-441
ಕೊಲೆ	78-323, 324
ಕೊಲ್ವವಂ	61-217
ಕೊಸಗು	33-46
ಕೊಳಗು	72-287
ಕೊಳನು (ಕೊಳಂ)	111-53
ಕೊಳಹೆ	111-53
ಕೊಳ್ಳವು	28-13
ಕೊಳ್ಳಿ	12-67
ಕೋಗಿಲೆ	41-90
ಕೋಟೆಯ ತೆನೆ	131-2
ಕೋಡಗಂ	39-78
ಕೋಡಗದ ಕೆಯ್ತಂ	39-79
ಕೋಡುಂಗಲ್	27-12
ಕೋಣಂ	38-74
ಕೋಂಟೆ	48-133
ಕೋಲ್	120-41
ಕೋೞಿ	41-94
ಕೋೞ್ಮೃಗಂಗಳ್	39-80
ಕೌಂಕುೞ್	87-371
ಕ್ರಮದಿಂದಂ [ಸರಂಗಳ್] ಕುಂದುತ್ತಾ ಬರಲಪ್ಪುವು	92-408
ಕ್ಲೇಶಂ	132-11
ಕ್ಷತ್ರಿಯನುಂ ಯತಿಯಾಗಲಾಗದು	65-239
ಕ್ಷಯವ್ಯಾಧಿ	98-448
ಕ್ಷುದ್ರಂ	132-10
,,	57-192
ಕ್ಷೇಮಮಂಮಾಡ್ಪವಂ	56-185
ಖ	
ಖಡ್ಗಿಮೃಗಂ	38-74
ಖಂಡಶರ್ಕರೆ	54-169
ಖೇಡಂ	43-103

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY 20 OCT 1943

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಗ	
ಗಂಗೆ	111-51
ಗಂಗೆದೊವಲ್	44-111
ಗಂಜಳದ ಪುಲ್	32-37
ಗಂಜಿ	53-165
ಗಡ್ಡವಿನಾಸೆಯಿಲ್ಲದ ಗಂಡ(ಗೂ)ಸು	46-123
ಗಣಂ	136-33
ಗಣಂಗಳ್	4-14
ಗಣತಿಗೆ	53-162
ಗಂಟು	31-35
ಗಂಡಂ	82-343
ಗಂಡನುಂ ಮಕ್ಕಳುಮಿಲ್ಲದವಳ್	80-332
ಗಂಡಹೆಂಡಿ(ತಿಯ)ರ್	20-120
ಗಂಡುದೊಱೆ	110-44
ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿ	23-139
ಗರುಡನ ತಾಯ್	20-119
ಗರುಡಂ	6-31
ಗಱು	77-314
ಗರ್ಭಂ	82-345
ಗರ್ವಂ	119-37
ಗರ್ವವನುಳ್ಳವಂ	63-228
ಗಲ್ಲಂ	86-368
ಗಲ್ಲೆಗಟ್ಟಿದ ನೆತ್ತಱು	82-346
ಗಳಧ್ವನಿ	93-415
ಗಳಹಂ	62-222
ಗಾರುಡಿಗಂ	100-495
ಗಾಲಿ	73-293
ಗಾಳಿಗೆ ದನಿಗುಟ್ಟುವ ಬಿದಿರ್	34-51
ಗಾಳಿ	14-75, 76
ಗಾಳಿಯಿಂ ಕೆದರಿದ ಹನಿ	11-59

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಗಿಡಿಗಂ	42-99
ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕೆ	34-49
ಗಿಳಿ	42-95
ಗಿಳಿಯ ಎಱಂಕೆಯ ವರ್ಣಂ	122-53
ಗುಗ್ಗುಳಂ	101-466
ಗುಜ್ಜಂ	100-457
ಗುಜ್ಜುಗೊಂಬಿನ ಮರಂ	29-24
ಗುಡಿ	24-297
ಗುಡಿಯ ಗೂಂಟಂ	74-297
ಗುಂಡಿಗೆ	68-257
ಗುಂಡಿತು (ಗುಂಡಿತ್ತು)	107-27
ಗುಂಡುಮುಳುಕನ ಹಕ್ಕಿ	42-97
ಗುದಂ	85-359
ಗುದ್ದಲಿ	94-423
ಗುಪ್ತಹೇರಿಗ[ಂ]ಗಳ್	70-271
ಗುಬ್ಬಿ (ಲು)	41-90
ಗುರುಗುಂಜ	34-50
ಗುಱು	77-314
ಗುಹೆ	28-13
ಗೂಗೆ	41-93
ಗೂಡು	40-87
ಗೂಱಾಡುಹಂ	94-419
ಗೃಹಗರ್ಜನೆಗೆಯ್ವವಂ	60-212
ಗೃಹಸ್ಥಂ	61-217
,,	65-240
ಗೆಜ್ಜೆ	92-407
ಗೆಯ್ಯದ ಭೂಮಿ	26-3
ಗೆಯ್ಯೊಕ್ಕಲಿಗಂ	94-420
ಗೆಲೆನುಡಿವವಂ	60-209
ಗೆಲ್ದವಂ	79-325
ಗೆಲ್ವರಥಂ	73-292
ಗೇಣ್	89-384
ಗೊಂಚಲ್ (ಮರದ)	31-31

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಗೊಟ್ಟಗಳ್ಗುಡಿವುದು	54-173
ಗೊಂಟುಗಳ್	17-102
ಗೋಟು	120-42
ಗೋತ್ರಜರ್	84-355
ಗೋದಾವರಿ	111-52
ಗೋರಂಟೆ	35-54
ಗೋಷ್ಠಿ	133-12
ಗೋಸುಂಬೆ	39-81
ಗೌರೀದೇವಿ	4-15, 16
ಗ್ರಹಣಂ	8-41
ಘ	
ಘಟ್ಟವಱ್ತಿ	81-338
ಘೋಱಿಗೆ	72-286
ಚ	
ಚಕ್ಕವತ್ತ	27-10
ಚಕ್ರವರ್ತಿ	71-268
ಚಟ್ಟಱುವುದು	89-386
ಚಣಗೆ	95-427
ಚಂಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದ ಹೂ	91-399
ಚಂದ್ರಂ	8-42, 43
ಚಂದ್ರನಂ ಕಾಣಬಹಂತಹ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ	19-112
ಚಂದ್ರನಂ ಕಾಣಲೆ ಬಾರದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ	19-112
ಚಂದ್ರಂ ಕುಂದಿದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ	19-112
ಚಂದ್ರ(ಂ)ತುಂಬಿದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ	19-112
ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ನಡುವಣ ಕರ್ಪೂರ	9-45
ಚಂದ್ರಮಂಡಲಂ	8-44
ಚಂದ್ರಶಾಲೆ	51-149
ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರ್ಕಳ-ನೊಂದಾಗಿ ಪೇಟಿಕ್ಕೊಡೆ	20-120

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಚಮ್ಮಟಿಗೆ	73-288
ಚರು	69-262
ಚರ್ಚೆ	89-386
ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪೊಸತಪ್ಪ ಮುಗಿಲ ಮಾಲೆ	11-60
ಚಲ್ಲಣಂ	90-393
ಚಾದಗೆ	42-95
ಚಾಮುಂಡಿ	4-17, 18
ಚಾವಳಿಪವಂ	63-227
ಚಿಕ್ಕಮೂಗಿನವಂ	99-453
ಚಿಟ್ಟೆ	42-99
ಚಿತ್ರದ ಬರಹಂ	120-43
ಚಿಂತೆ	132-8
ಚಿಪ್ಪಿಗಂ	97-436
ಚಿಪ್ಪಿಗರ ಮನೆ	50-141
ಚಿಬ್ಬವುಳ್ಳವಂ	99-452
ಚಿಬ್ಬು	37-66
,,	98-448
ಚುನ್ನಂ	24-148
ಚುನ್ನ ನುಡಿ	23-141
ಚುನ್ನವಾಡಿ ಬೆಸಗೊಳುಹ	25-153
ಚೆಂಡಿಕೆ	88-378
ಚೂಡಾ	133-13
ಚುರುಚುರಿಗಂ	61-215
ಚೆನ್ನೆಯ್ದಿಲ್	112-59
ಚೈತನ್ಯಂ	137-36
ಚೈತ್ರಮಾಸಂ	19-114
ಚೊಚ್ಚಲಮಣಿಕಂ	46-118
ಚೋದ್ಯಂ	123-60
ಚೌರಗೆ(=ಚೌಕಿ)	49-137
ಚೌವಟ್ಟಂ	48-135
ಜ	
ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿ	41-91

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಜಗಂ	22–133
ಜಗಲಿ	50–144
ಜಗಳಂ	125–76
ಜಘನಂ	84–358
ಜಡೆಯ ಕಟ್ಟು (ಶಿವನ)	4–14
ಜನಕ(ರಾಜ)ನ ಬೀಡು	48–131
ಜನವಾರ್ತೆ	24–146
ಜನ್ನವಿರದಂತಿಕ್ಕಿದ ಪೂಮಾಲೆ	91–399
ಜನ್ನವಿರಮಂ ಬಲಂದೊಡುವುದು	67–253
ಜವಂ	13–71, 72
ಜವ್ವನಿಗಂ	83–349
ಜವ್ವನೆ	79–330
ಜಾತಿಮಾತ್ರಮನೆ ತೋಱಿ ಬಾಳ್ವಂ ಪಾರ್ವಂ	67–252
ಜಾದಿ	34–52
ಜಾದು	28–16
ಜಾಮು?ಹಂ	42–96
ಜಾಲಗಾಱಂ	97–440
ಜಾವಂ	18–106
ಜಿನಗೃಹಂ	134–21
ಜಿಗುಳೆ	109–39
ಜಿನೇಶ್ವರಂ	15–86
ಜಿಮ್ಮುಂಡೆ (ಜೀಱುಂಡೆ)	43–102
ಜೀರಗೆ	101–462
ಜುಗುಪ್ಸೆ	133–14
ಜೂಜಿನ ಒಡ್ಡಿ	125–74
ಜೂಜು	64–234
ಜೂದುಗಾಱಂ	64–234
ಜೆಡೆ	88–378
ಜೇನತುಪ್ಪಂ (ಜೇನೆಯ್)	102–467
ಜೇನನೊಱಂ	43–102
ಜೋಯಿಸಿಗಂ	67–249

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸಂ	19–114
ಜ್ಯೇಷ್ಠೆ	15–87
ಠ	
ಠಮಾಳಂ	131–5
ಡ	
ಡಂಗೆ	78–321
ತ	
ತಗಚೆ(ಚಿ)	101–465
ತಗವುದು	127–84
,,	129–97
ತಡಿ	108–32
,,	100–45
ತಡೆದುಗೆಯ್ವವಂ	63–228
ತಣಿವಿಲ್ಲದವಂ	58–195
ತಣಿವು	54–171
ತದಕು[ತದುಕು]	33–46
ತಂತ್ರಿಯ ಭೇದದಿಂದಾದ ವೀಣೆಯ ಭೇದಂಗಳ್	16–96
ತಂದೆ	813–350
ತಂದೆ (ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ)	17–99
ತನ್ನಿಚ್ಚೆ	127–89
ತನ್ನಿಚ್ಚೆಕಾಱಂ	62–224
ತನ್ನ ಬಸಿಱ ಹೊರೆವವಂ	58–195
ತಪಂ	128–91
ತಪಂಬಡುಹಂ	,,
ತಪದ ಬಾಧೆಯಂ ಸೈರಿಸುವಾತಂ	66–245
ತಪಸ್ವಿ	68–255
ತಪಸ್ವಿಯ ಹಾಸಿಕೆ(ಹಾಸುಗೆ)	68–256
ತಪೋವೇಷ[ಂ]ಗೊಂಡವಂ	67–251
ತಪ್ಪುನುಡಿ	23–140
ತಂಬುಲಂ	90–391
ತಮ್ಮಂ	83–352

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ತ(ರ)ಱಿಟದಲೆಯಂ	99–454
ತಱಿಗೆಲೆಗಳ ದನಿ	24–149
ತರ್ಕ	3–10
ತರ್ದುಳ್ಳವಂ	99–453
ತಲೆಗಿಂಬು	52–154
ತಲೆಯ ಕಪಾಲಂ	104–11
ತಲೆಯ ನವಿರ್	87–376
ತಲೆಯಂ ಬಾಗಿರ್ಪವಂ	63–230
ತಲೆಯ ಮಿದುಳ್	104–13
ತಲೆಯ ಸಿಪ್ಪು	104–11
ತಲೆಯಾವು	45–116
ತಲೆಯೊಳಿರ್ದ ಮಾಣಿಕಂ	92–410
ತಲೆವಾಗಿರ್ದುದು	125–72
ತಲೆಸುತ್ತು	132–10
ತಲೆಹೊಱೆ	125–73
ತವಂಗಂ	49–139
ತವರಂ	28–18
ತಳಿಗೆ	54–172
ತಳಿರ್ (ಮರದ)	31–31
ತಟ್ಟಿಲ್	27–12
ತಾನಲ್ಲದನ್ಯಂ	57–193
ತಾನೆ ಮೇಲೆಂಬವಂ	62–224
ತಾಯ್	83–350
ತಾಱೆ	101–464
ತಾವರೆ	112–57, 58
ತಾಳಿಸಿದಡಗು	54–168
ತಾಳುಗೆ	86–367
ತಾಟೆ	32–39
ತಿಗಂ	84–358
ತಿದಿ	126–79
ತಿನಸು(ತೀನ್, ತೀಂಟೆ)	99–469
ತಿನ್ನಾಳಿ	58–195
ತಿಮಿರುವುದು(ತಿಮಿರ್ವುದು)	121–46

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ತಿರ್ದುಂಬೋಱಿ	44–109
ತಿಳಿವುವುದು	127–88
ತಿಳಿವಟ್ಟಲ್	54–172
ತುಚ್ಛಂ	128–92
ತುಟಿ	86–370
ತುಟಿಯ ಕೆಳಗು	87–371
ತುಡುಗೆ	89–385
ತುದಿಕುಂಡೆ	87–374
ತುದಿಗಾಲ್	87–375
ತುದಿಗೆಯ್ (—ಗೈ)	37–66
ತುದಿಯಾದುದು	127–90
ತುಂತುರ್ವನಿ	112–55
ತುಪ್ಪಂ	46–120
ತುಪ್ಪದೊಳೆ ಮಾಡಿದುದು	54–167
ತುಂಬಿ	43–101
ತುಂಬು	73–293
ತುಯ್ಯಲ್	53–165
ತುಱುಕಾಱಂ	96–433
ತುಱುಕಾಱಿರ್	44–107
ತುಱುಕಾಱಿರ ಪಟ್ಟಿ	43–106
ತುಱುಂಬಿದ ಹೂ	91–398
ತುಱುವಿನ ಮುಂದೆ	44–107
ತುಱುವಿನ ಹಿಂಡು	44–107
ತೆಕ್ಕೆಗಟ್ಟಿದ ಹಾವು	105–19
ತೆಂಕಣ ದೆಸೆ	17–101
ತೆಂಕಲಾದುದು	17–103
ತೆನೆ	95–425
ತೆನೆಯಾವು	45–114
ತೆಪ್ಪಂ	111–49
ತೆರೆ	52–154
,,	108–31
ತೆಱಿಪಿಲ್ಲದುದು	119–33
ತೇಜಂ	133–12

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ತೇವುಳು (ತೇವುಳಿ)	99–451
ತೇೞ್ (ಚೇಳು)	106–23
ತೇೞವಾಲಂ	106–23
ತೊಗರಿ	96–430
ತೊಂಡೆ	34–50
ತೊಡೆಯ ಸಂದಿ	86–369
ತೊ(ಱ?)ವರುಂ?	127–86
ತೊಱೆ	110–43, 44
ತೊಱೆಯ ತಡಿ	110–45
ತೊಱೆಯ ನೀರಿಂ ಬೆಳೆವ ಭೂಮಿ	27–6
ತೊಱೆಯ ಬೂರಂ (ಪೂರಂ)	110–46
ತೊಱೆಯ ಹರಿಹಂ	110–47
ತೊವಲ್	104–8
ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದು	68–254
ತೊಟ್ಟಿನ ಮುಗಂ	60–210
,,	82–347
ತೊಟ್ಟು	81–338
ತೋಯೆಯ ಮುರಿವು	111–49
ತೋರಣಂ	50–146
ತೋಳ್	86–368
ತೋಳ್ ಮೊಲೆ (ಕೆನ್ನೆ) ಕೊರಲ್ಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಲೇಪನದಿಂದಂ ಬರೆದ ರೇಖೆ	89–388
ತೋಳಂ	38–75
ತೋಳ್ಕಟ್ಟು	91–403
ತ್ಯಾಗಂ	134–19
ತ್ರಿಕಟುಕಂ	101–463

ದ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ದಂಡಣೆ	103–4
ದಂಡನಾಯಕಂ	71–279
ದರಿ	28–13
ದರ್ಖ್ರೆ ಬೆರಸಿದ ಕುಱು	138–41
ದರ್ಭೆ	133–16
,,	137–36
ದರ್ಭೆಯ ಬೆರಲ ಗೇಣ್	89–384
ದವಸಂ	32–37
ದವಳಾರಂ	49–139
ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ	10–51
ದಾದಿ	84–353
ದಾನವರ ತಾ(ಯಿ)ಯ್	20–119
ದಾಸವಣಂ	35–54
ದಾಸವಾಣದ ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣಂ	122–53
ದಾಟು	74–298
ದಿರ(ಟ?)ದುದು	127–85
ದೀಪ್ತಿ	12–65
ದೀರ್ಘಿಕೆ	111–54
ದುಕೂಲಂ	90–395
ದುಃಖಂ	103–4
ದುರಾಚಾರಂ	67–250
ದೂದವಿ	81–337
ದೂರಂ	115–8
ದೃಢವ್ರತಂ	6–2487
ದೆಸೆಗಳ್	17–100
ದೆಸೆಗೆಟ್ಟವಂ	79–325
ದೇಗುಲಂಗಳ್	49–138
ದೇವಜಾತಿ (ಯೆಂಬುದು)	15–87
ದೇವರ ಬಡಗಿ	15–84
ದೇವರ ಮರಂಗಳ್	22–134
ದೇವರ ರಥಂ	73–292
ದೇವರ ವೈದ್ಯರ್	15–84
ದೇವರ್ಕಳ ಎರಡು ಸಾಸಿರ ಯುಗಂಗಳ್	19–115
ದೇವರ್ಕಳ ಒಂದು ದಿವಸಂ	19–115
ದೇವರ್ಕಳ ತಾ(ಯಿ)ಯ್	20–119

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ದೇವರ್ಕಳ್	2–4
ದೇವೇಂದ್ರಂ	2–3
ದೇವಲೋಕಂ	10–52...54
ದೈತ್ಯರ ತಾ(ಯಿ)ಯ್	20–119
ದೈನ್ಯಂಬಟ್ಟವಂ	63–228
ದೈನ್ಯಂಬೊರಿಸಿರ್ಪವಂ	62–222
ದೊಡ್ಡಿತು	57–187
ದೋಷಂ	127–78
ದ್ರಾಕ್ಷೆ	32–40
ದ್ವಾರ	131–2
ದ್ವಿಜಾಧಮಂ	67–251

ಧ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಧನವಂತಂ	59–201
ಧನಿಷ್ಠೆ	10–51
ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ	127–85
ಧೂಳಿ	73–289
ಧೌತಿ	90–397
ಧ್ವನಿ	23–137

ನ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ನಕ್ಷತ್ರಂ	10–51
ನಗಿಸುವಾತಂ	71–278
ನಗೆವೆಣ್ಣು (ನೆಗಣ್ಣಿ?)	84–354
ನಗ್ನೆ	79–329
ನಟ್ಟವಿಗಂ	97–438
ನಟ್ಟವಿಗಿತ್ತಿ	97–438
ನಟ್ಟೆಲ್ವು (ನಿಟ್ಟೆಲ್)	104–12
ನಡು	85–363
ನಡುಕಂ	98–447
ನಡುಗುವಂ	79–325
ನಡುವಣದು	127–90
ನಡುವಿರುಳ್	18–109
ನಡೆಹಂ	120–41
ನಂಟರ್	84–355
ನದಿಯ ಮುಗಂ	82–347
ನಂದಿಕೇಶ್ವರಂ	4–14
ನಪುಂಸಕಂ	71–276
ನಂಬಿಸುವುದು	128–95
ನಂಬುಗೆ	127–84
,,	128–95
ನರಕಂ	103–3
ನರಿ	38–76
ನರಿ	88-378
ನರ್ಮದೆ	111–52
ನಲ್ಲವೊಗಂಡಿಕೆ	129–99
ನವಣೆ	95–428
ನವಿಲ್	40–88
ನವಿಲಕೊಟ್ಟು	41–89
ನವಿಲ ಧ್ವನಿ	41–89
ನಸುಗೆಂಪಾಗಿರ್ದುದು	121–50
ನಸುಗೆಂಪು	121–50
ನಸುಮಾಸಿದೆಱಂಕೆಗಳಿಂ	42–99
ನಾಗಕೇಸರಂ	34–53
ನಾಗರ್ಕಳ ತಾ(ಯಿ)ಯ್	20–119
ನಾಟ್ಯ (ಮೆಂಬುದು)	16–93
ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಕುಮಾರಂ	17–98
ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿಯರಸಿಯರ್	17–98
ನಾಡು	47–129
ನಾದುನಿ (ನಾದನಿ)	83–350
ನಾನಲುಳ್ಳ ಭೂಮಿ	26–4
ನಾಮಂ	25–151
ನಾಯ್	47–126
ನಾಯಕವಪ್ಪಾನೆ	38–72
ನಾಯೊಳಲೆ	109–39
ನಾರಕರ್	103–3
ನಾರಾಚಂ	77–313
ನಾರಾಯಣಂ	5–22, 23, 24, 25, 26

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
(ನಾರಾಯಣನ) ಅಡ್ಡಾ ಯುಧಂ	6-27,28
(ನಾರಾಯಣನ) ಕುಱುಪು	6-27,28
(ನಾರಾಯಣನ) ಗದೆ	6-27,28
(ನಾರಾಯಣನ) ಚಕ್ರಂ	6-27,28
(ನಾರಾಯಣನ) ತಂದೆ	6-27,28
(ನಾರಾಯಣನ) ಬಿಲ್	6-27,28
(ನಾರಾಯಣನ) ವಕ್ಷಸ್ಥಳ ದೊಳಿರ್ಪ ಮಣಿ	6-27-28
(ನಾರಾಯಣನ) ಶಂಖಂ	6-27,28
ನಾರು ನೂಲು ಕ್ರಿಮಿಜರೋಮಜಂಗಳೆಂದು ಪುಟ್ಟುವವು ನಾಲ್ಕುತೆಱನಕ್ಕಂ	90-395
ನಾಱುವ ಮಾಂಸಂ	104-9
ನಾಲಗೆ	86-367
ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಣಂ	65-238
ನಾಲ್ಕಾಶ್ರಮಂ	65-239
ನಾವಿದಂ	96-435
ನಾವೆಯ ಬಿಸುಱು	111-50
ನಾವೆಯ ಸೋಗೆ	111-50
ನಾಳಂ	112-60
ನಿಟ್ಟೆಲುವು (ನಿಟ್ಟೆಲ್ವು)	134-17
ನಿಚ್ಚಣಿಗೆ	56-146
ನಿಧಾನಂ	14-82
ನಿಂದಿರ್ದವಂ	64-231
ನಿನ್ನೆ	135-23
ನಿಮಿರ್ದ ಪಾ(ಹಾ)ವು	105-19
ನಿಂಬೆ	32-41
ನಿಯಮಂ	136-32
ನಿರಂಕುಶಂ	124-66
ನಿರ್ಮಳಮಪ್ಪ ವಸ್ತು	22-32
ನಿಲವು	128-93
ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು	118-25

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ನಿಳ್ಕಿತು? [ನೀಳಿತು]	124-66
ನೀಡಿದ ಬೆರಳ ತಳಂ	88-383
ನೀರ್	107-26
ನೀರಕಾಗೆ	42-97
ನೀರಡಸಿದಾತಂ	59-207
ನೀರದೋಣಿ	124-69
ನೀರಟ್ಕಿ	60-208
ನೀರಾನೆ	109-41
ನೀರಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿ	26 3
ನೀರಿಳಿಹಂ? [ನೀರಿಱಿಹ]	105-17
ನೀರು	138-41
ನೀರೊತ್ತು	108-32
ನೀರ್ಗುಡುವುದು	105-17
ನೀರ್ವಾನಸಂ	109-41
ನೀರ್ವಾವು	106-21
ನುಚ್ಚು	95-424
ನುಡಿಜಾಣಂ	61-219
ನುಡಿಯ ಭೇದಂಗಳ್ (ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳವು)	23-137
ನೂಕಲ್ಪಟ್ಟುದು	126-82
ನೂಱು ಸರದ ಮುತ್ತು	92-408
ನೂಲ ಕಂಕಣಂ	92-404
ನೆಗಡಿ	99-451
ನೆಗೞ(ೞ್)	108-34
ನೆಗೞ್ತೆ	129-98
ನೆಗ್ಗಿದುದು	126-83
ನೆಗ್ಗಿಲ್(ಲು)	33-48
ನೆಣಂ	104-13
ನೆತ್ತರು(ರ್)	104-101, 138-41
ನೆತ್ತಿವಟ್ಟಿಗೆ	73-293
ನೆಯ್ದಿಲ್	112-59
ನೆಯ್ದಿಲ ಬಣ್ಣಂ	122-53
ನೆಯ್ದಿಲ್ಗೊಳಂ	113-61

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ನೆಱಂ	87-375
ನೆಱಿವಣಿಗೆ	124-70
ನೆಲಗಟ್ಟು	49-139
ನೆಲಗುಳ್ಳಂ	101-465
ನೆಲನುಂ ಆಕಾಶಮುಂ	20-121
ನೆಲಹು	125-73
ನೆಲೆ	51-149
ನೆಲ್ಲಗದ್ದೆ(ಯ)	27-7
ನೆಲ್ಲಿ	101-464
ನೆಲ್ಲು	136-28
ನೆವಂ	117-24
ನೇಗಿಲ್	94-421
ನೇಗಿಲಸಾಲ್	94-422
ನೇಣ್	98-443
ನೈಋತಿ	13-73
ನೊರೆ	110-46
ನೊಸಲ್	87-371
ನೊಸಲನಲೆವ ಕುರುಳ್	87-377
ನೋಟಂ	93-412
ನೋಡೆ ನೋಡೆ ಕಳುವ(ಳ್ವ)ವಂ	56-184
ನೋಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು	126-82
ನೋಯಿಸುವವಂ	61-216
ನ್ಯಾಯಾಧ್ಯಕ್ಷಂ	71-275
ಪ	
ಪಕ್ವಾನ್ನಂ	53-164
ಪಕ್ಷದಾತಂ	64-235
ಪಂಚಕಾರುಕರ್	97-438
ಪಂಚಕಾರುಕರುಂ ಕೆಲಸಂಗೆಯ್ವಮನೆ	50-142
ಪಚ್ಚೆ	29-21
ಪಟ್ಟಣಂ	48-130
ಪಟ್ಟದರಸಿಯರ್	79-329
ಪಂಡಿತಂ	58-197

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪಡಡಕ್ಕೆ[1]	17-97
ಪಡಿಯಱ(-ಹಾಱ)ಂ	70-270
ಪಡುವಣದೆಸೆ	17-101
ಪಡುವಲಾದುದು	17-103
ಪಡೆ	75-303
,,	131-4
,,	131-36
ಪಡೆಯ ಹಿಂದಣ ಮೆಯ್	132-6
ಪಡೆವೆರಸಿ ನಡೆವುದು	76-307
ಪಂತಿ	119-36
ಪತಿವ್ರತೆ	81-341
ಪ(ಹ)ಂದೆ	58-199
ಪಯಣಂ	74-298
ಪಯಣದ ರಥಂ	73-291
ಪರಾಕ್ರಮಂ	120-38
ಪರಿ	125-77
ಪರಿಗ್ರಹಂ	51-151
ಪರಿಚ್ಛದಂ	132-10
ಪರಿಭವಂ	117-19
ಪರಿವಿಡಿ	122-55
ಪರಿವೇಷಂ	8-41
ಪರಿಸ್ತೋಮಂ	51-153
ಪರಿಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು	117-18
ಪಱಪಱಿಸುಹ	130-101
ಪಲ್ (ಹಲ್ಲು)	87-373
ಪಶುವಿನೊಳಾದುವೆಲ್ಲಂ	46-118
ಪ(ಹ)ಸುರ್	121-49
ಪಳ(ೞ)ಹಂ	17-97
ಪೞದು	118-26
ಪೞಯಿಗೆ	75-304
ಪ(ಹ)ೞಯಿಗೆಯ ಮೇಲೆ, ಮೊಗದ ಕೆಳಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕುಂಚಂ	75-304

(1) ಈ ಶಬ್ದವು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದ ಅಪಭ್ರಂಶ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿದೆ ಪು. 266. ಸೂ. 270.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪೞವಾತು	24–146
ಪೞ್ತಿ (ಹತ್ತಿ)	34–49
ಪಾಗುಡಂ	71–280
ಪಾತಾಳಂ	103–1
ಪಾದರಕ್ಷೆ	52–156
ಪಾಪಂ	103–5
,,	134–18
ಪಾರಸೀಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು	72–285
ಪಾಲ್ (ಹಾಲು)	46–119
ಪಾವಸೆ	113–61
ಪಾವು	105–18
ಪಾ(ಹಾ)ಸು	51–152
ಪಿಂಗಲಿ	41–94
ಪಿಚುಲಂ	32–42
ಪಿಡಿ (ಹಿಡಿ)	78–319
ಪಿಡಿಯಾನೆ	133–13
ಪಿತೃಗಳ ಒಂದು ದಿವಸಂ	19–115
ಪಿತೃಗಳ ಒಂದು ವರ್ಷಂ	19–115
ಪಿತ್ತಂ	99–451
ಪಿತ್ತಳೆ	28–16
ಪಿಸುಣಂ	57–191
ಪಿೞ್ಕು (ೞುಕು)	77–314
ಪುಣ್ (ಹುಣ್ಣು)	104–8
ಪುಣ್ಯಂ	21–125
ಪುತ್ತೞಿಗೆ	81–339
ಪುರೋಹಿತಂ	70–272
ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರಂ	10–51
ಪುಷ್ಯ ಮಾಸಂ	19–114
ಪುಳ್ಳಿ	13–69
ಪು(ಹು)ೞ್ (ಪುಗುೞ್?)	99–450
ಪುೞು (ಹುಳು)	105–14
ಪೂ	31–32
ಪೂಜಾವಚನಂ	25–153
ಪೂಜಿಸಲ್ತಕ್ಕವಂ	63–229
ಪೂಜೆ	21–128
ಪೂಜೆಪಡೆದವಂ	63–229
ಪೂವಾಗಿ ಕಾಯಹ ಮರಂ	30–25
ಪೂವಾಗದೆ ಕಾಯಹ ಮರಂ	30–25
ಪೂವಿನ ಗೊಂಚಲ್	31–34
ಪೂವಿನ ಬಂಡು	31–34
ಪೂವಿನ ರಜಂ	31–34
ಪೆಂಕುಳಿಯ ನಾಯ್	47–127
ಪೆಟ್ಟಯಂ	52–157
ಪೆಣಂ	104–7
ಪೆಣ್ಗಪ್ಪೆ	109–40
ಪೆಣ್ಣಾಯ್ (ಹೆಣ್ಣುನಾಯಿ)	47–127
ಪೆಣ್ಮೀನ್	108–36
ಪೆರ್ದಿನಿ	58–196
ಪೆರ್ದೆರೆ	108–31
ಪೆ(ಹೆ)ರ್ದೊಡೆ	85–361
ಪೆರ್ಮ್ಮೀನ್	109–37
ಪೆರ್ಮಾವು	106–20
ಪೆಸರಕಡೆಯೊಳ್ ಪೂಜಾವಚನಂ	25–154
ಪೆೞವಂ	100–456
ಪೇಡಿ (ಹೇಡಿ)	71–276
ಪೊಗೆ	12–66
ಪೊಡವಡಿಕೆ	128–91
ಪೊತ್ತಿಯಂ	90–395
ಪೊರ್ದಿದುದು	123–65
ಪೊರ್ದುಗೆ	126–78
,,	131–5
ಪೊಲೆಯಂ	98–444
ಪೊಸಂತಿಲ್	50–147
ಪೊಸತು	118–26
ಪೊಟ್ಟು ತೀವುವುದು	82–345
ಪೌತ್ರಂ	83–351

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರಕೃತಿ	133–16
ಪ್ರಜೆ	47–129
ಪ್ರತಿಕೂಲಂ	122–58
,,	134–22
ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ	118–30
ಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ	21–130
ಪ್ರತಿಪತ್ತು	133–14
ಪ್ರತಿಮೆಂ	22–131
ಪ್ರಧಾನಂ	70–273
,,	137–35
ಪ್ರಸರ(ವ)ಂ	135–24
ಪ್ರಸ್ತರಂ	136–33
ಪ್ರಸ್ತಾನಂ	134–19
ಪ್ರಸಿದ್ಧನಪ್ಪತಂದೆಗೆ ಪುಟ್ಟಿದಾತಂ	65–241
ಪ್ರಳಯಕಾಲಂ	20–117
ಪ್ರಾಣಂ	22–134
ಪ್ರಾಣಪರಿಚ್ಛೇದಂಗೆಯ್ವವಂ	61–216
ಪ್ರಿಯಂಗು	32–40
ಪ್ರಿಯವಚನಂ	24–145
ಪ್ರಿಯವಚನಂಬೆರಸಿ ಕೊಡುವವಂ	60–211
ಪ್ರಿಯವಪ್ಪ (ನಿಜದ) ನುಡಿ	23–140
ಪ್ರೌಢಂ	63–230
,,	64–232
ಫ	
ಫಲಮಿಲ್ಲದುದು	125–75
ಫಲವಾಗಲೊಡನೆ ಕಿಡುವುವು	30–26
ಫಲಹಿಡಿದ ಮರಂ	29–24
ಫಾಲ್ಗುಣಮಾಸಂ	19–114
ಬ	
ಬಕಂ	42–97
,,	134–21
ಬಗರಗೆ	113–62
ಬಗುಡಂ	100–456
ಬಗೆ	125–77
ಬಗೆಯುದವಂ	61–216
ಬಂಜೆ	45–114
ಬಂಜೆಯ ಮರಂ	29–24
ಬಂಟುತನಮಿಲ್ಲದವಂ	137–34
ಬಟ್ಟಗಡಲೆ	95–428
ಬಟ್ಟಿತ್ತು	124–68
ಬಟ್ಟೆ	43–105
ಬಟ್ಟೆಗೂಡಿದೆಡೆ	48–134
ಬಟ್ಟೆನಡೆವಾತಂ	59–202
ಬಡಗಣದೆಸೆ	17–101
ಬಡಗಲಾದುದು	17–103
ಬಡಗಿ	96–433
ಬಡವಂ	57–193
ಬಡ್ಡಿ	94–418
ಬಡ್ಡಿಗುಡುವವಂ	93–417
ಬಡ್ಡಿಯಿಂದಂ ಬಾೞ್ವವಂ	94–418
ಬಣ್ಣದ ಹೂ	35–54
ಬಂದಿ	125–74
ಬಂದುಗೆ	35–55
ಬದ(ನೆ)ಣೆ	27–10
ಬಯಕೆ	82–344
,,	88–381
ಬಯ್ಕೆ	14–82
ಬಯ್ಗುಳ್	24–148
ಬಯ್ತಲೆ	87–375
ಬೞುವಾತು	24–149
ಬಲಂ	124–71
ಬಲದೇವಂ	6–29, 30
ಬಲೆ	97–440
ಬಲ್ಲೆ(ಟ್ಟು)ತ್ತು	44–110

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಬಲುಹು (ಬಲ್ಪು)	125–74
ಬಲ್ಪು (ಬಲುಹು)	120–38
ಬಲ್ಲವಂ	55–180
ಬಲ್ಲಿದಂ	63–226
ಬಸಿಱ ಹೆಂಡಿತಿ	82–344
,,	135–23
ಬಸಿರ್ಕುತ್ತವುಳ್ಳವಂ	99–452
ಬಳಲಿಕೆ[1]	98–447
ಬಳ್ಳಂ	133–15
ಬಳ್ಳಿ	30–26
ಬಳ್ಳು	38–76
ಬಱಿಕಂ	117–22
ಬಱಿಸಲುಹಂ	121–46
ಬಾಗಿಲ್	50–145
ಬಾಗಿಲುವಾಡಂ	48–133
ಬಾಡಗೆ	94–419
ಬಾಣಸಿಗಂ	71–277
ಬಾಡುಕಾಯತೋಂಟಂ	27–9
ಬಾಣಸಿನ ಮನೆ	49–140
ಬಾಣಸುವೆರ್ಗ್ಗಡೆ	71–277
ಬಾದವಣಂ	51–149
ಬಾಲಂ	72–287
ಬಾವಿ	113–62
ಬಾಸಿಗಂ	91–400
ಬಾಹು(ವು)	98–448
ಬಾಹ್ಯಮಪ್ಪರ್ಥವಂ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪುಟ್ಟುವ ಮನದ ವಿಕಾರಂ	16–90
ಬಾಹ್ಲಿಕದೇಶದುವು	72–285
ಬಾಱಿ	32–39
ಬಾಟಕ್ಕಿ	93–416
ಬಿಂಗಾರಿ	52–160
ಬಟ್ಟಗಡಲೆ	95–428

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಬಿಟ್ಟೇಱು ಮೊದಲಾದುದು ಕೆಯ್ಯಿಂ ಬಿಡಲ್ಪಡುವುದು	76–309
ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟುದು	118–29
ಬಿದಿ	15–87
ಬಿದಿರ್	34–51
ಬಿರ್ದಿನಂ	59–203
ಬಿಲ್(ಲ್ಲು)	76–310
ಬಿಲ್ಲ ಕೊಪ್ಪು	76–311
ಬಿಲ್ಲ ತಿರು	76–310
ಬಿಲ್ಲ ದನಿ	24–150
ಬಿಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಯುಂ ಬಲ್ಲವಂ	77–317
ಬಿಸಿಲ್	8–40
ಬಿಳಿದು	121–47
,,	134–22
ಬಿಳಿಯ ಕಣ್ಣ ಕುದಿರೆ	72–284
ಬಿಳಿಯ ಕುದ(ದು)ರೆ	72–283
ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆ	112–57, 58
ಬಿಳಿಯ ನೆಯ್ದಿಲ್	112–59
ಬಿಳಿಯ ಬಾಳಂ	102–468
ಬಿಳಿಯ ಸಾಸುವೆ	95–427
ಬಿಟ್ಟುದು	126–82
ಬೀಡಿಕೆ	74–298
ಬೀದಿ	48–134
ಬೀಸಣಿಗೆ	52 155
ಬುಜ್ಜಯಿಸುವ ನುಡಿ	23–140
ಬುಧಂ	9–46
ಬುದ್ಧಿ	55–179
ಬುದ್ಧಂ	15–85
ಬೂದಿ	13–69
ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಾಗವಂ ಮಾಡಿದವಂ	69–264
ಬೃಹಸ್ಪತಿ	9–47
ಬೆಂಕೆ	8–40

(1) ಬಟಿಲ್ಕೆ–(ಹಳಗನ್ನಡರೂಪ)

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಬೆಕ್ಕು	40–83
ಬೆಂಚೆ	113–62
ಬೆಚ್ಚರಿಗಂ	58–198
ಬೆಟ್ಟಂ	132–9, 134–20
ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲ್	135–24
ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲ ಬನಂ	35–58
ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ಪರಿವ ತೊಱೆ	27–12
ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಣ ಬನಂ	35–58
ಬೆಟ್ಟದಿಂದುರುಳ್ದ ಕಲ್	28–14
ಬೆಟ್ಟಿತಪ್ರಧ್ವನಿ	23–139
ಬೆಟ್ಟಿತಹಬಟ್ಟೆ	136–30
ಬೆಟ್ಟಿತು	137–39
ಬೆಟ್ಟಿತ್ತು	129–98
ಬೆಟ್ಟಿದು	57–187
ಬೆಟ್ಟು	27–11
ಬೆಣ್ಣೆ	46–119
ಬೆತ್ತದ ಜಕ್ಕಳಂ	52–156
ಬೆದೆಯಾವು	45–116
ಬೆನ್	87–374
ಬೆನಕಂ	4 19
ಬೆನ್ನಕುಱು	99–450
ಬೆರಕೆವರ್ಣಂ	121–57
ಬೆರಲ್	37–66, 85–362
ಬೆರಲುಂ ತಳಮುಂ ಬೆರಸಿ ದೊಡೆ	88–383
ಬೆರಸಿದುದು	122–54
ಬೆಲೆ	94–419, 120–43
ಬೆಲ್ಲವತ್ತಂ	32–41
ಬೆಸಕೆಯ್ವುದು	21–129
ಬೆಸಗೊಳುಹಂ	25–159
ಬೆಸಳಿಗೆ	52–159
ಬೆಳಗು	12–66

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಬೆಳ್ವಿಂಗಳ್	8–44
ಬೆಳ್ದೊನ್ನು	99–450
ಬೆಳ್ಮಿಗಂ	39–80
ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿ	42–97
[1]ಬೆಳ್ಳವಾರಂ	98–443
ಬೆಳ್ಳಿ	28–18, 131–5
ಬೇಂಟೆ	71–281
ಬೇಂಟೆಯ ನಾಯ್	47–127
ಬೇಡರ್ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳಂತ್ಯಜಾತಿಗಳ್	98–445
ಬೇಡರ ಪಳ್ಳಿ	43–106
ಬೇಡುವವಂ	59 204
ಬೇಡುಹಂ	59–205
ಬೇರು	135–23
ಬೇಱೆವೇಱೆ	119–35
ಬೇಲಿ	48–135
ಬೇವು	33–43
ಬೇಳ್ವಹವಿ	69–263
ಬೇಸಗೆ	20–116
ಬೈಗಿನ (ಬಯ್ಗಿನ) ಪೊಱ್ತು	18–109
ಬೊಜಗಂ	63–227
ಬೊಟ್ಟು	89–387
ಬೋಗಾಱಂ	96–434
ಬೋರೇಗಿಡು	32–41
ಬೋಱಸುಹಂ	119–36
ಬೋಱೆಯಂಬು	77–315
ಬ್ರತಿಗಳಿರ್ಪ ಮನೆ	50–143
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕಾಶ್ರಮ (ವೇದದಲ್ಲಿ ಪೇೞ್ಪಟ್ಟವು)	65–239
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ	65–240

(1) ಬೆಳ್ಳಾರವಲೆಗಳ್; ಬೇಲಿಬೆಳ್ಳಾರಂಗಳಂ, ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶೋ.
ಬ್ರಹ್ಮಂ	2–6,7
ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದು ದಿವಸಂ	19–115
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ	65–237
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಗೆ ಒಳ್ಳಿಕೆಯ್ವುದು	67–252
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆಗೆ ಹೊಲ್ಲ ಕೆಯ್ವುದು	67–252
ಭ	
ಭಗ್ನ	136–33
ಭಂಟಂ	60–210
ಭಂಡಾರ	132–11
ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ	102–468
ಭಯಂ	120–40
ಭಯಂಕರಂ	117–20
ಭರವಸಿಗಂ	63–228
ಭಾಗ್ಯಂ	21–126
ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸಂ	19–114
(ಅ) ಭಾವದ ಉತ್ಕರ್ಷಂ	16–90
ಭೂತಸಂಘಾತಂ	135–25
ಭೂಮಿಜಂಗಳ್	72–285
ಭೂಮಿ	26–1,2
,,	133–15
ಭೇರಿ	17–98
ಭೈತ್ರಂ	108–33
ಭೈತ್ರದ ವ್ಯವಹಾರಿ	108–33
ಮ	
ಮಕರ ಭೇದಂ	109–38
ಮಕುಟಂ	93–411
ಮಕ್ಕಳ್ ಬಾಬಡವಳ್	80–334
ಮಕ್ಕಳ್ ಬಾಟ್ವವಳ್	80–332
ಮಂಗಳಂ	9–46
ಮಂಗಳಪಾಠಕರ್	71–281
ಮಗವು	82–343

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಮಗಳ್	83–351
ಮಗಳ ಮಗಂ...ಅಹಂ	83–351
ಮಗಳ ಮದವಂ	83–351
ಮಗು	138–20
ಮಗುಟಿಮಗುಟಿ ಕಂಡುದು	124–70
ಮಗುಟಿಮಗುಟಿ	120–39
ಮಂಚಂ	51–152
ಮಚ್ಚರಿಸಂ	57–191
ಮಂಜು	107–28
ಮಜ್ಜಿಗೆ	53–166
ಮಂಡಳಿಕಂ	70–268
ಮಂಡೆ	85–364
ಮಡಕೆ	52–159
ಮಡ	137–37
[1] ಮಡಗೂಟಿರ್	54–171
ಮಡಲ್	95–425
ಮಡು	110–48
ಮಣ್	26–4
ಮಣಲ್	110–48
ಮಣಿ ಕಟ್ಟು	88–379
ಮಣಿಗಾಱಂ	96–434
ಮಣೆ	52–155
ಮಣ್ಣಮಡಕೆ	131–4
ಮಂತ್ರಿ	70–272
ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಪಶು	69–263
ಮತ್ತವಾರಣಂ	51–152
ಮತ್ತಿ	32–42
ಮತ್ಸ್ಯದ ಭೇದಂಗಳ್	109–37
ಮತ್ಸ್ಯಭೇದಂ	109–38
ಮಂಥಣಿ	53–162
ಮಂದಂ	119–32

(1) ಆದಿಪುರಾಣ_ನವುಗಕ್ಕಿಕೊಟ್ಟು ಮಡಗೂ ಟುಣ್ಣಂದಮಂ ಪೋಲದೇ (ಆ. 14, ಪ. 32.)

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಮಂದಬುದ್ಧಿ	64–231
ಮದಂ	36–64
ಮದನಿಟಿದಾನೆ	37–67
ಮದ್ದಳೆ	17–97
ಮದದಾನೆ	37–67
ಮದುವೆ	81–341
ಮನಂ	88–380
ಮನದ ಬಗೆ	127–88
ವನಬಂದಂತೆ ನುಡಿವ ನುಡಿ	23–138
ಮನುಷ್ಯರ ಒಂದು ತಿಂಗಳ್	19–115
ಮನೆ	49–136
ಮನೆಯ ನೆಲೆ [ವಾಟಂ]	48–135
ಮನೆಯ ಹೊದಿ(ದ)ಕೆ	51–148
ಮನೆವಾರ್ತೆಯೊಳಿರ್ಪವಂ	59–202
ಮನೆವೆರ್ಗ್ಗಡೆ	71–275
ಮನೋದುಃಖಂ	88–381
ಮನೋಹರವಚನಂ	24–145
ಮಯಣಂ	91–401
ಮರಂ	29–23
ಮರಂಗಳುಂ	135–26
ಮರಕೂಟವಕ್ಕಿ	42–96
ಮರದ ಉದ್ದಂ	30–27
ಮರದ ಎಲೆ	31 31
ಮರದ ಕೆಚ್ಚು	30–29
ಮರದ ಕೊಂಬು	30–27
ಮರದ ಕೊನರ್	30–30
ಮರದ ಗಡ್ಡೆ	30–29
ಮರದತಳಿರ್	31-31
ಮರದಗೊಂಚಲ್	31-31
ಮರದ ತುದಿ	30–27
ಮರದ ಪಣೆ	30–28
ಮರದ ಪೊಟಲ್	30–28
ಮರದ ಬೀಟಲ್	30-29

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಮರದ ಬೇರ್	30–39
ಮರದ ಮಡಲ್	30–30
ಮರದ ಮೊದಲ್	30–27
ಮರದ ಹೊಱಿ ಸೊಪ್ಪು	30–29
ಮರದ ಹನೆ(ಪಣೆ?)ಯಿಂ ಕೆಳಗೆ	30–28
ಮರದ ಹೆಗ್ಗೊಂಬು (ಪೆರ್ಗೊಂಬು)	30–28
ಮರಿ	39–77
ಮರ್ದು	100–459
ಮಱಸುಹಂ	121–45
ಮಱವು	124–69
ಮಱು ಗು(ದು)ದಿರೆ	72–286
ಮಱುವಾಟವಳ್	80–331
ಮಲ್ಲಿಗೆ	34–53
ಮಲ್ಲಿ	53–161
ಮಸಣಗಾಡು	105–16
ಮಸೆದುದು	78–320
ಮಹಾದೇವರ್	4–13
ಮಹಾದಾನಂ	127–88
ಮಳಲ ದೀಣೆ (ದಿಣ್ಣೆ)	160–48
ಮಟಿ	11–59
ಮಟಿಗತ್ತಲೆ	11–59
ಮಟಿಗಾಲಂ	20–116
ಮಟಿಯನೀರಿಂ ಬೆಳೆವಭೂಮಿ	27–6
ಮಟಿವೆರಸಿದ ಘಾ(ಗಾ)ಳಿ	14–77
ಮಾಘಮಾಸಂ	19–114
ಮಾಡ	138–39
ಮಾಣಿ	83–348
ಮಾಣಿಕ್ಯಂ	29–21
ಮಾತೃಕೆಯರ್	4–17,18
ಮಾದಿಗಂ	98–444
ಮಾನಸರ್	55–176
ಮಾನಸರ ಸಂಘಾತಂ	135–25

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮಾಯಾವಿ	58-194
ಮಾಯೆ	122-56
ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸಂ	19-114
ಮಾಲೆಗಾಱಂ	96-435
ಮಾವಂತಂ	38-72
ಮಾವು	32-39
ಮಾವುಲಿಗಂ	98-442
ಮಾಂಸಂ	104-9
ಮಾಸಿದ ಕಾಲ್ಮೊಗಂಗಳಿಂ (ಹಂಸಂ)	42-99
ಮಾಸಿದುದು	120-42
ಮಿಕ್ಕುದು	123-59
ಮಿಂಚು	11-60
ಮಿದಿವುದು	127-84
ಮೀನ್	108-35-36
ಮೀನಗಾಳಂ	126-79
ಮೀವುದು	68-254
ಮೀಱುಹ	124-69
ಮೀಸೆ	86-370
ಮುಕ್ಕು (ೞ್)ಳು	130-100
ಮುಂಗುರಿ	136-30
ಮುಂಗೆಯ್	88-379
ಮುಗಿಲ ಕಿಚ್ಚು	13-70(ದೇ)
ಮುಗಿಲ್	11-58
(ಪೂವಿನ) ಮುಗುಳ್	31-32
ಮುಗುಳ್ನಗೆ	93-413
ಮುಖ್ಯಂ	115-5
ಮುಖ್ಯವಪ್ಪ ಸ್ತ್ರೀ	80-335
ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟುದು	129-96
ಮುಚ್ಚಿದುದು	122-58
ಮುಟ್ಟುವೆ ಮಾಣ್ದವಳ್	80-333
ಮುಟ್ಟುವೆಗಂಡವಳ್	80-334
ಮುಂಡಂ	104-8
ಮುಂಡಗಳ್ಳಿ	33-44
ಮುಡಿ	87-376
ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ	131-5
ಮುತ್ತುದು	138-39
ಮುತ್ತಿನ ಸಿಪ್ಪು	109-42
ಮುತ್ತಿನಸರದ ನಡುವಣ ಮಾಣಿಕಂ	92-410
ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ	133-12
ಮುತ್ತು	109-42
ಮುತ್ತೆ(ೞ್ತು)ತ್ತು	44-110
ಮುಂದಣಮೆಯ್	87-374
ಮುಂದಱಿವವಂ	62-221
ಮುಂದಲೆಯಹೂ	91-399
ಮುನಿಗಳಿರ್ಪತಾವು	50-143
ಮುನಿವವಂ	59-206
ಮುನಿಸು	59-207
,,	136-29
ಮುನ್ನಂ	117-22
ಮುನ್ನಿರುಳ್	18-109
ಮುಪ್ಪು	83-349
ಮುಯ್ಯಂಮುಗುೞ್ಚುವುದು	126-80
ಮುಯ್ಪು (ಮುಯ್ವು)	87-371
ಮುಱಿದ ಕೊಂಬಿನೆತ್ತು(ೞ್ತು)	45-113
ಮುಸು	39-79
ಮುಸುಕಿದುದು	126-83
ಮುಸುಡನುದ್ದವೆತ್ತಿ ಕೊಂಡಿರ್ಪವಂ	63-230
ಮುಳುಹುಕೋಲ್	94-423
ಮುೞ್ತುಗಂ	33-44
ಮೂಗಂ	100-455
ಮೂಗನುಂ ಕಿವುಡನುಂ	100-455
ಮೂಗಿಟ್ಟುದು	44-112
ಮೂಗಿಲ್ಲದವಂ	100-456

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮೂಗು	86-367
ಮೂಡಲ್ ಮೊದಲಾದೆಂಟುಂ ದೆಸೆಗಂ ಕ್ರಮದಿಂದೊಡೆಯರ್	17-100
ಮೂಡಣಿಂ ಕ್ರಮದಿನಿರ್ದ ದೆಸೆ ಯಾನೆಗಳ್	18-104
ಮೂಡಣದೆಸೆ	17-101
ಮೂಡಲಾದುದು	17-103
ಮೂಡಿಗೆ	76-311
ಮೂಱು ರೇಖೆಯನುಳ್ಳ ಕೊರಲ್	85-363
ಮೂಱು ವೇದಂಗಳುಂ	3--8
ಮೂಲಗೆ (ಮೂಲಂಗಿ ಗೆಡ್ಡೆ)	27-10
ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ	99-451
ಮೂವತ್ತು ದಿವಸಂ	19-113
ಮೃಗಂ	136-30
ಮೆಕ್ಕೆ	35-56
ಮೆಣ(ೞ)ಸು	101-462
ಮೆಯ್ಯ ಕೂದಲ್	86-370
ಮೆಯ್ನೆಱಿಯಲಾದವಳ್	79-330
ಮೆಲ್ಲಗೆಗೆಯ್ವವಂ	63-227
ಮೇಗಣ	17-102
ಮೇಟಿ	95-424
ಮೇರುಪರ್ವತಂ	22-135
ಮೇಲಪ್ಪಕಾಲಂ	20-118
ಮೇಲಪ್ಪಫಲಂ	20-118
ಮೇಲುದು	90-392
ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು	52-155
ಮೇಳದಾತಂ	71-278
ಮೊಕ್ಕಳಂ	116-16
ಮೊಗಂ	85-364
ಮೊಗವಱಿತಂ	127-88
ಮೊಗಸಾಲೆ	50-144
ಮೊಗೆಯ ಭೂಮಿ	26-5
ಮೊಟ್ಟೆ	40-87
ಮೊದಲನಾಟ್ಯಂ	16-59
ಮೊದಲಾದುದು	127-90
ಮೊದಲಮನೆ(ಯೆಂಬರ್) ಅದನೆ ಕೆಲಬರ್	51-149
ಮೊದಲವಾಲಂ	37-66
(ಆನೆಯ) ಮೊದಲುಗೊಂಬು	37-70
ಮೊದಲ್ಗೊಳುಹ	117-22
ಮೊದೆ	32-38
ಮೊಲೆ	87-372
ಮೊಲೆಯ ಕೊ(ತೊ?)ಟ್ಟು	87-372
ಮೊಸರೊಳ್ ಕಲಸಿದ ಸತ್ತುಗಂ	53-166
ಮೊಸರೊಳೆ ಮಾಡಿದುದು	54-167
ಮೊಸಳೆ	108-34
ಮೊಳೆ	31-31
ಮೊೞಗುವ ಮುಗಿಲ್	136-33
ಮೊೞಂ	88-382
ಮೊೞಕೆಯ್	88-379
ಮೊೞ(ಣ)ಕಾಲ್	85-360
ಮೊೞ(ಣ) ಕೆಯ್ಯಿಂದೆಮೇಗಣ ಭಾಗೆ	88-379
ಮೋಕ್ಷಂ	21-124
ಯ	
ಯಜ್ಞದ(ಕಿ)ತೀರ್ಕಣೆ	69-263
ಯತಿ	65-240
ಯಮುನೆ	111-52
ಯಷ್ಟಿಮಧುಕಂ	101-461
ಯಾಗಂ	68-260
ಯಾಗಮಾಡುವಾತಂ	69-266
ಯುದ್ಧ	131-4
ಯ್ಮಟ? (ಮೆಯ್ಮಟ?)	97-436
ರ	
ರಕ್ಕಸರ್	131-4
ರಕ್ತವರ್ಣದ ಕುದಿರೆ	72-283

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ರಚನೆ	121-45
[1] ರಚ್ಚೆವಾಕ್	24-146
ರಜಂ	135-23
ರತ್ನಂಗಳ ದೋಷಂ	134-22
ರಥಂ	73-290
ರಥದ ಕಟ್ಟವಂಜರಂ	74-295
ರಥದ ಹರಿ	73-291
ರಥವ ಹೂಡುವ ಕು(ದು)ದಿರೆ	74-295
ರಥವನೇಱುವಾತಂ	65-236
ರಶ್ಮಿಗಳ್	7, 8-38, 39
ರಸಂಗಳ್	16-92
ರಾಕ್ಷಸರ ತಾ(ಯ್)ಯಿ	20-119
ರಾಜಧಾನಿ	48-131
ರಾಜಧಾನಿಯ ಕೆಲದ ಬೀಡು	48-131
ರಾಜಸಭೆ	128-93
ರಾಜಾಧಿರಾಜಂ	74-296
ರಾ(ಱಾ)ಟಣಂ	113-63
ರಾಣಿಯ ವಾಸಂ	79-326
ರಾಯಸೂಯಮಂ ಮಾಡಿದಾತಂ	70-268
ರಾಹು	9-49
ರುತುಗಳ್	19-113
ರುದ್ರ	131-1
ರೋಮಾಂಚಂ	107-29
ಲ	
ಲಕ್ಷ್ಮಿ	6-32
ಲಂಚಂ	71-280
ಲಜ್ಜೆ	93-413
ಲಾಳವಿಂಡಿಗೆ	78-321
ಲೀಲೆ	118-30
ಲೆಂಕಿತಿ (ಅಂತಃಪುರದ)	81-337
ಲೆಪ್ಪಗಾಱಂ	97-437
ಲೆಪ್ಪಮೊದಲಾಗುಳ್ಳ ಕೆಲಸಮುಂ	97-437
ಲೆಪ್ಪದ ಚಿತ್ರದ ಸ್ತ್ರೀ	81-339
ಲೇಖಕಂ	96-432
ಲೇಸಪ್ಪಮನದವಂ	61-218
ಲೇಸಾಗಿರ್ಪುದು	125-74
ಲೇಸುಮಾಡಿದ ಭೂಮಿ	125-77
ಲೇಸುಮಾಳ್ಪುದು	129-96
ಲೊಕ್ಕಿ	33-47
ಲೋಭಿ	57-191
ಲೋವೆ	51-148
ಲೋಹದ ಪ್ರತಿಮೆ	22-131
ವ	
ವಕುಳಂ	34-53
ವಕ್ರಬುದ್ಧಿ	64-235
ವಖ್ಖಾಣಂ	66-246
ವಂಚಿಸುಹಂ	123-63
ವಜ್ರದ ಜ್ವಾಲೆ	11-57
ವಜ್ರಾಯುಧಂ	11-56
ವರುಣಂ	13-74
ವರುಷಂ	134-22
ವರ್ಷಂ	20-116
ವರ್ಷಗಂದಿಯಪ್ಪಪಸು	45-117
ವಶಂಮಾಡುವುದು	119-31
(ಆ) ವಸುದೇವನೇ	6-27,28
ವಾಗೆ (ವಾಘೆ?)	73-288
ವಾತರೋಗವನುಳ್ಳವಂ	99-452
ವಾದ್ಯಂ	16-93
ವಾನಪ್ರಸ್ಥಂ	65-240
ವಾರಣಾಸಿ	48-132
ವಾರ್ತೆ	24-145
ವಾಲ್ಮೀಕಿ	68-258
ವಿಷ್ಣಂ	66-247

(1) ಅರಿಸಮಾಸ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ವಿಚಾರಂ	3-10
ವಿಚಾರಮಂತಿರ್ದುವಾತಂ	64-235
ವಿದಗ್ದೆಯುಂ [1] ಮುಗ್ದೆಯುಮಾಗಿ ರ್ಪವಳ್	80-335
ವಿದ್ವಾಂಸರ್	55-176; 178
ವಿಧವೆ	80-333
ವಿನೀತಂ	58-197
ವಿನೋದಂ	119-35
ವಿನೋದದ ರಥಂ	73-292
ವಿಪರೀತಂ ಮಾಡುಹಂ	120-44
ವಿಭವಂ	135-23
ವಿರಕ್ತಂ	61-214
ವಿರಹಂ	122-57
ವಿವಸ್ವತ್	136-28
ವಿಷಂ	129-100, 106-24
ವಿಷಭೇದಂಗಳ್	106-25
ವಿಷಯಸಂಘಾತಂ	135-25
ವಿಷ್ಮೆ	105-15
ವಿಳಾಸಿನಿಯರ್	80-336
ವೀಣೆ	16-95
ವೇದಂ	3-9
ವೇದವಿಲ್ಲದವಂ	67-251
ವೇದಾಂತಮೆಂಬಶಾಸ್ತ್ರದ ಪೆಸರ್	3-9
ವೇಸರಿ	74-296
ವೈಡೂರ್ಯಂ	29-21
ವೈದ್ಯಂ	100-458
ವೈದ್ಯಂಮಾಡುಹಂ	100-458
ವೈಶಾಖಮಾಸಂ	19-114
ವೈಶ್ಯಂ	93-416
ವೈಶ್ರವಣಂ	131-2
ವ್ಯಕ್ತಮಾಗಿ ನುಡಿಯಲಱಿಯದಾತಂ	64-233
ವ್ಯಂಜನಂ	53-166
ವ್ಯವಸಾಯಿ	61-215
ವ್ಯಾಕುಳಂ	64-232
ವ್ಯಾಕುಳಮಪ್ಪ ಧ್ವನಿ	23-138
ವ್ಯಾಧಿ	98-446
ವ್ಯಾಱಿಗಾಱಂ? (ವರ್ಣಗಾಱಂ?)	97-437
ವ್ಯಾಸಂ	68-259
ವ್ರತಿಗಳ ಆಸನಂ	68-257
ವ್ರತಿಗಳ ಕೋಲ್	68-257
ಶ	
ಶಕ್ತಿ	133-14
ಶಂಖಂ	109-42
ಶನಿ	9-49
ಶಬ್ದಕ್ಕಾದೊ(ದು)ಡೆ	126-81
ಶಬ್ದಸಂಘಾತಂ	135-25
ಶರಂ	131-5
ಶರೀರಂ	84-356
ಶಾಖೆ	134-21
ಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಬಲ್ಲವಂ	66-245
ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂದೆ ಅಭಿವಾದನಮಂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾತಂ	66-244
ಶಿಕ್ಷೆ	137-36
[1] ಶಿಖೆ	133-13
ಶಿಷ್ಯಂ	66-246
ಶೀಘ್ರವಿಸುವಾತಂ	77-317
ಶೀಘ್ರಂ	116-12
ಶುಕ್ರಂ	9-48
ಶುಚಿ	67-248
ಶುಂಠಿ	101-461
ಶುದ್ಧಮಪ್ಪವಸ್ತು	22-132

(1) ಮೂಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ "ಮತ್ತೆಯುಂ" ಎಂದಿರಬಹುದು.

(1) ಚೂಡಾಶಿಖೇ ಶಿರಸ್ಯಪಿ (ಎಂದು ಮೂಲದಲ್ಲಿದೆ.)

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಶೂದ್ರಂ	96-432
ಶೂದ್ರನುಂ ಗೃಹಸ್ಥನೆ ಆಗಿರ್ಪಂ	65-239
ಶೃಂಗಂ	137-35
ಶೃಂಗಾರಂಗೆಯ್ವುದು	89-385
ಶೇಫಂ	85-360
ಶೋಣನದಿ (ನದಂ?)	111-52
ಶೋಭೆ	93-411
ಶ್ರಮಂ	77-316
ಶ್ರಮಗೆಯ್ವ ಠಾವು	77-316
ಶ್ರಮದರಥಂ	73-291
ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸಂ	19-114
ಶ್ರಾವೆ	52-160
ಶ್ರೀವೃಕ್ಷಮೆಂಬ ಕುಱುಪನುಳ್ಳ ಕುದಿರೆ	77-284
ಶ್ರುತಿ	132-10
,,	136-29
ಶ್ರೋತ್ರಿಯಂ	65-241
ಶ್ಲೇಷ್ಮಂ	132-6
ಶ್ಲೇಷ್ಮವುಳ್ಳವಂ	99-452

ಸ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸಂಕೇತಂ	137-36
ಸಂಗತಿ	137-35
ಸಂಗೀತಂ	16-95
ಸಂಚಳಂ	115-10
ಸಂಜೆ	18-106
ಸಜ್ಜುಕಂ	126-78
ಸಂಜ್ಞೆ	136-32
ಸಟ್ಟುಗಂ	52-157
ಸಡಿಲ್ದುದು	128-92
ಸಣ್ಣವಾದುದು	126-82
ಸಂತತಂ	116-13
ಸಂತೈಸುಹ	123-64
ಸತ್ತಾತಂ	104-7
ಸತ್ಪುರುಷಂ	61--217
ಸತ್ಯಂ	23-143
ಸತ್ರದ ಮನೆ	50-142
ಸಂದಣಿ	116-17
ಸಂದೇಹಂ	131—3; 115-6
ಸಂಪೂರ್ಣಂ	131-3
ಸಪ್ತಋಷಿಯರ್	9-50
ಸಂಬಳಂ	59-203
ಸಂಭ್ರಮಂ	119-37
ಸಭಾಮಂಟಪಂ	50-143
ಸಭೆ	123-60, 137-35
ಸಮಯಂ	137-34
[1] ಸಮುಟ್ಟಡೆ(ಱಿ)	19-111
ಸಮಾಧಿ	21-128
ಸಮಾನವಾಗುವುದು	16-94
ಸಮಾಸಹಿರಿದಾದ ಹಲವು ಪದಂಗಳ್	23--142
ಸಮೀಪಂ	115-7, 8
ಸಮುದ್ರದೊಳಗಣ ಕ್ರೂರ ಸತ್ವಂಗಳ್	108-34
ಸಮುದ್ರದ ತಡಿಯ ಬನಂ	108-32
ಸಮುದ್ರಂ	107-30
ಸಮುದ್ರದಕಿಚ್ಚು	13-70
ಸಮೂಹಂ	114-1, 2
ಸಮ್ಮಗಾಱಂ	98-442
ಸಯ್ದಂ	63 230
ಸರಕೂಟವಕ್ಕಿ	42-96
ಸರಸ್ವತಿ	3-8
ಸರಿ	115-9
ಸರ್ವಶಕ್ತಂ	133-15

(1) ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಸೂ. ೩೨೪ರಲ್ಲಿ ಉದಾ. ಹೃತವಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸರ್ವಸನ್ನಾಹಂ	76-307
ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ದಕ್ಷಿಣೆ ಗೊಟ್ಟವಂ	69-264
ಸಂವರ್ತಂ	133-15
ಸವಣರ್	57-189, 190
ಸಂಸಾರಂ	134-20
ಸಂಸ್ಕಾರಂ	128-95
ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಲ್ಲದವಂ	67-250
ಸಸಿ	94-420
ಸಹದೇವಿ	33-46
ಸಾರಂಗಂ	39-77
ಸಾರಥಿ	74-294, 295
ಸಾರಸಂ	41-91; 132-9
ಸಾರಸಿ	41-91
ಸಾಲಂ	94-418
ಸಾಲವೃಕ್ಷಂ	32-42
ಸಾಲಿಗಂ	97-436
ಸಾವಾಸಿ	70-273
ಸಾವು	103-6
ಸಾವೆ	96-430
ಸಿಡಿಲಧ್ವನಿ	11-57
ಸಿತಗ ಆನೆ	38-72
ಸಿದಗೆ	105-16
ಸಿದ್ಧಾಂತಂ	3-10
ಸಿದ್ಧಾಯಂ	71-279
ಸಿಂಧು ದೇಶದುವು	72-285
ಸಿರಿಗಂಧಂ	89-390
ಸಿಲುಕು ಗುದಿ(ದ)ರಿ	72-286
ಸಿಂಹಂ	36-61
ಸಿಂಹಾಸನಂ	70-269
ಸೀಗುರಿ	70-269
ಸೀತೆನೆ	96-431
ಸೀರೆ	90-394
ಸೀರೆಗಳ್ಳಂ	56-185
ಸೀರೆಯ ಸೆಱಗು	90-396
ಸೀರೆಯ ಕಱೆ	90-397
ಸೀಸಂ	28-18
ಸುಖವಂ ಮಾಡ್ಪವಂ	56-185
ಸುಖಂ	21--123
ಸುಗಮಂ	127-88
ಸುಂಟಗೆ	54-168
ಸುಟ್ಟಡಗು	54-168
ಸುಟ್ಟುರಿ ಘಾ(ಗಾ)ಳಿ	14-77
ಸುಂಡಿಲಿ	39-82
ಸುತ್ತು	130-109
ಸುತ್ತುಂಗಡಲ ಹರಿದ ಕುಱುವಂ	110-48
ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟುದು	118-27
ಸುರತಂ	93-415; 136-29
ಸುರತದಱಿಕೆಯವಳ್	80-331
ಸುರಭಿ	45-113
ಸುರಹೊನ್ನೆ	35-55
ಸುರಿಗೆ	78-319
ಸುರಿಗೆ (ಮೊದಲಾದುದು ಕೆಯ್ಯಿಂ ಬಿಡಲ್ಬಾರದುದು)	76-309
ಸುೞಿ	110-46
ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನುಳ್ಳವಂ	61-218
ಸೂತ್ರಧಾರಂ	17-99
ಸೂಱು (ಱೇ)	51-148
ಸೂಟೆ (ಳೆ)	80-336
ಸೂಟೆಯರ ಮೊತ್ತಂ	81-337
ಸೆಖೆ	12-67
ಸೆಗಣಿ	46-118
ಸೆಜ್ಜೆಯ ಮನೆ	49-140
ಸೆರೆ	129-98
ಸೆರೆಯನರಂ	104-12

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸೆಱೆ	103—4
ಸೇನ ಬೋವಂ	96—432
ಸೇವಂತಿಗೆ	34—52
ಸೈಂಧವಂ	100—460
ಸೈರಣೆ	120—40
[1] ಸೊನೆಗಾಱಂ	97—441
ಸೊಸೆ	83—350
ಸೊಬಗಂ	60—212
ಸೊರ್ಕಿದಾತಂ	64—232
ಸೋಗೆ	41—89
ಸೋಂಬಂ	64—233
ಸೋಪಾನಂ	50—146
ಸೋರೆ	35-56
ಸೋಲೆ ನುಡಿವವಂ	60—209
ಸೋವಾಸಿ	136—28
ಸೋವಾಸಿಣಿ	79—329
ಸೌಂತೆ	35—56
ಸೌರಭ್ಯ	135—27
ಸೌವರ್ಚಳಂ	101—463
ಸೌಳು ಮಣ್ಣುಳ್ಳ ಭೂಮಿ	26-3
ಸ್ತುತಿಯ ನಾಮಂ	24—144
ಸ್ಥಳಂ	26—3
ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಂಗಳ್	16-91
ಸ್ಥಿರಮಲ್ಲದೆ ಸ್ನೇಹಂ ಮಾಳ್ಪವಂ	62—220
ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸ್ನೇಹ ಮಾಳ್ಪವಂ	61—219
ಸ್ನೇಹವಾದ	136—29
ಸ್ಪಷ್ಟವಲ್ಲದ ನುಡಿ	23—140
ಸ್ಫಟಿಕಂ (ಪಳಿಕು)	29—22
ಸ್ಮರಣಂ	133—13

(1) ಸೊನೆ-ಸೂನಾ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವವು

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸ್ರುವೇ ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳುವು	69—261
ಸ್ವಭಾವಂ	129—97
ಸ್ವರ್ಗಂ	133—15
ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಜಂ	132—8
ಸ್ತ್ರೀಯರ ಭಾವಂಗಳ್	15—89
ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿರ್ವರುಂ	116—15
ಹ	
ಹಕ್ಕಿ	40—85
ಹಕ್ಕಿಯ ಮುಖಂ	40—87
ಹಗಲ್	18—106
ಹಗಲಿರುಳಿನ ಅಱುವತ್ತು ಘಳಿಗೆ	18—102
ಹ(ಪ)ಗೆ	75-301, 305
ಹಗ್ಗಂ	94—421
ಹಚ್ಚವಡಿಗೆ(ಕೆ)	51—153
ಹಡಲಂ	34—49
ಹಣಿದಂ	54—169
ಹಣಿಗೆ	52—156
ಹಣ್ಣಿದಾನೆ	37—68
ಹಣೆ(ಪಣೆ) (ಪಸುವಿನ)	44—112
ಹತ್ತಿಯಿಂದಾದ ಸೀರೆ	90—396
ಹಂದಿ	38—73
ಹದುಳಿಗಂ	61—215
ಹನಿ	112—55
ಹಬಸೇ ಗಿಡಂ	32-42
ಹಬ್ಬೆಯ ಮರಂ	33-48
ಹ(ಪ)ರಡು	85—361
ಹರದಂ	93—417
ಹರದು	125—76
ಹರವಿ	53—161
ಹರಿಕಣಿ (ಮರಕ್ಕೆ ನೀರೆಱೆವ)	30-30
[1] ಹರಿಕಾಱಂ	59—203

(1) ಹರಿಕಾಱರೋಳೀತಂ ಕಾಲ್ವಲ್ಲಿದಂ (ಶ. ದ.) ಪು. ೧೧೭ ಸೂ. ೧೩೩.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಹರಿಕೇಣಿ	113—63
ಹರಿಗೆ	76-306
ಹರಿನಾಳಿ	113-63
ಹರಿಯುವುದು	111—49
ಹರಿವುದು (ಆನೆಯು)	37—69
ಹರೆಯಂ ಬೋದಾತಂ	83—349
ಹರೆಯದವಳ್	80—331
[1] ಹ(ಪ)ಱುಗಲಿಕ್ಕುವ ನೀರ್	107—27
ಹ(ಪ)ಱುಗಲೇಱುವಾತಂ	65—236
ಹಱುಹೆ	27—10
ಹಲವಾನೆ	37—68
ಹಲವಿರುಳಾದೆಡೆ (ದೊಡೆ?)	18-108
ಹಲವು ಸೂಳಾವು	45—117
ಹಲಿಕೆ	94—422
ಹಲ್ಲಣಂ	73—288
ಹಂಸಂ	42—98
ಹಸಿದಾತಂ	59—205
ಹಸಿವು	59—206
ಹಸು	45—114
ಹಸುರ್ ನೆಲಂ	26-4
ಹಳೆಯ ಸೀರೆ	90—396
ಹಾ(ಪಾ)ಡು	16-93
ಹಾ(ಪಾ)ದರಿಗಂ	63—229
ಹಾ(ಪಾ)ದರಿಗಿತ್ತಿ	81—342
ಹಾರಕಿನ ಕೆಯ್	26—7
ಹಾರಕು	95-426
ಹಾರಿವಾಳಂ	33-47
ಹಾಱುವುದು (ಪಾರ್ವುದು)	40—87
[2] ಹಾಲಧಾನ್ಯಂ	138—40
ಹಾವಡಿಗಂ	100-459
ಹಾ(ಪಾ)ವಿನ ಒಡಲ್	106—20

(1) ಹಱುಗೋಲ್ ಎಂದೂ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ.

(2) ಇದರ ಮೂಲವು ಗಳಿತವಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಹಾವಿನ ದಾಡೆ	106—20
ಹಾ(ಪಾ)ವಿನ ಪೆರೆ(ಹೆರೆ)	106—22
ಹಾವಿನ ವಿಷಂ	105-19
ಹಾವಿನ ಹೆಡೆ	105-19
ಹಾ(ಪಾ)ವುಗೆ	52-156, ?64-234
ಹಾಸುಗೆ	51—153
ಹಿಂಗು	101—463
ಹಿಡಿಕೆಯ್ಸಿದ ಮೊಱಂ	88—382
ಹಿಡಿಕೆಯ್ಸಿದ ಕೆಯ್ಯ ಕುಡಿತೆ	88—383
ಹಿಡಿಯಾನೆ	38—72
ಹಿಡಿಯಿಸಲ್ತಕ್ಕ ಹೋಱ(ರಿ)	44—109
ಹಿಣಿಲು (ಇಣಿಲ್)	44—111
ಹಿತ್ತಿಲ್ (ಸಿಂತಿಲ್)	136—30
ಹಿಂದುಮುಂದಾಗುಹಂ	125—72
ಹಿಂದೆ ಸೆಳೆವಂ	137—37
ಹಿ(ಪಿ)ಪ್ಪಲಿ	100—460
ಹಿಂಮುಡಿ	87—377
ಹಿಮದ ಮೊತ್ತಂ	107—28
ಹಿರಿದನೀವಂ	60—210
ಹಿರಿದಪ್ಪ	130-100
ಹಿರಿದಾಗಿ ಪೀಡಿಸುವುದು	126—80
ಹಿರಿದಾಗಿರ್ದುದು	119—34
ಹಿರಿದು	116—14
ಹಿರಿದು ಮಾಡುಹಂ	126—81
ಹಿರಿಯಂ	59—201
(ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ) ಹಿರಿಯಂ	17-99
ಹೀ(ಪೀ)ಲಿ	41—89
ಹೀ(ಪೀ)ಲಿಯ ಕಣ್	41—89
ಹುಣ್ಣಿಮೆ	19-112
ಹುತ್ತು	106—22
ಹುಬ್ಬು(ಪುರ್ವು)ಗಂಟಿಕ್ಕುವುದು	128—94
ಹುರಿಗಾವಲಿ	52—158

K. 392

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY 20 OCT 1943

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಹುರುಡಿಗಂ	63 – 229
ಹುಲಿ	38 – 73
ಹುಲ್ಲೆ	39 — 77
ಹುಸಿ (ಪುಸಿ?)	126 – 82
ಹೂಟದೆತ್ತು (ಟ್ತು)	44 — 110
ಹೂಡುವೆತ್ತು (ಟ್ತು)	44 — 111
ಹೂವಿನ ಎಲೆಯಾಕಾರದ ಭೇದದ ಮೊನೆಯಂಬುಗಳ್	77-315
ಹೂವಿನ ತೊಡಂಬೆ	31 – 31
ಹೂವಿನ ತೋಂಟಂ	36 – 60
ಹೂ(ಪೂ)ವಿನ ಮಾಲೆ	91 – 398
ಹೆ(ಪೆ)ಗಲ್	44 — 112
ಹೆಗ್ಗಣಂ (ಪೆರ್ಗ್ಗಣಂ)	39 82
ಹೆಗ್ಗಾಱೆ	42 — 95
ಹೆಗ್ಗೆ (ಪೆರ್ಗೆ) ಚ್ಚರ್ಲಾವು	45 — 116
[1] ಹೆಚ್ಚಾಳು	58 — 200
ಹೆಟ್ಟೆ	94 — 422
ಹೆಂಡಿತಿ	81 — 340
,,	133 — 16
ಹೆಡಕು	87 — 371
ಹೆ(ಪೆ)ಣ್ಣಂಚೆ	42 — 98
ಹೆ(ಪೆ)ಣ್ಣಾವೆ	108 — 34
ಹೆತ್ತ ತುಪ್ಪಂ	46 — 121
ಹೆತ್ತಮನೆ	82 – 345
ಹೆಪ್ಪು	69 — 262
ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಕಟ್ಟು	48 — 133
ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಮುಂತು	48 — 134
ಹೆಬ್ಬೆಸಗಾಱಂ	98 — 442
ಹೆಮ್ಮಧೇನು	45 — 113
ಹೆಮ್ಮೆ (ಪೆರ್ಮೆ)	130 – 100
ಹೆಱರವಶದಾತಂ	56 — 186
ಹೆಱರಿಕ್ಕಿದ ಕೂೞನುಣ್ಬವಂ	58 — 196

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು. – ಶ್ಲೋ.
ಹೆಱೆಯಂಬು	77 — 315
ಹೆರ್ದೊಡೆ	85-36
ಹೆಸಱ ಕೆಯ್	27 — 7
ಹೇರಿಗಂ	70 — 271
ಹೇಱುವೆತ್ತು (ಟ್ತು)	44 — 111
ಹೊಕ್ಕರಣೆ	111 – 53
ಹೊಟ್ಟು	95 — 424
ಹೊಟ್ಟೆ	85 — 361
ಹೊಟ್ಟೆಗಂ	99 – 454
ಹೊಡೆಹುಲ್	96 – 430
ಹೊಣೆ (ಗಾಱಂ)	62 — 225
ಹೊದಱು	31 — 36
ಹೊರ್ (ಪೊರ್)	29 – 19, 20
,,	134 – 20
ಹೊನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆ	22 — 131
ಹೊನ್ನು[1] ಬೆಳ್ಳಿಯಂ	14 — 81
ಹೊನ್ನುಳ್ಳವಂ	61 — 214
ಹೊನ್ನೆ	33 – 46
ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಗೋರಂಟೆ	34 — 52
ಹೊರಕುಳಿ	58 — 196
[2] ಹೊಱಸು (ಪಾರಿವಾಳ ಹಕ್ಕಿ)	42-100
ಹೊಲಮೇರಿ	43 – 104
ಹೊಲೆಯ	136 – 28
ಹೊಲ್ಲಮೆ	137 — 38
ಹೊಲ್ಲಹಂ	62-223
ಹೊಲ್ಲವೆ	127 – 86
ಹೊಲ್ಲಹ ವಸ್ತು	56 — 182

(1) ಮದನೂಳಿಗದ ಹೆಚ್ಚಾಳು ಮಕರಧ್ವಜನ ಮೌಳಿ ಗಡ (ಮ, ಭಾ, ಆ.)

(1) ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಶಬ್ದರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೊಸಗನ್ನಡ ರೂಪಗಳಿವೆ. ಇದು ಲೇಖಕ ಪ್ರಾಮಾದಿಕದೋಷವಾಗಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಂ ಎಂದಿರಬಹುದು. (2) ಮಾನಿಸರ ನುಡಿವ ತೆಱದಿಂ । ಶ್ಯೇನನುಮರವೊಱಸುಮಿಂತು ಗಱಪಿದಪುದು (ಶಾಂತಿ, ಪು, 210, ಪ, ೯೧.)

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಹೊಲ್ಲಾಗಿ ನುಡಿವವಂ	62 – 223
ಹೊಲ್ಲೆಹಗೆಯ್ವವಂ	61 — 217
ಹೊಲ್ಲೆಹಚರ್ಮ	136 — 31
ಹೊಳ್ಳೆಳ್ಳು	95 — 429

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು. ಶ್ಲೋ.
ಹೊ(ಸ) ತುಪ್ಪಂ	46 — 119
ಹೊಸಸೀರೆ	90 — 396
ಹೋತು (ಪೋಂತು)	46 — 122
ಹೋ(ಱು)ರಿ	44-109

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೨.

ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳ ಅಕಾರಾದ್ಯನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಅ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಅಂಶು	8 - 39
ಅಂಶುಕ	90—394
ಅಂಶುಮತ್	7—35
ಅಂಸ	87—371
ಅಂಸಕೂಟ	44—111
ಅಂಸಳ	63—226
ಅಂಹಸ್	103—5
ಅಕಿಂಚನ	57—193; 190
ಅಕಾರಾದಿವರ್ಣ	141—74
ಅಕಾರ್ಯ	138—41
ಅಕುಪ್ಯ	14—81
ಅಕೂಪಾರ	107—30
ಅಕ್ಷ	64-234; 74-294; 88-381; 101—464; 140—63
ಅಕ್ಷರ	21—124; 140—71
ಅಕ್ಷರಜೀವಕ	96—432
ಅಕ್ಷವತೀ	64—234
ಅಕ್ಷಾಗ್ರಕೀಲಿಕಾ	74—294
ಅಕ್ಷಿ	86—365
ಅಕ್ಷಿಗತ	60—211
ಅಕ್ಷೇಷು ಪಣ	125—74
ಅಖಾತ	111—53

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಅಖಿಳ	118—28
ಅಗ	29—23
ಅಗದ	100-459; 140—69
ಅಗಸ್ತಿ	68-259
ಅಗಸ್ತ್ಯ	68—259
ಅಗಾಧ	103-2; 107—72
ಅಗಾರ	49—137
ಅಗುರು	90-391
ಅಗ್ನಿ	12 62
ಅಗ್ನಿಭೂ	5—20
ಅಗ್ನಿ ಧನರಶ್ಮಿ ರತ್ನತ್ರಿದಶ ವಿಶೇಷ	140—61
ಅಗ್ನಿ (ಸ್ಸಂಸ್ಕೃತ)	69—261
ಅಗ್ನ್ಯುತ್ಪಾತ	139—51
ಅಗ್ರ	117—21
ಅಗ್ರಕೀಲಿಕಾ	74—294
ಅಗ್ರಜ	83—352
ಅಗ್ರಜನ್ಮ	65—237
ಅಗ್ರಣೀ	115—5
ಅಗ್ರಮಾಂಸ	105—14
ಅಗ್ರಿಮ	127—90
ಅಗ್ರೇಸರ	115-5
ಅಗ್ರ್ಯ	115-5; 127-90
ಅಘ	103-5

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅಘ್ನ್ಯ	45-113
ಅಂಕ	9-45; 87-374
ಅಂಕಪಾಲೀ	93—414
ಅಂಕುರ	31—31
ಅಂಕುಶ	38—71
[1] ಅಂಕೂರ	31—31
ಅಂಗ	84-356; 123-59; 142-94
ಅಂಗಜ	7—33
ಅಂಗದ	91-403
ಅಂಗನಾ	79—327
ಅಂಗನಾರಜಸ್	132—8
ಅಂಗಮರ್ದಿನ್	97-436
ಅಂಗರಾಗ	90-391
ಅಂಗವಿಕ್ಷೇಪ	16-94
ಅಂಗಹಾರ	16-94
ಅಂಗಾರಕ	9—46
ಅಂಗಾರಶಕಟೀ	52-159
ಅಂಗಾರೇಷುವಿಪಕ್ವಮಾಂಸ	54 168
ಅಂಗುಲಿ	37—66
ಅಂಗುಲಿಮುದ್ರಾ	92—405
ಅಂಗುಲೀ	85—362
ಅಂಗುಲೀಯಕ	92—405
ಅಂಗುಲ್ಯಾಭರಣ	92—405
ಅಂಘ್ರಿ	84—357
ಅಂಘ್ರಿಪ	29—23
ಅಚಕ್ಷುಸ್	127—87
ಅಚಂಡೀ	45—115
ಅಚಳ	27—11
ಅಚಳಾ	26—1, 2
ಅಚಿರಾಂಶು	11—60

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅಚ್ಛ	38—75
ಅಚ್ಯುತ	5—24
ಅಜ	6 26; 46—122
ಅಜಗರ	106—20
ಅಜಗವ	4—14
ಅಜನ್ಯ	21—127
ಅಜರ್ಯ	117—21
ಅಜಸ್ರಂ	116—13
ಅಜಾಜೀ	101—462
ಅಜಾಜೀವ	63—226
ಅಜಿತ	6—26
ಅಜಿನ	104—8
ಅಜಿರ	50—144
ಅಜ್ಞ	62—222
ಅಂಚಲ	90—396
ಅಂಜನ	18—104; 91-401
ಅಂಜನಿಕ	43—102
ಅಂಜಸಾ	116—12; 142—93
ಅಞ್ಜಲಿಕಾರಿಕಾ	81—339
ಅಟನೀ	76—311
ಅಟವೀ	35—57
ಅಟ್ಟ	49—139
ಅಟ್ಟಾಲಕ	49—139
ಅಣಕ	56—182
ಅಣಿ	74—294, 120—42
ಅಣು	114—3; 136—28
ಅಂಡ	40—87; 86—369
ಅಂಡಜ	40—85
ಅತಸ್	142—89
ಅತಸೀ	95—428
ಅತಳಃ (ಸ್ಪರ್ಶ)	107—27
ಅತಿಕ್ರಮ	124—59; 138—40
ಅತಿಗರ್ವಿತ	63—228

(1) ವಾತಾಂ ಕೂ ರಾಜಿಹೀರ್ಷಾ (ಭಾರತ ಚಂಪು ಸ್ತ. ೧ ಪ. ೧.) ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಲಾಯುಧ ನಿಘಂಟುವೇ ಉದಾಹೃತ ವಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅತಿಥಿ	59 – 203
ಅತಿಮರ್ಯಾದ	119 – 34
ಅತಿಮಾತ್ರ	134 — 17
ಅತಿಮುಕ್ತಕ	35 – 55
ಅತಿರಕ್ತಾ	13—68
ಅತಿವೇಳ	119-34; 134-17
ಅತಿಸಂಧಾನ	123-63
ಅತಿಸಾರಕಿ	99–452
ಅತೀತ	140–70
ಅತ್ಯಯ	103-6; 138-40
ಅತ್ಯರ್ಥ	119—34
ಅತ್ಮಾಧಾನ	124 – 69
ಅತ್ರಿನೇತ್ರಪ್ರಸೂತಿ	8 — 42
ಅಥ	142 – 97
ಅಥೋ	142–97
ಅದಭ್ರ	116 – 16
ಅದಿತಿ	20—119
ಅದೃಷ್ಟರಜಸ್(ಸಂ)(ನಾರೀಂ)	79–330
ಅದ್ಧಾ	142—96
ಅದ್ಭುತ	16–92; 123–60
ಅದ್ಮರ	58-195
ಅದ್ರಿ	27—11; 29-23; 137–34
ಅದ್ವಯವಾರ್ದಿ	15—85
ಅಧಮ	56—182
ಅಧರ	60-209; 86-370; 142-89
ಅಧರತಸ್	142—89
ಅಧರಸ್ತಾತ್	142 — 89
ಅಧಸ್	17–102; 142–89
ಅಧಸ್ತಾತ್	17–102; 142–89
ಅಧಿಕೃತ	70—273
ಅಧಿತ್ಯಕಾ	35 – 58
ಅಧಿಪ	57—188
ಅಧಿಪತಿ	57—188
ಅಧಿಭೂ	57 – 188

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅಧಿರೋಹಿಣೀ	50 – 146
ಅಧಿಶ್ರಯಣೀ	52 — 158
ಅಧಿಷ್ಠಾನ	48—130
ಅಧೀರ	115 – 10
ಅಧೀಶ	57— 188
ಅಧೃಷ್ಟ	62 — 220
ಅಧೋಕ್ಷಜ	4 – 24
ಅಧೋಭುವನ	103—1
ಅಧೋಮುಖ	63-230
ಅಧಃಕ್ಷಿಪ್ತ	126—83
ಅಧ್ಯಕ್ಷ	70—273
ಅಧ್ಯಾಪಕ	66—246
ಅಧ್ಯೇಷಣಾ	59—205
ಅಧ್ವಗ	59 - 202
ಅಧ್ವರ್ಯು	43—105
ಅಧ್ವನೀನ	29 — 202
ಅಧ್ವನ್ಯ	59-202; 73-291
ಅಧ್ವರ	68—260
ಅನಂಗ	7—34
ಅನಂತ	6—30
ಅನಂತರ	142—97
ಅನಂತಾ	26 – (1-2)
ಅನಗಾರ	57 —190
ಅನಡುಹ್	44 – 108
ಅನಡುಹೀ	45—113
ಅನಡ್ವಾಹೀ	45 — 113
ಅನಯ	21— 126
ಅನರ್ಗಳ	124 – 66
ಅನಲ	12-62; 17-100
ಅನವಧಾನ	124 – 69
ಅನವರತ	116 — 13
ಅನವಸ್ಕರ	127 --85
ಅನಶನ	125—75
ಅನಶ್ವರ	21—125

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅನಸ್	73 — 290
ಅನಾದರ	117–19
ಅನಾದೃತ	118—29
ಅನಾಮಯಾ	89—384
ಅನಾಯಾಸಾರ್ಥಕ	127—89
ಅನಾರತ	116 — 113
ಅನಾವಿಲ	22 — 132
ಅನಿಮಿಷ	2–4; 108–35
ಅನಿಲ	14—75
ಅನಿಶಂ	116 – 13
ಅನೀಕ	75-299; 303
ಅನೀಕಸ್ಥ	71 – 279
ಅನೀಕಿನೀ	75–303
ಅನುಕ	82–343
ಅನುಕೂಲ	124–71
ಅನುಕ್ರಮ	122– 55
ಅನುಕ್ರೋಶ	120—39
ಅನುಗ	70– 274
ಅನುಚರ	70–274
ಅನುಚ್ಛಿಷ್ಟ	67—248
ಅನುಜ	83— 352
ಅನುಜೀವಿನ್	70 – 274
ಅನುತರ್ಷ	54 – 172
ಅನುತಾಪ	119—31
ಅನುತ್ತಮ	114 — 4
ಅನುತ್ತರ	62–222
ಅನುನಯ	123-64; 136–29
ಅನುಪದ	121 — 46
ಅನುಪದೀ	62—225
ಅನುಪದೀನಾ	52 —156
ಅನುಪಾತ್ಯಯ	122 —55
ಅನುಮತಿ	19—112
ಅನುಮಾನೋಕ್ತಿ	3—10
ಅನುಯೋಗ	25—153

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅನುಲಾಪ	24—149
ಅನುಲೇಪನೇನಲೇಖಾ	89—388
ಅನುವೃತ್ತಿ	136 — 32
ಅನುಶಯ	119-31; 136-29
ಅನೂಚಾನ	65-241
ಅನೃತ	23 —143
ಅನೇಕಪ	36-61
ಅನೇಕಾರ್ಥ	142-95
ಅನೇಡಮೂಕ	100-455
ಅನೇಹಸ್(ಹಾಃ)	18—105
ಅನೋಕಹ	29 — 23
ಅನ್ನಂ	53—164
ಅನ್ಯದ್ಧನಂ	14—81
ಅನ್ಯಭೃತ	41-90
ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ	119— 35
ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಗೀತಿ	128-94
ಅನ್ವಕ್	121—46
ಅನ್ವಕ್ಷಂ	121-46
ಅನ್ವಯ	66—242
ಅನ್ವವಾಯ	66—242
ಅನ್ವಾಸನ	50—142
ಅನ್ವೇಷಣ	134—21
ಅನ್ವೇಷ್ಟೃ	62-225
ಅಂತ	133—16
ಅಂತಕ	13 —72
ಅಂತರ	103-2; 141-82
ಅಂತರಾತ್ಮೃ	141 — 82
ಅಂತರಾಯ	66 —247
ಅಂತರಾಳದಿಕ್	17–102
ಅಂತರಿಕ್ಷ	22 — 136
ಅಂತರೀಪ	110-48
ಅಂತರೀಯ	249 — 392
ಅಂತರೇಣ	142 —87
ಅಂತರ್ಗಡು	127 - 89

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅಂತರ್ಜಲಚರಂ ಸತ್ವಂ ಕ್ರೂರಂ	108—34
ಅಂತರ್ದೇಹ	136—31
ಅಂತರ್ಧಿ	119—34
ಅಂತರ್ವತ್ನೀ	82—344
ಅಂತರ್ವಾಣಿ	66-245
ಅಂತರ್ವಂಶಿಕ	71—275
ಅಂತಾವಸಾಯಿನ್	98—444
ಅಂತಿಕ	115 – 7
ಅಂತಿಮ	127-90
ಅಂತೇವಾಸಿ	66-246
ಅಂತಃಪುರ	79—326
ಅಂತಃಪುರಪ್ರೇಷ್ಯಾ	81 – 337
ಅಂತಃಪುರೇಷ್ವಧಿಕೃತ	71—275
ಅಂತ್ಯ	127—90
(ಅಂತ್ಯಜಾತಿ)	(98—445)
(ಅಂತ್ಯಜಾತಯಸ್ತದ್ಭೇದಾಃ)	(65-238)
ಅಂತ್ಯವರ್ಣ	96—432
ಅಂದುಕ	37 – 70
ಅಂಧಸ್	53-164
ಅಂಧ	100-455
ಅಂಧಕರಿಪು	3—11
ಅಂಧಕಾರ	18—110
ಅಂಧತಮಸ	18—110
ಅಂಧು	113—62
ಅಪ್ (ಆಪಃ)	107-26
ಅಪಕಾರ	127—86
ಅಪಘನ	84-356; 123-59
ಅಪಚಿತ	63—229
ಅಪಜ್ಞಾನ	121-45
ಅಪಟೀ	52-154
ಅಪತ್ಯ	82—343
ಅಪತ್ರಪಾ	93—413
ಅಪದಾಂತರ	115-8
ಅಪಕ್ಷುತ್ಯಕ	94-418
ಅಪರ	114—4
ಅಪರಾಜಿತಾ	34—49
ಅಪರಾಧ	123 – 64
ಅಪರಾದ್ಧೇಷು	77—317
ಅಪರಾಹ್ಣ	137—36
ಅಪರ್ಣಾ	4—16
ಅಪಲಾಪ	121—45
ಅಪವರಕ	49-137
ಅಪವರ್ಗ	21-124
ಅಪವರ್ಜನ	69—265
ಅಪವಾದ	24-147
ಅಪವಾರಣ	119-34
ಅಪವಾರಿತ	122-58
ಅಪವಿದ್ಧ	117 – 18
ಅಪವ್ಯಯ	121—45
ಅಪಶದ	56—182
ಅಪಸ್ಮಾರ	124—71
ಅಪಸರ್ಜನ	69-265
ಅಪಸರ್ಪ	70—271
ಅಪಸವ್ಯ	121—71
ಅಪಸ್ಕರ	74—294
ಅಪಸ್ನಾನ	105 – 17
ಅಪಹಸ್ತಿತ	118— 29
ಅಪಹೃತ	56-184
ಅಪಹ್ನವ	121—45
ಅಪಾಂಗ	86—366
ಅಪಾಂಗದೇಶ	36-64
ಅಪಾಚೀನ	125—72
ಅಪಾಟವ	98—446
ಅಪಾನ	85 – 359
ಅಪಾ(ವಾ)ರ	110—45
ಅಪಾಂಪಿತ್ತ	12 – 63
ಅಪಿನದ್ಧ	123—62

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅಪುನರ್ಭವ	21-124
ಅಪೂಪ	53 – 164
ಅಪ್ರಲಂಬ	129—98
ಅಪ್ಸರಸ್	15-87; 88
ಅಫಲ	125 – 75
ಅಬದ್ಧ (ಮೆಂಬುದು)	23—140
ಅಬಲಾ	79—328
ಅಬ್ಜ	8-42; 112-57
ಅಬ್ದ	11-58; 20-116
[1] ಅಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ	67 – 252
ಅಭಯಾ	101—464
ಅಭಿಕ	82-343
ಅಭಿಖ್ಯಾ	25-152; 93-411
ಅಭಿಜನಂ	66—242
ಅಭಿಜಾತ	64-235
ಅಭಿಜ್ಞ	55—180
ಅಭಿಜ್ಞಾನ	9—45
ಅಭಿಧಾನ	23-137; 25-151
ಅಭಿಧೇಯಾಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಯೋಜನ ದ್ರವ್ಯವಾಚಕ	141-78
ಅಭಿನಯ	16-94
ಅಭಿನವ	118 – 26
ಅಭಿನಿವೇಶ	139 – 52
ಅಭಿಪ್ರಾಯ	125 – 77
ಅಭಿಭವ	117 – 19
ಅಭಿಮಂತ್ರಣ	25—153
ಅಭಿಮಾನ	137—35
ಅಭಿಯಾತಿ	75--301
ಅಭಿಯೋಗ	139 – 54
ಅಭಿರೂಪ	55—177
ಅಭಿಲಾಷಾ	60-209
ಅಭಿಲಾಷುಕ	60 – 208
ಅಭಿವಾದನ	66 – 244
ಅಭಿವಾದ್ಯಃ(ಯಃ ಯಥಾವಿಧಿ)	66-244
ಅಭಿಷಂಗ	139—56
ಅಭಿಷವ	53-163
ಅಭಿಷೇಣನ	76—307
ಅಭಿಸಾರಿಕಾ	81—342
ಅಭಿಸಂಪಾತ	75—300
ಅಭಿಹಾರ	139 – 54
ಅಭಿಹಿತ	91-401
ಅಭೀಕ	82 – 343
ಅಭೀಕ್ಷ್ಣ	120 – 39
ಅಭೀರು	101—465
ಅಭೀಷು	7-38
ಅಭ್ಯಗ್ರ	115-7
ಅಭ್ಯರ್ಣ	115-7
ಅಭ್ಯವಹಾರ	54—170
ಅಭ್ಯಾಗಮ	75—299
ಅಭ್ಯಾಗಾರಿಕ	59-202
ಅಭ್ಯಾಶ	115-7
ಅಭ್ಯಾಸ	77—316
ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನ	128 – 93
ಅಭ್ರ	11 – 58
ಅಭ್ರಮಾತಂಗ	11-61
ಅಮುತ್ರ	54-172
ಅಮರ	2-4
ಅಮರಾವತೀ	10—25
ಅಮರ್ತ್ಯಭುವನಂ	2—3
ಅಮರ್ಷ	59-207
ಅಮರ್ಷಣ	59—206
ಅಮಾ	142—96
ಅಮಾತ್ಯ	70-272

(1) ಕೇಶವನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ "ಅಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಅವಧ್ಯೋಕ್ತಿ:" ಅವಧ್ಯಂ ಅನರ್ಥಕಂ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅರ್ಥ ಬರೆದಿದೆ. ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ "ನಾಟ್ಯೋಕ್ತಾ" ನಾಟ್ಯಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆ ಎಂದಿದೆ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ	1–112
ಅ(ಆ)ಮಿಾ(ಮಿ)ಕ್ಷಾ	69-262
ಅಮಿತ್ರ	75–301
ಅಮಿಲಾ(ನ)ತಕ	35—54
ಅಮುಕ್ತ	76—308; 309
ಅಮುತ್ರ	142—88
ಅಮೃತ	21-124; 22-133; 107-26
ಅಮೃತಾ	101-461
ಅಮೃತಾಶನ	2 – 4
ಅಮೃತೇಭರ್ತರಿಜಾರಜ	83–348
ಅಂಬಕ	86-365
ಅಂಬರ	22-136; 90-394
ಅಂಬರೀಷ	52–158
ಅಂಬಾ	83–350
ಅಂಬಿಕಾ	4–15
ಅಂಬು	107–26
ಅಂಬುಜ	112-57
ಅಂಬೂಕೃತ	23–141
ಅಂಭಸೋವೃದ್ಧಿ	110-46
ಅಂಭಸ್	107-26; 141-80
ಅಯಂತ್ರಿತ	124–66
ಅಯ (ಮೆಂಬುದು)	21–126
ಅಯನ	43–105
ಅಯಸ್	28–17
ಅಯಿ	142–93
ಅರಂ	116–12
ಅರಘಟ್ಟ	116–63
ಅರಣಿ	69–261
ಅರಣ್ಯ	35–57
ಅರಣ್ಯಪ್ರಭವಸ್ತಿಲ(ಃ)	95–429
ಅರಣ್ಯಶ್ವ	38–75
ಅರತ್ನಿ	88–382
ಅರರೀ	48–133
ಅರವಿಂದ	112 58

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅರಾಗ್ರ	77–315
ಅರಾತಿ	75-300
ಅರಾಳ	116–11
ಅರಿ	75–301
ಅರಿತ್ರ	111–50
ಅರಿಷ್ಟ	21-127; 33–43; 41-92; 46-120; 134-18
ಅರಿಷ್ಟಗೃಹ	82—345
ಅರಿಷ್ಟತಾತಿಃ	56—185
ಅರುಣ	121–48
ಅರುಂತುದ	61–216
ಅರುಸ್	104-–8
ಅರ್ಕ	7–36
ಅರ್ಕಮರ್ಕಟ ಮಂಡೂಕ ವಿಷ್ಣುವಾಸವ ವಾಯು	140-67
ಅರ್ಕಾಶ್ಮನ್	29–22
ಅರ್ಗಳ	50–145
ಅರ್ಘ	139-46
ಅರ್ಚನಾ(ಮೂಲ್ಯ)	139—46
ಅರ್ಚಾ	21-128; 22-131
ಅರ್ಚಿಷ್ಮತ್	12-62
ಅರ್ಚಿಸ್	12-65-67
ಅರ್ಜುನ	31–36; 32–42; 121–47; 135–26
ಅರ್ಜುನೀ	45—114
ಅರ್ಣವ	107– 30
ಅರ್ಣಸ್	107—26
ಅರ್ಥ	14—80; 141—78
ಅರ್ಥದೃಕ್	712–75
ಅರ್ಥನಾ	59—205
ಅರ್ಥವಾದ	24—144
ಅರ್ಥವ್ಯಯಸಹ	138—43
ಅರ್ಥಾಗಮ	71—279
ಅರ್ಥಿನ್	59—204

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅರ್ಧ	118—28; 92—408
ಅರ್ಧಗುಚ್ಛ	92—408
ಅರ್ಧಚಂದ್ರ	77—315
ಅರ್ಧವೃದ್ಧಾ	80 – 331
ಅರ್ಧೋರುಕ	90—393
ಅರ್ಭಕ	83—348
ಅರ್ಯ	57 - 188
ಅರ್ಯಮನ್	7—35
ಅರ್ವತೀ	93–416; 72-286
ಅರ್ವನ್	72–286
ಅರ್ವಾಕ್ಕೂಲ	110—45
ಅರ್ವಾಣ	56—182
ಅರ್ಶಸ್	99–451
ಅರ್ಶಸ	99–452
ಅರ್ಹನ್	15—86
ಅಲಂಕರ್ಮೀಣ	61-215
ಅಲಕ್ತ	91 401
ಅಲಕ್ಷ್ಮೀ	15—87
ಅಲಗರ್ದ	106—21
ಅಲರ್ಕ	47 – 127
ಅಲಸ	64—233
ಅಲಾತ	1 2—67
ಅಲಾಬೂ	35—56
ಅಲ್ಪ	114—3
ಅಲ್ಪ ಶರೀರ	100—457
ಅವಕರ	50—147
ಅವಕಾಶ	141—82
ಅವಕಿಲ	112 56
ಅವಕೀರ್ಣ	118—29
ಅವಕೀರ್ಣಿನ್	67 250
ಅವಕೃಷ್ಟ	56—182
ಅವಕೇಶಿನ್	29—24
ಅವಕ್ರಯ	94—419
ಅವಗಾಹ	124—69

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅವಗೀತ	124—70
ಅವಗ್ರಹ	37—65
ಅವಚೂಡ	75—304
ಅವಜ್ಞಾ	118—30
ಅವಜ್ಞಾತ	118—29
ಅವಟ	103–2
ಅವಟು	873—71
ಅವತಂಸ	91—400
ಅವತಮಸ	18—110
ಅವತೋಕಾ	45—115
ಅವಂತಿ	53—163
ಅವಂತಿಸೋಮ	53—163
ಅವಂತೀ	48—132
ಅವದಾತ	121—47
ಅವದಂಶ	54—173
ಅವದ್ಯ	56—182
ಅವಧಾರಣ	142—92; 95
ಅವಧಿ	43-104; 133-16; 136-33
ಅವಧ್ಯ	67—252
ಅವಧ್ವಸ್ತ	118 – 29
ಅವನಿ	26-(1–2)
ಅವಭೃಥ	69—263
ಅವಮ (ಅಧಮ)	56 182
ಅವಯವ	123—59
ಅವರಜ	83– 352
ಅವರೋಧ	79—326
ಅವರೋಹ	30 30
[1] ಅವರ್ಣವಾದ	24—147
ಅವಲಗ್ನ	85—363
ಅವಲೀಢಾ	118—30
ಅವಲೇಪ	119—37
ಅವಲೋಕನ	93—412

(1) 'ಅವರ್ಣವಾದಕ್ಕೆಡೆಯಾಗದೊಳ್ಪಿಂ । ದವರ್ಣಿಕಾಮರ್...॥ ಶಬ್ದ. ಸೂ' 26.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅವಶ್ಯ	139—47
ಅವಶ್ಯಾಯ	107-28
ಅವಷ್ಟಂಭ	125—74
ಅವಸನ್ನ	137—38
ಅವಸರ	123-65; 140-62
	141-82
ಅವಸಾನ	140—64
ಅವಸ್ಕಂದ	74—298
ಅವಹಾರ	108-34
ಅವಹಿತ್ಥಾ	127—87
ಅವಹೇಳಾ	118-30
ಅವಾಕ್	17-102; 103
ಅವಾಕ್ಪುೃತಿ	100-455
ಅವಾಗು	109—37
ಅವಾಗ್ಭಾಗ	30—27
ಅವಾಙ್ಮುಖ	125—72
ಅವಾಚೀ	17—101
ಅವಾಚೀನ	17—103
ಅವಾಪ	91—403
ಅವಿ	47—124
ಅವಿದೂಸ	47—124
ಅವಿನೀತಾ	81-342
ಅವಿಮರೀಸ	47—124
ಅವಿರತ	116—13
ಅವಿಸೋಢ	47—124
ಅವೀ	80-334
ಅವೇಕ್ಷಾ	129—97
ಅವೇಃದುಗ್ಧ	47-124
ಅವ್ಯಕ್ತ	139-53
ಅವ್ಯಕ್ತವಾಕ್	64—233
[1] ಅವ್ಯಂಜನ(ಶೃಪುರ್ಮಾ)	46—123

(1) ಈ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಲ್ಲ—ತೂಬರ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಬಂದುದರಿಂದ ಅದರ ಮತ್ತೊಂದರ್ಥವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅಶನ	53-164; 54-176; 141-80
ಅಶನಾಯಾ	59-206
ಅಶನಿ	11-56
ಅಶುಭ	103-5; 134-18
ಅಶೋಕ	32-39
ಅಶ್ಮಗರ್ಭ	29-21
ಅಶ್ಮಸಾರ	28—17
ಅಶ್ಮಂತಕ	52—158
ಅಶ್ಮರ್	28—14
ಅಶ್ರ	86—365; 120—42
ಅಶ್ರಾಂತ	116—13
ಅಶ್ರಿ	120—42
ಅಶ್ರು	56—365
ಅಶ್ಲೀಲ (ಮೆಂಬುದು)	23-141
ಅಶ್ವ	72-282
ಅಶ್ವತರ	74—296
ಅಶ್ವತ್ಥ	32—43
ಅಶ್ವಮುಖ	14—82
ಅಶ್ವಾರೋಹ	65-236
ಅಶ್ವಿನೌ	15—84
ಅಷ್ಟಾಪದ	29—19
ಅಷ್ಠೀವತ್	85—361
ಅಸಕೃತ್	120—39
ಅಸಕ್ತ	116—13
ಅಸತೀ	81—342
ಅಸನ	33—46
ಅಸಮ್ಮತ	60-211
ಅಸಂಶಯ	142—96
ಅಸಹನ	753—10
ಅಸಂಪೂರ್ಣಸಮಾನಸಂಜ್ಞಾ	128-28
ಅಸಾರ	128—92
ಅಸಿ	78—318
ಅಸಿಕ್ನೀ	81-317
ಅಸಿತ	9-48, 9-50; 121-49

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅಸಿಧೇನು	78—319
ಅಸಿಪುತ್ರಿಕಾ	78—319
ಅಸು (ಅಸವಃ)	22—134
ಅಸುರ	2—5
ಅಸುಹೃತ್	75—301
ಅಸೃಕ್	104—10
ಅಸೃಗ್ಧರ	104—8
[1] ಅಸೇಚನಕಂ	58—195
ಅಸೌಮ್ಯಂಯದ್ಭವೇತ್ ಚಕ್ಷುಸ್)	127-87
ಅಸ್ತಿಮತ್	61-214
ಅಸ್ತ್ರ	76-308; 310
ಅಸ್ಥಾಗ	107—27
ಅಸ್ಥಿ	104—10
ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ	104—11
ಅಸ್ನಿಗ್ಧ	129—98
ಅಸ್ರ	86—365; 104—10
ಅಸ್ವಪ್ನ	2—4
ಅಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ	67-251
ಅಹತ	90—396
ಅಹಮಹಮಿಕಾ	129—99
ಅಹಸ್	18—106
ಅಹಸ್ಪತಿ	7-37
ಅಹಂಕಾರ	119-37
ಅಹಂಕಾರ್ರಿ	62-224
ಅಹಂಯು	62-224

(1) ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ—"ತದಾಸೇಚನಕಂ ತೃಪ್ತೇರ್ನಾಸ್ತ್ಯನ್ತೋ ಯಸ್ಯ ದರ್ಶನಾತ್॥" ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನ ಸಿಂಚತಿ-ನ ಕ್ಷರತಿ ದೃಕ್ ಅಸ್ಮಾದಿತಿ (ಇದರಿಂದ ಕಣ್ಣು ಬೇರೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ) ಅಸೇಚನಕವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. (ಆಸಿಚ್ಯತೇ ಆಪೂರ್ಯತೇ ದೃಗಾದಿಕಮನೇನೇತಿ—ಆ ಸೇಚನಕಂ)—ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಅಹಾರ್ಯ	37-11
ಅಹಿ	105-18
ಅಹಿತ	75-301
ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯ	4—13
ಅಹೀರಣೀ	106-21
ಅಹೇಶ್ವರೀರ	106-20
ಅಹೋರಾತ್ರ	18—105
ಅಹ್ನಾಯ	116-12
ಅಳ	106-23
ಅಳಂಕಾರ	89-385
ಅಳಕ	87-377
ಅಳಕಾ	15-83
ಅಳರ್ಕ	47-127
ಅಳಿ	43-101
ಅಳೀ	,,
ಅಳಿಕ	87-37
ಅಳೀಕ	23-143
ಅಳಿಂಜರ	53-162
ಅಳಿಂದಕ	50-144

ಆ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಆಕರ	28-15
ಆಕರ್ಷ	139-56
ಆಕಲ್ಪ	89-384
ಆಕಲ್ಯ	98-446
ಆಕಸ್ಮಿಕಾರ್ಥ	142-95
ಆಕಾರಣಂ	25-153
ಆಕಾರ (ಸ್ವನಿಗೂಹನಂ)	127-87
ಆಕುಳ	116-17
ಆಕುಳಿತ	121—46
ಆಕೂತ	125—77
ಆಕ್ರಾಂತ	129-96
ಆಕ್ರೋಶ	24—148
ಆಕ್ಷಿಪ್ತ	62—223
ಆಕ್ಷೇಪ	24-148

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಆಖಂಡಲ	10-53
ಆಖು	39—82
ಆಖುರಥ	4-19
ಆಖೇಟಕ	71- 281
ಆಖ್ಯಾ	25-151
ಆಖ್ಯಾನ	25—151
ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ	25—151
ಆಂಗಿರಸ	9-47
ಆಗಂತು	59-203
ಆಗಮ	3_9
ಆಗಸ್	123-64
ಆಗೂ	118-30
ಆಗ್ನೇಯೀ	12-66
ಆಘಾಟ	43-104
ಆಘಾ(ಹಾ)ರ	46-120
ಆಚಮನ	68_254
ಆಚಾರ	140-63
ಆಚಾರಾತಿಕ್ರಮ	129_98
ಆಚಿತ	116-17
ಆಚ್ಛಾದನ	90 - 394; 51-148
ಆಚ್ಛೋ(ದ)ಟನ	71-281
ಆಜಾನೇಯ	72-285
ಆಜಿ	75_299
ಆಜೀವ	57-189; 93_416
ಆಜ್ಯ	46-120
ಆಟರೂಷಕ	33-45
ಆಟಿ	42-96
ಆಟೋಪ	119-37
ಆಡಂಬರ	139-52
ಆಢಕೀ	96—430
ಆಢ್ಯ	59-201
ಆಂತ್ರ	104-13
ಆತಪ	8-40
ಆತಪತ್ರ	70-269

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಆತಂಕ	98-446; 120-40
ಆತಾರ್ಪಿ	42—97
ಆತಿ	42—96
ಆತಿಥೇಯ	59—204
ಆತಿಥೇಯೀ	59—204
ಆತಿಥ್ಯ	59-204
ಆತಿವಾಹಿಕ	103—3
ಆತೋದ್ಯ	16—93
ಆತ್ಮಜ	82—343
ಆತ್ಮರ್	22-134; 129-97
ಆತ್ಮಭೂ	5-25; 7-34
ಆತ್ಮೀಯ	84—355
ಆತ್ರೇಯಿಕಾ	80—334
ಆದರ್ಶ	91—401
ಆದಾವೇವ ತು ಯನ್ನಾಟ್ಯಂ	16—95
ಆದಿ	117 - 21
ಆದಿತ್ಯ	2-4, 7-35
ಆದಿಮ	127—90
ಆದೀನವ	127—86
ಆದೇಶಿ	67—249
ಆದೇಷ್ಟೃ	69—266
ಆದ್ಯ	127 - 90
ಆದ್ಯೂನ	58-195
ಆಧಾರ	111-49; 54; 133-12
ಆಧಾರಾ	26-(1-2)
ಆಧಿ	88—381
[1] ಆಧೋರಣ	38—72

(1) ಆಧೋರಣವೆಂಬುದು ನಾಯಕವಪ್ಪಾನೆ ಎಂದು ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಆಧೋರಣಾ ಹಾಸ್ತಿಪಕಾ ಹಸ್ತ್ಯಾರೋಹಾ- ಎಂದು ಮೂಲವಿರುವುದರಿಂದ ಟೀಕಾಕಾರನು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡನೋ? ಅಥವಾ ನಾಯಕವಪ್ಪಾನೆ ಎಂಬರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದವಿರುವ ಮೂಲವೂ ಆನೆಯೇಱುವವ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದವೂ ಗಳಿತವಾಗಿದೆಯೋ? ಎಂಬ ಶಂಕೆಗೆ ಆಸ್ಪದವುಂಟು.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಆನಂದ	21—123
ಆನಕ	17—97
ಆನಕದುಂದುಭಿ	6—28
ಆನನ	85—364
ಆನಾಯ	97-440
ಆನಾಹ	130-101
ಆನುಪೂರ್ವೀ	125—55
ಆಪಣ	50--141
ಆಪನ್ನಸತ್ವಾ	82—344
ಆಪಗಾ	110-43
ಆಪಾನ	54-173
ಆಪೀಡ	91-400
ಆಪೀನ	45—116
ಆಪ್ತ	84-355
ಆಪ್ಲವನ	68-254
ಆಬಂಧ	94-421
ಆಬಂಧನ	134-19
ಆಬರ್ಹಿತ	118—27
ಅಬಾಧಾ	103-4
ಆಭರಣ	89-385
ಆಭೀರ	96-433
ಆಭೀರಪಲ್ಲೀ	43—106
ಆಭೀಳ	117-20
ಆಭೋಗ	124-70
ಆಮಂತ್ರಣ	142—94
ಆಮ	98 - 446
ಆಮಗಂಧಿಕ	104-9
ಆಮಯ	98-446
ಆಮಳಕೀ	101—464
ಆಮಿಷ	71,280; 104—9
ಆಮುಕ್ತ	123-62
ಆಮುಷ್ಯಾಯಣ	65 —241
ಆಮೋದ	14-77

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಆಮ್ನಾಯ	3—9; 67-248
ಆಮ್ರ	32—39
ಆಮ್ರೇಡಿತಂ	25-125
ಆಯ	71-279
ಆಯತ	124—66
ಆಯತನ	49—138
ಆಯತಿ	20—118
ಆಯಲ್ಲಕ	121-57
ಆಯಶ್ಶೂಲಿಕ	61-216
ಆಯಾಮ	130-101
ಆಯುಧ	76-308; 141-78
ಆಯುರ್ವೇದಿನ್	100-458
ಆಯುಷ್ಮತ್	63-226
ಆಯೋಧನ	75-299
ಆರಕೂಟ	28-16
ಆರಕ್ಷ	36-—65
ಆರಗ್ವಧ	33-45
ಆರನಾಳ	53—163
ಆರಂಭ	117—22
ಆರಾತ್	115—7, 8
ಆರಾಧನ	21—129
ಆರಾಮ	35-59
ಅರಾಲಿಕ	71- 277
ಆರೋಪಿತ	123-62
ಆರೋಹ	30-27; 84-358
ಆರೋಹಣ	50-146
ಆರ್ತಿ	103—4
ಆರ್ದ್ರಕ	101-462
ಆರ್ದ್ರಾ	9—49
ಆರ್ಯ	61-217; 93-416
	136-28
ಆರ್ಯಾ	4-15
ಆರ್ಷಭ್ಯ	44-109

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಆ(ಳ)ಲಂಭ	78—324
ಆಲಯ	49—137
ಆಲವಾಲ	30—30; 125—72
ಆಲಾನ	37—68
ಆಲಿ	106—23
ಆಲಿಂಗನ	93—414
ಆಲೇಖ್ಯಲೇಖಾ	120—43
ಆಲೋಕ	12—66
ಆವರಣ	76-306
ಆವರ್ತ	110—46
ಆಲಸ್ಯ	125—72
ಆವಳೀ	119—36
ಆವಾಪ	91—403
ಆವಾಲ	30—30
ಆವಾಸ	49—136
ಆವಿಶ	90—397
ಆವಿದ್ಧ	116—11
ಆವುಕ(ನೆಂಬುದು)	17—99
ಆವೇಶ	119—37
ಆವೇಶನ	50—141
ಆವೇಶಿಕ	59—203
ಆವೇಷ್ಟಕ	48—135
ಆಶಂಕಾ	120—40
ಆಶಯ	133—12
ಆಶಂಸಾ	118—25
ಆಶಾ	17—100; 60-209
	116—12
ಆಶೀವಿಷ	105—19
ಆಶೀಸ್	106—20
ಆಶು	116—12
ಆಶುಶುಕ್ಷಣಿ	12—63
ಆಶ್ಚರ್ಯ	123—60
ಆಶ್ರಮ	50-143

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಆಶ್ರಮಾಃಚತ್ವಾರೋವೇದೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ	65-239
ಆಶ್ರಯ	50-143
ಆಶ್ರಯಾಶ	12-64
ಆಶ್ಲೇಷ	93-414
ಆಷಾಢ	68—257
ಆಸನ	36-64; 52; 155
ಆಸನಂ (ಪ್ರತಿನಾಂ)	68-257
ಆಸಂದೀ	52-156
ಆಸನ್ನ	115-8
ಆಸವ	55-174; 175
ಆಸಾರ	11-59
ಆಸೀನ	64-231
ಆಸುರೀ	95-427
ಆಸ್ಕನ್ದ	75-299
ಆಸ್ತರಣ	51-153
ಆಸ್ಥಾನ	128-93
ಆಸ್ಥಾನೀ	123-60
ಆಸ್ಥಿತ	129-96
ಆಸ್ಯ	85-364
ಆಹವ	75-299
ಆಹವನೀಯಾದಿ	131-3
ಆಹಾರ	53-164; 54-170
ಆಹಾವ	113-62
ಆಹಿತ	123-62
ಆಹಿತುಂಡಿಕ	100-459
ಆಹೋ	142-91
ಆಹೋಪುರುಷಿಕಾ	129--99
ಆಹ್ವಾ	25--151
ಆಹ್ವಾನ	25--153
ಆಳೀ	80--333; 111--53; 119--36

ಇ

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಇಕ್ಷು	27-10
ಇಚ್ಛಾ[1](ಪ್ಸಾ?)	118-25
ಇಜ್ಯಾಶೀಲ	69-266
ಇಡಾ(ರಾ)	139-57
ಇತರ	57-193
ಇತರೇತರ	119-35
ಇತಿಹ	142-88
ಇತಿ	142-98
ಇತ್ವರೀ	81-342
ಇಧ್ಮ	13-69
ಇನ	7-35; 59-201; 137-38
ಇನ್ದಿರಾ	6-32
ಇಂದಿಂದಿರ	43-101
ಇಂದೀವರ	112-59
ಇಂದು	8-42
ಇಂದ್ರ	10-52; 17-100
ಇಂದ್ರಕೋಶ	49-139
ಇಂದ್ರಪ್ರಹರಣ	11-56
ಇಂದ್ರಲುಪ್ತ	99-451
ಇಂದ್ರಾಣೀ	10-55
ಇಂದ್ರಾಯುಧ	72-284
ಇಂದ್ರಾವರಜ	5-24
ಇಂದ್ರಿಯ	88-381; 105-16
ಇಂಧನ	13-69
ಇಭ	36-61
ಇಭ್ಯ	59-201
ಇರಮ್ಮದ	13-70
ಇರಾ	141-80
ಇಲಾ	139-45
ಇಷ	19-114

(1) ಬುಭುಕ್ಷಾ ಪ್ಸಾ—ಎಂದಿರಬೇಕು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಬುಭುಕ್ಷೇಚ್ಛಾ ಎಂದಿದೆ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಇಷೀಕಾ	32-37
ಇಷು	77-312
ಇಷುಧಿ	76-311
ಇಷ್ಟಕಾದಿರಚಿತ	49-138
ಇಷ್ವಾಸ	76-310

ಈ

ಈ	141-86
ಈತಿ	21-127
ಈಡಾ	24-144
ಈಪ್ಸಾ	118-25
ಈರಣ	26-3
ಈರ್ಮ	104-8
ಈರ್ಷ್ಯಾ	122-56
ಈರ್ಷ್ಯಾಳು	63-229
ಈಶಾನ	3-11
ಈಶ್ವರ	59-201
ಈಷಚ್ಚಹಸಿತ	93-413
ಈಷತ್	142-93
ಈಹಾಮೃಗ	38-75
ಈಕ್ಷಣ	86-365

ಉ

ಉಕ್ತಾನಾಮಪ್ಯನುಕ್ತಾನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಸಂಗ್ರಹ	139-58
ಉಕ್ತಿಪ್ರಸ್ತಾವ	123-65
ಉಕ್ಷತರ	44-110
ಉ(ಕ್ಷ್ಣ)ಕ್ಷಾ	44-108
ಉಖಾ	52-159
ಉಖಾಯಾಂಸಿದ್ಧ	54-168
ಉಖ್ಯ	54-168
ಉಗ್ರ	3-11
ಉಗ್ರಧನ್ವ	10-54
ಉಚಿತ	123-61
ಉಚ್ಚ	124-66

K.392

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಉಚ್ಚಂಡ	129-98
ಉಚ್ಚಯ	90-393
ಉಚ್ಚಾರ	105-15
ಉಚ್ಚಾವಚ	23-138
ಉಚ್ಚೂಡಾ	75-304
ಉಚ್ಚೈಶ್ಶ್ರವಸ್	11-61
ಉಚ್ಛೀರ್ಷಕ	52-154
ಉಚ್ಛೃಂಖಳ	124-66
ಉಜ್ಜವನೀ	48-132
ಉಜ್ಜ್ವಳ	22-132
ಉಜ್ಝಿತ	118-29
ಉಟಜ	49-136
ಉಡು	10-51
ಉಡುಪ	111-49
ಉತಾಹೋ	142-91
ಉತ್ಕ	64-232
ಉತ್ಕರ	114-1
ಉತ್ಕರ್ಷ ಸಂಖ್ಯ	139-47
ಉತ್ಕಲಿಕಾ	108-31; 122-57
ಉತ್ಕೋಚ	71-280
ಉತ್ಕ್ರೋಶ	42-96
ಉತ್ಕಂಠಾ	122-57
ಉತ್ಕಂಠಿತ	64-223
ಉತ್ತಮ	115-5
ಉತ್ತಮಾಂಗ	85-364
ಉತ್ತರಕಾಲ	20-118
ಉತ್ತರಚ್ಛದ	51-153
ಉತ್ತರಫಲ	20-118
ಉತ್ತರಾ	17-101
ಉತ್ತರಾಂಗ	50-145
ಉತ್ತರಾಶಾಪತಿ	14-79
ಉತ್ತರಾಸಂಗ	68-256
ಉತ್ತರೀಯ	90-392

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಉತ್ತಾನ	52-158
ಉತ್ತಾಲ(ಳ)	61-215; 133-14
ಉತ್ತಂಸ	91-400
ಉತ್ಪಶ್ಯ	63-230
ಉತ್ಪಳ	112-59
ಉತ್ಪ್ರದೇಶಿ(ನೀ)ನ್ಯಾ	89-384
ಉತ್ಪಾಟಿತ	118-27
ಉತ್ಪಾತ	21-127
ಉತ್ಪಿಂಜನ	121-46
ಉತ್ಸ	112-55
ಉತ್ಸಂಗ	87-374
ಉತ್ಸರ್ಗ	69-265; 105-15
ಉತ್ಸವ	126-78
ಉತ್ಸಾರಕ	70-270
ಉತ್ಸಾಹ	16-91; 128-94
ಉತ್ಸಾಹಸೂಚನ (ನೌ)	141-81
ಉತ್ಸುಕ	58-198
ಉತ್ಸೃಷ್ಟ	118-29
ಉತ್ಸೇಧ	134-17
ಉರರೀ	142-96
ಉದಕ್	17-103
ಉದಕ	107-26
ಉದಕ್ಯಾ	80-334
ಉದಗ್ರ	124-66
ಉದಗ್ಭೂಮ (ಮಿ)	26-5
ಉದಂಚನ	53-161
ಉದಂಚಿತ	126-83
ಉದಂತ	24-145
ಉದಧಿ	107-30
ಉದನ್ಯಾ	60-208
ಉದನ್ವತ್	107-30
ಉದಪಾನ	113-62
ಉದರ	85-361; 138-40

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಉದರಿಳ	99-454
ಉದರ್ಕ	20-118
ಉದವಸಿತ	49-136
ಉದಶ್ವಿತ್	46-120
ಉದಾತ್ತ	59-201
ಉದಾತ್ತಾದಿ	141-74
ಉದಾರ	59-201
ಉದಾಹೃತ	64-235
ಉದೀಚೀ	17-101
ಉದೀಚೀನ	17-103
ಉದೀರಣ	23-137
ಉದೀರ್ಣ	59-201
ಉದುಂಬರ	28-16
ಉದ್ಗಮನೀಯ	90-397
ಉದ್ಘ	62-223
ಉದ್ಘಾಟಕ	113-63
ಉದ್ಘಾತ	123-65
ಉದ್ದಾಮ	124-66
ಉದ್ಧತ	123-59
ಉದ್ಧಾರ	94-418
ಉದ್ಧೃತ	118-27
ಉದ್ಧರ್ಷ	21-123
ಉದ್ಧವ	21-123
ಉದ್ಬುದ್ಧ	31-33
ಉದ್ಭಟ	123-59
ಉದ್ಯ	110-44
ಉದ್ಯಾನ	10-55; 15-83; 36-60
ಉದ್ಯೋತ	12-66
ಉದ್ವರ್ತನ	121-46
ಉದ್ವಾಂತ	37-67
ಉದ್ವಾಹ	81-341
ಉಂದುರ	39-82
ಉನ್ನ	126-82

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಉನ್ನತ	124-66; 133-14
ಉನ್ನತನಾಭಿ	100-456
ಉನ್ನಿದ್ರ	31-33
ಉನ್ಮರ್ದನ	121-46
ಉನ್ಮಾಥ	129-97
ಉನ್ಮಾಳ	95-426
ಉನ್ಮಿಶ್ರ	122-54
ಉನ್ಮಿಷಿತ	31-33
ಉನ್ಮೀಳಿತ	31-33
ಉನ್ಮುಖ	63-230
ಉನ್ಮೂಳಿತ	118-27
ಉಪಕಂಠ	115-7
ಉಪಕಂಠಸ್ಯಯದ್ವನ	108-32
ಉಪಕರಣ	51-151; 141-77
ಉಪಕಾರಿಕಾ	48-135
ಉಪಕಾರ್ಯಾ	48-135
ಉಪಕುಲ್ಯಾ	100-460
ಉಪಕ್ರಮ	117-22
ಉಪಕ್ರೋಶ	24-147
ಉಪಗೂಹನ	93-414
ಉಪಗ್ರಾಹ್ಯ	71-280
ಉಪಘ್ನ	50-143
ಉಪಚರ್ಯಾ	100-458
ಉಪಚಾರ	21-129; 71-280
ಉಪಜಾಪ	128-95
ಉಪಜಿಹ್ವಾ	106-22
ಉಪಜ್ಞ	117-22
ಉಪತಾಪ	98-446
ಉಪತ್ಯಕಾ	35-58
ಉಪದಂಶ	54-173
ಉಪದಾ	71-280
ಉಪದೀಕಾ	106-22
ಉಪದೇಹಿಕಾ	106-22

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಉಪದ್ರವ	21-127
ಉಪಧಾ	125-72
ಉಪಧಾನ	52-154
ಉಪಧಿ	117-24
ಉಪಧೃತಿ	8-39
ಉಪನಗರ	48-131
ಉಪನತ	123-65
ಉಪನಿಧಿ	14-82
ಉಪನಿಷದ್	3-9
ಉಪಪತಿ	63-229
ಉಪಪ್ಲವ	8-41
ಉಪಬರ್ಹ	52-154
ಉಪಭೋಗ	124-70
ಉಪಮರ್ದ	127-84
ಉಪಮಾತೃ	84-353
ಉಪಯಾಮ	81-341
ಉಪರಾಗ	8-41
ಉಪರಿ	17-102
ಉಪರಿಷ್ಟಾತ್	17-102
ಉಪಲ	28-14
ಉಪರೋಪಿ(ಹಿ)ತ	35-59
ಉಪಲಬ್ಧ	124-70
ಉಪಲಬ್ಧಿ	55-179
ಉಪಲಿಂಗ	21-127
ಉಪಲೇಪನ	132-11
ಉಪವನ	35-59
ಉಪವರ್ತನ	47-129
ಉಪವಿಷ್ಟ	64-231
ಉಪವೀತ	67-253
ಉಪಶಲ್ಯ	43-104
ಉಪಶಾಯ	122.55
ಉಪಸರ್ಜನ	126-78
ಉಪಸನ್ನ	123-65

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಉಪಸರ್ಗ	21-137
ಉಪಸೂರ್ಯಕ	8-41
ಉಪಸ್ಕರ	53-166
ಉಪಸ್ಥ	85-360
ಉಪಸ್ಥಿತ	123-65
ಉಪಸ್ಪರ್ಶನ	68-254
ಉಪಸಂಗ್ರಹಣ	66-244
ಉಪಸಂಗ್ರಾಹ್ಯ	66-244
ಉಪಸಂಪನ್ನ	54.171; 104-7
ಉಪಸಂವ್ಯಾನ	90-392
ಉಪಹಾರ	21-128
ಉಪಹ್ವರ	117-23; 131-5
ಉಪಾಕೃತ	69-263
ಉಪಾಗ್ರ	126-78
ಉಪಾಂತ	115-8
ಉಪಾದಾನ	71-280
ಉಪಾಧ್ಯಾಯ	66-246
ಉಪಾನತ್	52-156
ಉಪಾಯನ	71-280
ಉಪಾಲಂಭ	25-153
ಉಪಾಂಶು	117-23
ಉಪಾಶ್ರಯ	51-152
ಉಪಾಸನಾ	21-129
ಉಪಾಸ್ತಿ	21-129; 127-85
ಉಪಾಸಂಗ	76-311
ಉಪೇಂದ್ರ	5-24
ಉಭಯವ್ಯಂಜನಾ	71-276
ಉಮಾ	4-16; 95-428
ಉಮಾಪತಿ	3-11
ಉಮ್ಯ	27-8
ಉರಗ	105-18
ಉರಚ್ಛದ	76-305
ಉರಣ	47-124

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಉರಭ್ರ	47-124
ಉರಸ್	87-373
ಉರಸಿಜ	87-372
ಉರು	116-14
ಉರ್ವರಾ	26-3
ಉರ್ವಾರು	35-56
ಉರ್ವೀ	26-1, 2
ಉಲಪ	31-36; 32-37
ಉಲೂಕ	41-93
ಉಲ್ಕಾ	12-67
ಉಲ್ಬಣ	123-59
ಉಲ್ಮುಕ	12-67
ಉಲ್ಲಾಘ	62-225
ಉಲ್ಲಾಪ	24-149
ಉಲ್ಲೋಚ	52-155
ಉಲ್ಲೋಲ	108-31
ಉಲ್ವ	82-346
ಉಶನಸ್	9-48
ಉಶೀರ	102-468
ಉಷರ್ಬುಧ	12-62
ಉಷಸ್	19-111
ಉಷಾ	18-107
ಉಷ್ಣ	8-40
ಉಷ್ಣಿಕಾ	53-165
ಉಷ್ಣೀಷ	93-411; 132-10
ಉಷ್ಟ್ರ	47-125
ಉಷ್ಟ್ರಿಕಾ	131-4
ಉಸ್ರ	8-39
ಉಸ್ರಾ	45-114

ಊ

ಊಧಸ್	45-116
ಊಧಸ್ಯ	46-119
ಊರವ್ಯ	93-416

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಊರೀ	142-96
ಊರು	81-361
ಊರುಸಂಧಿ	86-369
ಊರ್ಜ	19-114
ಊರ್ಣನಾಭ[1]	43-102
ಊರ್ಣಾಯು	47-124; 90-397
ಊರ್ಧ್ವಂ	17-102
ಊರ್ಧ್ವಜಾನು	64-231
ಊರ್ಧ್ವಲೋಕ	2-3
ಊರ್ಧ್ವಾಧೋಮುಖ ಕೂರ್ಚಕ (ಕಾ)	75-304
ಊರ್ಮಿ	108-31
ಊರ್ಮಿಕಾ	92—405
ಊರ್ಮಿಮತ್	116-11
ಊರ್ವಶೀ	15-88
ಊಷಣ	101-462
ಊಷರ	26-3
ಊಷ್ಮ	12-67; 120-38
ಊಹ	3-10

ಋ

ಋಕ್ಥ	14-80
ಋಕ್ಷ	10-51; 38-75
ಋಕ್ಷೇಶ	8-42
ಋಜು	11-57
ಋಣ	94-418
ಋತ	23-143
ಋತು	132-8
ಋತೇ	142-87
ಋಭು	2-4
ಋಷಭ	44-108
ಋಷಿ	68-258

(1) ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವಿರಬೇಕಾದ ೧೦೨ ನೆಯ ಮೂರರ್ಧವುಳ್ಳ ಪದ್ಯವು ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿತವಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಋಷ್ಟಿ	78-318
ಋಷ್ಯ	39-77
ಏ	
ಏಕಕುಂಡಲ	6-29; 131-2
ಏಕತಾನ	88-380
ಏಕದಂತ	4-19
ಏಕದೇಶ	123-59
ಏಕದೃಕ್	41-92
ಏಕಪದ	124-67
ಏಕಪದೀ	43-105
ಏಕಯಷ್ಟಿ	92-409
ಏ(ಐ)ಕಾಗಾರಿಕ	56-183
ಏಕಾಗ್ರ	88-380
ಏಕಾಂತ	117-23
ಏಕಾಯನ	88-380
ಏಕಾವಲೀ	92-409
ಏಡ	100-455
ಏಡಗಜ	101-465
ಏಣ	39-77
ಏಧ	13-69
ಏಧಸ್	,,
ಏನಸ್	103-5
ಏಷಣ	77-313
ಐ	
ಐತಿಹ್ಯ	24-146
ಐಂ(ಇಂ)ದ್ರಲುಪ್ತಕ	99-454
ಐಂದ್ರೀ	17-101
ಐರಾವಣ	11-61
ಐರಾವತ	11-61; 18-104
ಐರಾವತೀ	11-60
ಐಳಬಿಳ	14-78

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಓ	
ಓಂಕಾರಃ	3-8
ಓಕಸ್	49-136
ಓಘ	110-47; 114-1
ಓಜಸ್	120-38
ಓತು	40-83
ಓದನ	53-164
ಓಷಧೀಶ	8-42
ಓಷ್ಠ	86-370
ಓಷ್ಠಪರ್ಯಂತ	86-366
ಓಷ್ಠಸ್ಯಾಧಃ	87-371
ಓಷ್ಠೀ	34-50
ಔ	
ಔತ್ಸುಕ್ಯ	122-57
ಔದರಿಕ	58-195
ಔಪಯಿಕ	123-61
ಔಪವಾಹ್ಯ	38-71
ಔಮಾನ	27-80
ಔರಭ್ರ	90-397
ಔರ್ವ	13-70
ಔಶೀರ	20-121
ಔಷಧ	100-459
ಔಷಧಿ	3-25

ಇಂತು ಸ್ವರಾದಿಪದಂಗಳ್

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕ	
ಕ	85-364; 107-26; 139-58
ಕಂಸಜಿತ್	6-26
ಕಕುತ್	44-111; 137-35
ಕಕುಂದರ	85-359; 104-12
ಕಕುದ್ಮತ್	44-108

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಕುದ್ಮತೀ	84-358
ಕಕುಪ್	17-100
ಕಕುಭ	32-42
ಕಕ್ಷ	87-371; 138-44
ಕಕ್ಷಾಂತರ	51-149
ಕಕ್ಷ್ಯಾ	37-68; 139-53
ಕಕ್ಷ್ಯಾಪಟ	68-257
ಕಂಕಟ	76-305
ಕಂಕಣ	92-404
ಕಂಕತ	52-156
ಕಂಕಪತ್ರ	77-312
ಕಂಕಾಳ	104-11
ಕಂಕೆಲ್ಲಿ	32-39
ಕಂಗು	95-428
ಕಚ	87-376
ಕಚ್ಚಿತ್	142-90
ಕಚ್ಛ	110-45
ಕಚ್ಛಪ	108-34
ಕಚ್ಛವೀರುತ್(ಧಾ)	138-44
ಕಚ್ಛೂ	98-448
ಕಜ್ಜಳ	91-401;
ಕಂಚುಕ	91-398; 106-22
ಕಂಚುಕಿ	70-273; 105-18
ಕಟ	36-63; 43-104
ಕಟಕ	27-12; 91-403; 131-4; 140-59
ಕಟಾಕ್ಷ	93-413
ಕಟಾಹ	52-160
ಕಟಿ	87-374
ಕಟಿದೇಶ	137-37
ಕಟಿಪ್ರೋಥ	85-359
ಕಟಿಶೀರ್ಷಕ	87-374
ಕಟಿಸೂತ್ರ	92-406

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಟೀ	84-358
ಕಟೀರ	84-385
ಕಟು	132-27
ಕಠಿನ	57-187; 138-39
ಕಠೋರ	57-187
ಕಡ	100-455
ಕಡಂಗರ	95-424
ಕಡಾರ	121-50
ಕಣ	12-67; 95-424; 114-3
ಕಣಾ	100-460
ಕಣಿಶ	95-425
ಕಂಟಕಾರಿಕಾ	101-465
ಕಂಠ	85-362
ಕಂಠಿಕಾ	92-409
ಕಂಠೀರವ	36-61
ಕಂಡೂ	99-449
ಕಂಡೂತಿ	99-449
ಕಂಡೂಯನ	99-449
ಕಂಡೂಯಾ	98-449
ಕಥನ	23-137
ಕಥಾ	25-151
ಕದನ	78-324
ಕದಳೀ	32-39; 134-17
ಕದಂಬಕ	114-1
ಕದರ್ಯ	57-192
ಕದ್ರು	121-50
ಕದ್ವದ	62-223
ಕದ್ವ(ಟ್ವ)ರ	62-223
ಕನಕ	29-20
ಕನಕಾ	13-68
ಕನಕಾಳುಕಾ	52-160
ಕನಿಷ್ಠ	83-352; 89-384
ಕನೀನಿಕಾ	86-366

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕನ್ಯಕುಬ್ಜಾ	48-132
ಕನ್ಯಾ	79-379
ಕನ್ಯಾಪುತ್ರ	82-347
ಕಂದ	30-29; 112-60
ಕಂದರ	28—13
ಕಂದರಾ	28 – 13
ಕಂದರ್ಪ	7-33
ಕಂದು	52-158
ಕಂಧರ	85-362
ಕಪಟ	117-24; 134-18
ಕಪರ್ದ	4-14, 109-42
ಕಪರ್ದಿ	3 – 11
ಕಪಾಟ	48-133
ಕಪಾಲ	104-11
ಕಪಾಲಿ	3-12
ಕಪಾಳ	86-368; 134-18
ಕಪಿ	39-78
ಕಪಿಲಪಿಂಗಲ	121-51
ಕಪಿಶ	121-50
ಕಪಿಶೀರ್ಷ	131-2
ಕಪಿಂಜಲ	42-100
ಕಪೋತ	42-100
ಕಪೋತಪಾಳೀ	51-148
ಕಫ	99-451
ಕಫ(ಫೋ)ಣಿ	88-379
ಕಬರ	122-54
ಕಬರೀ	87-376
ಕಬಂಧ	104-8
ಕಮಠ	108-34
ಕಮಂಡಲು	68-257
ಕಮಲಾ	6-32
ಕಮಲಾಸನ	2-7
ಕಮಳ	112-57
ಕಮಿತೃ	82-343

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಂಪ	98-447
ಕಂಬಳ	90-397
ಕಂಬಳವಾಹ್ಯ	73-290
ಕಂಬು	109-42
ಕಂಬುಗ್ರೀವಾ	85-363
ಕಮ್ರ	62-226
ಕರ	8-39; 71-279; 84-357
ಕರಕ	11-59; 53-162
ಕರಟ	36-63; 41-92
ಕರಣ	32-41; 88-381; 132-10; 141-77
ಕರಪತ್ರ	78-321
ಕರಂಬ	122-54
ಕರಭ	47-125; 132-7, 9
ಕರಂಭ	53-166
ಕರಮುಕ್ತ	76-308
ಕರರುಹ	84-357
ಕರವಾಲ	78-318
ಕರವೀರ	32-41
ಕರಶಾಖಾ	85-361
ಕರಶೀಕರ	36-63
ಕರಹಾಟ	30-29
ಕರಂಜ	33-45
ಕರಾಗ್ರ	36-66
ಕರಾಳ	124-68
ಕರಿಪೋತ	38-71
ಕರಿಮಕರ	109-38
ಕರಿವೈಜಯಂತೀ	134-17
ಕರಿ	36-61
ಕರೀರ	37-70; 53-161
ಕರೀಷ	46-118
ಕರುಣ	16-92
ಕರುಣಾ	120-39

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕರುಣಾಪ್ರತಿಪಾದನ	132-7
ಕರೇಣು	138-44
ಕರೇತರ	125-76
ಕರೋಟಿ	104-11
ಕರ್ಕ	72-283
ಕರ್ಕಟ	108-36
ಕರ್ಕಡ(ಟ)	57-187
ಕರ್ಕಟೀ	35-56
ಕರ್ಕರೀ	53-162
ಕರ್ಕಶ	57-187
ಕರ್ಕಂಧೂ	32-41
ಕರ್ಕಾರು	36-56
ಕರ್ಣ	85-362
ಕರ್ಣಧಾರಕ	108-33
ಕರ್ಣಪೂರ (ಶೀಪಿದುಶ್ಯತೆ)	91-400
ಕರ್ಣಮೂಲ	36-64
ಕರ್ಣಮೋಟೀ	4-18
ಕರ್ಣವೇಷ್ಟನ	91-402
ಕರ್ಣಾಲಂಕರಣ	91-402
ಕರ್ಣಿಕಾ	36-66; 91-402; 112-60
ಕರ್ಣಿಕಾರ	33-45
ಕರ್ಣೀರಥ	73-291
ಕರ್ಣೇಜಪ	57—191
ಕರ್ತನ	120-41
ಕರ್ತರೀ	77-314
ಕರ್ದಮ	112-56
ಕರ್ಪಟ	90-394
ಕರ್ಪರ	52-160
ಕರ್ಪೂರ	90-391
ಕರ್ಬುರ	29-20; 61-214; 122-54
ಕರ್ಮಠ	61-214
ಕರ್ಮಣ್ಯಾ	120-43
ಕರ್ಮವಿಪಾಕ	133-10
ಕರ್ಮಶಾಲಾ(ಕಾರುಕಾಣಾಂ)	50-142

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕರ್ಮಶೀಲ	61-215
ಕರ್ಮಶೂರ	61-214
ಕರ್ಮಸನ್ಯಾಸಕ	65-240
ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿ	7-37
ಕರ್ಮಸೂದ್ಯುಕ್ತ	63-228
ಕರ್ಮಂದಿನ್	68-255
ಕರ್ಷಕ	94-420
ಕರ್ಷೂ	110-44
ಕಲಭ	38-71
ಕಲವಿಂಕ	41-90
ಕಲಹ	75-299; 131-3
ಕಲಹಂಸ	42-99
ಕಲಾ	18-105
ಕಲಿ	75-299; 101-464; 131-3
ಕಲಿಲ	82-346; 128-92
ಕಲ್ಕ	103-5
ಕಲ್ಪನ	120-44
ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ	22-135
ಕಲ್ಪಾಂತ	20-117
ಕಲ್ಪಿತ	37-68
ಕಲ್ಮಷ	103-5
ಕಲ್ಮಾಷ	121-51; 122-54
ಕಲ್ಯ	55-175; 62-225; 135-23; 138-39
ಕಲ್ಯಪಾಲ	97-439
ಕಲ್ಯಾಣ	20-122; 29-19; 142-97
ಕಲ್ಲೋಳ	108-31
ಕಲ್ಹಾರ	112-59
ಕವಚ	76-305
ಕವಚಿತ	76-306
ಕವಿ	9-48; 55-178
ಕವಿ(ಕ)ಯ	73-288
ಕಶಾ	73-288

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಶಿಪು	20-121
ಕಶೇರುಕ	104-12
ಕಶ್ಯ	55-175; 72-287
ಕಶ್ಯಪನಂದನ	6-31
ಕಷಾಯ	127-86; 135-27
ಕಸ್ತೂರಿಕಾ	89-390
ಕಳ	23-139
ಕಳಂಕ	9-45; 137-34
ಕಳಕಳ	23-138
ಕಳಕಂಠ	41—90
ಕಳತ್ರ	81—340; 84—358
ಕಳಧೌತ	28–18; 134–20
ಕಳಮ	95—426
ಕಳಮೂಕ	100—455
ಕಳಂಬ	76—312
ಕಳಶ	53—161
ಕಳಾದ	96—443
ಕಳಾಪ	41-89; 76-319; 92-406
ಕಳಾರ್ಪಿ	40–88
ಕಳಾಂತರ	94–418
ಕಳಿಕಾ	31—32
ಕಳಿಂಗ	42—95
ಕಳೇವರ	84—356
ಕಾಂಸ್ಯ	28—16
ಕಾಕ	41—92; 135-23
ಕಾಕತುಂಡ	90–391
ಕಾಕತುಂಡಿಕಾ	34–50
ಕಾಕಪಕ್ಷ	88—378
ಕಾಕು	23—142
ಕಾಕುದ	86–367
ಕಾಕೋಟ	106—25
ಕಾಕೋದರ	105 18
ಕಾಕೋಲ	41—93

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಾಂಕ್ಷಾ	118—25
ಕಾಚ	125—73
ಕಾಚಿತ	126—83
ಕಾಂಚನ	29—20
ಕಾಂಚನಾರಕ	34-53
ಕಾಂಚೀ	92-406; 139-53
ಕಾಂಚೀಪದ	84—358
ಕಾಂಜಿಕ	53—163
ಕಾಂಡ	56-182; 77-312; 95-425; 141-78
ಕಾಂಡಪಟ	52-154
ಕಾಂಡಪೃಷ್ಠ	67-251
ಕಾಂಡಭೇದ	77—313
ಕಾತರ	58—199
ಕಾತ್ಯಾಯನೀ	4—15
ಕಾತ್ಯಾಯನಿಕಾ	80—330
ಕಾದಂಬ	42—100
ಕಾದಂಬರೀ	55—174
ಕಾದಂಬಿನೀ	11-60
ಕಾದ್ರವೇಯ	105 – 18
ಕಾನನ	35—57; 133–13
ಕಾನೀನ	82 – 347
ಕಾಂತ	82—343—114–4
ಕಾಂತಾರ	35-57; 136 – 30
ಕಾಂತಿ	135—27
ಕಾಂದಿಶೀಕ	79 - 325
ಕಾಪಟಿಕ	58-194
ಕಾಪಿಶಾಯನ	55–175
ಕಾಪೇಯ	39—79
ಕಾಮ	7–33; 118-25; 119-33
ಕಾಮಧ್ವಂರ್ಸಿ	3—12
ಕಾಮಪಾಲ	6-30
ಕಾಮಾಂಕುಶ	84-357
ಕಾರ್ಮಿ	63—226

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಾಮಿನೀ	79-327
ಕಾಮುಕ	63-226
ಕಾಂಭೋಜ	72-285
ಕಾಯ	84-356; 132-10, 134-17
ಕಾಯಸ್ಥ	96-432
ಕಾರಣಾ	103-4
ಕಾರಂಡವ	42-100
ಕಾರಣಕಾರುಸ್ವರೂಪ	141-75
ಕಾರಾ	103-4
ಕಾರು	97-439
ಕಾರುಣಿಕ	64-235
ಕಾರ್ತಸ್ವರ	29-20
ಕಾರ್ತಾಂತಿಕ	67-249
ಕಾರ್ತಿಕೇಯ	5-20
ಕಾರ್ಪಾಸ	34-49; 90-396
ಕಾರ್ಮಣ	119-31
ಕಾರ್ಮುಕ	76-310
ಕಾರ್ಮುಕಕೋಟೀ	76-311
ಕಾಲ	17-71, 18-105, 103-6; 141-80
ಕಾಲಕ್ರಿಯಾಮಾನ	16-94
ಕಾಲಖಂಡ	104-13
ಕಾಲಪ್ರಕರ್ಷ	139-48
ಕಾಲವಿಶೇಷ	140-62
ಕಾಲಸಂಕೇತಕಾಚಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತ	141-80
ಕಾಲೇಯ	89-389
ಕಾಲ್ಯ	19-111
ಕಾಲ್ಯೋಪಸರ್ಯಾ	45-117
ಕಾವ್ಯ	9-48
ಕಾಶ	32-37
ಕಾಶಿಕಾ	53-161
ಕಾಶೀ	48-132

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಾಶ್ಯಪೀ	261-2
ಕಾಶ್ಮೀರಜ	89-389
ಕಾಷ್ಠತಟ್	96-433
ಕಾಷ್ಠದಂತಾದಿನಿರ್ಮಿತಾ	81-339
ಕಾಷ್ಠಾ	17-100; 139-48
ಕಾಸ	98-447
ಕಾಸರ	38-74
ಕಾಸಾರ	111-53
ಕಾಳಕೂಟ	106-25
ಕಾಳಸೇಯ	46-120
ಕಾಳಾಯಸ	28-17
ಕಾಳಿಂದೀ	111-52
ಕಾಳಿಂದೀಸೋದರ	13-71
ಕಾಳಿಂದೀಕರ್ಷಣ	6-30
ಕಾಳೀ	4-15
ಕಿಂಶಾರು	95-425
ಕಿಂಶುಕ	33-44
ಕಿಕೀದಿವಿ	41-94
ಕಿಂಕರ	60-210
ಕಿಂಕಿರಾತ	35-54
ಕಿಂಕಿಣೀ	92-406
ಕಿಂಚನ	142-93
ಕಿಂಚಿತ್	142-93
ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರೌಢಾ	79-329
ಕಿಂಚಿನ್ಮಾತ್ರ	114-3
ಕಿಂಚುಳುಕ	109-34
ಕಿಂಜಲ್ಕ	112-60
ಕಿಟ್ಟ	105-15
ಕಿತವ	64-234
ಕಿನ್ನರ	14-82; 15-87
ಕಿನ್ನರೇಶ್ವರ	14-78
ಕಿಂಪಚಾನ	57-192
ಕಿಂಪಾಕ	34-50

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕಿಂಪುರುಷ	14-82
ಕಿನ್ಮಾರ	122-54
ಕಿರಣ	7-38
ಕಿರಾತ	98-445; 100-457
ಕಿರಿ	38-73
ಕಿರೀಟ	93-411
ಕಿರೀಟಿನ್	41-94
ಕಿಲ	141-85
ಕಿಲಾಸ	98-448
ಕಿಲ್ಬಿಷ	103-5; 120-42
ಕಿಂವದಂತೀ	24-146
ಕಿಶೋರಕ	72-286
ಕಿಸಲಯ	31-31
ಕೀಕಸ	104-10
ಕೀಟ	105-14
ಕೀನಾಶ	13-71; 57-192
ಕೀರ	42-95
ಕೀರ್ಣ	116-17
ಕೀರ್ತಿ	25-152
ಕೀಲ	132-11
ಕೀಲಾಟ	54-169
ಕೀಲಾಲ	138-41
ಕೀಶ	39-78
ಕೀಳ	74-297
ಕೀಳಕ	74-297
ಕು	26-1, 2
ಕುಕೂಲ	138-41
ಕುಕ್ಕುಟ	41-94; 122-56
ಕುಕ್ಷಿ	85-361
ಕುಂಕುಮ	89-389
ಕುಚ	87-372
ಕುಚಮುಖ	87-372
ಕುಚ್ಛರ	64-235

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕುಂಚಿತಾಂಗುಲಿ	81-383
ಕುಜ	29-23
ಕುಂಜರ	36-61; 132-11
ಕುಂಜರಕರ	134-20
ಕುಟ	29-23; 49-136;53-161
ಕುಟಜ	32-40
ಕುಟಹಾರಿಕಾ	82-338
ಕುಟಿಳ	116-11
ಕುಟಿಲಕೇಶ	87-377
ಕುಟಿಳಾಶಯ	64-235
ಕುಟುಂಬವ್ಯಾಪೃತ	59-202
ಕುಟುಂಬಿನ್	94-420
ಕುಟ್ಟಿತ	96-431
ಕುಟ್ಟಿನೀ	81-338
ಕುಟ್ಟಿಮ	49-139
ಕುಟ್ಮಳ	31-32
ಕುಠಾರ	78-320
ಕುಣಪ	104-7
ಕುಣಿ	100-456
ಕುಂಠ	63-227
ಕುಂಠಿತ	126-83
ಕುಂಡ	52-159, 64-231; 83-368
ಕುಂಡಲಿನ್	105-19
ಕುಂಡಳ	91-402
ಕುಂಡಿಕಾ	68-257
ಕುತಪ	137-36
ಕುತೂಹಳ	119-35
ಕುತ್ನಾ	141-78
ಕುತ್ಸಿತ	62-223
ಕುಥ	32-37; 51-153
ಕುಥಾ	51-153
ಕು(ಕೂ)ದ್ದಾಲ	94-423
ಕುಧ್ರ	27 11

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ
ಕುಂತ	78-321
ಕುಂತಳ	87-376
ಕುಪ್ಯ	14-81
ಕುಪ್ರಿಯ	127-85
ಕುಬೇರ	14-79
ಕುಬ್ಜ	100-457; 136-33
ಕುಮಾರ	5-20
ಕುಮಾರೀ	79-329
ಕುಮುದ	18-104; 112-59
ಕುಮುದಪತ್ರಾಭಾ	122-53
ಕುಮುದಿನೀ	113-61
ಕುಮುದ್ವತೀ	113-61
ಕುಂಭ	36-63; 53-161
ಕುಂಭಕಾರ	97-436
ಕುಂಭಿನ್	36-61; 52-159
ಕುಂಭೀನಸ	105-18
ಕುಂಭೀರ	108-34
ಕುರರ	42-96
ಕುರಂಗ	39-77
ಕುರಂಟಕ	35-54
ಕುರುವಿಂದ	102-467; 468
ಕುರ್ಕುರ	47-126
ಕುಲ	49-136
ಕುಲಟಾ	81-324
ಕುಲಪಾಲಿಕಾ	81-341
ಕುಲಬಾಲಿಕಾ	132-6
ಕುಲಸ್ತ್ರೀ	81-341; 133-12
ಕುಲಾಯ	40-87
ಕುಲಾಲ	97-436
ಕುಲೀನ	64-235
ಕುಲೀನಶ್ರೇಷ್ಠ	139-47
ಕುಲ್ಯ	104-10
ಕುಲ್ಯಾ	110-44; 133-12

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕುವಲೀ	32-41
ಕುವಳಯ	112-59
ಕುವಿಂದಕ	97-436
ಕುವೇಣೀ	97-440
ಕುಶ	32-37; 107-26
ಕುಶಲ	55-180
ಕುಶಾ	73-288
ಕುಶಾಗ್ರೀಯಮತಿ	61-218
ಕುಶೀರ	94-421
ಕುಶೀಲವ	97-438
ಕುಶೂಲ	52-157
ಕುಶೇಶಯ	112-57
ಕುಸೀದ	94-418
ಕುಸೀದಕ	93-417
ಕುಸುಂಭ	101-466
ಕುಸುಮ	31-32
ಕುಸುಮಾಯುಧ	7-33
ಕುಸೃತಿ	122-56
ಕುಸ್ತುಂಬುರು	101-463
ಕುಹಕ	58-194; 63-229
ಕುಹನಾ	122-56
ಕುಹರ	103-2
ಕುಹೂ	19-112
ಕುಳ	66-242, 114-1
ಕುಳಿಶ	11-56; 109-37
ಕುಳೀನ	72-285
ಕುಳೀರ	108-36
ಕೂಟ	27-12; 117-24
ಕೂಟಯಂತ್ರ	129-97
ಕೂಪ	113-62
ಕೂಪಕ	108-33
ಕೂಬರ	73-293
ಕೂಬರೀ	73-290
ಕೂರ್ಪ	53-164

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕೂಲ	110.45
ಕೂಲಯೋರ್ಮಧ್ಯ	110.46
ಕೂರ್ಚಿಕಾ	54.169
ಕೂರ್ಪ (ರ್ಚ?)	86.366
ಕೂರ್ಪರ	88.379
ಕೂರ್ಪರಾಂಸಯೋರ್ಮಧ್ಯ	88.379
ಕೂರ್ಪಾಸ	91.398
ಕೂರ್ಮ	108.34
ಕೂಲಂಕಷಾ	110.43
ಕೂಲದೇಶ	108.32
ಕೂಶ್ಮಾ(ಷ್ಮಾ)ಂಡ	35.56
ಕೃಕಲಾಸ	39.81
ಕೃಕವಾಕು	41.94
ಕೃಕಾಟಿಕಾ	87.371
ಕೃಚ್ಛ್ರ	138.40
ಕೃತ	131.3
ಕೃತಕರ್ಮ	55.180
ಕೃತಪುಂಖ	77.317
ಕೃತಮಾಲ	33.45
ಕೃತಮುಖ	55.180
ಕೃತಹಸ್ತ	55.180
ಕೃತಾಭಿಷೇಕಾ	79.326
ಕೃತಾಂತ	3.10; 13.71
ಕೃತಿ	55.178
ಕೃತ್ತಿ	104.8
ಕೃತ್ತಿಕಾ	9.50
ಕೃತ್ತಿವಾಸಸ್	3.12
ಕೃತ್ಸ್ನ	118.28
ಕೃತೇಪ್ರತಿಕೃತ	126.80
ಕೃಪಣ	57.192
ಕೃಪಾ	120.39
ಕೃಪಾಣ	78.318
ಕೃಪಾಣೀ	97.441

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಕೃಪೀಟ	138.40
ಕೃಪೀಟಯೋನಿ	12.63
ಕೃಮಿ	43.102, 105.14
ಕೃಶ	119.32
ಕೃಶಾನು	12.62
ಕೃಶಾಶ್ವಿ	97.438
ಕೃಷಿಕ	94.420
ಕೃಷೀವಲ	94.420
ಕೃಷ್ಟಿ	55.178
ಕೃಷ್ಣ	5.22; 121.49
ಕೃಷ್ಣಕಾಕ	41.93
ಕೃಷ್ಣಪಾಂಡರ	121.51
ಕೃಷ್ಣಭೂಮ (ಮಿ)	26.5
ಕೃಷ್ಣಸಾರ	39.77
ಕೃಷ್ಣಲಾ	34.50
ಕೃಷ್ಣವಕ್ತ್ರ	39.79
ಕೃಷ್ಣವರ್ಣ (ಅಶ್ವ)	72.283
ಕೃಷ್ಣವರ್ತ್ಮ	12.63
ಕೃಷ್ಣಾ	13.68; 100.460
ಕೃಷ್ಣನೇತ್ರ	72.284
ಕೇಕಾ	41.89
ಕೇಕಿ	40.88
ಕೇಣಿ(ಳಿ)ಕಾ	74.297
ಕೇತನ	75.304
ಕೇತು	8.39; 9.49; 75.304
ಕೇದಾರ	94.420
ಕೇಯೂರ	91.403
ಕೇವಲಜ್ಞಾನಲೋಚನ	15.86
ಕೇಶ	87.376
ಕೇಶಘ್ನ	99.451
ಕೇಶಮಧ್ಯ	91.398
ಕೇಶಮಾರ್ಜನ	52.156
ಕೇಶವ	5.22

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕೇಶೇಷುಬಹುತ್ವವಾಚಕಶಬ್ದ	87.377
ಕೇಸರ	112.60
ಕೇಸರಿ	36.61
ಕೇಳಿಕರ	71.278
ಕೇಳೀ	71.278
ಕೈಕಸೇಯ	13.73
ಕೈಟಭಾರಿ	6.26
ಕೈತವ	117.24
ಕೈರವ	112.59
ಕೈರವ(ವಿ)ಣೀ	113.61
ಕೈವರ್ತ	97.440
ಕೈವಲ್ಯ	21.123
ಕೋಕ	38.75, 41.91
ಕೋಕನದ	112.58
ಕೋಕಿಳ	41.91
ಕೋಟರ	30.28
ಕೋಟವೀ	79.329
ಕೋಟಿ	120.42; 139.47
ಕೋಟಿಪತ್ರ	111.50
ಕೋಟಿಶ	94.422
ಕೋಟೀರ	93.411
ಕೋಣ	17.98; 120.42
ಕೋಣಪಕ	13.73
ಕೋದಂಡ	76.320
ಕೋದ್ರವ	95.426
ಕೋಪ	59.207
ಕೋಪನ	59.206
ಕೋಮಳ	31.35
ಕೋಯಷ್ಟಿ	42.96
ಕೋರಕ	31.32
ಕೋರದೂಷಕ	95.426
ಕೋಲ(ಳ)	38.73

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಕೋವಿದ	55.177
ಕೋವಿದಾರ	34.53
ಕೋಶ	40.87; 78.319, 86.369; 139.51
ಕೋಶಾತಕೀ	34.49
ಕೋಷ್ಣ	136.31
ಕೋಳಾಹಳ	23.138
ಕೌಕ್ಷೇಯಕ	78.318
ಕೌಟಿಕ	97.441
ಕೌತುಕ	119.35
ಕೌತೂಹಳ	119.35
ಕೌ(ಕೋ)ದ್ರವೀಣ	27.7
ಕೌಪೀನ	68.257; 138.41
ಕೌಬೇರೀ	17.101
ಕೌಮಾರೀ	4.17
ಕೌಮುದೀ	8.44
ಕೌಮೋದಕೀ	6.27
ಕೌಲೇಯಕ	47.126
ಕೌಶಿಕ	10.52; 41.93
ಕೌಸೀದ್ಯ	125.72
ಕೌಸೃತಿಕ	58.194
ಕೌಸ್ತುಭ	6.28
ಕೌಳೀನ	24.146
ಕ್ರಕಚ	78.321
ಕ್ರಕರ	42.100
ಕ್ರತು	68.260; 139.57; 140.59
ಕ್ರತುಪುರುಷ	5.23
ಕ್ರಂದಿತ	105.17
ಕ್ರಮುಕ	90.391
ಕ್ರಮೇಳಕ	47.124
ಕ್ರವ್ಯ	104.9
ಕ್ರವ್ಯಾದ(ದಾಃ)	13.73
ಕ್ರಿಯಾ	129.98

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕ್ರಿಯಾವಾರ್ತ	63-228
ಕ್ರೀಡಾ	71-278
ಕ್ರೀಡಾರ್ಥ	73-292
ಕ್ರುಙ್	41-91
ಕ್ರೂರ	57-187; 132-10
ಕ್ರೂರಕರ್ಮಕೃತ್	61-217
ಕ್ರೋಡ	9-48; 38-73; 73-289; 87-374
ಕ್ರೋಡೀಕರಣ	93-414
ಕ್ರೋಧ	16-91; 59-207; 141-86
ಕ್ರೋಧನ	59-206
ಕ್ರೋಧಿ	59-206
ಕ್ರೋಷ್ಟು	38-76
ಕ್ರೌಂಚ	41-91
ಕ್ರೌಂಚಾರಾತಿ	5-20
ಕ್ಲಮಥು	98-447
ಕ್ಲಿನ್ನ	126-82
ಕ್ಲಿನ್ನೇಯಸ್ಯಾಕ್ಷಿಣೀ	99-453
ಕ್ಲಿಪ್ತಕ	94-419
ಕ್ಲೀಬ	57-192; 71-276; 137-34
ಕ್ಲೇಶ	132-11; 140-64
ಕ್ಲೋಮ	105-14
ಕ್ಷಣ	123-65; 126-78; 140-59; 140-62
ಕ್ಷಣದಾ	18-107
ಕ್ಷಣಮಾತ್ರಾನುರಾಗಿ	62-220
ಕ್ಷಣರುಚಿ	11-60
ಕ್ಷಣಿಕಾ	11-60
ಕ್ಷತ	104-8
ಕ್ಷತಜ	104-10
ಕ್ಷತವ್ರತ	67-250
ಕ್ಷತ್ರ	69-267
ಕ್ಷತ್ರಿಯ	65-238, 239; 69-267

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕ್ಷತ್ತೃ	70-270; 74
ಕ್ಷಪಣ	57-89
ಕ್ಷಪಾ	18-107
ಕ್ಷಮ	64-232
ಕ್ಷಮಾ	26-1, 2; 120-40
ಕ್ಷಯ	20-117; 49-136; 98-448
ಕ್ಷವಥು	98-447
ಕ್ಷಾಂತಿ	120-40
ಕ್ಷಾಮ	119-32
ಕ್ಷಾರ	13-69
ಕ್ಷಾರಣಾ	24-148
ಕ್ಷ್ಮಾ	26-1, 2
ಕ್ಷಿತಿ	26-1,-2
ಕ್ಷಿತಿಧರ	27-11
ಕ್ಷಿತಿರುಹ	29-23
ಕ್ಷಿಪ್ತ	126-82
ಕ್ಷಿಪ್ತಮೂರ್ಧ್ವಜಂ	126-83
ಕ್ಷಿಪ್ರ	116-12
ಕ್ಷೀಣ	119-32
ಕ್ಷೀಬ	64-232
ಕ್ಷೀರ	46-119; 107-26
ಕ್ಷೀರಸ್ಯವಿಕೃತೀ	54-169
ಕ್ಷೀರೋದತನಯಾ	6-32
ಕ್ಷುಣ್ಣ	58-197
ಕ್ಷುತ್	59-206
ಕ್ಷುದ್ರ	57-191; 192-193; 114-3; 132-10
ಕ್ಷುದ್ರಘಂಟಿಕಾ	92-406
ಕ್ಷುದ್ರತಂಡುಲ	95-424
ಕ್ಷುದ್ರನಾಸಿಕ	99-453
ಕ್ಷುದ್ರಪಕ್ಷಿಕಾ	42-99
ಕ್ಷುದ್ರಶಂಖ	109-42

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಕ್ಷುದ್ರಾಂಡ	109-39
ಕ್ಷುದ್ರಾ	43-102; 80-336; 97-438
ಕ್ಷುದ್ವತ್	59-205
ಕ್ಷುಧಾ	59-206
ಕ್ಷುಧಿತ	59-205
ಕ್ಷುಪ	29-24; 95-425
ಕ್ಷುಭಿತ	58-199
ಕ್ಷುಮಾ	95-428
ಕ್ಷುರಪ್ರ	77-315
ಕ್ಷುರಮರ್ದಿ	96-435
ಕ್ಷುರಿಕಾ	78-319
ಕ್ಷುರಿಕಾದಿಕ	76-309
ಕ್ಷುಲ್ಲಕ	57-92; 109-42
ಕ್ಷೇತ್ರ	81-340; 84-350, 94-420
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ	22-134, 55-180
ಕ್ಷೇತ್ರಾಜೀವ	94-420
ಕ್ಷೇಮಂಕರ	56-185
ಕ್ಷ್ವೇಡ	106-24
ಕ್ಷ್ವೇಡಾ	130-100
ಕ್ಷೈರೇಯ	53-165
ಕ್ಷೋಣೀ	26-1, 2
ಕ್ಷೌದ್ರ	102-467
ಕ್ಷೌಮ	90-395
ಕ್ಷೌರ	119-36
ಖ	
ಖ	22-136; 88-381
ಖಗ	7-37; 40-85; 77-312
ಖಗೋಯಸ್ಮಲಕ್ಷ್ಯಾತ್ ಚ್ಯುತಸ್ಸಃ	77-317
ಖಚಿತ	122-54
ಖಜಕ	46-121, 52-155
ಖಜಕಾ	52-157

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಖಂಜ	100-456
ಖಂಜನ	41-91
ಖಂಜರೀಟ	41 91
ಖಡ್ಗ	78-318
ಖಡ್ಗಪಿಧಾನ	78-319
ಖಡ್ಗಫಲ	140-69
ಖಡ್ಗಿ	38-74
ಖ(ಷ)ಂಡ	118-28; 135-25
ಖಂಡಪರಶು	131-2
ಖಂಡಶರ್ಕರಾ	54-169
ಖಂಡಿಕ	95-428
ಖದ್ಯೋತ	43-102
ಖದ್ರೂ	20-119
ಖನಕ	39-82
ಖನಿ	28-15
ಖರ	8-40; 47-125; 57-187
ಖರ್ಜೂರ	99-449
ಖರ್ವಶಾಖ	100-457
ಖಲೀನ	72-288
ಖಲೂರಿಕಾ	77-316
ಖಲೋತ್ಖಾಲೀ	95-424
ಖಸ	98-448
ಖಳ	57-191, 95-424
ಖಳತಿ	99-454
ಖಳದಾನ	95-424
ಖಳಾಯ	95-428
ಖಾತಾ	111-53
ಖಾತಾಯಾಃಪರಿತಃಪುರಂ	115-54
ಖಾದನ	54-170
ಖಾ(ಕಾ)ದ್ರವೇಯ	105-18
ಖಿಳ	26-3
ಖುರ	72-287
ಖೇಟ	56-182; 132-6

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಖೇಟಕ	43-103; 76-304
ಖೇದ	24-69
ಖೇಳನ	71-278
ಗ	
ಗಗನ	22-136
ಗಂಗಾ	111-51
ಗಂಗಾಧರ	4-13
ಗಜ	36-61
ಗಜಪ್ರಿಯಾ	33-46
ಗಜವದನ	4-19
ಗಜವೃಕ್ಷ	138-43
ಗಜಹಸ್ತಿನ್	138-43
ಗಜಾಜೀವ	38-72
ಗಜಾನಾಂಗರ್ಜಿತ	139-52
ಗಜಾರೋಹ	65-236
ಗಂಜ	132-11
ಗಂಜಾ[1]	28-15
ಗಡು	99-450
ಗಡುಳ	100-457
ಗಣ	114-1; 136-33
ಗಣಕ	67-249
ಗಣಪತಿ	4-19
ಗಣರಾತ್ರ	18-108
ಗಣಾಧಿಪ	4-13
ಗಣಿಕಾ	80-336-133, 13
ಗಣಿಕಾನಾಂಸಮೂಹ	81-337
ಗಂಡ	36-63; 86-368
ಗಂಡಕ	38-74
ಗಂಡೂಪದ	109-39

(1) ಗಂಜಾ ತು ಮದಿರಾಗೃಹಂ, ಎಂದು ಅಮರಕೋಶವು. ಖನಿ ಎಂದು ಮೇದಿನೀ ಕೋಶವು. ಪಾಮರಸದ್ಮ, ಮದ್ಯಭಾಂಡ ಎಂದು ಶಬ್ದರತ್ನಾವಳಿ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಗಂಡೂಷ	130-100
ಗತಿ	120-41; 128-91; 133-13
ಗದ	98-446
ಗದಾ(ದಂಡ)	78-322
ಗದಾಗ್ರಜ	6-26
ಗದಾಧರ	5-25
ಗಂತ್ರೀ	73-290
ಗಂಧ	132-7
ಗಂಧಕಾರಿಕಾ	81-338
ಗಂಧನ	141-81
ಗಂಧಮೂಷಿಕಾ	39-82
ಗಂಧರ್ವ	15-87, 72-282
ಗಂಧವಹ	14-76
ಗಂಧೋತ್ತಮಾ	55-174
ಗಭಸ್ತಿ	7-38
ಗಭೀರ	107-27
ಗಂಭೀರ	107-27
ಗರ	105-19
ಗರಳ	105-19
ಗರುಡ	6-31
ಗರುತ್	40-86
ಗರುತ್ಮತ್	6-31; 40-84
ಗರ್ಘರೀ	53-162
ಗರ್ಜನ್ಮೇಘ	136-33
ಗರ್ಜಿತ	139-52
ಗರ್ತ	103-2
ಗರ್ದಭ	47-125
ಗರ್ಧನ	60-208
ಗರ್ಧನಾ	60-209
ಗರ್ಭ	82-345; 83-348; 85-361
ಗರ್ಭಕ	91-398
ಗರ್ಭಗೃಹ	49-137
ಗರ್ಭಾಶಯ	82-346

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಗರ್ಭಿಣೀ	45-114; 82-344
	135-23
ಗರ್ವ	119-37
ಗರ್ಹಕ	54-172
ಗರ್ಹಾ	24-147
ಗರ್ಹ್ಯವಾರ್ದಿ	62-223
ಗಲಕಂಬಲ	44-111
ಗಲ್ಲ	86-368
ಗವಲ	126-79
ಗವಾಕ್ಷ	51-149
ಗವಾಮಧಿಕೃತ	44-107
ಗವ್ಯ	46-118
ಗಹನ	35-57; 128-92
ಗಹ್ವರ	131-5
ಗಳ	85-362
ಗಳಂತಿಕಾ	53-162
ಗಾಂಗೇಯ	5-21; 29-19
ಗಾಢ	119-33
ಗಾಣಿಕ್ಯ	81-337
ಗಾತ್ರ	84-356
ಗಾತ್ರಸಂಕೋಚಿ	40-83
ಗಾನ	16-93
ಗಿರಿ	27-11
ಗಿರಿಕರ್ಣೀ	34-49
ಗಿರಿಜಾ	4-16
ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾ	32-40
ಗಿರಿಶ	3-11
ಗಿರಿಸಾನು	135-24
ಗಿರಿಸಾರ	28-16
ಗೀತ	16-93
ಗೀತಕ್ರಮ	140-71
ಗೀತ(ವಾದ್ಯ)	16-95
ಗೀರ್	3-8

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಗೀರ್ವಾಣ	2-4
ಗುಗ್ಗುಳು	101-466
ಗುಚ್ಛ	31-34; 92-408; 95-425
ಗುಚ್ಛಕ	31-34
ಗುಂಜಾ	34-50
ಗುಣ	76-310; 140-72
ಗುಣದೇಶಕೃತ	72-283
ಗುಣಲಯನೀ	74-297
ಗುಣವೃಕ್ಷಕ	108-33
ಗುಣಶಬ್ದ	141-76
ಗುಣೋತ್ಕರ್ಷ	130-101
ಗುದ	85-359
ಗುದಕೀಲಕ	99-451
ಗುಂಫ	121-45
ಗುರು	9-47; 116-14
ಗುರುಕ್ರಮ	67-248
ಗುರ್ವಿಣೀ	82-344
ಗುಲುಚ್ಛ	31-34
ಗುಲ್ಫ	85-361
ಗುಲ್ಮ	31-36
ಗುವಾಕ	33-47
ಗುಳೂಚೀ	101-461
ಗುಹ	5-21
ಗುಹಾ	28-13
ಗುಹ್ಯ	117-23; 138-41
ಗುಹ್ಯಕ	14-79; 15-87
ಗುಹ್ಯಪಿಧಾನ	139-53
ಗೂಢಪಾತ್	105-18
ಗೂಢಪುರುಷ (ಗುಪ್ತಪೂರುಷ)	70-277
ಗೂಢ	105-15
ಗೃಧ್ನು	60-208
ಗೃಷ್ಟಿ	46-118

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಗೃಹ	49-136, 138
ಗೃಹಗೋಧಿಕಾ	43 – 102
ಗೃಹಬಲಿಭುಕ್	41–90
ಗೃಹಭೂಮಿ	48–134
ಗೃಹಮೇಧಿ	61–217
ಗೃಹವಾಟೀ	136–30
ಗೃಹಸ್ಥ	65-240; 65–239
ಗೃ(ಹ)ಹಾಃ	81-340
ಗೃಹಾಧಿಪ	61–217
ಗೃಹಾವಗ್ರಹಣೀ	50-147
ಗೃಹಿಣೀ	81—340
ಗೃಹೀತದಿಕ್	79-325
ಗೃಹೇಶೂರ	60-212
ಗೃಹ್ಯ	64-235
ಗೃಹ್ಯಕ	56-186
ಗೇಹ	49–136; 139–53
ಗೇಹಪ್ರಕೋಷ್ಠ	139-53
ಗೇಹೇನರ್ದಿ	60-212
ಗೈರಿಕ	28-16; 29–19
ಗೈರಿಕಾದಿ	140–68
ಗೋಕರ್ಣ	89-384
ಗೋಕುಲ	44–107
ಗೋಕ್ಷುರ	33–48
ಗೋತ್ರ	27_11; 66-242
ಗೋತ್ರಭಿತ್	10–53
ಗೋತ್ರಾ	26–1, 2
ಗೋದಾ	111–52
ಗೋದಾರಣ	94—423
ಗೋದಾವರೀ	111-- 52
ಗೋಧನ	44 – 107
ಗೋಧಾ	39–81
ಗೋನಾಸ	106—20
ಗೋಪತಿ	7—35; 10-52

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಗೋಪ್ಯ	82-347
ಗೋಪಾನಸೀ	51–148
ಗೋಪಾಳ	96 – 433
ಗೋಪುರ	48 — 133
ಗೋಪುಚ್ಛ	92 408
ಗೋಮತಲ್ಲಿಕಾ	45–115
ಗೋಮಹಿಷ್ಯಾದಿಕ	14-81
ಗೋಮುಖ	132-11
ಗೋಮುತ್	44–107
ಗೋಮಯ	46.118
ಗೋಮಾಯು	38–76
ಗೋಮಿ	44–107
ಗೋಯುಗ	47–128
ಗೋಲಾಂಗೂಲ	39–79
ಗೋವಿಂದ	5–23; 44-107
ಗೋವೃಂದ	44–107
ಗೋಶಬ್ದ	140—65
ಗೋಷ್ಠ	44—107
ಗೋಷ್ಠಶ್ವ	60–213
ಗೋಷ್ಠೀ	133—12
ಗೋಸರ್ಗ[1]	19 – 111
ಗೋಸಂಭವ	46–118
ಗೋಸ್ತನೀ	32 – 40
ಗೋಸ್ವಾಮಿ	44-107
ಗೋಳಕ	64 – 231; 83–348
ಗೋ (ಗೌಃ)	2-3; 3-8; -11-56; 26-1, 2; 44-108; 45-113, 45-115
ಗೌಡೀ	54-169
ಗೌಧೇರ	39-81

(1) ಸೌರಭಾಲಂಬನದಿಂ ಗೋಸರ್ಗಮಂ...... ಪೋಲ್ತಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಂ ಸುಟಿವುದು... ಪೂರಂ ಸಮಿಾರಂ ॥ (೧ ಆ-೨೨ ಪ-ಪುಷ್ಪದಂತ ಪುರಾಣ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಗೌರ	121-47
ಗೌರವ	128-93
ಗೌರೀ	4-15
ಗೌರೀಪುತ್ರ	5-20
ಗ್ರಂಥ	139-55
ಗ್ರಂಥನ	121-45
ಗ್ರಂಥಿ	31-35
ಗ್ರಹಶಬ್ದ	139-52
ಗ್ರಾಮ	43-103; 135-25
ಗ್ರಾಮಣೀ	115-5
ಗ್ರಾಮದಾನ	43-103
ಗ್ರಾಮಯೋರನ್ತರಂ ದೀರ್ಘಂ	43-106
ಗ್ರಾಮಸಂಖ್ಯಾ	47-129
ಗ್ರಾಮಾಂತಿಕ	43-104
ಗ್ರಾಮಿಾಣ	43-103
ಗ್ರಾಮೇಯಕ	43-103
ಗ್ರಾಮ್ಯಾ	43-103
ಗ್ರಾವ	28-14; 134-20
ಗ್ರಾಹ	108-34
ಗ್ರಾಹಕ	125 74
ಗ್ರೀವಾ	85-362
ಗ್ರೀವಾಯಾಂಲಂಬಿತ	91-400
ಗ್ರೀವಾಲಂಕರಣ	92-404
ಗ್ರೀಷ್ಮ	19-113; 20-116
ಗ್ರೈವೇಯಕ	92-404
ಗ್ಲಹ	125-74
ಗ್ಲಾನಿ	98-447

ಘ

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಘಟ	53-161
ಘಟಯೋನಿ	68-259
ಘಟಾ	37-68; 133-13
ಘಟಾದಿಶಕಲ	134-18
ಘಟೀಯಂತ್ರ	113-63
ಘನ	15-58; 119-32
ಘನರಸ	107-26
ಘನಸಾರ	90-391
ಘನಾಘನ	138-39
ಘನೋಪಳ	11-59
ಘರ್ಮ	8-40
ಘಸ್ಮರ	58-195
ಘಸ್ರ	18-106
ಘಾಟಾ	87-371
ಘಾತನ	78-323
ಘಾತನಸ್ಥಾನ	97-441
ಘಾತುಕ	61-217
ಘಾಸ	32-37
ಘುಟಿಕಾ	85-361
ಘುಸೃಣ	89-389
ಘೃಣಾ	120-39; 133-14
ಘೃಣಿ	7-38
ಘೃತ	46-120
ಘೃತಾಚೀ	15-88
ಘೃತಾದಿ	140-72
ಘೃಷ್ಟಿ	8-39; 38-73
ಘೋಟಕ	72-282
ಘೋಣಾ	72-287; 86-367
ಘೋರ	117-20
ಘೋಷ	23-137; 43-100
ಘೋಷವತೀ	16-96
ಘ್ರಾಣಾ	86-367

ಚ

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಚಕಿತ	58-199
ಚಕೋರ	42-100
ಚಕ್ರ	73-293; 41-91; 75-303; 78-322; 114-2
ಚಕ್ರಧಾರಾ	75-295

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಚಕ್ರಮರ್ದನ	101-465
ಚಕ್ರವರ್ತಿನ್	70-268
ಚಕ್ರವಾಕ	41-91
ಚಕ್ರವಾಳ	114-2
ಚಕ್ರಸ್ಯಪಿಂಡಿಕಾ	73-293
ಚಕ್ರಾದಿ(ಣಿ)	111-49
ಚಕ್ರಾಂಗ	42-98
ಚಕ್ರಿನ್	105-18
ಚಕ್ರೀವತ್	47 125
ಚಕ್ಷುಸ್	86-365; 135-24
ಚಕ್ಷುಷ್ಯ	60-212
ಚಟಕ	41-90
ಚಂಚರೀಕ	43-101
ಚ(ಸ)ಂಚಳ	115-10
ಚಂಚು	40-87
ಚಂಚೂ	40-87
ಚಟು	24-145
ಚಟುಳ	115-10
ಚಡರ	76-305
ಚಂಡ	8-40
ಚಂಡಾಳ	98-444
ಚಂಡಿಳ	96-435
ಚಂಡೀ	4-16
ಚತುರ	55-180
ಚತುರ್ಭುಜ	5-23
ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರ	2-7
ಚತುರ್ವಿಧ (ಂತಚ್ಚ)	76-308;
	90-395
ಚತುರ್ವಿಧ ಜೀವ	140-70
ಚುತುಶ್ಶಾಲ	49-137
ಚತುಷ್ಪಥ	48_134
ಚತ್ವರ	136-31
ಚಂದನ	89-390

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಚಂದ್ರ	8-42; 29-19
ಚಂದ್ರಕ	41-89
ಚಂದ್ರದಾರ (ರಾಃ)	10-51
ಚಂದ್ರಮಸ್	8-42
ಚಂದ್ರಶಾಲಾ	51-149
ಚಂದ್ರಹಾಸ	78-318
ಚಂದ್ರಾತಪ	8-44
ಚಂದ್ರಿಕಾ	8-44
ಚಂದ್ರೋದಯ	52-155
ಚಪ[1]	34-51
ಚಪಲಾ	11-60
ಚಪಳ	115-10; 116-12
ಚಮೂ	75 303
ಚಯ	114-1
ಚರ	70-271
ಚರಣ	84-356
[2] ಚರಣಸ್ಯಪಶ್ಚಿಮಭಾಗ	137-37
ಚರಮ	117-22
ಚರಣಾಯುಧ	41-94
ಚರಿತ	66-242
ಚರಿತ್ರ	66-242
ಚರು	52-159, 69-262
ಚರ್ಚಾ	4-18; 89-386; 132-8
ಚರ್ಮ	76-306; 104-8

(1) ಮುದ್ರಿತ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ (ಆಪರ್ಟ್ಎಡಿಷನ್) ಈ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ಈ ಶಬ್ದವಿರಬೇಕಾದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ_ತ್ವಚಿಸಾರಶ್ಚ ಯೋ ವಂಶಃ_ "—" ಎಂಬ ಅನನ್ವಿತವೂ, ಅಸಾಧುವೂ ಆದ ಪಾಠವಿದೆ.

(೨) ಮುದ್ರಿತ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಚ ರಣಸ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಗೇ ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗಮಾಡಿ "ರಣಸ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗ" ಎಂದು ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅರ್ಥವೂ ಇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಚರ್ಮಕೃತ್	98–442
ಚರ್ಮದಂಡ	72–288
ಚರ್ಮಪ್ರಸೇವಕ	126–79
ಚಲನ್ನವಾಭ್ರಮಾಲಾ	11–60
ಚಷಕ	54–172
ಚಳಾಚಳ	115–10
ಚಾಕ್ರಿಕ	73–290
ಚಾಟು	24–145
ಚಾ(ಚ)ಂಡಾತಕ	90–393
ಚಾಂಡಾಲ	136–28
ಚಾತಕ	42–95
ಚಾಂದ್ರಮಸಾಯನ	9–46
ಚಾಪ	76–310
ಚಾಮರ	70–269
ಚಾಮೀಕರ	29–20
ಚಾಮುಂಡಾ	4–18
ಚಾರ	70-271
ಚಾರಣ	97-438
ಚಾರಿತ್ರ	66-242
ಚಾರು	114-4
ಚಾರುಭಟ	5[illegible]-199
ಚಾಷ	41-94
ಚಿಕಿತ್ಸಕ	100-458
ಚಿಕಿತ್ಸಾ	100-458
ಚಿಕುರ	87-376
ಚಿತಾ	105-16
ಚಿತ್ತ	88-380
ಚಿತ್ಯಾ	105-16
ಚಿತ್ರ	122-54; 123 60
ಚಿತ್ರಕ	89-387
ಚಿತ್ರಕಾಯ	38-73
ಚಿತ್ರಕೃತ್	97-437
ಚಿತ್ರಭಾನು	7-37

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಚಿತ್ರಪುಂಖ	77-312
ಚಿತ್ರಭಾನು	12-62
ಚಿತ್ರಶಿಖಂಡಿನ್	9-50
ಚಿತ್ರಶಿಖಂಡಿಪ್ರಸೂತಿ	9.47
ಚಿದ್ರೂಪ	61-218
ಚಿಂತಾ	132-8
ಚಿಪಿಟ	96-431
ಚಿಬುಕ	87-371
ಚಿರಂ	141-84
ಚಿರಂಟೀ	79-330
ಚಿರಜೀವಿನ್	41-92
ಚಿರರಾತ್ರ	18-108
ಚಿರರಾತ್ರಾಯ	141-84
ಚಿರಾತ್	141-84
ಚಿರಾಯ	141-84
ಚಿರೇಣ	141-84
ಚಿರ್ಭಟ	35-56
ಚಿಲ್ಲ	42-97; 99-453
ಚಿಳಚಿಮ	108-36
ಚಿಹ್ನ	9–45
ಚೀರ	90–394
ಚೀರೀ	43–102
ಚುಚುಂದರೀ	39–82
ಚುಂಡೀ	81–338, 113–62
ಚುಂಬಕ	28–15
ಚುರೀ	113–62
ಚುಲ್ಲ	99–453
ಚುಲ್ಲೀ	52–158
ಚೂಚ(ಚು)ಕ	87–372, 113-62
ಚೂಡಾ	41–89; 133–13
ಚೂಡಾಮಣಿ	92–410
ಚೂತ	32–39
ಚೂರ್ಣ	72–289

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಚೂಳಿಕಾ	36-64
ಚೇಟ	60-210
ಚೇಟಾ	81-338
ಚೇಟೀ	81-338
ಚೇತಸ್	88-380
ಚೇತನ	22-134
ಚೇಲ	90-394
ಚೇಷ್ಟಾಮಾತ್ರ ಜನ್ಮ ಸತ್ತಾಭಿಪ್ರಾಯ	140-61
ಚೇಳ	56-182
ಚೈತನ್ಯ	137-36
ಚೈತ್ಯ	138-42
ಚೈತ್ರರಥ	15-83
ಚೋದ್ಯ	123-60
ಚೋರ	56, 183, 184
ಚೌರ್ಯ	56-184
ಚೌರ್ಯಾದಿ	135-24
ಛ	
ಛಗ	46-122
ಛಗಳಕ	46-122
ಛತ್ರ	70-269
ಛತ್ರಾಂಕ	138-42
ಛದ	31-31; 40-86
ಛದನ	31-31; 40-86
ಛದ್ಮ	117-24
ಛನ್ನ	116-17
ಛಂದಸ್	3-9
ಛಲ	117-24
ಛಾಗ	46-122
ಛಾತ್ರ	66-246
ಛಾಂದಸ	65-241
ಛಾಯಾತನಯ	9-48
ಛಿದ್ರ	103-2; 141-82
ಛುರಿತ	121-46

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಛೇಕ	63-230
ಛೇದನ	120-44
ಜ	
ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುಸ್	7-37
ಜಗತ್	22-133
ಜಗತೀ	26-1, 2; 132-8
ಜಗತ್ಕರ್ತೃ	2-7
ಜಗತ್ಪ್ರಾಣ	14-75
ಜಗದ್ವಿನಾಶ	20-117
ಜಗನ್ನಾಥ	5-25
ಜಗ್ಧಿ	54-170
ಜಘನ	84-358
ಜಘನಕೂಪಕ	85-359
ಜಘನ್ಯ	127-85
ಜಂಘಾ	85-361
ಜಂಘಾಲ	59-203
ಜಟಾ	30-29; 88-378
ಜಟಾಬಂಧ	4-14
ಜಠರ	85-361
ಜಡ	56-81; 64-233
ಜಡಕ್ರಿಯ	63-228
ಜತು	91-41
ಜತ್ರಿಳ	95-429
ಜತ್ರು	86-369
ಜನ	47-129
ಜನಕ	83-350
ಜನನೀ	83-350
ಜನಪದ	47-129
ಜನಶ್ರುತಿ	24-146
ಜನಾರ್ದನ	5-24
ಜನಾಶ್ರಯ	50-143
ಜನೀ	83-350
ಜನ್ಯ	75-300

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಜಂತು	103-3
ಜಪಾ	35-54
ಜಪಾಕುಸುಮಸಂಕಾಶಾ	122-53
ಜಂಪತೀ	20-120
ಜಂಬಾಳ	112-56
ಜಂಬೀರ	32-41
ಜಂಬುಕ	38-76
ಜಯಂತ	10-55
ಜರತ್	118-26
ಜರದ್ಗವ	44-110
ಜರಾ	83-349
ಜರಾಯು	82-346
ಜಲ	107-26, 138-41, 140-69, 141-78
ಜಲಚರ	108-35
ಜಲದ್ರೋಣೀ	124-69
ಜಲಪಾಯಸ	42-97
ಜಲವ್ಯಾಳ	106-21
ಜಲಶಯನ	5-23
ಜಲಾಧಿದೈವತ	13-74
ಜಲಾವತಾರ	141-73
ಜವ	73-289
ಜವನ	59-203
ಜಸ(ನ)ಂಗಮ	98-144
ಜಳ	102-468, 138-40
ಜಲದ (ಆಹ್ವಯ)	102-468
ಜಳಪದ್ಧತಿ	113-63
ಜಳರಂಕು	42-96
ಜಳರಾಶಿ	107-30
ಜಳಶೂಕ	113-61
ಜಳೂಕಾ	109-39
ಜಳೋಚ್ಛ್ವಾಸ	112-55
ಜಳೌಕಸ್	109-39

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಜಾಗರಣ	99-449
ಜಾಗರಾ	99-449
ಜಾಗರ್ಯಾ	99-449
ಜಾಂಗಳ	104-9
ಜಾಂಗುಳಿಕ	100-459
ಜಾತ	114-2
ಜಾತರಜಸ್	80-334
ಜಾತರೂಪ	29-19
ಜಾತವೇದಸ್	12-63
ಜಾತಿಮಾತ್ರೋಪಜೀವಿ	67-252
ಜಾತಿ	34-52
ಜಾತ್ಯ	139-47
ಜಾನು	85-361
ಜಾಪಕ	89-389
ಜಾಂಬೂನದ	29-19
ಜಾಬಾಳ	63-226
ಜಾಮಾತೃ	83-351
ಜಾಮಿ	84-353, 132-6
ಜಾಮೇಯ	84-353
ಜಾಯಾ	81-340
ಜಾಯಾಜೀವ	97-438
ಜಾಯಾಪತೀ	20-120
ಜಾಯು	100-49
ಜಾರ	63-229
ಜಾಲ	51-149; 134-18
ಜಾಲಕ	31-32
ಜಾಲಿಕ	43-102; 58-194
ಜಾಲ್ಮ	56-181
ಜಾಹಕ	40-83
ಜಾಹ್ನವೀ	111-51
ಜಾ(ಲ)ಳ	51-149; 97-440; 114-2
ಜಾ(ಲ)ಳಕ	51-149
ಜಾಳಿಕ	97-440
ಜಾಳಿಕಾ	76-305

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಜಿಘತ್ಸಾ	59-206
ಜಿಘತ್ಸು	59-205
ಜಿಘಾಂಸು	75-301
ಜಿತಕಾರ್ಶಿ	79-325
ಜಿತಾಹವ	79-325
ಜಿನ	15-85
ಜಿನೇನ್ದ್ರ	15-86
ಜಿಹ್ಮ	64-233; 116-11
ಜಿಹ್ಮಗ	105-19
ಜಿಷ್ಣು	10-52
ಜಿಹ್ವಾ	12-67; 13-68; 86-367
ಜೀಮೂತ	11-58; 132-9
ಜೀರಕ	101-462
ಜೀರ್ಣ	118-26
ಜೀರ್ಣವಾಸಸ್	90-396
ಜೀವಂಜೀವ	42-100
ಜೀವ	9-47; 22-134
ಜೀವಕ	57-189
ಜೀವತ್ತೋಕಾ	80-332
ಜೀವಧನ	14-81
ಜೀವನ	93-416; 107-26
ಜೀವನೀಯ	107; 26
ಜೀವಪತಿ	80-332
ಜೀವಸೂ	80-332
ಜೀವಸ್ಥಾನ	87-375
ಜೀವಾ	22-134; 76-310
ಜೀವಿತ	22-134
ಜುಗುಪ್ಸಾ	16-91; 24-147
	133-14
ಜೈತ್ರ	73-292
ಜೈಮನ	54-170
ಜೈತ್ರರಥ	73-292
ಜೈನ	57-189

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಜೈನಾಶ್ರಮ	134-21
ಜೈವಾತೃಕ	8-43; 63-226
ಜೋ(ಝೋ)ಷಂ	21-123; 142-94
ಜ್ಞ	55-177
ಜ್ವಲನ	12-62
ಜ್ಞಾತಿ	84-355
ಜ್ಞಾನಿ	67-249
ಜ್ಯಾ	26-1, 2; 76-310;
ಜ್ಯೋತಿಸ್	10-51; 12-62, 65;
	135-24
ಜ್ವಾಲಾ	12-65
ಜ್ಞೇಯ	12-67
ಜ್ಯೇಷ್ಠ	83-352
ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ	43-102
ಜ್ಯೋತಿರಿಂಗಣ	43-102
ಜ್ಯೋತಿಷಿಕ	67-249
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ	8-44
ಝ	
ಝಂಝಾವಾತ	14-77
ಝಂಟೀ	34-52
ಝಟಿತಿ	116-12
ಝಷ	108-35
ಝಷಕೇತನ	7-33
ಝಾವುಕ	32-42
ಝಿಲ್ಲೀಕಾ	43-102
ಟ	
ಟಂಕ	137-35
ಟಿಟ್ಟಿಭ	42-99
ಡ	
ಡಮರ	21-127
ಡಯನ	73-291
ಡಿಂಬ	21-127; 83-348
ಡಿಂಡಿಮ	17-97

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಡಿಂಡೀರ	110-46
ಡುಂಡುಭ	106-21
ಡೋಳಾ	126-78
ಢ	
ಢುಳೀ	108-34
ತ	
ತಕ್ರ	46-120
ತರ್ಕ್ಷ್ಯ	96-433
ತಟ	27-12; 110-45
ತಟಾಗ	111-53
ತಟಿತ್	11-60
ತಟಿನೀ	110-43
ತಂಡು	4-14
ತಂಡುಗಿರಿಶ	139-48
ತತ್ಕಾಲ	20-118; 142-95
ತತ್ಕಾಲೋತ್ಪನ್ನಧೀ	62-221
ತತ್ಕ್ಷಣ	124-67
ತತ್ಕ್ಷಣೋದ್ಧೃತ	107-27
ತತ್ಪರ	58-192
ತತ್ಪುತ್ರ	84-353
ತತ್ಸುತ	83-351
ತ್ರತ್ರಭವತ್	25-154
ತಥಾ	142-97
ತಥಾಗತ	15-85
ತಥ್ಯ	23-143
ತದಾತ್ವ	20-118
ತದ್ಗತ	88-380
ತದ್ಬಳ	77-313
ತದ್ಬಂಧವಿಶೇಷ	87-376
ತದ್ಭಾರ್ಯಾ	108-34
ತದ್ಭೇದ	16-96
ತದ್ವಧೂ	109-40

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ತದ್ವಿಶೇಷ	103-98
ತನಯ	82-343
ತನಯಾ	83-351
ತನು	84-356; 114-3; 119-32
ತನುಜ	82-343
ತನುತ್ರಾಣ	76-305
ತನೂ	84-356
ತನೂನಪಾತ್	12-63
ತನೂರುಹ	40-86; 86-370
ತನ್ಮಹತ್ವ	108-31
ತಂತು	141-76, 81
ತಂತುವಾಯ	97-436
ತಂತ್ರ	100-459
ತಂತ್ರೀಗುಣ	98-443
ತ್ರಂತ್ರೀಭೇದಸಮುದ್ಭವ	16-96
ತಪಃಕ್ಲೇಶಸಹ	66-245
ತಪನ	7-35
ತಪನೀಯ	29-20
ತಪಸ್	19-114
ತಪಸ್ಯ	19-114
ತಪಸ್ವಿ	68-255; 132-7;
	57-189(ಟಿ)
ತಪೋಽತ್ಯಯ	20-116
ತಪೋಧನ	57-190
ತಮಸ್	9-49; 18-110;
	103-5; 139-57
ತಮಸ್ವಿನೀ	18-107
ತಮಾಳಪತ್ರ	89-387
ತಮಿಸ್ರ	18-110
ತಮಿಸ್ರಾ	18-107
ತಮೀ	18-107
ತಮೋಘ್ನ	12-64
ತಯೋರ್ಮಧ್ಯ	88-379
ತರಕ್ಷು	38-73

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ತರಂಗ	108-31
ತರಂಗಿಣೀ	110-43
ತರಣಿ	7-35
ತರವಾರಿ	78-318
ತರಸ್	73-289; 120-38
ತರಸ	104-9
ತರಳ	92-410; 115-10
ತರಳಾ	53-165
ತರಳಿತ	123-61
ತರು	29-23
ತರುಣ	83-349
ತರುಣಪಶು	46-123
ತರ್ಕ	3-10
ತರ್ಕನಿಶ್ಚಿತ	142-90
ತರ್ಣಕ	44-109
ತರ್ದೂ	52-157
ತರ್ಪಣ	13-69
ತರ್ಷ	60-208
ತರ್ಷಿತ	59-207
ತಲ	32-39
ತಲ್ಪ	111-53; 135-24
ತವಂಗ	49-139
ತಸ್ಕರ	56-183
ತಸ್ಯೋತ್ಕರ್ಷ	16-90
ತಳ	88-383
ತಳಿಮ(ನ)	51-152; 119-32
ತಳ್ಪ[1]	111-49; 51-152
ತಾತ	83-350
ತಾಂಡವ	16-93
ತಾಪಸ	68-255
ತಾಪಿಚ್ಛ	34-50
ತಾಮರಸ	112-57

(1) ಈ ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವವೇ ತೆಪ್ಪ ಎಂದಾಗಿರಬಹುದು (ತಳ್ಪ=ತೆಪ್ಪ)

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ತಾಮಿಸ್ರ	18-110
ತಾಮ್ರ	28-16; 121-48
ತಾಮ್ರಚೂಡ	41-94
ತಾಂಬೂಲ	90-391
ತಾರ	23-139; 28-18; 133-12
ತಾರಕ	11-51
ತಾರಕಾ	10-51
ತಾರಕಾರಿ	5-20
ತಾರಾ	10-51
ತಾರಾಪಥ	22-136
ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯ	6-31
ತಾಲ	32-39
ತಾಲಧ್ವಜ	6-29
ತಾಲವೃಂತಕ	52-155
ತಾಲು	86-367
ತಾವಂತಸ್ಸಲಿಲೇ ಜಲಪೂರ್ವಾಸ್ತೇತು ವಿಜ್ಞೇಯಾಃ	109-41
ತಾಳ	16-94
ತಾಳಕ	91-402
ತಾಳಪತ್ರ	91-402
ತಿಕ್ತ	135-27
ತಿಗ್ಮ	8-40
ತಿಗ್ಮಾಂಶು	7-35
ತಿತಿಕ್ಷಾ	120-40
ತಿಮಿ	18-110; 108-35; 109-38
ತಿಮಿಂಗಿಳ	109-38
ತಿಮಿಂಗಿಳಗಿಳ	109-38
ತಿಮಿರ	18-110
ತಿಮಿರರಿಪು	7-36
ತಿರಸ್ಕರಿಣೀ	52-154
ತಿರಸ್ಕಾರ	117-19

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ತಿರೋಧಾನ	119-34
ತಿರ್ಯಗ್ವಕ್ಷಸಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ	91-399
ತಿರ್ಯಗ್ದ್ವಾರಸ್ಯೋಪರಿ ದಾರು	50-145
ತಿಲೋತ್ತಮಾ	15-88
ತಿಲ್ಯ	27-8
ತಿಷ್ಯ	10-51
ತಿಳಕ	89-387; 105-14; 135-26
ತಿಳಪಿಂಜ	95-429
ತಿಳಪೇಷ	95-429
ತೀಕ್ಷ್ಣ	8-40; 28-17; 106-24
ತೀಕ್ಷ್ಣೋಪಾಯೇನಯೋನ್ಸ್ವಿಚ್ಛೇತ್ ಸಃ	61-216
ತೀರ	110-45
ತೀರೀ	77-313
ತೀರ್ಥ	140-69; 141-73
ತೀವ್ರ	8-40
ತೀವ್ರತಾ (ವೇಗಸ್ಯ)	77-316
ತು	142.92
ತುಕ್	82-243
ತುಕ್ಸಪಿಂಡ	139-47
ತುಂಗ	124-66
ತುಂಡ	40-87; 85-364
ತುಂಡಿಕಾ	34-50
ತುನ್ನ	126-82
ತುನ್ನವಾಯ	97-436
ತುಂದಿ	100-456
ತುಂದಿಳ	99-454
ತುಂದ	85-361
ತುಮುಲ	23-138
ತುಂಬೀ	35-56
ತುರಗ	72-282
ತುರಂಗ	72-282
ತುರಂಗ ಸಿಂಹಶೀತಾಂಶುಯಮ	140-67

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪ್ರು.-ಶ್ಲೋ.
ತುರಂಗಮ	72-282
ತುರಾಸಾಹ್	10-53
ತುರೀಯವರ್ಣ	65-238
ತುಲಾಕೋಟಿ	92-407
ತುಲ್ಯ	115-9
ತುವರ	127-86
ತುವರೀ	96-430
ತುಷಾಗ್ನಿ	138-41
ತುಷಾರ	107-28
ತು(ಶು)ಷೋದಕ	53-163
ತುಹಿನ	107-28
ತೂಣ	76-311
ತೂಣೀ	76-311
ತೂಣೀರ	76-311
ತೂಬರ	46-123
ತೂರ್ಣ	58-198; 116-12
ತೂಲಕ	34-49
ತೂಷ್ಣೀಂ	142-94
ತೃಟ್	60-208
ತೃಣಧಾನ್ಯ	96-430
ತೃಣರಾಜ	32-39
ತೃತೀಯಾ ಪ್ರಕೃತಿ	71-276
ತೃಪ್ತಿ	54-171
ತೃಪ್ತಿರ್ಯಸ್ಯ ನ ಜಾಯತೇ	58-195
ತೃಷಕ	60-208
ತೃಷಿತ	59-207
ತೃಷ್ಣಾ	60-208; 209
ತೇಜಸ್	120-38; 133-12
ತೇಜಿತ	78-320
ತೇಷಾಂ ಮುಖಂ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಾದಿ ಭೇದತಃ	77-315
ತೈಲೀನ	27-8
ತೋಕ	82-343
ತೋತ್ರ	94-423

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ತೋಯ	107-62
ತೋಯಧಿ	107-30
ತೋಯಾಶಯ	110-48
ತೋರಣ	50-146
ತ್ಯಕ್ತ	118-29
ತ್ಯಕ್ತಾಗ್ನಿ (ದ್ವಿಜ)	67-250
ತ್ರಪಾ	93-413
ತ್ರಯಿಾ	3-8
ತಯಿಾತನು	7-37
ತ್ರಯೋವೇದಾಃ	3-8
ತ್ರಸ್ತ	58-199
ತ್ರಾಸ	120-40; 134-22
ತ್ರಿಕಂಟಕ	33-48
ತ್ರಿಕಟು	101-463
ತ್ರಿಕಸ್ಥಾನ	84-358
ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿನ್	68-258
ತ್ರಿಕಾಲವಿತ್	15-86
ತ್ರಿಣಯನ	3-11
ತ್ರಿತಯ	16-93
ತ್ರಿದಶದೀರ್ಘಿಕಾ	111-51
ತ್ರಿದಶ	2-4
ತ್ರಿದಶಾಚಾರ್ಯ	9-47
ತ್ರಿದಶಾಲಯ	22-2(ಟಿ)
ತ್ರಿದಶಾವಾಸ	2-3
ತ್ರಿದಶಾಹಾರ	22-133
ತ್ರಿದಿವ	2-3
ತ್ರಿಪತ್ರಕ	33-44
ತ್ರಿಪಥಗಾ	111-51
ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ	3-11
ತ್ರಿಫಳಾ	100-464
ತ್ರಿಯಾಮಾ	18-107
ತ್ರಿಲಿಂಗ	106-20
ತ್ರಿಲೋಕೇಶ	15-86
ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸದ್	2-4

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪ	2-3
ತ್ರುಟಿ	114-3
ತ್ರೇತಾ	131-3
ತ್ರೋಟಿ	40-87
ತ್ರ್ಯೂಷಣ	101-463
ತ್ವಕ್	30-29; 104-8
ತ್ವಕ್ಸಾರ	34-51
ತ್ವಚಿಸಾರ	34-51
ತ್ವರಿತ	58-198; 61-215 116-12
ತ್ವಷ್ಟೃ	15-84; 96-433
ತ್ವಾಷ್ಟ್ರ	139-57
ತ್ವಿಷ್	12-65
ತ್ಸರು	11-56; 78-319

ದ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ದಂಶನ	76-305
ದಂಶಿತ	76-306
ದಂಷ್ಟ್ರಾ	106-20
ದಂಷ್ಟ್ರಿ	38-73
ದಕ್ಷ	55-180; 139-46
ದಕ್ಷಾಧ್ವರಧ್ವಂಸಕ	3-11
ದಕ್ಷಿಣ	63-230, 124-71
ದಕ್ಷಿಣಾ	17-101
ದಕ್ಷಿಣಾಶಾಪತಿ	13-72
ದಕ್ಷಿಣಾಸ್ಥ	74-294
ದಂಡ	68-257; 78-322; 120-41; 137-36
ದಂಡಕ	23-142
ದಂಡಧರ	13-72
ದಂಡಾಸನ	77-313
ದಂಡಾಹತ	46-120
ದಂಡಿ	70-270
ದಂಡೋತ್ಪಳ	33-46
ದಂತ	87-373

K:392

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ದಂತಚ್ಛದ	86-370
ದತ್ತಸರ್ವಸ್ವದಕ್ಷಿಣ	69-264
ದದ್ರುಘ್ನ	101-465
ದದ್ರುಣ	99-453
ದದ್ರುರೋಗಿ	99-453
ದಧಿಮಂಡ	53-166
ದಧಿಸಕ್ತು	53-166
ದಧಿಸಾರ	46-119
ದಧ್ನಾಸಂಸ್ಕೃತಂ	54-167
ದಧ್ಯಘನ	46-120
ದಂತಮೂಲ	37-70
ದಂತವಾಸಸ್	86-370
ದಂದಶೂಕ	105-18
ದಭ್ರ	114-3
ದಮುನ	137-36
ದಮುನಸ್	12-63
ದಮ್ಯ	44-109
ದಂಪತೀ	20-120
ದಂಭ	122-56; 131-5
ದಂಭೋಳಿ	11-56
ದಯಾ	120-39
ದಯಿತ	60-212
ದಯಿತಾ	79-328
ದರ	103-2; 120-40
ದರಪಕ್ವ	96-431
ದರಿತ	58-199
ದರಿದ್ರ	57-193
ದರೀ	28-13
ದರ್ದುರ	109-40
ದರ್ಪ	119-37
ದರ್ಪಕ	7-34
ದರ್ಪಣ	91-401
ದರ್ಭ	32-37; 133-16; 137-36

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ದರ್ವೀ	52-157
ದರ್ವೀಕರ	105-18
ದರ್ಶನ	93-412; 141-73
ದವ	13-70; 133-13
ದವಥು	98-447
ದಶನ	87-373
ದಶಬಲ	15-85
ದಶಾ	90-367; 133-13
ದಸ್ಯು	56-183
ದ(ಸ್ರೌ)ಸ್ರ	15-84
ದಹನ	12-62
ದಹನೋಪಳ	29-22
ದಳ	31-31
ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ	4-16
ದಾಕ್ಷಾಯಣೀರಮಣ	8-43
ದಾಕ್ಷಾಯಣ್ಯಃ	10-51
ದಾಂಡಾಜನಿಕ	58-194
ದಾತ್ಯೂಹ	42-96
ದಾತ್ರ	94-423
ದಾಧಿಕ	54-197
ದಾನ	36-64; 69-265; 94-423; 139-55
ದಾನವ	2-5
ದಾಂತ	66-245
ದಾಮ	46-122
ದಾಮನೀ	46-122
ದಾಮೋದರ	5-24
ದಾಯ	139-55
ದಾಯಾದ	139-47
ದಾರ	81-340; 135-24
ದಾರಕ	83-349
ದಾರದ	106-24
ದಾ(ಧಾ)ರಾ	93-411
ದಾರುಣ	117-20

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ದಾರುಹಸ್ತಕ	52–157
ದಾರ್ವಾಘಾಟ	41–91; 132–9
ದಾವ	13–70; 133–13
ದಾಶ	97–440
ದಾಶಾರ್ಹ	5–23
ದಾಸ	60–210
ದಾಸೀ	81–338
ದಾಸೀಸುತ	82–347
ದಾಸೇರಕ	47-124; 60–210
ದಿಕ್	17–100
ದಿಗ್ವಾಸಸ್	57–189
ದಿತಿ	20–119
ದಿಧಿಷೂ	810–331
ದಿನ	18–106
ದಿನಕರ	7–35
ದಿನಕರಾತ್ಮಜಾ	111–52
ದಿನಮಣಿ	7–35
ದಿಭಿ	11–57
ದಿವಸ	18–106
ದಿವಸಮುಖ	19–111
ದಿವಸ್ಪತಿ	10–54
ದಿವಾ	18–106
ದಿವಾಕೀರ್ತಿ	76–435; 136–28
ದಿವ್ಯಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ	139–51
ದಿಷ್ಟ	18–105
ದಿಷ್ಟ್ಯಾ (ಅವ್ಯ)	141–83
ದೀಕ್ಷಿತ	69–266
ದೀಧಿತಿ	7–38
ದೀದಿವಿ	53–164
ದೀನ	57–192
ದೀಪ್ತಿ	7–38; 12–65; 77–315
ದೀರ್ಘ	124–66
ದೀರ್ಘಕಾಲ	141–84
ದೀರ್ಘದೃಷ್ಟಿ	62–221

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ದೀರ್ಘನಿದ್ರಾ	103–6
ದೀರ್ಘಪೃಷ್ಠ	105–19
ದೀರ್ಘಸೂತ್ರೀ(ತ್ರಃ)	63–228
ದೀರ್ಘಿಕಾ	111–54
ದುಂದುಭಿ	17–98
ದುಃಖ	103–4
ದುಃಖನಿಷೇಧ	139–45
ದುಃಖಭಾವನ	141–86
ದುಕೂಲ	90–395
ದುಗ್ಧ	46–119
ದುಗ್ಧಿಕಾ	35–56
ದುರಾಚಾರ	67–250
ದುರಿತ	103–5
ದುರೋದರ	64–234
ದುರ್ಗ	35–57; 48–130
ದುರ್ಗತ	57–193
ದುರ್ಗತಿ	103–3
ದುರ್ಗಮಾರ್ಗ	136–30
ದುರ್ಗಾ	4–16
ದುರ್ಜನ	57–191
ದುರ್ದಿನ	11–59
ದುರ್ಮುಖ	62–222
ದುರ್ವಿಧ	57–193
ದುರ್ವಿನೀತಾಶ್ವ	72–286
ದುಶ್ಚರ್ಮಾ	136–31
ದುಶ್ಚ್ಯವನ	10–52
ದುಷ್ಕೃತ	103–5
ದುಷ್ಟಗಜ	38–72
ದುಸ್ಸ್ಥ	57–193
ದುಹಿತುಃಪತಿ	83–351
ದುಹಿತೃ	83–351
ದೂತೀ	81–337
ದೂರ	115–8
ದೂರಾರ್ಥಾನರ್ಥಸಂದರ್ಶೀ	62–221

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ದೂರ್ವಾ	32-38
ದೂಷ್ಯ	74-297
ದೃಕ್ಶ್ರುತಿ	105-18
ದೃಗ್ವೃಷ್ಟಿದೀಧಿತಿಸ್ವರ್ಗ ವಜ್ರವಾಗ್ಬಾಣವಾರಿ	140-65
ದೃತ (ದ್ರುತ)	46–121
ದೃಢ	57-187; 119-33
ದೃಶ್	86-365
ದೃಷತ್	28-14
ದೃಷ್ಟಿ	86-365; 93-412
ದೃಷ್ಟಿವಿಕ್ಷೇಪ	93—413
ದೇವ	2-4; 25-154
ದೇವಖಾತ	111-53
ದೇವಚಿಕಿತ್ಸಕ (ಕೌ)	15-84
ದೇವಚ್ಛಂದ	92-408
ದೇವತಾ	2-4; 136-28
ದೇವತಾಮಾತೃ	4-17
ದೇವತಾಯತನ	138-42
ದೇವಯೋನಿ	15-87; 140-70
ದೇವರಥ	73-292
ದೇವತಾನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ	49-138
ದೇವಮಾತೃಕ	27-6
ದೇವವರ್ಧಕಿ	15-84
ದೇವಾನಾಂಅಬ್ದೇನ	19-115
ದೇವಾನಾಮನ್ಯೇಷಾಂ	43-138
ದೇವಾರ್ಥ	73-292
ದೇವಾಶ್ವ	11-61
ದೇವೀ	17-98
ದೇಶ	47-129
ದೇಶಪರ್ವತ	139-49
ದೇಹ	84-356
ದೇಹಳೀ	50-147
ದೇಹಾವಯವ ಮಾಸಾರ್ಧ ಪತತ್ರಗೃಹಭಿತ್ತಿ	140-60
ದೈತೇಯ	2-5

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ದೈತ್ಯ	2-5
ದೈತ್ಯಗುರು	9-48
ದೈತ್ಯಾರಿ	5-23
ದೈನ್ಯ	139-57
ದೈವಜ್ಞ	67-249
ದೈವತಮ್	2-4
ದೈವಪರ	62-222
ದೈವೀಯಯುಗಸಹಸ್ರಾಭ್ಯಾಂ	19-115
ದೋರ್ಮಧ್ಯ	125-76
ದೋಷ್	86-368
ದೋಷ	127-86; 137-34
ದೋಷಗ್ರಾಹೀ	57-191
ದೋಷಜ್ಞ	55-177; 100-458
ದೋಷಾ	18-107
ದೋಹಳ	82-344
ದೌವಾರಿಕ	70-270
ದೌಹಿತ್ರ	83-351
ದೌಹೃದ	82-344
ದ್ಯಾವಾಭೂಮೀ	20-121
ದ್ಯು	18-106; 22-136
ದ್ಯುತಿ	7-38; 12-65
ದ್ಯುಮಣಿ	7-36
ದ್ಯುಮ್ನ	14-80; 120.38
ದ್ಯೂತ	64-234
ದ್ಯೂತಕಾರ	64-234
ದ್ಯೂತಕಾರಕ	64-234
ದ್ಯೂತವಿಶೇಷ	140-63
ದ್ಯೂತಾಕ್ಷಸಾರಿಫಲಕ	139-56
ದ್ಯೋತನ	93-412
ದ್ಯೌ	2-3; 22-136
ದ್ರಪ್ಸ	46-120
ದ್ರವ	71-278
ದ್ರವಿಣ	14-80; 141-77
ದ್ರವ್ಯ	14-80; 139-55

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ದ್ರವ್ಯಂ ಅಪಹೃತಂ	56-184
ದ್ರಾಕ್	116-12
ದ್ರಾಕ್ ಭೃತಕ	107-27
ದ್ರಾಕ್ಷಾ	32-40
ದ್ರು	29-23
ದ್ರುಘಣ	78-321
ದ್ರುಣಾ	76-310
ದ್ರುತ	106-23; 116-12
ದ್ರುಹಿಣ	2-7
ದ್ರುಮ	29-23
ದ್ರೋಣ	41-93
ದ್ರೋಣದುಘಾ	45-116
ದ್ರೋಹ	127-86
ದ್ವಂದ್ವ	75-299; 116-15
ದ್ವಯ	116-15
ದ್ವಾದಶಾತ್ಮ್	7-37
ದ್ವಾಪರ	131-3
ದ್ವಾರ್	50-145
ದ್ವಾರ	50-145; 123-65; 131-2
ದ್ವಾರಪಾಳ	70-270
ದ್ವಾಸ್ಸ್ಥ	70-270
ದ್ವಿಜ	87-373; 40-85; 65-237
ದ್ವಿಜನ್ಮ್	65-237
ದ್ವಿಜರಾಜ	8-43
ದ್ವಿಜಾತಯಸ್ತ್ರಯೋವರ್ಣಾಃ	65-238
ದ್ವಿಜಾಧಮ	67-251
ದ್ವಿಜಿಹ್ವ	57-191
ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ	65-237
ದ್ವಿತಯ	116-15
ದ್ವಿತೀಯವಯಸ್	79-330
ದ್ವಿತೀಯಾ	133-16
ದ್ವಿತ್ವ (ಪಶ್ವೋಃ)	47-128
ದ್ವಿಪ	36-61
ದ್ವಿಮುಖ	106-21

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು. – ಶ್ಲೋ.
ದ್ವಿರದ	36-61
ದ್ವಿರದಕರಾಗ್ರ	140-69
ದ್ವಿರಸನ	105-18
ದ್ವಿರೇಫ	43-101
ದ್ವಿಸೀತ್ಯ	94-422
ದ್ವಿಷದ್	75-302
ದ್ವೀಪ	110-48
ದ್ವೀಪವತೀ	110-44
ದ್ವೀಪಿ್	38-73
ದ್ವೇಷ	136-29
ದ್ವೇಷಿ್	75-302
ದ್ವೇಷ್ಯ	60-211
ದ್ವೈಗುಣಿಕ	93-417
ದ್ವೈಪಾಯನ	68-259

ಧ

ಧನ	14–80; 44–107;
	140–64
ಧನದ	14–78; 17–100
ಧನವತ್	59–201; 61–214
ಧನವತಾಮುಸ್ಯೇಷಾಂ	49–138
ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷ	14–78
ಧನಾಯಾ	60–209
ಧನಿ್	14-79; 59–201
ಧನಿಷ್ಠಾ	10-51
ಧನು(ಸ್)	20–119; 76–310
ಧನೇಶ್ವರ	59–201(ಟಿ)
ಧನ್ವ್	26–3; 76–310
ಧನಂಜಯ	12.64
ಧಮನೀ	85–362
ಧಮ್ಮಿಲ್ಲ	87–376
ಧರ	27–11
ಧರಣಿಧರ	5 – 23
ಧರಣೀ	26–(1–2)

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಧರಾ	26–(1–2)
ಧರಾತ್ಮಜ	9–46
ಧರಿತ್ರೀ	26–(1–2)
ಧರ್ಮ್	21–125; 129–97
ಧರ್ಮ್ಚಿಂತಾ	127–85
ಧರ್ಮ್ಧ್ವ(ಜೀ)ಜಃ	67–251
ಧರ್ಮ್ರಾಜ	13–72
ಧರ್ಷಿಣೀ	81–342
ಧವ	82–343; 135–26
ಧವಳ	121–47
ಧಾತಾ	2—6
ಧಾತು	28–16; 104–10;
	141-68, 72
ಧಾತ್ರೀ	26–(1-2); 84–353
	101–464
ಧಾನಾ	96–431
ಧಾನ್ಯಕ	101–463
ಧಾನ್ಯಕೋಷ್ಠಕ	52–157
ಧಾನ್ಯಶೀರ್ಷಕ	95—425
ಧಾನ್ಯಶೂಕ	95–425
ಧಾನ್ಯಾಮ್ಲ	53–163
ಧಾಮ	8–39; 49–136;
	133–12
ಧಾರಾ	110–47
ಧಾರಾಗ್ರ	77–315
ಧಾರಾಗ್ರಂಮುಖಂ	77—315
ಧಾರಾಧರ	11–58
ಧಾರಾಸಂಪಾತ	11 – 59
ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ	42–99
ಧಿಷಣ	9 – 47
ಧಿಷಣಾ	55–179
ಧಿಷ್ಣ್ಯ	9-48; 10-51; 49—136
ಧೀ	55—179
ಧೀಮತ್	55–177

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಧೀರ	55–177
ಧೀವರ	97—440
ಧುನೀ	110-43
ಧುರಂವಹತಿಯಃ	44-110
ಧುರ್ಯ್	44-110
ಧೂಮಕೇತು	139-51
ಧೂಮಧ್ವಜ	12-62
ಧೂಮಯೋನಿ	11-58
ಧೂಮಸಂಹತಿ	12-66
ಧೂಮಳ	122-52
ಧೂಮ್ಯಾ	12-66
ಧೂಮ್ಯಾಟ	42-95
ಧೂಮ್ರ	122- 52
ಧೂರ್ಜಟಿ	3-12
ಧೂರ್ತ	58-194
ಧೂಸರ	122-52
ಧೂಳೀ	73-289
ಧೃತಿ	126-79
ಧೃಷ್ಟ	61-216
ಧೇನು	45-115
ಧೇನುಕಾ	133-13
ಧೋರಣ	74-295
ಧೌತ	68-254; 78-320;
	90-397
ಧೌತಕೌಶೇಯ	90-395
ಧೌರೇಯ	44-110
ಧ್ರುವ	21-125
ಧ್ರುವಕ	74-297
ಧ್ವಜ	75-304
ಧ್ವಜಲಕ್ಷ್ಮತುರಂಗ	140-66
ಧ್ವಜಿನೀ	75-303
ಧ್ವಸ್ತ	23-141
ಧ್ವಾಂಕ್ಷ	41-92; 134-21
ಧ್ವಾಂಕ್ಷಾರಾತಿ	41-93

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಧ್ವಾನ	23-137
ಧ್ವಾಂತ	18-110
ನ	
ನಕುಲ	136-30
ನಕ್ತ	18-107
ನಕ್ತಂಚರ	13-73
ನಕ್ತಮಾಲ	33-45
ನಕ್ರ	108-34
ನಕ್ಷತ್ರ	10-51
ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಾ	92-409
ನಕ್ಷುದ್ರ	99 453
ನಖ	84-357
ನಖರ	84.357
ನಖರಾಯುಧ	36-61
ನಗ	27-11; 29-23
ನಗರ	48-130
ನಗರೀ	10-55; 15; 83; 48-130
ನಗೌಕಸ್	40-85
ನಗ್ನಾ	79-329
ನಗ್ನಾಟ	57-189
ನಗ್ನಿಕಾ	79-330
ನಟ	97-438
ನಟೀ	97-438
ನಡ್ವಳ	26-4
ನತ	116-11; 125-75
ನದ	110-44
ನದೀ	110-43
ನದೀಮಾತೃಕ	27-6
ನದ್ಧ	56-185
ನದ್ಯೋಃ ಸಂಗಮ	110-47
ನದೀಸುತ	82-347
ನಧ್ರೀ	98-442

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ನನು	142-95
ನಂದಕ	6-27
ನಂದನ	10-55
ನಂದಿಕೇಶ್ವರ	4-14
ನಂದ್ಯಾವರ್ತ	51-150; 109-37; 135-26
ನಪುಂಸಕ	71-276
ನಪ್ತೃ	83-351
ನಭಸ್	19-114; 242-136
ನಭಸ್ಯ	19-114
ನಭಸ್ವತ್	14-76
ನಮಸ್ಯಾ	128-91
ನಮ್ರ	125-75
ನಯನ	86-365
ನಯನಗತ	86-370
ನಯನಚ್ಛದ	132-6
ನಯನಜಲ	86-365
ನಯನಮಧ್ಯತಾರಾ	86-366
ನಯನಾದಿ	140-63
ನಯನೋಪಾಂತ	86-366
ನರ	55-176; 71-275
ನರಕ	103-3
ನರಕರಿತುರಂಗ	135-25
ನರದೇವ	69-267
ನರವಾಹನ	14-79
ನರೇಂದ್ರ	139-51
ನರ್ಮ	71-278
ನರ್ಮದಾ	111-52
ನವ	118-26
ನವಂವಾಸಸ್	90-396
ನವ	16-92
ನವನೀತ	46-119
ನವಪ್ರಸೂತಾ	45-114
ನವಮಾಲಿಕಾ	35-54

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು. ಶ್ಲೋ.
ನವೀನ	118-26
ನವ್ಯ	118-26
ನಶ್ಯತ್ಪ್ರಸೂತಿ	80-334
ನಷ್ಟ	79-325
ನಸ್ತಿತ	44-112
ನಸ್ಯೋತ	44-112
ನಳಕೂಬರ	15-83
ನಳಮೀನ	108-36
ನಳಸಂಯುತ	26-4
ನಳಿಕ	104-12
ನಳಿನ	112-57
ನಳಿನೀ	112-60
ನಾ	55-176
ನಾಕ	2-3; 133-15
ನಾಕು	106-22
ನಾಗ	105-18; 132-11
ನಾಗಕೇಸರ	34-53
ನಾಗರ	101-461
ನಾಗಲೋಕ	103-1
ನಾಗವಲ್ಲೀ	33–47
ನಾಡಿಂಧಮ	96-434
ನಾಟ್ಯ	16-92, 93
ನಾಡೀಸ್ವರ್ಗಕ್ಷಿತಿ	139-57
ನಾದ	23-137
ನಾದೇಯ	82-347
ನಾನಾ	142-95
ನಾಪಿತ	96-435
ನಾಭಿ	73-293
ನಾಮ	25-151
ನಾಮಧೇಯ	25-151
ನಾಮಾಭ್ಯುಪಗಮಾದಿ	142-97
ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣಪೂರ್ವಕ	47-128
ನಾಯಕ	57-188; 92-410
ನಾರಕ	103-3
ನಾರಾಚ	77-313

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ನಾರಾಯಣ	5-25
ನಾರೀ	79-327
ನಾವಾತಾರ್ಯ	107-27
ನಾವಾರೋಹ	65-236
ನಾವಿಕ	65-236
ನಾವ್ಯ	107-27
ನಾಶ	103-6
ನಾಸತ್ಯ (ತ್ಯೌ)	15-84
ನಾಸಾ	86-367
ನಾಸಿಕಾ	86-367
ನಾಹಳ	98-445
ನಾಳ	95-425
ನಾಳೀಪತ್ರ	129-98
ನಿಯುತ	15-87
ನಿಕರ	114-1
ನಿಕಷಾ	20-119; 142-90
ನಿಕಾಯ	114-1
ನಿಕಾಯ್ಯ	49-136
ನಿಕಾರ	117-19
ನಿಕುರುಂಬ	114-1
ನಿಕೃತಿ	122-56
ನಿಕೃಷ್ಟ	56-182
ನಿಕೇತನ	49-136
ನಿಕ್ಷೇಪ	14-82
ನಿಖಿಳ	118-28
ನಿಗಮ	43-105; 48-130; 132-10; 136-29
ನಿಗಳ	37-70
ನಿಘ	53-161
ನಿಘ್ನ	56-186
ನಿಚಿತ	116-17
ನಿಚುಲ	32-42
ನಿಚೋಳಕ	91-398
ನಿತಂಬ	27-12; 84-358

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ನಿತಂಬಿನೀ	79-328
ನಿತಾಂತ	119-33
ನಿತ್ಯ	21-125; 116-13
ನಿತ್ಯತ್ವ	142-98
ನಿಂದಾ	24-147; 142.89
ನಿದಾಘ	8-40; 20-116
ನಿದಾನ	100—458; 137—38
ನಿದಿಗ್ಧಿಕಾ	101—465
ನಿಧನ	103—6
ನಿಧಿ	14—82
ನಿಧುವನ	93—415
ನಿಧ್ಯಾನ	93—412
ನಿಪಾನ	113—62
ನಿಬರೀಸ	119 – 33
ನಿಬರ್ಹಣ	78—323
ನಿಬಿಡ	119—33
ನಿಭ	117—24
ನಿಭಾಳನ	93—412
ನಿಮಿತ್ತ	77—314
ನಿಮೀಲನ	103—6
ನಿಮೇಷಾದಿ	141—80
ನಿಮ್ನ	103—2
ನಿಮ್ನಗಾ	110—43
ನಿಯಂತೃ	74—294
ನಿಯತ	118—25
ನಿಯತಿ	15—87
ನಿಯಮುಸ್ಥಿತಿ	128—91
ನಿರಂತರ	119—32
ನಿರಯ	103—3
ನಿರರ್ಥಕ	127—89
ನಿರವಗ್ರಹ	62—224
ನಿರಸನ	78—323
ನಿರಸ್ತ	23-141; 117-18
ನಿರಾಕೃತ	117—18

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ನಿರಾಕೃತಿ	67—251
ನಿರ್ಗ್ರಂಥ	57—189
ನಿರ್ಗ್ರಂಥನ	78—324
ನಿರ್ಗತಾಜ್ವಾಲಾ	12—67
ನಿರ್ಗುಂಡೀ	33—47
ನಿರ್ಜರ	2—4
ನಿರ್ಝರ	27—12
ನಿರ್ಝರಿಣೀ	110—43
ನಿರ್ಣೇಜಕ	96—439
ನಿರ್ದಿಷ್ಟ	117-24
ನಿರ್ರಿಕ್ತ	68—254
ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತ	127-89
ನಿರ್ಮಂಥ ಕಾಷ್ಠ	69—261
ನಿರ್ಮೋಕ	106—22
ನಿರ್ಯಂತ್ರಣ	129—97
ನಿರ್ಯಾಣ	36—64
ನಿರ್ಯಾ(ಗ)ಮ	108—33
ನಿರ್ಯಾಸ	140— 72
ನಿರ್ಲಯನೀ	106—22
ನಿರ್ವಾಣ	21—124
ನಿರ್ವಾಣನಾಥ	15—86
ನಿರ್ವಾದ	24—147
ನಿರ್ವಾಪ(ರ್ಷ)ಣ	78—324
ನಿರ್ವಾರ್ಷಣ	69—265
ನಿರ್ವಾಸನ	78—324
ನಿರ್ವೀರ್ಯ	80—332
ನಿರ್ವೇದ	124—69
ನಿರ್ವೇಶ	124—70
ನಿರ್ವ್ಯಥನ	103—2
ನಿಲಯ	49—136
ನಿವಸನ	49-137; 90-392
ನಿವಹ	114—1
ನಿವಾಪ	105—17
ನಿವೀತ	67—253
ನಿವೃತ್ತೇಂದ್ರಿಯಲೌಲ್ಯ	66 – 245

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ನಿವೃತ(ತ್ತ)	118—27
ನಿವೇಶ	74—298
ನಿವೇಶನ	49—136
ನಿಸ್ತಲ	124—68
ನಿಸ್ಸರಣ	48—134
ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶ	78—318
ನಿಹಿತ	123— 62
ನಿಶಮನ	93—412
ನಿಶರಣ	78—323
ನಿಶಾ	18 – 107
ನಿಶಾಟನ	41—93
ನಿಶಾಂತ	49—136
ನಿಶಾತ	78—320
ನಿಶಿತ	78—320
ನಿಶೀಥ	18—109
ನಿಶೀಥಿನೀ	18—107
ನಿಶೀಥಿನೀನಾಥ	3—48
ನಿಶುಂಭನ	78—323
ನಿಶ್ಚಿತ	118—25
ನಿಶ್ರೇಣಿ	50—146
ನಿಶ್ಯಲಾಕ	117 – 23
ನಿಶ್ಯಾತ್ಯ	127-85
ನಿಶ್ಯೇಷ	127-85
ನಿಶ್ಶ್ರೇಯಸ	21-124
ನಿಷಂಗ	76—311
ನಿಷದ್ವರ	112—56
ನಿಷಾದ	98—444
ನಿಷಾದಿ	38-72; 65-236
ನಿಷ್ಕ	29 – 19
ನಿಷ್ಕಳಾ	30—333
ನಿಷ್ಕುಟ	30-28; 136-30
ನಿಷ್ಠ್ಯೂತ	98—445
ನಿಷ್ಠಾ	140—64
ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತ	103 – 6

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ನಿಷ್ಠಾನ	53—166
ನಿಷ್ಣಾತ	55—180
ನಿಷ್ಪಾವಕ	96—430
ನೀಚ	57—191
ನೀಚಕೀ	44—112
ನೀಡ	40—87
ನೀಡಜ	40—85
ನೀರ	107—26
ನೀಲಂಗು	105—14
ನೀಲಕಂಠ	41—90
ನೀಗ್ರೀವ	3—12
ನೀಲಲೋಹಿತ	4—13
ನೀಲಾಂಬರ	6—29
ನೀಲೀ	34—52
ನೀಲೀರಾಗ	61—219
ನೀವಾರ	96—430
ನೀವೀ	90-393; 137-37
ನೀವೃತ್	47-129
ನೀವ್ರ	51-148
ನೀಹಾರ	107—28
ನೀಳ	121 – 49
ನೀಳಿಕಾ	113—61
ನೀಳೋತ್ಪಳ	112—59
ನು	142—91
ನುತಿ	24—144
ನುನ್ನ	126—82
ನೂತನ	118—26
ನೂತ್ನ	118—26
ನೂನಂ	142—90
ನೂಪುರ	92—407
ನೃತ್ಯ	16—93
ನೃಪ	69—267
ನೃಪವಾಚಕ (ವಾರ್ತಿಕ)	139—51
ನೃಪತೇಸ್ಸಭಾ	128—93

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ನೃಶಂಸ	61—217
ನೇತಾ	57—188
ನೇತ್ರ	86-365; 135-23
ನೇಪಥ್ಯ	89—385
ನೇಮ	118-28
ನೇಮಿ	73-293; 113-62
ನೈಋತ	13-73; 17-100
ನೈಗಮ	93—417
ನೈಚಿಕೀ	45—116
ನ್ಯಂಕು	39—77
ನ್ಯಕ್ಷ	127—85
ನ್ಯಂಚಿತ	126—83
ನ್ಯಗ್ರೋಧ	32—43
ನ್ಯಸ್ತ	123—62
ನ್ಯಾಯಾಧ್ಯಕ್ಷ	71—275
ನ್ಯಾಯ್ಯ	123—61
ನ್ಯುಬ್ಜ	63—230
ಪ	
ಪಕ್ಕಣ	43-106
ಪಕ್ಷ್ಮ	46—121
ಪಕ್ಷ	9-50; 40-86; 87-377; 140-60
ಪಕ್ಷ(ಕ್ಷ್ಯ)	64—235
ಪಕ್ಷತಿ	40—86
ಪಕ್ಷಮೂಲ	40—86
ಪಕ್ಷಿಜಾತಿ	42—100
ಪಕ್ಷಿನ್	40—85
ಪಕ್ಷ್ಮಲ	86—370
ಪಂಕ್ತಿ	119—36
ಪಂಕ	112—56
ಪಂಕಜ	112—58
ಪಂಗು	9-48; 100-456
ಪಂಚಜನ	55—176
ಪಂಚಜನೀನ	60—213
ಪಂಚಶಾಖ	84—357

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪಂಚೇಷು	7—33
ಪಂಚತ್ವ	103—6
ಪಂಚಾನನ	36—61
ಪಟಕುಟೀ	74—297
ಪಟಚ್ಚರ	90—396
ಪಟಚ್ಚ್ಯಾರ	56 - 185
ಪಟಲಾಂತ	51—148
ಪಟಹ	17—97
ಪಟಹರವ	139—52
ಪಟಳ	114—2
ಪಟ್ಟಿಶಕ	78—323
ಪಟು	8—40
ಪಟೋಳೀ	34—49
ಪಣವ	17—97
ಪಣ್ಯ	50-141
ಪಣ್ಯಾಂಗನಾ	80- 336
ಪಣ್ಯಾಜೀವ	93-417
ಪಂಡಿತ	55-177
ಪತಂಗ	7-35;40-84; 43-102
ಪತಗ	40-84
ಪತತ್	40-84
ಪತತ್ರ	40-86
ಪತತ್ರಿನ್	40-84
ಪತಾಕಾ	75-304
ಪತಾಕಿನೀ	75-303
ಪತಿ	82-343
ಪತಿತ	128-82
ಪತಿಪುತ್ರಾಭ್ಯಾಂರಹಿತಾ	80-332
ಪತಿಂವರಾ	79-329
ಪತಿಪತ್ನೀ	80-332
ಪತಿವ್ರತಾ	81-341
ಪತ್ತನ	48-130
ಪತ್ತಿ	74-296
ಪತ್ನೀ	81-340; 133-16

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪತ್ರ	31-31; 40-86; 74-295; 78-319; 90-395
ಪತ್ರಪಾಲೀ	77-314
ಪತ್ರರಥ	40-84
ಪತ್ರವಲ್ಲೀ	89-388
ಪತ್ರಿನ್	40-84; 77-312
ಪತ್ರೋರ್ಣ	90-395
ಪಥಾ(ಂ)ಶ್ಲೇಷಃ	48-134
ಪಥಿಕ	59-202
ಪಥಿನ್	43-105
ಪಥ್ಯಾ	101-464
ಪದವೀ	43-105
ಪದಾಜಿ	74-296
ಪದಾತಿ	74—296
ಪದಿಕ	74-296
ಪದ್ಧತಿ	43-105
ಪದ್ಮ	112-58; 135-26; 140-69
ಪದ್ಮಕ	37-66
ಪದ್ಮನಾಭ	5-22
ಪದ್ಮಭೂ	2-6
ಪದ್ಮರಾಗ	29-21
ಪದ್ಮವಾಸಸ್	6-32
ಪದ್ಮಾ	6-32
ಪದ್ಯ	96-432
ಪದ್ಯಾ	43-105
ಪನ್ನ	126-82
ಪನ್ನಗ	105-18
ಪಯಸ್	46-119; 107-26
ಪಯಸಾಂಭ್ರಮ	110-46
ಪಯೋಧರ	11-58; 87-372
ಪರ	75-301; 114-4; 115-8
ಪರಚ್ಛಂದ	56-186
ಪರಜಾತ	58-196

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪರತಂತ್ರ	56-186
ಪರಪಿಂಡಾದ	58-196
ಪರಪುಷ್ಟ	41-90
ಪರಭಾಗ	130-101
ಪರಮಾತ್ಮನ್	139-53
ಪರಮಾನ್ನ	53-165
ಪರಮೇಶ್ವರ	3-11
ಪರಮೇಷ್ಠಿನ್	2-6
ಪರವತ್	56-186
ಪರವಶ	56-186
ಪರಶು	78-320
ಪರಶುಧರ	4-19
ಪರಶ್ವಥ	78-320
ಪರಸ್ಪರಂ	119-35
ಪರಸ್ವಹರಣ	139-54
ಪರಾಕ್ರಮ	120-38
ಪರಾಗ	31-34; 135-23
ಪರಾಚೀನ	125-72
ಪರಾಧೀನ	56-186
ಪರಾನ್ನ	58-196
ಪರಾಭವ	117-19
ಪರಾಯಣ	58-197
ಪರಾಯತ್ತ	56-186
ಪರಾರ್ಧ್ಯ	115-5
ಪರಾಶರೀ	68-255
ಪರಾಸು	104-7
ಪರಾಸ್ಕಂದಿನ್	56-183
ಪರಿಕರ	51-151; 68-256
ಪರಿಕೂಟ	48-133
ಪರಿಕ್ರಮ	120-41
ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತ	118-27
ಪರಿಗ್ರಹ	51-151; 140-60
ಪರಿಖಾ	111-54
ಪರಿಘ	50-145; 78-321

K.392

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪರಿಘಾತನ	78-321
ಪರಿಚಯ	127-88
ಪರಿಚರ್ಯಾ	21-129
ಪರಿಚ್ಛದ	51-151; 132-10
ಪರಿಣತ	37-67; 138-39
ಪರಿಣಯನ	81-340
ಪರಿಣಾಹ	130-101
ಪರಿತಸ್	141-85
ಪರಿತಾಪ	98-447
ಪರಿದೇವನ	105-17
ಪರಿಧಾನಾಂಶುಕಗ್ರಂಥಿ	90-393
ಪರಿಧಾನ	90-392
ಪರಿಧಿ	8-41; 134-21
ಪರಿಪಂಥಿ	75-301
ಪರಿಪಣ	137-37
ಪರಿಪಾಟೀ	122-55
ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ	124-70
ಪರಿಪ್ಲವ	115-10
ಪರಿಬರ್ಹ	51-151
ಪರಿಭವ	117-19
ಪರಿಮಳ	14-77; 127-84
ಪರಿಮಾಣ	133-15
ಪರಿಮೋಷಿ	56-183
ಪರಿರಂಭಣ	93-414
ಪರಿವರ್ತ	20-117; 133-15
ಪರಿವಾದ	24-147
ಪರಿವಾದಿನೀ	16-96
ಪರಿವಾರ	51-151
ಪರಿವೃತ್ತಿ	94 419
ಪರಿವಿಷ್ಟ	118-27
ಪರಿವೃಢ	57-188
ಪರಿವೇಷ	8-41
ಪರಿವ್ರಜ್ಯಾ	128-91
ಪರಿಷತ್	123-60

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪರಿಷ್ಕಾರ	89-386
ಪರಿಷ್ವಂಗ	93-414
ಪರಿಸ್ಪಂದ	51-151
ಪರಿಸರ	43-104
ಪರಿಸರ್ಪ	120-41
ಪರಿಸ್ರುತ್	55-175
ಪರಿಸ್ರು(ಶು)ತಾ	55-174
ಪರಿಸ್ತೋಮ	51-153
ಪರಿಹಾಸ	71-278
ಪರಿಹೃತ	117-18
ಪರೀಕ್ಷಕ	64-235
ಪರೀಕ್ಷಣ	125-72
ಪರೀವಾಹ	112-55
ಪರೀಷ್ಟಿ	21-129
ಪರುಷ	129-98
ಪರುಸ್	31-35
ಪರೇತ	104-7
ಪರೈಧಿತ	58-196
ಪರ್ಜನ್ಯ	10-52
ಪರ್ಣ	31-31
ಪರ್ಯಂಕ	51-152; 68-256
ಪರ್ಯಂತ	43-104
ಪರ್ಯನುಯೋಗ	25-153
ಪರ್ಯಸ್ತಿಕ	68-256
ಪರ್ಯಾಣ	73-288
ಪರ್ಯಾಪ್ತ	54-171; 119-33; 131-3
ಪರ್ಯಾಯ	122-55
ಪರ್ಯಾಹಾರ	125-73
ಪರ್ಯುದಂಚನ	94-418
ಪರ್ವ	31-35
ಪರ್ವತ	27-11; 132-9
ಪರ್ವತಸೂರ್ಯ	139-50
ಪಲ	104-9

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪಲಲ	104-9
ಪಲಾಶ	31-31; 32-44
ಪಲಿಕ್ನೀ (ಪಲ್ಕಿನೀ)	46-118
ಪಲ್ಯಯಣಂ(ನಂ)	73-288
ಪಲ್ಲವ	31-31
ಪಲ್ಲವ(ವಿ)ಕ	109-37
ಪಲ್ಲವಿಕ	63-227
ಪಲ್ಲವಾಂಕುರ	30-30
ಪಲ್ವಲ	111-53
ಪವನ	14-75
ಪವನಾಶನ	105-18
ಪವನಾಶನಾಶ	6-31
ಪವಮಾನ	14-75
ಪವಿ	11-56
ಪವಿತ್ರ	22-132; 133-16
ಪಶು	39-81; 138-43; 140-65
ಪಶುಪತಿ	3-11
ಪಶೂನಾಂಬಂಧನಂ	46-122
ಪಶೂನಾಂಷಟ್ಕಸಂಖ್ಯಾ	47-128
ಪಶ್ಚಾತ್	117-22
ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ	119-31
ಪಶ್ಚಿಮೋಭಾಗಃ	87-374
ಪಶ್ಯತೋಯೋಹರತ್ಯರ್ಥಂ	56-184
ಪಶ್ಯತೋಹರ	56-184
ಪಳಗಂಡ	97-437
ಪಳಿತ	88-378
ಪಾಂಸು	73-289
ಪಾಂಸುಳಾ	81-342
ಪಾಕ	69-262, 83-348
ಪಾಕಶಾಸನ	10-54
ಪಾಕಸ್ಥಾನ	49-140
ಪಾಂಚಜನ್ಯ	6-27
ಪಾಂಚಾಳಿಕಾ	81-339
ಪಾಟಚ್ಚರ	56-185

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪಾಟಳ	121-48
ಪಾಠೀನ	108-36
ಪಾಣಿ	84-357; 88-383
ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ	81-341
ಪಾಣಿಜ	84-357
ಪಾಣಿಮುಕ್ತ	76-309
ಪಾಣಿಮೂಲ	88-379
ಪಾಂಡರ	121-47
ಪಾಂಡರಾಃಕೇಶಾಃ	88-378
ಪಾಂಡು	121-47
ಪಾಂಡುಭೂಮ(ಮಿ)	26-5
ಪಾಂಡುರ	121-47
ಪಾಂಡುರಂ ಕುಷ್ಠಂ	99-450
ಪಾಂಥ	59-202
ಪಾತಕ	103-5
ಪಾತಾಳ	103-1
ಪಾತಾಳನಿಲಯ	2-5
ಪಾತ್ರ	54-172; 69-261; 110-46; 141-73
ಪಾಥಸ್	107-26
ಪಾಥೇಯ	359-20
ಪಾದ	8-39; 25-154; 28-13; 30-29; 84-357
ಪಾದಕಟಕ	92-407
ಪಾದಚಾರಿ	74-296
ಪಾದಪ	29-23; 135-25
ಪಾದಬಂಧ	37-70
ಪಾದರಕ್ಷಣ	52-156
ಪಾದವಲ್ಮೀಕ	99-450
ಪಾದಾಗ್ರ	87-375
ಪಾದಾತ	74-296
ಪಾದಾತಕ	74-296
ಪಾದಾವರ್ತ	113-63
ಪಾದಿಕ	74-296
ಪಾದುಕಾ	52-156

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪಾದುಕಾಕಾರ	98-442
ಪಾನಗೋಷ್ಠೀ	54-173
ಪಾನೀಯ	107-26
ಪಾನೀಯಶಾಲಾ	50-142
ಪಾಪ	56-182; 103-5
ಪಾಪರ್ಧಿ	71-281
ಪಾಪಾಶುಭ	134-18
ಪಾಪ್ಮನ್	103-5
ಪಾಮನ್	98-448
ಪಾಮರ	57-193
ಪಾಯಸ	53-165
ಪಾಯು	85-359
ಪಾರ	110-45
ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ	140-62
ಪಾರಂಪರ್ಯ	67-248
ಪಾರದ	140-72
ಪಾರಸವ	28-17
ಪಾರಸೀಕ	72-285
ಪಾರಾಯಣ	66-247
ಪಾರಾವಾರ	107-30
ಪಾರಾಶರ್ಯ	68-259
ಪಾರಿಜಾತಕ	22-135
ಪಾರಿಪಂಥಿಕ	56-183
ಪಾರಿಪ್ಲವ	115-10
ಪಾರಿಭದ್ರಕ(ಜಾತಕ)	33-47
ಪಾರಿಯಾತ್ರಿಕ	73-291
ಪಾರಿವ್ರಾಜ	68-255
ಪಾರಿಶ(ರ)ಕ್ಷ(ಕ್ಷಿ)ಕ	68-255
ಪಾರಿಹಾರಿಕ	96-435
ಪಾರಿಹಾರ್ಯ	91-403
ಪಾರ್ಥಿವ	69-267
ಪಾರ್ವತೀ	4-15
ಪಾರ್ಶ್ವ	115-8
ಪಾರ್ಷ್ಣಿ	137-37

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪಾಲಕ್ಯ	27-10
ಪಾವಕ	12-62
ಪಾವನ	22–132
ಪಾಶ	87–377; 98–443
ಪಾಶಪಾಣಿ	13–74
ಪಾಷಾಣ	28–14
ಪಾಷಾಣಸಂಧಿ	28–13
ಪಾ(ಫಾ)ಳ	94–421
ಪಾಳಾಶ	121–49
ಪಾಳೀ	111–54
ಪಿಕ	41–90
ಪಿಂಗ	121–51
ಪಿಂಗಳ	121–50
ಪಿಚಂಡ	85–361
ಪಿಚಂಡಿಳ	99–454
ಪಿಚವ್ಯ	34–49
ಪಿಚು	34–49
ಪಿಚುಮಂದ	33–43
ಪಿಚುಲ	32–42
ಪಿಚ್ಛಿಲ	112–56
ಪಿಂಛ	40–86
ಪಿಂಜರ	122–52
ಪಿಟಕ	99-450
ಪಿಠರ	52–159
ಪಿಂಡ	84–356
ಪಿಂಡಿವಾಳ	78–322
ಪಿಂಡೀಶೂರ	60–212
ಪಿತಾಮಹ	2—7
ಪಿತೃ	83–350
ಪಿತೃತರ್ಪಣ	105–17
ಪಿತೃಪತಿ	13–71
ಪಿತೃವನ	105–16
ಪಿತ್ತ	99-451

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪಿಧಾನ	53–161
ಪಿನದ್ಧ	123–62
ಪಿನಾಕ	4–14
ಪಿನಾಕಿನ್	3–12
ಪಿಪಾಸಾ	60–208
ಪಿಪಾಸಿತ	59–207
ಪಿಪಾಸು	59–207
ಪಿಪ್ಪಲ	32–43
ಪಿಪ್ಪಲೀ	100–460
ಪಿಲ್ಲ	99–453
ಪಿಶಂಗ	121–51
ಪಿಶಾಚ	15–87
ಪಿಶಿತ	104–9
ಪಿಶುನ	57–191
ಪಿಹಿತ	122–58
ಪೀಠ	52–155
ಪೀಡಾ	103–4
ಪೀಡಿತ	126–82
ಪೀತ	121–50
ಪೀತರಕ್ತ	122–52
ಪೀತವಾಸಸ್	5–22
ಪೀತಸಾರ	33–46
ಪೀತಾ	34–52
ಪೀನ	57–187
ಪೀನಸ	99–451
ಪೀನೋಧ್ನೀ	45–116
ಪೀಯೂಷ	22–133; 46–119
ಪೀಯೂಷರುಚಿ	8-43
ಪೀಲು	138-43
ಪೀವರ	57-187
ಪೀವರಸ್ತನೀ	45–116
ಪೀವನ್	57-187
ಪುಂಶ್ಚಲೀ	81–342

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪುಂಖ	77–314
ಪುಂಜ	114–1
ಪುಂಡರೀಕ	18–104; 38–73
	112–58
ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ	5–25
ಪುಂಡ್ರ	89–387
ಪುಚ್ಛಮೂಲ	37–66
ಪುಟಭೇದ	111–49
ಪುಟಭೇದನ	48–130
ಪುಣ್ಯ	21–125; 22–132
ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ	141–73
ಪುಣ್ಯಜನ	131–4
ಪುಣ್ಯಜನೇಶ್ವರ	14–79
ಪುತ್ರ	15-83; 82-343
ಪುತ್ರವಧೂ	83–350
ಪುತ್ರಿಕಾ	81–339
ಪುತ್ರೀ	83–351
ಪುನರ್ನವ	84–357
ಪುನರ್ಭೂ	80–331
ಪುನ್ನಾಗ	35–55
ಪುಮಾನ್ (ಪುಂಸ್)	55–176
ಪುರ	48–130; 84–356
ಪುರಂಧ್ರೀ	79–327
ಪುರಸ್	117–22
ಪುರಂದರ	10–53
ಪುರದ್ವಾರ	48–133
ಪು(ರಾ)ರಂ	117–22
ಪುರಾಖ್ಯ	101—466
ಪುರಾಣ	118 – 26
ಪುರಾತನ	118 – 26
ಪುರೀ	48—130
ಪುರೀತತ್	104 – 13
ಪುರೀಷ	105 – 15

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪುರು	116-14
ಪುರುಷ	55-176
ಪುರುಷೋತ್ತಮ	6-26
ಪುರುಹೂತ	10-53
ಪುರೋಗ	115-5
ಪುರೋಧಸ್	70-272
ಪುರೋನ್ಯಸ್ತ	91-399
ಪುರೋಭಾಗಿನ್	57-191
ಪುರೋಹಿತ	70-272
ಪುಲ್ಕಸ	98-444
ಪುಷ್ಕರ	22-136; 37-66; 112-57; 140-69
ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷ	41-91
ಪುಷ್ಕರಿಣೀ	111-53
ಪುಷ್ಕಳ	116-16
ಪುಷ್ಟ	116-16
ಪುಷ್ಪ	31-32
ಪುಷ್ಪದಂತ	18-104; 20-120
ಪುಷ್ಪರಸ	102-467
ಪುಷ್ಪಲಿಹ	43-101
ಪುಷ್ಪವತೀ	80-334
ಪುಷ್ಪವಾಟೀ	36-60
ಪುಷ್ಪಧನ್ವ	7-34
ಪುಷ್ಪರಥ	73-292
ಪುಷ್ಪಕ	15-83
ಪುಷ್ಪಹೀನಾ	80-333
ಪುಷ್ಯ	10-51
ಪುಸ್ತಕರ್ಮ	97-437
ಪುಳಿಂದ	98-445; 111-50
ಪುಳಿನ	110-48
ಪೂಗ	33-47; 114-1
ಪೂಜಾ	21-128
ಪೂಜಿತ	63-229

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪೂಜ್ಯ	64-229
ಪೂಪ	53-164
ಪೂಪಳಿಕಾ	53-164
ಪೂರ್	48-130
ಪೂರ	110-46
ಪೂರುಷ	22-134; 55-176
ಪೂರ್ಣ	116-17
ಪೂರ್ವ	117-22
ಪೂರ್ವಜ	83-352
ಪೂರ್ವದಿಕ್ಪತಿ	10-53
ಪೂರ್ವದೇವ	2-5
ಪೂರ್ವರಂಗ	16-95
ಪೂರ್ವಾ	17-101
ಪೂರ್ಷ	7-35
ಪೃತನಾ	75-303
ಪೃತನಾಷಾಟ್	10-53
ಪೃಥಕ್	142-87
ಪೃಥಗ್ಜನ	57-193
ಪೃಥಾಕು	105-18
ಪೃಥಿವೀ	26-1, 2
ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ	140-68; 70
ಪೃಥು	116-14
ಪೃಥುಕ	83-348
ಪೃಥುರೋರ್ಮ	108-35
ಪೃಥುಳ	116-14
ಪೃಥ್ವೀ	26-(1-2)
ಪೃಶ್ನಿ	100-457
ಪೃಷತ	39-77
ಪೃಷತ್ಕ	77-312
ಪೃಷದಂಶ	40-83
ಪೃಷದಶ್ವ	14-75
ಪೃಷ್ಠ	87-374
ಪೃಷ್ಠಗ್ರಂಥಿ	99-450
ಪೃಷ್ಠವಾಹ್ಯ	44-111
ಪೃಷ್ಠಸ್ಯಾಸ್ಥಿ	104-12

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪೃಷ್ಠಾಸ್ಥಿ	134-17
ಪೇಚಕ	37-66
ಪೇಟಕ	114-2
ಪೇಟಾ	52-157
ಪೇಲವ	119-32
ಪೇಶಲ	114-4
ಪೇಶೀ	40-87
ಪೈತ್ರಂಅಹೋರಾತ್ರಂ	19-115
ಪೋಗಳ	64-233
ಪೋಗಂಡ	64-233
ಪೋಟಾ	71-276; 81-338
ಪೋತ	72-286; 83-348; 108-33
ಪೋತವಣಿಕ್	108-33
ಪೋತಾಧಾನ	109-39
ಪೋತ್ರ	138-43
ಪೋತ್ರೀ	38-73
ಪೌತ್ರ	83-351
ಪೌರಾಣಮಾತ್ಯಾದಿ	141-75
ಪೌರುಷ	120-38; 134-19
ಪೌರೋಗವ	71-277
ಪೌಲಸ್ತ್ಯ	14-78
ಪೌಲೋಮೀ	10-55
ಪೌಷ್ಕಳ	58-196
ಪ್ರಕಟ	124-67
ಪ್ರಕರ	114-1
ಪ್ರಕಾಂಡ	30-28; 62-213; 88-379
ಪ್ರಕಾಮ	119-33
ಪ್ರಕಾರಾದಿಸಮಾಪ್ತಿ	142-98
ಪ್ರಕಾಶ	12-66; 115-9 124-67 142-92
ಪ್ರಕಾಶನ	141-81
ಪ್ರಕೀರ್ಣಕ	70-269
ಪ್ರಕೀರ್ತಿತ	66-247

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರಕೃತಿ	97-439; 133-16; 141-75
ಪ್ರಕೃತಿಗುಣ	141-79
ಪ್ರಕೋಷ್ಠ	51-149; 88-379; 139-53
ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತ	68-254
ಪ್ರಕ್ಷ್ವೇಳನ	77-313
ಪ್ರಖ್ಯ	115-92
ಪ್ರಖ್ಯಾತಾಪ್ತಿತುರುತ್ಪನ್ನ	65-241
ಪ್ರಗಲ್ಭ	64-232
ಪ್ರಗಲ್ಭತಾ	128-94
ಪ್ರಗೇ	19-111
ಪ್ರಗ್ರಹ	8-39; 125-74; 134-19
ಪ್ರಘಣ	50-144
ಪ್ರಘಾಣ	30-28; 50-144
ಪ್ರಘಾತ	75-300
ಪ್ರಚಲಾಕಿನ್	40-88
ಪ್ರಚಳ	115-10
ಪ್ರಚಳಾಕ	41-89
ಪ್ರಚುರ	116-16
ಪ್ರಚುರದುಗ್ಧಾ	45-116
ಪ್ರಚುರಪ್ರಸೂತಿ	45-117
ಪ್ರಚೇತಸ್	13-74
ಪ್ರಚ್ಛದ	51-153
ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ	117-23
ಪ್ರಚ್ಛಾದನ	90-392
ಪ್ರಚ್ಛಾದಿತ	129-96
ಪ್ರಜನೇಪ್ರಸಿದ್ಧಾ	45-117
ಪ್ರಜಾ	47-129
ಪ್ರಜಾಗರ	99-449
ಪ್ರಜಾತಾ	82-346
ಪ್ರಜಾಪತಿ	2-7; 69-267

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರಜಾವತೀ	83–350
ಪ್ರಜಿಕಾ (ಪ್ರಾಜಿಕಾ)	42 99
ಪ್ರಜ್ಞಾ	55–179
ಪ್ರಣಯಿನ್	127–88; 135–24
ಪ್ರಣವ	3–8
ಪ್ರಣಾಯ್ಯ	60–211
ಪ್ರಣಾಳೀ	113–63
ಪ್ರಣಿಧಾನ	21–128
ಪ್ರಣಿಧಿ	70–271
ಪ್ರಣಿಪಾತ	123–64
ಪ್ರಣೀತ	69–261
ಪ್ರಣೀತಿ	123–64
ಪ್ರತಳ	88–383
ಪ್ರತತಿ	30–26
ಪ್ರತನ	118–26
ಪ್ರತಾಪ	120–38
ಪ್ರತಾನಿನೀ	30–26
ಪ್ರತಾರಣ	123–63
ಪ್ರತಿ	142–92
ಪ್ರತಿಕರ್ಮ	89–385
ಪ್ರತಿಕಾಯ	21–130
ಪ್ರತಿಕೂಲ	122-58 124-71 134-22
ಪ್ರತಿಕೃತ	21–130
ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ	120–39
ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತ	117–18
ಪ್ರತಿಗ್ರಹ	132–6
ಪ್ರತಿಘ	59–207
ಪ್ರತಿಚ್ಛಂದ	21–130
ಪ್ರತಿಚ್ಛಾಯ	21–130
ಪ್ರತಿಜಾಗರ	129–97
ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ	118–30
ಪ್ರತಿನಿಧಿ	21–130
ಪ್ರತಿನಿರ್ಯಾತನ	126–80

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರತಿನೋದ್ಧೃತ	129–96
ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ	75–301
ಪ್ರತಿಪತ್	133–14
ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ	128–94; 133–14
ಪ್ರತಿಬಂಧ	127–84
ಪ್ರತಿಬಿಂಬ	21–130
ಪ್ರತಿಭಯ	117–20
ಪ್ರತಿಭಾ	55–179
ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ	61·129
ಪ್ರತಿಭೂ	62–225
ಪ್ರತಿಮ	115–9
ಪ್ರತಿಮಾ	22·131
ಪ್ರತಿಮಾನ	21·130; 37–65
ಪ್ರತಿಯತ್ನ	139–54
ಪ್ರತಿಯಾತನ	21–130
ಪ್ರತಿರೂಪ	21–130
ಪ್ರತಿರೋಧಕ	56–183
ಪ್ರತಿಲೋಮ	122–58
ಪ್ರತಿಶ್ರಯ	50–142
ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯ	99–451
ಪ್ರತಿಶ್ರವ	118–30
ಪ್ರತಿಷ್ಕರ	124–71
ಪ್ರತಿಸರ	92–404
ಪ್ರತಿಸೀರಾ	52–154
ಪ್ರತಿಸೂರ್ಯ	39–81
ಪ್ರತಿಸ್ಕಂಧ	61–214
ಪ್ರತೀಹಾರ	70–270; 131–2
ಪ್ರತೀಕ	123–59
ಪ್ರತೀಕ್ಷ್ಯ	63–229
ಪ್ರತೀಚೀ	17–101
ಪ್ರತೀಚೀನ	17–103
ಪ್ರತೀತಿ	128–95
ಪ್ರತೀಪ	122–58

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರತೀಪದರ್ಶಿನೀ	79–328
ಪ್ರತೀಷ್ಟ	129–96
ಪ್ರತೂರ್ಣ	58 198
ಪ್ರತೋದ	94–423
ಪ್ರತೋಳೀ	48–134
ಪ್ರತ್ನ	118–26
[1]ಪ್ರತ್ಯಕ್	17–101, 103
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ	141–86
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸದೃಶ	141–85
ಪ್ರತ್ಯಗಾಶಾಪತಿ	13–74
ಪ್ರತ್ಯಗ್ರ	126–78
ಪ್ರತ್ಯಂತಪರ್ವತ	28–13
ಪ್ರತ್ಯನೀಕ	75–302
ಪತ್ಯಯ (ಪ್ರಕ್ರಯ?)	94–419; 128–95, 140–59
ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿ	75–302
ಪ್ರತ್ಯವಸಾನ	54–170
ಪ್ರತ್ಯವಸ್ಥಾತಾ	75 302
ಪ್ರತ್ಯವಾಯ	137–38
ಪ್ರತ್ಯಾಕಾರ	78–319; 117–19
ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತ	117–18
ಪ್ರತ್ಯಾದಿಷ್ಟ	117–18
ಪ್ರತ್ಯಾರಂಭ	142–87
ಪ್ರತ್ಯಾಸಾರ	137–37
ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿ	62–221

(1) ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಐಂದ್ರೀ, ಪೂರ್ವಾ, ಪ್ರಾಚೀ ಎಂದೂ; ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಯಾಮ್ಯಾ, ದಕ್ಷಿಣಾ, ಅವಾಚೀ ಎಂದೂ; ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕೌಬೇರೀ ಉತ್ತರಾ, ಉದೀಚೀ ಎಂದೂ ಮೂರು ಮೂರು ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಾರುಣೀ, ಪ್ರತೀಚೀ ಎಂಬ ಎರಡೇ ಹೆಸರಿರುವುದು ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. (ಪಶ್ಚಿಮಾ ಅಥವಾ ಅಪರಾ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿರಬೇಕು.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರತ್ಯೂಷ	19–111
ಪ್ರತ್ಯೂಹ	66–247
ಪ್ರಥಮ	117–22
ಪ್ರಥಿ(ಥೀ)	73–293
ಪ್ರದರ	77–312
ಪ್ರದಿಶ	17–102
ಪ್ರದೀಪನ	106–24
ಪ್ರದೇಶನ	69–265
ಪ್ರದೋಷ	18–109
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ	7–33
ಪ್ರದ್ಯೋತ	7–38
ಪ್ರದ್ಯೋತನ	7–35
ಪ್ರಧನ	75–299
ಪ್ರಧಾನ	70-273; 115-5 133-16, 137-35 141–76
ಪ್ರಧಾನಸದೃಶ	142–92
ಪ್ರಧಾನಶೃಂಗಪ್ರಭಾವಪುಂಡ್ರ	140–66
ಪ್ರಧೀ	113–62
ಪ್ರಪಂಚ	126–81; 139–52
ಪ್ರಪದ	87–375
ಪ್ರಪರ್ಜನ್ಯ (ಪರ್ಜನ್ಯ)	136–33
ಪ್ರಪಾ	50–142
ಪ್ರಪಾತ	74–298, 110–45
ಪ್ರಪುನಾಟ	101–465
ಪ್ರಬರ್ಹ	115–5
ಪ್ರಬುದ್ಧ	55–177
ಪ್ರಬೋಧಕ	71–281
ಪ್ರಭಂಜನ	14–75
ಪ್ರಭವಂತೀ	130 100
ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುತಾ	129–100
ಪ್ರಭಾ	7 38, 12–65
ಪ್ರಭಾಕರ	7–36
ಪ್ರಭಾತ	19–111

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರಭಿನ್ನ	36-67
ಪ್ರಭು	57-188
ಪ್ರಭೂತ	116-16
ಪ್ರಭೂತಾ	130-100
ಪ್ರಭ್ರಷ್ಟಕ	91-399
ಪ್ರಮಥ	4-14
ಪ್ರಮುದ	21-123
ಪ್ರಮುದವನನ	36-60
ಪ್ರಮದಾ	79-328
ಪ್ರಮಯಾ	78-324
ಪ್ರಮಾದ	124 69
ಪ್ರಮಾಪಣ	78-323
ಪ್ರಮೀತ	104-7
ಪ್ರಮುಖ	115-5
ಪ್ರಮೋದ	21-123
ಪ್ರಯತ	67-248
ಪ್ರಯಾಣ	74-298
ಪ್ರಯೋಗಜ್ಞಾ	141-76
ಪ್ರಲಂಬಘ್ನ	6-29
ಪ್ರಲಾಪ	24-149
ಪ್ರವಣ	58-197
ಪ್ರವಯಸ್	83-349
ಪ್ರವರ	115-5
ಪ್ರವಲ್ಹೀಕಾ	25-151
ಪ್ರವಹಣ	73-291; 108-33
ಪ್ರವಾರಣ	127-88
ಪ್ರವಾಸನ	78-323
ಪ್ರವಾಹ	110-47
ಪ್ರವಾಳ	30-30
ಪ್ರವಿದಾರಣ	75-299
ಪ್ರವೀಣ	55-180
ಪ್ರವೃತ್ತಿ	24-145

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರವೇಕ	114-4
ಪ್ರವೇಣೀ	51-153
ಪ್ರವೇಷ್ಟ	86-368
ಪ್ರವ್ರಜಿತ	57-190
ಪ್ರವ್ರಜ್ಯಾ	128-91
ಪ್ರಶಂಸಾ	24-144; 62-223
ಪ್ರಶಮನ	78-323
ಪ್ರಶಸ್ತ	129-96
ಪ್ರಶ್ನ	25-153; 142-95
ಪ್ರಶ್ನಕಾಮು	142-90
ಪ್ರಶ್ನವಿತರ್ಕ	142-91
ಪ್ರ(ಪ್ರೇ)ಷ್ಠ	114-4
ಪ್ರಕ್ಷ್ವಾಹೀ	45-114
ಪ್ರಸಕ್ತ	60-209
ಪ್ರಸನ್ನಾ	55-174
ಪ್ರಸಭ	125-74
ಪ್ರಸರ	73-289
ಪ್ರಸವ(ರ)	135-24
ಪ್ರಸವ	31-32
ಪ್ರಸವಬಂಧನ	31-31
ಪ್ರಸವ್ಯ	122-58
ಪ್ರಸಾದ	127-88
ಪ್ರಸಾದನ	21-129
ಪ್ರಸಾಧನ	89-385
ಪ್ರಸಾರಿತಾಂಗುಲಿ	88-383
ಪ್ರಸೂತಾ	72-286; 82-346
ಪ್ರಸೂತಿ	82-343
ಪ್ರಸೂನಕ	31-32
ಪ್ರಸೃತ	58-198; 60-209
ಪ್ರಸೃತಾ	85-361
ಪ್ರಸೃತಿ	88-383
ಪ್ರಸ್ಕಂದ	79-325
ಪ್ರಸ್ತರ	28-14; 136-33

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರಸ್ತರಘಟನೋಪಕರಣ	137-35
ಪ್ರಸ್ಥ	27-12; 133-15
ಪ್ರಸ್ಥಾನ	74-298
ಪ್ರಸ್ತಾವ	134-19; 141-78
ಪ್ರಸ್ರವಣ	112-55
ಪ್ರಹತ	58-197
ಪ್ರಹರ	18-106
ಪ್ರಹರಣ	75-299; 76-308
ಪ್ರಹೇಳಿಕಾ	25-151
ಪ್ರಹ್ವ	58-197
ಪ್ರಹ್ವಬಂಧನ	139-50
ಪ್ರಾಲಂಬಕ	91-399
ಪ್ರಾಂಶು	124-66
ಪ್ರಾಕ್	17-103; 117-22
ಪ್ರಾಕಾರ	48-133
ಪ್ರಾಕಾರಾಗ್ರ	131-2
ಪ್ರಾಕೃತ	57-193
ಪ್ರಾಂಗಣ	50-144; 136-31
ಪ್ರಾಗೇವನಾಮುಪರ್ಯಾಯೇ ನಿಪಾತಾಃಕೀರ್ತಿತಾಃ	141-83
ಪ್ರಾಗ್ಭಾಗೋವಪುಷಃ	87-374
ಪ್ರಾಗ್ರ	30-27
ಪ್ರಾಗ್ರಹರ	114-4
ಪ್ರಾಗ್ರ್ಯ	114-4
ಪ್ರಾಚೀ	17-101
ಪ್ರಾಚೀನ	17-103
ಪ್ರಾಚೀನ ಬರ್ಹಿಸ್	10-52
ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತ	67-253
ಪ್ರಾಚೇತಸ್	68-258
ಪ್ರಾಜನ	94-423
ಪ್ರಾಜಿತೃ	74-294
ಪ್ರಾಜ್ಞ	55-177
ಪ್ರಾಜ್ಞೈರುದಾಹೃತಂ	66-247
ಪ್ರಾಜ್ಯ	116-16

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಪ್ರಾಡ್ವಿವಾಕ	71-275
ಪ್ರಾಣ	22-134; 120-38
ಪ್ರಾಣಾಧಿನಾಥ	82-343
ಪ್ರಾಣಿದ್ಯೂತ	131-4
ಪ್ರಾಣಿನಾಂಸ್ವನ	141-74
ಪ್ರಾಂತರ	43-106
ಪ್ರಾತರ್	19-111
ಪ್ರಾಥಮಕಲ್ಪಿಕ	66-246
ಪ್ರಾದೇಶ	89-384
ಪ್ರಾಧ್ವಂ	139-50
ಪ್ರಾಪಣಿಕ	93-417
ಪ್ರಾಪ್ತ	123-61
ಪ್ರಾಪ್ತರೂಪ	55-177
ಪ್ರಾಭೃತ	71-280
ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ	88-382
ಪ್ರಾಯಸ್	125-75
ಪ್ರಾರ್ಥನಾ	59-205
ಪ್ರಾಲೇಯಾಂಶು	8-42
ಪ್ರಾವರಣ	90-392
ಪ್ರಾವೃಟ್	20-116
ಪ್ರಾಸ	78-321
ಪ್ರಾಸಾದ	49-138
ಪ್ರಾಹುಣಿಕ	59-203
ಪ್ರಾಳೇಯ	107-28
ಪ್ರಿಯಂಗು	32-40; 95-428
ಪ್ರಿಯ	60-212; 114-4
ಪ್ರಿಯವಾಗ್ದಾನಶೀಲಶ್ಚ	60-211
ಪ್ರೀತಿ	21-123; 117-21
ಪೃಕ್ಥ	14-80
ಪೃಥಾಕು	105-18
ಪೃಥುಕ	96-431
ಪೃಶ್ನಿ	100-457
ಪೃಷತ್	112-55

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಪೃಷತ	112–55
ಪೃಷ್ಠಗ್ರಂಥಿ	99–450
ಪ್ರೇಕ್ಷಾ	55–179
ಪ್ರೇಕ್ಷಾರ್ಥಂ	16–95
ಪ್ರೇಂಖಾ	126–78
ಪ್ರೇಂಖಿತ	123–61
ಪ್ರೇಂಖೋಳನ	126–78
ಪ್ರೇಂಖೋಳಿತ	123–61
ಪ್ರೇತ	103–3, 104–7
ಪ್ರೇತಪತಿ	13–71
ಪ್ರೇತ್ಯ	142–88
ಪ್ರೇಷ್ಯ	61–214
ಪ್ರೋಥ	72–287; 85–359
ಪ್ರೋಷ್ಠೀ	108–36
ಪ್ರೌಢ	64–232
ಪ್ರೌಢವತ್ಸಾ	45–114
ಪ್ಲವ	111–49
ಪ್ಲವಕ(ಗ)	98–444
ಪ್ಲವಂಗ	39–78, 109–40
ಪ್ಲವಗ	39–78; 109–40
ಪ್ಲವಂಗಮ	39–78, 109–40

ಫ

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಫಟಾ	105–19
ಫಣ	105–19
ಫಣಭೃತ್	105–18
ಫಣಾ	105–19
ಫಲಂಕಷ	101–466
ಫಲಿನ	29–24
ಫಲಿನೀ	32–40
ಫಲ್ಗು	128–92
ಫಳಕ	76–306
ಫಾಂಟಂ	127–89
ಫಾಣಿತ	54–169
ಫುಲ್ಲಕ	10–145
ಫೇನ	110–46
ಫೇರಂಡ	38–76
ಫೇರವ	38–76
ಫೇರು	38–76
ಫೇಳಿಕಾ	24–171

ಬ

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಬಕ	42–97; 134–21
ಬಕೋಟ	42–97
ಬಡಖಾಮುಖ	13–70; 103–1
ಬಡಿಶ	126–79
ಬತ	142–89
ಬದರೀ	32–41
ಬಧಿರ	100–455
ಬದ್ಧ	56–185; 123–62
ಬದ್ಧಭೂಮಿಕ	49–139
ಬದ್ಧಮುಷ್ಟಿ	88–382
ಬಂಧನ	103–4
ಬಂಧನ ಗ್ರಂಥಿ	98–443
ಬಂಧಿಕೀ	81–342
ಬಂಧಿಕೀಪುತ್ರ	82–347
ಬಂಧು	84–355
ಬಂಧುಳ	82–347
ಬಂಧುಜೀವ	35–55
ಬಂಧುರ	125–75
ಬಂಧೂಕ	35–55
ಬಭ್ರು	5–24; 121–51; 136–30
ಬರ್ಕರ	46–123
ಬರ್ಬರ	57–193
ಬರ್ಹ	31–31; 41–89
ಬರ್ಹಿಸ್	12–62; 32–37; 68–260
ಬರ್ಹಿಣ	40–88
ಬರ್ಹಿಣವಾಹನ	5–21

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಬಲ	6–30; 105–16; 120–38; 135–23
ಬಲದೇವ	6–20
ಬಲಭದ್ರ	6–29
ಬಲವತ್	63–226
ಬಲಸೂದನ	10–52
ಬಲಾಕಾ	42–97
ಬಲಾಹಕ	11–58
ಬಲಿ	21–128
ಬಲಿಪುಷ್ಪ	41–92
ಬಲೀಮುಖ	39–78
ಬಲೀವರ್ದ	44–108
ಬಲ್ವಜ	32–37
ಬಷ್ಕಯಣೀ	45–114
ಬಸ್ತ	46–122
ಬಹಿರ್ಯೋಗ	141–82
ಬಹು	116–16
ಬಹುರೂಪಾ	13–68
ಬಹುಲ	9–50; 11–62; 12–62
ಬಹುಲಾ	45–113
ಬಹುವ್ಯಯಿ	60–210
ಬಹುಳ	57–187; 116–16; 119–32
ಬಳ	75–303
ಬಳಿ	71–279
ಬಳಿಭುಕ್	41–92
ಬಾಡಬ(ವ)	13–70; 65–237
ಬಾಡಬೇಯ	44–108
ಬಾಣ	34–52; 77–312
ಬಾಣಮುಕ್ತಿ	77–316
ಬಾಣಾಶ್ರಯ	76–311
ಬಾಣಾಸನ	76–310
ಬಾದರ	34–49; 90–396

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಬಾಂಧವ	84–355
ಬಾಲ	56–181; 83–348; 134–20
ಬಾಲಗರ್ಭಿಣೀ	46–118
ಬಾಲತೃಣ	31–36
ಬಾಲಿಶ	56–181; 134–20
ಬಾಷ್ಪ	12–67; 86–365
ಬಾಹು	86–368
ಬಾಹುಮೂಲ	87–371
ಬಾಹುಮೂಲವಿಭೂಷಣ	91–403
ಬಾಹುಲೇಯ	5–20
ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥಾಲಂಬನ	16–90
ಬಾಹ್ಲಿಕ	72–285
ಬಾಳಕ	102–468
ಬಾಳಾನಾಂತುಶಿಖಾ	88–378
ಬಿಡಾಳ	40–83
ಬಿಡೌಜಸ್	10–54
ಬಿದು	36–63
ಬಿಂದು	37–66; 80–334; 112–55
ಬಿಬ್ಬೋಕ	15–89
ಬಿಂಬ	8–44
ಬಿಂಬೀ	34–50
ಬಿಲ	103–2
ಬಿಲ್ವ	32–41
ಬಿಸ	112–60
ಬಿಸಕಂಠಿಕಾ	42–97
ಬಿಸಪ್ರಸೂನ	112–57
ಬಿಸಿನೀ	112–60
ಬೀಜ	105–16
ಬೀಜಕೋಶ	112–60
ಬೀಜಕೋಶೀ	31–35
ಬೀಭತ್ಸ	16–92

ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಬೀರು 79—327
ಬುಧ 9—46; 138—42
ಬುಧಾಂತಿಕ 133—42
ಬುದ್ಧ 15-85,
ಬುದ್ಧಿ 55-179
ಬುದ್ಧಿಸಹಾಯ 70—272
ಬುಧ್ನ 30-27; 139-48
ಬುಭುಕ್ಷಾ 59-206
ಬುಭುಕ್ಷಿತ 59 - 205
ಬುಸ 95—424
ಬೃಂದ 114—1
[1] ಬೃಸೀ 68—257
ಬೃಹತ್ 116—14
ಬೃಹತ್ಕುಕ್ಷಿ 99—454
ಬೃಹತಿಕಾ 68—256
ಬೃಹದ್ಭಾನು 12-64
ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ 9—47
ಬೃಹಸ್ಪತಿಸವೇನೇಷ್ಟಂ 69-264
ಬೃಂಹಿತ 24—150
ಬೋಧಿ 32—43
ಬ್ರಧ್ನ 7—37
ಬಹ್ಮಚರ್ಯ 66—243
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಯಃ 65—239
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ 5—21; 65—240
ಬ್ರಹ್ಮಣೇಹಿತಂ 67—252
ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ 67—252
ಬ್ರಹ್ಮ 2—6; 19-115; 21-124; 141—79
ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ 106—24
ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧು 67—251
ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ 66—243

(1) ಬ್ರುಸೀ–ಬ್ರುವಂತೋಸೀದಂತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ– ಬ್ರುಸೀ, ಬ್ರುಷೀ ಎಂಬ ಪಾಠವೂ ಉಂಟು. (ಅಮರ ಟೀಕೆ).

ಶಬ್ದಂಗಳ್. ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಬ್ರಹ್ಮವೃಕ್ಷ 33 - 44
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಂ ದಕ್ಷಿಣೇಕರೇ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಂ 67—253
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಂ ಅನ್ಯಸ್ಮಿಕರೇ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಂ 67—253
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಂ ಕಂಠಲಂಬಿತಂ 67—253
ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾದ್ಯಾಃ 4—17
ಬ್ರಾಹ್ಮ 19—115
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ 65—237; 238; 239
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಬ್ರುವ 67-252
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ 140-71
ಬ್ರಾಹ್ಮೀ 4—17

ಭ

ಭ 10-51
ಭಕ್ತ 53.164
ಭಕ್ತಿ 21-129
ಭಕ್ಷಕ 58—195
ಭಕ್ಷಣ 54-170; 173
ಭಗ್ನ 7-35; 85-360; 138-40
ಭಗವತ್ 25-154
ಭಗವತೀ 4-16
ಭಗಿನೀ 84-353
ಭಗ್ನಶೃಂಗ 44—112
ಭಂಗ 108—31
ಭಂಗಿ 125—77
ಭಂಗುರ 116—11
ಭಂಗ್ಯ 27-8
ಭಟಃ 58-199; 98-445
ಭಟ್ಟಾರಕ 25-154
ಭಟಿತ್ರ 54-168
ಭಟ್ಟಿನೀ 79-326
ಭದ್ರ 20-122; 36-62; 116-14

ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಭದ್ರಾ 45-115; 102-468
ಭದ್ರಾಕರಣ 119-36
ಭದ್ರಾಸನ 70-269
ಭಯ 16-91; 120-40
ಭಯದ್ರುತ 79—325
ಭಯಾನಕ 16-92
ಭಯಾವಹ 117-20
ಭರತ 97—438
ಭರದ್ವಾಜ 42—95
ಭರಿತ 116—17
ಭರೂಟಕ 54—168
ಭರ್ಗ 3—12
ಭರ್ತೃ 82—343
ಭರ್ತೃದಾರಕ 17—98
ಭರ್ಮ 29—19
ಭಲ್ಲ 38—75
ಭಲ್ಲೂಕ 38—75
ಭವ 3—11
ಭವನ 49—136
ಭವಾನೀ 4—15
ಭವಾನ್ತರ 142—88
ಭವಿಕ 29—122
ಭವಿತವ್ಯತಾ 21—126
ಭವ್ಯ 20—122
ಭಷಕ 47—126
ಭಸಿತ 13—69
ಭಸ್ಮ 13—69
ಭಾ 7—38
ಭಾಗಧೇಯ 21—126; 71—279
ಭಾಗಿನೇಯ 84—353
ಭಾಗೀರಥೀ 111-51
ಭಾಗ್ಯ 21-126
ಭಾಂಗೀನ 27-8

ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಭಾಜನ 54-172
ಭಾಟಕ 94—419
ಭಾಂಡಾದಿರತೋನರಃ 60—213
ಭಾನು 7 36; 8—39
ಭಾನುಮತ್ 7—36
ಭಾಮಿನೀ 79—327
ಭಾರ 125—73
ಭಾರತೀ 3—8
ಭಾರಯಷ್ಟಿ 125—73
ಭಾರ್ಗವ 9—48
ಭಾರ್ಯಾ 81—340
ಭಾಲ್ಲೂಕ 38—75
ಭಾವ 16—90; 17-99
ಭಾವಪರ್ಯಾಯವಾಚಕಃ 15—89
ಭಾವುಕ 17—99; 20—122
ಭಾಷಾ 3—8
ಭಾಸ್ 7-38
ಭಾಸ 41-94
ಭಾಸ್ಕರ 7-35
ಭಾಸ್ವತ್ 7—35
ಭಿಕ್ಷು 68—255
ಭಿಕ್ಷುಕೀ 80-333
ಭಿದುರ 11—56
ಭಿದ್ಯ 110—44
ಭಿನ್ನ 118-28
ಭಿಲ್ಲ 98-445
ಭಿಷಕ್ 100-458
ಭಿಸ್ಸಾ 53-164
ಭೀತ 58-199
ಭೀಮ 3—12, 117-20
ಭೀರು 58-199, 19-327
ಭೀಷಣ 117-20

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಭೀಷ್ಮ	117-20
ಭುಕ್ತಶೇಷ	54-171
ಭುಕ್ತೋಚ್ಛಿಷ್ಟ	54-171
ಭುಗ್ನ	116-11
ಭುಜ	86-368
ಭುಜಂಗ	63-227
ಭುಜಂಗಮ	105 – 18
ಭುಜಂಗಮುಕ್ತಾತ್ವಕ್ ಉಕ್ತಾ	106—22
ಭುಜಗ	105 – 18
ಭುಜಮಧ್ಯ	87-373
ಭುಜಶಿಖರ ಸ್ತನಮಂಡಳ ಕಪೋಲ ಕಂಠೇಷು ಕುಶಲೈರ್ವಿರಚಿತಾ	89—388
ಭುಜಾ	86—368
ಭುಜಾಗ್ರ	87—371
ಭುಜಿಷ್ಯ	60—210
ಭುವನ	22-133; 107-26
ಭೂ	26 – (1-2)
ಭೂಚ್ಛಾಯ	18—110
ಭೂತ	15—87
ಭೂತಧಾತ್ರೀ	26 – (1-2)
ಭೂತಿ	13 – 69; 54–168
ಭೂತೇಶ	3 11
ಭೂಪತಿ	69 – 267
ಭೂಪತಿವೇಶ್ಮ	51—150
ಭೂಮಿ	26 —(1-2)
ಭೂಮಿದೇವ	65 —237
ಭೂಮಿಃಪರಿಷ್ಕೃತಾ	69 – 261
ಭೂಮಿಸ್ಪೃಕ್	93-416
ಭೂಯಸ್	120–39
ಭೂರಿ	29 19; 116–16
ಭೂರಿಮಾಯಾ	38-76

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಭೂಷಣ	89 385-386
ಭೂಷಾ	37-68
ಭೃಂಗ	42-95; 43-101
ಭೃಂಗಾರ	52-160
ಭೃಗು	27-12
ಭೃತಿ	69-265; 120-43
ಭೃತ್ಯಾ	120—43
ಭೃಶ	119—33
ಭೃಷ್ಟ	54—168
ಭೃ(ಭ್ರ)ಷ್ಟಂ (ಧಾನ್ಯಂ)	96—431
ಭೇಕ	109—40
ಭೇಧ	128-95; 142—92
ಭೇರೀ	17—98
ಭೇಷಜ	100-459
ಭೈರವ	117—20
ಭೈರವೀ	4—18
ಭೈಷಜ್ಯ	100—459
ಭೋ	142 94
ಭೋಕ್ತೃ	82—343
ಭೋಗ	106-20
ಭೋಗಿನ್	105-18
ಭೋಜನ	54-170
ಭೋಜನತ್ಯಾಗ	125-75
ಭೋಜನಾಚ್ಛಾಹ	20-12
ಭೋಸ್	142-94
ಭೌಮ	9-46
ಭ್ರಮರ	43-101
ಭ್ರಮರಕ	87-377
ಭ್ರಷ್ಟಾಯವಾಸ್ತು	96-431
ಭ್ರಾತೃಜ	83-352
ಭ್ರಾತೃಪುತ್ರ	83-352
ಭ್ರಾತೃವಧೂ	83-350
ಭ್ರಾತೃವರ್ಗಸ್ಯಯಾಜಾಯಾಃ	84-354
ಭ್ರಾತೃವ್ಯ	75-302; 83-352

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಭ್ರಾತ್ರೀಯ	83-352
ಭ್ರಾಂತಿ	115-6
ಭ್ರಾಮಕ	28-15
ಭ್ರಾಷ್ಟ್ರ	52-158
ಭ್ರುವೋಶ್ಚಮಧ್ಯಂ	86-366
ಭ್ರುಕುಟಿ	128-94
ಭ್ರೂಕುಟಿ	128-94
ಭ್ರೂಣ	82-345

ಮ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮಕರಂದ	31-34
ಮಕರಧ್ವಜ	7-33
ಮಘವತ್	10-52
ಮಂಗ	111-50
ಮಂಗಳ	20-122
ಮಂಗಳಪಾಠಕ	71-281
ಮಂಗಳಾದಿ	142-98
ಮಜ್ಜನ್	116-12
ಮಜ್ಜಾ	30-29; 140-64
ಮಂಜರೀ	31-31
ಮಂಜೀರ	92-407
ಮಂಜು	114-4
ಮಂಜುಘೋಷಾದಿ	15-88
ಮಂಜುಳ	114-4
ಮಂಜೂಷಾ	52-157
ಮಠ	50-143
ಮಣಿ	29-22
ಮಣಿಕ	53-162
ಮಣಿಕಾರ	96-434
ಮಣಿತ	93-415
ಮಣಿದೋಷ	134-22
ಮಣಿಬಂಧ	88-379
ಮಣಿಬಂಧಕನಿಷ್ಠಿಕಯೋಃ ಮಧ್ಯವಿಭಾಗ	132-7

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮಣಿಮಂಥ	100-460
ಮಂಡನ	89-385
ಮಂಡಪ	50-143
ಮಂಡಲ	8-41, 8-44
ಮಂಡಲಾಗ್ರ	78-318
ಮಂಡಲೀ	40-83
ಮಂಡಳ	114-2
ಮಂಡಳೇಶ್ವರ	70-268
ಮಂಡೂಕ	109-40
ಮತಿ	55-179
ಮತಿಮತ್	55-178
ಮತ್ತ	36-27; 64-232
ಮತ್ತಕಾಶಿ(ಸಿ)ನೀ	80–335
ಮತ್ತವಾರಣ	51-152
ಮತ್ಸರೀ	57-191
ಮತ್ಸ್ಯಂಡೀ[1]	54-169
ಮತ್ಸ್ಯ	108-35
ಮತ್ಸ್ಯಬಂಧನ	126-79
ಮತ್ಸ್ಯಬಂಧಿನೀ	97-440
ಮತ್ಸ್ಯಬಂಧಿನ್	97-440
ಮತ್ಸ್ಯವಿಶೇಷ	109-38
ಮತ್ಸ್ಯಸಂಘಾತ	109-39
ಮಥಿತಂ	46-120
ಮದ	36-64; 119-37
ಮದನ	7-33
ಮದಿರಾ	55-174
ಮದಿಷ್ಠಾ	55-174
ಮದ್ಗು	42-97; 109-37
ಮದ್ಯ	55-175
ಮಧು	19-114; 31-34; 55-174; 175, 102-467

(1) ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯಾ-ಮಂದಂ ಸ್ಯಂದತೇ ಇತಿ ಮತ್ಸ್ಯಂದೀ (ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕರಗುವುದು) ಪಾಠಾಂತರಂ-ಮತ್ಸ್ಯಂಡೀ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮಧುಕ	101-461
ಮಧುಕರ	43-101
ಮಧುಪ	43-101
ಮಧುಮಥನ	5-23
ಮಧುಮಕ್ಷಿಕಾ	43-102
ಮಧುರ	28-18; 114-4
ಮಧುರವಾಕ್	60-210
ಮಧುವ್ರತ	43-101
ಮಧುಸಖ	7-33
ಮಧೂಚ್ಛಿಷ್ಟ	91-401
ಮಧ್ಯ	72-287; 85-363, 140-62, 141-82
ಮಧ್ಯಮಾ	89.384
ಮಧ್ಯಂದಿನ	127-90
ಮಧ್ಯಮ	85-363; 127–90 70-268
ಮಧ್ಯವಿಾಯ	127-90
ಮಧ್ಯಾಂಗುಳೀಕೂರ್ಪರಯೋರ್ಮಧ್ಯಃ	88-382
ಮಧ್ಯೇದ್ವೀಪಂ	110-48
ಮನಸಿಜ	7-33
ಮನಸಿಶಯ	7-34
ಮನಸ್	88-380
ಮನಾಕ್	116-12; 142-93
ಮನೀಷಾ	55-179
ಮನೀಷೀ	55-177
ಮನುಜ	55-176
ಮನುಷ್ಯ	55-176
ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮ	14-78
ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂಮಾಸೇನ	19-115
ಮನೋಭವ	7-34
ಮನೋರಥ	88-381
ಮನೋಹರ	114-4

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮಂತು	123-64
ಮಂತ್ರ	141-81
ಮಂತ್ರಜ್ಞ	70-271
ಮಂತ್ರ್ಯಾದ್ಯಷ್ಟದಶ	141-73
ಮಂತ್ರಿನ್	70-271
ಮಂತ್ರೇಣಪ್ರೋಕ್ಷಿತಃಪಶುಃ	69-263
ಮಂಥ	46-121
ಮಂಥರ	64-233
ಮಂಥನೀ	53-162
ಮಥಿನ್ (ಮಂಥಾಃ)	46-121
ಮಂಥಾನ	46-121
ಮಂದ (ದ್ರ)	36-62; 56-181 64-233
ಮಂದಃಕ್ರಿಯಾಸುಯಃ	63-227
ಮಂದಸ್ವಚ್ಛಂದ	138-44
ಮಂದಾಕಿನೀ	111-51
ಮಂದಾಕ್ಷ	93-413
ಮಂದಾರ	22-235; 33-47
ಮಂದಿರ	49-136
ಮಂದುರಾ	50-141
ಮಂದ್ರ	23-139
ಮನ್ಮಥ	7-33
ಮನ್ಯಾ	85-362
ಮನ್ಯು	139-57
ಮಯ	47-125
ಮಯು	14-82
ಮಯೂಖ	8-39
ಮಯೂರ	40-88
ಮರಕತ	29-21
ಮರಣ	103-6
ಮರಾಳಾ	42-98
ಮರಿಚ	101-462
ಮರೀಚ	8-39

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮರು	26-3; 139-49
ಮರುತ್	2-4; 14-75; 17-100
ಮರುತ್ವತ್	10-54
ಮರುದ್ವರ್ತ	22-136
ಮರ್ಕಟಕ	39-78; 43-102
ಮರ್ತ್ಯ	55-176
ಮರ್ಮ	87-375
ಮರ್ಮರ	24-150
ಮರ್ಯಾದಾ	43-104; 108-32
ಮರ್ಷ	120-40
ಮಲ	105-15
ಮಲಧಾರಿನ್	57-189
ಮಲಯಜ	89-390
ಮಲಿನ	120-42
ಮಲಿಮ್ಲುಚ	56-183
ಮಲೀಮಸ	120-42
ಮಲ್ಲಿಕಾ	34-53; 53-161
ಮಲ್ಲಿಕಾಕ್ಷ	42-94
ಮಸೂರ	95-427
ಮಸ್ಕರ	34-51
ಮಸ್ಕರೀ	68-255
ಮಸ್ತಕ	85-364
ಮಸ್ತಕಸ್ನೇಹ	104.13
ಮಸ್ತಿಷ್ಕ	104-13
ಮಸ್ತು	53-166
ಮಹ	126-78
ಮಹತ್	116-14
ಮಹಾಕಾಳ	34-50
ಮಹಾತೇಜಸ್	5.11
ಮಹಾತ್ಮನ್	59-201
ಮಹಾದಾನ	127-88
ಮಹಾದೇವ	4-13
ಮಹಾದೇವೀ	4-16

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶೋ.
ಮಹಾನಂದ	21-124
ಮಹಾನಸ	49-140
ಮಹಾನಿಶಾ	18-109
ಮಹಾಪ್ರಳಯ	20-117
ಮಹಾಬಲ	14-76
ಮಹಾಮನಸ್	58-200
ಮಹಾಮತ್ಸ್ಯ	109-37, 38
ಮಹಾಮಾತ್ರ	38-72
ಮಹಾಮಾ(ತ್ಯ)ತ್ರ	70-173
ಮಹಾರಜ(ನ)ತ	101-466
ಮಹಾವೃಕ್ಷ	33-44
ಮಹಾಶಾಳಿ	95-426
ಮಹಾಶೂದ್ರ	96-433
ಮಹಾಸೇನ	5-21
ಮಹಾಸ್ನಾಯುಶಿರಾ	104-12
ಮಹಿಷ	38-74
ಮಹಿಷಾಕ್ಷ	101-466
ಮಹಿಷೀ	79-326
ಮಹಿಳಾ	79-328
ಮಹೀ	26-(1-2)
ಮಹೇಚ್ಛ	58-200
ಮಹೋಕ್ಷ	44-110
ಮಹೋತ್ಪಳ	112-57
ಮಹೋತ್ಸಾಹ	58-200
ಮಹೋದಯಾ	48-132
ಮಹೋದ್ಯೋಗ	58-200
ಮಹೌಷಧ	101-461
ಮಾ	6-32
ಮಾಂಸ	104-9
ಮಾಂಸವಿಕ್ರಯಿನ್	97-441
ಮಾಂಸಾಶಿನ್	58-196
ಮಾಕ್ಷಿಕ	102-467
ಮಾಗಧ	71-281

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮಾಗಧೀ	34-52; 100-460
ಮಾಂಗಲ್ಯಕ	95-427
ಮಾಂಜಿಷ್ಠ	121-48
ಮಾ(ಟೀ)ರೀ	76-305
ಮಾಣವಕ	83-348; 92-408
ಮಾತಂಗ	36-61; 98-444
ಮಾತರಿಶ್ವನ್	14-76
ಮಾತಲಿ	11-61
ಮಾತೃ	83-350
ಮಾತೃಮುಖ	62-222
ಮಾತೃಶಾಸಿತ	56-181
ಮಾತ್ರಾ	132-10
ಮಾಧವ	19-114
ಮಾಧವಕ	55-174
ಮಾಧವೀ	35-55
ಮಾಧ್ವೀಕ	55-175
ಮಾನ	119-37
ಮಾನಸ	88-380
ಮಾನಸೀಪೀಡಾ	88-381
ಮಾನಸೋವಿಕಾರಃ	16-90
ಮಾನವಿಶೇಷ	134-19
ಮಾನಸಂಕರ್ಮನ್	127-88
ಮಾನವ	55-176
ಮಾನಸೌಕಸ್	42-98
ಮಾನುಷ	55-176
ಮಾಂದ್ಯ	98-446
ಮಾಯಾ	58-194; 122-156
ಮಾಯಾವಿನ್	58-194
ಮಾಯಿಕ	58-194
ಮಾಯಿನ್	58–194
ಮಾಯು	99-451
ಮಾರ	7-33
ಮಾರಜಿತ್	15-85
ಮಾರಣ	78-323

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಮಾರಿಷ	17-99
ಮಾರುತ	14-75
ಮಾರ್ಗ	43-105; 134-21
ಮಾರ್ಗಣ	76-312
ಮಾರ್ಗಣಕ	59-204
ಮಾರ್ಜಾರ	41-83
ಮಾರ್ತಂಡ	7-35
ಮಾರ್ಷ್ಟಿ	89-386
ಮಾಲಾ	91–398
ಮಾಲಾಕಾರ	96-435
ಮಾಲೂರ	32-41
ಮಾಲ್ಯ	91-398
ಮಾಷೀಣ	27-8
ಮಾಷ್ಯ	27-8
ಮಾಸ	19-113
ಮಾಹಿಷಂ(ಶೃಂಗಂ)	126-79
ಮಾಹೇಂದ್ರೀ	4-18
ಮಾಹೇಯಿ	45-113
ಮಾಹೇಶ್ವರೀ	4-17
ಮಾಳತೀ	34-52
ಮಾಳಾ	98–445
ಮಾಳಿಕ	96-435
ಮಿತಂಪಚ	57-192
ಮಿತ್ರ	7-37; 70-274
ಮಿಥಸ್	119-35
ಮಿಥಿಲಾ	48-132
ಮಿಥುನ	116-15
ಮಿಥ್ಯಾ	23-143
ಮಿಥ್ಯಾಚರ್ಯಾ	122-56
ಮಿಷ	117-24
ಮಿಹಿಕಾ	107-28
ಮಿಹಿರ	7-36
ಮೀನ	108-35

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮೀಮಾಂಸಾ	3-10
ಮುಕುಂದ	5-22
ಮುಕುಟ	93-411
ಮುಕುರ	91-401
ಮುಕುಳ	31-32
ಮುಕ್ತ	118-27
ಮುಕ್ತಾ	109–42
ಮುಕ್ತಾ(ಗ)ಗುಣ	133-12
ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತ	76-308; 309
ಮುಕ್ತಾಸ್ಫೋಟ	109-42
ಮುಕ್ತಿ	21-124
ಮುಕ್ತಿವರ್ಚಸ್	139-46
ಮುಖ	48-134; 85-364
ಮುಖಗತ	86-370
ಮುಖಪೂರಣ	130-100
ಮುಖರ	62-222
ಮುಖ್ಯ	115-5
ಮುಖ್ಯಾ	80-335
ಮುಂಜ	37-38
ಮುಂಜಿಕೇ(ಶ)ಶಿನ್	5-22
ಮುಂಡ	85-364
ಮುಂಡನ	119-36
ಮುಂಡಾ	80-333
ಮುತ್	21-123
ಮುದ್ಗರ	78-321
ಮುದ್ರಾ	92–405
ಮುಧಾ	125-75
ಮುನಿ	57-190; 189 (ಟಿ) 68-258
ಮುನಿಕುಕ್ಕುಟ	139-46
ಮುನೀನಾಂಸ್ಥಾನಂ	50-143
ಮುರಜ	17-97
ಮುರಾರಿ	5-22
ಮುಷ್ಕ	86.369

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮುಷ್ಟಿ[1]	86-369; 78-319; 88-383
ಮುಷ್ಟಿಕ	96-434
ಮುಸಲಿಕಾ	39-81
ಮುಸಲಿನ್	6-29
ಮುಸುಂಡೀ	78-322
ಮುಸ್ತಕ	102–468
ಮುಹುರ್	142-87
ಮುಹುರ್ದೃ(ರ್ದಿ)ಷ್ಟ	124-70
ಮುಹುರ್ಭಾಷಾ	24-149
ಮುಹುಸ್	120-39
ಮೂಕ	100-455
ಮೂಢ	56.181
ಮೂಢ ಮೂರ್ಖ	139-50
ಮೂರ್ಖ	56-181; 84-356; 139-53
ಮೂರ್ತಿ	84-356
ಮೂರ್ಧನ್	85-364
ಮೂರ್ಧಜ	87-376
ಮೂರ್ಧಪಿಂಡ	36-63
ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತ	69-267
ಮೂಲ	30-29; 135-23
ಮೂಲಕ	27-10
ಮೂಲ್ಯ	120-43
ಮೂಷಕ	39-82
ಮೃಗ	8-44; 36-61; 39-77; 136-30
ಮೃಗಜಾಳಿಕಾ	98-443
ಮೃಗದಂಶ	47–126
ಮೃಗಧೂರ್ತಕ	38-76
ಮೃಗನಾಭಿ	89-390
ಮೃಗಪತಿ	36-61
ಮೃಗಮದ	89-390
ಮೃಗಯಾ	71-281
ಮೃಗಯು	98-442

(1) ಅಂಡ ಎಂಬುದು ನಾಗವರ್ಮನ ಟೀಕು,

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮೃಗರಿಪು	36-61
ಮೃಗವ್ಯ	71-281
ಮೃಗವ್ಯೇಕುಶಲಃಶ್ವಾ	47-127
ಮೃಗಾಂಕ	8-43
ಮೃಗಾರಿ	38-73
ಮೃಡ	4-13
ಮೃಡಾನೀ	4-15
ಮೃಣಾಳ	112-60
ಮೃತ್	26-4
ಮೃತ	104-7
ಮೃತಸ್ನಾನ	105-17
ಮೃತೇಭರ್ತರಿ	64-231
ಮೃತೇಭರ್ತರಿಜಾರಜಃ	83-348
ಮೃತ್ತಿಕಾ	26-4
ಮೃತ್ಯು	103-6; 141-80
ಮೃತ್ಸ್ನಾ; ಮೃತ್ಸ್ನಾ	26—4
ಮೃಥ	75-299
ಮೃದಂಗ	17—97
ಮೃದ್ಭಾಂಡ	131—4
ಮೃದ್ವೀಕಾ	32-40
ಮೃಷಾ	23-143
ಮೇಂಡ	47-124
ಮೇಖಳಕನ್ಯಾ	111—52
ಮೇಖಳಾ	92-406; 137-37
ಮೇಘ	11-58
ಮೇಘತಿಮಿರ	11—56
ಮೇಘಪುಷ್ಪ	107—26
ಮೇಘವಹ್ನಿ	13—70
ಮೇಘವಾಹನ	10—54
ಮೇಚಕ	41-89; 121-49
ಮೇಢ್ರ	85—360
ಮೇಧಿ	95 - 424
ಮೇದಸ್	11 - 58; 104 - 13
ಮೇದಿನೀ	26—(1-2)
ಮೇಧಾ	55-729

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಮೇಧಾವಿ	55—178
ಮೇಧ್ಯ	22 – 132
ಮೇನಕಾ	15 – 88
ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾ	4—16
ಮೇರು	22—135
ಮೇಷ	47 – 124
ಮೇಹನ	85 – 360
ಮೈತ್ರಾವರುಣ	68—258
ಮೈಥುನ	139—49
ಮೈರೇಯ	55 - 175
ಮೋಕ್ಷ	21—124; 135-26
ಮೋಘ	25 – 75
ಮೋಚಾ	32—39
ಮೋಹ	139 – 50
ಮೋಹನ	93—415
ಮೌಕುಳಿ	41-93
ಮೌಕ್ತಿಕ	109—42
ಮೌದ್ಗೀನ	27-7
ಮೌನ	142-94
ಮೌರ್ವೀ	76—310
ಮೌಹೂರ್ತಿಕ	67-249
ಮೌಳಿ	85—364
ಮ್ಲಾನ	120-42
ಮ್ಲಿಷ್ಟ	23 - 140
ಮ್ಲೇಚ್ಛ	98-445

ಯ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಯಕೃತ್	104-13
ಯಕ್ಷ	14-79; 15—87
ಯಜಮಾನ	69-266
ಯಜ್ಞ	68-260
ಯಜ್ಞಾಂತ	69—263
ಯಜ್ವಾ	69—266
ಯತ	37-69
ಯತಿ	57—189; (ಟಿ) 65 – 240

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಯತಿರ್ನಭವೇತ್	65-239
ಯತ್ಪರಸ್ಯಾತಿಪೀಡನಂ	126-80
ಯತ್ರವೃಥಾಭಿನಿವೇಶಃ ತಾಂ ವಿದುಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ	129-99
ಯಥಾಕಾಮಿ	62-224
ಯಥಾರ್ಥವರ್ಣ	70-271
ಯಥೋ(ದ್ಗತ)ದಿತ	56—181
ಯದೃಚ್ಛಾ	12—897
ಯದ್ವದ	62 – 222
ಯದ್ಭವಿಷ್ಯ	62-222
ಯಂತ್ರಮುಕ್ತ	76—308; 309
ಯಮ	13-72; 17-100; 116—15; 141—80
ಯಮಳ	116-15
ಯಮುನಾ	111—52
ಯಯು	72-282
ಯ(ಜ)ವನಿಕಾ	52—154
ಯವಸ	32—37
ಯವಾಗೂ	53 - 165
ಯವ್ಯ	27-8
ಯಶಸ್	25-152
ಯಷ್ಟ್ಯಾದಿ	76—309
ಯಷ್ಟಿ	78—322; 120—41
ಯಷ್ಟಿಮಧು	101—461
ಯಷ್ಟೃ	69—266
ಯಾಗ	68-260
ಯಾಚಕ	59-204
ಯಾಚನಾ	59-205
ಯಾಞ್ಚಾ	59—205
ಯಾತ	37—69
ಯಾತನಾ	103—4; 141—77
ಯಾತಯಾಮ	83—349
ಯಾತು	13 – 73
ಯಾತುಧಾನ	13 – 73

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಯಾತೃ	84—354
ಯಾತ್ಯ	103—3
ಯಾತ್ರಾ	74 –298; 136-32
ಯಾದಸ್	108—34
ಯಾದಸಾಂನಾಥಃ	13—74
ಯಾನ	74-295; 113-63
ಯಾಪ್ಯಯಾನ	74 – 296
ಯಾಮ	18—106
ಯಾಮಿನೀ	18—107
ಯಾಮ್ಯಾ	17 —101
ಯಾಯಜೂಕ	69 – 266
ಯಾವಂತೋ ದೃಶ್ಯಂತೇ ನರಕರಿ ತುರಗಾದಯಃ ಸ್ಥಳೇಜೀವಾಃ	109-41
ಯಾವಕ	91 - 401
ಯಾ(ಅ)ಸುತೀವಳ	69 - 266
ಯುಕ್	85 – 359
ಯುಕ್ತ	123-61; 142-91
ಯುಗ	116-15
ಯುಗಂಧರ	73-293
ಯುಗಕೀಲಕ	94-421
ಯುಗಳ	116-15
ಯುಗಾಂತ	20-117
ಯುಗ್ಮ	116-15
ಯುಗ್ಯ	74-295
ಯುಧ್	75 - 299
ಯುದ್ಧ	75-299; 131—4
ಯುದ್ಧಾರ್ಥಿ	73-292
ಯುದ್ಧಾರ್ಥೇದ್ವೇ ಪ್ರಯುಜ್ಯೇತೆ	125-76
ಯುವತಿ	79-328
ಯುರ್ವ	83-389
ಯೂಥ	114-1
ಯೂಥಿಕಾ	34—52

K.392

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಯೂರ್ಷ	96—431
ಯೋಕ್ತ್ರ	94–421
ಯೋಗಿತ	47-127
ಯೋಗ್ಯರಥ[1]	73-291
ಯೋಗ್ಯಾ	77–316
ಯೋಷಾ	79—327
ಯೋನಿ	85-360; 141–73
ಯೋಷಿತ್	79-327
ರ	
ರಕ್ತ	72-283; 104-10; 112 58; 121—48
ರಕ್ತಶಾಳಿ	95—426
ರಕ್ತಶ್ಯಾಮ	122-52
ರಕ್ತಾ	13-68
ರಕ್ತಾಕ್ಷ	38—74
ರಕ್ಷಸ್	13-73; 131—4
ರಕ್ಷಾ	13—69
ರಕ್ಷಿವರ್ಗ	71- 279
ರಂಕು	39-27
ರಂಗ	17—97
ರಂಗಾಜೀವ	97—437
ರಚನಾ	121—45
ರಜಕ	97-439
ರಜತ	28—18; 131-5
ರಜನೀಕರ	8-43
ರಜನೀ	18—107
ರಜಸ್	31-34; 73-289; 135–23
ರಜಸ್ವಲಾ	80-334

(1) ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯೋರಥಃ ಎಂದು ವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದೆ. ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕಾರಾದಿ ಶಬ್ದಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ "ಯೋಗ್ಯಾರಥಃ" ಎಂದು ಸಮಸ್ತ ಪದವಾಗಿಯೇ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ರಜೋಹರಣಧಾರಿ?	57-189(ಟಿ)
ರಜ್ಜು	98—443
ರಣ	75—293
ರಣರಣಕ	122-57
ರತಾರ್ಥಿನೀ	80-331
ರತಕೂಜಿತ	93—415
ರತಿ	16-91; 93-415; 122-57
ರತಿಪತಿ	7-33
ರತ್ನಗರ್ಭಾ	26—(1-2)
ರತ್ನಸಾನು	22-(2)ಟಿ
ರತ್ನಾಕರ	107—30
ರತ್ನಿ	88-382
ರಥ	73—290
ರಥಕಾರ	96 . 433
ರಥಗೋಪನ	74—295
ರಥಾಂಗ	41-91; 73-293
ರಥಾಂಗಪಾಣಿ	5–23
ರಥಾಗ್ರ	74 294
ರಥಾವಯವ	140-63
ರಥಿನ್	65-263
ರಥ್ಯಾ	48-134
ರದ	87-373
ರದನ	36—64; 87—373
ರರ್ದಿ	36–61
ರಂಧ್ರ	103–2
ರಮಣ	82—343
ರಮಣೀ	79–328
ರಂಭ	120–41
ರಂಭಾ	15-88; 32—38
ರಯಸ್	73-289; 110-47; 111-49
ರಲ್ಲಕ	90-397
ರವ	23—137
ರವಣ	47-125
ರವಿ	7—35; 137—34; 139-50

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ರಶನಾ	92—406
ರಶ್ಮಿ	7-38; 12-65; 73-288; 94–421
ರಸ	16—90; 106–24; 140—72
ರಸಜ್ಞಾ	86—367
ರಸನಾ	,,
ರಸವತೀ	49—140
ರಸ	16—92
ರಸಾ	26- (1--2)
ರಸಾತಳ	103—1
ರಸಾದಿ	140—68
ರಹಸ್	93—415
ರಹಸ್ಯ	3—9; 117-23
ರಹಸ್	73-289; 117-23
ರಾಕಾ	19–112; 80-334
ರಾಕ್ಷಸ	13—73; 15-87
ರಾಗ	140–72
ರಾಜಕುಳ ಪ್ರತಿಬದ್ಧಾ	80-336
ರಾಜಧಾನೀ	48–131
ರಾರ್ಜ	8—42; 69–267
ರಾಜನ್ಯ	69-267
ರಾಜಪ್ರಧಾನಲೋಕ	32--81
ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮ	98-448
ರಾಜರಾಜ	14–79
ರಾಜವಾಹ್ಯ	38—71
ರಾಜಸರ್ಪ	106—21
ರಾಜಸರ್ಷಪ	95-427
ರಾಜಸೂಯೇನ ಯೇನೇಷ್ಟಂ	70-268
ರಾಜಹಂಸ	42—99
ರಾಜಿಕಾ	95–427
ರಾಜಿಳ	106—21
ರಾಜೀ	119-36

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ರಾಜೀವ	109—37; 112—58
ರಾಜ್ಞಾಂಗೃಹಸ್ಥಾನಂ	48—135
ರಾಜ್ಞಾಂ ಹೈಮಂ ಸಿಂಹಾಸನಂ	70-269
ರಾಟ್	69-267
ರಾತ್ರಿ	18-108
ರಾದ್ಧಾಂತ	3—10
ರಾಮ	6-30; 121-49; 134-22
ರಾಮಠ	101-463
ರಾಮಾ	79-327
ರಾಶಿ	114—1
ರಾಸಭ	47—125
ರಾಹು	9-49
ರಾಹುಸಂಸ್ಪರ್ಶ	8–41
ರಿಕ್ತ	128–92
ರಿಪು	75—301
ರಿಷ್ಟ	134-18
ರೀತಿ	28–16
ರೀರಿಲ್ಲ	109-38
ರುಕ್ 7-38;	98—446
ರುಗ್ಮ (ಕ್ಮ)	12-65; 29—19
ರುಚ	12—65
ರುಚಕ	101-463
ರುಚಿ	7-38, 118-25
ರುಚಿರ	114—4
ರುಚ್ಯ	82—343
ರುಜಾ	98-446
ರುಂಡ	104–8
ರುದಿತ	105—17
ರುದ್ರ	3 - 11; 17-100; 131-2
ರುದ್ರಪುಷ್ಪ	35—54
ರುದ್ರಾಣೀ	4-15
ರುಧಿರ	104—10; 138-41

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ರುಮಾ[1]	28–15
ರುರು	39-77
ರೂಪ್ಯ	28 – 18; 136–30
ರೂಪ್ಯಹೇಮಾಖ್ಯ	14—81
ರೂಪಾಜೀವಾ	80—336
ರೂಪಾದಿ	141—76
ರೂಷಿತ	126–83
ರೇಖಾ	89 – 387
ರೇಖಾತ್ರಯಾಂಕಿತಗ್ರೀವಾ	85–363
ರೇಣು	73—289
ರೇತಸ್	105 – 16
ರೇಫಸ	56 – 182
ರೇವತೀರಮಣ	6–30
ರೇವಾ	111—52
ರೈ(ರಾಃ)	14–80; 29–19
ರೋಕ	103–2
ರೋಗ	98–446
ರೋಗಾದುನ್ಮುಕ್ತ	62–225
ರೋಚಿಸ್	7–38
ರೋದನ	86 – 365
ರೋದಸೀ	20 – 121
ರೋದಸ್ಯೌ	20—121
ರೋಧಸ್	110—45
ರೋಧೋವಕ್ರಾ	110—44
ರೋಪ	77–312
ರೋಮ	86–370
ರೋಮವಿಕಾರ	107—29
ರೋಮಹರ್ಷ	107—29
ರೋಮಾಂಚ	107—29
ರೋಷ	59–207
ರೋಷಣ	59–206
ರೋಷಸೀ	20–121
ರೋಹಿಣೀ	45–113

(1) ವಿಶಿಷ್ಟಲವಣಾಕರಃ, ಇತಿ ಮೇದಿನೀ.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ರೋಹಿಣೀದ್ರುಮ	89–390
ರೋಹಿಣೀವಲ್ಲಭ	8–42
ರೋಹಿತ	11 – 57
ರೌದ್ರ	8–40; 16–92
ರೌಹಿಣೇಯ	6–30; 9-46
ಲ	
ಲಕುಟ	120–41
ಲಕ್ಷಣ	93—412
ಲಕ್ಷ್ಮ	9–45
ಲಕ್ಷ್ಮಣ	9–45
ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ	41—91
ಲಕ್ಷ್ಮೀ	6—32; 135–27
ಲಕ್ಷ್ಯ	77—314
ಲಗ್ನ	36—67
ಲಗ್ನಕ	62—225
ಲಘು	116–12
ಲಘುಹಸ್ತ	77 – 317
ಲಜ್ಜಾ	93–413
ಲಂಚ	71 – 280
ಲತಾ	30—26
ಲತೋದ್ಗಮ	30–30
ಲಪನ	85—364
ಲಬ್ಧವರ್ಣ	55–177
ಲಂಪಟ	58–198
ಲಂಬೋದರ	4–19
ಲಯ	16—94
ಲಲನಾ	79—328
ಲಲಾಟ	36—65; 87 – 371
ಲಲಾಟಪಟ್ಟೀರಚಿತಾ	89—387
ಲಲಾಟಸ್ಥ	87—377
ಲಲಾಟಿಕಾ	89–387
ಲಲಾಮ	140–66
ಲಲಾಮಕ	91—399
ಲಲಿತ	15–89
ಲವ	114–3

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಲವಣಾದಿ	140–72
ಲವಣೋತ್ತಮ	100–460
ಲವಣೋದಕ ಸಂಸಿದ್ಧಂ	54—167
ಲವಣೋದಕಿತಂ	54–167
ಲವಿತ್ರ	94–423
ಲಹರೀ	108–31
ಲಾಕ್ಷಾ	91—411
ಲಾಂಗಲ	94—421
ಲಾಂಗಲಪದ್ಧತಿ	94–422
ಲಾಂಗೂಲ	72—287; 140–66
ಲಾಜ	96—431
ಲಾಂಛನ	9.45; 137.34
ಲಾಲಸ	58.198
ಲಾಲಸಾ	82.344
ಲಾಸ್ಯ	16.93
ಲಿಖಿತಾಕ್ಷರಾಯಾಭವೇತ್	92.405
ಲಿಂಗ	85.360; 141.7
ಲಿಂಗವೃತ್ತಿ	67.251
ಲಿಂಗಿ	57.189(ಟ)
ಲಿಪಿ	120.43
ಲಿಪಿಕರ	96.432
ಲಿಪಿಸಂಖ್ಯಾ	139.55
ಲಿಪ್ಸಾ	60.209
ಲಿಪ್ಸು	60.208
ಲಿಪ್ಸೋಃಪಗ್ರಹಣ	139.54
ಲೀಢಾ	118.30
ಲೀಲಾ	15.89
ಲುಪ್ತ	56.184
ಲುಬ್ಧ	60.208
ಲುಬ್ಧಕ	9.49; 98.442
ಲುಲಾಯ	38.74
ಲುಳಿತ	123.61
ಲೂತಾ	43.102

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಲೂನ	94.423
ಲೂನಕರ್ತರೀ	97.441
ಲೇಖ	2-4
ಲೇಖಕ	96.432
ಲೇಖಾಕ್ಷರ	120.43
ಲೇಪಕ	97.437
ಲೇಪ್ಯಮಯಾ (ಸ್ತ್ರೀ)	81.339
ಲೇಪ್ಯಾದಿಕಂ ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮ	97.437
ಲೇಶ	114.3; 132.7
ಲೋಕ	22.133; 47.129
ಲೋಕಪಾಲ	69.267
ಲೋಕವಾದ	24.146
ಲೋಚನ	86.365
ಲೋಪಾಮುದ್ರಾಪತಿ	68.259
ಲೋಮಪುಚ್ಛ	72.287
ಲೋಲ	58.198; 115.10
ಲೋಲುಪ	58.198
ಲೋಲುಭ	58.198
ಲೋಷ್ಟ	94.422
ಲೋಷ್ಟಕ	94.422
ಲೋಷ್ಟಭೇದನ	94.422
ಲೋಹ	28.17; 140.68
ಲೋಹಕಾರ	96.434
ಲೋಹಳ	64.233
ಲೋಹಿತ	104.10; 109.37; 121.48
ಲೋಹಿತಚಂದನ	89.389
ಲೋಹಿತಾಂಗ	19.4
ಲೋಹಿತಾಶ್ವ	12.64
ಲೋಹಿನೀ	122.53
ವ	
ವಂಶ	34.51; 66.242; 134.17
ವಕುಳ	34.53

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ವಕ್ಷಸ್	87-373
ವಕ್ಷೋಂಸಯೋಸ್ಸಂಧಿಃ	86-369
ವಕ್ಷೋರುಹ	87-372
ವಕ್ರ	9-46; 116-11
ವಕ್ರಸಂಸ್ಥಂದಾರು	51-148
ವಕ್ತ್ರ	85-364
ವಂಕ್ಷಣ	86-369
ವಂಗ	28-18
ವಚನೀಯತಾ	24-146
ವಜ್ರ	11-56
ವಜ್ರಧರ	10-52
ವಜ್ರಜ್ವಾಲಾ	11-57
ವಜ್ರನಿರ್ಘೋಷ	11-57
ವಂಚನ	123-63
ವಂಜುಳ	33-48; 32-42; 34–53; 42-100
ವಟ	33-43; 98-443
ವಟಾರ	98-443
ವಟು	83-348
ವಡವಾ	72-286
ವಣಿಕ್	93-417
ವಣಿಕ್ತ್ವ	125-76
ವಣಿಜ್ಯ	125-76
ವತ್ಸ	44-109; 87-373; 134-22
ವತ್ಸಕಾಮಾ	45-115
ವತ್ಸತರ	44-109
ವತ್ಸನಾಗ (ಭ)	106-25
ವತ್ಸಲಾ	45-115
ವತ್ಸಾದನೀ	101-461
ವದಂತಿತತ್ವಜ್ಞಾಃ	141-75
ವದನ	85-364
ವದಾನ್ಯ	80-211
ವದ್ಯ (ಪಜ್ಜ?)	96-432
ವಧೂ	79-328; 81-340; 83-350

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಧೂಟೀ	79-330
ವಧ್ರೀ	98-442
ವನ	35-57; 107-26
ವನಮಾಲಿನ್	5-25
ವನವಹ್ನಿ	13-70
ವನಸ್ಪತಿ	29-23; 30-25
ವನಾಯುಜ	72-285
ವನಾಶ್ರಯ	41-93
ವನಿತಾ	79-328
ವನೀಪಕ	59-204
ವನೌಕಸ್	39-78
ವಂದನಮಾಲಾ	50.146
ವಂದನಾ	128-91
ವಂದಿ	71-281; 125-74
ವಂಧ್ಯಾ	45-114
ವಪನ	119-36
ವಪುಸ್	84-356
ವಪ್ತೃ	83-350
ವಪಾ	104-13
ವಪ್ರ	48-133; 94-420; 135-24
ವಮತ	51-153
ವಮಥು	36-63
ವಮ್ರಿಕೂಟ	106-22
ವಮ್ರಿ	106-22
ವಯಸ್	40-84
ವಯಸ್ಯ	70-274
ವಯಸ್ಯಾ	80-333
ವರ	82-343; 114-4
ವರಟಾ	42-98
ವರತ್ರಾ	37-68
ವರಯಿತೃ	82-343
ವರಲಾ	42-98
ವರಸ್ತ್ರೀ	80-335

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ವರಸ್ತ್ರೀಣಾಂವಾಸಃ	90-398
ವರಾಂಗ	85-360
ವರಾಟ	109-42
ವರಾರೋಹಾ	80-335
ವರಾಹ	38-73
ವರಿವಸ್ಯಾ	21-129
ವರಿಷ್ಠ	116-14
ವರುಣ	13-74; 17-100
ವರೂಥ	74-295
ವರೂಥಿನೀ	75-303
ವರೇಣ್ಯ	114-4
ವರೇಷ್ಟುಕಾ	45-117
ವರ್ಚಸ್	12-65; 105-15
ವರ್ಚಸ್ಕ	105-15
ವರ್ಜನ	78-323
ವರ್ಣ	51-153; 89-389, 140-71; 141-80
ವರ್ಣನ	24-144
ವರ್ಣಪುಷ್ಪ	35-54
ವರ್ಣಿ	65-240
ವರ್ಣಿನೀ	79-327
ವ(ಕ)ರ್ತನ	120-44
ವರ್ತನೀ	43-105
ವರ್ತಮಾನ	142-91
ವರ್ತ್ಮ	43-105; 132-6
ವರ್ತಿ	90-397
ವರ್ತುಳ	124-68
ವರ್ಧಕಿ	96-433
ವರ್ಧನ	120-44
ವರ್ಧನೀ	50-147; 53-162
ವರ್ಧಮಾನ	51-150; 52-160
ವರ್ಮ	76-305
ವರ್ಮಿತ	76 306

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವರ್ಯ	114.4
ವರ್ಯಾ	79-329
ವರ್ಷ	20-116
ವರ್ಷಧರ	71-276
ವರ್ಷಾಭೂ	109-40
ವರ್ಷ್ಮ	84-356
ವಲಜ	50-145
ವಲಭಿ	51-148
ವಲ್ಕಲ	30-29
ವಲ್ಕಾ	30-29
ವಲ್ಗಾ	73-288
ವಲ್ಗು	114-4
ವಲ್ಭನ	54-170
ವಲ್ಲ	96-430
ವಲ್ಲಕೀ	16-96
ವಲ್ಲಭ	60-212
ವಲ್ಲರೀ	31-31
ವಲ್ಲವ	71-277; 96-433
ವಲ್ಮೀಕ	106-22
ವಲ್ಲೀ	30-26
ವಶಾ	38-72; 45-114; 79-328
ವಶೀಕರಣ	119-31
ವಷಟ್ಕೃತ	69-263
ವಸಂತ	19-113
ವಸತಿ	18-208; 134-21
ವಸಥ	49.136
ವಸಾ	104-13
ವಸು	140-61
ವಸುಂಧರಾ	26-(1-2)
ವಸು	8-39; 11-62; 12-6; 14-80; 29-22; 140–61
ವಸುದೇವ	6-28
ವಸುಧಾ	26-(1-2)

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಸುಮತೀ	26-(1-2)
ವಸ್ತಿ	90-397
ವಸ್ತ್ಯ	49-136
ವಸ್ತ್ರ	90-394; 141-82
ವಸ್ತ್ರಸ್ಯಾಂತಃ	90-396
ವಹ	44-112
ವಹ್ನಿ	12-62
ವಹ್ನಿರೇತಸ್	3-12
ವಳಕ್ಷ	121-47
ವಳಯ	91-403
ವಳಯಿತ	118-27
ವಳೀಕ	51-148
ವಾ	141–84
ವಾಕ್	3-8; 101-26; 141-80
ವಾಗಷ್ಣ್ಯ	139; 45
ವಾಗುರಾ	98-443
ವಾಗುರಿಕ	98-442
ವಾಚಂಯಮ	68-258
ವಾಚಸ್ಪತಿ	9-47
ವಾಜ	73-289; 77-314; 40-86
ವಾಜಿನ್	40-85; 72-282
ವಾಜಿನೀ	72-286
ವಾಜಿಶಾಲಾ	50-141
ವಾಂಛಾ	118-25
ವಾಂಛಿತಾರ್ಥ	88-381
ವಾಟ	48-135
ವಾಣಿಜ್ಯ	125-76
ವಾಣಿನೀ	80-335
ವಾಣೀ	3-8; 41-89
ವಾತ	14-75
ವಾತಕೀ	99-452
ವಾತಪ್ರಮೀ	39-77
ವಾತಸ್ಯಮಂಡಲೀ	14-77
ವಾತರೋಗೀ	99-452

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಾತಾಯನ	51-149
ವಾತಾಸ್ತಂ(ವಾರಿ)	11-59
ವಾತ್ಯಾ	14-77
ವಾದ್ಯ	16-93; 95
ವಾದ್ಯಭಾಂಡಮುಖ	140-69
ವಾನ	31-35
ವಾನಪ್ರಸ್ಥ	65-240
ವಾನರ	39-78
ವಾನಸ್ಪತ್ಯ	30-25
ವಾನೀರ	33-48
ವಾಪೀ	113-62
ವಾಮ	114-4; 124-21; 134-22
ವಾಮದೇವ	3-12
ವಾಮನ	18-104; 100-457
ವಾಮನೇತ್ರಾ	79-327
ವಾಮಲೂರ	106-22
ವಾಮಾ	79-327
ವಾಮೀ	72-286
ವಾಯಸ	41-92
ವಾಯು	14-75
ವಾಯುಸಖ	12-62
ವಾರ್	107–26
ವಾರ	114-2
ವಾರಣ	36-61; 111-49; 132-9
ವಾರಮುಖ್ಯಾ	80-336
ವಾರವಾಣ	91-398
ವಾರಸ್ತ್ರೀ	80-336
ವಾರಾಣಾಸೀ	48-132
ವಾರಾಹೀ	4-18
ವಾರಿ	37-70; 107-26
ವಾರಿಣಃವೃದ್ಧಿಃ	108-32
ವಾರುಣೀ	17-101; 55-175
ವಾರ್ತ	62-225
ವಾರ್ತಾ	24-145; 93-416

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಾರ್ತಾಕ	27-10
ವಾರ್ತಾಸಂಭಾವ್ಯ	141-85
ವಾರ್ಧುಷಿಕ	93-417
ವಾರ್ಧ್ರೀಣಸ	38-74
ವಾಲ	87-376
ವಾಲ್ಮೀಕಿ	68-258
ವಾಸಂತಿಕ	71-278
ವಾಸಂತೀ	35-55
ವಾಸತೇಯೀ	18-108
ವಾಸನಾ	128-95
ವಾಸರ	18-106
ವಾಸವ	10-52
ವಾಸಸ್	90-394
ವಾಸಾಗಾರ	49-140
ವಾಸಿತಾ	79-327
ವಾಸುದೇವ	5-24
ವಾಸ್ತು	48-134; 49-136
ವಾಸ್ತುಕ	27-10
ವಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿ	10-52
ವಾಹ	72-282
ವಾಹನ	74-295
ವಾಹಸ	106-20
ವಾಹಿನೀ	75-303
ವಾಹಿನೀಪತಿ	71-279
ವಾಳಧಿ	72-287
ವಾಳವಾಯಜ	29-21
ವಾಳಹಸ್ತ	72-287
ವಾಳುಕಾ	110;48
ವಾಳುಕೀ	35-56
ವಾಳೇಯ	47-125
ವಿ	40-85
ವಿಕಟ	124-68; 132-8; 137-34
ವಿಕತ್ಥನ	24-144

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಿಕರ್ತನ	7-35
ವಿಕಲ್ಪೋಪಮಾನ	141.84
ವಿಕಳಪಾಣಿಕ	100-456
ವಿಕಳಾಂಗ	64–233
ವಿಕಾಸ	31-33
ವಿಕಿರ	40-85
ವಿಕೃತ	63-228
ವಿಕೃತಿ	54-169
ವಿಕೃ(ಕ್ರು)ಷ್ಟ	23-139
ವಿಕ್ರಮ	120-38
ವಿಕ್ರಮಹೀನ	137-34
ವಿಕ್ರಯಶಾಲಾ	50-141
ವಿಕ್ರಾಂತ	58-199
ವಿಕ್ಲಬ	64-232
ವಿಗತನಾಸಿಕ	100-456
ವಿಗಾನ	24-146
ವಿಗ್ರ	100-456
ವಿಗ್ರಹ	75-300; 84-356; 134-19
ವಿಘಸ	54-171
ವಿಘ್ನ	66-247
ವಿಘ್ನರಾಜ	4-19
ವಿಂಖಾ	120-41
ವಿಚಕ್ಷಣ	55-178
ವಿಚಕಿಳ	34-53
ವಿಚಾರಣಾ	3-10
ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾ	115-6
[1]ವಿಚ್ಛಂದಕವಿಶೇಷ	51-150
ವಿಜನ	117-23
ವಿಜಲಕ	112-56
ವಿಜಾತಾ	82-346
ವಿಜಾಯತೇ ಯಾಪ್ರತಿ ವತ್ಸರಂ ಗೌಃ	45-117

(1) ವಿಚ್ಛಂದಕಪ್ರಭೇದಾಃಸ್ಯುಃ (ಅಮರ)

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಿಜೃಂಭಿತ	31-33
ವಿಟ್	55-176; 93-416; 105-15
ವಿಟ	62-227
ವಿಟಂಕ	51-148
ವಿಟಪ	30-27; 31-36
ವಿಟಪಿ	29-23
ವಿತಥಂ	23-143
ವಿತರಣ	69-265
ವಿತರ್ಕ	115-6
ವಿತರ್ದಿಕಾ	50-144
ವಿತಸ್ತಿ	89-384
ವಿತಾನ	52-155; 68-260; 114-1; 140-59
ವಿತ್ತ	14-80
ವಿದಗ್ಧ	63-230
ವಿದಿಶ	17-102
ವಿದುಳ	33-48
ವಿದೇಹ	48-132
ವಿದ್ಯಾಧರ	15-87
ವಿದ್ಯುತ್	11-60
ವಿದ್ವಸ್	55-177
ವಿದ್ವಾಂಸೋವದಂತಿ ಶಿರಸಿ ಸ್ಥಿತಂ	92-410
ವಿಧವಾ	80-333
ವಿಧಿ	2-6; 5-26; 15-87
ವಿಧು	8-43
ವಿಧುಂತುದ	9-49
ವಿಧುರ	137-38
ವಿನತಾ	20-119
ವಿನಾ	142-87
ವಿನಾಯಕ	4-19
ವಿನಿಮಯ	94-419
ವಿನೋದ	119-35

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಿಪಕ್ಷ	75-301
ವಿಪಂಚೀ	16-96
ವಿಪರೀತ	125-72
ವಿಪರ್ಯಯ	120-44
ವಿಪರ್ಯಾಸ	120-44
ವಿಪಶ್ಚಿತ್	55-177
ವಿಪಣಿ	50-141
ವಿಪಾಕ	21-126
ವಿಪಿನ	35-57
ವಿಪುಲಾ	26-(1-2)
ವಿಪುಳ	116-14; 16
ವಿಪ್ರ	65-237
ವಿಪ್ರಕಾರ	127-84
ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟ	115-8
ವಿಪ್ರತಿಸಾರ	119-31
ವಿಪ್ರಲಂಭ	123-63
ವಿಪ್ರಲಬ್ಧ	63-228
ವಿಪ್ರಲಾಪ	123-63
ವಿಪ್ರಿಯ	123-64
ವಿಪ್ರುಟ್	112-55
ವಿಪ್ಲವ	21-127
ವಿಬುಧ	2-4
ವಿಭವ	14-80; 135-23
ವಿಭಾ	7-38
ವಿಭಾತ	19-111
ವಿಭಾವರೀ	18-107
ವಿಭಾವಸು	12-63
ವಿಭೀತ	101-464
ವಿಭೀತಕ	140-63
ವಿಭೂಷಾ	93-411
ವಿಭ್ರಮ	15-89; 115-6; 135-27
ವಿಮಳ	22-132
ವಿಮಾನ	15-83

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಿಯತ್	22-136
ವಿಯಾತಾ	61-216
ವಿಯೋಗ	122-57
ವಿರತ	57-190
ವಿರಹ	122-57
ವಿರಳೇತರ	119-32
ವಿರಾಗಾರ್ಹ	61-214
ವಿರಿಂಚ	2-6
ವಿರೂಕ್ಷಣಾ	24-148
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ	4-13
ವಿರೋಕ	8-39
ವಿರೋಚನ	7-36
ವಿರೋಧಿ	75-301
ವಿಲಗ್ನ	85-363
ವಿಲಾಪ	105-17
ವಿಲೀನ	46-121
ವಿ(ಅನು)ಲೇಪನ	90-391
ವಿಲೇಪಿಕಾ	53-165
ವಿವಕ್ಷಿತ	133-16
ವಿವಧ	125-73
ವಿವರಣ	66-246
ವಿವರ್ಣ	56-181
ವಿವರ	103-2
ವಿವಸ್ವತ್	7-35; 136-28
ವಿವಾಹ	81-341
ವಿಶಂಕಟ	124-68
ವಿಶಂಕಾ	115-6
ವಿಶದ	22-132; 124-67
ವಿಶಸನ	78-323
ವಿಶಾಖ	5-20
ವಿಶಾಯ	122-55
ವಿಶಾಲತಾ	130-101
ವಿಶಾರದ	55-178

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಿಶಾರದಾಉಶಂತಿ	49-140
ವಿಶಾಳ	116-14; 124-68
ವಿಶಿಖ	77-312
ವಿಶಿಖಾ	48-134
ವಿಶೇಷ	141-82
ವಿಶೇಷಕ	89-387
ವಿಶೇಷಲಬ್ಧ	139-55
ವಿಶ್ರಾಣನ	69-265
ವಿಶ್ಲೇಷ	137-38
ವಿಶ್ವಂಭರಾ	26-(1-2)
ವಿಶ್ವ	118-28
ವಿಶ್ವಕದ್ರು	47-127
ವಿಶ್ವಕರ್ಮಃ	15-84
ವಿಶ್ವಕೃತ್	15-84
ವಿಶ್ವಭೇಷಜ	101-461
ವಿಶ್ವರೂಪ	5-22
ವಿಶ್ವಸ್ತಾ	80-333
ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ	2-7
ವಿಶ್ವಾ	101-461
ವಿಶ್ವಾಸ	127-84
ವಿಷ	105-19; 106-24; 140-72
ವಿಷಧರ	105-18
ವಿಷಭಿಷಕ್	100-459
ವಿಷಮಾಯುಧ	7-34
ವಿಷಮೋನ್ನತ	124-68
ವಿಷಯ	47-129
ವಿಷಾಣ	36-64; 45-113
ವಿಷ್ಟಪ	22-133
ವಿಷ್ಟಂಭ	127-84
ವಿಷ್ಠಾ	105-15
ವಿಷ್ಕಿರ	40-85
ವಿಷ್ಟರ	29-23; 52-155
ವಿಷ್ಟರಶ್ರವಸ್	5-25
ವಿಷ್ಣು	5-22; 6-26

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವಿಷ್ಣುಪದ	22-136
ವಿಷ್ಣುಪದೀ	111-51
ವಿಷ್ಟಾರ	24-150
ವಿಷ್ವಕ್	141-85
ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ	5-22
ವಿಸರ	114-1
ವಿಸರ್ಗ	139-46
ವಿಸಂವಾದ	123-63
ವಿಸಾರ	108-35
ವಿಸ್ತರ	126-81
ವಿಸ್ತಾರ	30-27; 126-81; 140-59; 142-96
ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	116-14
ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗ	106-25
ವಿಸ್ಮಯ	16-91; 123-60; 142-89
ವಿಸ್ರ	104-9
ವಿಸ್ರಂಭ	127-84
ವಿಸ್ರಬ್ಧ	61-215
ವಿಸ್ರಸಾ	83-349
ವಿಹಗ	40-84
ವಿಹಸ್ತ	62-227
ವಿಹಂಗ	40-84
ವಿಹಂಗಮ	40-84
ವಿಹಂಗರಾಜ	6-31
ವಿಹಂಗಿಕಾ	125-73
ವಿಹಾಯಸ್	22-136; 40-84
ವಿಹಾಯನ	69-265
ವಿಹಾರ	120-41
ವಿಹಾಯಸ	22-136
ವಿಹ್ವಳ	64-232
ವಿಳಾಸ	15-89
ವೀಕಾಶ	139-48
ವೀಚೀ	108-31

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವೀಣಾ	16-96
ವೀತ	37-69
ವೀತರಾಗ	15-86
ವೀತಿಹೋತ್ರ	12-64
ವೀಥೀ	119-36
ವೀ(ವೇ)ರಣೀಮೂಲ	102-468
ವೀಧ್ರ	22-132
ವೀರ	16-92; 58-199
ವೀರರ್ಹ	67-250
ವೀರುತ್	31-36
ವೀರ್ಯ	105-16; 140-72
ವೀವಧ	125-73
ವೃಕ	38-75
ವೃಕ್ಕಾ	105-14
ವೃಕ್ಷ	29-23
ವೃಕ್ಷಜಾತಿ	138-42
ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷ	135-26
ವೃಕ್ಷೋತ್ಪಳ	33-45
ವೃಜಿನ	103-5; 116-11; 132-11
ವೃತಿ	48-135
ವೃತ್ತ	124-68
ವೃತ್ತಾಂತ	24-145
ವೃತ್ತಾಧ್ಯಯನಸಂಪತ್ತಿ	66-243
ವೃತ್ತಿ	93-416
ವೃತ್ರ	139-57
ವೃತ್ರಾರಿ	10-52
ವೃಥಾ	125-75
ವೃದ್ಧ	83-549, 55-177
ವೃದ್ಧಶ್ರವಸ್	10-52
ವೃದ್ಧಿ	94-418
ವೃದ್ಧಿಜೀವನ	94-418
ವೃದ್ಧೋಕ್ಷ	44-110
ವೃದ್ಧ್ಯಾಜೀವ	93-417

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವೃಂತ	31-31; 87-372
ವೃಂದಾರಕ	2-4
ವೃಶ್ಚಿಕ	106-23
ವೃಶ್ಚಿಕಲಾಂಗೂಲ	106-23
ವೃಷ	21-125; 39-82; 44-108
ವೃಷಣ	86-369
ವೃಷಭ	44-108; 134-21
ವೃಷಭೋಪಗತಾ	45-114
ವೃಷಲ	96-432
ವೃಷಸ್ಯಂತೀ	80-331
ವೃಷಾ	10-52
ವೃಷಾಂಕ	3-12
ವೃಷಾಕಪಿ	5-23
ವೃಷಾವಾಸ	33-45
ವೃಷ್ಣಿ	47-124
ವೇಗ	37-69; 73-289; 77-316
ವೇಗಿ	59-203
ವೇಣೀ	87-376; 110-47
ವೇಣು	34-51
ವೇತನ	120-43
ವೇತಸ	33-48
ವೇತಾ	120-43
ವೇತ್ರಧರ	70-270
ವೇತ್ರಾಸನ	52-156
ವೇದನಾ	103-4; 136-32
ವೇದಾಧ್ಯಾತ್ಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ	141-79
ವೇದಿಕಾ	50-144
ವೇದ	3-9
ವೇದಾಂತ	3-9
ವೇದಿ	69-261
ವೇಧಸ್	2-6; 5-26
ವೇಧ್ಯ	77-314

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ವೇಪಥು	98-447
ವೇಲನ	101-462
ವೇಲಾ(ಳಾ)	108-32
ವೇಲ್ಲಿತ	116-11
ವೇಶಂತ	111-53
ವೇಶ(ಸ)ರ	74-295
ವೇಶವಾರ	53-166
ವೇಶ್ಮ	49-136
ವೇಶ್ಮೈಕದೇಶ	50-144
ವೇಶ್ಯಾ	80-336
ವೇಶ್ಯಾಪತಿ	62-227
ವೇಷ	89-384; 140-71
ವೇಷ್ಟಿತ	118-27
ವೇಹತ್	45-114
ವೇಳಾ	139-50
ವೇಳಾವನ	108-32
ವೈಕಟಿಕ	96-434
ವೈಕಕ್ಷಕ	91-399
ವೈಕಕ್ಷ್ಯ	68-256
ವೈಕುಂಠ	5-23
ವೈಖಾನಸ	65-240
ವೈಜನನ	82-345
ವೈಜಯಂತೀ	75-304
ವೈಡೂರ್ಯ	29-21
ವೈಣವ	120-41
ವೈತಂಸಿಕ	97-441
ವೈತಾಳಿಕ	71-281
ವೈದೇಹ	93-417
ವೈದೇಹೀ	100-460
ವೈದ್ಯ	100-458
ವೈಧೇಯ	56-181
ವೈನತೇಯ	6-31
ವೈನೈಕ (ವೈನಯಿಕ)	73-291

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವೈಪರೀತ್ಯ	120–44
ವೈಮೇಯ	94–419
ವೈರಂಗಿಕ	61–214
ವೈರಿ	75–302
ವೈರೊಚನನಿಕೇತನ	103–1
ವೈವಸ್ವತ	13–71
ವೈಶಾಖ	46–121
ವೈಶ್ಯ	65–238; 93–416
ವೈಶ್ರವಣ	14–78; 131–2
ವೈಶ್ವಾನರ	11–62; 12–62
ವೈಷ್ಣವೀ	4–17
ವೈಸಾರಿಣ	108–35
ವೈಹಾಸಿಕ	71–278
ವ್ಯಂಸಕ	58–194
ವ್ಯಕ್ತ	55–178
ವ್ಯಜನ	52–155
ವ್ಯಂಜನ	53–166
ವ್ಯತಿರೇಕಾರ್ಥವಾಚಕ	142–87
ವ್ಯತ್ಯಯ	120–44
ವ್ಯಥಕ	61–216
ವ್ಯಥಾ	103–4
ವ್ಯಪದೇಶ	117–24
ವ್ಯಪಾಯ	66–247
ವ್ಯವಚ್ಛೇದ	77–315
ವ್ಯವಧಾನ	119–34; 141–82
ವ್ಯವಸ್ಥಾ	136–32
ವ್ಯವಸ್ಥಾನೇಹಸ್	139–50
ವ್ಯವಸ್ಥೋತ್ಕರ್ಷ	140–64
ವ್ಯವಹಿತ	115–8
ವ್ಯವಾಯ	136–29
ವ್ಯಳೀಕ	123–63, 64
ವ್ಯಾಕುಳ	63–227
ವ್ಯಾಕುಂಚಿತ	116–11

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವ್ಯಾಕೃತಿ	125–77
ವ್ಯಾಕೋಚ	31–33
ವ್ಯಾಖ್ಯಾ	66–246
ವ್ಯಾಘ್ರ	38–73
ವ್ಯಾಘ್ರಾಟ	42–95
ವ್ಯಾಘ್ರೀ	101–465
ವ್ಯಾಜ	117–24
ವ್ಯಾಧ	98–442
[1] ವ್ಯಾಧಾಮು	11–56
ವ್ಯಾಧಿ	98–446
ವ್ಯಾಪಾರ	140–62
ವ್ಯಾಪಾದನ	78–324
ವ್ಯಾಪ್ತ	116–17
ವ್ಯಾಸ	68–259, 126–81 (ತ್ಯಾಗ) 134–19
ವ್ಯಾಳ	38–71; 105–18; 138–43
ವ್ಯಾಳಗ್ರಾಹಿ	100–459
ವ್ಯಾಹಾರ	23–137
ವ್ಯುತ್ಥಾನ	128–93
ವ್ಯುತ್ಸ್ನ	58–197
ವ್ಯುಷ್ಟ	19–111
ವ್ಯುಷ್ಟಫಲ	128–92
ವ್ಯೂಢ	116–14
ವ್ಯೂಹ	114–2; 132–9
ವ್ಯೋಕಾರ	96–434
ವ್ಯೋಮ	22–136; 140–69
ವ್ಯೋಮಕೇಶ	3–12
ವ್ಯೋಷ	101–463
ವ್ರಜ	44–107; 114–1
ವ್ರಣ	104–8

(1) ವ್ಯಾಧಾಮೋಷ್ಣಂ ಗೃಹ್ಯ ಚಾಪಂ ತದೀಯಂ॥ ಭಾಸಕವಿಯ ಪ್ರಯೋಗ,

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ವ್ರತ	140–64, 71
ವ್ರತತೀ	30–26
ವ್ರತಾದಾನ	128–91
ವ್ರತಿ	57–189, (ಟಿ) 57–190; 68–255; 69–266
ವ್ರತಿನಾಂಸ್ಥಾನಂ	50–143
[1] ವ್ರತಿನಾಂತು	88–378
ವ್ರಾತ್ಯ	67–250
ವ್ರಾತ	114–1
ವ್ರೀಡಾ	93–413
ವ್ರೀಹಿ	95–425; 136–28
ವ್ರೈಹೇಯ	27–7

ಶ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಶ	21–123; 109–42
ಶಕಟ	73–290
ಶಕಲ	104–11; 118–28
ಶಕಲಿ	108–35
ಶಕುಂತ	40–84; 41–94
ಶಕುಂತಿ	40–84
ಶಕುನ	40–84
ಶಕುನಿ	40–85; 42–97
ಶಕೃತ್	105–15
ಶಕ್ತ	64–232
ಶಕ್ತಿ	78–322; 133–14
ಶಕ್ತಿಪಾಣಿ	5–20
ಶಕ್ತ್ಯಾದಿ	76–309
ಶಕ್ರ	10–54
ಶಕ್ರಕ್ರೀಡಾಚಲ	ಟಿಪ್ಪಣಿ 22–(2)
ಶಕ್ರವಾರ್ಷುಕಾಂಬುದ	138–39
ಶಕ್ರಶರಾಸನ (ಋಜು)	11–57
ಶಕ್ರಸಾರಥಿ	11–61
ಶಂಕರ	3–11

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಶಂಕಾ	115–6
ಶಂಕಿತ	58–200
ಶಂಕು	74–297; 78–322
ಶಂಕುಮುದ್ಗರ್ತ	138, 41
ಶಂಖ	109–42
ಶಚೀ	10–55
ಶಠಕಲ್ಪನಾ	122–56
ಶತಧಾರ	11–56
ಶತಪತ್ರ	112–57; 133–9
ಶತಮುಖ	10–52
ಶತಮೂಲಿಕಾ	101–465
ಶತಯಷ್ಟಿ	92–408
ಶತಹ್ರದಾ	11–60
ಶತಾಂಗ	73–290
ಶತಾನಂದ	2–6
ಶತ್ರು	75–302; 139–57
ಶನೈಶ್ಚರ	9–48
ಶಪಥಜ್ಞಾನಹೇತುವಿಶ್ವಾಸ ನಿಶ್ಚಯ	140–59
ಶಫ	72–287
ಶಫರೀ	108–36
ಶಬರ	98–445
ಶಬರಾಲಯ	43–106
ಶಬಲ	121–51
ಶಬಳ	122–54
ಶಬ್ದ	23–137
ಶಮ	16–91
ಶಮನ	13–71
ಶಮಲ	105–15
ಶಮೀ	31–35
ಶಮ್ಯಾ	94, 421
ಶಂಪಾ	11–60
ಶಂಫ(ಭ)ಳೀ	81–338
ಶಂಭ	11–56

K.392

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಶಂಬರ	39-77; 107-26
ಶಂಬರಸೂದನ	7-33
ಶಂಬಾಕೃತ	94-422
ಶಂಬೂಕ	109-42
ಶಂಭು	2-7; 3-11; 5-26
ಶಯ	84-357
ಶಯನ	51-152; 125-77
ಶಯನಸ್ಥಾನ	49-140
ಶಯನಾಸನ	20-121
ಶಯಾನಕ	39-81
ಶಯು	106-20
ಶಯ್ಯಾ	51-152
ಶರ	32-38, 77-312, 131-5
ಶರಜನ್ಮನ್	5-21
ಶರಣ	49-137
ಶರತ್	19-113; 20-116
ಶರವ್ಯ	77-314
ಶರಾದಿಕ	76-309
ಶರಾರಿ	42-96
ಶರಾರು	61-217
ಶರಾವ	52-160
ಶರೀರ	84-356; 141-68
ಶರೀರಸ್ಯಾಸ್ಥಿ	104-11
ಶರ್ಮನ್	21-123
ಶರ್ವ	3-11
ಶರ್ವರೀ	18-107
ಶರ್ವಾಣೀ	4-15
ಶಲ	39-80
ಶಲಕ	74, 297; 109-37
ಶಲಭ	43-102
ಶಲಲ	39-80
ಶಲಾಕಾಯುಧ	139-45
ಶಲಾಟು	31-35

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಶಲ್ಕಿನ್	108-35
ಶಲ್ಯ	139-45
ಶಲ್ಯಕ	39-80
ಶವ	104-7
ಶಶಾಂಕ	8-42
ಶಶಿಶೇಖರ	3-11
ಶಶ್ವತ್	116-13
ಶಷ್ಪ	31-36
ಶಸ್ತ್ರ	28-17; 76-308
ಶಸ್ತ್ರಜಾತಿ	78-322
ಶಸ್ತ್ರಿಕಾ	78-319
ಶಸ್ತ್ರಾಜೀವ	67-251
ಶಾಕ	135-26
ಶಾಕ ಶಾಕಟ	27-9
ಶಾಕಶಾಕಿನ	27-9
ಶಾಕಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ	27-163
ಶಾಕ್ಯ	15-85
ಶಾಕ್ವರ	44-108
ಶಾಖಾ	134-21
ಶಾಖಾನಗರ	48-131
ಶಾಖಾಮೃಗ	39-78
ಶಾಖಾಸ್ಥಿ	104-12
ಶಾಖಿನ್	29-23
ಶಾಡ್ವಳ	26-4
ಶಾತಕುಂಭ	29-19; 134-20
ಶಾತ್ರವ	75-302
ಶಾಂತ	16-92; 57-189 (ಟಿ), 66-245 119-32
ಶಾಪ	24-148
ಶಾಬ	83-348
ಶಾಂಬರೀ	122-56
ಶಾರದ	62-220
ಶಾರ್ಙ್ಗ	6-27

K·392

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಶಾರ್ಙ್ಗಿನ್	5-22
ಶಾರ್ದೂಲ	38-73
ಶಾಲ	29-23 109-37
ಶಾಲಾ	30-28; 49-136
ಶಾಲಾ ಜಿರ	52-160
ಶಾಲಿ	62-221
ಶಾಲೀನ	62-220
ಶಾಲೂರ	109-40
ಶಾಲೇಯ	27-7
ಶಾಶ್ವತ	21-125
ಶಾಸ್ತ್ರ	139-55
ಶಾಸ್ತ್ರವಿತ್	66-245
ಶಾಳ	133-14
ಶಾಳಿ	95-426
ಶಿಕ್ಯ	125-73
ಶಿಕ್ಷಿತ	55-180
ಶಿಕ್ಷಿತಾಯುಧ	61-218
ಶಿಖಂಡ	41-89
ಶಿಖಂಡಿನ್	40-88
ಶಿಖಂ(ಡಕಃ)ಡಿಕಾ	88-378
ಶಿಖರ	27-12; 30-27
ಶಿಖರಿನ್	27-11; 29-23; 42-96
ಶಿಖಾ	12-65, 33-13; 41-89; 87-372; 88-378
ಶಿಖಾಳಂಬಿನ್	91-399
ಶಿಖಾವಳ	40-88
ಶಿಖಿನ್	9-49; 12-62; 40-88
ಶಿಂಜಿನೀ	76-310
ಶಿತಿ	121-49
ಶಿಥಿಲ	64-233; 128-92
ಶಿಪಿವಿಷ್ಟ	4-13; 99-454; 136-31
ಶಿಫಾ	30-29

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಶಿಬಿಕಾ	74-296
ಶಿಬಿರ	74-298
ಶಿಂಬಾ	31-35
ಶಿರಸ್	30-27; 85-364; 133-13
ಶಿರಸಿಜ	87-376
ಶಿರಸಿಸ್ರುಜಃ	91-400
ಶಿರಸೋಽಸ್ಥಿ	104-11
ಶಿರೋಗೃಹ	51-149
ಶಿರೋದೇಶ	44-112
ಶಿರೋಧರಾ	85-362
ಶಿರೋರುಹ	87-376
ಶಿಲಾ	28-14
ಶಿಲೀಮುಖ	43-101
ಶಿಲೋಚ್ಚಯ	27-11
ಶಿಲ್ಪಿನ್	97-439
ಶಿಲ್ಪಿಶಾಲಾ	50-141
ಶಿವಂಕರ	56-185
ಶಿವ	3-11; 20-122
ಶಿವಕ	74-297
ಶಿವತಾತಿ	56-185
ಶಿವಾ	4-16; 38-76; 101-464
ಶಿಶಿರ	19-113; 107 28
ಶಿಶು	83-348
ಶಿಶ್ನ	85-360
ಶಿಶ್ವಿದಾನ	67-250
ಶಿಷ್ಯ	66-246
ಶೀಘ್ರ	138-42
ಶಿಳೀಮುಖ	77-312
ಶೀಕರ	11-59
ಶೀಘ್ರ	116-12; 142-93
ಶೀಘ್ರವೇಧಿನ್	77-317
ಶೀತ	33-48
ಶೀನ	46-121

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ
ಶೀರ್ಷ	85-364
ಶೀಲ	66-242
ಶುಕ	42-95
ಶುಕಾಭಾ	122-53
ಶುಕ್ತಿ	109-42
ಶುಕ್ರ	9-48; 19.114; 105-16; 140-64
ಶುಕ್ರಶಿಷ್ಯ	2-5
ಶುಕ್ಲ	53-163; 134-22
ಶುಕ್ಲಾದಿ	140-71
ಶುಚಿ	19-114; 22-132 134-22
ಶುಚಿಸ್	12-62
ಶುಚಿರಾಮು	134-22
ಶುಂಠೀ	101-461
ಶುಂಡಾ	55-174; 134-20
ಶುದ್ಧಾಂತ	79-325
ಶುನಕ	47-126
ಶುನಕೀ	47-127
ಶುಭ	20-122; 114-11
ಶುಭಂಯು	62-224
ಶುಭಸಂಯುತ	62-224
ಶುಭ್ರ	121-47
ಶುಲ್ಬ	28-16
ಶುಲ್ಬಾ	98-443
ಶುಶ್ರೂಷಾ	21-129
ಶುಷೋದಕ	53-163
ಶುಷ್ಕ	31-35
ಶೂಕ	120-39
ಶೂದ್ರ	65-238; 239; 96-432
ಶೂನ್ಯ	140-59
ಶೂರ	58-199
ಶೂರ್ಪಕಾರಾತಿ	7-34
ಶೂರ್ಲಿ	3—11

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಶೂಲೀಕರ್ಮ	119—31
ಶೂಲೇಸಿದ್ಧಂ	54-168
ಶೂಲ್ಯ	54—168
ಶೃಂಖಲಾ	37—70
ಶೃಂಖಳಿಕ	47 -125
ಶೃಂಗ	27-12; 45—112; 137—35
ಶೃಂಗಬೇರ	101—462
ಶೃಂಗಹೀನ	46 - 123
ಶೃಂಗಾಟಕ	48—134
ಶೃಂಗಾರ	16—92
ಶೃಂಗಾರಚೇಷ್ಟಾ	15—89
ಶೃಂಗಾರಯೋನಿ	7-33
ಶೃಂಗಾರಾದಿನವ	140 - 72
ಶೃಂಗಿಕ	106—25
ಶೃಂಗಿರ್	109—37
ಶೃತ	46 - 121
ಶೃತೇಕ್ಷೀರೇದಧಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ	69—262
ಶೇಖರ	91-400
ಶೇಫ	85—360
ಶೇಫಸ್	85—360
ಶೇಮುಷೀ	55 179
ಶೇಲು	33—44
ಶೇ(ಸೇ)ವಧಿ	14—82
ಶೈಕ್ಷ	66—246
ಶೈಲ	27—11; 134—20
ಶೈಲಾಲಿ	97—438
ಶೈಲೂಷ	97—438
ಶೈವಳ	113—61
ಶೈವಳಿನೀ	110—43
ಶೈವಾಳ	113-61
ಶೋಕ	16—91; 98 - 448
ಶೋಚನ	141 - 86

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಶೋಚಿಸ್	7 — 38
ಶೋಣ	72 - 283; 111 — 52; 121 — 48
ಶೋಣಾಶ್ಮ	29— 21
ಶೋಣಿತ	104 - 10
ಶೋಫ (ಷ)	98 — 448
ಶೋಭನ	133—16
ಶೋಭಾ	93—411; 140—71; 135—27
ಶೌಕ್ತಿಕೇಯ	109—42
ಶೌಕ್ಲಿಕೇಯ	106—24
ಶೌಂಡಿಕ	97—439
ಶೌದ್ಧೋದನಿ	15—85
ಶೌರಿ	5—22; 9—48
ಶೌರ್ಯಾದಿ	141—76
ಶ್ಮಶಾನ	105—16
ಶ್ಮಶ್ರು	86 - 370
ಶ್ಯಾಮ	121—49
ಶ್ಯಾಮಕ	96—430
ಶ್ಯಾಮಕಂಠ	40—88
ಶ್ಯಾಮಳ	121 - 49
ಶ್ಯಾಮಾ	18—108; 32 - 40
ಶ್ಯಾಮಾಕ	96-430
ಶ್ಯಾರ	122—54
ಶ್ಯಾಲದೇವರ	139—51
ಶ್ಯಾವ	121—50
ಶ್ಯೇನ	42—99
ಶ್ಯೇನೀ	122-53
ಶ್ರಂಥನ	121—45
ಶ್ರದ್ಧಾ	82 - 344; 128—95
ಶ್ರಮಣ	57, 189
ಶ್ರಮಣಾ	80—333
ಶ್ರಮಸ್ಥಾನ	77 - 316

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಶ್ರವಣ	85—362
ಶ್ರವಸ್	85—362
ಶ್ರವಿಷ್ಠಾ	10—51
ಶ್ರಾಣಾ	53—165
ಶ್ರಾತ(ಟಿ)	66—245
ಶ್ರಾದ್ಧದೇವ	13—72
ಶ್ರಾಂತ	59—205
ಶ್ರಾಂ (ಪ್ಸಾ) ತ	59—205
ಶ್ರೀ	6 - 32; 135—27
ಶ್ರೀಕಂಠ	3—11
ಶ್ರೀಕಂಠಸಖ	14— 78
ಶ್ರೀಖಂಡ	89 390
ಶ್ರೀದ	14—78
ಶ್ರೀಧರ	5 — 24
ಶ್ರೀನಂದನ	7 - 33
ಶ್ರೀಪತಿ	5—22
ಶ್ರೀಫಲ	32—41
ಶ್ರೀವತ್ಸ	5—25; 6 — 28
ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕ	5—22
ಶ್ರೀವೃಕ್ಷ	32 — 43; 72 — 284
ಶ್ರೀವೃಕ್ಷಕೀ	72 - 284
ಶ್ರೀವೃಕ್ಷೋಯಸ್ಯಲಾಂಛನಂ	72 - 284
ಶ್ರುತಿ	3 - 9, 85 — 362; 132—10; 136 - 29
ಶ್ರೇಣೀ	119—36
ಶ್ರೇಯಸ್	20—122; 21—125 62—220
ಶ್ರೇಷ್ಠ	114 — 4; 132 — 8; 133 — 14; 140—64
ಶ್ರೇಷ್ಠಾ	45 —116
ಶ್ರೋಣಿ	100 456
ಶ್ರೋಣೀ	84 - 358
ಶ್ರೋತ್ರ	85 — 362
ಶ್ರೋತ್ರಿಯ	65 - 241

GOVERNMENT ... 20 OCT 1943

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣ	60 – 210; 114—3
ಶ್ಲಥ	128—92
ಶ್ಲಾಘಾ	21—144
ಶ್ಲೀಪದ	99—450
ಶ್ಲೇಷ್ಮ	132—6
ಶ್ಲೇಷ್ಮಳ	99—452
ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕ	33—44
ಶ್ವೇಷ್ಮ	99—451
ಶ್ಲೋಕ	25—152
ಶ್ವಃ ಶ್ರೇಯಸ	20—122
ಶ್ವದಂಷ್ಟ್ರಾ	33—48
ಶ್ವಪಚ	98—444
ಶ್ವಭ್ರ	103—2
ಶ್ವಯಥು	98-448
ಶ್ವಶುರ್ಯ	139—51
ಶ್ವ	47—126
ಶ್ವಸನ	14—75
ಶ್ವಾಪದ	39—80
ಶ್ವಾವಿತ್	39—80
ಶ್ವಿತ್ರ	99—450
ಶ್ವೇತ	72 – 283; 121 – 47; 131—5
ಶ್ವೇತಚ್ಛದ	42—98
ಶ್ವೇತರೋಚಿಸ್	8—42
ಶ್ವೇತವಾಸಸ್	57, 190, 57—89 (ಟಿ)
ಶ್ವೋವಶೀಯಂ	20—122
ಷ	
ಷಟ್ಕರಣ	43—101
ಷಟ್ಕರ್ಮ	65—237
ಷಡ್ಗವ	47—128
ಷಡ್ಜಾದಿಸಪ್ತ	141—74
ಷಡ್ದಶನ	44—112
ಷಣ್ಮುಖ	5—20
ಷಂಡ	71 – 276; 135-25
ಷಂಡಕ	71—276
ಷಂಡತಿಳ	95—429
ಷಂಡತ್ವ	44—109
ಷಂಡತ್ವೇಯಸ್ಯಯೋಗ್ಯತಾ	44 – 109
ಷಾಷ್ಟಿಕ್ಯಂ	27—8
ಷೋಡಾ	44—112
ಸ	
ಸಂಯತ್	75-299
ಸಂಯತ	56-185; 57-189 57-190
ಸಂಯುಗ	75-299
ಸಂರಂಭ	119-37
ಸಲ್ಲಕೀ	33-46
ಸಲ್ಲಾಪ	24-149
ಸಂವತ್ಸರ	20-116; 134-22
ಸಂವನನ	119-31
ಸಂವರ್ತ	20-117; 133-15
ಸಂವಸಥ	43-103
ಸಂವಾಹಕ	97-436
ಸಂವಿತ್ತಿ	55-179; 136-32
ಸಂವೀತ	122-58; 129-96
ಸಂವೃತ	122-58
ಸಂವೇಗ	119-37
ಸಂವೇಶನ	93-415
ಸಂವ್ಯಾನ	90-392
ಸಂಶಯ	115-6
ಸಂಶಿತ	67-248
ಸಂಶ್ರವ	118-30
ಸಂಶ್ಲೇಷರಂಧ್ರ	139-46
ಸಂಸತ್	123—60
ಸಂಸರ್ಗಾಭಿಭವಕ್ರೋಶ	139-56
ಸಂಸಾರ	134-20

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಸಂಸಾರಿ	22-134
ಸಂಸಿದ್ಧಿ	141-77
ಸಂಸುಪ್ತಿ	20-117
ಸಂಸ್ಕಾರ	128-95; 139 54
ಸಂಸ್ಕೃತ	58, 197; 129-96
ಸಂಸ್ಕೃತಾಭೂಮಿಃ	125-77
ಸಂಸ್ಕಾರಹೀನ	67-250
ಸಂಸ್ತರ	68-260; 136-33
ಸಂಸ್ತವ	127-88
ಸಂಸ್ಥಾ	103-6; 136-32
ಸಂಸ್ಥಾನ	48-134; 128-93
ಸಂಸ್ಥಿತ	104-7
ಸಂಸ್ಫೋಟ	(ಟಿ) 75-299
ಸಂಸ್ತ್ಯಾಯ	49-136
ಸಂಸ್ಮರಣಾದಿ	142-94
ಸಂಹತಿ	114-1
ಸಂಹನನ	84-356
ಸಂಹಾರ	20–117
ಸಕಳ	118-28
ಸಕನಿಷ್ಠಿಕ	88-382
ಸಕೃತ್ಪ್ರಜ	41-92
ಸಕೃತ್ಪ್ರಸೂತಾ	46-118
ಸಕ್ಥಿ	85-361
ಸಖಿ	70, 274
ಸಖೀ	80-333
ಸಖ್ಯ	117-21
ಸಗರ್ಭ	84-354
ಸಗೋತ್ರ	84-355
ಸಂಕಟ	138-40
ಸಂಕಥಾ	128-94
ಸಂಕರ	50-147
ಸಂಕರ್ಷಣ	6-30
ಸಂಕಲ್ಪ	127-88
ಸಂಕಲ್ಪಜನ್ಮ	7-33
ಸಂಕೇತ	137-36
ಸಂಕುಳ	116-17
ಸಂಕ್ರಂದನ	10-52
ಸಂಕ್ಷೇಪ	126-81
ಸಂಖ್ಯ	75-299
ಸಂಖ್ಯಾ	55-179
ಸಂಖ್ಯಾವತ್	55-178
ಸಂಗರ	118-30; 75-299
ಸಂಗತಿ	117-21; 137-35
ಸಂಗಮ	110–47
ಸಂಗೀತ	16-95
ಸಂಗ್ರಹ	126-81
ಸಂಗ್ರಾಮ	75-299
[1] ಸಂಗ್ರಾಹ	86-369
ಸಂಘ	114-1
ಸಂಘ(ಹ)ರ್ಷ	130-101
ಸಂಘಾತ	135-25; 114-1; 141-78
ಸಚಿವ	70-272
ಸಜ್ಜ	128-94
ಸಜ್ಜಿತ	37-68
ಸಜ್ಜನ	61-217
ಸಂಚಯ	114-1
ಸಂಚಾರಿಕಾ	81-337
ಸಂಜವನ	49-137
ಸಂಜ್ಞಪ(ತ)ನ	78-324
ಸಂಜ್ಞಾ	25-151; 136-32; 137-36

(1) ನಾಗವರ್ಮನು ಟೀಕಿನಲ್ಲಿ "ಸಂಗ್ರಾಹ, ಮುಷ್ಟಿ ಈ ೬ ಅಂಡ" ಎಂದು ಅರ್ಥ ಬರೆದಿರುವನು. ಹಲಾಯುಧವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಆಪರ್ಟರವರು ಶಬ್ದಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಾಹ=The closed hand. The fist, (2-368) ಎಂದು ಅರ್ಥ ಬರೆದಿರುವರು. (ಪುಟ–370)

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಸಂಜ್ಞಿತ	126-83
ಸಟಾ	88, 378
ಸತತ	116-13
ಸತೀ	81-341
ಸತ್ತಮ	115-5
ಸತ್ತಾ	141,79
ಸತ್ಯ	23-143; 142-93
ಸತ್ರ	35-57; 68-266; 142-80
ಸತ್ರಶಾಲಾ	50-142
ಸತ್ವ	141-79
ಸತ್ವರ	116-12
ಸತ್ವಾದಿ	141-76
ಸತ್ವಾದೀನಾಂ ಸಾಮ್ಯಾವಸ್ಥಾ	141-75
ಸದನ	49-136
ಸದಕ್ಸ್	123-60
ಸದಾ	142-98
ಸದಾಗತಿ	14-76
ಸದೃಕ್	115-9
ಸದೃಕ್ಷ	115-9
ಸದೃಶ	115-9
ಸದೇಶ	115-7
ಸದ್ಮ	49-136
ಸದ್ಯಃ ಫಲಂ	20-118
ಸದ್ಯಸ್	124-67
ಸದ್ಯಸ್ಕ	126-78
ಸಧರ್ಮಚಾರಿಣೀ	81-340
ಸತ್	55-177
ಸನಾ	142-98
ಸನಾತನ	21-125
ಸನಾಭಿ	84-355
ಸನಾತನ	6-26
ಸನೀಡ	115-7

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸಂತತ	116-13
ಸಂತತಿ	82-343
ಸಂತಮಸಂ	18-110
ಸಂತಾನ	22-135
ಸಂದರ್ಭ	121-45
ಸಂದೇಹ	115-6; 131-3, 142-91
ಸಂದೋಹ	114-1
ಸಂಧಾ	118-30
ಸಂಧಾನ	46-122; 53-163
ಸಂಧಿ	127-86; 139-39, 46
ಸಂಧ್ಯಾ	18-106; 136-33
ಸನ್ನ	126-82
ಸನ್ನದ್ಧ	76-306
ಸನ್ನಾಹ	76-305; 139-54
ಸ(ಸಾ)ನ್ನಾಹ್ಯ	38-71
ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟ	115-7
ಸನ್ನಿಧಾನ	31-5; 115-7
ಸನ್ನಿಧಿ	141-86
ಸನ್ನಿಭ	115-9
ಸನ್ನಿವೇಶ	128-93
ಸನ್ಯಾಸ	125-75
ಸಪತ್ನ	75-302
ಸಪತ್ರಾಕರಣ	126-80
ಸಪದಿ	124-67
ಸಪರ್ಯಾ	21-128
ಸಪಿಂಡ	84-355
ಸಪೀತಿ	54-173
ಸಪ್ತಕೀ	92-406
ಸಪ್ತತಂತು	68-260
ಸಪ್ತಮಾತೃ	4-18
ಸಪ್ತರ್ಷಿ	9-50
ಸಪ್ತವಿಂಶತಿಮೌಕ್ತಿಕಾ	92-409

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಸಪ್ತಳಾ	35-54
ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಸ್	11-62; 12-62; 13-68
ಸಪ್ತಾಶ್ವ	7-36
ಸಪ್ತಿ	72-282
ಸಭ (ಮ)	137-35
ಸಭಾ	123-60
ಸಭಾಜನ	117-21
ಸಭಿಕ	64-234
ಸಮ	16-91; 20-116; 115-9
ಸಮಖ್ಯಾ	25-152
ಸಮಗ್ರ	118-28
ಸಮಂತತಸ್	141-85
ಸಮಂತಭದ್ರ	15-85
ಸಮಂತಾತ್	141-85
ಸಮಯ	3-10; 137-34; 141-80
ಸಮರಿ	142-88
ಸಮಯಾ	142-90
ಸಮರ	75-299
ಸಮರೋಚಿತ	38-71
ಸಮರ್ಯಾದ	115-7
ಸಮವರ್ತಿ	13-71
ಸಮವಾಯ	114-1
ಸಮಸ್ತ	118-28
ಸಮಸ್ತೇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮ	66-243
ಸಮಾಘಾತ	75-300
ಸಮಾಚಷ್ಟೇಜನಃ	85-359
ಸಮಾಜ	114-1; 123-60
ಸಮಾಧಾನ	21-128
ಸಮಾಧಿ	21-128
ಸಮಾನ	115-9
ಸಮಾನೋದರ್ಯ	84-354
ಸಮಾಲಂಭನ	89-386

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಸಮಾಂಸಮೀನಾ	45-117
ಸಮಾಸ	126-81
ಸಮಾಹಾರ	126-81
ಸಮಾಹ್ವಯ	75-300, 136-32
ಸಮಿತ್	13-69; 75-299
ಸಮಿತಿ	75-299; 137-35
ಸಮೀಕ	75-299
ಸಮೀಚೀನ	23-143
ಸಮೀಪ	115-7; 140-60
ಸಮೀರ	14-76
ಸಮೀರಣ	14-76
ಸಮುಖ	61-219
ಸಮುಚ್ಛ್ರಯ	30-27
ಸಮುತ್ಥಿತ	64-231
ಸಮುದಯ	75-299
ಸಮುದ್ರ	107-30
ಸಮುದ್ರಕಾಂತಾ	110-43
ಸಮುದ್ರ ನದ	139-49
ಸಮುದ್ರ ವಸನಾ	26-(1-2)
ಸಮುದ್ರ ವಹ್ನಿ	13-70
ಸಮುನ್ನದ್ಧ	63-228
ಸಮುದಯ	114-1
ಸಮುದ್ಗ	126-79
ಸಮೂಹ	114-1
ಸಮೃದ್ಧ	59-201
ಸಮ್ಮದ	21-123
ಸಮ್ಮಾರ್ಜನೀ	50-147
ಸಮ್ಯಕ್	23-143
ಸಮ್ರಾಟ್	70-268
ಸಮ್ಮರ್ದ	75-300; 127-84
ಸಂಪಿಂಡಿತಾಂಗುಳಿರ್ಮುಷ್ಟಿಃ	88-383
ಸಂಪುಟ	126-79

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಸಂಪೃಕ್ತ	122–54
ಸಂಪ್ರದಾಯ	67-248; 142–88
ಸಂಪ್ರಯೋಗ	93–415
ಸಂಪ್ರಶ್ನವಿತರ್ಕ	142–87
ಸಂಪ್ರಹರ್ಷ	141–86
ಸಂಪ್ರಹಾರ	75–299
ಸಂಭವ	142–92
ಸಂಬಂಧ ಗ್ರಾಮ್ಯಧರ್ಮ	139–49
ಸಂಬಳ	59–203
ಸಂಬಾಧ	138–40
ಸಂಭೇದ	110–47
ಸಂಭೇದ್ಯ	110–47
ಸಂಭ್ರಮ	119-37
ಸರಕ	54–172
ಸರಘಾ	43–102
ಸರಟ	39–81
ಸರಣಿ	43–105
ಸರಮಾ	47–127
ಸರಲ	135–26
ಸರಸ್	111–53
ಸರಸೀ	111–53
ಸರಸ್ವತ್	107–30
ಸರಸ್ವತೀ	3–8; 110–43
ಸರಳ	63–230; 135–26
ಸರಿತ್	110–44
ಸರಿತ್ಪತಿ	107–30
ಸರಿದ್ವರಾ	111–51
ಸರೀಸೃಪ	105–18
ಸರೋಜ	112–57
ಸರೋರುಹ	112-57
ಸರ್ಜ	32–42
ಸರ್ಪ	105 -18
ಸರ್ಪಭುಕ್	106–21

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಸರ್ಪಾಶನ	40-88
ಸರ್ಪಿಷ್	46–120
ಸರ್ಪಿಷಾ ಸಂಸ್ಕೃತಂ	54–167
ಸರ್ವ	118–28
ಸರ್ವಜ್ಞ	3–11; 15–86
ಸರ್ವತಸ್	141–85
ಸರ್ವಭಕ್ಷ	58–196
ಸರ್ವವೇದಸ್	65–24; 69–264
ಸರ್ವಂಸಹಾ	26–(1–2)
ಸರ್ವಸನ್ನ(ನ್ನಾ)ಹನ	76-307
ಸರ್ವಸನ್ನಾಹ	133–15
ಸರ್ವಸಸ್ಯಾ	26–3
ಸರ್ವಾತ್ಮ	133–15
ಸರ್ವಾನ್ನೀನ	58–196
ಸರ್ವಾಭಿಸಾರ	76–307
ಸರ್ವಾಯಸ (ಬಾಣ)	77–313
ಸರ್ಷಪ	95–427
ಸಲಿಲ	107–26
ಸಲ್ಲಕೀ	33–46
ಸವ	68–260
ಸವನ	68–254
ಸವಿತೃ	7–35
ಸವಿತ್ರೀ	83 350
ಸವಿಧ	115–8
ಸವೃಷ್ಟಿ	14-77
ಸವೇದ	115–7
ಸವೇಶ	115–7
ಸವ್ಯ	124–71
[1]ಸವ್ಯಷ್ಟೃ	74–295
ಸಹ	19–114; 120–38
ಸಹಕಾರ	32–39
ಸಹಚರೀ	34–52; 81–340
ಸಹದೇವ (ವಾ)	33-46

(1) ಸವ್ಯೇಷ್ಟ

ಶಬ್ದಂಗಳ್	ಪು.–ಶ್ಲೋ.
ಸಹಪಾನಕ	54–173
ಸಹಸಾ	142–95
ಸಹಸ್ತ	61–218
ಸಹಸ್ಯ	19–114
ಸಹಸ್ರಕಿರಣ	7–35
ಸಹಸ್ರನಯನ	10–52
ಸಹಸ್ರದಂಷ್ಟ್ರ	108–36
ಸಹಸ್ರಪತ್ರ	112–57
ಸಹಾಯ	70-274
ಸಹಾರ್ಥ	142–88
ಸಹಾರ್ಥಾಂತಿಕ	142–96
ಸಹಿಷ್ಣುತಾ	120–40
ಸಹೃದಯ	61-218
ಸಾಂಯಾತ್ರಿಕ	108–33
ಸಾಂವತ್ಸರ	67-249
ಸಾಕಂ	142–88
ಸಾಕಲ್ಯ ವಚನ	66–247
ಸಾಕ್ಷಾತ್	141–85
ಸಾಗರ	107-30
ಸಾತ	126–82
ಸಾತಿಸಾರ	99-452
ಸಾ(ಸ)ತೀನ	95–428
ಸಾತ್ಯವತೇಯ	68_259
ಸಾತ್ವತ	6–29
ಸಾದ	112 56
ಸಾದಿನ್	65–236
ಸಾಧನ	141–77
ಸಾಧು	57–189; 61-27; 114–4
ಸಾಧ್ವಸ	120–40
ಸಾಧ್ವೀ	81–341
ಸಾನುನಯ	142-93
ಸಾನು	27–12
ಸಾನುಮತ್	27-11

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.-ಶ್ಲೋ.
ಸಾಂತ್ವ	23–140; 123–64; 128–95
ಸಾಂತ್ವನ	123–64
ಸಾಂದೃಷ್ಟಿಕ	20–117
ಸಾಂದ್ರ	119–32
ಸಾನ್ನಾಯ್ಯ	69-262
ಸಾಪ್ತಪದೀನ	117–21
ಸಾಮ	128–95
ಸಾಮಿ	118–28
ಸಾಮೀಪ್ಯ	142-90
ಸಾಮೋದ್ಭವ	36-61
ಸಾಮ್ಯ	16–94
ಸಾಂಪರಾಯ	75–300
ಸಾಂಪರಾಯಕ	73–292
ಸಾಂಪ್ರತಂ	142–91
ಸಾಯಂ	18–109
ಸಾಯಕ	77–312
ಸಾರ	30–29; 140–64
ಸಾರಂಗ	39–77; 42–95; 121–51
ಸಾರಘ	182–467
ಸಾರಥಿ	74–294
ಸಾರಮೇಯ	47–126
ಸಾರಸ	41–91
ಸಾರಸನ	92–406
ಸಾರಸಾ	41–91
ಸಾರಿಣೀ	113–63
ಸಾರ್ಥಕ	114–1
ಸಾರ್ಥಂ	142–88
ಸಾರ್ಪಿಷ್ಕ	54–167
ಸಾರ್ವಭೌಮ	18–104; 70–268
ಸಾ(ಶಾ)ಲ	32-42; 48–133; 135–26
ಸಾ(ಶಾ)ಲಾವೃಕ	47–126
ಸಾಸ್ನಾ	44–111

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸಾಸ್ಯಾದ್ಯ ಕ್ರಿಯತೇ ಸ್ಪರ್ಧ ಯಾಧಿಕಂ ಕಿಂಚಿತ್	129—99
ಸಿಂಹ	36—61
ಸಿಂಹನಾದ	129—100
ಸಿಂಹಾಸನ	70—269
ಸಿಕತಾ	110-48
ಸಿಕ್ಥಕ	91-401
ಸಿಂಘಿನೀ	86-367
ಸಿಚ	90-397
ಸಿಚಯ	90-394
ಸಿಂಜಿನೀ	92-407; 141-76
ಸಿತ	121-47
ಸಿತಾಂಬರ	57-189 (ಟಿ)
ಸಿತಾಂಬುಜ	112-58
ಸಿತೇತರಗತಿ	12—62
ಸಿತೇತರೈಃ ಚರಣಾನನೈಃ	42—99
ಸಿತೈರ್ನೇತ್ರೈಃ	72—284
ಸಿದ್ಧ	15—87
ಸಿದ್ಧಾಂತ	3—10
ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪರಿಚ್ಛೇದ ಪ್ರಧಾನ	141-81
ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ	15-85. 95-427
ಸಿಧ್ಮ	98—448
ಸಿಧ್ಮ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾರ್ಶಸ್ಸಂಯೋಗಾತ್	99-452
ಸಿಧ್ಮಳ	99-452
ಸಿನೀವಾಲಿ(ೀ)	19-112
ಸಿಂಧು	110-43; 139-40
ಸಿಂಧು ಪಾರಜ	72—285
ಸಿಂಧುರ	36-61
ಸಿಂಧುವಾರ	33—47
ಸಿಂಧೂತ್ಥ	100—460
ಸಿರಾ	129—98
ಸೀತಾ	94-422
ಸೀತ್ಯ	94-420
ಸೀಧು	55—174
ಸೀಮ	43—104
ಸೀಮಂತ	87—375
ಸೀಮಂತಿನೀ	79-327
ಸೀಮ್ನಿ (ಮಾ)	43—104
ಸೀರ	94—421
ಸೀರಿ	6—29
ಸೀಸಕ	28—18
ಸೀಸಪತ್ರ	28—18
ಸುಕೃತ	21—125
ಸುಕೇಶೀ	15—88
ಸುಖ	21—123
ಸುಖವಾಯ್ವಂಬು ಬ್ರಹ್ಮ ಮಸ್ತಕ ವಾಚಕ	139—58
ಸುಗತ	15-85
ಸುಗಂಧಿತಾ	14—77
ಸುಚರಿತಾ	81—341
ಸುತ	82—343
ಸುತ್ರಾಮ್ನ	10-53
ಸುದರ್ಶನ	6-27
ಸುಧಾ	22—133
ಸುಧಾಧವಳಿತ	49—139
ಸುಧೀ	55—178
ಸುನಾಸೀರ	10—53
ಸುನಿಶ್ಚಿತ	67-248
ಸುಂದರ	114-4
ಸುಂದರೀ	79—327
ಸುಪರ್ಣ	6—31
ಸುಪರ್ಣಕೇತು	5—23
ಸುಪರ್ಣೀತನಯ	6-31
ಸುಪರ್ವ	2—4
ಸುಪ್ರತೀಕ	18—104
ಸುಪ್ರಭಾ	13—68

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸುಭಗ	60-212
ಸುಮನಸ್	2-4; 31—32
ಸುಮುಖ	61-219
ಸುಮೇರು	22 135; 21-(ಟಿ)
ಸುರಂಗಾ	127—86
ಸುರ	2—4
ಸುರಜ್ಯೇಷ್ಠ	2—6
ಸುರತ	93-415; 136-29
ಸುರತಾ	45-115
ಸುರಪತಿ	10—52
ಸುರಪರ್ಣಿಕಾ	35—55
ಸುರಪರ್ವತ	22—135
ಸುರಭಿ	45-113; 133-14
ಸುರಶತ್ರು	2—5
ಸುರಸದ್ಮ	2—3
ಸುರಸರಿತ್	111-51
ಸುರಾ	55-174
ಸುರೇಂದ್ರಜಿತ್	6-31
ಸುವರ್ಣ	29—19
ಸುವರ್ಣಕಾರ	96-434
ಸುವಾಸಿನೀ	79 329
ಸುಶಿಕ್ಷಿತ	77—317
ಸುಷಮ	114—4
ಸುಷಮಾ	93-411
ಸುಷಿರ	103—2
ಸುಹೃತ್	70-274
ಸೂಕರ	38—73
ಸೂ(ಶೂ)ಕಳ	72-286
ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ	16—94
ಸೂಕ್ಷ್ಮ	114 3
ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿ	61-218
ಸೂತ	71-281; 74-295
ಸೂತಿಕಾಭವನ	82—345
ಸೂತಿಮಾಸ	82—345
ಸೂದ	71—277
ಸೂದನ	78—323
ಸೂದಾಧ್ಯಕ್ಷ	71-277
ಸೂನಾ	97—441
ಸೂನು	82-343
ಸೂನೃತ	23—140
ಸೂಪಕಾರ	71-277
ಸೂರ	7—35
ಸೂರಿ	55—177
ಸೂರ್ಮಿ	22-131
ಸೂರ್ಯ	7—35
ಸೂರ್ಯಕಾಂತ	29-22
ಸೂರ್ಯಾದಿ	139-52
ಸೃಕ್ವ	86-366
ಸೃಣಿ	38-71
ಸೇತು	111-49
ಸೇನಯಾಭಿನಿರ್ಯಾಣಂ ಯತ್	76—307
ಸೇನಾ	75-303; 131-4
ಸೇನಾಂಗ	141-77
ಸೇನಾನೀ	5-20; 71-279
ಸೇವಕ	70-274
ಸೇವಾ	21-129
ಸೈಕತ	110-48
ಸೈನ್ಯ	75-303; 137-36
ಸೈನ್ಯಪೃಷ್ಠಭಾಗ	132-6
ಸೈಂಧವ	72-285; 100-460
ಸೈರಂಧ್ರೀ	81—338
ಸೈರಿಭ	38—74
ಸೈಂಹಿಕೇಯ	9-49
ಸೋತ್ಪಾದನ	121—46
ಸೋತ್ಪ್ರಾಸ	24—148

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸೋದರ	84-354
ಸೋದರ್ಯ	84-354
ಸೋಪಹಾಸ	24—148
ಸೋಪಾನ	50-146
ಸೋಮ	8-42; 53-163
ಸೋಮಪಾ	65—237
ಸೋಲ್ಲುಂಠ	24-148
ಸೌಗಂಧಿಕ	112—59
ಸೌಚಿಕ	97-436
ಸೌದಾಮನೀ	11-60
ಸೌಧ	49-139
ಸೌನಿಕ	97-441
ಸೌಮ್ಯ	9—46; 114-4
ಸೌರಭೇಯ	44-108
ಸೌರಭೇಯೀ	45-113
ಸೌರಭ್ಯ	4-77, 135-27
ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಕ	28—16
ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಿಕ	106-24
ಸೌವರ್ಚಲ	101—463
ಸೌವಸ್ತಿಕ	70—272
ಸೌವಿದ	70—273
ಸೌವಿದಲ್ಲ	70—273; 136-28
ಸೌವೀರ	53—163
ಸೌಕ್ಷ್ಮವ	125—74
ಸೌಸ್ತಿ(ಪ್ತಿ)ಕ	74-298
ಸೌಹಾರ್ದ	117-21
ಸೌಹಿತ್ಯ	54—171
ಸೌಹೃದ	117-21
ಸ್ಕಂದ	5-20
ಸ್ಕಂಧ	30-28; 36-64; 135-25
ಸ್ಕಂಧದೇಶ	44—112
ಸ್ಕಂಧವಾಹಕ	44—111
ಸ್ಕಂಧಶಾಖಾ	30-28

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸ್ಕಂಧಾವಾರ	48—131
ಸ್ಕಾಂಧಿಕ	44—111
[1]ಸ್ಖಲಿತ	79-325
ಸ್ತನ	87—372
ಸ್ತನಂಧಯ	83-343
ಸ್ತನಯಿತ್ನು	11—58
ಸ್ತನ್ಯ	46-119
ಸ್ತಬ	46-122
ಸ್ತಬಕ	31—34
ಸ್ತಂಬ	31-36
ಸ್ತಂಬಕರಿ	95-425
ಸ್ತಂಬೇರಮ	36—61
ಸ್ತಂಭ	139—45
ಸ್ತವ	24-144
ಸ್ತುತಿ	24—144; 140-71
ಸ್ತೃಸ್ಯ (ಸಸ್ಯ?)	94-420
ಸ್ತೇನ	56—183
ಸ್ತೇನಜಾತ	64-231
ಸ್ತೇಯ	56-184
ಸ್ತೋಕ	114-3; 142-93
ಸ್ತೋಕಪಾಂಡರ	122—52
ಸ್ತೋತ್ರ	24—144
ಸ್ತೋಮ	68-260; 114-2
ಸ್ತ್ಯಾನ	46-121
ಸ್ತ್ರೀ	79—327
ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಕೇಶಮಧ್ಯೇತು ಪದ್ಧತಿಃ	87—375
ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಚರಣಾಭರಣಂ	92-407
ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಯೋರ್ಯುಗ್ಮಂ	116-15
ಸ್ತ್ರೀವಿದಗ್ಧಾ ಮತ್ತಾ(ಚ)	80-335
ಸ್ಥಗಿತ	122—58
ಸ್ಥಂಡಿಲ	125—77

(1) ಜಾರಿದವನು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವನು, ಎಂದು ಅರ್ಥವಿರಬಹುದು.

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸ್ಥಪುಟ	124-68
ಸ್ಥವಿರ	83-349
ಸ್ಥಳ	26—3
ಸ್ಥಳಶೃಂಗಾಟ	33-48
ಸ್ಥಳೀ	26—3
ಸ್ಥಾಣು	3-12; 132-11
ಸ್ಥಾನ	49-136, 125-77
ಸ್ಥಾನವ್ಯವಸ್ಥಯೋಃ	139—48
ಸ್ಥಾನಸ್ಥೋಯಃ ಪರ್ಯಾದ್ವೇಷ್ಟಿ	60-213
ಸ್ಥಾನೀಯ	48-130
ಸ್ಥಾಪತ್ಯ	70-273
ಸ್ಥಾ(ಸ್ಥ)ಪತಿ	69-264
ಸ್ಥಾಮನ್	120-38; 140-64; 141-79
ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಾಃ	16-91
ಸ್ಥಾಲ	54-172
ಸ್ಥಾಸಕ	89 386
ಸ್ಥಾಳೀ	52-159
ಸ್ಥಿತಿ	139—48
ಸ್ಥಿರ	61—215
ಸ್ಥಿರಪ್ರೇರ್ಮ	61-219
ಸ್ಥಿರಾ	26-(1-2)
ಸ್ಥೂಣಾ	22—131
ಸ್ಥೂಣಾಸ್ತಬ್ಧತ್ವ	139—45
ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ	60-210
ಸ್ಥೂಲಶಿರಾ	104-12
ಸ್ಥೂಲೋಚ್ಚಯ	37—69
ಸ್ಥೂಳ	57-187; 74—297
ಸ್ಥೇಯ	71-275
ಸ್ಥೌರೀ	44—111
ಸ್ನಾತಕ	65—240
ಸ್ನಾನ	68—254
ಸ್ನಾಯುಶಿರಾ	104-12

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸ್ನಿಗ್ಧ	70—274
ಸ್ನುಷಾ	83-350
ಸ್ನುಹಿ	33-44
ಸ್ನೇಹ	117—21; 137—29
ಸ್ಪರ್ಧಾ	130—101
ಸ್ಪರ್ಶನ	14—75; 69—265
ಸ್ಪಶ	70-271; 136—33
ಸ್ಪಷ್ಟ	124—67
ಸ್ಪೃಹಾ	118—25
ಸ್ಫಟಿಕ	29—22
ಸ್ಫಿಕ್	85-359
ಸ್ಫುಟ	126-69
ಸ್ಫುಟರಹಸ್	139-48
ಸ್ಫುಲಿಂಗ	12-67
ಸ್ಫೂರ್ಜಥು	11—57
ಸ್ಫೋಟ	78-322
ಸ್ಫೋಟಕ	99-450
ಸ್ಮ	142-94
ಸ್ಮರ	7-33
ಸ್ಮರಸುಂದಿರ	85-360
ಸ್ಮಿತ	31-33; 93-413
ಸ್ಮೃತ	126-82
ಸ್ಯದ	73-289
ಸ್ಯಂದನ	73—290; 135-26
ಸ್ಯಂದನಾರೋಹ	65-236
ಸ್ರಕ್	91-398
ಸ್ರವಂತೀ	110-43
ಸ್ರವದ್ಗರ್ಭಾ	45-115
ಸ್ರಷ್ಟೃ	2-6; 3-12
ಸ್ರುವಾದಿಕ	69—261
ಸ್ರೋತಸ್	88-381; 110-47
	110—44
ಸ್ರೋತಸ್ವಿನೀ	110-44

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಸ್ವ	14-80
ಸ್ವಚ್ಛಂದ	62-224; 127-89
ಸ್ವಜನ	84-355
ಸ್ವತಂತ್ರ ವೃತ್ತಿ	128-93
ಸ್ವದನ	54-170
ಸ್ವಧಿತಿ	78-320
ಸ್ವನಂ	141-74
ಸ್ವಭಾವ	129-97; 140-68
ಸ್ವಯಂಭೂ	2—7
ಸ್ವರ್	2-3
ಸ್ವರ	23—137; 141—74
ಸ್ವರುಚಿ	62-224
ಸ್ವರ್ಗ	2-3; 133-15
ಸ್ವರ್ಗೌಕಸ್	2-4
ಸ್ವರ್ಣ	14-80; 29-19
ಸ್ವರ್ಣಪುಷ್ಪೀ	33-45
ಸ್ವರ್ಭಾನು	9-49
ಸ್ವಸೃ	84-353
ಸ್ವಸ್ತಿ	142—98
ಸ್ವಸ್ತಿಕ	51-150
ಸ್ವಸ್ರೀಯ	84-353
ಸ್ವಾದುರಸಾ	55-174
ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ	3-9
ಸ್ವಾನ	23—137
ಸ್ವಾಂತ	88-380
ಸ್ವಾಪತೇಯ	14-80
ಸ್ವಾಮಿನ್	5-20; 37-38; 57-88
ಸ್ವಾರಾಟ್	10-53
ಸ್ವಾಹಾ	12-66
ಸ್ವಾಹಾಪ್ರಿಯ	12-62
ಸ್ವಿತ್	142-91
ಸ್ವೇದನಿಕಾ	52-158
ಸ್ವೈರ	138-43
ಸ್ವೈರಿಣೀ	81-342

ಹ

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಹಂಸ	7-37; 42—98
ಹಂಸಕ	92—407
ಹಂಸಕಾಂತಾ	42—98
ಹಂಸಪಾದ	102—467
ಹಂಹೋ	142-94
ಹತ	125—74
ಹತಕ	62-223
ಹನು	86—368
ಹನ್ತ	141-86
ಹಯ	72—282
ಹಯಮಾರ	32—41
ಹರ	3-11
ಹರಿ	5-24; 7-35; 10-52; 13-72; 14-76; 36-62; 39-78; 72-282; 109-40; 121-50, 121-50; 140-67
ಹರಿಚಂದನ	22-35
ಹರಿಣ	39-77; 121-47
ಹರಿಣೀ	22-131; 122-53
ಹರಿತ್	17-100; 121-49
ಹರಿತ	26—4; 121-49
ಹರಿತಾಲೀ	32-38
ಹರಿದಶ್ವ	7-36
ಹರಿದ್ರಾರಾಗ	62-220
ಹರಿನ್ಮಣಿ	29-21
ಹರಿಪ್ರಿಯಾ	6-32
ಹರಿವಾನ್	10—54
ಹರಿಹಯ	10-52
ಹರೀತಕೀ	101-464
ಹರ್ಮ್ಯ	49-138
ಹಯ್ಯಂಗವೀನಾಖ್ಯ	46-119
ಹರ್ಯಕ್ಷ	36-61

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಹರ್ಷ	21-123
ಹಲ	94-421
ಹಲಸೂಕರಯೋರ್ಮುಖಂ	138-43
ಹಲಾಯುಧ	6-30
ಹವಿಸ್	69—262
ಹವ್ಯ	69—262
ಹವ್ಯವಾಟ್	12—62
ಹಸಂತಿಕಾ	52—159
ಹಸಂತೀ	52—159
ಹಸಿತ	31-33
ಹಸ್ತ	84-357; 87—377
ಹಸ್ತಬಿಂಬ	89-386
ಹಸ್ತಸೂತ್ರ	92—404
ಹಸ್ತಿನಖ	48-133
ಹಸ್ತಿನೀ	38-72; 133-13
ಹಸ್ತಿಪಕ	38—72
ಹಸ್ತ್ಯಾರೋಹ	38—72
ಹಳಾಹಳ	106—25
ಹಾಟಕ	29-12
ಹಾಯನ	20—116
ಹಾರ	92—408; 131—5
ಹಾರಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಂರತ್ನಂ	92-410
ಹಾರಹೂರಾ	32—40
ಹಾರ್ದಿ	114—4
ಹಾರಿದ್ರ	21—50
ಹಾರೀತ	42-100
ಹಾಲಾಹಲ	43-102
ಹಾಸ	16—91
ಹಾಸ್ಯ	16—92
ಹಾಳಾ	55-174
ಹಿ	142—92
ಹಿಂಸಾ	78—324; 135—24
ಹಿಂಸ್ರ	61—217

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಹಿಂಗು	101—463
ಹಿಂಗುಳ	102-467
ಹಿಂಜೀರ	37—70
ಹಿಮ	107-28
ಹಿಮಸಂಘಾತ	107—28
ಹಿಮಾನೀ	107-28
ಹಿರಣ್ಮಯೀ	22-131
ಹಿರಣ್ಯ	14-80; 29—20
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ	12-6
ಹಿರಣ್ಯಬಾಹು	111-52
ಹಿರಣ್ಯರೇತಸ್	12—64
ಹಿರಣ್ಯಾ	13-68
ಹೀನ	57—92
ಹೀನವಾರ್ದಿ	60—209
ಹುಂ	142—87
ಹುಡು	47—124
ಹುತ	69-263
ಹುತವಹ	11—62; 12-62
ಹುತಾಶನ	12—64
ಹೃಚ್ಛಯ	7-33
ಹೃದಯಂಗಮ	24-145
ಹೃದಯ	87-373; 88-380
ಹೃದಯಸ್ಥಾನ	86—373
ಹೃದಯೇಲಾಂಛನಂ	8—44
ಹೃದ್ಯ	114—4
ಹೃಲ್ಲೇಖ	122—57
ಹೃಷೀಕ	88-381
ಹೃಷೀಕೇಶ	5-24
ಹೇತಿ	12-65; 76-308
ಹೇತು	92-98; 100-458; 142-89;
ಹೇಮನ್	29-19; 72-283
ಹೇಮಂತ	18-113

ಶಬ್ದಂಗಳ್.	ಪು.—ಶ್ಲೋ.
ಹೇಮಪರ್ವತ	22-(2)ಟಿ
ಹೇಮಪುಷ್ಪ	34-53
ಹೇಮಾದ್ರಿ	22—(2)ಟಿ
ಹೇರಂಬ	4-19
ಹೇರಿಕ	70—271
ಹೇಷಾ	24-150
ಹೇಳಾ	15—89; 118-30, 134-19
ಹೈಮವತೀ	4—15
ಹ್ಯಸ್ತನದಿನ	135-23
ಹ್ರದ	110-48
ಹ್ರದಿನೀ	110-43
ಹ್ರಸ್ವ	114-3
ಹ್ರಾದ	23-137
ಹ್ರಾದಿನೀ	11-60
ಹ್ರೀ	93-413
ಹ್ರೀಬೇರ	102-468
ಹ್ರೇಷಾ	124-150

ಮೇಲಣ ಪಟ್ಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಖಲಿತವಾಗಿರುವ ಶಬ್ದಗಳ ಪಟ್ಟಿಕೆ.

ಅಂಶು	7-36
ಅಟ್ಟಳೆ	49-39
ಅಡಗುದಿಂಬವಂ	58-196
ಅಭಿಧಾನ	141-76
ಇಚ್ಛಾ	50-206
ಉದ್ಗಮನ	107-29
ಉದ್ಯುಕ್ತ	63—28
ಉಪಸರ್ಯಾ	45—117
ಔಷಧಿ	30—25
ಕಟು	135—27
ಕಟುಕ, ಕಸನ	107—29
ಕೀಲಾ	12—65
ಕೂಟ	45-112
ಕೋಪ	139 - 57
ಕಂಟಕ	107—29
ಖೇದ	124—69
ಗೌಂ(ಗೋ)	8-39; 140-65
ಗಂಡ	99—450
ಮುಖ	68-260
ಜಡ	100-455
ಜರಠ	138-39
ತಾರಾ	86-366
ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯ	72-282
ತಾಳ	89—384
ತಾಂಬೂಲೀ	33-47
ತುಚ್ಛ	128-92
ತ್ರಪು	28—18
ನಿಬದ್ಧ	114—2
ಪಟ	90 - 394
ಪುಷ್ಕರ	106 - 26
ಪುಳಕ	107—29
ಪೈಶಾಚ	15—87
ಪ್ರಕಾರ	115-9
ಪ್ರಸ್ತಾವ	123-65
ಪ್ರಾದುಸ್	142-92
ಫುಲ್ಲ	107-29
ಬಾಢಂ	139—47
ಬಾಧಾ	139—45
ಬುಧ	55-178
ಬ್ರಾಹ್ಮೀ	3-8
ಭಾಗಾರ್ಹ ಪಿತೃರಿಕ್ಥ	139-50
ಭಾವ	139—61
ಭೂತ	140—68, 70
ಭೂತಾದಿ	139-52
ಭೂತಿ	135—23
ಭೂಮಿ	140—65
ಭ್ರೂಣ	135-23
ಮಸ್ತಕ	85-364
ಮುಷ್ಕ	86-369

GOVERNMENT ORIENTAL MSS LIBRARY
20 OCT 1943
TRIPLICANE P.O. MADRAS